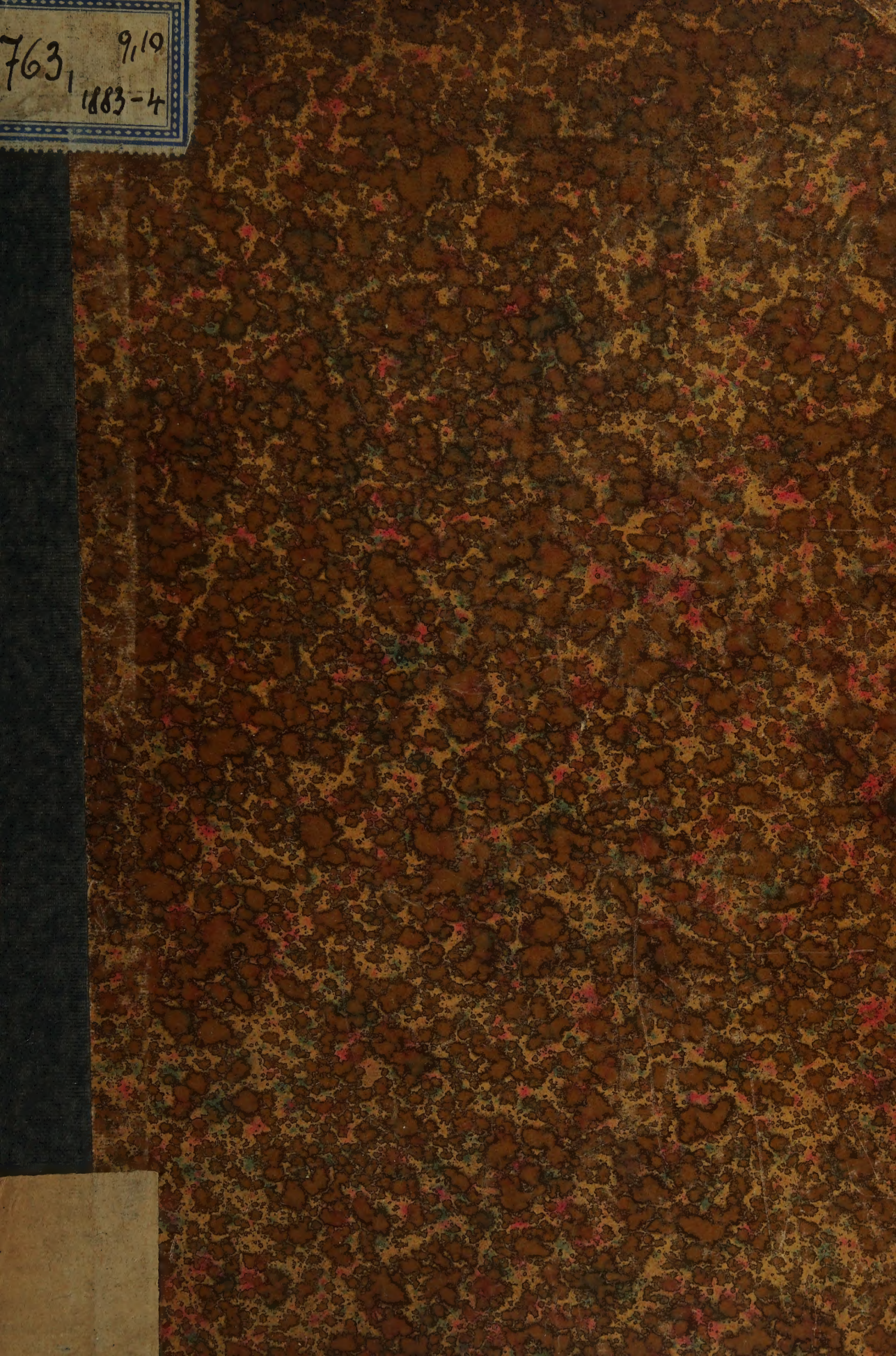

763, 9, 10
1883-4

4A19V
6m
320

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU,

zároveň

organ odborů pro výtvarné umění a archaeologii

při

Akademii křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor

IV. 6. 136.

2695.

FERDINAND J. LEHNER.

Yohann 9 - 10
IX. ROČNÍK. *- 10*

V PRAZE 1883.

KNIHTISKÁRNA »POLITIKY« V PRAZE. — NÁKLADEM VYDAVATELOVÝM.

Obsah IX. ročníku METHODA:

I. Články.

Církevní slohy stavitelské. *F. J. Lehner.*

VII. Renaissance.

Chrám sv. Petra v Římě. (Str. 5.) Kostely o jedné, tři a pět lodích. (Str. 21.) Klenby. (Str. 29.) Zevnějšek, Průčelí. (Str. 53.) Stěny, Zvonice. (Str. 69.) Hlavy. (Str. 78.) Okna, Dveře, Střít, Strop. (Str. 89.) ornament. (Str. 126.)

Zodpovídání otázky archaeologické:

Kostel sv. Mikuláše v Tvarožně na Moravě. (Str. 18.) Sv. Kateřiny v Klimkovicích ve Slezsku. (Str. 52, 61.) Pozořice na Moravě. (Str. 118.) Kostel sv. Valentína v Bravanticích. (Str. 133.) *Pavel Pavelka.*

Kostel nejsv. Trojice Boží ve Věstarech. (Str. 19.) Sv. Marka v Stěžerách. (Str. 20.) Sv. Mikuláše v Týništi. (Str. 25.) Nanebevzetí Bl. M. P. v Nedělich. (Str. 27.) Sv. Štěpána ve Velkém Třebošově. (Str. 38.) *Josef Nechvíle.*

Kostel Sv. Marka v Stěžerách. (Str. 37.) Všechny Svátých v Probluzi. (Str. 49.) Kaple sv. Františka Xav. v zámku Přimském. (Str. 75.) Kostel sv. Mikuláše v Borku. (Str. 76.) *Moric Lüssner.*

Kostel Panny Marie Sněžné u sv. Kamene. (Str. 64, 73.) *J. Hálka.*

Zprávy o starých plebáních:

Choceň. (Str. 91.) Hemže. (Str. 91.) Běstovice. (Str. 92.) Skořenice. (Str. 92.) Sruby. (Str. 92.) Zábělčice. (Str. 92.) Dobřichov. (Str. 93.) Čiňoves. (Str. 93.) Kři. (Str. 93.) Chlumín. (Str. 93.) Zálesí. (Str. 94.) Ples. (Str. 100.) Kovanice. (Str. 102.) Rakovník. (Str. 102.) Ověč. (Str. 103.) Oubislavice. (Str. 104.) Ovenec. (Str. 123.) *Josef Nechvíle.*

Bývalé klenoty kostela sv. Havla v Praze. (Str. 1.) *F. Zoubek.*

Přehled církevně-umělecké činnosti v Praze r. 1880—1882. (Str. 7.) *F. J. Lehner.*

† Jan Valerián Jirsík. (Str. 17.) *F. J. Lehner.*
Inventář chrámových věcí Rakovnického kostela sv. Bartoloměje. (Str. 18.) *Dr. Sigmund Winter.*

Kněžské druhotiny kardinála Bedřicha knížete Schwarzenberga. (Str. 86, 97.) *F. J. Lehner.*

Dary jubilejní: 1. Mešní roucho bílé. (Str. 88.) 2. Casule sv. Vojtěšská. (Str. 99.) 3. Pluviale votivní. (Str. 123.) 4. Mitra pretiosa. (Str. 125.) 5. Konvičky mešní s táckem. (Str. 134.) *F. J. Lehner.*

Biskup František de Paula hrabě Schönborn. (Str. 110.) *F. J. Lehner.*

Kostel sv. Uršuly v Praze a obnova jeho. (Str. 111.) *F. J. Lehner.*

O mosaice. *V. Ptáček.* (Str. 136.)

II. Akademie křesťanská.

Valná hromada. (Str. 55.)

Odbor umělecký:

Jednatelská zpráva. (Str. 55.)

Měsíční zprávy. (Str. 12, 23, 45, 56, 72, 81, 96, 108, 132, 141.)

III. Feuilleton.

Rafaél Santí. (Str. 35, 104, 128.) *F. J. Lehner.*
Vliv křesťanský při kladení základů. (Str. 47.) *A. Dostál.*

IV. Literatura.

Posvátná místa kr. hl. města Prahy. (Str. 70.) *Fr. Ekert.*

Obraz nebeského lékaře v Chrudimi. (Str. 80.) *Jan Svoboda.*

Kaple Marie Panny v Kolíně. (Str. 80.) *Jan Svoboda.*

Dašice a přifařené obce. (Str. 80.) *J. Nechvíle.*
Bývalý Paulánský klášter nejsv. Trojice u Nové Bystřice. (Str. 81.) *J. Mrštík.*

Chrám Matky Boží na Náměstí v Hoře Kutné. — Monstrance Kutno-Horská. (Str. 81.) *J. Zach.*

Nejstarší pečeti šlechty české až do r. 1300. (Str. 95.) *M. Kolář.*

V. Různé zprávy.

Výroční zpráva jednoty sv. Vitské. (Str. 9, 41.) Český Betlém. (Str. 22.) Kaple Mariánská u sv. Vojtěcha v Praze. (Str. 23.) Kaple M. P. u sv. Vít. (Str. 32.) Kaple arcibiskupská u sv. Vít. (Str. 33.) Kostel sv. Barbory v Kutné Hoře. (Str. 45.) Sv. Štěpán ve Vidni. (Str. 45.) Výroční zpráva »Vocelav«. (Str. 57.) Chrám sv. Vít. (Str. 82, 95.) Kutná Hora. (Str. 83.) Kostel sv. Bartoloměje v Kolíně. (Str. 84.) Národní museum. (Str. 84.) Starožitné malby. (Str. 95.) Velehrad náš. (Str. 139.) Sv. Prokop na Sázavě. (Str. 139.) Průčelí katedrály Florentinské. (Str. 140.) Mladovlášská láska k umění. (Str. 140.) Makart. (Str. 141.)

VI. Vyobrazení.

Renaissance: Půdorys sv. Petra. (Str. 5.) Vnitřek sv. Petra. (Str. 6.) Půdorys S. Lorenzo ve Florencii. (Str. 21.) Dům v Pavii. (Str. 22.) Půdorys S. Francesco ve Ferrare. (Str. 30.) Partie vnitřku. (Str. 31.) S. Salvatore v Benátkách. (Str. 32.) Certosa u Pavie. (Str. 53.) S. Maria Novella ve Florencii. (Str. 54.) S. Redentore v Benátkách. (Str. 54.) S. Maria delle Grazie v Miláně. (Str. 69.) Hlavy benátská (Str. 78.) a florentinská (Str. 78.) Stěna v S. Croce. (Str. 79.) Strop římský. (Str. 90.)

Vnitřek kostela Tvaroženského. (Str. 17.)

Podobizna kardinála Schwarzenberga (Str. 85.) Dary jubilejní: Mešní roucho bílé (Str. 88.) Kasule sv. Vojtěšská. (Str. 100.) Pluviale votivní. (Str. 124.) Mitra pretiosa. (Str. 125.) Mešní konvičky s táckem. (Str. 135.)

Podobizna biskupa Františka d. P. hraběte Schönborna (Str. 109.)

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor :

Ferdinand J. Lehner.

Číslo I.

V Praze, dne 30. ledna 1883.

Ročník IX.

OBSAH: Bývalé klénoty kostela sv. Havla v Praze. — Sloh renaissanční. (Sv. Petr v Římě.) F. J. Lehner. — Přehled církevně-umělecké činnosti v Praze r. 1880—1881. — Výroční zpráva jednoty pro dostavění hlavního chrámu sv. Víta. — Měsíční zpráva odboru uměleckého Akad. křesť. — Odvod ku praporu »Methoda« za měsíc leden.

Bývalé klénoty kostela sv. Havla v Praze.

Majíce na paměti svědectví Eneáše Sylvia o hojnosti a důkladnosti českých chrámů, úpravou a skvosty nad jiná království oplývající, neradi vidíme nedbalost neobyčejnou, s jakou knihy visitační z let 1379 a 1380 stránku inventární při kostelích odbývají, tak že v nich neshledáváme slov Sylviových dotvrzení. Jinak jest, přečteme-li inventář kostela sv. Havla, dne 8. září 1381 plebanem (farářem) Janem z Pomuku k žádosti předních osadníků dokonáný, s nímž hned na první straně 4. dílu Borového knih erekčních, právě vydaného, s potěšením se setkáváme a jej tuto v českém znění předkládáme.

Náležel zajisté kostel sv. Havla mezi nejbohatší v celé diecesi, jak v monstrancích čili relikviářích, tak kališích, svícnech, knihách, rouších, tapetách a j.

1. Monstrance.

1. Hlava stříbrná pozlacená s infulí biskupskou stříbrnou s kaménky a perlami. Na ostatky sv. Havla; v ní měl kostel list opata sv. Havelského i od císaře Karla IV.

2. Ruka stříbrná pozlacená s velkou částí ruky sv. Havla.

3. Ruka stříbrná, částečně pozlacená, s ostatky sv. Valentina.

4. Ruka stříbrná na čtyřech nohách, mající sedm uzlíků pozlacených; v ní ostatky sv. Longina.

5. Kříž křišťalový s podstavcem stříbrným; v něm část kříže Kristova a j.

6. Monstrance velká stříbrná, pozlacená; nahoře kříž stříbrný s obrazem ukřižovaného, v monstranci část roucha a pásu P. M.

7. Monstrance stříbrná s obrazy patronů ss. Víta, Vojtěcha a j., jakož čtyř evangelistů; v křišťálu trn koruny Kristovy, nad ním obraz sv. Blažeje stříbrný, celý v pontifikálie oděného, držící v pravé ruce zub toho svatého.

8. Monstrance stříbrná, pozlacená, s křížkem, se čtyřmi kusy křišťálu, mající u prostřed ostatky ss. sv. Jiří, po čtyřech stranách ostatky Vavřince, Štěpána muč., Martina, Mikuláše.

9. Monstrance stříbrná s křížkem, mající v sobě prst sv. Jana Křt.

10. Monstrance stříb., pozl., s nádobkou křišťalovou, v níž kousek ubrusu Páně, nad nádobkou stříbrný obraz sv. Lucie držící zub.

11. Monstrance stříb., pozlacená, s křišťálem, v němž ostatky mnohých svatých; nahoře obraz stříbrný a pozlacený sv. Cecilie.

12. Monstrance stříb., pozlacená; v křišťálu mnoho ostatků; vrchol na způsob zvoníčky.

13. Monstrance stříb., pozlacená, s křišťálem, v němž ostatky apoštolů Petra, Pavla, Ondřeje; nahoře obraz pozlacený sv. Matěje, držícího v pravici zub, v levici knihu; na podstavci vyryti jsou lev, pelikán a pštros,

14. Monstrance stříbrná, pozlacená, na způsob luny zdělaná, na svícnu stříbrném stojící; v ní ostatky sv. Bartoloměje, Filipa a Jakuba Menšího.

15. Monstrance podobná s ostatky sv. Maří Magd., Voršily, sv. Vojtěcha, sv. Marie egyptské.

16. Monstrance stříbrná, částečně pozlacená, s ostatky sv. Roberta a Mauricia.

17. Monstrance stříb., pozlacená, s křížem stříb., pozlaceným, v němž kousek dřeva kříže; ostatky sv. Gereona.

18. Monstrance čili skříňka čtverhraná, měděná, pozlacená; na ní křížek pozlacený s ostatky sv. Šebestiana; v rozích sedm váčků s ostatky a s cedulkami pozlacenými.

19. Monstrance stříbrná, mající dole šest štítků zelené barvy, uprostřed pak bílou ratolest; nahoře stojí obraz sv. Ludmily stříbrný, pozlacený, pod korunou stříbrnou, pozlacenou, s perlami a kameny, v rukou vlastní ostatky držíci.

20. Ruka stříbrná na čtyřech nohách s ostatky 11.000 panen; dva prsty drží ostatky sv. Kateřiny v křištálu stříbrem a zlatem obloženém, na způsob zvoníčky ukončeném.

21. Ruka podobná na čtyřech nohách s ostatky 11.000 panen; dva prsty podobné drží v křištále zvoníčkou zavřeném ostatky sv. Doroty.

22. Monstrance stříbrná, částečně pozlacená, v křištále s mnohými ostatky; nahoře Ukřižovaný, stříbrný, pozlacený.

23. Monstrance stříbrná, částečně pozlacená, s křištálem; nahoře zvonička, na konci Ukřižovaný, pozlacený.

24. Monstrance s velikým uzlem, majícím šest uzlíků stříbrných, pozlacených.

25. Monstrance stříb., pozlacená, s křištálem a na vrchu s ciboriem.

26. Monstrance stříbrná, částečně pozlacená, s křištálem a Ukřižovaným, stříbrným a pozlaceným; ostatky sv. Václava obsahující.

27. Monstrance stříbrná, částečně pozlacená, s křištálem dole i nahoře stříbrem ozdobeným, s ostatky sv. Gertrudy, Lazara a j.

28. Monstrance podobná s ostatky ss. Kiliána, Kalixta, Heleny a j.

29. Monstrance částečně pozlacená, s vrchu křištál, v něm kousky šatu a vlasů P. M., nad ním obraz P. M. kojící dítětko, ze slonové kosti.

30. Monstrance stříbrná, pozlacená, dole Ukřižovaný s dvěma obrazy v poli žluté barvy, nad tím křištál stříbrem pozlaceným

ozdobený s ostatky sv. Simplicia; nad tím žalud žluté barvy.

31. Monstrance s křištálem, nad ním Ukřižovaný s dvěma obrazy pozlacenými; dole šest obrazů malovaných v tmavém žlutém poli.

32. Monstrance díla prostého s křištálem kulatým a zvoníčkou.

33. Monstrance stříbrná s puškou slonovou, nad ní pak křížek stříbrný.

34. Monstrance předešlé ve všem podobná.

35. Monstrance stříbrná s křištálem, stojí na podstavci stříbrném na skřínce dvojitého křištálu, obloženého stříbrem.

36. Obraz P. M. koupající pacholátko, ze slonové kosti, s korunou stříbrnou, pozlacenou; stojí na pušce o třech nohách stříbrných.

37. Dvě destičky dřevěné, obložené plíškami stříbrnými, pozlacenými, na nožičkách stříbrných; nad nimi jako dvě žezla stříbrná pozlacená se spatřovala.

38. Puška perlami ozdobená na podstavci stříbrném, částečně pozlaceném, mající nahoře křížek stříbrný, pozlacený, s Ukřižovaným.

39. Kost veliká, holá, ostatek 11.000 panen, stojící na třínožce stříbrné.

40. Dvě hlavy 11.000 panen, stojící na třínožkách stříbrných, na hlavách koruny pozlacené.

41. Čtyři velké desky dřevěné, čtverhrané, s mřížkami stříbrnými, pozlacenými, a s ostatky rozličnými.

42. Monstrance stříbrná, pozlacená, mající šest uzlů u prostřed na způsob žezla vypuštěných, dole tři potvory mořské a tři druhy listů stromů rozličných; svršek zvonice s cimbuřím, patřovala Antonínovi oltářníku někdy P. M.*)

2. Kalichy.

1. Pět kalichů stříbrných s patinami, v kostele chovaných, jichž denně bylo užíváno; mezi nimi jeden pozlacený s uzlem i patenou pozlacenou, tři byly stříbrné s uzlem stříbrným; pátý měl uzel pozlacený se šesti obličejí; dole bylo pět kruhů pozlacených s obrazy J. Kr.

2. Pět kalichů svátečních, stříbrných, pozlacených, s tolikéž patenami; jeden byl veliký, jeden měl uzel s puklicemi — náležel faráři.

3. Konviček šest stříbrných.

*) Antonín z Litoměřic byl od r. 1375—1380 oltářníkem sv. Anny v kostele sv. Havla.

3. Svícný a jiné klénoty stříbrné.

1. Dva svícný stříbrné, pozlacené, díla řemeslného s puklicemi a s vyrytými literami: »AVE MARIA GRATIA PLENA, DOMINUS TECUM.«

2. Kaditelnice stříbrná s 12 puklicemi, svršek na způsob zvoníčky; na kaditelnici šest hlav lvích s konvicemi v tlamách; řetízky čtyři stříbrné. K ní lodička (schránka na kadidlo) stříbrná se lžičkou stříbrnou.

3. Džbán stříbrný se štítkem zeleným a ratolestí bílou.

4. Berla stříbrná o třech uzlech pozlacených, loket zděli, prst ztlouští.

5. Pulpit stříbrný, mající dva uzly svrchu pozlacené, spojený se čtyřmi pruty stříbra na způsob mřížky (vzadu, aby stál).

4. Knihy pro faráře.

1. Biblí.
 2. Viaticus veliký s legendou Pražskou.
 3. Homilií dva díly.
 4. Missale se sponkou stříbrnou.
 5. Passionalu 2 díly.
 6. Rationale.
 7. Regula Pragensis.
 8. Beatae Mariae Virginis dva díly.
 9. Liber Hugwicius, tractans de vocabulis.
 10. Summa Pisana.
 11. Passional starý v jednom díle.
- Všecky knihy psány byly na pergameně.

5. Knihy denně v kostele užívané.

1. Missalů pět; jeden se zpěvem, ostatní bez zpěvu.

2. Missal se zpěvem, oltáři P. Marie odkázaný, s ostatními pěti chovaný v sakristii.

3. Missale darované Janem ze Stříbra, kazatelem u sv. Havla.*)

4. Několik missalů oltářnických, z nichž prý některé kostelu byly odkázány.**)

5. Liber matutinalis, dva velké svazky s legendami (co čteno býti má).

6. Graduale sváteční, nové, v jednom velikém svazku.

*) Kazatelem německým u sv. Havla byl od postu 1380—1384, jsa oltářníkem ss. mučenníků u sv. Mikuláše v Starém městě Pražském.

**) Oltářníci, mající své vychování ze zvláštních nadací, mívali svá roucha i knihy. Sloužice dle listin zakládacích tolik a tolik mši v ty a v ty časy, kostelu, faráři nebo osadě žádnými službami nebyli povinováni a leda že někteří o slavnostech faráři pomáhali.

7. Graduale malé pro školníky (scolares) a studování ve školách.*)

8. Žaltáře čtyři: dva velké, dva malé.

9. Agendy dvě s příslušným zpěvem.

10. Kancional jeden s prosami, introity a j.

11. Viaticus starý a tenký, z něhož sakristé se modlivali.

12. Liber praefationum cum nota.

13. Viaticus dva díly, jako dlaň, něco málo víc.

6. Roucha.

1. Ornat dokonalý s dalmatikami.

2. Ornat červený, mající vyšívání perlami na způsob kříže a dva štítky na zadní straně.

3. Ornat sametový žluté barvy se zlatým prýmem.

4. Ornat zlatý v červeném poli se lvy zlatými.

5. Ornat hedvábný s květy v poli barvy zamodralé.

6. Ornat starý, zlatý, střídavě červeným a žlutým polem pruhovaný, mající dvě dalmatiky s květy zlatými.

7. Ornat zlatý, střídavě červené, žluté, bílé, červené barvy.

8. Ornat stříbrný na hedvábí zelené barvy.

9. Ornat hedvábný, brunatný, mající květy zelené, pávy a jeleny, s dalmatikami majícími kohouty.

10. Ornat červený s dvěma dalmatikami a s kasulí s obrazy Ukřižovaného, P. Marie s anděly, mající album, humerale, štolu. Dar Mertlika Stachova, někdy rychtáře pražského.**)

11. Ornat sametový zelený, dokonalý

12. Jiný sametový zelený s třemi albami i ostatním celým apparatusem dokonalým, dar Martina mincmistra.***)

13. Ornat hedvábný skoro zamodralý, mající podšívku brunatnou a dvě dalmatiky podobné barvy.

14. Ornat sametový se svými dalmatikami, pruhovaný na způsob mříže barvy bílé, žluté, tmavě i světle zelené, brunaté a červené; učiněn Janem z Pomuku, plebanem sv. Havla.

*) I při jiných větších kostelích bývaly menší takové graduality pro školy.

**) Mertl (Martin) Stachův r. 1374—1377 rychtář staroměstský.

***) Martin Rotlev r. 1377—1383 mincmistr na Horách Kutných.

7. Apparat ornatů bez dalmatik.

1. Ornat žlutý s obrazem P. M. a lvy zlatými, mající dva štítky Rotlevovy.

2. Ornat zlatý s podšívkou světle žlutou.

3. Ornat žlutý se zlatými obrazy draků a lvů s podšívkou brunatnou.

4. Ornat hedvábný s polem červeným se psy zlatými i zelenými a s obrazem sv. Kateřiny.

5. Ornat tmavě žlutý sametový s pruhy červenými.

6. Ornat hedvábný do tmava žlutý, mající vetkané ptáky, voly a květy zlaté.

7. Ornat hedvábný brunatný, protkaný květy a ptáky zlatými.

8. Ornat hedvábný tmavě žlutý s květy zelenými a psy na řetězech barvy světle žluté.

9. Ornat hedvábný červený se zajíci čili zvířaty a květy tmavožlutými.

10. Ornat hedvábný červený se lvy a se slovy zlatými: Ych hoff.

11. Ornat nachový (de nacco) s květy zlatými a mřížkami červenými.

12. Ornat hedvábný do světla zelena s portami zlatými na způsob kříže.

13. Ornat bílý hedvábný s portou zlatou okolo krku.

14. Ornat hedvábný červený s rozličnými květy.

15. Ornat hedvábný zlatý v poli zeleném, s podšívkou zelenou.

16. Ornat hedvábný, v poli tmavožlutém, grifony (nohy) a květy zlatými ozdobený.

17. Ornat hedvábný, v poli červeném s ptáky dle obrazu bažanta a květy bílé i zelené barvy.

18. Ornat bledě červený.

19. Ornat se lvy zlatými, kohouty a psíky barvy žluté, bílé, zelené.

20. Ornat se lvy zlatými, ježky a hranostaji bílými.

21. Ornat hedvábný, v poli červeném mající zvířata i květy barvy zelené.

22. Ornat zlatý v poli červeném.

23. Ornat červený se lvy zlatými, s ptáky zelenými i jinými zlatými.

24. Ornat hedvábný se lvy zlatými a červenými, s květy žlutými; porta zlatá na způsob kříže.

25. Ornat hedvábný červený s portou zlatou na způsob kříže; podšívka zelená pruhovaná — jenom kasula.

26. Ornat hedvábný červený, Stachovou darovaný, s podšívkou pruhovanou bru-

natné, tmavě žluté i jiných barev; porta zlatá na způsob kříže.

Pro denní služby bylo v sakristii ornátů »číslem devět toliko.«

8. Kápě.

1. Sametová červené a zelené barvy, pruhovaná pruhy zlatými, mající pektorale orlici s perlami.

2. Zlatá s polem zeleným na náhlavku s obrazem Ježíše modlíciho se na hoře Olivetské — »udělána nákladem Jana (z Pomuku), plebana výše dotčeného.«

3. Zlatá v poli zeleném.

4. Brunatná sametová, mřížovaná pruhy zlatými, bílými a černými.

5. Kápí obecných patnáct; nebylo třeba vypisovati jich barvy pro jich staroblost a sešlost.

9. Čalouny.

1. Tapeta s obrazy císaře a císařovny, u prostřed obraz lva mečem probodající, i více jiných obrazů nad cimbuřím čili nade zdí hradu s listky francouzsky psanými rozličné barvy.

2. Tapeta zelená, na koncích dva hrady, čtyři obrazy lidské, u prostřed obrazy zajců a lidí a sedm lístků, osmý pak lístek obraz anděla na hlavě drží — písmeny francouzské (gotské).

3. Tapeta s rozličnými obrazy žen, ryby v řece na udici lapajících a ptáky chytajících.

4. Tapeta se zvěstováním P. M., třemi králi ze Sáby (!) a j.

5. Tapeta s umučením Páně.

6. Tapeta s listy révy viné a s hrozný zelené barvy, se štítky a literami kapi-talkami.

7. Tapeta se šesti obrazy nahoře i dole a s obrazy rozličnými v kruhu.

8. Tapeta, v části hořejší dva myslivci a plavci s plachtou rozvinutou a mnoho jiných vyobrazení.

9. Tapeta s ptáky a potvorami mořskými.

10. Tapeta s ptáky lítajícími a s některými potvorami, shora závěsek barvy brunatné a černé.

11. Tapeta s jeleny a kanci.

12. Tapeta s pelikánem a mláďaty i s jinými obrazy v kruzích.

Zoubek.

Sloh renaissanční.

Píše F. J. Lehner. (Dokončení.)

(Chrám sv. Petra v Římě.)

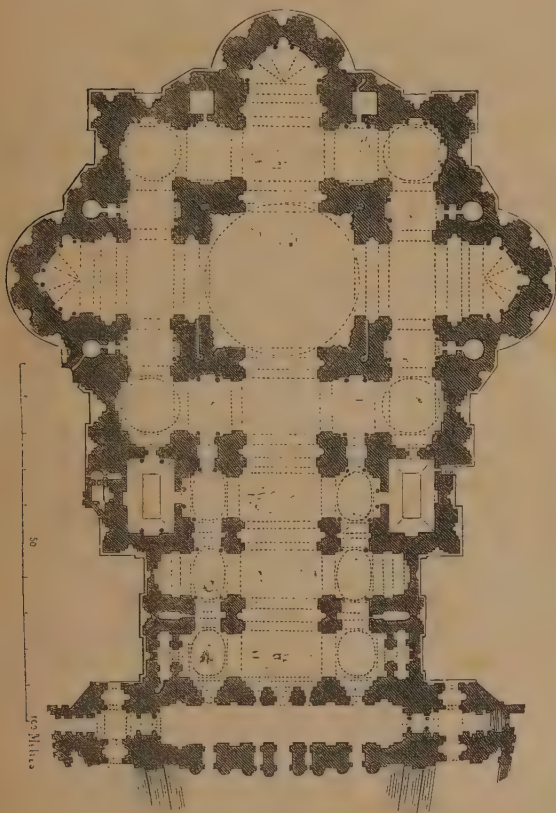
Vignola, Ligorio, Giacomo della Porta pokračovali v stavbě v duchu Michel Angelově, zbudovavše nejbližší prostory boční a kaple nárožní. Celá však okrasa jejich, jak obložení pilířů a stěn mramorem, tak mosaiky a sochy jsou původu pozdějšího, jejichž barevný účinek doista zcela jiný jest, než jaký Michel Angelo zamýšlel. Scházela již pouze předsíní a hlavní průčelí.

pokud možnost dopouštěla, při délce v poměru předce jen mírné. Pilíře, Madernou zbudované, jsou mnohem více od sebe vzdáleny, než pilíře zadní, starší části. Za to však povstaly lodě boční jen malé a to do oválních prostor báňových roztríděné, k nimž přiléhají kaple v podobě dosti mělkých výklenků. Značná šířka pilířů brání bohatému rozhledu do lodí bočních, čímž jejich účinek celkem se ztrácí.

Na venek pozbyl se přední pohled na kapli s jakéhokolivěk stanoviště, a nastala potřeba komponovati nové průčelí co širokou frontu, jelikož nyní nebylo třeba míti zřetele k ostatním třem zaokrouhleným ramenám křížce. Bez všeliké souvislosti s kuplí a od zbytku budovy vůbec odloučeno vypadlo tak, jak na počátku 17. věku vypadnouti muselo, co ohromná dekorace, jejížto částky různé vystupují a ustupují, bez důvodu a příčiny. I s podržením motivu od Michel-Angela na ostatních stranách zevnějšku provedeného bylo by se dalo zbudovati cosi velkolepějšího. Ale tentýž Maderna jest též tvůrcem předsíně, která náleží k nejkrásnějším moderním stavbám celého Říma. Předepsaná jednoduchost v článkování a barvě nepřerušuje účinek poměrů.

Po smrti Madernově přešla stavba na Berniniho dosud mladého (1629). Z obou zvoníc, které na obou koncích průčelí, kde jich oko nežádá, měly se vypínati, zbudoval jednu a musel ji zase snést. Mnohem později, již co kmet (1667) založil proslulé kolonády, to nejlepší, co vůbec stavěl. Dorský detail není pouze jednoduchý, jakým při stonásobném opakování tvarů vesměs býti musil, nýbrž chladný; avšak skoro nic barokní. Co do celkové polohy jest především Maderna svému nástupci k velikým díkům zavázán; Bernini učinil vše, co možného bylo, na zvelebení průčelí, aby velkým býti se zdálo. Stalo se tak zejména zbližením obou nejbližších konců síní, nad nimiž tak značně se vypíná, kdežto zároveň oko nad dosti silným vystupováním náměstí se klame a tím v doměnce se udržuje, že průčelí stojí skoro na rovině s kolonádami. Kdyby oba konce více se byly rozestoupily, než šířka průčelí obnaší, porovnávání ono by odpadlo:

V eliptickém založení kolonád samých spočívá opět zdánlivé zvětšení, jelikož oko plán základní dříve za kulatý má, jemu tedy hloubku přisuzuje, které postrádá.

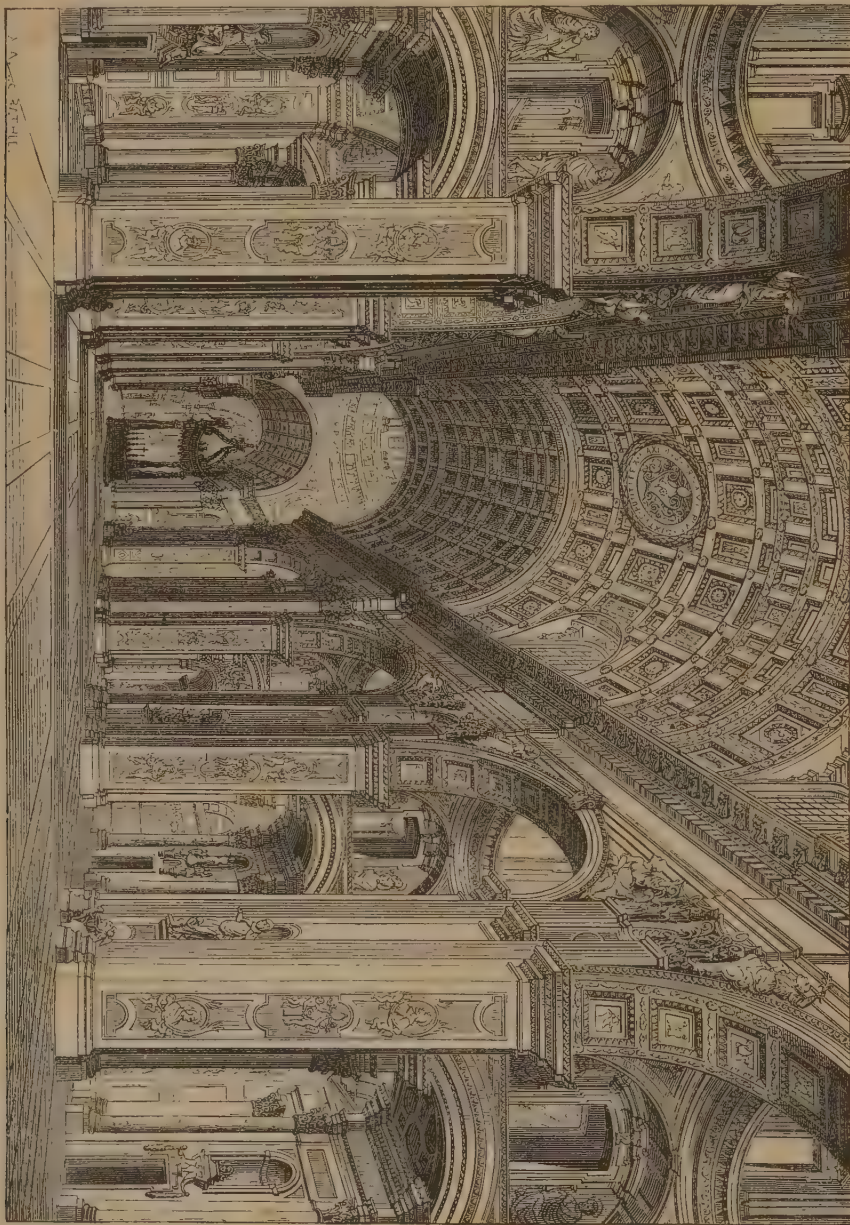
Obr. 268. Půdorys nynějšího sv. Petra.

Celkem teprv *Carlo Maderna* k rozkazu Pavla V. (od r. 1605) uchýlil se zase od plánu Michel Angelova, prodlouživ přední rameno v nynější loď podélnou (obr. 268.), na jejíž perspektivní dojem chrám ani založen nebyl, a což i zevnějšku, zejména průčelí na újmu bylo. Tímto prodloužením kříž opět latinským se stal a chrám též do délky největší budovou světa učiněn jest. Za vlivu zásad stavebních tehdejších vládnoucích zbudována loď střední daleká a veliká,

Misto jest správně voleno; jestliže svatý Petr měl míti atrium, z něhož by kuple se spatřovala, bylo třeba umístiti je v jisté vzdálenosti, i bez zřetele na vyčnívající budovu vatikánského paláce již stávajícího.

kuple opatřil nešťastnými výklenky a loggiemi, jimiž nejdůležitější částky budovy olupují se o jednoduchost a důraznost. Čtvero soch bylo třeba buď vynechati aneb obrovsky a pak jiným slohem vyvésti, nyní jsou

Obr. 269. Vnitřek sv. Petra.

Také vnitřku vtisknul pečeť svou Bernini pracemi plastickými dílem sám, dílem napodobováním žáků a nástupců. Pilíře lodi bočních obložil pamfilickými holubicemi a p. na pestré půdě mramorové. Čtvero pilířů

mnohem menší než evangelisté v mosaice svrchu na rozích kuple vyvedení.

Stará žaloba zní, že sv. Petr uvnitř menší vypadá, než ve skutečnosti jest. Nevím však, zdali tomu, kdo bez onoho před-

sudku ponejprv tam vstupuje, nepřipadá kostel předce ohromně velikým. Záleží zajisté mnoho na osvětlení a na množství lidu. Za jitra velkonočního jest si každý vědom, že se nachází v největší síni světa. Také při večerním soumraku rostou rozměry, nejen proto, že jako všudy jednotlivost mizí, nýbrž že barvy a pozlacení bledne, čímž za dne ony plochy oku se zblíží a tím i menšími býti se zdají.

Co z toho ještě povstalo za vlivu Michel Angelova, byť i pozdě po jeho smrti, — vyzdobení kuple mosaikou a kasetování klenby valené (obr. 269), lze architektonicky odůvodniti zcela správně; dojem pestrý plodí teprve Berniniho incrustace a naturalistická mosaika kupli v bočních prostorách, což ostatně dojmu celkovému neškodí. Rozhodně zmenšujícím pro celou budovu jest však účinek nešťastného tabernaklu a ka-

thedry Petrovy, obě práce Berniniho. Zde jedině oko skoro se nutí k nepravému účtování. Anděle na kropenkách, o kterých obyčejně se mluví, neklamou dlouho aniž dosti silně, aby dojem celku určovali.

Po veškerých osudech přináleží sv. Petru sláva nepopíratelná, že jest největším chrámem světa, neboť plocha jeho obnáší 199.926 □', kdežto dóm milánský čítá pouze 110.808, sv. Pavel v Londýně 102.620, chrám Božské Moudrosti v Cařihradě 90.864, dóm Kolínský n. R. 69.400 □'. Chladná, těžká nádhera ujímá sice ohromné budově dojmu krásy církevní. Avšak velebnost poměrů, velikost, volnost, lahoda obrovských prostor nedala se zničiti ani barokní dekorací. A čím častěji navštěvovatel smělymi siněmi putuje, čím častěji za různých dob denních pozoruje kouzelné účinky světla, tím více lze srdce jeho k první svatyni církve katolické.

Přehled církevně-umělecké činnosti v Praze r. 1880—1882.*)

Díla architektonická.

Architekt A. V. Barvitijs: Stavba *basiliky sv. Václava na Smíchově* až do výšky hlavní římsy lodí bočních, apsida v celé výšce vyvedena. — Návrh na kapli *sv. Anny v Eltschí* pro knížete z Löwensteina. (*Z Akademie křesťanské.*) — *Kaple pohřební rodiny Rozkošných* na hřbitově smíchovském ve slohu renaissančním z hořického kamene. Geniové ve štítu sochařem Mislbekem vyvedení drží věnec mosaikou vyplněný. Vnitřek bohatě okrášlený různobarevným mramorem stukovým a malbou má ve středu mosaikovou „Orans“ z katakomb římských dle nákresu Fr. Sequense. — Podobná *kaple rodiny Novotných* v Klecanech. Relief z hořického kamene (dva andělé s věncem) pracoval Ludvík Šimek. Úprava vnitřku zůstavena na rok letošní. — Bohatá polychromie a úprava *kaple Mariánské* (v pražském kostele sv. Vojtěcha) s malovaným oknem a polychromií staré sochy Marie Panny.

Oltář renaissanční pro Prostibor na patronátu J. J. knížete Löwensteina. (*Z Akademie křesťanské.*) — Druhý *boční oltář slohu renaissančního* pro farní kostel v *Křečhoři*, zcela pozlacený. (*Z Akademie křesťanské.*) — *Domácí oltář skládací* pro J. M. nej. d. p. biskupa brněnského Františka Sal. Bauera, jakož i celá úprava residence biskupské. (*Z Akademie křesťanské.*)

Pomník purknistra Bělského na hřbitově Vyšehradském z červeného mramoru českého s použitím belgické žuly a bílého mramoru carrarského. — *Pomník rodiny Peluňkovy* na hřbitově smíchovském z hořického kamene s mosaikou představující vzkříšení Páně. — Velkolepý *pomník prof. Duchka* v Mödlingu u Klosterneuburgu, vesměs z carrarského mramoru, jakož i barevných mramorů a žul. — *Nákres na pomník Horského* objednaný od klubu hospodářského.

Kalich jubilejní pro vdp. opata Rottera. (*Z Akademie křesťanské.*) *Svícný renaissanční* (dva druhy) pro vdp. opata Strahovského Starého a mnoho jiných předmětů kostelních. (*Z Akademie křesťanské.*)

Architekt Josef Mocker: Podrobné nákresy na portály a průčelí *hlavního chrámu sv. Víta*, pro rekonstrukci velké věže a jiných částí. — Nákresy architektonické pro barevná *okna v kapli sv. Václavské, Martinské a Valdštýnské*, která v obou posléze uvedených kaplich již skutečně zasazena jsou. — Nákresy na *královský oratoř* v témž velechrámu, který až na sochy zhotoven jest. — Věrná *kopie v barvách mosaiky* z doby Karla IV. nad bývalým bočním vchodem do velechrámu v přirozené velikosti. (*Jednota sv. Vítská.*)

*) Viz »Methoda« roč. VI., str. 20.

Návrhy na opravu arciděkanského kostela sv. Bartoloměje v Plzni; nejdůležitější restaurace zevnějšku a polychromie vnitřku (klenba choru figurálně, ostatní ornamentálně) jest již provedena; na novém hlavním portálu jakož i na velkolepém novém hlavním oltáři se již pracuje. (*Městská rada plzeňská.*) — Návrhy na opravu gotické části děkanského kostela sv. Bartoloměje v Kolíně z doby Karla IV. Důkladná oprava zevnějšku již zahájena jest. (*Nákladem jednoty pro obnovu kostela kolínského.*) — Návrhy na opravu děkanského kostela sv. Bartoloměje v Rakovníku. Objednal patronátní úřad v Rakovníku. (*Z Akademie křesťanské.*) — Nákresey a provedení průčelí kostela sv. Jiljí v Nymburce. (*Patronátní úřad.*) — Nákresey na rozšíření kostela sv. Petra v Křivoklátě; nová část do hlavní římsy provedena. (*Kniže Fürstenberk.*) — Nákresey na rozšíření kostela v Korouhvi. (*Z Akademie křesťanské.*)

Nové oltáře slohu gotického v Dolině (*z Akademie křesťanské*) a v Písku.

Kalich nádherný stříbrný, s kuppou a patenou z ryzého zlata pro uroz. paní hraběnku Nosticovou. (Z Akademie křesťanské.)

Sochař Ludvík Šimek. Roku 1880: Socha sv. Václava v nadživotní velikosti z pískovce mšenského na novém proboštství hradčanském. (*Nákladem vdp. probošta Würfela.*) — *Kristus Pán žehnající* z carrarského mramoru na hrobku manželů Magdolových; socha 5 stop vysoká jest dosud jedinou z mramoru carrarského na hřbitvech pražských. — *Pražské Jezulátko* v kostele Matky Boží Vítězné věrně kopiroval. Odlitky sádrové lze objednat u vdp. faráře Stránského.

R. 1881: Znamenitou sochu sv. Václava od Petra Arlera v chrámě sv. Víta s velikou pílí a svědomitostí obnovil. (Téhož roku provedeny jsou dvě skice představující »pýchu« a »pokoru« ve dvou variacích; — socha Jiříka z Poděbrad z istrianského kamene pro hraběte J. Waldsteina v Mittergrabern; — pak skupení představující založení města Prahy (Libuše prorokující a u její nohou dva tesaři práh osekávající) co práce konkurenční pro most Palackého.

R. 1882. Skice soch pro Rudolfinum pražské: *Michel-Angelo, Phidias, Palestrina* (dvě variace). — Skice a napotom modell v nadživotní velikosti pro sochu *Bruncvíka* (Rolanda) na pražském mostě Karlově. — *Relief* představující dva anděly držící věnec z kamene *hoříckého* pro hřbitovní kapli v Klecanech. — *Sv. Onofrius* (skice) do Bilina; objednal vp. Haňel, kaplan. (*Z Akademie křesťanské.*) — *Panna Maria a sv. Jan,*

apoštol (malé modelky) pro stříbrnou monstranci objednanou od d. Jana Pavlíka, faráře v Mokrolazcích u Opavy ve Slezsku. (*Z Akademie křesťanské.*)

Malíř a prof. František Sequens. *Malby na stěnách kaple Martinické* u sv. Víta s následujícími obrazy: 1. Povolání sv. Petra a Ondřeje k úřadu apoštolskému. 2. Sv. Ondřej káže evangelium Řekům. 3. Sv. Ondřej před soudcem. 4. Sv. Ondřej v žaláři. 5. Sv. Ondřej s nadšením patří ze vzdáli na nástroj své smrti mučenické — kříž. 6. Křížování sv. Ondřeje. 7. Kristus Pán ve slávě. Stěna levá malována nákladem hr. Jindřicha Clam-Martinice. (*Z jednoty sv. Vítské.*)

Udání polychromie a dozor při práci v kostele černošeckém.

Malba na klenbě s anděly ve hřbitovní kapli rodiny Rozkošného na hřbitově smíchovském jakož i *karton* pro *mosaikový obraz* představující Rodičku Boží (po způsobu Oranty z římských katakomb).

Cartony na figurální část *nových oken* malovaných: 1. u sv. Víta a) v *kapli Waldštejnské* (sv. Magdaleny), představující skupeninu, která sv. Magdalena nohy Božského Vykupitele slzami smáčí; pod obrazem pak postavy sv. apoštolů Bartoloměje a Tomáše. b) V *kapli Martinické* (sv. Ondřejské): svrchu v kružbě — Spasitel žehnající, tři božské ctnosti: víra, naděje a láska, dole pak řada šesti světců: dvou apoštolů později zvolených (Matěj a Barnabáš), dvou evangelistů, kteří nebyli apoštoly (Marek a Lukáš) a dvou prvomučenníků-jáhnů (Štěpán a Vavřinec). (*Z jednoty sv. Vítské.*) — 2. V *kostele sv. Vojtěcha* (kaple Mariánská): Sv. Anna vyučující blah. Pannu Marii.

Obrazy tabulové: Sv. Jakub pro patronát hr. Jindřicha Clam-Martinice. (*Z Akademie křesťanské.*) — *Sv. Vojtěch*, oltářní obraz pro kostel Písecký. — *Matka Boží sv. Lukáše*, oltářní obraz pro domácí kapli hradčanského proboštství. — *Madonna s Ježíškem*, oltářní obraz do Ročova na patronátu knížete Adolfa Švarcenberka. — *Pán Ježíš v hrobě ležící* pro Boží hrob v kostele šedých sester v Praze. (*Z Akademie křesťanské.*) — *Maria Panna* co ochránitelka křesťanů, pro děkanský kostel v Chebu. (*Z Akademie křesťanské.*) — *Narození Páně*, Sv. tři králové a pastýři, skříňový oltářík domácí pro uroz. pí. hraběnku Swertsovou.

Malíř Petr Maixner.

1880. Opravení a obnova starých stěnomaleb ve *Smíškově kapli* v kostele sv. Barbory v *Kutné Hoře*. (*Nákladem c. k. centrální komise.*)

1881. Oprava a doplnění *stěnomaleb* z XIV. věku ve farním kostele Slavětinském. (Nákladem patronátu hr. *Thun-Hohenstein-ského*.)

1882. Oprava staré *obecní síně* na *staroměstské radnici* pražské. (Nákladem *obce pražské*.)

Obnova *stěnomaleb* ve svatební síni na *Zvíkově*. (Nákladem knížete *Karla Švarcenberka*.)

Obrazy tabulové: Oltářní obraz *sv. Prokopa*. Oltářní obraz *Všech Svatých* pro kostel v *Malkovicích*. (Nákladem *náboženské matice*.)
Lehner.

Výroční zpráva jednoty pro dostavění hlavn. chrámu sv. Víta od 1. ledna 1881 do 31. prosince 1881.

Povinnou výroční zprávu velectěné valné hromadě za rok 1881 předkládajíc dovoluje si ředitelstvo jednoty pro dostavění velechrámu sv. Víta v Praze především zmíniti se o pokroku stavby při téměř velechramě, o němž i v roce uplynulém jednota s veškerým úsilím se starala.

Při mírné pohodě r. 1881 bylo možno započítí práce zednické již dne 28. března i pokračovati v nich až do samých vánoc; nutné však práce přípravné hned v prvních měsících téhož roku na staveništi se vykonaly.

Z bývalého archivu kapitolsního odstraněna jest střecha šindelová, klenutí valené a obojí spodní klenutí mřížkované, jakož i značná část hlavní zdi, což vykonáno do konce února, ostatní zeď v měsíci březnu jest odstraněna.

Zmíněná hlavní zeď zdá se náležeti z polovice době Karla IV., čehož důkazem jsou bezčetné stopy požáru, kdežto druhá polovice zdi na západ obrácená bezpochyby teprv po známém velkém požáru provedena byla. Vypažení průčelí na západním pilíři podporném jakož i pažba okenní tam se nalezející zhotoveny jsou z pískovce Žehrovicekého a tudíž rovněž za doby pozdější, jelikož teprv po onom požáru se onoho kamene užívalo. Ku vnitřnímu zdivu užilo se opuky, kteráž mrazem a vnímáním plynů čpavkových ze sousední maštale velmi utrpěla a na mnohých místech úplně byla rozpukána. Jelikož i západní pilíř podporný při hlavní věži byl velice chatrný, započalo se 28. března zazdění otvoru okenního, v téměř pilíři se nalezejícího; zdivo sestávající ze čtvercového pískovce a malty z hydraulického vápna v první polovici dubna až do výše obloukové jest dohotoveno, načež se po 14 dní nechalo náležitě vyschnouti a posléze byl oblouk cihlami dobře palenými vyklinován.

Na žebrách klenbových této kaple jindy za archiv sloužící jakož i na hladkých stěnách blíž klenutí shledána jednoduchá malba, představující erb vždy věrně kapitoly metropolitní u sv. Víta jakož také znak rodu Berků z Dubé a tyto nápisy: »Insignia Capituli Sct. Ecclesiae Metropolitanae Pragensis 1593« a: »Sbinko Berka, Dei et Apostolicae Sedis gratia Archiepiscopus Pragensis, Legatus Natus.«

Pilně pracováno též v huti kamenické, zejména uchystány bohatě článkované ozdobné částky k průčelím, což arci delší dobu vyžaduje, kdežto hladké čtverce mohly teprv po započetí práce stavební poznenáhla se uchystati. Ku konci dubna započato se stavbou v průčelí hlavním jakož i v průčelí pobočném na pravé straně, v měsíci květnu pracováno také na jižní části věže průčelné jakož i na pilíři k hudebnímu kůru; od června pak počínaje vztahovaly se práce též na jihozápadní část této věže jakož také na celou řadu kaplí po jižní straně ležící.

Touž dobou vybouráno zdivo základní zdi v bývalém archivu kapitolsním, kteréž v hořejších vrstvách čpavkem a vlhkostí bylo v maltě velice poškozeno; vybouráno vše až do hloubky i stopy pod základem věžních pilířů, načež položena vrstva betonu ve výšce 18 palců, nad ní zhotoveno zdivo a sice vespod z opuky, dále nahoru z kamene daveleského až do výšky 3 stop; posléze byla celá kaple vrstvou kamene čtvercového v mohutnosti 18 palců vydlážděna.

V hlavní věži vyzdění na 3 metry široké, jimž dle zprávy vloni podané měly zachyceny býti přepasy, dosáhlo výše 6 sáhův a 3 stop; koncem roku přestalo se při čtvrté vrstvě podporného klenutí.

Při vyzdění tímto pouze zevnějšek obložen jest kamenem čtvercovým, vnitřek pak opukou a semletým vápnem hydraulickým jest vyplněn.

V době této bylo též zazdění zúženého nejspodnějšího okna v hlavní věži až na několik klenáků dokončeno.

V starém velechramě chatrné věřeje a roubení obou oken kaple sv. Václavské jakož také roubení nad oratoriem císařským byly nově zřízeny.

V huti kamenické bylo r. 1881 vykrouženo:

2326	krychlových stop	bohatě ozdobených postranních okras k průčelím;
1272	" "	postranních pažeb k průčelím a částek pilířů;
1204	" "	postranních shodců a říms zatažných;
1212	" "	shodců s oddíly a článkovaním

- 657 krychlových stop shodců s násadami přepasů k pilířům pro varhany určeným;
 711 " " opěr žeberních ku klenutím hudebního kůru jakož i opěry pro hlavní věž;
 1318 " " pažeb okenních do hlavní věže;
 315 " " pažeb okenních do oken kaplí na straně jižní;
 3508 " " čtverců a pilířů článkovaných;
 13239 " " hladce vykroužených kamenů čtvercových.

Při stavbě zaměstnáni byli po celý rok jeden palír kamenický a jeden zednický, 34—36 kameníků, 4 tesaři a 2 kováři; 15—19 zedníků počínaje od dubna s 20—26 podavačů a v měsících zimních s 32 ná denníky.

S uspokojením může jednota k tomu poukázati, že koncem roku 1881 průčelí jižní jakož i pravá část hlavního průčelí až do výšky podvoje (nade dveří) t. j. do výše 20 stop zdíva roku 1880 z tesového kamene zhotoveného, po levé pak straně až do výšky 15 stop vystoupilo; severní průčelí a severní věž průčelní dospěly výše 20 vid. stop, věž jižní dospěla do 13, na některých místech do 15 stop, konečně hlavní a příční zdě jižních kaplí až do výše 13 stop. Podotkneme-li k tomu, že na začátku roku přítomného na západní straně hlavní věže sbouráno jest roubení pilířů po požáru přidělané, jest patrné, že tímto způsobem jižní hlavní zeď jakož také zeď kaple sousedící s bývalým archívem nabyla spojení s oběma věžními pilíři, čímž staveniště také na straně jižní úplně jest uzavřeno.

Kdokoli až po dnešní den nepoznal a neuvážil, jak skrovnou část velechrámu tvořil dosavadní svato-Vitský chrám, ten ať se rozhlédne po uzavřených, k nebi se pnoucích zdích na staveništi a zajisté tam zaslechne volání hlasité otcův našich, kteréž z nebetných, avšak osamotnělých obloukův a pilířů se ozývalo, k opětnému započatí přerušného díla po tak dlouhé přestávce mocně vybízejíc.

Jest pak už nyní pokrok nové stavby chrámové zřejmým důkazem, že v době naší, na velečiny tak bohaté, onen upomínající hlas bez ozvěny nezůstal a že pokolení nyní odhodláno jest, tuto krásnou křesťanskou velevstavbu v téměř zbožném duchu dokončiti, v jakémž ctihodní první mistři stavitelští ji započali.

Stává-li se tou měrou pokračující stavba pro každého člena jednoty naší pramenem uspokojení, naplňuje se s druhé strany žalem srdce jednoho každého z nás, pomníme-li, že onomu muži, který s tak velkou láskou a čilou horlivostí jakožto předseda o uskutečnění účelu jednoty naší se staral, nebylo více dopřáno z tohoto pokroku stavby se radovati.

Sotva že při velechrámě započaty byly práce stavební rok 1881. určené, uvržen jest následkem zmáhající se slabosti vysocetný předseda naší jednoty Jeho Excel. Bedřich hrabě z Thunů-Hohensteinů na lůžko nemoci, z něhož vyjma jen kratičkou

dobu více nepovstal, až jej Bůh k sobě povolal dne 24. září 1881.

Každý z nás domyslí se, kterak toho zvěčnělý předseda želel, že mu nebylo možno veškerou činnost věnovati jednotě právě v takové době, když jednota, chtějíc zameziti úplné vyčerpání své jistiny, s dvojnásobným úsilím starati se musí o opatření nových prostředků k dosažení vznešeného cíle svého. Vždyť jsme všichni svědky té jemné svědomitosti a neomrzlosti, s jakouž zvěčnělý pracím spolkovým se věnoval, jak to při valné hromadě dne 24. listopadu 1877 konané po opětém zvolení hraběte Thuna za předsedu vděčně uznal sám Jeho Emin. nejdůstojnější protektor naší jednoty poukázav k heslu hraběcí rodiny: »V práci nikdy neumdlévat!« (im Thun nie ruh'n).

Pohřeb J. Exc. p. hraběte konal se na svěrenském velkostatku Děčíně dne 27. září m. r. Ředitelstvo za tou příčinou na znamení veleučty ku svému předsedovi vyslalo do Děčína zvláštní deputaci. Pohřební průvod vedl Jeho Em. nejdůst. p. kardinál a arcibiskup Bedřich kníže ze Schwarzenberků.

Milostivé přízní Jeho Veličenstva má jednota co děkovati, že nejvyšším rozhodnutím ze dne 8. června 1881 ve Svém nejvyšším jméně a jménem Jejího Vel. císařovny jakož i Jeho Cís. Výs. nejjas. p. korunního prince Rudolfa na pět let roční příspěvek 6000 zl. r. m. povoliti ráčil.

Taktéž Její Cís. Vel. Marie Anna Pia udělila jednotě nejmilostivěji částku 1000 zl. a Její Cís. Výsost paní korunní princezna Štěpánka 300 zl.

Avšak i z dalších kruhů dostalo se jednotě předěšlého roku značných darů, z nichž přede všemi vytknut budiž velkomyslný dar kanovníka a kustoda velechrámu sv. Víta p. Jana Bernarda, který k zařízení nových oken v staroslavné kapli sv. Václavské obnos 3000 zl. věnoval a ředitelstvu jednoty také již odevzdal. V oknech těch budou obrazy všech patronů zemských dle kartonů p. prof. Fr. Sequense, které ještě letos budou vykresleny. Mimo to poskytnuty jednotě mezi jinými dary zvláště od slavné české spořitelny 500 zl.; od kanovníka p. Václava Valsy v Kroměříži prostřednictvím pana kanovníka Hory 500 zl.; od pí. Joh. Moravcové, roz. Küffrové z Asmansvilla v Praze v únoru 100 zl. a o slavnosti sv. Václava k upomínce na jejího zemřelého chotě 100 zl.; od p. P. Josefa Bendelína, faráře v Eisendorfu v hrabství Kladském za příčinou jeho kněžských druhotin 600 marků; od p. dědiců dr. Václava ryt. z Eisensteinů prostřednictvím pana purkmistra kr. hl. města Prahy 200 zl.; od p. Lazara Löwensteina v Londýně prostřednictvím pana kanovníka Hory opětně 150 zl.; od J. Jasn. Vilemíny kněžny Schwarzenberkové 50 zl.; od neznámého pána 1000 zl.; od příznivce, jenž si nepřeje jmenován býti, prostřednictvím p. Ig. Krause, c. k. poštmistra dlužní úpis c. k. v zlatě záručitelného dluhu státního v obnosu 1000 zl. s výhradou užívání úroků do roku 1888.

Budiž dovoleno tuto sděliti slavnému shromáždění potěšitelnou zvěst, ač do této zprávy vlastně ještě ne-

náleží, že zajištěno jest polychromované ozdobení další jedné kaple v ochozu kůru či presbyteria. Jeho biskupská Milost pan dr. theol. Karel Fr. Průcha, světitel biskup a děkan kapitoly metropolitní, nabídl spanilomyslně ředitelstvu jednoty pro dostavění chrámu sv. Víta dopisem ze dne 1. května t. r., že hotov jest, značnou obětí podporovati úmysl, aby se kaple ústřední v ochozu kůru t. j. kaple Berkovská čili kaple nejsv. Trojice stala místem milosti k počtě blah. Marie Panny určeným.

Malby v kapli této mají dle téhož úmyslu býti oslavou Navštívení Marie Panny, neboť jest to v skutku nutnou potřebou našeho velechrámu, aby zde byla zvláštní kaple Mariánská, jelikož dóm ten dle zbožného úmyslu královského zakladatele výslovně ku cti Matky Boží a sv. patronů Víta a Václava vysvěcen byl.

O této záležitosti radí se nyní umělecký odbor ředitelstva a bude lze v budoucí zprávě obšírně o tom se vysloviti.

I v odkazech pamatováno předešlého roku velmi štědře na jednotu a obdržela táž po p. Josefu Rubesovi v Bubenči odkaz, který více než 7000 zl. činí, jehož užívání však slečně Leop. Monelli doživotně vyhrazeno jest; po p. Josefu Hackerovi, optikovi v Praze, posléz v Štýrském Hradci 1000 zl.; po paní Marii Schmutzerové 100 zl.; po světském knězi a kníž. arcib. notáři Fr. Veitovi v Dobříši 50 zl.; po čestném kanovníku dru. Augustinu Svobodovi v Počátkách 50 zl.; a mimo jiné též po Johaně Koestlerové v Řepích prostřednictvím správy trestnice 25 zl., a taktéž po Antonii Gregorové v Řepích 9 zl. 11 kr.

Obnosy ze sbírek došly jednotu v roce 1881 ze všech diecésí českých, zejména ze sbírek ve farních a vikariátních okresích pražské arcidiecése od kn. arcib. konsistoře v Praze zavedených značný obnos 1009 zl. 91 kr., ze sbírek diecése budějovické 378 zl. 36 kr.

Sbírký u velechrámu sv. Víta o slavnostech sv. Jana Nep. a sv. Václava vynesly více než v r. 1880 a sice obnášela prvnější 217 zl. 24 kr. a druhá 114 zl. 25 kr. proti 197 zl. 68 kr. a 71 zl. 98 kr. r. 1881.

Taktéž vzrostly částky, které ze schránek na mostě a při velechrámu vybrány byly, ze 192 zl. 41 kr. roku 1880 vloni až na 447 zl. 48 kr. a možno doufati, že rychlé pokračování stavby přiměje obecenstvo, aby staveniště častěji navštěvovalo a sobě připomenulo, že také tímto způsobem ku stavbě přispívati lze.

Rovněž na přispěvcích pánů členů jednoty více se sešlo a dostoupily příspěvky ty — včítajíc arci také zaplacených několik nedoplatků — výše 9346 zl. 54 kr. proti 8161 zl. 83 kr. roku 1880.

V příčině počtu skutečných členů želi jednotu ztrátu značného počtu 29 členů, kteří zemřeli a mezi nimi mužové, kteří po dlouhá léta ku spolku přináleželi a si o jednotu naši zásluh získali.

Členů odvádějících roční příspěvek 5 zl. získala jednotu 28 a ztratila 8, zbylo tudíž koncem roku 198.

Členů přispívajících čítá tuto dobou jednotu 1578

Porovnáme-li zbytek jmění koncem r. 1881 pozůstalý se zbytkem pozůstalým v r. 1880, seznáme, že jmění spolkové vždy více se vyčerpává a brzy úplně vyčerpá, má-li stavba stejnou měrou jako doposud pokračovati, což do roka 60—70.000 zl. vyžaduje

Že však nutno jest pokračovati se stejným úsilím v další stavbě velechrámu, o tom nás přesvědčí jediný pohled na číslíce ve výročním účtu se vyskytující, z nichž patrný jest obnos rezie, na němž nižádné úspory docíliti nelze, kteréhož ale jen v tom případě úplně využítkovati možno, bude-li ve stavbě stejnými jako posud rozměry pokračováno.

Koncem roku 1880 zůstala hotovost 48.343 zl. a mimo to jistiny a cenné papíry v obnosu 57.425 zl., čítáme-li je v ceně nominelní; naproti tomu v r. 1881 zbývá pouze hotovost 25.249 zl. a jistiny i cenné papíry v sumě 58.425 zl., při čemž podotknouti sluší, že právo požívání úroků z oněch 1000 zl., které proti lonsku přibýly, teprv po r. 1888 jednotě náležeti bude.

Mohlo-li se ještě před 2—3 roky s některých stran namítati, že stav jmění jednoty sv. Vítské tak značný jest, že není možno jej tak brzy vyčerpati, námitka ta dnes pozbyla úplně své podstaty, neboť skutečný stav věci každému jest patrný a protož nastává všem členům jednoty, především pak pp. jednatelům nalehavá povinnost, starati se o získání nových členův a pojištění četných příspěvků. — Bylot sice úmyslem ředitelstva, aby už v r. 1881 s přispěním dám vysoké šlechty jakož i vážených rodin měšťanských se provedl podnik, z něhož by značný zisk pro jednotu vyplynul; k účelu tomu za předsednictví bývalého pana předsedy jednoty naší konána schůze jednatelův a zvolen komitét, k němuž Jeho Excellence některého člena vysoké šlechty pozvati přislíbil; avšak za příčinou ochuravění a posléz úmrtí pana předsedy nemohl úmysl ten v minulém roce býti v skutek uveden.

Bylt několikráte učiněn dotaz, zdaž by nemohla jednotu pro dostavění velechrámu sv. Vítského dosíci podílu nějakého na výnosu státní loterie dobročinné; avšak na dotaz ten odpověděno, že toho očekávati nelze a sice z té příčiny, jelikož účel naší jednoty jiný jest než účel spolků, pro něž výtěžek loterie dotčené určen bývá.

Vydatné a úplně jisté pomoci lze očekávati pouze tou cestou, bude-li zvýšena subvence, která se z prostředků státních jakož také od vysokého sněmu zemského pro království České nyní poskytuje; o zvýšení takové arci jednotu s plným právem se pokusiti musí. Ovšem ale nikterak podečňovati nesmíme onu pomoc, kterouž by nám obyvatelstvo celých Čech dary a příspěvky svými poskytnouti mohlo, kdyby bedlivě uvážilo slova, kteráž Jeho Eminence Nejdůstojnější p. kardinál, primas a kníže arcibiskup Bedřich k němu promluvil, řka v pastýřském listu svém ze dne 16. září 1860: »Dejte, co dle sil svých dáti můžete; kdo má mnoho, ať mnoho uštedí; kdo málo má, i z mála přispěj; dejte, rozmilí, ať jest mnoho nebo málo, avšak dejte všickni a vznešené dílo se zdaří!«

Z akademie křesťanské.

Odbor umělecký. — Zpráva za měsíc prosinec.

I. Vyřízené záležitosti.

Práce kovové. Pozlacení monstrance: pro dp. Hynka Hofmanna, faráře v Kleinhahnu. — Patenky k nemocným: pro dp. J. Dvořáka, zám. kaplana v Malešově a pro dp. Gust. Budera, kaplana v Hrádku. — Monstrance, ciborium, kalich a tři nádoby na sv. oleje: pro dp. Jana Schmida, far. v Bitově na Moravě. — Kalich pro dp. Fr. Koptě, faráře v Luži a pro dp. Ondř. Haasa, faráře v Tišňovicích. — Ostensorium: pro dp. Jana Křivohlávka, faráře v Jabloném. — Nádobka na sv. oleje: pro J. J. vys. uroz. pana knížete Ottingen-Wallersteina. — Kropenky: pro vdp. Karla Vorlíčka, arciděkana v Kutné Hoře a pro dp. Jana Binu, faráře v Plasích u Plzně. — Kaditelnice: pro J. J. vysoce uroz. pana knížete Ottingen-Wallersteina. — Mešní konvičky a konvička k užití stácky: pro J. J. vys. uroz. pana knížete Ottingen-Wallersteina. — Kropáček: pro dp. Jana Libertina, administr. v Mešně.

Rozličné. Harmonické zvonky: pro blahorodou pí. Marii Matzkovou v Postoloprtech a pro sl. purkmistrovský úřad v Horažovicích. — Nástroj na pečení hostií: pro sl. patronátní úřad v Rakovníku.

Paramenty. Kasule bílá a červená: pro J. O. vys. uroz. pana hraběte Harracha. — Pluvialy fialové: pro vdp. Karla Vorlíčka, arciděkana v Kutné Hoře a pro dp. Ant. Maděru, faráře v Březových Horách. — Vela: pro blahor. p. Končíckého, obchod-

ník v Praze, pro vys. uroz. pí. hraběnkou Westphalen a pro dp. Jana Matouše, duch. správce v Kartouzích. — Štoly fialové: pro vdp. Karla Vorlíčka, arciděk. v Kutné Hoře a pro dp. Kašp. Ibla, kaplana v St. Sedlísti. — Komže pro ministranty: pro vdp. Karla Vorlíčka, arciděkana v Kutné Hoře. — Conopea: pro vdp. hrab. Fr. Schönborna, ředitele kn. arch. semináře v Praze. — Příklad: pro dp. Jos. Rathouského, faráře v Langenavě. — Drahocenné dva koberece: pro vdp. Klem. Vlasáka, rektora na sv. Hoře.

Prádlo kostelní. Alba: pro J. O. pana hrab. Harracha; dvě alby, humerale, corporale, purifikatoria, ručičky a pally: pro kapli c. k. okresního soudu v Praze; rocheta: pro vdp. hraběte Fr. Schönborna, rektora kn. arch. semináře v Praze.

II. Nová objednání.

Práce kovové. Ciborium: dp. Jindř. Sommer, kaplan ve Frýdlandě v Čechách. — Pozlacení ciboria: dp. Jindřich Sommer, kaplan ve Frýdlandě v Čechách. — Relikviář: dp. Karel Bilčík, farář v Raketnici u Přerova. — Missal skvostný: dp. Jan Novotný, farář v Sokolnici u Brna.

Paramenty. Kasulí bílou, bohatě zlatem vyšívanou: dp. Fr. Růžička, farář ve Zdoučkách na Moravě. — Celý fialový ornát (kasulí, z dalmatiky a pluvial): dp. Blažej Krunert, kaplan v Poděbradech.

Odvod ku praporu „Methoda“ za měsíc leden.

Zdá se, že prosba redaktorova ku přátelům „Methoda“ v posledním čísle minulého ročníku uvedená, nezůstane neoslyšena. Přibýlo několik nových předplatitelů.

V semináři olomouckém vzrostl počet předplatitelů ze 17 na 28.

V semináři litoměřickém z 11 na 18.

Vdp. vikář J. Duben v Nezamyslicích, starý přítel „Methoda“, získal dva vdp. faráře svého vikariátu: Matěje Zieglosera, faráře ve Strašimi a Jos. Kováře, faráře ve Svojsicích.

Kolik dosavadních předplatitelů, tolik buď agentů vikariátních, ale činných!

Během ledna ztratil „Methoda“ 11 předplatitelů dílem úmrtím, dílem vystoupením. Za náhradu přihlásilo se nových předplatitelů zase 11:

Cyrillo-Methodějské knihkupectví v Praze . . . 3

Bezstarosti Karel, farář v Budišově . . . 1

Findinský Karel, arcikněz ve Frýdku (Slezsko) 1

J. K. Hraše, c. k. školní inspektor v Novém

Městě n/M. 1

Michálek Fr., kooperátor v Měříně 1

Sl. Rohlenova K. v Praze 1

Jan Soukop, farář v Doubravici 1

Tondl Ant., rector v Hradci Králové 1

Fr. Wolf, koop. v Sandlu (Horní Rakousy) . . . 1

Koncem ledna čítá tedy „Methoda“ celkem 380 předplatitelů.

Aby přátelům výtvarného umění církevního poskytována byla ustavičná evidence k rozšiřování „Methoda“ po vikariátech, uváděti se budou měsíční výkazy o vzrůstu odběratelstva.

Kéž nový rok stane se „Methodu“ požehnaným!

Při sestavování onoho seznamu ve 12. čísle min. ročníku dle diccésí a abecedního pořádku uveřejněného snadno mohla povstati zde a onde chyba vynecháním a j. Sám nyní maně jsem při obnově předplatného na jednoho starého abonenta připadl, který v seznamu není uveden: vdp. J. Formánek, bisk. vikář, arcikněz na Týnci. Přejde-li kdo na podobný poklesek, račť mi ho laskavě sdělit, aby seznam byl zcela správný.

Lehner.

Veškeré dřívější ročníky „Methoda“ má na skladě redakce „Methoda“ v Karlíně č. 234.

„Methoda“ vychází vždy 30. každého měsíce. Předplatné, jež činí poštovní zásiilkou na celý rok 2 zl., na půl leta 1 zl., přijímá pouze na jednu z těchto dvou dob administrace v Karlíně, číslo 234. Jen frankované listy se přijímají. Rukopisy redakci zasláné nevracejí se. Dopisy, týkající se redakce, buďtež zasílány F. J. Lehnerovi franco, v Karlíně, č. 234. Reklamace zasílány buďtež do expedice v knihkupectví M. Knappa v Karlíně, Královská třída číslo 52.

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo 2.

V Praze, dne 28. února 1883.

Ročník IX.

OBSAH: Nekrolog † biskupa Budějovického Jana Valeriána Jirsíka. — Inventář chrámových věcí rakovnického kostela sv. Bartoloměje r. 1636. — Farní chrám Páně sv. Martina, biskupa, v Tvarožné. Farní chrám Páně Nejsv. Trojice ve Všemstarech. Farní chrám Páně sv. Marka ve Stěžerách. — Sloh renaissanční, F. J. Lehner, Měsíční zpráva odboru uměleckého Akad. křesť. — Odvod k »Methodu«.

Biskup slavný odešel. Pastýř přelaskavý své stádo opustil. Miláček lidu hlavu svou stříbrovlasou složil ku spánku věčnému.

Biskup Budějovický,

JAN VALERIÁN JIRSÍK,

zemřel dne 23. února. Diecése úpěnlivě lká. Vlast česká truchlí. Církev katolická za ním utěšeně volá: »Requiescat in pace!« Za práci tolikaletou, tak požehnanou a vydatnou zasloužil si toho odpočinku. Na něm splnilo se zaslíbení čtvrtého přikázání Božího. Že miloval Otce svého na nebi a obojí matku svou duchovní i tělesnou na zemi — Církev i vlast — »dlouho byl živ a dobře se mu vedlo na zemi.« — »Dlouho byl živ!« Kristu Pánu sloužil 85 let; Beránka Nejsvětějšího kněžskou rukou obětoval 63 roků; rozsáhlé stádo jakožto biskup 32 roků spravoval. Je-li pak zdar úsilovné práce a láska lidu odměnou pozemskou, »dobře se mu vedlo na zemi.« Tolik práce vykonal a tolik lásky si vydobyl, jak v slzavém údolí málo komu bývá dopřáno. Pracoval a byl milován až do konce živobytí. Chrabrý vojevůdce slavně válčil berlou biskupskou a mečem slova Božího. Když dílo dokonil, složil ruce, sklonil hlavu a rodinu svou opustil. Skráně jeho vavřinem věčně zeleným ověncí sám Mistr a Král nebeský.

Inventář chrámových věcí Rakovnického kostela sv. Bartoloměje z r. 1636.

Sděluje Dr. Sigmund Winter.

Rakovnický kostel byl před osudnou válkou třicetiletou velmi bohat náčiním chrámovým. V kšaftovních knihách 16. věku ne jeden zbožný člověk pamatuje, prve než ze světa vykročil, na děkanský chrám a jeho sluhy. Hrubí soldati dotčené vojny ulehčili však pokladu chrámovému; do r. 1634 uměli naši měšťané svoje posvátné a drahocennější chrámové věci dobře schovávat, v čemž jim do několikrátě dobře posloužil šnek kostelní zavřený čtyřmi zámky. Ale toho roku nešťastného »27. aug. město Rakovník vyšturmováno, nejvíce nízcí to byli soldati«, tak píše si v paměti starý očitý svědek měšťanin Zahrádko, »v kostele dobyli se do šneku, vzali samotných kalichů dvacet!« Nebylo ani za čtyřmi zámky bezpečnosti.

Co jiného pobrala tenkrát válečná chasa, o tom nepíše Zahrádko, — ale inventář z r. 1636 je dostatečným svědkem nuzoty děkanského chrámu. Než z této historické příčiny nezasílám důstojnému panu redaktorovi inventáře toho, nýbrž činím tak hlavně pro leckterý terminus technicus, kterýž mně, bývalému pražskému kostelníkovi, zdá se býti pěkně zajímavým a pak z příčiny té, že poznáme i v takových inventářích, suše psaných, hodný kus kultury a uměleckého vkusu našich dobrých předků. Slovo za slovem inventář zní:

»26. máje v přítomnosti vel. kněze Dionisia Stanislava Smolzhorechovského z Volstruna, pana děkana a p. Pavla Phaenixe, Andreasa Rusina, kostelníkův (to byli měšťané k správě kostelní volení!) věci novotnému zvoníkovi Stanislavovi Kozlenskýmu postoupené:

Ornatové: 1. bílý damaškový, 2. bílý, zlatem protkávaný; 3. zlatohlavový s krucifixem; 4. červený damaškový; 5. červený karmazynový; 6. aksamitový červený; 7. zelený aksamitový s Pannou Marií; 8. šamlatový fialové barvy; 9. černý aksamitový; 10. zelený aksamitový, květovaný; 11. modrý aksamitový strhaným křížem; 12. barvy cihelní.

Některé ornaty mají stuly, díl beze stul.

Stuly bez ornatu tři; z nichž jedna červená přemovaná soukenná; dvě manyply bez stul; jeden modrý tamynový.

Pluvialy dva — červeuý a damaškový tělné barvy.

Dalmatyky dvě s puklami pozlacenými, rozynové barvy.

Nebesa damaškovy žlutý s modrými firhaňky nad nesení monstrancí.

Alb šest, dvě s krajkami, ostatní prosty.

Humerály dva; tři komže, jedna s krajkami a ministrantům dvě červené sukničky.

Tři pasy k albám.

Ubrusů na oltáře 37. Od paní Barbory z Rohatec darovaný harasový ubrus s frandlemi; od paní Kateřiny z Kolovrat tři s mřížemi a krajky (!). Od též paní darovaná tři antependia harasovy s mřížemi červený a bílý; jedno damaškové tělné barvy na velký oltář; zelené plátěné jest v kaple; na oltáři P. Marie koženy tisknuty; v koutě na oltáři s třemi obrazy plátěné. Na literátském oltáři kožené tisknuté od paní Marie Samsonovy. V kaple na oltáři soukenné a mimo to tři černý sprostý.

Pleny dvě s červeným vyšíváním; jedna velká s černým a zlatým vyplňováním. Od paní Vodřejevsky černá pinta s zlatými krajky. Šátek a plena od p. Zuzany Andreasy. Bílá plena k ciborium prostá, portative k ní. Na kalichy dva šátky damaškové, vlasové barvy; item šátek na kalich s mřížemi; item červený tyklytový; item s perlami. Teky na corporaly, jedna červeně žlutá. Tři paly s krajkami.

Kalich stříbrný, uvnitř pozlacený; ciborium pozlacený; plášť na ciborium vyšíváný; druhý zlatohlavový; koflíček k abluti; pytlíky na kalichy jsou tři; šály tři; tři páry konviček. Jiné kalichy v šneku pobraány.

Od Novodomske Rosiny roucha paucníkova a druhá tisknutá prostá; třetí z aksamitu červeného, ouzka, pozlátka pod tím prošívaná.

Krabička stříbrná na svátost se škaltkou obsazenou aksamitem.

Mšál římský; druhý pergka. (menový) velký pražský; biblí latinská pargk.; bez počátku i konce; vytrháno.

Svícňů mosazných 19; cínové 4; kotlíky na svěcenou vodu: cínový 1, měděné 2.

Zvonečky čtyry.

Na oltáři P. Marie košilky čtyry; v kaple na obrázku roucha s neslkornovými krajky na P. Marii. Dvě korunky od paní z Kolovrat.

Krucifixy tři vyřezávané.

Podušky pod mšál tři květované.

Antipendium na malou kazatelnici s mřížemi; item na kazatelnici velký antipendium.»

Tu musím, mechanický opisovač, ustati a ty dobré lidičky rakovnické, jichž už věru hlava nebolí, pomluvíti. Z nejkrásnějších kazatelnic, které v Čechách máme, je naše rakovnická a ti lidé si ji zaháli a zabáli v antipendium!!

Když teď dostali, co jim patří, půjdeme dále.

»Forma na hostie; kružidla dvě, jedno menší.«

Rok potom konali páni městští nový se zvoníkem inventář a co více jest darováno věcí kostelních poznamenali:

»Kolárky červené, dvouřady — vždycky jeden kolár velký; při nich křišťál obložený stříbrem — vše visí na obrazu P. Marie.

Roucha ad communionem ku prostření na mřížku.

Roucha modrá obdloužní s stříbrnými krajky od panny Lidušky, služebnice paní z Kolovrat.

Alba a humerale od J. M. C. rychtáře Jana Kavana z Čejkov.

Tři velamina s krajkami bílými od paní Modřejské.

Košilka s cestkami.

Kotlík s třemi nohami cínový k svěcení vody od Jiříka Zákovic.

Missál (nově snad koupený — nejmenší dárce).«

V téže době pořídili sobě Rakovničtí taky slušnou monstranc za 600 tolarů.

Jest viděti, že dobrodinci přes všecku tiseň zlé vojny snažili se liturgii svého chrámu nutným opatření náčiním a že dbali dosti vřele toho, aby jak tak naplněn byl inventář kostelních věcí, ježž ožebračilo vojsko císařské. Než nastojte! Roku 1639 přišlo vojsko švédské: 32 kompagnií rejtarů a 1300 dragounů — a ti přes zdi dostavše se do města 6000 kusů dukátů výpalného požádali. Byl to shon! Ať mluví za nás stížný list, ježž psali »slzavě« Rakovničtí brzy potom (bez adressy) v těchto slovech:

»Poctiví lidé stavu vyššího i také chudí, kdo co měl, vedle své nejvyšší možnosti jsme skládali, jakož zápony, přezky, křížky — tak že jsme bídně 1165 tolarů říšských a stříbra rozličného 250 lotů shledali, též i monstranc nově udělanou, která 600 tolarů stála, pak kalich velký i s patenou, pěkně dílem pozlacenou ve 100 tolařích, což by sice i budoucně v kostele neobstálo, jsme odvésti musili; sice i to, co pan děkan náš sobě od kalichů a ciborium měl odevzdáno, to vše i jeho věci v kostele pobrali, tak že ani jednoho kalichu neostalo; kdyby ihned kostel k vysvěcení zase přišel, pro nedostatek patřičných ornamentů služby boží by se konati nemohly.«

Dlouho, dlouho potom nepřišel jsem v knihách a listech městských na inventář kostelní. Neměli chudáci co inventovati!

Zodpovídáné „otázky archaeologické.“

108.

Farní chrám Páně

sv. Mikuláše, biskupa, v Tvarožné na Moravě.

Napsal P. Pavel Pavelka, zám. kaplan v Lišni.

Od Brna na východ asi dvě hodiny, leží na levé straně císařské silnice — jdeme-li z Brna k Olomúci — *ves Tvarožná*. Leží v údolí, a nelze ji tudíž se silnice viděti, leč věž a vrchní část kostela nově vystaveného; ves sama *rozkládá se* ponejvíce ve *délouhou ulici*, jež nemá jmena zvláštního, jen domkům, vystaveným na návrší oproti kostelu, říká se: „*na krhóně*“.

Okrasou vsi, jakož i okolí, jest nově vystavený chrám sv. Mikuláše. Dříve však,

než o tomto budeme se rozepisovati, chceme ještě málem se zmíniti o *bývalém starém chrámu*, který též *sv. Mikuláš* byl zasvěcen. Dobu jeho vystavení nelze s jistotou udati; *věž* byla přistavena r. 1794 a sice na straně severní, vedle presbyteria. Byla *zděná*, asi dvoupatrová a měla *baňatou střechu* křížem ozdobenou. Věž i kostel byly *šindelem* pokryty. U presbytáře, u věže a na severní straně u kostela bylo po jednom *pilíři*, které byly bez ústupků a prostým se

zakončovaly přístřeškem. Okna formy *pólo-kruhové* byla bílým sklem zasklena. Kostel, do něhož se dvěma vchody — ze strany východní a severní — vcházel, byl uvnitř *neklenutý*, výjma *presbytář*, který *křížovou* měl *klenbu bez žebel*, a od ostatní části chrámové kulatým obloukem byl oddělen. Hlavní oltář, jehož mensa byla z černého mramoru, byl z bývalé kaple u Lišné sem přenesen, když tato byla zrušena. Tabernakl a ostatní část oltáře byla dřevěná, bíle natřena a částečně pozlacená. Obraz hlavního oltáře, představující sv. Mikuláše, byl na zdi upevněn a malířem v Brně Jos. Heierem malován.

Bývalý tento chrám byl již velmi chatrný, a rozhodnuto tudíž o stavbě kostela *nového* dne 11. ledna 1880. Stavba podniknuta byla dle nákresu architekta p. Aug. Prokopa, stavitelského rady, konservatora a profesora stavitelství při technice Brněnské, a svěřena byla p. Aug. Weissovi, staviteli v Brně.

Dne 24. května 1880 započato s bouráním kostela starého, a dne 22. června stavbou nového.

Stavba postupovala tak rychle, že v neděli dne 31. října 1880 sv. kříž důst. p. děkanem Ant. Šubrtem posvěcen a na novou věž vyzdvížen býti mohl, a dne 9. října 1881 byl nový důstojný chrám od vele důstojného p. kapitolního preláta Aug. Kiovského z Brna za přčetné assistence službě Boží zasvěcen.

Veškeren náklad na stavbu se páčí asi

na 43.000 zl., k němuž přispěli: vys. hrabě Egbert Belcredi jako patron 12.000 zl., Šlapanský cukrovar jakožto nájemník Tvaroženského dvoru 2.254 zl., vys. hrabě Mitrovský 4000 zl., veled. kapitola Brněnská 800 zl., obec Tvaroženská 9.182 zl., obec Blažovická 6.089 zl., Horakovská 1.470 zl., Velatická 2.536 zl., Mokrá 1.325 zl. a kostelní pokladna 3.000 zl. Mimo to přispěli mnozí jiní dobrodinci po menších částkách.

Oběť tato, kterou zajisté rádi vzdali, odměněna jest stonásobně důstojnou stavbou, již nový chrám se stkví, stavbou, jež vzorem jiným obcím býti může. Zbudován jest chrám *ve slohu čistě gotickém*. Založen na návrší vypíná se lehce do výšky. S kterékoli strany na chrám hledíme, všude se nám objevuje v čisté kráse.

Věž a průčelí chrámu ku východu jest postaveno a má nad portálem úpravnou kamennou kazatelnu. Nad kazatelnou vypíná se stříška, nad kterou zase průčelní štít kamenným křížem jest korunován. Zdi stíhlé věže jsou v rozích *opěracími pilíři* upevněny a vybíhají ve čtyry ostré štíty, v nichžto ciferník pro hodiny. Osmihranným *jehlancem* brídlicí krytým, čtyřmi bočními vížkami ozdobeným, bání a křížem korunovaným věž se zakončuje.

Na věži na dubové stoličce zavěšeny jsou nad sebou (po dvou) *čtyry zvony* vykrouhlého tvaru. *Hlavní* z nich, jenž má v průměru asi 100 cm. a ve výšce asi 80, nese na čepci tento nápis:

REGINA COELI LAETARE A QUIA

dále tímž pismem): quem meruisti portare a resurexit sicut dixit a ora pro nobis Deum a.

Ozdoben jest křížem, pod nímž jsou znamení asi této podoby:

1056

Druhý zvon, jehož ozdobou jsou fig. ss. Cyrilla a Methoda a sv. Mikuláše, který v průměru asi 80 a z výše asi 50 má cm., nese na čepci nápis:

S: S: NICOLAE CIRILLE ET METHODE
ORATE PRO NOBIS.

A dole na hraně:

GOSS MICH SIGMUND KERCKER IN
BRINN 1736.

Kromě tohoto nápisu jest na hraně ještě vydlabán nápis:

IOANNES PLASCHEK PAROCHUS
TVAROZNENSIS.

Třetí zvon jest docela hladký a průměr jeho obnáší asi 70, a výše asi 50 cm.

Čtvrtý zvon, umíráček (průměr 50 cm., výška 40 cm.) má ozdobou figury Panny Marie a sv. Šebastiana a jest opatřen nápisem na čepci:

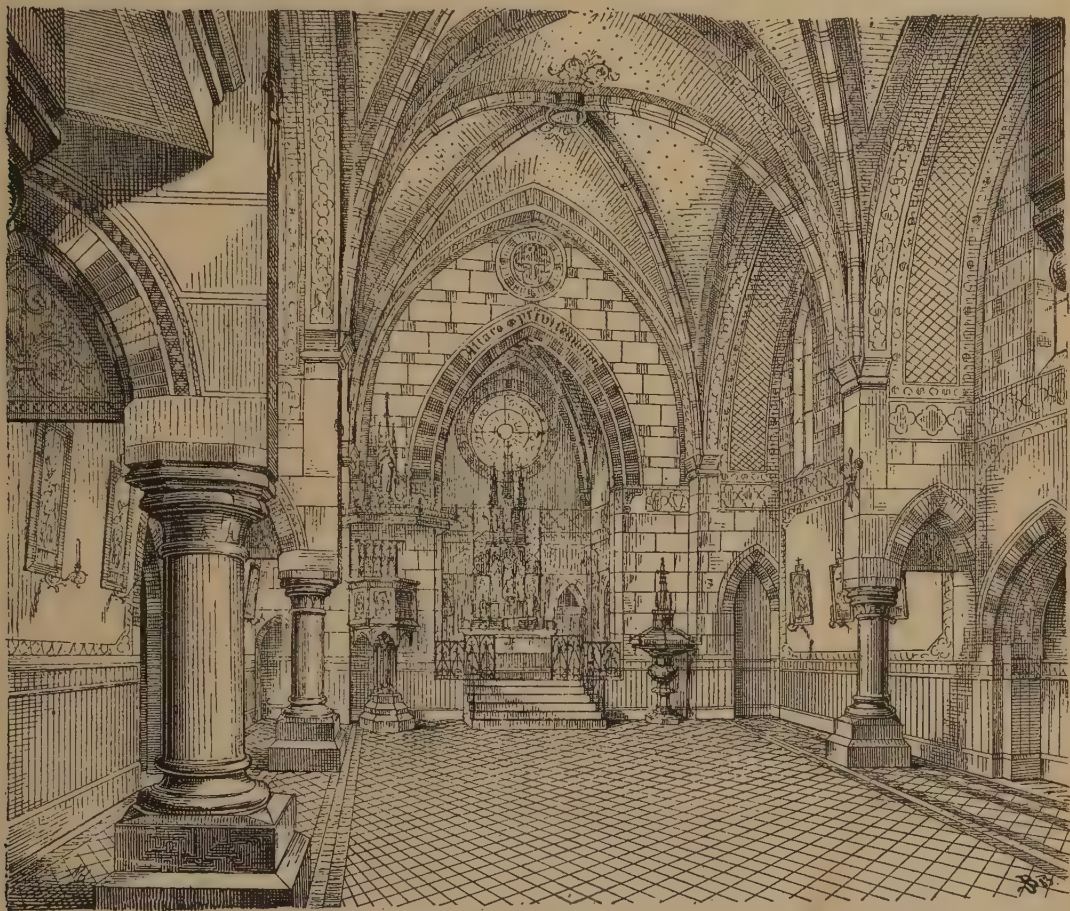
DOBRODINCI TOHOTO UMIRAGICICH
ZVONU SAU

a na hraně:

ŠEBASTIAN KOLLOCH RODIČ Z VELATIC
A MANŽELKA GEHO MAGDALENA.

Každou boční stranu chrámu zdobí sedm *pilířů* s dvěma *ústupky* a *přístřeškem*, mezi nimiž *okna* úzká a dlouhá, v *oblouk lomený sklenutá* a mdlým tlustým sklem zasklená, kterými světlo do kostela vniká. Strana na západ, na které postaven jest presbytář, jest bohatě rozčlankována; jsou tu dva *souborové štíty*; velký štít lodě chrámové a menší presbytáře, jenž zvláštní oddíl kostela činí s vízkou, v níž sanktusník jest zavěšen.

Jako na stranách kostela tak i na presbytáři jsou opěrací pilíře, tu však s jedním ústupkem. Velkým, kulatým, barev. sklem zaskleným oknem zaoltářním světlo sluneční do nitra vchází. Střecha kostela jest křídlicí kryta a má na každé straně 8 vikýřů rozetou ozdobených. Kostel má tři vchody: hlavní na východě, jiný na straně jižní a třetí do sakristie na severu. *Portál* hlavní v oblouk lomený sklenutý má hladké obložení a nese

Vnitřek kostela Tvaroženského.*)

nápis: »Jdu k Otci.« V předsíni jsou po obou stranách kamenné kroupky a po pravé straně velký kříž; nad vchodem znak hrab. z Belcredi.

Kostel jest *jednolodní*, ale tím, že se silovací pilíře zdí v loď stavěny jsou na mohutných kamenných sloupech spočívají, zdá se, že prostor kostelní jest trojlodní. *Žebra klenby křížové*, která v presbytáři v jeden, v lodi ve tři *kulaté svorníky* se sbíhají, dole, dílem bezprostředně na zeď,

dílem na ony kamenné sloupy v lodi se sklánějí. Vnitřek kostela malován jest aka-

*) Dp. farář Václav Kosmák laskavě mi zaslal darem dvě pěkné fotografie vnitřku kostela jeho farního, a tak bylo lze obraz tento v Methodu uveřejniti. Vivat sequens! Kdekolivěk po vlasti naší vyskytuje se cosi krásného, buďž buď věrně nakresleno, neb fotografováno a zasláno redaktorovi, který napotom podle možnosti rád v Methodu vyobrazení přinese, buď si to vnitřek, zevnějšek, některý detail, kus církevního náčiní a vůbec, co hodno jest, aby v známost obecnou vešlo. —

Redaktor.

demickým malířem z Vídně p. Schönbrunnerem. Strop malován jest modrou barvou, v níž zlaté hvězdy se lesknou, aný stěny a žebra klenby zlatými monogramy nejsv. jmen Ježíše, Marie a sv. Mikuláše se stkvějí. Dolejší část oddělena jest od hořejší širokým barevným pruhem, v němž malovány jsou znaky papeže, biskupství brněnského a kapitoly, hr. Mitrovského a na několika místech erb patrona kostelního hr. Belcrediho a zemřelé jeho šlechtetné choti, rozené hr. Nosticové. Dolní malba jest na způsob rozestřeného koberce.

Bohatěji upraveno a ozdobeno jest *oltář-říště*, jež o šest stupňů výše jest lodě a pěknou *mříž* od ní jest odděleno. Na stěnách spatřují se malované červené koberce zlatými nitkami hustě propletené, klenba rdí se v purpuru, na němž zlaté růžičky rozsety jsou. *Podlaha* chrámu celého *vydlažděna* jest bohatě vzorkovanými *tabulkami cementovými*.

Kruchta, na kterou zvenčí z obou stran kostela po kamenných schodech se vychází, jest naproti presbytáři, spočívá na čtyřech mohutných sloupech, majíc zábradlí zděné. *Varhany*, jichž korpus přiměřeně stavbě jest gotický, jsou od varhanáře p. Josefa Hauke z Uher. Hradiště stavěny. Stály 1200 zl. r. č. Jména rejstříků jsou: Flauta major — Gamba — Principal — Octav — Subbass — Principalbass — Quinta — Portunal.

Sakristie jsou dvě, po obou stranách presbytáře. Strop v nich není klenutý. Jedna z nich má vchod zvenčí.

Hlavní oltář, mající mensu zděnou, jest dílo řezbářské samouka p. Fr. Urbance, mlynáře v Lišni, jenž ho podle nákresu architekta p. Aug. Prokopa z ořechového dřeva vyřezal. Oltář dosahuje téměř až ke stropu, a *hořejší jeho část* jest hojně rozčlankována. Jsou tu ozdobou *fiále*, jichž pilířek jest čtyřhranný, druhá část však není jehlanec, nýbrž jest jako z prutů složená, *krabolkami* ozdobena a zakončuje *růžici*. Ve 3 výklenkách nahoře umístěny jsou krásné sochy polychromované: sv. Mikuláše, patrona chrámu Páně u prostřed, po stranách jemu sv. Ludmily a sv. Aloisia.

Dolní část uspořádána jest na způsob oltářů křídlových. Ve velkém výklenku čtyřhraném skvostnou tapetou červenou potaženém, jsou sochy: uprostřed P. Marie s Jezulátkem na rukou, v levo a v pravo sv. Egbert a sv. Kristian, krásně vyřezané a barvami jemně malované. V obou křídlech oltářních jsou obrazy ssv. apoštolů slovanských Cyrilla a Methoděje na zlaté půdě, provedené

akademickým malířem p. profes. Pirchanem v Brně.

Postranní oltář sv. Floriána jest též dílo řezbářské samouka p. Urbance, jenž i nákres sám si byl proň zhotovil. Jest umístěn v malé kapli na straně epištolní v lodi ke kostelu přistavěné. Řezba tvoří tři výklenky, z nichž prostřední vyšší jest postranných, v nichž jsou sochy: u prostřed sv. Floriána, v levo a v pravo sv. Jana Nep. a bl. Jana Sarkandra. Mensa jest zděná.

Kazatelna na straně evang. v lodi dle nákresu architekta p. Aug. Prokopa provedena též p. Urbanem. Spočívá na čtyřech dřevěných sloupkách, jímžto jest podstavcem osmihranný kámen. Šestihranný poprsník jest pozlacenou řezbou ozdoben, a na tolik-těžhranném klobouku postavena socha dobrého pastýře.

Křtitelnice na straně epišt. oproti kazatelně jest *kamenná*, a má velké osmihranné víko dřevěné, na němž sochy křest Kristův představující.

V kostele jest *Kalvarie* dle kresby Führichovy provedena a příležitostně nové kostelní stavby vkusně opravena. Byla kostelu darována od vysoce uroz. paní hraběnky Kristiany Belcredi-Nostic.

Zpovědnice též přiměřeně stavbě zhotovena, postavena jest pod kruchtou na straně epištolní. V této části kostela, která sloupy, na nichž spočívá kruchta, od ostatní lodi jest oddělena a jakoby loď příční tvoří, zazděny po stranách vchodu *dvě pamětní tabule* z bílého mramoru, na nichž, písmem pozlaceným a barevným, krásnými iniciálkami ozdobeným, jest napsáno; na jedné: »Léta Páně 1881 za papeže Lva XIII. a císaře Františka Josefa a biskupa Karla Nöttinga, za faráře V. Kosmáka, podnikl vysokorodý patron p. Egbert Belcredi a přifařené obce Tvarožná, Blažovice, Horakov, Mokrá, Velatice přispěním J. Ex. Vladimíra Mitrovského, nejdůst. kapituly a sl. cukrovaru Šlanického stavbu tohoto chrámu Páně.« Na druhé: »Tento dům Boží byl dle nákresu architekta Aug. Prokopa z Brna, brněnským stavitelem Aug. Weissem ku věčné cti Boží, povzbuzení věřících zbudován. Hlavní oltář a kazatelnu zhotovil obětavý mlynář z Lišně Fr. Urbanec, samouk; malíř byl Fr. Schönbrunner z Vídně.«

Tyto desky památní — dílo to vpravdě umělecké a sličné — provedl sochař p. Tomola v Brně.

Ve farnosti stávalo »*jednoty katolické*«, jež r. 1849 na den sv. Cyrilla a Methoda byla založena »ná utvrzení se ve víře a mravní ušlechtilosti.« Posud jsou: *bratrstvo*

»střídmosti«, v život uvedeno dne 24. dubna 1856, brat. »živého růžence« a spolek »křesťanských panen«. Nyní se zřizuje jednota cyrillská.

Hřbitov býval až do roku 1831 kolem kostela, kteréhož roku pak na poli poblíž kostela nový založen byl.

Farní stavení, stavba přízemní, pochází z doby novější a stojí nedaleko kostela v zahradě farské.

Nejstarší *matrika* jest z r. 1694 začata, jak o tom nápis na prvním listu svědčí, »sub parcho Wenceslao, Joanne, Godefrido Wanczala de Wenczele SS. Theologiae baccalaureo.«

Patronem kostela, fary a školy jest vys. p. hrabě Egbert Belcredi, pán na Lišni a Tvarožné.

U Tvarožné na *kopcí* »u kapličky« — (v nejnovější době pojmenován na generální mapě tento kopec: »Napoleonshügel«, lid

však nikdy toho pojmenování neužívá, nýbrž říká: »u kapličky«). — stojí zděná kaple. Stávala tu kaple již r. 1775, dle účtů farních, která prý byla z polovice dřevěná a z polovice zděná. V kapli té byla umístěna dřevěná socha P. Marie. R. 1786 byla zrušena a fond její 2437 zl. 30 kr. připadl farnímu chrámu Páně. Brzy však byla opět opravena. V den bitvy u Slavkova r. 1805 byla zbořena. Sochu P. Marie vhodili prý Francouzi do ohně, ona prý ale neshořela. Pověst tato však nebyla biskupským Ordinariatem stvrzena. Nicméně však lid putoval a putuje posud s velkou důvěrou k P. Marii do Tvarožné. Socha byla roku 1807 z kaple do farního chrámu P. přenesena a jest nyní, ovšem důkladně a nového chrámu důstojně opravená, na hlavním oltáři.

Na »navsi« v Tvarožné stojí *socha sv. Jana Nep.* bez všeho nápisu. Poblíž vsi dvě »zděné Boží muky«, jeden *dřevěný* a jeden *železný kříž*.

109.

Farní chrám Páně

Nejsvětější Trojice Boží ve Věstarech.

Píše Jos. Nechvíle, farář v Dašicích.

Věstary, vesnice 2 hodiny od Hradce Králové vzdálená má uprostřed stojící na malém návrší *farní chrám Páně nejsvětější Trojice Boží* z kamene v slohu copovém zbudovaný nákladem náboženského fondu asi v druhé polovici nynějšího století. Vnitřek té svatyně neskytá nic památného jsa podoben ve svém zařízení všem venkovským kostelíkům. Za to ale starobylá jest za presbyteriem se nalézající z kamene zbudovaná věž, končící jehlancem též z kamene zhotoveným, podobající se zvonici Opatovické a Zdánické. V ní visí dva zvony. Větší má nápis: »A. D. MDLIX tento zvon slít gest ke czti a chwale swate Trogiczi k zadussi wssestarskemu skrze Waczława zwnarze w Hradci Kralowe.« — Na menším jest toliko obraz Nejsvětější Trojice Boží.

Kostel ten byl v 14. stol. farním vlastním plebánem obsazený pod patronátem kláštera Opatovického a r. 1366. Kristiny vdovy Jana měštana Hradeckého, která r. 1366. potvrdila změnu Petra plebána ve Věstarech s Matějem, oltárníkem u oltáře sv. Pavla v Hradci Králové (Emler, lib. I. Conf. pag. 73). Později byli zde faráři pod obojí, tak r. 1485 kněz Matěj, r. 1556 kněz Jiřík, r. 1565. kněz Jan, který si stýskal, že záduší Věstarské od zlých lidí jest ob-

loupeno a klenotů zbaveno, tak že nemá, z čeho v církvi posluhovati, a proto žádá, aby páni Hradečtí k svým poddaným láskou a milostí se naklonili. Na tu poniženou prosbu faráře, rychtáře a osadních vesnice Věstarské a na přímluvu kněze Jiřího Agrikoly, arciděkana kraje hradeckého, purkmistr a rada města Hradce Králové, dali k záduší tomu dobrovolně kalich s patenou stříbrný, z dolejšího sklepa vzatý se znamením s dvěma perlicemi horními. — Po něm následoval farář Jakub Kolínský od r. 1573-81; 1589 kněz Štěpán, který učinil smlouvu stran desátku 5 let ze statků pana Jana Sádovského ze Sloupna na vesnici Rosnici zadržalého, a sice: ze Smetanovského statku ročně 2 kor. žita, pšenice, ječmena, ovsa a hrachu též po dvou korcích, ze statku Balovského žita, ječmena, ovsa každého po 5 věrtelích, pšenice a hrachu po půl korci, ze statku Prušovského žita, ječmena, ovsa po půl korci; dohromady 91 korců i věrtel. Na to týž pán, Jan Sádovský, dle smlouvy od urozených pánů, pana Frydricha Rodovského z Hustířan a na Velichovkách, pana Jiřího staršího Dobřenského z Dobřenic a na Barchově, pana Václava Měnického z Červené Vsi a na Měniku, přátel to pana Jana Sádovského a panem purkmistrem a radou

města Hradce do dvou neděl odvésti má, a z těch statků, jak se dávalo, budoucně dávat.

Tentýž kněz, Štěpán Březnavský, jinakě Ratiborský, jsa churavý kšaftoval 27. června 1593. Poroučí desátek zadrželý v Bríze a Rosnici k záduší sv. Ducha v Hradci Králové, zahradu s domem, kterou v Hradci při hejtmanství Střežinském koupil, také dluhy od poddaných za obilí, desátky, klenoty a nábytek, odevzdává manželce Kateřině a dítkám svým, Václavovi, Janovi Anně rovným dílem, a žádá pana purkmistra a radu městskou, aby nad jeho manželkou a dítkami ochrannou ruku držeti ráčili. Nástupcové jeho byli: Kliment Nygrin, který r. 1596. od sv. Havla stal se arciděkanem v Hradci r. 1598. Šebastián Háma Benešovský, který r. 1606. 13. března městské radě Hradecké přednesl rádné svědectví o sňatku svém s Evou, žádaje s ní býti přijatu v ochranu práva Hradeckého i s dítkami Ondřejem, Matoušem, Ambrožem, Zuzanou a Dorotou, což jemu bylo popráno. Potom jmenuje se co farář Všešarský r. 1612

kněz Štěpán, a od r. 1617.—1622. poslední kněz evangelický, Jan Grégory Hradecký. Po bitvě Bělohorské, kdy zdejší osada vrátila se k Církvi katolické, odevzdána byla její správa duchovní Minoritům od sv. Anny v Hradci Králové, kteří později do nového kláštera na Kuklenách se přestěhovali, a zde ve Všešarech služby Boží až do zrušení kláštera, které se 24. června 1789. stalo, zastávali. Po zrušení toho kláštera kvardián Kliment Čermák s jedním knězem téhož řádu administrátorem kostela Všešarského byl učiněn. R. 1774. zde zřízena byla samostatná fara, a Matěj Ginoška, bývalý Minorita, co farář zde usazen. Poslední duchovní správce ve Všešarech ze řádu Minoritského byl P. Augustin Brečka. Pak byla obsazována fara ta duchovními světskými a stojí pod patronatem náboženského fondu. Roku 1798. z důchodů města Hradce Králové byla zde postavena nová fara. Roku 1656. patřilo k té faře 110 osob dospělých ze Všešar k přijímání sv. svátosti schopných. Plebán na Všešarech platil desátku papežského 15 gr. (Tomek, rejstříky str. 91.)

IIO.

Farní chrám Páně

sv. Marka v Stěžerách.

Píše Jos. Nechvíle, farář v Dašicích.

Stěžery, vesnice od Hradce Králové pět čtvrtí hodiny vzdálená má uprostřed vsi stojící z kamene r. 1830. nově zbudovaný *kostel farní sv. Marka evangelisty*, jehož sloh copový a vnitřní zařízení nic památného neskytá. Na kamenné věži visí 3 zvony a sice velký má nápis: »Zu Gottes Ehre bin ich gegossen, Pangratus Drak hat mich gegossen in Königgrätz 1723.« Druhý prostřední zvon byl přelit r. 1813. — Třetí zvon má nápis: »Anno Domini MCCCCIX fusa sum.« — Chrám tento byl ve 14. stol. farním, vlastním plebánem opatřený. R. 1355. změnil si Jan, oltářník Všem svatých ve farním kostele sv. Ducha v Hradci Králové místo s Konrádem, plebánem ve Stěžerách s povolením Neplacha, opata Opatovického. (Emler, lib. I. Conf. pars I. 24.) R. 1362. uvádí se Vilém, plebán ve Stěžerách, který zaměnil čtvrtý lán pole faře a kostelu Stěžerskému patřící za jiné pole, náležející rolníku Henslinovi ve Stěžerách, přidav jemu 4 kopy gr. s povolením výše jmenovaného opata Opatovického (Lib. I. Erect. ed. Borový, pag. 42.) Plebán této fary platil papežského desátku ročně 6 gr. (Tomek, rej-

stříky, pag. 90.) Později, dle Švendových dějin Hradce Králové, byli zde kněží Husitští pod obojí jako ve všech okolních farách, a v druhé polovici 16. stol. zmáhalo se zde učení českých bratří. Tak r. 1577. zanesena byla na osadníky Stěžerské žaloba do Hradce Králové, že na Velký pátek všemi zvony dali zvonití, a lidé myslíce, že tam hoří, z okolních osad se tam sbíhali. (Solař, Hradec Králové, str. 284.) Téhož leta Jan Benešovský, arciděkan Hradecký, žaloval v městské radě, že Jiřík Plitnářů dal dítě své pokřtiti pokoutně u kněze jiné víry. Byv obeslán Jiřík řekl, že bylo křtěno ve Stěžerách u kněze, kterého on nezná, myslí, že to byl kněz bratrský z Brandýsa. (Solař, Hradec Králové, str. 285.) Po bitvě Bělohorské stal se chrám tento filiálním od Kuklenského a od Hradce Králové a každých 14 dní zde konány byly služby Boží. Ale r. 1860. zde zařízena byla lokalie, která r. 1870. povýšena byla za faru. Patronem jejím jest hrabě Harrach z Rohrau. Záměček zde se nalezající obnovil a rozšířil hrabě některý z Harrachu kolem r. 1830.

Sloh renaissanční.

Píše F. J. Lehner. (Pokračování.)

Obdélné kostely o jediné, třech nebo pěti lodích.

Při nejjednodušších kostelích podélných zvedá se nad základním tvarem táhlého rovnouhelníku obdélného prostora vesměs stejně vysoká. Strop jest buď rovný neb klenutý. Stěny podélné jsou rozčlánkovány buď mělkými výklenky, aneb řadami kaplí hloub vnikajícími.

Při bohatějším vývinu k těmto jednoduchým kostelům do délky stavěným přidán jest *chor* skládající se buď z přestory, nad níž se kuple vypíná a výklenku oltářního, anebo z kuple, lodi příčné a přiměřeným přístavkem pro hlavní oltář.

Takových kostelů jest všudy hojnost a není tudy třeba vyobrazeními půdorysy známé objasňovati.

U větších kostelů *loď po délce o třech, řidčeji o pěti lodích*, bývá slučována s úpravou centrální. Pro způsob článkování těchto prostor nezůstavila renaissance žádného určitého typu, jako se stalo u slohu románského i gotického. K vyvedení prostor obdélných, příčných i křížových užívá renaissance různotvárných stropů plochých a klenutých, sloupů a pilířů. V odporu k severogotickému chrámu jest poměr prostory, ve smyslu antického, širší a nižší. Tvar prostory samé, i při jednom a též předmětu, vyniká větším bohatstvím. Za to však právě při těchto stavbách nejzřetelněji vyniká chatrná soustavnost celku. Nezbytné kladí s podpory svými, ač pouze užito za článkování dekorativní, není v žádném souladném poměru k vývoji struktivnímu, nýbrž přidává se co pouhý zevní přívěsek. Tvoření člán-

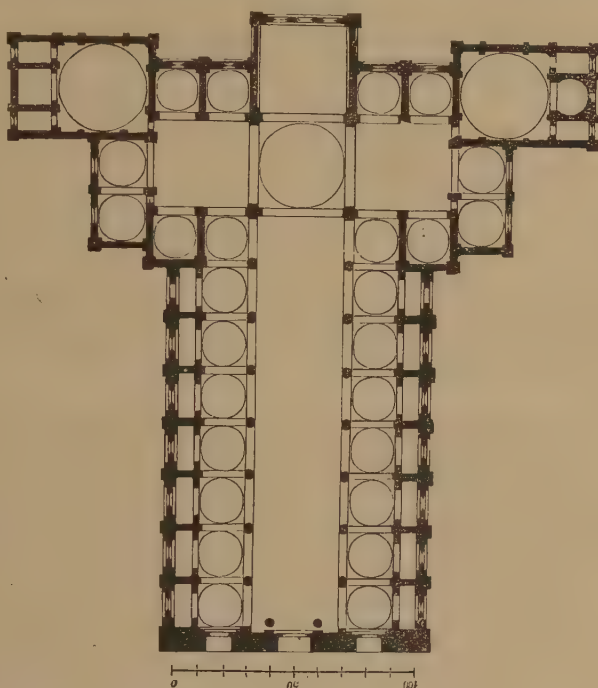
kovitého pilíře setkává se s velkými nesnáze, má-li sloupu neb pilastru v před postavenému zachován býti obvyklý poměr. Okolnosti tyto zde mnohem zřetelněji vystupují, než při tvarech prostor dříve uvedených. Na osvětlení prostory volivá se rádo světlo vrchní.

Jedním z nejprvotnějších tvarů chrámu renaissančního jest *basilika sloupová s plochým stropem* v lodi střední, s řadami kaplí, bohatým chorem a křížovou kuplí. (Obr. 270.)

S. Lorenzo ve Florencii jest latinský kříž, kostel má po délce tři lode s kaplemi čtverhrannými po obou stranách, na přič jedinou loď s kaplemi, chor rovnouhelně zakončený a kupli křížovou bez tambouru.

Výška a šířka prostory sestupuje od hlavní lode ku kaplím. Ploše krytá loď střední na obloucích a sloupích jest ohraničena vysokými zděmi a okny. Lodi boční jsou ploše do kruhu sklenuty, výklenky mají pak klenbu valenou. Nad oblouky lodi střední obíhá kolkolem na vrchní stavbě kladí, kteréž pak v kupli jakožto římsa náběžníko-

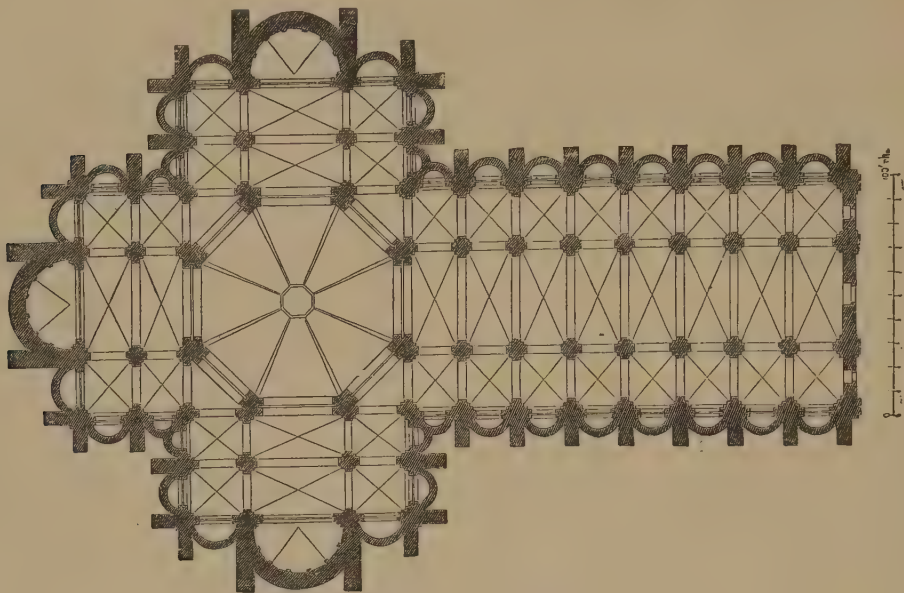
vá pro veliké pásy obloukové na pilířích s vysokými pilastry spočívá. Uspořádání celku zakládá se na číselných poměrech. Půdorys utvořen jest na síti quadratické. Loď střední se čtvercem křížovým a chorem čítá šest velkých čtverců, loď příční má tři čtverce. Jednotlivá pole lode boční rovnají se čtvrtině velkých polí čtvercových. Šířka mezisloupová odpovídá šířce lodi boční či poloviční šířce lodi střední. Výška do oblouků střední lodi obnáší dvě vzdálenosti sloupové. Vzdálenost od počátku spodního k zakončení vrchního kladí rovná se vzdálenosti to-

Obr. 270. Půdorys S. Lorenzo ve Florencii.
(Stavěl Brunellesco od r. 1423. Basilika sloupová.)

hoto od stropu. S toutéž jasností jest uspořádána též loď příční a chor s kaplemi. Určité vyznačení čtverců na vysoké zdi schází.

pilířové (obr. 271). Dóm v Pavii o třech lodích do délky, šířky i v choru s kulatými přístavky na způsob kaplí na všech stra-

Obr. 271. Dóm v Pavii.
(Chr. Rocchi. Latinský kříž vesměs kulatě zakončený. Stavba pilířová.)

Ku docílení větší důkladnosti a organické souvislosti veškerých dílů prostorného rozvrhu sáhla i renaissance po *klenuté stavbě*

nách má mohutnou kupli osmihranou v celé šířce tří lodí.

(Pokračování.)

Drobné zprávy.

Český Betlem. Hrabě František Antonín Špork držel po Pecingarovi na konci 17. a počátkem 18. věku statky v Hradišti blíže Jaroměře. Muž ten byl milovníkem umění a měnil panství své ve sbírku uměleckých děl. Tak zvaný Nový les přeplnil takřka podobiznami z kamene vytesanými a obrazy do skal vyrytými a do dřeva vyřezanými. Tak vznikl český Betlem. Na počátku lesa založil poušť sv. Antonína, ozdobiv ji sochami životopis dotčeného světce nápodobujícími. Od pouště té vedlo stromořadí ke kapli ke cti sv. kříže zasvěcené. Nedaleko stojí sv. Eustachius a před ním jelen do kůry mohutného buku vyřezán. Odtud širokou cestou se dostaneme k dlouhé z kamene vytesané kašně, do níž lvi hlavou voda teče. Vedle kašny sedí Samaritánka važící vodu a Ježíš poučující ji. V pravo zřítí poušť sv. Pavla s podobiznami, sedadly a jinými okrasami. Nedaleko stojí sv. Jarolím kající pod skálou.

Hlavní částí soch a rytín v Novém lese je Betlem ve skále vytesaný. Kolem jeslí stojí sv. rodina, pastýři, králové, žebrák s dřevěnou nohou — všichni klaníce se nově zrozenému Spasiteli. Na téže skále vytesán sv. Hubert vedle koně a jelena a sv. Maří Magdalena na zemi ležící v nadživotní velikosti.

Mezi stromořadím stojí kaple ke cti Povýšení sv. kříže, v levo sv. Onufrius, sv. Jan Křtitel s beránkem a poustevník Garyno u své jeskyně. V jeskyni život poustevníka toho vypsán na kamenných deskách.

Stranou na ploské skále spatříš vytesaný outěk Josefa s Ježíšem a Marií do Egypta (od Brandla). Na konci lesní cesty stojí dva vysoké sloupky s rýmovanými nápisy. U prostřed sloupů stojí rytíř v železném odění. V pravici drží meč proti Žirči obrácený, v levici pavezu s Kristem na kříži a nápisem: »Omnia propter istum« (vše pro toho). Na sloupech mnoho přůpovědek a citátů z písma sv. napsáno jako: »Meč ducha, jenž jest slovo boží«, »obuté majice nohy v hoto- vost k evangelium pokoje«, »štit víry« atd.

Jiný les sochami ozdobený je blízka Bukovina, o němž šla pověst, že »v něm svatí na stromech rostou.« Do kůry stromu nařezáno a namalováno mnoho obrazů, jež lety-se stromy se zvětšovaly a rostly. Na konci lesa stojí socha samého Šporka v odění čarodějnickém s nápisem:

»Fallitur arte magus
stabit sub numine fagus (1730).

Pod nápisem je znak pánů ze Šporků a Dobřenských čap v zlatém poli. O šose této koluje v okolí mnoho a mnoho pověstí. Lesy: Nový a Bukovina jsou známy pod jménem český Betlem.

Hrabě Špork také pilně stavěl na panství svém. Tak opravil templářský klášter v Hradišti a mníškám Celestynkám zvaným za obydlí ustanovil. Dcera jeho, Marie Eleonora, vstoupila do řádu týchž sester a převorkou v Hradišti se stala. Brzo se jí však klášterní život znelibil, opustila klášter a ostatní sestry do Prahy do tak zvané »anglické zahrady« se vystěhovaly. — Špork dal v Kuksu vystavět klášter sv. Jana Milosrdným bratřím a kolem mnoho soch kamenných natesati: víru, naději, lásku, moudrost, sílu, čistotu, pilnost, dobročinnost, dobromyslnost, spravedlnost, sochy představující sedm smrtelných hříchů, osm blahoslavenství, pokřtství, podvod, ctižádost, lehkomyšlnost a zoufalost. Klášter 1711. posvěcen. Zde také hrobka pánů ze Šporků s pěknými náhrobními kameny.

Špork založil také špitál pro 100 chudých, 22 řeholnic a naproti dal postavit kapli na nebevzetí Panny Marie (1694). Mimo mnoho menších staveb sluší se zmíniti ještě o lázních s krásně malovanými jizbami.

Žel, že valná většina soch, obrazů, podobizen, staveb těch zničena zubem času, zlomyslností lidskou, a tážeme-li se na český Betlem, ukazují nám na zbytky soch, ulámané údy a několik památek v klášteře v Kuksu uschovaných.

Alois Dostál.

Kaple Mariánská v kostele Pražském n sv. Vojtěcha, v níž stojí památná starobylá socha zdarská Rodičky Boží od věřících velice ctěná, byla minulého roku nákladem šlechtetného dobrodince důstojně ozdobena. Malý sice ale zajímavý kostel sv. Vojtěcha byl před několika lety nákladem dosti bohatého záduší obnoven řízením prof. Pecolda, jak tehdy v »Metodu« dosti obsírně pověděno bylo. Zbudován nový oltář hlavní, okna hlavní lodě zasklená jsou gri-

saillem a stavebním článkům dostalo se prosté polychromie. Vymalováno presbyterium, klenba lodí hlavní, jakož i tři křížové klenby, levé lodí boční, v níž na oltáři prapodivné gotiky postavena byla památná socha Panny Marie. Obětovností šlechtetného dobrodince bylo lze nejen sochu, nýbrž také celou kapli důstojně a bohatě polychromovati. Klenba malována jest modře s hvězdičkami zlatými. Žebřím a svorníkům barvou a zlatem dostalo se přiměřené okrasy. Spodní část stěn malována na způsob čalounu bohatě vyzorkovaného se zlatou bordurou. Hlavice sloupů znovu se broncovaly, částečně pozlatily. Vnitřek oblouků od sloupu ke sloupu se pnoucích, bohatě okrášlen jest ornamentem, který slohem svým odpovídá smíšenému rázu architektonických článků. Tři oblouky, ornamentem svým připomínají bezděčně troji růženec, což pro kapli Mariánskou tak vytečně sluší. Oltář jest pozlacen a památná socha znovu a to přiměřeně se stafirovala barvami vhodnými. Výklenek oltářní okrášlen malovaným čalounem vyzorkovaným na zlaté půdě. Zvláštní okrasou celé kaple jest nové okno na severní straně s malbami ve skle. Sv. Anna pod baldachýnem sedící vyučuje dítko své, blahoslavenou Pannu. Karton zhotovil prof. Fr. Sequens, bohatě pak zarámování architekt A. V. Barvitijs sám, za jehož řízení a udání celá polychromie vyvedena jest. Veškerá úprava vyžadovala nákladu 1500 zl. Jest to vzor bohaté polychromie, na němž navštěvovateli lze přiučovati se, kterak barev a zlata dlužno užívati. Polychromie jest umění a to velice nesnadné i choulostivé, zakládající se na kontrastu barev. Se zlatem pak dlužno zacházeti opatrně, jako při jídle se soli. Přesolený pokrm a přezlacená polychromie nechutná. Směsicí barev neprávě volených povstává — strakatina, barvami na základě zásad uměleckých moudře seřazenými — polychromie. Tam nelaď, zde soulaď. Škoda! že osvětlení kaple jest nedostatečné. Jen při jasném počasí lze vše sledovati, nejlépe v době odpolední.

Lehner.

Z akademie křesťanské.

Odbor umělecký. — Zpráva za měsíc únor.

I. Vyřizené záležitosti.

Práce kovové. Pozlacení kalichů: pro dp. Aug. Pospíšila, faráře v Bykání; pro dp. Fr. Trnku, kaplana v Úřčicích u Olomouce; pro vdp. Fr. Komárka, děkana v Třešti na Moravě; pro důst. farní úřad v Buchově; stříbrné monstrance a kalicha pro vdp. Jana Brichtu, děkana v Manetíně; monstrance pro dp. Karla Vosyku, faráře v Sebranicích; ciboria pro dp. Jana Křivohlávka, faráře v Jabloném a pacifikalu pro dp. Adama Špačka v Studené. — Patenku k nemocným: pro dp. Václava Schumana, faráře v Třebušíně. — Nádobky na sv. oleje: pro dp. Karla Vosyku, faráře v Sebranicích, pro dp. Jos. Jodasa, faráře ve Vys. Újezdě a pro dp. Josefa

Pazděnku, faráře v Kateřinkách u Opavy. — Kadietníci: pro vys. dp. Jos. Breischla, kapitulního děkana v Staré Boleslavi.

Rozličené. Soška P. Marie: pro dp. Ludvíka Šprysla, faráře v Radošovicích. — Boží hrob, křtitelnice mramorová a velký kříž: pro sl. patronátní úřad v Křivoklátě pro chrám P. v Hředle. — Harmonické zvonky: pro dp. Fr. Seyvaltera, zám. kaplana v Chorušicích; pro dp. Jos. Uhlíře, faráře v Lučici a pro blahor. pana Petřika, knihkupce v Praze.

Paramenty. Kasule: fialová pro dp. V. Marka, faráře v Pansk. Dubenkách, bílá pro dp. Ant. Seidla, faráře v Doubici. — Pluvíály: fialový pro dp. Václ

Majera, faráře v Lomci a bílý sváteční pro dp. Frant. Krupku, faráře ve Vel. Hlasivu. — Pláštiky na ciborium: pro dp. Fr. Trnku, kaplana v Určicích u Olomouce na Moravě; pro dp. Václava Schuhmanna, faráře v Třebušíně a pro dp. Fr. Chaloupeckého, faráře v St. Kolíně. — Velum: dp. Ant. Žáček administrátor ve Hvozdně; dp. V. Tesař, farář v Krnsku a dp. Jan Mrázek, farář v Pavlově. — Birety: pro dp. Václ. Zvelebila, faráře v Hluboši.

Prádlo kostelní. Rochety dvě; pro sl. patronátní úřad v Dobrovicích; korporálie a purifikatoria: pro dp. Aug. Pospíšila, faráře v Bykání.

II. Nová objednání.

Práce kovové. Kalichy: dp. Jan Šindel, kooperátor ve Wüstseibersdorfu na Moravě a sl. patronátní úřad v Dobrovicích. — Monstranci: dp. Jos. Kubánek, farář v Měrovicích na Moravě. — Lampu

a kaditelnici v gotickém slohu: dp. A. Flésar, farář v Přepýších.

Rozličené. Křtíteľnici z kararského mramoru: vdp. Jos. Vykydat, děkan na Velehradě na Moravě k jubilejní slavnosti r. 1885, dar to od ctíhodných bohoslovců v Olomouci. — Gotický kříž: dp. Jos. Radimský, kaplan ve Vys. Mýtě. — Lucerny a kříž k slavnostním průvodům: dp. Fr. Drašar, koop. ve Žďáru na Moravě.

Paramenty. Kasule: bohatě zlatem vyšivanou: dp. Jos. Lužný, farář v Prusinovicích; zlatem a hedvábím vyšité: sl. patronátní úřad v Dobrovicích a dp. Václ. Matzke, farář v Karlsbrunnu; černou: dp. Adam Špaček, farář ve Studené. — Skvostná nebesa: dp. Fr. Trnka, kaplan v Určicích u Olomouce a dp. Fr. Krupka, farář ve Velkém Hlasivu. — Velum skvostné: dp. Václ. Matzke, kaplan v Karlsbrunnu na Moravě. — Antipendia tři: vdp. Fr. Komárek, děkan v Třebíši na Moravě. — Korouhve: dp. Lev Hossak, farář u sv. Vojtěcha u Teplé.

Odvod k „Methodu“.

V únoru předplatitelů

Země	Diecése	u b y l o		p ř i b y l o	
Čechy	Arcidiecése Pražská	—		Josef Loužecký, kanovník a profesor náboženství v Praze . .	I
	Diecése litoměřická	—			
	Diecése Královéhradecká	Beran Jos., děkan v Nebovicích	I	Král Václav, koop. ve Vratislavi	I
		Lašek G., učitel v Častolovicích	I	Suchánek Antonín, vicerektor semináře v Hradci Králové . .	I
		Materka Čeněk, správce nemocnice v Kutné Hoře	I		
Tondl Ant., (v minulém čísle neprávě uvedený)		I			
	Štěrba Josef v Králově Městci . .	I			
	Diecése budějovická	† biskup Jan Valerián Jirsík . .	I		
Kazda Lud., farář v Nové Vsi .		I			
Morava	Arcidiecése olomoucká	Michulka Jan, koop. v Zhořově	I	Mrázek Flor., kapl. v Hranicích	I
				Surma Konrád, farář v Černotíně	I
				Vepřek Jan, kaplan v Kokorách	I
				Winkler Ferd., koop. v Místku	I
	Diecése brněnská	P. Halabala Meth., O. S. B. v Rajhradě	I	Alumni semináře (za polovičné předplatné)	36
				Dr. Hoppe Bedř., advokát v Brně	I
Slezsko	—	—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—		—	
		—			

Čítá tedy »Method« předplatitelů (počítajíc dva s polovičním předplatným za jednoho) úhrnem . 397.

Neustanou-li přátelé »Methoda« o další rozšiřování pečovat, lze doufat, že během tohoto roku počet předplatitelů se sdvojnásobí. Dva z nich se přiznali, že získání jsou »Obzorem.« Díky redakci! Dp. farář

J. Čech v Hranicích, odvedl též svého vp. kaplana. Stane-li se tak na četných farářích, bude vyhráno.

Přátelé! Rozšiřujte dále »Methoda«, aby umění křesťanské květko. Bez znalosti není lásky. Bez lásky není rozkvetu.

Lehner.

Veškeré dřívější ročníky »Methoda« má na skladě redakce »Methoda« v Karlině č. 234.

»Method« vychází vždy 30. každého měsíce. Předplatné, jež činí poštovní zásylkou na celý rok 2 zl., na půl leta 1 zl., přijímá pouze na jednu z těchto dvou dob *administrace* v Karlině, číslo 234. Jen frankované listy se přijímají. Rukopisy redakci zasláné nevracejí se. *Dopisy*, týkající se redakce, buďtež zasílány **F. J. Lehnerovi** franco, v Karlině, č. 234. Reklamace zasílány buďtež do expedice v kníhkupectví **M. Knappa** v Karlině, Královská třída číslo 52.

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo 3.

V Praze, dne 30. března 1883.

Ročník IX.

OBSAH: Zodpovídané „otázky archaeologické“: Farní chrám Páně sv. Mikuláše, biskupa, v Týništi. - Farní chrám Páně Nanebevzetí Bl. P. Marie v Neděličtích. — Sloh renaissanční. F. J. Lehner. — Drobné zprávy. — Feuilleton: Rafael Santi.

Zodpovídané „otázky archaeologické.“

III.

Farní chrám Páně

sv. Mikuláše, biskupa, v Týništi.

Píše Jos. Nechvíle, farář v Dašicích.

Týniště, starožitný městys na pravém břehu Orlice, 2 $\frac{1}{2}$ hod. východně od Kostece nad Orlicí vzdálen, má *farní chrám Páně sv. Mikuláše, biskupa*, který již ve 14. století vlastním plebánem byl opatřen, a do arcidekanátu Hradeckého a dekanátu Kosteckého náležel. Plebán Týništský platil desátku papežského r. 1384. po 9 gr., roku 1385. po 6 gr., r. 1399. po 12 gr. (Tomek, rejstříky str. 97). R. 1358. 29. října plebán v Týništi, Mikuláš, dostal se za plebána do Chotěborek (Emler, lib. I. Conf. pars I, pag. 133). R. 1361. jmenuje se plebán Petr (Borový, lib. I. Erect., pag. 29.) R. 1372. Tomáš, kněz z Týniště, dosazen za plebána do Radiměře (Radími, Tingl, lib. II. Conf., pag. 84). R. 1390. změnil si Bušek, plebán v Skuhrově, místo se Šebkem, plebánem v Týništi s dorozuměním Půty z Častolovic (Tingl, lib. V. Conf. ai. 1390., pag. 16.) Od téhož Půty z Častolovic dosazen za plebána do Týniště po smrti plebána Šebestiána kněz Vincenc z Kunyše, Vratislavské diecése, uváděl jej plebán z Opočna r. 1398. 6. července (lib. V. Conf., ed. Tingl, pag. 309.) Z *dobroděnců* v starých dobách jmenují se

Mutina z Dobrušky a Sezema syn jeho, kteří dali ke kostelu Týništskému sv. Mikuláše, vyznavače, za dob Petra plebána, z mlýna v Týništi na řece Orlici ležícího, plný desátek všeho zrna, sladu a příjmů s desátým grošem a užitkem z rolí nevzdělaných, kolivěk jich na ten čas bylo. Mimo to dávají také 8 prutů polí pod městem Týništěm ležících, které měl Pavel soudce, jejichžto hranice z jedné strany pole souseda Tyrzice se dotýkají, z druhé strany ale s hranicemi poplatníka Sylena těm páním patřícího se stýkají; s rolmi osetými i neosetými a jinými požitky (Borový, lib. I. Erect. pag. 29.). Později byli, ač jména se neuvádějí, při kostele tomto jako jinde tak i také zde faráři pod obojí a evangelisti.

Po bitvě Bělohorské stal se kostel v Týništi filiálním od fary Častolovické; p. farář Častolovický jezdil sem každou třetí neděli, bydlel v chalupě, kde je nyní Mrázek, a do stával za služby Boží oběd, an se ale s městem nepohodl, obdržel později místo toho 20 kr. při každých službách Božích za oběd. R. 1713 majitel panství Častolovického, František Filip hrabě ze Šternberka, založil

a nadal zde samostatnou faru; erekční instrument jest z r. 1731. Mezi jinými příjmy pro p. faráře určenými jest též soudek centový soli, kterou dostával p. farář za 9 zpívaných a tichých za město obětovaných mší sv., ale dávka ta jako jiné byla vykoupěna. Přířazení jsou k té fari: Petrovice Velké a Malé, Lipa, dlouhá Lůka, Rašovice, Albrechtice (dříve k fari Chvojenské patřící, která dosud zde užívá výkup desátku a senoseč z luk), Nová Ves, Štěpánovské Suté Břehy (od r. 1797). První známý farář po znovuzřízení fary byl P. Ant. Frant. Reypal.

Kdy asi původní kostel v Týništi byl postaven, není známo. Farní památní kniha Týništská z r. 1836 udává, že Mutina a Sezema z Dobrušky, kteří byli kostela Týništského dobrodinci, slíbili r. 1369. zde chrám nový postaviti, což snad také udělali. Později zde byl kostel dřevěný, přestavený, který r. 1606 12. března vyhořel, byl zase r. 1692. zbudován, ale z nedostatku peněz jen presbytér, později připojena zadní část r. 1788. nákladem Kristiána hraběte ze Šternberka a částkou 100 zl. od města složenou. Stavitelem jeho byl Karel Zach z Častolovic.

Chrám Týništský je zbudovaný z kamene, jednolodový, se stropem v presbyterii klenutým v lodi rákosovým s okny obyčejnými. Hlavní oltář má obraz sv. Mikuláše biskupa na plátně od Kyspereckého akademického malíře Fr. Umlauba malovaný. představující sv. Mikuláše, vznášejícího se v oblacích, dole pak pod ním jest obraz města Týniště. Nad tím obrazem jest obrázek sv. Vavřince jáhna, po straně pak sochy sv. Jana Křtitele a sv. Tadeáše. Postranní oltáře v kostele tom jsou čtyry a sice první sv. Cyrilla a Methoděje, sv. Václava a Floriána s obrazem krásným v novější době od kyspereckého akad. malíře Umlauba zhotovený; druhý sv. Barbory Panny a mučednice, r. 1862 obnovený, s obrazem zhotoveným od Templera, malíře pruského r. 1862, a nad ním jsou obrazy sv. Ignáce z Loyoly, Jana Nep., kterak putuje do St. Boleslavi, od Umlauba malované; třetí P. Marie se sochou za sklem výtečnou; čtvrtý Bolesného Pána Ježíše.

Kazatelnice visutá, ku zdi připevněná, nese na poprsníku obraz čtyř sv. evangelistů, na pokrývce sochu Pána Ježíše se sv. křížem.

Sakristie, po straně epistolý přistavená, copová, neskýta nic památného. *Křtitelnice* cinová nese na studnici obrazy dvanácte apoštolů, a má nápis v písmu německém, stojatém: »Tato krzitedlnice gest udielana ke czti a chwale Boží a tiem kdož by se

z ni rodily k životu wiecznemu do miesteczka Tynisstie nad Orliczi puwodem Gireczka (rok pro hlavičky na obrubě přidělané není znatelný). Nohy této křtitelnice nesou tak zvané gryfy.

Na klenutí v presbyterii jest malba na obmítce (fresko), představující obraz klánění se Nejsvětější Svátosti a anjela strážného, zhotovená r. 1814. od Choceňského malíře Vojtěcha Kasky.

Kromě toho jest zde též *oratoř literátů*, kteří tvoří zvláštní spolek, mají stanovy a figurky ku pohřbu. Sbor ten stával již v dobách starých, jak věhlasný archeolog Rybička v Pam. X., 728 udává (škoda, že obsírněji o tom se nezmiňuje). *Křížová cesta* v tom kostele se nalezající jest od Pešíka z Hory Kutné.

Kolem kostela jest *hřbitov*, na který se pochovávají mrtvolky z města, z osad Velkých a Malých Petrovic, Lípy, Dlouhé Louky a Rašovice. Ostatní osady pohřbívají zemřelé své na hřbitově Albrechtickém.

V průčelí kostela jest čtverhranná, kamenná *zvonice* v jehlanec na hoře končící. V ní visí 3 zvony s nápisy těmito: 1. Kolem koruny: »In omnem terram exivit sonus eorum et in fines terrae verba eorum.« Dole na zvonu na jedné straně jest znak Šternberský a pod ním tento nápis: »Anno 1704. Campana fusa sub illustrissimo Domino Domino S. R. I. Comite Francisco Damiano de Sternberg Domino Haereditario in Zasmuk Czastalowitz etc. ad ecclesiam Sancti Nicolai Episcopi in Oppido Tynischt collatore A. M. D. G. et B. M. V. Honorem atque perpetuam omnium fidelium memoriam.« Na druhé straně toho zvonu jest obraz sv. Václava a pod ním nápis tento: »P. P. Gan Loskot fararz Častalowiczky P. Vít Fridrich Dobrowsky duchodní« — dále pak od toho nápisu ku straně západní obraz sv. kříže se sv. Janem, Pannou Marií a Marií Magdalenou pod nimi stojícími, k severní straně jest obraz sv. Mikuláše pod ním pak obraz zvonu, po stranách jeho písmeny N. a P. a pod obrazem zvonu nápis: »Nicola Pregvey zwonarz Mladoboleslawský.« 2. Zvon prostřední nese nápis pod korunou: »Johann Georg Kühner goss mich in der königlichen kleineren Residenz der Stadt Prag.« Dole na zvonu jest obraz sv. Václava, erb Šternberský a r. 1760. 3. Dole na zvonu třetím jest ke straně východní znak Šternberský a po stranách jeho nápis: »Franciscus Philippus S. R. I. Comes de Sternberg Aurei Veleris Eques Dominus in Zamrsk, Czastalowitz et Tynischt« a pod tím zase druhý nápis: »Johann Kühner

goss mých in Prag 1764« a obraz sv. Vavřince.

Také na presbyterii kostela samého jest malá věžička a v ní visí dva malé zvonečky, které dříve visivaly na kostnici. Jeden z nich, kterým se zvoní umíráčkem a ku pozdvihování, jest bez let a nápisu. Druhý poledník má nápis: »Josef L.« a »sv. Mikuláš«. Dříve před ohněm byla zvonice pro zvony dřevěná, r. 1686. od Jana Beneše ze Zámrsku stavená, stála pro sebe na hřbitově.

V městě tomto jsou též *kaple a sochy*: 1. *Kaple sv. Jana Nep.* v Hradecké ulici z dob neznámých, později r. 1838. z kamene znovu zbudovaná nákladem Vincence Šimáčka, ku které se procesí na den sv. Jana Nep. a v oktávě koná. 2. *Socha Bl. Rodičky Boží* na náměstí, opravená r. 1881. nákladem ved. místního p. faráře a bisk. vikáře p. Ant. Skokana. Zbudovaná byla již po bitvě bělohorské z peněz posledního kališníka Jiřího Turka dle nápisu na ní umístěného: »Vyzdvížená na paměť lidskou ze jmění Jiřího Turka kališníka ze země vypovězeného.« 3. Proti té soše stojí *sv. kříž* z r. 1871., obnoven v r. 1882. nákladem vd. místního p. faráře. 4. *Kříž sv. u Horního mlýna v Týništi* r. 1833. od tehdejšího majetníka mlýna zbudovaný. 5. *Sv. kříž* u silnice Třebechovické r. 1821. postavený a r. 1882. nákladem vd. místního p. faráře a souseda Ant. Vrabce z Týniště obnovený. Mimo to jsou v přifařených osadách sochy sv. křížů a světců rozdílných.

Kromě kališníkův a evangeliků byli také v Týništi sídlem *Čeští bratři*. Zde se narodil br. Jiřík Veláš, který byl knězem bratrským od roku 1547. a později správcem sboru Žeravského (Pam. IX. 363).

Bliže chrámu Páně stojí *farní stavení* z kamene r. 1739. zbudované. Matriky jsou z r. 1713., památní kniha z r. 1836.

U prostřed náměstí stojí pod jedno poschodí postavená *radnice* z r. 1666. s věžičkou a hodinami. Již dříve mělo městečko toto starobylá privilegia od Půty z Častolovic, ale tato se během válek husitských ztratila. Na žádost měšťanů obnovil Jindřich starší Minsterberský a hrabě Kladský, syn Jiřího Poděbradského, znak města toho, který byl: »štit červený a v něm strom k borovici podobný mající kmen barvy požloutlé a větve zelené« a přidal jim do znaku toho ještě svůj erb: »štit bílý a v něm nahoře na příč tři štrychy černé, kterýžto štit na borovici v jich erbu starodávném jako by zavěšen byl,« — a to listem daným na hradu hrabství Kladského v sobotu před sv. Ambrožem r. 1487. — Ačkoliv toto obnovení znaku a pečeti od českých králů nikdy nebylo potvrzeno, nicméně ho Týniště městečko dosud užívá.

V Týništi bývala také *tvrz* a sice na polední straně u panského dvora, kde se dosud říká »na Hradě«. Dosud tam lze zřítí zbytky náspů u rybníků řečených »Netřeba« a »Stožek«. Tvrz tato ale nepřesahuje do doby starší než do století 15. — Ostatní dějiny města viz Pam. VIII., 282.

II 2.

Farní chrám Páně

Nanebevzetí Bl. P. Marie v Nedělištích.

Píše Jos. Nechvíle, farář v Dašicích.

Neděliště, vesnice na potůčku $\frac{9}{4}$ hod. od Hradce Králové vzdálená, sídlo statku soujmenného, má u prostřed vsi stojící vedle zámku *zámecký a filiální Chrám Páně Nanebevzetí Bl. Panny Marie*, který již ve 14. století farním se uvádí pod patronátem převorky kláštera sv. Jiří v Hradci Králové. Roku 1359. po smrti plebána Jana ustanoven od jmenované převorky Mikuláš z Dobré Vody za plebána v Nedělištích (Emler, lib. I. Conf. pars I., pag. 62). R. 1367. Matěj plebán jinou dostal plebání, na to tentýž rok od Půty z Častolovic ustanoven do Nedělišt za

plebána Benedikt z Milovic (Emler, lib. I. Conf. pars II. 84). R. 1388. a 1397. uváděl plebán Nedělišťský plebána ve Světi (Emler, lib. III. et IV. Conf. pag. 199. a Tingl, lib. V. Conf. ai. 1397—1399., pag. 199.). R. 1396. Beneš plebán z Nedělišt dosazen za oltářníka Všem Svatých v kostele sv. Ducha v Hradci Králové (Tingl, lib. V. Conf. ai. 1393—1399. str. 255.). Plebán v Nedělištích platil papežského desátku ročně 9 gr. (Tomek, rejstříky str. 91.). Z *dobroděnců* toho kostelu v dobách starých jmenuje se Lukavín farář Lochenický, který v r. 1568.

v poslední vůli své k tomu záduší v Neděličích 6 k. grošů odkázal z vděčnosti, že od toho záduší dostával dobrodiní (Solař, Hradec Králové str. 628).

Po bitvě bělohorské byl přivtělen kostel ten i se Všestary ke klášteru Minoritskému v Hradci Králové a při jeho na Kuklenách přesídlení vždy od jednoho kněze toho řádu byl obsluhovaný.

Poslední správce duchovní z toho řádu, který osadu v Neděličích spravoval, byl Longin Josefy. Po jeho smrti připojen byl kostel ten k blízké fari v Sendražicích až na začátku nynějšího století stal se filiálním od Všestarské fary.

Čas zbudování toho kostela oznamoval nápis na zdi kostelní uvnitř, nyní ale zabilený, takto znějící:

»Tento chram Boží a Swaty gest dokonan na den Swaty pamatky w sobotu Mistra Gana z Husynce: Skrze pomoc Pana Boha wssemohauczyho k geho czti a chwale swate leta od narození Pana Geżisse Krysta 1555. wod urozoneho Pana Hamzy Borzka z Zabiedowicz a urozone Panj Elissky z Chlumu manželky téhoż Pana Borzka.«

»Tento dum Boží gest stawiel slowutný muž Wacław Wsseteczka Miesztienin z Pardubicz. Za sprawcoz tiechto ten dum dokonan gest: za rychtarze Janovskeho a konsseluw: Paula Monczka, Paula Martinka a Hawla Rzehaka.«

Kostel ten ale r. 1729. Karel Ferdinand Dobřenský z Dobřenic hejtman kraje hradeckého i s věží obnovil a rozšířil. Svatyně ta jest jednolodová, z kamene zbudovaná, obrácená k východu. Presbyteř tvoří nepravidelný pětistěn, má klenutí pologotické a polocopové, okna podlouhlá, copová. Hlavní oltář Nanebevzetí Bl. P. Marie, znázorňuje ten děj postavami do dřeva mistrně vyřezávanými (relief) a nad nimi jest socha Marie Panny od anjelů nesená do nebe. Vedle dolejšího obrazu jsou sochy sv. Václava a Jana Nepomuckého. Tumba dřevěná, zábradlí, loď od presbyteria dělicí, dubové. Na straně epistolové jest předsínka copová a v ní na stěně dva obrazy sv. Tadeáše na plátně malované. Pod prvním obrazem jest podpis: »Sanctus Thadaeus consanguineus Christi Apostolus Martyr scriptor Canonici: in rebus desperati auxilium.« Podoba apoštola na druhém obraze nese v ruce uhelnici, vedle apoštola sv. stojí dva anjele, jeden s vignetskou, na které jest nápis:

»Martyri«. a druhý držící ratolest a nápis: »Scriptori canonici.« *Loď* má strop rákosový a okna obyčejná. *Kazatelnice* visutá bez příkrývky není ničím ozdobená. *Sakristie* copová, její dveře železné jsou v pole rozdělené a knoflíky železnými poseté (snad vzaté ze starého kostela). *Missaly* jsou z r. 1665., 1739., Requiem z r. 1702. a rituále z r. 1700. V lodi jsou *postranní oltáře* Navštívení Bl. Panny Marie a sv. Anny, oba dřevěné s obrazy reliefními jako na velkém oltáři mistrně zhotovenými. *Obrázky* na zdi v tom kostele jsou: biskupa neznámého a dvou sv. apoštolů velmi krásné, obrázek sv. Antonína s nápisem: »Vera effigies S. Antonii de Padua ex originali ad S. Jacobum Vet. Pragae deprompta A. 1702«; obrázek Neposkvrněného Početí Bl. P. Marie, obrázek sv. Jana Nepomuckého a pod ním nápis: »Vera effigies S. Joannis Nepomuceni Martyris Anno 1752.« *Kalichy* má dva stříbrné; jeden má na noze erb čápa a kolem něho nápis: »Nedielisctie W. P.« Dole kolem do kola jest nápis:

»ASSVMTAE IN COELOS DOBRZENSKY BARO SACRABAT.«

Monstrance jest též stříbrná.

V kostele tom jsou čtyry *náhrobní kameny* s těmito nápisy:

I. Ve zdi u oltáře hlavního mramorový náhrobek nahoře se znakem rytířským čápa, nad znakem rytířské odevřené hledí a nad ním znak křídla. Nápis jeho jest:

HIC EXPIRAVIT
ET PIE REQVIESCIT IN DOMINO

PERILLVSTRIS Dominus Carolus Erdmanus Dobrzensky de Dobrzenicz Dominus in Nedielscht et Hodieschin, Sacrae Caesariae Regiaeque Catholicae Majestatis Consiliarius Inclyti Iudicii Majoris Provincialis in regno Boemiae assessor et hujus Regii Districtus Reginae Hradecensis annis prope viginti capitaneus.

TEMPLI ET TVRRIS HVIVS NEDIELISSTIENSIS RESTAVRATOR LIBERALIS CVI HOC EPITAPHIVM FILIALIS PIETAS VENCESLAI CAROLI ET IOANNIS SCRIPSIT.
TV VERO VIATOR DEVM PRO EO IN VITA PRECARE.

2. Náhrobek v zemi u kazatelnice se znakem straky a nápisem: »Usnul w Panu urozeny a stateczny Rytirz Pan Petr Pawel Straka z Nedabylicz a na Horzejssich Nedielissich 21 Miesycze Mage Leta Panie 1639. wieku sweho 63 Leta 6 Nediel 3 dni magicze gehożto tielo mrtwe pod timto kamenem odpocziwa.« A doleji: »Qui bene latuit, bene vixit, nam notus nimis omnibus, post ignotus moritur ibi.«

3. Vedle předešlého náhrobek vyšlapný, tak že lze jenom čísti r. 1705.

4. Pod náhrobkem velkým výše uvedeným mramorovým rodiny Dobřenských, v zemi jest náhrobek piskovcový se znakem straky a podobou panenky z rodu Straků z Nedabylic. Nápis jeho jest tak otřelý, že jen lze čísti: »Leta Panie 1602 w sobotu przed . . . umrzela . . .«

Pod těmito náhrobky jest společná prostranná hrobka bývalých majetníkův statku Nedělištského. Část její byla před lety odevřena a nalezeny dle výroku kostelníka, který do ní sestoupil, dvě velké truhly cinové a jedna malá.

V průčelí kostela jest čtverhranná kamenná věž lucernovitou bání končící. V ní visí jeden *svon* s nápisem:

»Tak Buh miloval swiet, že Syna svého gednorozeneho dal na swiet, aby každý kdo wierzy w nieg nezahynul, ale miel żiwot wieczny. Slit w Hradci Kralowe nad Labem od Eliasse Stodoly Letha Panie MDLXXXIII. Amen.

Vedle kostela jest *zámek* v slohu obyčejném zbudovaný, nic památného neskytající.

Do r. 1848. patřila tato osada k dvojímu panství a sice k Smiřickému jedna polovice, druhá pak tvořila statek Nedělištský. Ostatně jest tato osada starobylá, neboť r. 1226. uvádí se Ctibor z Nedělišť. Z osady této vycházel od některých poddaných úrok ke kostelu sv. Ducha v Hradci Králové 54 gr. 6 peněz mš. a od majitele statku Nedělištského Hamzy Bořka ze Zábědovic a na Světi a Diviši Falty z Nedělišť 6 gr. mšien. (Švenda, Hradec Králové, I. 157. a V. 157.)

Sloh renaissanční.

Píše F. J. Lehner. (Pokračování.)

Klenuté chrámy sloupové. Stejnolodní. Třílodní pilířové s klenbou valenou v lodi střední. S mělkými kuplemi v obdélné a křížové lodi. Klenba kuplová sdružená s klenbou valenou.

Vedle *klenutých* kostelů **pilířových** stavěly se též *klenuté* chrámy na **sloupech** spočívající. Za příklad uvádí se tuto S. Francesco ve Ferrara.

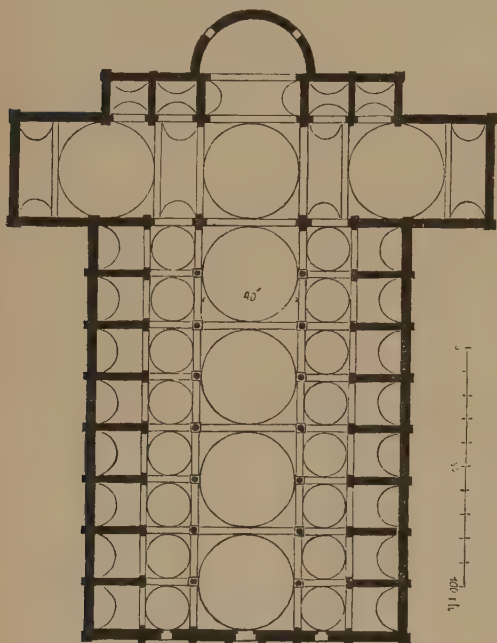
Památníky ferrarské jsou vůbec nemalé důležitosti pro stavby chrámové v době prvorenaissanční. Schema basiliky provádí se zde na čtvero chrámech a to způsobem rozmanitým, buď na sloupech nebo na pilířích se stropy buď rovnými anebo různotvárně klenutými. Detail vesměs ukazuje kresbu jemnou, plnou obrazotvornosti prvorenaissanční; částky struktivní vnitřku, sloupy, pilíře a pilastry jsou buď mramorové neb aspoň vápencové; plochy oblouků, pole arkád, jakož i široké vlysů nad arkádami a pilastry jsou skromnými prostředky ušlechtilé a souladně okrášleny ornamentem šedým v šedém, na zlatožlutém neb modrém po-

zadí. Již z této příčiny mají kostely tyto vedle florentinských, úplně bezbarevných, značné důležitosti.

Nejprostranější a nejvelkolepější z kostelů ferrarských jest S. *Francesco* (obr. 272), imponantní basilika sloupová vesměs sklenutá, o třech lodích s bočními kaplemi a lodí křížovou. Chor jest do polokruhu zakončen. Stavěl ji Giovanni Battista Benvenuti, nazvaný l'Ortolano (1495.). Střední loď jest 40 stop široká a mělkými kuplemi klenutá; tutéž klenbu má i loď křížová. Lodě boční jsou kryty malými kuplemi či klenbami klášterní otvírající se po obou stranách v řadu kaplí valeně klenutých. Sloupy bezprostředně na podlaze stojící, jsou poněkud těžkopádností svou na újmu krásy vnitřní. Za to však velice elegantní jest rámování kaplí s pilastry dvojnásobnými, jakož i výtečná malba archivolt, vlysů arkádních a pilířů křížových (obr. 273). Ve vrchní lodi jsou původní kulatá okna zazděná. Nyní vniká do vnitřku hojné světlo velikými okny kulatými v lodi hlavní i křížové. Zevnějšek ukazuje dokonalejší stupeň provedení jemnými pilastry a římsami s částečným použitím mramoru.

Také *stejnolodní* chrámy se stavěly, jako jest dům v Pienza od Bernardo di Lorenzo s polygonním závěrkem a článkovanými pilíři; pak méně důležitý S. Maria dell' Anima v Římě (1500).

Velmi zhusta vyskytují se *třílodní chrámy pilířové s klenbou valenou v lodi střední*. Nejslovůtnější stavitelé renaissanční tím způsobem stavěli. Kostel »Annunziata« v Arezzo od staršího Antonia da Sangallo; S. Maria presso S. Celso v Miláně od Bramante; S. Giorgio maggiore v Benátkách od Palladio (1560); Madonna degli Angeli u Assisi od Vignoly. Také sv. Petr v Římě prodloužením jednoho kří-

Obr. 272. Pádorys S. Francesco ve Ferrara.
Klenutá basilika sloupová.
(Stavěl Giovanni Battista Benvenuto roku 1495.)

žového ramene Karlem Madernou stal se od r. 1605. opětne budovou obdélnou s valeně klenutými rameny křížovými a s kuplí nad čtvercem křížovým.

Jsou dále kostely vesměs *s kuplemi mělkými v obdélné a křížové lodi, s klenbami křížovými v lodích bočních*. Sem dlužno vřaditi S. Christoforo ve Ferrara od B. Rosetti (1503.) a j.

Za nejvýznamnější typus obdélných kostelů renaissančních považuje se posléze taková úprava, vedle níž *v obdélné lodi klenba kuplová střídá se s klenbou valenou*.

Vzorem byl S. Marco v Benátkách Proto nejznamenitější kostely toho druhu

vyskytují se v Benátkách a jinde, kam směr benátský nejvíce vnikal, jako na př. Padua.

V Benátkách vyvinula se na půdě úzce omezené architektura, která v souhlasu s dobami dřívějšími vyniká méně značnými rozměry a velkolepým rozvrhem, jako neobyčejným bohatstvím jednotlivostí, krásou a nádhrou dekorace. Poměrně dostal se sem sloh renaissanční dosti pozdě. Paduánská škola malířská a domácí sošnictví značně už vyvinulo naturalistický způsob vyobrazování, kdežto umění stavitelské a dekorace více neb méně přidržovala se dosud tvarů gotických. — Stavba choru S. Zaccaria (1457) goticky počata jest skorem v téže době, když Mantegna již malovati mohl svou sv. Euphemii. Rámování nádherných obrazů, z malířských dílen muranských vzešlých, jsou ještě po roce 1450. slohu gotického; Giovanni a Bartolom. Buon pracují sochy slohem 15. věku ještě pro gotické stavby ozdobné. Jejich porta della Carta na paláci dožů a sín k tomu patřící až k obrovským schodům (1440—43) ukazují sloh ten v umírání a předce ve způsobě zvláštní krásy; pozdně gotické, silně vypouklé listy tvoří již vlysy myšlené duchem století nového. Ba i hrob dožete Francesca Foscari († 1457) v choru kostela Frari jest ještě gotický, práce to sochařské rodiny Rizzo. Na lavicích v chorech udržuje se ve více kostelích gotika až do 1470. Také celý portál kostela S. Giovanni et Paolo jest z této pozdní, vegetabilně nádherné gotiky.

Když renaissance se dostavila, nalezla v bohatých Benátkách sídlo druhu zcela zvláštního. Zde se ji ochotně propůjčují vzácnější druhy kamenů, jichž má třeba její dekorace, aby úplně se dařila; o pálené hlíně a stucco není ani řeči, aspoň na částkách dekorativních. Nový sloh přišel právě v dobu nejvyšší moci státní a největšího bohatství urozeného stavu. Bylo mu za hlavní účel vykázáno, aby městu ostrovnímu propůjčil trvalého výrazu slavnostní radosti a slávy. Nedostávalo se ničeho kromě místa a skutečně velkých — stavitelů. Většina důležitých staveb připisuje se umělecké rodině Lombardii-ově.

Na kládách do země zapuštěných nevyvine se nikdy volná a velkolepá architektura. Jediné dosavadní budovy velkolepě myšlené, kostely S. Giovanni et Paulo a S. Maria de' Frari, byly myšlenkami podstatně cizími; na paláci dožů, jakkolivěk v starší své přední části velkolepým jest, vždy se přece spatřuje, že stavitel jeho vrostl v dojmech krásy málo prostorné.

A obmezenost tato šla také za benátskou renaissancí, a veškeré slohy následující, které v lagunách panovaly, podlehly tomu více nebo méně. I Jacopo Sansovino tomu se podrobil. —

Jediný Andrea Palladio kladl odpor vítězný.

Žádná budova benátská ve slohu prvo-renaissance neukazuje tudý onu velkolepou disposici stavební, s jakou se shledáváme na basilikách

Brunellesco-vých, mohutnou vážnost florentinských a sienských paláců, toskánskou a římskou prostorost síní. Benátčan nebyl ani pánem dostatečného pozemku, ani bezpečným majitelem pevné půdy. Tím vydatnější staly se tehdejší Benátky na jednotlivé nad

pomyšlení vlnadné efekty dekorativní. — Komposice ve vyšším smyslu, dle poměrů totiž, na kostelích a palácích skoro naprosto se postrádá, za to však uspořádání jest důmyslné a obrazotvornost bohatá a nižádnou pochybností nezdržovaná.

Převládá-li v Lombardii stavba cihlová, v Toskáne důkladná stavba z kamene tesaného, docilují v Benátkách nejvyšší nád-

hery obložením průčelí deskami mramorovými, které neopovrhne ani pestrým střídáním se materiálu. Užívá se rádo různobarevných desk mramorových v kulatých

deskách a nebo také v jiných tvarech v náplních pilastrů, na vlysech a v rozích oblouků jakož i na ostatních plochách průčelních. Benátské architektuře dostává se tím spíše hravého rázu dekorativního, který si nepočíná přísně s opravdovostí tvarů, s poměry a se způsobem, jakým se jich užívá. Skulptura mramorová působí však přece i zde dojem velice elegantní.

Při stavbách kostelů vedle jiných soustav zdařila se zejména ona vedle vzoru S. Marčo vyvedená. Rada centralních budov kuplových připojila se, anebo lépe řečeno, sloučila se v jedno s rameny křížovými valeně překlenujícími. Prostora ztrácí tím, jak ve střední lodi, tak i v lodích bočních dokonalého vývinu do délky, a dochází zvláště

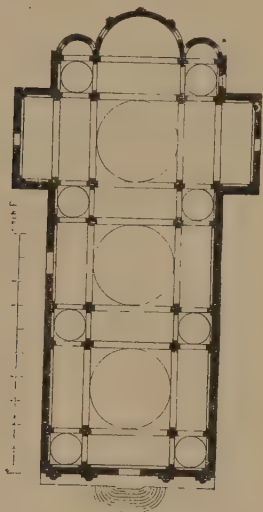
bohatého článkování půdorysu, jakož i nárysu. Soustava tato výtečně provedena v kostele *San Salvatore*, který 1506 od Giorgio Spavento započat jest, po jehož smrti však

Obr. 273. S. Francesco ve Ferrara.

se v stavbě ustalo, až 1530. Tulliovi Lombardovi dokonání svěřeno jest. Zde tvar basiliky sloučil se co nejkrásněji s bohatou úpravou kuplí. (Obr. 274.) Prostrata po šířce a délce rozdělena jest do tří velkých kva-

dratických polí báňových s příslušnými klenbami valenými. Malá pole kvadratická bočních lodí jsou kryta mělkými a nízkými kuplemi. Obdélná třílodní budova protata lodí příční zakončena jest třemi apsidami,

Obr. 274. Půdorys S. Salvatore v Benátkách.

(Stavěli Spavento r. 1506. a Tullio Lombardi r. 1520.)

Soustava obdélná, v níž klenba kuplová sloučena jest s klenbou valenou.

Obr. 275. S. Salvatore

majíc v lodi střední tři vysoké kuple s lucernami, které mezi klenbami valenými na štíhlých pilířích spočívají. (Obr. 275.) Soustava kuplová s ústředním skupením není snad nikde jinde šťastněji sloučena s budovou obdélnou. Téže úpravy jest *S. Fantino*

v Benátkách (1500), ale s klenbou křížovou a klenbami valenými; pak kaple *S. Giustina v Padui* od Andrea Riccio (1516) a *dom Paduánský* od Andrea della Vale a Agostina Righetti.

(Pokračování.)

Drobné zprávy.

Kaple P. Marie u sv. Víta. Kdykolivěk člověk na Hradčany k sv. Vítu zavítá, vždy něčím novým se potěší. Venku na staveništi budova chrámová ze země vyrůstá a uvnitř skoro vždy nějaká novinka návštěvovatele vítá a mile překvapuje. Zbožnost a obětovnost nevymřely ještě. Šlechtní dárcové okrášlili veškerá spodní okna v kaplích malovanými ve skle obrazy. Došlo již i na bohatou figurální polychromii kaplí. Kaple sv.-Anenská stkví se již v celé své kráse. Kaple sv.-Ondřejská letošního roku bude dokonána. Náklad na vymalování kaple Valdštýnské uroz. hrabětem Valdštýnem jest zaručen. A zase přihlásil se nový mecenáš, vyvoliv si nejdůležitější kapli v středišti chrámu za hlavním oltářem, Marii Panně a nejsv. Trojici Boží zasvěcenou, aby ji nákladem svým okrášlil, ustanoviv i cyklus obrazů, kterým stkvíti

se má. Dobrodincem tím jest J. M. světlící biskup, dr. Karel Průcha, přičiniv k tolika obětím obětí novou. Přihlásiv se jedva za zakladatele Jednoty sv.-Vitské s příspěvkem 5000 zl., ohlásil brzy na to ředitelstvu, že i kapli Mariánskou vlastním nákladem okrášlití dá

Centrální kaple Mariánská nazývá se též kaplí nejsvětější Trojice Boží. Chceť tedy dárcé, aby malby na stěnách obojí hlásaly. A jelikož v té kapli jako ve středišti veškeré kaple ochozu se sbíhají a celá budova zde se zakončuje, přeje si, aby i dějinný moment v ní k platnosti přiveden byl, jednak památkou na založení starého chrámu sv. Václavem, jednak upomínkou na založení stávající svatyně Karlem IV. blahoslavené paměti. Kaple sama má dvě prostorné stěny, které malbami okrášlití se mají. Ustanovili si tedy cyklus maleb na obou stěnách, jak následuje.

Spodek pokryt bude malovanými čalouny, nad nimiž v přiměřeném rámování vyvinovati se bude cyklus od dola nahoru ve třech odděleních na pravo i na levo tím způsobem, že ve spodním vyobrazen bude moment historický, svrchu pak v poli druhém a třetím předmět náboženský.

Při vývinu myšlenky dlužno počítí s obrazy náboženskými.

Svrchu v celé šířce kaple ve velkých rozměrech vyličený budou dva nejdůležitější výjevy ze zázračného života Rodičky Boží, zahrnující veškerý ostatní nadpřirozený život její, — nadpřirozené početí a nadpřirozené zakončení — »Neposkvrněné Početí« na jedné, »Korunování bl. Panny Marie« na druhé straně.

Když věkové se naplnili, božská úrada nejsvětější Trojice skutkem se osvědčila. Blahoslavená Panna neposkvrněnou něhou a nevinností zářící stojí v mandorle obklopené zástupem andělů, nebesky ozářena paprsky, vycházejícími svrchu od nejsvětější Trojice Boží s nebe se vznášející. Ve vyobrazení Trojice Boží Syn Boží v lůně Otcově na kříži pní, ku vyznačení onoho tajemství našeho vykoupení, pro které odvčký záměr neposkvrněného Početí skutkem se stal. A tak v tom jednom obraze spatřuje se vykoupení lidské v celém světodějném významu svém. — Že ale příčinou neskonaleho slitování byl hřích prvotní, pod velkým obrazem představujícím tajemství neposkvrněného Početí druhé Evy, ve dvou menších obrazech spodních šířku vrchního zaujímajících, představuje se pád první Evy. Ve dvou menších polích, širokým rámem od obrazu vrchního oddělených, budou vedle sebe vyličený dva smutné výjevy, které jsou příčinou výjevu vrchního: »Hřích prvních rodičů« u stromu zapovězeného a »Vyhánění z ráje«. Tak hřích a vykoupení, zaslíbení a vyplnění, pád a povýšení několika tahy výtečně znázorněno jest.

Neposkvrněnému Početí na jedné výtečně odpovídá vítězné dokonání na druhé straně velkým obrazem představujícím Korunování Královny nebeské nejsvětější Trojicí Boží. Rodička Páně u prostřed Boha i Syna klečící, přijímá korunu věčné slávy a Duch Svatý ve způsobu holubice nad ní se vznáší, jako vznášel se nad její hlavou při tajemném početí neposkvrněném. Že ale korunovace ta jest odměnou za její osobní zásluhy, jakých si získala obětí svou za naše spasení, pod velkým obrazem spatřují se ve dvou menších vyobrazeních vedle sebe vyličený dva hlavní výjevy, jimiž zasloužila si té oslavy na nebi: Zvěstování andělské a Narození Páně.

A tak pouze třemi obrazy líčí se dostatečně celý význam neposkvrněného života a nadpřirozené oslavy Rodičky Boží.

Neposkvrněná Panna a blahoslavená Matka, první a druhá Eva, hřích a vykoupení, vypuzení z ráje a narození Emanuele, věčná úrada nejsvětější Trojice Boží a její dokonání, — to vše na obou stěnách naproti sobě svědčiti bude jakožto these a-antithese, jakožto

otázka světová a odpověď božská, jakožto očekávání a splnění, příprava a dokonání.

Kaple nejsvětější Trojice a Mariánská takto výtečně pokřtěna bude na obojí jméno své. Na obou stranách vyobrazena bude nejsvětější Trojice a to v obou typických způsobech. Na obou stranách ličen bude život Mariánský. Centrální kaple hlásati bude centrální pravdy náboženské, a také moment historický na vznik hlavního chrámu sv.-Vitského pamatující nepomíne mlčením.

Pod obrazy uvedenými v architektonickém soklu bohatého rámování vyličen bude na jedné straně výjev, jak císař Jindřich svatému Václavu darem dává ostatky sv. Víta. Na druhé pak straně Karel IV. přijímá v Pavii ostatní ostatky sv. Víta, pro velechrám svého nejmladšího království. A tak vznik prvního i druhého velechrámu na Hradčanech dramaticky i církevně před oči se staví.

V obrazech, panovati bude v barvách a úpravě přirozená gradace. Výjevy historické budou pouze dvoubarevné, zelené v zeleném anebo šedé v šedém; čtvero menších obrazů nad tím (pád, vyhánění z ráje, zvěstování andělské a narození Páně) v barvách na zlaté půdě; velké pak obrazy vrchní celou šířku stěny zahrnující skviti se budou v barvách na modrém pozadí. Klenba blankytná celek zakončí.

Celá kaple bude jednotným, důtklivým, dojemným, důmyslným kázáním. Tak to má býti! Umění káže. Mluva jeho jest mocná, buďto že propěvuje, buďto že maluje. Obrazy jsou bibli lidu, knihou konsiderační křesťanu osvicenému. Právě tak jako chorál a zpěv liturgický. Mluvit a káže to i ono, umění veškeré ve službě církevní. Mecenáš jednoho, jest přítelem druhého.

Štědrého mecenáše chrámu sv.-Vitského Pán Bůh račiž dlouho zachovati!

Kaple arcibiskupská. Nyní již i pátá kaple v ochozu chrámu sv.-Vitského bude nádherně ozdobena. Tu láska synů k otci ozdobí. Rukojemstvím jest provolání, jak následuje:

Důstojnému světskému i řeholnímu duchovenstvu arcidiecése Pražské! Když před osmi roky našemu nejdůstojnějšímu arcipastýři pětadvacitiletá jubilejní slavnost biskupského jeho úřadu v této arcidiecési nastávala, vidělo se vždy věrné metropolitní kapitole, by četným poptávkám a zbožným přáním důstojného duchovenstva diecésního vyhověla, učiniti dne 26. února vyzvání, kterýmž na trvalou památku této biskupské slavnosti jubilejní zřízení »nadace Bedřichovy« ve prospěch nemajetných jubilárů kněžských, aneb i jiných potřebných duchovních diecésních navrhovala.

Tento návrh došel všeobecného souhlasu a důstojnému duchovenstvu diecésnímu dostalo se toho potěšení, že svému vysoce váženému vrchnímu pastýři dne 15. srpna 1875 svou láskyplnou sbírku k »nadaci Bedřichově«, která značnou sumu 15.000 zl. v cenných papírech a přebytek 63 zl. 44 kr. na hotovosti činila, jakožto slavnostní dar k biskupskému jubileum k nohounu položití mohlo.

Kolikrátkoli od té doby Jeho Eminenci roční výnos této nadace rozděluje, projevuje vždy své povděčné potěšení a vrchnopastýřské uznání za tuto trvalou památku něžné lásky a věrné oddanosti svého přemilého duchovenstva.

Nyní opět blíží se druhé jubileum našeho vrchního pastýře, — padesátý památný den jeho vysvěcení na kněžství.

Dle doslechu očekává důstojné diecéšní duchovenstvo i nyní návrhu vždy věrné metropolitní kapitoly v příčině společného slavnostního daru, kterýž by vrchnopastýřskému jubilaru věnován býti měl, o čemž metropolitní kapitola také již opětně mezi sebou se radila.

Mezi tím za touže příčinou vedena byla v katolických listech pozornost duchovenstva a věřících ku potřebám dostavění Pražského velechrámu a ku zvelebení této ctihodné hrobky našich svatých patronů zemských. Zároveň soustřeďují již také naše katolické spolky síly své, by směrem rozmanitým své vřelé účastenství v nastávající vrchnopastýřské slavnosti jubilejní prokázaly.

Vždy věrná metropolitní kapitola obého tohoto počínání nemůže leč vítati s díkem srdečným a koji se naději bezpečnou, že požehnaný výsledek podniků těchto ku zvelebení slavnosti kněžských druhotín Jeho Eminenci podstatně přispěje. Zvláště pak snaha, by vzbuzeno a podníceno bylo živé a činné účastenství v dostavění našeho velechrámu, na jehožto rychlejším postupu našemu vrchnímu pastýři velice záleženo jest, naplní hojnou útěchou otcovské srdce jeho.

Právě proto vždy věrná metropolitní kapitola dříve ještě, než pokyn tento v katolických listech se vyskytl, mezi jiným v úvahu brala, zdali a jakým směrem by za příčinou vrchnopastýřské slavnosti jubilejní zřetel důstojného duchovenstva diecéšního k žádoucimu zvelebení Pražského velechrámu a jmenovitě k věnování vhodného pomníku uvnitř velechrámu obrátiti měla.

Kdežto zamýšlená sbírka ve prospěch stavby velechrámu především k tomu účelu se nese, by všechny třídy a stavy katolického obyvatelstva Českého k vydatnějšímu účastenství ve velikém tomto dile povzbudila, a tudíž jakožto chvály hodný, zbožnost veškeré vlasti podnětující dobrý skutek se odporučuje: dovoluje si vždy věrná metropolitní kapitola důstojnému duchovenstvu arcidiecése předložiti zvláštní návrh, by totiž své milodary za příčinou oslavy druhotín vrchnopastýřských ku zřízení zvláštního, k ozdobě nynějšího velechrámu určeného pomníku věnovati ráci.

Takovou monumentální památkou byla by po zdání vždy věrné metropolitní kapitoly důstojná oprava oné kaple v obvodu choru umístěné, ve které hrobka arcibiskupů Pražských se nalézá a která po stržení bývalé kaple sv. Vojtěšské k uložení jeho vzácných ostatků v novém oltáři vyhlíduta jest.

V přesném slohu provedené ozdobení této kaple zejména přiměřeným zobrazením ži-

vota a činnosti sv. Vojtěcha, a pokud možná i zřízení nového jeho ostatkového oltáře — mohlo by tedy* důstojnému diecéšnímu duchovenstvu doporučeno býti jakožto předmět, kterýž nad jiné se hodí za trvalý pomník účastenství jeho ve vrchnopastýřské slavnosti jubilejní.

Tomu nasvědčuje i jiná ještě příčina neméně památná.

Jak známo, byl sv. Vojtěch 29. června 983 od tehdejšího Mohučského arcibiskupa Willigisa ve Veroně slavně na biskupství posvěcen. Nedlouho na to, vrátiv se do vlasti, kráčel za velikého jásootu národa svého městem Prahou, bos a modle se do stoličního chrámu svého a zaujal stolec svůj biskupský. A tak dosti blízce setkává se jubilejní slavnost našeho vrchního pastýře s touto pro něho i pro nás zajisté pamětihodnou devítistoletou památkou nastolení a požehnaných počátků pastýřské činnosti slavného jeho předchůdce, od něhož biskupskou stolicí a berlu posvátným dědictvím přijal.

Dojde-li svrchu uvedený návrh souhlasu a schválení důstojného diecéšního duchovenstva, mohly by v případě tomtó věnované milodary dne 15. srpna b. r., kteréhožto dne Jeho Eminenci své druhotiny sloužití zamýšlí, jakožto společný slavnostní dar s určením svrchu uvedeným Jemu býti podány, čímž by památný tento Jeho den dvoji měrou oslaven byl. Přiměřený věnovací nápis pod nástěnnými malbami kaple velechrámu, jichž nákresy by zároveň se slavnostním darem Jeho Eminenci se předložiti mohly, zvěstoval by i pokolením budoucím, s jakou věrností duchovenstvo k biskupskému stolci sv. Vojtěcha a k osvěcenému dědici pastýřské berly jeho se vinulo.

Tudíž přednáší vždy věrná metropolitní kapitola s tímto návrhem spolu i svou prosbu ve jménu Páně, aby v případě souhlasu nejdůstojnější kolegiatní kapitoly, představenstva řeholí a klášterů, jakož i všechny ostatní korporace duchovní své milodary, nechť záleží v cenných papírech aneb v hotovosti, nejdéle do konce července přímo kapitole metropolitní zaslati ráci; velectění kn. arcib. páni vikáři pak aby případné příspěvky svého velebného duchovenstva vikariálního podobně jako roku 1875 laskavě sebrati a rovněž ve lhůtě svrchu udané sem dodati ráčili.

Výkaz jednotlivých darů vyložen bude ve zdejší kapitolní kanceláři, by důstojné duchovenstvo diecéšní každé doby do něho nahlédnouti mohlo, úhrn pak těchto darů, jakož i program církevní slavnosti sekundiční v čas uvedeny budou v známost všeobecnou.

Vždy věrná metropolitní kapitola u sv. Víta na hradě Pražském.

V Praze, dne 8. března 1883.

Dr. *Adolf Würfel*,
probošt.

Dr. *Karel František Prucha*,
děkan.

Albert rytíř z Küfferů,
arcijáhen.

Dobrodínec chrámu sv.-Vitského. Vdp. generální vikář Küffer rytíř z Asmansvilly přihlásil se za zakladatele jednoty sv.-Vitské, darovav na dostavění velechrámu 5000 zl. Zálohy peněžní značně se zmenšily, tak že přátelé velebné svatyně s obavou do budoucnosti pohlíželi. A ejhle! Pán Bůh veleřilo sám běře do ochrany. Šlechtní dobrodincové kladou oběti své do pokladny na úrok, který na věčnosti jim bude vyplacen. Račiz dobrotivý Hospodin dlouho zachovati štědrého a laskavého darce.

Kostel sv. Jiří na Hradčanech konečně přece bude opraven. Povolil se ovšem jen nejnutnější náklad na práce stavební, aby budova a věže, které nepohodami věků značných škod utrpěly, zachovány byly. S návrhů ostatních na slohovou úpravu a přiměřené vyzdobení, jak toho nejstarší a nejslavnější kostel románský v Čechách vyžaduje, sešlo. Tak nebude barokní průčelí odstraněno a románským nahrazeno. Postranní kaple stavbu rušící, nebude zbořena a krásný vnitřek nebude upraven. Doufejme, že jen prozatím. Jsou-li vždy pohotově peníze na různé věci málo důležité jinde, lze nadíti se, že i pro nejctihodnější svatyni v Čechách najde se prostředků, aby nejen stavebně zachována, nýbrž i přiměřeně obnovena byla. Jsou zde objeveny staré malby v apsidě a na jiných místech, které jasně ukazují způsob příští obnovy. Jeť zde starý tympanon výtečné práce sochařské, který na to čeká, že ho zase bude užito na místě vlastním. Také kruchta bývalých řeholnic krásný vnitřek zne-

švařující nemá nyní, když pannenský klášter jest zrušen a není naděje, aby kdy účelu svému vrácen byl, žádného účelu a nutno ji odstraniti, aby krásná, prostranná svatyně s tak pěknými poměry zase jednou platnou se stala. Jeť chrám svatého Jiří nábožensko-kulturním pomníkem takové důležitosti, že jej pominouti nelze, nemá-li Čechům vytykáti se nevšimavost, nedbalost a nešetrnost nejslavnějších památek vlasteneckých. Sv. Ludmila, matka národu českého zde odpočívá. Snáší se to s přirozenou vděčností a uctivostí dítek k matce, aby svěťice naše odpočívala ve spustlé budově? Doufejme, že na příslušných místech konečně přece ozvou se mocní hlasové vděčných synů, kteří vymohou toho, aby chrám sv. Jiří na Hradčanech zastkvěl se zase v bývalé kráse. Pak náměstí sv.-Jiřské stane se jedním z nejzajímavějších prostranství pražských, kolem něhož veškeré slohy stavitelské různých věků rozložily se; sloh románský na kostele sv. Jiří, gotika Karlova na kostele Věch Svatých a velechrámu sv.-Vitském, gotika Vladislavská na částkách královského hradu sem vybočujících, a stavební doba přítomná s překrásným proboštním a residencemi kanovníckými. Až pak jednou kamenická dílna nyní u prostřed stojící přeložena a na její místo postavena bude znamenitá socha sv. Jiří, nebude v celé Praze náměstí kulturně-historicky zajímavějšího. K dokonání toho obrazu ovšem nutně patří důstojná a slohová úprava průčelí nejstaršího památníku — ctihodného chrámu sv. Jiří. Dejž to Pán Bůh! *Lehner.*

Feuilleton.

Rafael Santi,

nar. v Urbino 1483, † v Řimě. 1520.

Píše *F. J. Lehner.*

Na Velký pátek r. 1483. narodil se na vysokých Appeninách, v klidném Urbino, člověk, jemuž nebe do vínku dalo dary vele-vzácné. Když dospěl, rozpukly v plný květ krásy nevadnoucí a nepomijitelné. Stal se umělcem všestranným, knížetem nejideálnějšího z veškerých oborů umění výtvarného — malířství. Čtvero věků od té doby světem přešlo a dosud nikdo jej nepředčil, ba ani nedostihnul. Spravedlivě tedy bude, nakreslíme-li tuto obraz jeho tahy aspoň hlavními a podstatnými. Vyžadujeť toho jednak přirozená uznanost, oceňující zásluhy velikánů, jednak vděčnost k Onomu, jenž na oslavu království svého na zemi čas od času vysílá knížata ovládající svět vědami a uměním.

Giovanni Santi — otec Rafaelův — teprve v pozdějších letech přidržel se malířství. Obíral se ostatně i básněním, vyličiv nadšeně život umění milovného, jakož i udat-

ného vojvody Federigo z rodiny Montefeltro. Slavný vladyka, panující v Urbino skorem 40 roků (1444—1482) ozdobil sídelní město své zámkem, který v XV. století vsudy se obdivoval. Bohatá síň knihovny, v níž výtečně volení spisové svatého sboru otců a učitelů církevních, mudrců starých a nových, nejproslulejších básníkův a nejslovutnějších právníků hlásali muže věd dbalého, okrášlena jest od nejlepších malířův podobiznami znamenitých duchů všech věků, od Davida a Salomouna až na Augustína a Tomáše, od Homera, Platona a Aristotela až na Danteho a Petrarku.

Atmosfera duševní, která od mládí obklopovala příštího umělce, v dobrém tedy byla souladu se vlnami přírody, v níž strmé hřebeny hor lesem porostlé střídaly se s utěšenými údolími. Vzduchem tím i oním napáji se záhy srdce i obrazosvornost genia k umění povolaaého. Bylť nad to i otec způsobilým učitelem syna svého v útlem jeho mládí. Nauku o perspektivě, umění tehdaž na mnoze ještě tajemné a nesnadné, ovládal velmi obratně

a dařily se mu bez namáhání i umělé zkráceniny. Kresba byla přísná. Madonny jeho zbožností a něžností jsou živým výrazem hluboké víry těchto končin. Postrádáme-li u něho rozmanitost koloritu, typů a povah, odškodňuje nás milostností výrazu a pohybu na svých postavách. Nedošlo to však k pravidelnému vyučování. Nebo Rafael překročil jedva jedenáctý rok věku svého, když otec jeho Giovanni zemřel (dne 1. srpna 1494). Kdo osířelého hochu v malbě dále vyučoval, nelze říci. Ze až do konce století v Urbino zůstal, oznamují soudní akta. Poručník Rafaelův, arcikněz Dom Bartolomeo Santi měl totiž spor o dědictví s macechou mladého malíře. Oznamuje se v nich, že Rafael v Urbino jest živ. V listině ze dne 13. května 1500 se však praví, že ho již tuto není. V témže roku pracoval totiž Rafael již v dílně Peruginově, jež stará tradice a příbuznost předmětů praví býti učitelem Rafaelovým. Kdo spatřil malby Peruginovy, na první pohled spatřuje v nich učitele Rafaelova. Bez Gondimela nebylo by Palestriny, bez Perugino nebylo by Rafaela.

Perugino žil před tím ve Florencii a byl právě do Perugie povolán, aby siň sménečnou malbami okrášlil, když Rafael do dílny jeho se dostal, kde tehdaž šestnáctiletému jinochu mnohemu bylo lze přiučiti se. Vedle obrazů na obmitce v Cambio pracoval Perugino následující obrazy: Nanebevzetí Panny Marie pro klášter ve Valombrosa, Zasnoubení Panny Marie pro bratrstvo sv. Josefa v San Lorenzo v Perugii, Korunování Panny Marie a Ukřižování pro kostel San Francesco al Monte, pak Narození a Křest Páně pro Sant' Agostino v Perugii. Tytéž předměty líčil Rafael v prvních obrazech samostatných. Poměr dvacetiletého jinocha a padesátiletého muže ještě lépe lze sledovati na listech, z nichž jednu stranu Perugino, druhou pak Rafael pokreslil, aneb na kresbách Peruginových, Rafaelem kolorovaných, aneb dokonce na náčrtcích Rafaelových, obrazy Peruginovy připomínajících.

Jedva že mladistvý umělec dvě leta v dílně Peruginově pracoval, opustil mistr jeho Perugii a přesídlil se do Florencie. Ze přesídlením tímto poměr obou přerušen nebyl, jest zjištěno. Tak účastnil se na př. Rafael studií pro oltář karthusianský, na kterém Perugino ve Florencii pracoval. Tím nutně předpokládá se pobyt Rafaelův ve Florencii více neb méně přerušovaný. Že meškal též v Sieně r. 1503—1504, kde Pinturicchiovi pomáhal komponovati malby na obmitce v librerii, jest dokázáno. Záhy takto počal se stýkati s uměleckými kruhy florentinskými, ač tím nikterak nenastala náhlá změna ve vlastním jeho směru uměleckém. Vliv Peruginův zůstal platným, jelikož vnímavost pro snahy a cíl opáčný jen poznenáhlu u Rafaela mohla se probouzeti. V prvních zjištěných dílech Rafaelových pozoruje se, jak zvolna a klidně počíná uchylovati se od školy mistra svého. I když přestal již býti jeho žákem, přidržuje se hmotné stránky jeho komposic a zůstává vůbec dlouho odvislým od mistrů starších. Na obraze, který líčí »Kladení Páně do hrobu« (1507) nepodniká v podstatě ještě žádnou zbytečnou novotu, maje v účtivosti tradici. Úprava obecná, článkování prostory, skupení, zevní ráz jednotlivých postav pravidelně se opakuje na obrazech Peruginových i Rafaelových. Ač na oko se nerozeznávají, při zevrubnějším pozorování spatřuje se na obrazech Rafaelových život vyšší, výraz hlubší, krása skupenin a postav ryzejší, tak jako by mistrná ruka ještě jednou byla přešla veškeré tahy mistra Perugino, ale jemněji a vlnadněji. Tím hájí si svobodu vlastní a nevědomky stává se tichým posuzovatelem Peruginovým. Jestliže při velkých obrazech oltářních přidržuje se starých vzorů ve smyslu konservativním, při menších obrazech dovoluje si více volnosti, podává se vlivu florentinskému.

Štěstí mu přálo, že první školu prodělal v čarovné Perugii a že pak odtud prozřetelnost Boží přivedla jej do krásné Florencie.

(Pokračování.)

 Veškeré dřívější ročníky „Methoda“ má na skladě redakce „Methoda“ v Karlině č. 234.

»Methoda« vychází vždy 30. každého měsíce. Předplatné, jež činí poštovní zásilkou na celý rok 2 zl., na půl leta 1 zl., přijímá pouze na jednu z těchto dvou dob administrace v Karlině, číslo 234. Jen frankované listy se přijímají. Rukopisy redakci zasláné nevracejí se. Dopisy, týkající se redakce, buďtež zasílány F. J. Lehnerovi franco, v Karlině, č. 234. Reklamace zasílány buďtež do expedice v knihkupectví M. Knappa v Karlině, Královská třída číslo 52.

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo 4.

V Praze, dne 30. dubna 1883.

Ročník IX.

OBSAH: Zodpovídané „otázky archaeologické.“ : Filiální chrám Páně svatého Marka v Stěžerách (dodatek). - Filiální chrám Páně sv. Štěpána ve Velkém Třebošově. — Výroční valná hromada jednoty sv.-Vítské. — Drobné zprávy. — Z akademie křesťanské. Odbor umělecký: Zpráva za měsíc březen. - Zpráva za měsíc duben. — Feuilleton: Vliv křesťanský při kladení základů.

Zodpovídané „otázky archaeologické.“

Filiální chrám Páně

sv. Marka v Stěžerách.

(DODATEK.)

K popisu farního chrámu sv. Marka v Stěžerách na str. 20. tohoto časopisu do-
dávám zde nápisy starých náhrobků při ko-
stele tomto se nacházejících. Zazděny jsou
na zevnější straně presbyteria tři takové ka-
meny s nápisy těmito:

1.

Leta 1607 ten pondel . . . po 12 hodine
dokonal gt ziwot swug Vrozeny Pan Hynek
prawetickeg z Prawetic a Stiezerich a tuto
w K. P. odpocjgic ocekawa budaucy
vzkriseny.

(Velký pískovec; v štítu erbovním plitka
okřídlená k pravé straně obrácena; na přílbě
2 per pštrosových.)

2.

Leta I - - - w patek před S. M - ss - m
- - la dcera V. P. Hynka Pravetické.

(Pískovec, s erbem pravetickým ad I.
popsaným, však pouze s jedním perem na
přílbě.)

3.

Leta 1603 22. Juny Vmrela vrozena panj
Johanka Praveticka z Kostelce manzelka -
- Vro - - a St. rytire P. Adama Prawetic-
keho z Prawetic.

(Pískovec; erb dvě stěžeje proti sobě
stojící, nad přílbou křídlo orličí s pásem.
Původní erb Klusaků z Kostelce, z kteréhožto
rodu paní Johanka pocházela, byli dvě žluté
veřeje v poli modrém. Viz Vlasák v Pam.
II. p. 113.)

Na straně polední kostela jest zazděn
malý pomník s podobou dítěte s nápisem
silně porouchaným:

4.

Leta 1610 we strzedu po S. Petru w oko-
wach umrzela Katerzina Praw - - - na
Stezerzich.

V kostele samém najdeme za oltářem
hlavním postaveny ještě tři náhrobky a sice:

5.

Velký kámen z pískovce s postavou
rytíře v úplném brnění v pravé ruce držící

přilbu s chocholem pštrosovým, v levé jílec meče. Práce sochařská jest skutečně umělecká a neobyčejně dobře provedená, zasluhuje, ač šem tam již porouchána, úplnou pozornost. V rohách pomníku spatřují se erby: v pravo nahoře erb Mladotů — štít s kulem na pokos postaveným k levé straně, v němž 3 dlažičky (kosočtverce) podle sebe. Dle Vlasáka, Pam. II. str. 105 byl původní erb Mladotů jakýsi pás drahými kameny ozdobený —; v pravo dole znak poškozený tuším »odřívous«; v levo nahoře vidíme erb Vančurů z Řehnic (lesní muž uprostřed jeleních parohů); roh v levo dole jest i s erbem, byl-li jaký, uražen. Nápis, bohužel částečně otlučený a neúplný jest následující:

Leta pane 1592 vmrzel vrozeny pan W - - w
Mladota - - - irzi 27 - - a tuto w panu
- - - a bil w letech 45.

6.

V levo od předešlého malá deska z červeného mramoru s nápisem:

Leta panie 1612 v sobotu - - - vrozeného
pana Adama Praweticzky^o z Prawieticz
(Erb pravětický^o.)

7.

V pravo od 5. podobný malý pomník s nápisem:

Leta pane 1586 tu strzedu przed swatym Stanislawem umrzel gt Adam syn Urozeného pana Albrechta Klusaka z Kostelce a tuto pochowan gt. (Erb Klusaků viz 3.)

Rodina rytířská Pravětických z Pravětice dostala se v držení Stěžer v druhé polovici 16. století, však již r. 1623 a 28 přišli Adam a Jiří P. z P. pro účastenství ve zpouře o statek ten rodinný. (Viz Dějiny konf. po 1618 od Bílka str. 439.) Rodina pak Klusaků z Kostelce a sice Mikuláš Albrecht nejst., Jan Voldřich a Albrecht Jiří strýcové od bratří K. z K. drželi ku konci 16. stol. statky Radovesnice, Lipce a Božec (u Žiželic), jež prodali 1607 cis. Rudolfovi II.

O p. Mladotovi, jehož hrobový nápis se již úplně přechistil nedá, určitou zprávu na ten čas dáti nelze a proto připomínám pouze, že statky, které koncem 16. století nedaleko od Stěžer Mladotům náležely, byly Slatina a Nevratice (blíže Hradce Kr. a Chomutic), kterých jmenovitě držel Sigmund Mladota z Solopisk r. 1577.

M. Lüssner.

II 2.

Filiální chrám Páně

sv. Štěpána ve Velkém Třebešově.

Píše Jos. Nechvíle, farář v Dašicích.

Dobré půl hodiny od České Skalice jest vesnice na silnici erární Velký a Malý Třebešov. Ve Velkém Třebešově jest na pahorku malém hřbitovem dokola obklíčený *filiální chrám Páně starobylý sv. Štěpána prvomučedníka Páně*, který ale v 14. stol. farním se uvádí, zvláštním plebánem opatřený v dekanátu Dobrušském a arcidekanátu Hradeckém, který od r. 1384 do r. 1405 platil desátku papežského 3 gr. (Tomek rejstřík 95). R. 1355 plebán v Třebešově uváděl plebána v Náchodě (Emler lib. I, Conf. pars. I. 23.) R. 1361 Jan kněz z Třebešova dosazen za plebána do Orlice (tamtéž pag. 150.) R. 1386 20. července dosadil Jakub probošt Jaroměřského kláštera, klášterníka Mikuláše za plebána do Třebešova (Emler lib. III. et IV. Conf. pag. 187.) R. 1391 změnil si Jan plebán v Třebešově místo s Benešem oltárníkem u sv. Kateřiny v Častolovicích s povolením probošta kláštera Jaroměřského Jakuba, Henřina převora a ostatních bratří řeholních

(Tingl Lib. V. Conf. ai 1391 et 1392 pag. 90) R. 1397 zemřel Petr plebán v Třebešově, na to klášter Jaroměřský dosadil Jana Pecolda narozeného ve Dvoře Králové, klášterníka (Tingl lib. V. Conf. ad. aň 1393 usque 1399 pag. 286). Ve válkách husitských ztratil kostel Třebešovský plebána svého a později připojen byl co filiální ke kostelu Skalickému. R. 1409 dne 29. září odkázal Pešík řečený Chřípta ze Zblové půl kopy gr. úroku ročního na zboží svém Miškolesi ke kostelu v Třebešově za duši své manželky Zdeny (Balbin lib. Erect. VIII., H, i.)

Chrám Páně tento jest stavba starobylá z kamene zbudovaná, jednolodový, obrácený k východu. Nejstarší část svatyně jest *presbyterium gothické*, do kamene zklenuté, z čehož p. děkan Rojek soudil, že pochází z r. 1300. Tvoří nepravidelný pětistěn, okna dvě do ostrého bodu klenuté, ale bez kružeb, třetí podlouhlé. Žebra klenutí sbíhají nahoře v růži dole pak nesou *konsolky* čtyry, tři lidské

tváře hrubě dělané, čtvrtá pak neznalá. *Hlavní oltář* sv. Štěpána má obraz malovaný na plátně v době nové představující sv. jáhna, kterak klečí a hledí do nebe, a nad ním se vznášejí anjele, nesoucí palmu vítězství. Po stranách stojí sochy dřevěné dvě, jedna s kalichem (snad sv. Jan evangelista a druhá sv. Josef s dítkem P. Ježíšem. Nad obrazem hlavním jest nápis: »Fulcite me floribus, stipate me malis.« Presbyter jest od lodi oddělen obloukem vítězným (arcus triumphalis) do ostrého bodu sklenutým, na jehož straně do lodi hledící jest ve věnci zeleném dvoji letopočet opravy a sice 1687 a 1858. Loď později v době neznámé zbudovaná, copová, má okna segmentová obyčejná, strop pak zhotovený na rákos, který ale v době staré byl prkenný rozdílnými květinami a obrazy allegorickými ozdobený, jak zbytek toho pod chorem lze viděti. Na zdi lodi jest *křížová cesta* stará, sešlá, z doby neznámé, dva *obrazy* staré, jeden sv. Štěpána pod chorem, snad z býv. star. oltáře vzatý, druhý korunování P. Marie. Na začátku lodi stojí starobylá dřevěná, pětihranná visutá *kazatelnice*, jejížto dolejšek nese vinný hrozen překrásně řezaný; na poprsníku jsou *sochy sv. Otců církevních* mistrné řezby nedávno opravené; pokrývka její má uvnitř obraz holubičky a na vrchu sochu sv. Štěpána. *Oltáře postranní* jsou v tomto kostele dva, jeden sv. Václava mučedníka a patrona země České se sochami dřevěnými dvou evangelistů, druhý sv. Vojtěcha biskupa a patrona zemi České. Obou obrazy jsou na plátně malovány v době novější; tumby jejich jsou dřevěné. Naproti hlavnímu oltáři jest hudebnický *chor*, jehož prkenné zábradlí nese malby jednotlivých obrazů ze života Pána Ježíše a P. Marie, které musely bývati krásné, ale nyní jsou již otřelé. Je jich 10 a představují: Zvěstování P. Marie, Narození Páně, obětování P. Ježíše v kostele Jeruzalemském, útěk Rodiny Páně do Egypta, P. Ježíše v chrámu co dvanáctiletého pacholátka sedícího, P. Ježíše kříž nesoucího, a na Kalvarii ukřížovaného, Pána Ježíše do klína P. Marie složeného, pohřeb Páně a korunování Bl. P. Marie. V kostele tomto připomenutí zaslouží stará, ničím nezdobená *kropenka* dřevěná, s mísou uvnitř mramorovou. *Sakristie* po straně evangelia přistavená copová, a předsínka do kostela vedoucí jsou obě copové. Uvnitř lodi blíže předsínky ve zdi jest 9 starobylých *nahrobních kamenů* bývalých majitelů Třebešova a Miskoles, které dříve byly venku za kostelem, ale přičiněním horlivého c. k. okresního školního inspektora p. J. K. Hraše do zdi vnitř kostela jsou zasazeny. Deštěm a větrem

mnohý jejich nápis utrpěl, bylo jich vlastně 10, ale jeden přišel na zmar. Na štěstí nám jejich nápisy zachoval pilný sběratel starožitnosti kněz Josef Král ve svém »Průvodci po biskupství Králové-Hradeckém«, a proto an kniha ta r. 1827 vytištěná řídko jest k dostání, nápisy tyto zde uveřejňuji:

1. Leta 1499 w patek po sw. Bartolomiegi Pan Buoh raczil powolati urozenego a statecznego rytirze Tiemina z Tiemicz, Pana na Daubrawiczi nad Uppau, zde odpocziwa w Kristu Panu.

2. Leta 1509 urozena Panj manželka tegož urozenego Pana Tiemina s dczerau tegož leta a dne

3. Leta 1558 umrzel urozeny Pan Gan Chwalkowsky syn urozenego a statecznego rytirze D. Girzika Chwalkowskeho a na Daubrawiczych.

4. Leta 1579 w nedieli przed sw. Hawlem urozena Panj Marketa Dobrzenska rozena Gestrzibska z Rysumburgu, Panj manželka urozenego a statecznego rytirze Starssio Dobrzenskeho z Dobrzenic a na Miskolesych żywot swug czasny w Panu dokonala, gegižto tielo w tomto hrobie odpocziwa a weseleho z mrtwych wstanj w nadziei k żywotu wiecznemu oczekawa.

5. Leta 1582 na den sw. Hawla urozeny a stateczny rytirz P. Girsik Starssj Dobrzensky a na Miskolesych żywot swug czasny w Panu dokonal, gehožto tielo w tomto hrobie w pokogi odpocziwa a weseleho z mrtwych wzkrissenj k żywotu wiecznemu w nadziei Božj oczekawa.

6. Leta 1582 po swatym Hawle urozena panj Anna Dobrzenska rozena Bohdaneczka z Horkowa druha panj manželka urozenego a statecznego pana rytirze p. Girziho Starssio Dobrzenskeho z Dobrzenic

7. Leta 1602 pan Wiljm Dobrzensky we czwtetek przed sw. Duchem a 1602 Magdalena Dobrzenska we czwtetek po 11. nedieli po sw. Trogicz dczera uro. a sta. rytirze p. Gana Starssio Dobrzenskeho ---

8. Hertwyk starssi a na den Mladiatek Hertwjek Mladssj synowe urozenego a stat. rytirze p. Girziho Starssio Dobrzenskeho z Dobrzenic a na Miskolesych żywoty swe dokonali.

9. Leta 1608 usnul w Panu urozeny a stateczny rytirz p. Girzik Starssj Dobrzensky pan na Rzikowie a Swinisstianech.

10. Leta 1608 w pondieli po sw. Wjtie urozeny a stateczny rytirz pan Zykmund Dobr-

zensky z Dobrzenic a na Rzikowie život swug czasny w panu dokonat.

V průčelí toho kostela jest kamenná, čtverhranná zvonice báňovitě končící, v ní pak visí 3 zvony s těmito nápisy:

1. Největší přelitý r. 1746 s nápisem:

»Walentin Lissiack hat mich gegossen in der königl. Kleinresidenz-Stadt. Prag 1746.«

a dále český nápis:

„GA ZVON VACLAV V PRAZE VDIELAN
A KRZTIEN GSEM

za pana wys. -osw. knížete P. T. Octawia Piccolomini z Arragonu: General. Feldt. Marschall. Lieutenant. Titt. P. Wacł. Wogt. Gana Klugar fararze; P. Anton, Joseph Fritz. Hegtmana. Martina. Sedlaczka. Kantora. Gakoba Pitasse Kostelnika: nakladem zaduss. przelity.«

2. prostřední: »tento zwon slit gest M. V. C. (1500). Ke czti. a chwale. božie. a swatemu. sstiepanu. do trzebessowa.«

3. Nejstarší ač bez let nejméně z r. 1480 pocházející má nápis: »tento. zwon. teto. obczy. pane. boze. racz. zdarzyty.« —

První oprava kostela tohoto byla v r. 1678, jak nápis pod chorem umístěný svědčí: »Ao 1678 14. Novbr. tento chrám Panie gest okrasslen za důst. p. Girziho Antonina Hanuchy protonotariusa aposstolskeho fararze Skaliczkeho.«

Větší opravy staly se v tomto kostele v r. 1858; dáván byl strop rákosový, nová dlažba, kostel vybičen, pořízeny obrazy sv. Štěpána na velký a sv. Václava a Vojtěcha na postranní oltáře.

V stol. 14. patřilo rytířské sídlo čili tvrz (nalezala se tam, kde je nyní panský dvůr, který též nese č. 1.) v Třebešově pánům Berkům z Dubé, kteří též dle druhé tvrze Risenburka psali se z Risenburka. Dědůch, poručník Aleše ze Vřesolub, syna Aleše z Risenburka, statek ten klášteru řádu sv. Augustina v Jaroměři na předměstí u Labe od Arnošta prvního arcibiskupa pražského r. 1356 založenému daroval (Paprocký o stavu panském str. 359). Klášter ten jak nahoře řečeno, byl též podacím pánem fary zde se

nalezající, ale r. 1420 v husitské válce byl sbořen a statky jeho od rozdílných králů českých jednotlivým šlechticům byly zapsány. R. 1436 zapsal císař Zikmund Jiřímu z Chválkovic a jeho dědicům Třebešův Velký s kostelním podacím, Třebešův Malý, Řikov s mlynem a řekou, ves Doubravici, 6 rybníků, půldruhého lánů háje, louky a les Mnichovec, který leží podle království u Kyje, vše mni- chům Jaroměřským patřící s úroky, požitky a právy všelijakými ve 400 kp gr., aby lidé neobtěžovali, a sumy královské vydávali, a svévolně na žádného nesahali, aniž lidé bouřili. List dán v Praze na den sv. Matouše 1436. (Archiv Český I., 533.) Jiří Chválkovský měl 2 syny Majnuše a Tobiáše z Chválkovic, kterým r. 1465 v sobotu po sv. Jakubu král Jiří dal zvláštním listem zástavu výše jmenovaných vesnic kláštera jaroměřského s tou výmínkou, kdyby on Jiří nebo jeho nastup- cové těch zastavených statků vyplatiti chtěli, z královských důchodů, aby 1000 kop gr. majiteli tehdejšímu těch vesnic bylo dáno. Bavor Chválkovský z Hustiřan (dle náhrobku kostela Chválkovického) zemřel r. 1565 s man- želkou svou Eleonorou z Chlumu a odpočívá v kostele Chválkovickém. Kolem r. 1570 prodal Samuel Chválkovský z Hustiřan oba Třebešovy Bernardovi Žehušickému z Nes- tájova, který je spojil s hradem Risenburkem. R. 1580 dědily 3 sestry rozené Žehušické z Nestájova, a sice Majdalena Ůlibická, Alž- běta Bohdanecká a Lidmila Čertoryjská zboží Risenburské celé a ty prodaly oba Třebešovy Marši Dobřenskému z Dobřenic. (Ludvík, Pa- mátky Náchoda.) Mareš prodal r. 1582 část Velkého Třebešova p. Jaroslavu Smiřickému na Náchodě (Pam. IX., 442) část druhou si ponechal, an se r. 1604—1608 píše co svědek v rozepři komory české proti Petrovi Plesovi Heřmanskému ze Sloupna, který od něj koupil Malý Třebešov, v svědectví tom píše se Mareš Dobřenský z Dobřenic seděním na Velkém Třebešově. Po něm měla část tu jeho man- želka Anna, rozená Žehušická z Nestájova, vdaná r. 1621 podruhé za Zikmunda Maternu z Květnice. Oba Třebešovy koupil Markvart Stránovský ze Svojovic za 18.500 kp. gr. míš., ale již r. 1603 prodal je obě a půl Li- toboře Albrechtu Václavu Smiřickému ze Smiřic na Náchodě, který je s panstvím Náchodským spojil.

Výroční valná hromada jednoty sv.-Vítské

konaná dne 14. dubna za přítomnosti Jeho Eminence kardinála-arcibiskupa Bedřicha knížete Švarcenberka. Schůzku zahájil předseda jednoty František hrabě Thun-Hohenstein vřele poděkovav velepastýři za přízeň jednotě věnovanou s přáním a nadějí, aby chrám sv.-Vítský za jeho panování dokonán byl, načež Jeho Eminenci odvětil, aby při díkůvzdání nebylo zapomenuto, že staraje se o dostavění stoličného chrámu koná prostě povinnost svou arcibiskupskou. Jest-li že však muž smýšlení katolického ujmá se prací předsednických, dlužno mu zejména vzdáti díky jménem jednoty, obyvatelstva pražského a všech, kdož o dostavění velechrámu pečují. Již za prvního roku úřadování věnoval předseda jednotě nevšední péči, kráčeje ve šlépějích otce i strýce svého. Po těch slovech promluvil předseda ku shromáždění, poděkovav se za důvěru, která jej k úřadu předsednickému povolala. Úkol svůj považuje za vážnou povinnost a slibuje, že ku zdaru jednoty jest ochoten pracovati vši silou a užívati všech prostředků, prose veškeré členy jednoty za podporu, které tím více jest třeba, jelikož jmění jednoty skorem již vyčerpalo se a poslední zbytek letošního roku prostavěn bude. Považován-li cíl z počátku za nedostižitelný, stkvělé výsledky dosavadní oprávnují k důvěře. Bylo-li lze prostavěti dosud 1,200.000 zl., obětovnost šlechtných dárců snese také to ostatní.

Potom četl jednatel Dr. Vlček výroční zprávu od 1. ledna do 31. prosince 1882, která zní takto:

Velectěné shromáždění!

S uspokojením může jednotu sv. Vítská i letos ukázati na značný pokrok, jehož v minulém roce docílono v příčině stavby velechrámu; bylyť zejména dvě okolnosti v tom ohledu příznivé, nejprv příhodná povětrnost, pak dostatečná zásoba hmotných prostředků, za jichž pomoci se vším úsilím ve stavbě pokračovati se mohlo.

Již dne 15. března 1882 započato s pracemi zednickými, jakož i pokračováno v další stavbě průčelí a hlavní věže, ku kterýmžto účelům za doby zimní jak v huti kamenické tak na staveništi samém práce přípravné se vykonaly.

Po jižní straně hlavní věže zřízeno prozatímní lešení na ten účel, aby se mohli odstraniti poškozené části zdíva obou pilířů věžních, mezi nimiž se dříve archiv kapitolní nalezal. Tu pak se ukázalo, že zdivo

na straně západní požárem velkých pohrom utrpělo a že vnitřní zdivo tou měrou jest poškozeno, že opuka na četných místech úplně na droby se rozpadla. Jelikož už v r. 1881 zazděn byl otvor dveřní na straně severní i otvor okenní na straně jižní, čímž hořejší část obou pilířů dostatečně byla upevněna, dány jsou mezi ně rozpěráky, načež hned při počátku občasných stavebních částí poškozené byly vybrány a novými čtverci kamennými nahrazeny; současně staví se nová zeď příční mezi kaplí a bývalým archivem; i dospělo se průběhem doby letní až k výši jedenácté vrstvy čtvercové.

V první polovici února započato s odstraněním cihlového klenutí v hlavní věži; klenutí to záleželo ze dvou cihlových oblouků nad sebou položených; oblouk spodní a původní byl na 11 palců silný a požárem utrpěl značné pohromy, hořejší pak oblouk ve stejné mohutnosti byl v podobě báně proveden a dutiny mezi klenutím byly šterkem vyplněny. Z toho, že nad klenutím se nalezající silné přepasné oblouky cihlové, na nichž zdivo cihlové až k výši 18 sáhů spočívá, známky požáru na sobě nejeví, kdežto vnitřní zdivo věžní ze čtverců kamenných zřízené požárem velice jest poškozeno, z toho s úplnou jistotou souditi lze, že celá vnitřní stavba cihlová teprve po roce 1541 byla provedena a že tudíž hned z počátku nepomýšlelo se na zbudování věže příliš vysoké aneb že spodní stavba velice smělým způsobem a s nesprávným průřezem pařeb v obloucích přepasných byla zřízena.

Prodlením doby letní podezděny jsou cihlové oblouky přepasné až k výkružkům; koncem června upuštěno na čas od dalšího vyzdívání a podklínování, aby se nové zdivo náležitě ssaditi mohlo. Zdivo uvnitř hlavní věže nově zřízené dospělo na jižní i severní straně až k výšce 6 sáhů, na straně východní a západní do výšky 9 sáhů 4 stop nad dlažbou chrámovou.

V srpnu bylo na severozápadní straně hlavní věže zřízeno jednoduché lešení za tím účelem, aby zeď za časů císaře Leopolda přidělaná a silně poškozená odstraniti se mohla, jakož také aby zdivo věže na této straně náležitě se vyšetřilo.

Zeď zmíněná záleží z tesového kamene a byla až do výše 8 sáhů a 2 stop vyhnána. Hořejší část zdíva byla velmi srostitá, malta neobyčejně pevná, avšak ve spodní části byla zeď úplně od věže odloučena, vnitřní pak zdivo bylo rozměklé a řídké. Zeď věže samé od dlažby až ku hlavicí sloupové zhotovena jest z pískovce, nad níž výše nalezáme kámen tesový. V obojím zdivu patrný jsou silné stopy požáru a zvláště opuka velice jest poškozena.

Za příčinou přílišného tlaku oddělil se pilíř pozemní od tělesa věžního, což se buď záhy po vyzdění pilíře anebo teprve po požáru stalo.

Takéť jest okolností velmi nepříznivou, že od hlavic sloupových počínaje rozvětvují se oblouky pozemní, jsouce na 9—12 palců do zdi věžní zapuštěny; nad tímto výkrojkem pak z části spočívá severní pilíř věžní, kterýž v plné mohutnosti své až do přístropi k výši 29 sáhů se vypíná.

Protož bylo nutno, opuku ze spodu výkrajků pilířových velmi opatrně a jenom po částkách vybrati a nahraditi ji cihlami dobře vypálenými jakož i maltou z vápna hydraulického; po úplném očištění zdíva musí se kus za kusem od dlážby počínaje až nahoru zřiditi zdívo z kamenů čtvercových. —

Hlavní zřetel celé činnosti stavební přirozenou měrou obrácen byl ke stavbě pilířů v západním průčelí, v jižní věži průčelné jakož i ke zřízení zdi hlavních a kaplových v jižní lodi pobočné.

Do konce července dohotoveny byly podvoje obojího průčelí pobočného jakož i v ose obdélné zřízení jsou oblouky kůru hudebního. V průčelí západním položena šestnáctá vrstva čtvercového kamene ve výšce 3 sáhů 4 stop, zdi kaplové dosáhly dvanácté vrstvy u výši 2 sáhů 4 stop.

O něco později sklenuty jsou oba přepasné oblouky mezi jižní a severní lodí pobočnou a oběma předsiněmi průčelí pobočných; týmž časem započato s úpravou baldachinů průčelných, jichž zhotovení delší doby vyžaduje. Těž pokračováno ve stavbě jižní věže, průčelné jakož i ve zřizování kaplí na straně jižní a uzavřen jest oblouk přepasný mezi jižní lodí pobočnou a předsiní, jakož také oblouk okenní na témž místě, i pokračováno v dalším vyzdění týchž oblouků.

Ku konci stavebního občasí dodělána byla v obojím průčelí pobočném první vrstva obloukovou spolu s oblouky vývodními; u středního průčelí dohotoveny jsou veškeré baldachiny až do výšky podvoje; na jižní věži průčelné a kaplich jižních dospěla práce stavební až k 22. vrstvě kamene čtvercového, kteráž se přímo nalézá pod hlavicemi sloupovými lodí pobočných a kaplí.

Menší baldachiny obloukové byly sice taktéž v kružbě dohotoveny; pro pokročilou dobu zimní však nemohly více do zdíva býti zasazeny; neboť v polovici listopadu napadlo hojné sněhu a mrazy nastaly, za kteroužto příčinou práce zednická i kamenická na staveništi zastavena býti musila, načež zdívo pokryto jest čtverci na sucho přiloženými.

Býltě tudíž i v minulém roce kámen ku kameni připojován, aby vznešená stavba vždy více zakončení svému se blížila; i mohla by jednota s radostí pohližeti na tuto pilí stavební, kdyby s přibýváním práce také v stejné míře bylo přibýlo hmotných prostředků stavbě věnovaných. Bohužel sezná velectěné shromáždění ze zprávy o stavu jmění, že na konci roku 1881 stav jmění jednoty byl vykázán obnosem 83.674 zl. 34 kr., avšak koncem r. 1882 obnášel pouze 57.064 zl. 76 kr. Odečtou-li se takové jistiny, při nichž různým osobnostem vyhrazeno jest doživotní užívání úrokův aneb které účelům obzvláštním

věnovány jsou, a odečtou-li se mimo to losy, jež jednotě náležejí v obnosu 3410 zl., zbývá pro tento rok pouze stavební jistina 30.865 zl. 49 kr., tak že s připočtením všelikých příjmův, jichž se během roku jednotě dostane, podaří se snad nutně výlohy stavební v obnosu 70.000 zl. krýti; při tom však podotýkáme, že do této sumy již také vpočteny jsou obnosy, kteréž pro tento rok přibýly p řistoupením nejdůst. pána světicího biskupa a děkana kapitolního Dr. Karla Průchy, jakož také vys. důst. p. generalního vikáře a arcijáhna Alberta Küfrra z Asmansvilly, kteříž uváživše nynější nepříznivý stav jednoty sv. Vitské velkomyslně jako zakladatelé fondu se byli přihlásili, kterýžto příjem tudíž nelze považovati za takový, na nějž by sobě jednota každoročně naději činiti mohla.

Nastaláť tedy pro jednotu sv. Vitskou nevyhnutelná nutnost, aby se vším úsilím o rozmnožení stavebního fondu svého pečovala.

Když jednota ujala se těžkého úkolu, aby před úplnou zkázou zachránila metropolitní chrám království Českého, chrám sv. Víta na Hradčanech, v němž odpočívají ostatky svatých patronů země a tělesné pozůstatky mnohých králů českých, aby zachránila jednu z nejkrásnějších památek gotického umění stavebního v říši rakouské, tu byla prodechnuta vznešeností zmíněného úkolu svého a oživena důvěrou, že všickni obyvatelé této země všelikého stavu a povolání dle nejlepších sil svých k těmž účelům přispívati budou; především pak spoléhala jednota na vydatnou pomoc vysoké vlády jakož i vysokého zastupitelstva říše rakouské a země české; jednotu silila důvěra, že bude všestranně za čestnou povinnost uznáno, tuto uměleckou stavbu pokud se od předků na nás dochovala, nejen příštím pokolením zachovati, ale ji také dokončiti, jelikož pro nepříznivé poměry časové předkům našim stavbu tu ku konci dovésti popřáno nebylo.

Ještě na sklonku minulého roku zadalo ředitelstvo k vysoké vládě jakož také k vysoké sněmovně poslanců českých na radě říšské účtivě žádosti, aby zvýšena byla subvence na dostavění velechrámu sv. Vitského z prostředkův říšských každoročně poskytovaná. Doufáme, že prosba tato bez žádoucího výsledku nebude; naději tu čerpáme z výnosu Jeho Excellenci pana ministra osvěty a vyučování ze dne 24. února 1883, kterýmžto výnosem Jeho Excellenci ředitelstvu oznamuje, že ochoten jest o to se postarati, aby počínaje rokem 1884 roční subvence státní v přiměřeném obnosu se zvýšila. Při tom však Jeho Excellenci žádá do podrobná zvědění, jak velkých prostředků peněžitých zapotřebí jest na ten účel, aby přední část velechrámu úplně dohotovena býti mohla.

Nadzmíněný výnos Jeho Excellenci byl od ředitelstva radostně přijat a sestavuje se nyní v kanceláři stavební důkladný rozpočet výloh, jež na ukončení přední části velechrámu nutnými se býti ukazují, načež se rozpočet vysokému c. kr. ministerstvu osvěty předloží.

Žádost obsahu podobného zamýšlí ředitelstvo předložití také slavnému sněmu zemskému a lze očekávati,

že z nížadné strany nebude činěno proti tomu námíték, aby zvýšen byl příspěvek zemský určený na dokončení posvátné budovy v náboženském, historickém i kulturním ohledu stejně důležité.

Mimo to uchystalo ředitelstvo též příspěvy ku ctným zastupitelstvům okresním a obcím městským, poznovu jich vyzývají ku přihlášení se k jednotě sv. Vitské a k podporování jejího vznešeného úkolu.

Nadíti se lze, že v každém ze sborův těchto naleznou se mužové, kteří při tom upomenou se na leta mladistvá, kdež opustili domov a vydali se na cestu do hlavního města království českého, do hlavního města drabé vlasti své, aby zde nabyli vyššího vzdělání a dosáhli spůsoblosti ku příštímu povolání svému; doufáme, že tito mužové vytknou slovo přimluvné směřující ku podpoře jednoty, kteráž sobě za úkol obrala důstojné dokončení svatyně, kdež také oni zastíjí častěji prodlévali, v různých starostech a tísních útěchy a pomoci hledající. —

Jak skrovně uznávána při počátku činnost Jednoty! jak velké podniky obyvatelstvo jedné země spojenými silami svými prostředky provéstí může! — jak dlouho to trvalo, nežli umlkly obavy pochybujících zdali vůbec k dostavění chrámu dojde! — a přece Jednota obnovení chrámu dokonala a velký díl nové stavby provedla. Tím více může Jednota nyní spoléhati na horlivou podporu vlasti naší, když nyní jen o to již se jedná, aby dílo s polovice provedené úplně bylo dokonáno.

Stejně jistě můžeme tudíž i dnes tvrditi, že nebude chrám sv. Víta v Praze ze všech chrámů v Evropě jediným, k jehož dostavění potřebné prostředky zaplatiti by se nemohly! —

Ačkoliv také předešlého roku činnost Jednoty především k tomu se nesla, aby chrám dostavěn byl, přece nespustila i další vyzdobení vnitřku obnoveného dílu chrámu s myslí, podporována jsou velkomyšlnými dary jednotlivých příznivců.

Jednota sama provedla na galerii Vladislavské chrámu stavbu v gotickém slohu, aby nejvyšší dvůr galerie té jako oratoře užívatí mohl.

Stavba ta jest již dokončena, vyjma sochy Madonny, sv. Františka a sv. Alžběty, jež na pilířích státi budou a které sochař pan Ed. Veselý provede.

Co se týče polychromního vyzdobení kaplí, podotknouti sluší, že malby na východní straně kaple Martinické, představující ukřižování sv. Ondřeje, již koncem roku 1881 p. přf. Sequensem dokonány byly.

Šlechtným věnováním knížecí rodiny Lobkovičů jest také zajištěna okrasa západní stěny této kaple malbami, jichž provedení rovněž panu přf. Frt. Sequensovi svěřeno bylo.

K vyzdobení centrální kaple pro chrámový kůr, které světící biskup Dr. Karel Průcha na se vzal, jak již v loňské zprávě zmíněno, — jsou jednotlivé výjevy k obrazům dle jeho přání v soulase s uměleckým odborem již určeny a jejich náčrtky co nejdříve velectnému dárci k schválení se předloží.

V souladu s původním věnováním této kaple ku počtě Bohorodičky, má se ona zastkvíti v bohaté nádeře barevné. Velké nástěnné malby mají vylíčiti na straně evangelia neposkvrněné počtí Panny Marie a na straně epištoly korunování Matky Boží.

Pod velkou malbou na straně evangelia zobrazen bude první pád a zahnání prvních rodičů z ráje a na straně epištoly provede se zvěstování Panny Marie a narození Ježíše.

Pro nejnižší pořadí obrazů jsou přijaty výjevy historické a sice: odevzdání ramene sv. Víta svatému Václavu císařem Jindřichem Pračnickem a přijetí ostatků sv. Víta — hlavy a těla — Karlem IV. v Pavii.

Přecházejí ku zprávě o ostatních poměrech spolkových, dovolujeme si především sdělit, že její Veličenstvo císařovna Marie Anna také roku 1882 k dostavění velechrámu značnou sumu 3000 zl. a její císařská Výsost korunní princezna Stefanie obnos 300 zl. blahosklonně věnovati ráčila.

Nad to obdržel spolek darů značnějších: od slavné české spořitelny 500 zl., prostřednictvím paní hraběnky Anny Waldsteinové od nejmenovaného 300 zl., od paní Johanny Moravcovy, rozené Küfferovy z Asmannsville jako každý rok 200 zl., od paní Ludmily Freppersovy v Praze 200 zl., od alumnů čtvrtého ročníku pražského semináře prostřednictvím p. Dra. Frt. Krásly 115 zl.; od jistého kněze, jenž nechce býti jmenován, z rukou Jeho Eminence nejdůstojnějšího kardinála Bedřicha knížete ze Schwarzenberků 100 zl., rovněž 100 zl. od pánů dědiců paní Kateřiny Milde, majitelky domu v Praze, od neznámého příznivce 70 zl., od pánů dědiců p. Jos. Kaury 10 dukátů, od jasně kněžny Vilemíny ze Schwarzenberků 50 zl., od pana Josefa Doubala, sládky v Bohdánči, prostřednictvím pana P. Justiana Koblaše 50 zl. a jiných více.

Dojemný důkaz účastenství, jaké se jeví ke snahám našeho spolku, podala slečna, která jména svého ani neudala, darem vícero šperků, jež po své matce zdědila.

Na odkazích dostalo se jednotě:

Po P. Jos. Královi; faráři a kanovníkovi v Lužci, 3000 zl. — s výhradou práva užívání pro Kateřinu Výbornou;

po p. Janu Himmovi, c. k. komisaři finančního okresu, 200 zl.;

po p. MDr. Josefu Loukotovi 100 zl.;

po sestřích Aloisii a Kateřině Pelikánových v Slaném, skrze Monsi. Dr. theol. Frant. hraběte Schönborna, 100 zl. a

po P. Jos. Poláčkovi, faráři v Bezděkově, 100 zl.

Sbírký v diecésích vynesly jednotě počátkem roku 1882: z pražské arcidiecése 902 zl. 21½ kr. a 130 mark, — z kladského vikariátu rovněž počátkem tohoto roku 915 zl. 9½ kr. a 84 mark, mimo to z budějovické diecése 193 zl. 22 kr.

Sbírký u chrámu sv. Víta o slavnosti sv. Jana obnášely 195 zl., o slavnosti sv. Václava však pouze 83 zl.

Príspevky, ktoré jednota r. 1882 obdržela, vykazujú milý prírústek; tak zvýšil sa obnos od zakladateľů zaplacený o 5000 zl. a obnášely príspevky skutočných a príspevujících členů 9517 zl. 81 kr. naproti roku předešlému, v kterém obnášely pouze 9155 zl.

Při sbírání jich se účastnili se zvláštní píli P. T. páni agenti.

Na venkově podrobili se této práci nejprve páni: Jan Bělohoubek, kníž. Švarcenberský stavební adjunkt, Frt. Daneš, vikář a děkan v Peruci, Aug. Hemerka, purkmistr v Slaném, Josef Melcher, vysloužilý děkan v Manetině, P. Josef Moc v Budyni, Vladimír svob. pan Pražák, c. k. soudní adjunkt v Přerově, Alfred svob. pán Scharffenstein-Pfeill, majitel panství v Na-lžovicích, Václav Uhlíř, farář v Jesenici a Ad. Šmrha, jub. c. k. výběrčí v Plzni, posléz jmenovaný, kterého však nelitostná smrt 24. března b. r. jednotě vyrvala, byl jedním z nejčinnějších jednatelů, získav jednotě skoro všechny členy v Plzni, od nichž príspevky vybíral.

Členů čítala Jednota koncem roku 1882: príspevujících 1313, členů s príspevkem 521. 201, skutočných 569, smrti ztratila jednota předešlého roku 15 členů.

Tuto bolestnou roční ztrátu, která arci odvrátili se nedá, může vyvážit jen zvýšená činnost pánů jednatelů, a můžeme za příklad činnosti následování hodné uvést pana kanovníka Frant. Jandu, vikáře v Přistupině v okrese Česko-Brodském, jenž dozvěděl se o nepříznivých poměrech Jednoty v nejkratší době 6 kněží svého vikariátu jako skutečné členy ohlásil.

Úmrtím ztratila Jednota velezasloužilého člena P. Jana Bernarda, kustoda chrámu sv. Víta, jenž krátce před svou smrtí 3000 zl. k zařízení barevných oken v kapli sv. Václavské věnoval a mnohá léta jako zástupce kapitoly v ředitelství zasedal; pak hraběte Jiř. Buquoy-Longueval, Čelka Czubu, ředitele král. zemsk. výboru, Josefa Ehrenbergra, kanovníka na Vyšehradě, Bertholda Froeschla, prelátu v Klosterneuburku, Karolinu Jindřichovou, majitelku domu, Marii Karchnerovou, vrchní ústavu anglických panen, Jana Muziku, podnikatele staveb, Aloise Šemberu, c. k. vládního radu ve Vídni, Jeho Exc. Osvalda hrab. Thun-Hohensteina, Jana Webra, kanovníka v Královém Hradci, Edvarda svob. pána z Wiedersperku; pak ze členů, již jednou pro vždy 200 zl. zaplatili: slečnu Barboru Lenochovou v Mirešově, p. Josefa Novotného, majitele velkostatku v Drasli a Bedřicha hraběte Sylva-Tarouka, čestného kanovníka kapitoly vyšehradské.

Konservátor Beneš předčítal zprávu účetní:

Příjem:

	zl.	kr.
Přenesená pokladniční hotovost z r. 1881	83.674	34
Subvence	20.000	—
Príspevky členů	21.917	81 1/2
Dary a sbírky	7.773	10 1/2

	zl.	kr.
Odkazy	3.525	—
Úrok	3.301	84
Vyplacené jistiny	15.013	64
Různý příjem	81	95
Úhrnem	155.287	69

Vydání:

Výlohy stavební a restaurační	73.506	61
Služné, přídavky a diurnum	6.900	—
Remunerace, podpory a dary	180	—
Regie a správní výlohy	606	96
Tisk a inseráty	386	31
Prodané cenné papíry	16.252	50
Různé vydání, zejména poplatky z pozůstalosti	310	54 1/2
Úrok	30	—
Příspěvek do pokladny kameníků	50	—
Úhrnem	98.222	92 1/2
Zbývá tedy koncem prosince 1882	57.064	76 1/2

Jmění jednoty na konci roku 1881 obnášející ještě 83.674 zl. 34 kr., zmenšilo se tudy koncem minulého roku na 57.064 zl. 76 kr., zbývá tudy jednotě pro tento rok stavební fond pouhých 30.865 zl., tak že s připočtením veškerých pro letošek očekávaných příjmů krýti se bude právě nutný náklad stavební 70.000 zl. obnášející. Nastává tudy jednotě nezbytná povinnost, aby s veškerou horlivostí pečovalo o rozmnožení fondu stavebního.

Po přečtení zprávy tázal se prof. Drozd, mnoho-li bude ještě třeba ku dostavění velechrámu, načež předseda odvětil, že rozpočet zevrubný, který právě se sestavuje, není ještě zhotoven; dle náhledu stavitele velechrámu Mockra vyžadovati bude dokončení stavby bez hlavní věže ještě asi 1,400.000 zl., vyslovil však naději, že láska, která dosud 1,200.000 zl. obětovala, taká tu druhou polovici opatří. Za kolik let chrám bude dostaven, závislé jest od podpory, již jednotě se dostane.

Dále přijata změna §. 5. stanov, vedle kteréž má mítí jednota nový druh členů, kteří nazýváni budou »podporovateli jednoty.« Dle dosavadních stanov má jednota své zakladatele, kteří darovali jednotě 500 zl. a pak členy činné s ročním príspevkem 10 neb 5 zl. Velká mezera mezi oběma má býti vyplněna novými členy, kteří zaplatí jednou pro vždy 2000 zl., anebo odváděti budou ročně po 100 zl. Jmen jejich vzpomínáno bude ve zprávách i po smrti a až velechrám se dostaví, budou v něm na zvláštní mramorové desce zvěčněna.

Opětnou volbou čtvero odstupujících členů skončila se valná hromada.

Přátelé »Methoda« neopominou pořádati pravidelné sbírky, a shromažďovati nové členy, aby tak vznešené dílo brzy dokonáno

bylo. „Method“ ochotně propůjčuje se *ku přijímání pravidelných příspěvků a darů od dobrodinců, jejichž jména pokaždé veřejně.*

Lehner.

Drobné zprávy.

Kostel sv. Panny Barbory v Kutné Hoře bude obnoven. Byl již svrchovaný čas. Archaeologický spolek »Vocel« může býti spokojen s dosavadní činností svou. Říšská rada povolila náklad na nezbytné opravy, které se podnikají za řízení architekta Josefa Mockra.

Chrám sv. Štěpána ve Vídni zvenčí již opravený také uvnitř dojde důstojné obnovy. Za tou příčinou zřídila se před dvěma roky zvláštní jednota, jejíž příspěvky za rok 1880—81 obnášely 26 000 zl., bez příspěvku kapitoly (6000 zl.) a četných dobrodinců. Stavitel chrámu Schmidt vyslovil program svůj v ten rozum, aby stavba sama, jakož i veškeré oltáře a památníky zde se vyskytující zachovány a obnoveny t. j. v původní stav uvedeny byly. Odstraňování věcí sku-

tečnou cenou umělecký vynikajících jen proto, že od slohu se uchylují, nazval záhubným purismem. Nebo na velechrámu Svato-Štěpánském a na památnících jeho vně i uvnitř zrcadli se dějiny kulturní celého mocnářství a z mohutné této knihy dějin nelze odstraniti list, nemá-li porušiti se smysl a souvislost celku. Úkol, který má rozřešen býti, obmezuje se tudy na uměleckou a technickou obnovu, jako se zračí na dokonaných částkách, zejména na kazatelně a na pilíři kazatelný. Pod špinavou vrstvou sazí — též »ctihodnou patinou« zvanou — jest skryta vlnadná stará polychromie, a tak má též obnovena býti. Vše má se konati ve vlastní regii, čímž náklad skoro na polovičku se zmenší, tak že úhrnem 150.000 až 200.000 zl. vystačí na pořízení všeho.

Lehner.

Z akademie křesťanské.

Odbor umělecký.

Zpráva za měsíc březen.

Slavná sv.-Václavská záložna darovala z čistého výtežku jako v loni i letos 200 zl., taktéž slavná česká spořitelna 100 zl.

I. Vyřízené záležitosti.

Práce kovové. Pozlacení monstrance: pro dp. Ferdinanda Schmidta, faráře v Budkově; dvou kalichů: pro dp. Otto Danielise, os. faráře v Litomyšli; kalichů: pro dp. farní úřad v Hradčích a pro dp. Vincence Krátkého, faráře v Lovčích. — **Nádoby** na sv. oleje: pro dp. Ferd. Schmidta, faráře v Budkově, pro dp. Václ. Rotta, faráře v Hředle, pro dp. Jos. Kociana, kooperatora v Bedřichově, pro dp. Fr. Jirečka, faráře v Č. Heřmanicích a pro dp. Ferd. Zajíce, koop. v Zábřehu. — **Patenky k nemocným:** pro dp. Ferd. Schmidta, faráře v Budkově, pro dp. Václ. Rotta, faráře v Hředle a pro dp. Jos. Kociana, koop. v Bedřichově. — **Kropenky a kropáčky:** pro dp. Ferdinanda Schmidta, faráře v Budkově, pro dp. Václ. Rotta, faráře v Hředle, pro dp. Karla Vosyku, faráře v Sebrančích a pro dp. Ant. Seidla, faráře v St. Doubicích. — **Kaditelnice:** pro dp. Ferd. Schmidta, faráře v Budkově, pro dp. Václ. Rotta, far. v Hředle a pro dp. Dra. Ign. Salátu, far. v Kování. — **Konvičky mešní:** pro dp. Ferd. Schmidta, faráře v Budkově, pro dp. Jana Sedláka, faráře ve Velkých Popovicích, pro dp. Václ. Rotta, faráře v Hředle a pro dp. Dra. Ign. Salátu, faráře v Kování. — **Nádoby k zaopatřování nemocných:** pro dp.

Václ. Šponle, kaplana v Dol. Cerekvi. — **Svícný oltářní:** 17 kusů pro dp. Václava Rotta, faráře v Hředle. — **Pacifikál:** pro dp. Václ. Rotta, faráře v Hředle.

Rozličné. **Obraz sv. Fylomény:** pro vdp. Ant. Životského, děkana v Rožně. — **Kříž a věnec na monstranci:** pro dp. Ferd. Schmidta, faráře v Budkově. — **Kanonické tabulky:** pro dp. Václ. Rotta, faráře v Hředle a pro dp. farní úřad v Unhošti. — **Kříž:** pro dp. Václ. Rotta, faráře v Hředle. — **Tělo Páně v hrobě:** pro dp. Jos. Dudu, faráře ve Veselícku. — **Harmonické zvonky:** pro dp. farní úřad v Unhošti, pro vdp. Václ. Voneše, rektora st. semináře v Budějovicích, pro blahor. p. Eug. Ambrože, učitele v Něm. Brodě, pro sl. purkmistrovský úřad v Berouně, pro dp. Štěpána Dvořáka, faráře v Luži, pro dp. farní úřad v Středoklukách, pro blahor. paní Annu Ješovou v Praze, pro dp. Jana Mlčocha, faráře v Šildberku a pro vdp. Dra. Ferd. Hechta, kanovníka v Praze, pro dp. Urb. Wache, faráře v Kraslicích. — **Pultík na mešní knihu:** pro vysece urozenou paní hraběnku Sylva-Tarouca. **Missal:** pro dp. Eduarda A. Klemta, faráře v Dolním Einsiedlu. — **Zvon:** pro dp. Karla Burku, faráře v Počaplicích.

Paramenty. **Kasule:** červená pro pd. Jos. Vlka, koop. v Třešti na Moravě; bílá: pro dp. Ota Danielisa, os. faráře v Litomyšli; bílá skvostrná: pro dp. Jos. Dostála, faráře v Rychtářově; fialová: pro dp. L. Brože, katechetu v Strakoněcích; bílá sváteční: pro

dp. Fab. Krejčířika, faráře v Břežníku; černá: pro vdp. Karla Vorlíčka, arciděkana v Kutné Hoře a bílá pro vys. uroz. pí. baronku Dobřanskou v Praze. — **Pluvialy**: *bílý skvostný pro dp. Jos. Kociana, koop. v Bedřichově, pro důst. farní úřad v Úňošti; pro vys. uroz. pí. hraběnkou Lažanskou v Praze a pro vdp. Fr. Emmra, vikáře ve Volenicích. — **Pláštiky** na ciborium: pro dp. F. Schmidta, faráře v Budkově, pro důst. farní úřad v Úňošti, pro dp. Jos. Dostála, faráře v Rychtářově, pro důst. farní úřad v Lužci, a pro dp. Jos. Sochora, faráře v Stalleku. — **Bursy** k nemocným: pro dp. Gust. Hevera, koop. v Rosicích a pro vys. uroz. pí. baronku Skal v Třebušíně. — **Vela**: pro dp. Ferd. Schmidta, faráře v Budkově, pro dp. Jana Koudelu, faráře v Jamnicích a pro důst. farní úřad v Lužci. — **Nebesa**: pro dp. Dra. Ign. Salátu, faráře v Kování. — **Štoly**: pro dp. Jana Sedláka, faráře ve Vel. Popovicích a pro dp. Jana Švédou, faráře v Kunovicích. — **Korouhve**:

pro dp. Fil. Toufara, faráře v Hustopeči a pro dp. Jos. Načeradského, faráře v Křepicích. — **Antipendium**: pro blahor. slečnu Rosenkranzovou v Praze. — **Birety**: pro důst. farní úřad v Úňošti a pro dp. Jos. Šantrocha, faráře v Bošíně. — **Komže** pro ministranty a kostelníky: pro dp. Jos. Kociana koop. v Bedřichově, pro důst. farní úřad v Úňošti a pro dp. Jos. Dostála, faráře v Rychtářově. — **Polštáře** oltářní: pro dp. Ot. Danielise, os. faráře v Litomyšli. — **Okрасy** pro kazatelnu: pro dp. Ott. Danielise, os. faráře v Litomyšli a pro dp. Jos. Dostála, faráře v Rychtářově.

Prádlo kostelní: Plachty oltářní: pro sl. patronátní úřad v Košeticích; 2 alby, 2 rochet, plachty a p. pro důst. farní úřad v Úňošti; rocheta a 2 cingula: pro dp. Fab. Krejčířika, faráře v Břežníku; 3 cingula, 6 punifikatorií, 6 ručnicků a 3 humerále pro důst. farní úřad v Středoklukách.

Zpráva za měsíc duben.

Jeho Veličenstvo ráčil věnovati jako dřívejší roky i letos k účelům spolkovým 100 zl.

I. Vyřízené záležitosti.

Práce kovové. Pozlacení: kalicha pro vele-důst. děkanský úřad v Rakovníku, páciřkalu pro vp. Štěp. Krause, kooperatora v Dittersbachu, monstrance pro dp. Karla Macháčka, kaplana v Lauterbachu a kalicha pro dp. Václ. Kratochvíla, faráře ve Vraném. — **Nádobka** na sv. olej: pro dp. Fr. Balcara, faráře v Lužné. — **Patenka** k nemocným: pro dp. Ad. Špačka, faráře v Studené, pro sl. městskou radu v Milevsku a pro dp. Jos. Svátku, kaplana v Jablonném. — **Svicny** oltářní: pro sl. c. k. českou realku v Praze. — **Lampy** oltářní: dp. Ludv. Kazda, farář v Dlouhé Vsi. —

Rozličené. Soška sv. Jana: pro dp. L. Suchého, faráře v Milwaukee v Americe; kostelní obrazy: pro dp. Fr. Přikryla, faráře v Rudslavicích a pro dp. Karla Bilčíka, faráře v Rokytnici u Přerova. **Zvonky** harmonické: pro dp. Václ. Kotábu, faráře v Hřešohledech a pro dp. Fr. Schlesingra, vikar. sekretáře v Libčevsi. — **Kříže**: pro dp. Jindř. Sommr, kaplana ve Friedlandě, pro dp. Jana Kačera, kaplana v Praze, pro dp. Karla Kumra, faráře v Michli, pro dp. V. Uhlíře, faráře v Jesenicích a pro blahor. pí. Karolinu Neubauerovou v Uševicích.

Paramenty. Kasule: skvostná, zlatem vyšitá pro nejd. kapitolu v Kroměříži; červená a fialová pro vys. uroz. hraběnkou Swértsou a bílá pro ctih. školské sestry na Kladně. — **Pluvial**: pro dp. Jos. Kollmanna, faráře v Grundu. — **Pláštiky** na ciborium: pro vp. Jana Bečáka, kaplana ve Val. Meziříči, dp. F. Čermáka, faráře na Karlově, vp. L. Brože, katechetu v Strakonicih a pro blah. pí. Kat. Fleischmannovou v Nymburce. — **Vela**: pro dp. Edmunda Langra, bibliothekáře v Děčíně, pro důst. farní úřad v Soběsukách a pro ct. školské sestry na Kladně. — **Antipendium** skvostné, bohatě vyšité: pro nejd. kapitolu v Kroměříži. — **Korouhve** kostelní: pro dp. Jiřího Schöna, faráře v Kostelci, dp. Tom. Luňáčka, faráře v Bílé Lhotě, dp. Jos. Beständiga,

faráře v Soběchlebech a pro vp. Jana Buchtela, kaplana ve Vodňanech. — **Komže** pro ministranty: pro dp. Fr. Fuhrmanna, faráře v Sekeřanech.

Prádlo kostelní. Rocheta a korporalie: pro dp. Josefa Rezníčka, faráře v Česlicích; korporalia a purifikatoria: pro ct. p. J. Drozda, professora v Praze; alba a rochetu: pro důst. farní úřad v Pchérách; rochet: pro dp. Fr. Čermáka, faráře na Karlově a pro vdp. Ed. Doležala, děkana v Minicích.

Rozličené. Zlatem vyšité pentle: pro vys. ur. paní hraběnkou Schönbornovou a paní hraběnkou Nosticovou.

II. Nová objednání.

Práce kovové. Kalich s drahokamy: vysoce urozená pí. hraběnkou Schönbornová v Praze a celý stříbrný: dp. Jan Šindel, koop. ve Wüstendorfu na M. — **Svicny** oltářní: 24 kusů dp. Fr. Preclík, farář v Klomíně a 8 kusů dp. Jakub Velner, koop. v Tovačově na M. — **Lampy** oltářní: dp. Jak. Velner, farář v Tovačově na Moravě.

Rozličené. Berlu: J. Milost nejdůst. p. biskup Králohradecký. — **Oltář**: dp. Václav Bezděk, farář v Jamách na Moravě.

Paramenty. Skvostný, bohatě vyšíváný ornát: (kasulí, z dalmatiky a pluvial) vdp. Karel Vorlíček, arciděkan v Kutné Hoře. — **Kasule**: slavnostní, bohatě vyšívánou dp. Jan Mikulec, farář v Tvrdonicích a nejmenovaná dobroditelkyně v Praze; červené sváteční: dp. Štěp. Krause, kaplan v Dittersbachu a dp. M. Laurer, farář v Úherci a černou dp. Ant. Špale, farář v Mirošově. — **Pluvial**: dp. K. Kotrbelec, farář v Dolní Krupě. — **Antipendium**: vdp. E. Doležal, děkan v Minicích. — **Korouhve**: dp. Jos. Velner, farář v Tovačově. — **Prápor** spolkový, skvostný: dp. Lev Suchý, farář v Milwaukee v Americe. — **Polštáře** na oltář: důst. farní úřad v Dupavě a dp. Antonín Špale, farář v Mirošově. — **Biret**: dp. Jos. Rezníček, farář v Česlicích.

Feuilleton.

Vliv křesťanství při kladení základů.

Křesťanství obrodilo veškeru společnost lidskou, obrodilo a posvětilo jak poměry státní, národní tak i rodinné, soukromé. Jako žiznivá, o dešť volající země za parných dnů, jako vadnoucí bylina se sklopenou korunkou, svislými listy, jako trním a hlozím prorostlá půda, čekající pilné ruky oráčovy: tak prahlul všechn svět, tak sklánělo lidstvo hlavu a pustiny srdcí lidských čekaly vláhy, občerstvení, čekaly »spravedlivého.« Křesťanství poráželo bůžky pohané, potíralo bludy, vědu a umění v pravé uvádělo meze, posvěcovalo svazky rodinné, zahánělo zbytky pohané — slovem, křesťanství snímalo odvěkou kletbu s člověka i veškeré přírody.

Jak dalece pohané surovost a nerozumnost se rozmohla, dokazuje tato pověra: Pohané zakládajíce veliké kamenné budovy, mosty, hradby, města, věže, hrady, domy, do základů, by se stavba nepobořila, zazdívali lidské oběti. Odvěká kletba spočívala na veškeré zemi od onoho okamžiku, kdy brána ráje ztraceného zavřena a větry zavánuly nad prokletou zemí. By tudy usmířili pohané zemi tu, by zabezpečili se před její mocí zkázonosnou, obětovali ji — ovšem, co jim se zdálo že nejdražším, přinášeli gruntům obět lidskou. Kojilit se tou nadějí, že voda neublíží stavbě, že nepřítelé tak snadno nerozbourají hradeb, měst, hradů.

Proč volili právě oběti lidské?

Domnívali se, že obět tato nejdražší a nejvzácnější a že obětující jediného člověka předejdou tak snad nescíslným obětím, jež by si země či jiný živel při pádu stavby nebo dobytí jich vyžádaly. Bláhovci mněli za to, že tím dobro pášou, proti větším pohromám zakročují, životů ztrátám přitrž činí.

Četné kosti při bourání hradů nalezené jsou nám toho důkazem. Tak na př. v Kodani zedníci malé děvčátko do základů zazdili a v Libštejně (v Durynsku) matka sama dítě k témuž účelu zaprodala. Podobně v Reichenfelsu, na Hasišteinu, Točníku a jinde.

Pověra tato nebyla zahlazena jedním dnem, jedním okamžikem. Dlouho se vlekla i za dob křesťanských, nebo spásonosná víra Kristova nemohla takorba přetvořit lidstvo, zahladit v myslích pohanů všechnu památku, všechny zastaralé, vžilé v lidstvo zvyky a obyčeje. Tak ještě v 15. století, když hrad

Točník stavěn, zemi obět lidská prý přinesena. Lidem se zdálo, jakoby bez podobné oběti nemohla býti stavba provedena, ukončena. Tak kolovala pověst o pražském mostě, že, ač místo maltou žlutky z vajec byl zděn, přece žádný stavitel nemohl dílo dodělati, poněvadž zbožný císař Karel IV. obvyklé oběti opomenul. Klenutí padalo za klenutím, dílo zůstalo nedokončeno za Karla, Václava, až teprv král Vladislav dodělal nejpevnější dle pověsti most na světě. Ale s jakou obětí? Mladý a ctižádostivý stavitel, aby dokončil dílo, spojil se, jak dále pověst vypravuje, se samým ďáblem a zapsal mu duši toho, jenž nejdříve po novém mostě půjde. Pustil se do díla a hle, stavba pokračovala a za krátko klenul se most nad Vltavou. Však přece obět lidská musela býti přinesena zemi a nebyla-li dána do základů, tudy aspoň prvního člověka duše nepříteli člověka propadnouti musela! (Na dodatek oné pověsti praví pověst, že oproti všem snahám stavitelovým přece jedna duše a to po marném usilování ďáblu, by to byla stavitele samého neb aspoň ženy jeho, propadla, až pozdravem na kýchnutí byla po letech vykoupěna.)

Víme dobře, proč stavba mostu za Václava nepokračovala, že to byly války husitské, jež bránily práci a že na nedokončeném kamenném mostě dřevěný byl zbudován; ale přece vidíme i na tomto mostě jakous takous památku dotčené pověry a to na pilíři hlavu známého »Bradáče,« měřítka nyní užívaného při stoupání či klesání vody.

Národní písně opěvovaly »osudy« nešťastných obětí. Tak na př. známa pověst o slečně z rodu Berkovského z Dubé, která do základů hradu Rychnoburku byla otcem vlastním zazděna. »Z vysokého rodu byla ta první slečna Berková — v rozkoši jsouc vychována a v žalosti pochována.«

Na Hasištejně dal pán hradu vystavěti věž tak zvanou strážnou, do níž by první padlá panna v okolí zazděna byla. Vlastní dcera propadla rozkazu otcovu. Nejnevinnější obět zemi — dítě dosud nenarozené — přinesena.

A podobných pověstí koluje o hradech na sta. Opět a opět dosvědčuje se nám ona pravda, že pohané při stavbách větších budov zemi lidské oběti přinášeli.

Křesťanství, jež osvitilo světlem nebeským veškeren svět, jež pozvedlo člověka

z prachu zemského a k nebesům mysl jeho obrátilo, pohanské zvyky a obyčeje dílem proměňovalo, posvěcovalo, nebo stály-li oproti dílu jejím, z kořene vyvracelo. Takový zvyk vrytý, po otcích zděděný obyčej nebylo snadnou prací vykořeniti. Vězelt příliš hluboko a bylo tudy věrozvěstům třeba opatrnosti, by pro ten či onen podvrácený zvyk nebylo zmařeno dílo ostatní a zášť pohanů obrácena proti víře, rušící jejich zastaralé, patriarchální obyčeje. Než církev počínala si tu velmi obezřetně. Kolik mohla, bez ujmy svaté věci, přijímala pohanské zvyky na svoji půdu, posvětila je a tak poněkud přechodem převáděla pohany na víru křesťanskou.

Tamo, kde lid navštěvoval křížovatky, postavila tudy na místo lidem oblíbené boží muka, kříže, sochy; kde obětoval lid bohům na kopcích, pálił ohně posvátné, tam dala starostlivá máti církev vystavěti chrámy a zasvětila je tomu či onomu mučnicku, tomu či onomu světci či světici.

Pohané obětovali zemi přinášejíce jí lidské oběti a zazdivajíce je do základů stavebních. I zde křesťanství ukázalo svoji sílu, i zde působilo blahodárně. Oběť lidská zastoupena nejprve jinou obětí živou a do základů zazděn beránek nebo jiné zvíře, jež čistými nazýváme a které člověk nejvíce miluje; které tudy k člověku nejvíce se blíží. Beránek zastoupil svého pána člověka. Než

křesťanství pokračovalo ještě dále. Místo beránka nahrazena slepice a posléze místo slepice vejce — zárodek nového života. Vejce bylo pohanům symbolem něčeho živoucího.

Kde tímto způsobem nechtěli se lidé spokojiti, tam dosud obět lidská přinášena, ale jenom vytesaná, vyřezaná postava lidská (bud celého člověka, bud nejhlavnější jeho částky — hlavy) zazděna do základů a tak jakoby země podvedena byla. Bylo-li třeba klamu na straně druhé, nemohli-li se lidé spřáteliti s myšlenkou, že bez oběti stavba potrvá, tam zazdili jednoduše prázdnou rakev.

Hlavy do zdi vtesané vyčnívaly obyčejně na venek, jak jsme viděli na mostě pražském, a v Reichenfelsu panovala pověst; že kdo by místo to vylomil, celá zeď, všechna stavba by se sesypala. Tak pomalu vykořeněna ona hnusná pověra, církev kráčela krok za krokem, až nadobro otupen osten pohanského zvyku. Církev posvěcuje základy velikých budov, kříže klade za základ chrámů, kameny z katakomb za grunty kostelů klade. Hle, toť blahodárný účinek křesťanství při kladení základů!

Památka dotčené pověry uchovala se dosud, že klademe do základních kamenů památné listiny, peníze běžné a jiné věci, ne jako oběť, ale jako památku budoucímu pokolení.

Alois Dostál.

Odvod k »Methodu«.

V březnu a dubnu předplatitelů:

	V diecési	u b y l o		p ř i b y l o	
V Čechách	pražské	—		Jos. Opp, farář ve Slavětíně.	I
	král.-hradecké	† Jos. Just, děkan v Hněvčevsi.	I	L. Louvar, sochař v N. Brodě. L. Pejčoch, kaplan v Humpolci.	I I
	budějovické	—		Mat. Tancer, kaplan v Husinci.	I
Na Moravě	olomúcké	† J. Illichmann, farář v Chorýni.	I	I. V. Sauer, farář v Tlumačově.	I

Čtvrtá stovka šťastně jest doplněna. S novými zde uvedenými předplatiteli dospěl »Method« na plná 400 odběratelů. Do 600 schází jich ještě 200. Přátelé »Methoda« neustanou, dokud počet aspoň této výše nedostoupí.

❖ Veškeré dřívější ročníky »Methoda« má na skladě redakce »Methoda« v Karlině č. 234. ❖

»Method« vychází vždy 30. každého měsíce. Předplatné, jež činí poštovní zásilkou na celý rok 2 zl., na půl leta 1 zl., přijímá pouze na jednu z těchto dvou dob administrace v Karlině, číslo 234. Jen frankované listy se přijímají. Rukopisy redakci zaslané nevracejí se. Dopisy, týkající se redakce, buďtež zasílány F. J. Lehnerovi franco, v Karlině, č. 234. Reklamace zasílány buďtež do expedice v knihkupectví M. Knappa v Karlině, Královská třída číslo 52.

Nákladem vydavatelovým. — Knihtiskárna Politiky v Praze.

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo 5.

V Praze, dne 30. května 1883.

Ročník IX.

OBSAH: Zodpovídané „otázky archaeologické.“ Farní chrám Páně Všech Svatých v Probluzi. - Farní chrám Páně sv. Kateřiny v Klímkovicích ve Slezsku — Sloh renaissanční. — Z akademie křesťanské. Valná hromada. - Výroční zpráva odboru uměleckého a archaeologického. - Zpráva za měsíc květen. — Výroční zpráva „Vocela“ v Hoře Kutné za rok 1882.

Zodpovídané „otázky archaeologické.“

113.

Farní chrám Páně

Všech Svatých v Probluzi.

Napsal c. k. místodržitelský rada Moric Lüssner.

Vez *Probluz* v okresu nechanickém jest z Nechanic $\frac{3}{4}$ hodin a z Hradce Králové asi z hodiny vzdálena a leží na místě povýšeném, na jehož vrcholi vypíná se chrám farní Všech Svatých, stavení to jednoduché s věží na straně západní, obklopené hřbitovem ohrazeným zdí tarasovitou, úhlednou, po osudném r. 1866. vystavenou. Když se při stavbě starý vchod zděný na hřbitov vedoucí boural, přišli na některé starší kameny hrobní, z nichž jeden prý s nápisem ze 14. století, kalichem ozdobený nedopatřením se otesal, jiný pak celý a některé trosky s pozůstatky nápisů nesouvislých se zazdily vedle nových schodů hřbitovních na zevnější straně tarasu. Kámen celý má nápis tento:

»Leta panie 1609 vmrzelo dwi
ditek Adam dewet roku starzi
Slowutneho D. Martina
urzednika Drzinskeho a tuto
gegich tiela spolu odpocziwagi.«

Zajímavější jest menší deska z bílého mramoru, nápodobně do tarasu zasazená s erbem rytířů Bohdaneckých z Hodkova,

kteřážto rodina užívala co znak šranku zlatého o pěti špicích v poli bílém. Kámen tento objevil † p. farář Novák v panském dvoře přífařené obce Popovic a dal jej zde zazdít pro památku. Tuším, že erb ten pochází ze zámku někdy v Popovicích stávavšího, který v poslední čtvrti 17. století za své vzal. Panský statek Popovice náležel roku 1582. Křištofovi Bohdaneckému z Hodkova.

Vstupujícího na hřbitov překvapuje množství krásných a vkusných pomníků vojínů v bitvě královéhradecké padlých, kteřážto i kolem chrámu tohoto nemálo zuřila a i stavení toto jakož i faru protější kulemi porouchala. Na místě zvlášť ohraženém toho hřbitova spatřujeme vynikající pomník a krypty vůbec vážené rodiny Riedlovy, které panství přimské i s Probluzí od r. 1811. až do r. 1879. náleželo; zde jmenovitě odpocívají: pan František Riedl, majitel panství, † 1864., jeho paní manželka Terezie, † 1859. a syn jeho pan Moric R., † 1875., pak tchyně paní Anežka Paulová, † 1842. Ze starších pomníků připomínám kámen na straně polední kostela zazděný s podobou

rytíře v úplném brnění, kolem něhož se čte nápis tento:

»Letha panie 1566 tu strzedu po swatem Lukassi tuto gest pochowan urozeny pan Jan starssj Holec z Nemossic a na Przjnie ziwot swug dokonat w letech wieku swego 69.«

Dole štít erbovní, v němž tři ryby, kdežto nad přílbou dvě ryby vyčnívají.

Vnitřek kostela jest světlý a čistý, a poutá v něm především pozornost veliký a dobře provedený obraz hlavního oltáře, totiž obraz Všechn Svatých, malován Františkem Rozynem, bratrem tovaryšstva Ježíšova r. 1690., kterému se i ostatní obrazy v kostele připisují. Na prkně na zadní straně hlavního oltáře stojí slova: »Tutce pinxit anno 1769«, jejichžto význam na ten čas ovšem známý není, neb že obrazy zmíněné od F. Rozyna pocházejí, dosvědčuje Svenda, sám bývalý jezuita, bezpochyby dle pamětných spisů koleje hradecké, tedy dle pramenů spolehlivých. Dle jmenovaného spisovatele Jezuité také r. 1716. do kostela probuzského objednali obraz u malíře králohradeckého Ignacia Kapauna za 71 zlatých, jakož i rám k němu, nevíme ale, který asi obraz to byl. Postranní dva oltáře jsou posvěceny jeden sv. rodině Spasitelově a druhý patronům tovaryšstva Ježíšova. Na oblouku vítězném stojí chronogram: »EX pIo testaMento RUDolPhl z WInoře soCletas lesV posVlt.«,

což dává rok vystavení kostela nynějšího totiž 1691.

Pod lavicemi patronatními na straně epistolní hlavního oltáře leží v dlažbě hrobový kámen s nápisem tímto jen částečně zachovalým:

»Letha panie 1586 w pondieli de swaty - - ny Katerziny vmrzela vrozena panie Katerzina - - - a z Nemossicz - - - - tut - - gest - - blahoslaweného wzkrzissení.«

Čtyři jiné hrobové kameny táhnou se k rodině Hamzů Bořků ze Zabědovic, která užívala v erbu štítu rozpoltěného, jehož levá polovice žlutá a pravá sedmkrátě černě a žlutě šachována a nad helmem panna držící nad hlavou šachovnici. Dva z kamenů těch nachazejí se za oltářem hlavním a mají nápisy:

»Leta 1561. tu strzedu po narozeni pana krysta dokonala gest biech zywota swego Anyzka Zabidowicz pan buh racz dussi gegi milostiwi beyty.

- - boziho 1579 w sobotu na den swateho

- - mela ziwot swug tento czas gest dokonala Vrozena panie lidmila hazowa zabidowicz.«

Pod kazatelnou leží kámen s nápisem valně porouchaným a částečně pokrytým: »Leta 1571. O. w prwni - - w pos. - - Waczl - - - onala ziwot swug vrozena panna - - byti.«

Na náhrobku čtvrtém před oltářem sv. patronů tovaryšstva Ježíšova zachovaly se pouze slova:

»Leta po naroz - -«

však na tomto jakož i na třech v předu uvedených jest vytesán výš popsáný znak Zabědoviců.

Před oltářem hlavním leží ještě jeden kámen, který bezpochyby kryje vchod do krypty; však zachovaly se na něm pouze stopy znaku, nápis zmizel úplně. Možná, že zde máme před sebou kryptu pánů z Vinoře, o nichž později promluvíme; v topografiích aspoň se tvrdí, že páni tito v kostele tom měli svou krobku rodinnou, ač se žádný nápis nezachoval, který by to dosvědčil.

Na věži visejí zvony dva s nápisy těmito:

1.

»Ga hlas volagiciho na povssti spravte czestv panie 1753 slyt gest od Jana Zeidy w Wysokym Megtie.« (Průměr zvonu 77 cm.)

2.

»L. P. 1655 vrozeny a stateczny ritirz p. woldrich Linhart z winorze na prime a popowiczich dal sliwati tento zwon k zadvssi probuzskemu wssech swatych w meste hradczu u matesa exnera zwon: (zwnaře).«

Pod tím vidíme erb pánů z Vinoře a p. z Hustiřan; erb rytířů z Vinoře pozůstává ze štítu modrého, v němž dvě břevna bílá, na každém pak břevnu růže černá; erb Zárubů z Hustiřan jest břevno bílé v poli červeném. Pod znaky těmito stojí:

»V. R. A. S. R. P. Z. W. A. N. A. P. A. P. L. M. Z. W. R. Z. Z. H. A. N. A. P. (to jest: (Urozeny a statečný rytíř pan z Vinoře a na Přime a Popovicích. Lidmila Majdalena z Vinoře rozená Zárubova z Hustiřan a na Přime).«

(Průměr zvonu obnáší 86 cm.)

Jest pravdě podobno, že kostel probluzský původně založen a stavěn byl od šlechticů v Probluzi a blíže ní usedlých, zvláště pak od šlechtické rodiny, která se psávala z Probluze a která ještě r. 1378., jak níže bude ukázáno, právo podací ač ne výhradně vykonávala.

První listinná zmínka o kostele tom činí se v starém popisu diecése pražské mezi r. 1344—50. sepsaném, kdežto byl chrámem farním v archidiakonátu a diakonátu královéhradeckém. Desátku papežského platil r. 1352 až do r. 1405 9. gr. Faráři probluzští uvádějí se, ovšem bez udání jmen, v knihách konfirmačních r. 1354., pak 1358. Okolo tohoto času koupili někteří dobrodinci pro špitál sv. Anny v Hradci Králové od »vladyků« půl šesta lánů ve vsi Probluzi, což Karel IV. listem ze dne 17. led. 1358. potvrdil. Právo podací v P. náleželo r. 1378. městu Hradci Kr. a panošům probluzským a přimským, kdežto 6. března téhož roku »ad presentationem judicis et juratorum civitatis in Grez Reginae ae Cunssonis, Wenceslai, Vnislai de Probluz et Pessikonis dicti Przin de Przin clientum« na místě zemřelého faráře Ambrože jmenován byl Jan, kněz ze Solnic, však v ten způsob, že právo podací vykonávati mají střídavě, jednou totiž město a po druhé panoši. — R. 1403. byl farář probluzský Mikuláš také děkanem hradeckým. R. 1414. věnováno »a famoso viro Joanne de Przinecz armigero« kostelu probluzskému 45. gr. platu ročního a r. 1417. ten samý prodal dědiny své v Nizkém Příně a v Probluzi Janu Čechovi z Hradce Králové za 240 kop. grš. — Před válkami husitskými náležela Probluz, nevíme zdaž celá neb částečně, klášteřu dominikánek u sv. Jiří v Hradci Kr., a po vyvrácení klášteřa toho zapsal r. 1437. císař Sigmund vsi jeptišek svatojiřských, Sobětuchy, Třesovice, Střížetice, Probluz ves, a v Dlouhých dvořích dvůr v 300 kop. grš. Diviši Bořkovi z Miletinka, proslavenému vůdci ve válkách husitských. Později vsi řečené zastaveny byly Jiřímu z Hustiřan, po něm Buryanovi z Lípy a konečně r. 1465. Matěji Salavovi z Lípy, kterážto zástava byla. R. 1496. pak tím samým králem bylo ustanoveno, že vsi jmenované za čas živobytí řečeného Salavy, pak synů jeho nemají býti vyplaceny, leda od jeptišek svatojiřských a to jen tehdy, kdyby v klášteře jejich skutečně jeptišky bydlely měly. Začátkem 16. stol. držel Přím a Probluz Bořek Boharynský z Hrádku, po němž připadlo

zboží to manželce jeho Salomeně, která však majetek ten, pozůstávající ze vsi Přím horní, Přím dolní a Probluz r. 1539. prodala městu Hradci Králové. Hradčané netěšili se dlouho z toho statku, jelikož jim pro účastenství na vzpouře Ferdinandem I. r. 1547. zkonfiskován a ještě téhož roku Janu z Pernštejna prodán byl, který však sám koupené zboží to již za 10 dnů znova prodal rytíři Janu Holcovi z Nemošic, o němž byla řeč nahoře. Po jeho smrti 1566. nastoupila dcera jeho Kateřina, provdaná za Bořka mladšího Hamzu ze Zabědovic. Kateřina dle pomníku popsaného zemřela 1586. a k manželství jejimu táhnou se bezpochyby výš uvedené náhrobní kameny členů rodu zabědovického a kryjou buď děti manželů těch anebo přátel blízkých. R. 1587. držel Přím Václav starší Záruba z Hustiřan, v jehožto rodu zůstal až do r. 1650., kde statek ten nabyla Lidmila Majdalena Zárubová z Hustiřan, provdaná za rytíře Oldřicha Linharta z Víně na Popovicích. Od manželů těch pochází zvon dříve popsaný od r. 1655. Syn jejich Rudolf Ferdinand poslední svou vůli ode dne 30. července 1611. za dědice všech svých statků ustanovil tovaryšstvo Ježíšovo koleje královéhradecké, avšak zároveň jí za povinnost uložil, »aby se v kostele v Probluzi, co ze dřeva jest, zbořilo a z cihel vystavělo a klenutím obtáhlo, pak aby se udělala nápodobná zvonice.«

Následkem tohoto ustanovení byla stavba kostela od Jezuitů, ovšem teprv r. 1690, svěřena Karlu Labuškovi a pomocí další několika dobrodinců za jeden rok provedena, tak sice, že dne 4. listopadu 1691. ještě před vysvěcením kostela zvláštním povolením v něm první mše svatá sloužena býti mohla. R. 1692. byl hřbitov dřevěným plotem a zděnými dveřmi ohražen. Dne 17. června t. r. pak byl kostel i hřbitov slavně posvěcen. Služby boží však tu přisluhoval farář nechanický, vždy třetí týden, za remuneraci 14 zlatých ročně. Připamatovati dlužno, že v dobách utraquistických i v Probluzi faráři byli utraquisté; po obnovení náboženství služby boží svěřeny byly předkem Minoritům hradeckým a pak, jak řečeno, faráři v Nechanicích. To trvalo do r. 1765., kde byl k žádosti rektora koleje hradecké nezávislý od faráře nechanického administrator v osobě žamberského kaplana Jak. Rozvody dosazen, který pak r. 1767. za skutečného faráře ustanoven byl.

Zrušením řádu jezuitského roku 1773. ovšem všechny poměry na Probluzi valně proměněny byly; panství přimské připadlo

studijnímu fondu, bylo r. 1806. W. Klementovi a W. Slivenskému prodáno a přešlo r. 1811. na rodinu Riedlovou, kteréžto náleželo až do r. 1879., kde prodáno bylo Janu hraběti Harrachovi, majiteli a patronu nynějšímu.

114

Farní chrám Páně

sv. Kateřiny v Klimkovicích ve Slezsku.

Napsal *Pavel Pavělka*, zám. kaplan v Líšni.

Městys Klimkovice v rak. Slezsku leží na silnici mezi Mor. Ostravou a Bílovcem. Rozprostírá se částečně v údolí a z části po návrší, na němž též farní chrám sv. Kateřiny, panny a mučenice, jest vystaven. Zakladatele chrámu, ani rok, kdy asi byl dostaven, nelze udati. Vystaven jest *ve slohu gotickém*, (vyjma některé části) a má z déli 15⁰ a v šířce lodní 5⁰ 2', v presbytáři 4⁰ 3'.

Zvonice jest na straně západní ku kostelu přistavena. Výška její obnáší 19⁰ a šířka 4⁰, má *okna v lomeném oblouku* sklenutá, a jest čtyřmi *opěráky*, jež po *jednom* mají *ústupku* a prostým zakončují *přístřeškem*, podepřena. *Střecha* zvonice jest nízká, čtyřhranná a křížem ozdobena. Na věži zavěšeny jsou čtyři *zvony* tvaru vykrouženého. Největší z nich s obrazem sv. Kateřiny má tři nápisy. Na čepci:

»S: CATHARINA.«

Uprostřed:

»FVDIT WOLFG: STRAVB OLOMVCI.«

Na hraně:

»TRANSFVSA SVB PAR: ET VICEDECANO JOANNE PAWELEK ET COOP: FR: BRZOBHATY. SVB AUSPICIS EXC: D: FRID: COM: WILCZEK CVRATORIS IOAN: COM: WILCZEK PATRONI ECCL: KOENIGSBERGENSIS. 1854.«

Druhý zvon s obrazem Rodičky Boží má na čepci lupením ozdobeným nápis:

»BITTE FVR VNS O HEILIGE GOTTES-GEBERERIN.«

Uprostřed:

»GEGOSSEN VON STRAVB. 1854.«

Třetí zvon má ozdobou obraz našeho svat. patrona Jana Nep., a na čepci lupením okrášleném čteme:

»ŽIVYCH VOLAM MRTVYCH ŽELIM
MRAKY DÉLIM.«

Uprostřed:

»LITY OD WOLFG: STRAVBA V HOLOMOVCI L: P: 1854.«

Čtvrtý zvon umíráček s obrazem svat. Josefa, patrona šťastné smrti, vybízí hlasem svým ku modlitbě za zemřelého, kteroužto modlitbu na sobě nese napsanou, a jež zní:

»Odpočinutí věčné dej mu o Pane«

a rok 1862.

Na věži jsou též hodiny. Uvádím nápisy, jaké nesly zvony staré, jak je udává památní kniha farní.

1. 16 centů 58 lib. těžký nese nápis: »Jezus Nazarenus rex Judeorum. Anno Domini 1261.

2. 6 ct. 92 lib. těžký: »Slit sem od geho milosti Pana Pana Hinka z Vrbna na Klimkovicích. Si Deus pro nobis, quis contra nos. A. D. 1567.«

3. 2 ct. 14 lib. těžký: »Petrus, Joannes, Maria, Anno Domini 1251.«

4. 76 lib. těžký: »Josephus Ant. Giller, vice-decanus in honorem S. Joannis Nepomuceni feri fecit. A. D. 1736.«

5. 71 lib. těžký: »In honorem S. Catharinae Virg. et Mart. a Francisco Stanke refusa. A. D. 1776.«

Umíráček 20 lib. těžký a sanktusník byly bez nápisu.

(Pokračování.)

Sloh renaissanční.

Píše *F. J. Lehner*. (Pokračování.)

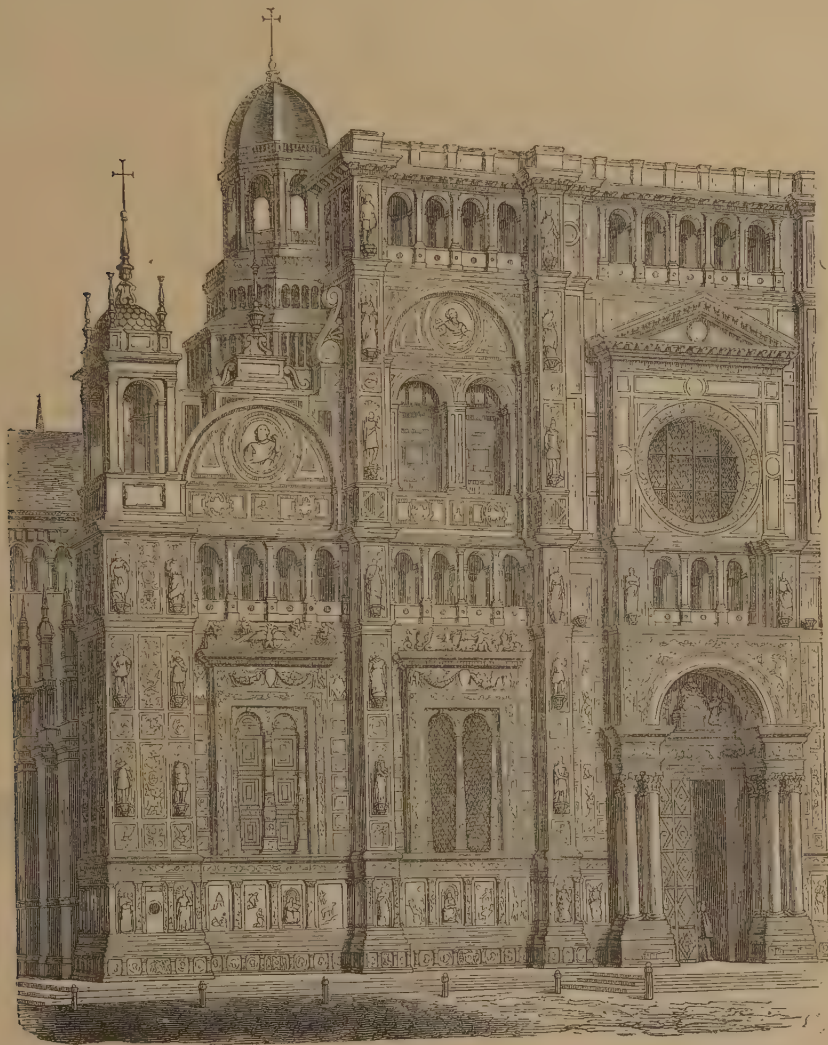
(Zevnějšek kostelů. — Průčelí a patra dělená.)

Pro *zevnějšek kostelů* renaissance nevynášla žádného vzorce stálého. Značné nesnáze způsobeny jsou používáním tvarů antických. Při větších úkolech dospělo se

obyčejně k pouhým návrhům. Hotových průčelí kostelních zachovalo se tedy jen málo a ta pocházejí buď z XV., nebo z druhé polovici XVI. věku.

Při stavbě centrální, jejíž kuple vše ovládající s bohatými, stejnorodými skupeninami na vše strany účinkovala, rozhřešoval se úkol snadně a jakoby sám od sebe. Větší nesnáze nastaly při budovách do délky stavěných, u kterých přední strana závěrečná vyžadovala dekorativního obložení s úpravou dveří a oken, což mělo organicky sloučiti se se stavbou zadní.

Sloh tento s prostředky svými nebyl však schopen ústrojného vývinu průčelí v souvislosti s vnitřkem prostor. Úprava pater s kladím, sloupy a pilastry neodpovídala výšce lodí kostelních. Při nižších lodích bočních byly střechy jejich k veliké závadě při tvoření průčelí, které se tedy přidržovalo buď soustavy středověké s opěráky lodí oddělujícími, anebo se objevovalo

(Obr. 276.) Certosa u Pavie. Ambrogio Borgognone. 1473. (Část průčelí.)

bez zřetele na vnitřek ve způsobě průčelí štítového s jedním nebo několika řady sloupů a pilastrů a to po způsobu průčelí buď palácového buď chrámového. Také okna a vrata tvořena jsou jako při budovách světských, připojující se začasté příliš zvětšená s málo soustavností k celé stavbě.

Z XV. století pochází řada průčelí, při

nichž rozdělení vnitřku po délce znázorněno jest na venek *člankovanými opěráky* veškerou výškou průčelní probíhajícími. Pilíře tyto jakož i plochy stěn mezi nimi umístěné bývají ve smyslu slohu ozdobovány hravě bez opravdivé ústrojnosti. Sem řadí se stavby průčelní s inkrustací mramorovou anebo terracottovou.

Nejnádhernejší jest průčelí *Certosa u Pavie* od Ambrogia Borgognone, 1473. (Obr. 276). Rozdělení vystupujícími pilíři, které výklenky bohatě článkovány jsou, odpovídá pětidlínému vnitřku. Vysokým soklem a dvěma řadami gallerií polokruhem sklenutých, opěracím pilířům podřízenými, rozvrhují se plochy stěn mezi pilíři na větší pole, která jsou posázena okny, výklenky na způsob oken a branou kostelní.

Spodní část průčelí pod první obloukovou gallerií jest bohatě okrášlena plastickou dekorací z bílého mramoru, stavba vrchní odpovídající pouze šířce tří lodí jest obložena různobarevným mramorem v polích menších a větších.

Celkovitým článkováním jakož i dekorativním vyzdobením jest toto průčelí jedním z nejznamenitějších předmětů vlašské architektury renaissance.

Jakožto nejbujnější opak gotiky, kde architektura pobrala skulpturu veškeré pole, zde skulptura vypudila, abych tak řekl, architekturu z vlastního domu. Veškeré

(Obr. 277.) Průčelí kostela S. Maria Novella ve Florencii. Alberti.

plochy jsou skulpturami rozříděny, pak výklenky, v nichž sochy stojí, a jinou okrasou. Ba i pažení oken přeměněno jest ve vlnadné kandelábry. Plastická okrasa počíná již na trnoži s reliefy, medaillony, hlavami a j. Vše vyvedeno jest z bílého mramoru. Zevnějšek tříkrát ustupující se štíhlým zakončením připomíná ještě na pestré tvary středověké.

Rozřídění průčelí v patra užitím pilastrů a kladí vyšlo z Říma. U kostelů vícelodních vyznačovány jsou nižší střechy lodí boční velkými nezapnými volutami, anebo zbudovalo se průčelí svobodně stojící po celé šířce. Na florentinském kostele S.

Maria Novella (Obr. 277) dal Alberti první příklad onoho přechodu od široké stavby spodní k úzké stavbě vrchní lodě střední zděnými volutami.

Veškerá průčelí sem patřící objevují u porovnání s dřívějšími největší suchopárnost. Pilastry namnoze velmi daleko od sebe rozestavenými s příslušným kladím neoživuje a nečlákuje se průčelí, čehož vůbec nebylo lze dodělati se několika kolmými a vodorovnými čarami při skrovném reliéfu. Stavitelé naprosto nevěděli si rady a teprve v druhé polovici XVI. věku utvořen jest na

(Obr. 278.) Kostel del Redentore v Benátkách. Andrea Palladio. Průčelí s jedním řádem.

základě těchto průčelí typus účinnější použitím tvarů mohutnějších.

V jednotlivých případech přistavěly se před kostely po celé šířce **předsině**. Zvedají se ve způsobu loubí buď o jednom patru, dosahující pak jen asi do poloviční výšky kostelní, anebo zastírají ve dvou řadách nad sebou celou přední stěnu závěrečnou. Průčelí nyní jest pouhou předsiní a není v žádné další souvislosti s rozříděním prostory vnitřní.

Vedle těchto průčelí objevilo se hned na počátku prvorenaissance u Albertiho rozčlankování stěny závěrečné mohutnými **pilastry** celou výškou jdoucími, které nesou

kladí a štít jakožto vrchní zakončení, čímž vyznačena jest na venek výška vnitřku po způsobu římských průčelí chrámových.

V druhé polovici XVI. věku, když po dlouhou dobu tento druh průčelí bez vlivu zůstal, uchopil se *Andrea Palladio* téže myšlenky, s použitím však tvarů mohutnějších. Silné, celou výškou se vypínající tříčtvrteční sloupy na postamentech s kladím a štítem tvoří vyšší průčelí střední lodí, nižší pak průčelí lodí bočních jsou svrchu kryta pološitými odpovídajícími sklonu střech. Při vypočítané úpravě a při vši kráse poměrů spatřuje se však patrně i zde nucenost průčelí k budově vnitřní. (Obr. 278.)

Kromě Benátek průčelí toto nemělo

napodobitelů. Jediný řad působíval nesnáze pro danou výšku a dalo se ho upotřebiti jen za použití velkých sloupů; také pološitý lodí bočních nebyly žádným tvarem šťastným.

Sáhlo se tedy zase s větší chutí po dvou řádech, ale za užití silnějších, těsně rozestavených polosloupů nebo pilastrů, průčelí rozvrhlo se na stavbu střední s dvěma a na stavbu boční s jedním řádem a užilo se zase volut spojujících, ale přikřejších a lépe vypnutých.

Typus ten vyvinul se ve slohu barokním za mnohonásobného skupení polosloupů s pilastry a s vystupováním a ustupováním kladí, stěn a štítu.

Z akademie křesťanské.

Valná hromada.

Dne 27. května o 7. hod. večerní konala se valná řádná hromada, ve které zvoleni byli pp. architekt A. V. Barvitijs za starostu, Msgn. František hrabě Schönborn, rektor kníž. arcib. semináře, za místostarostu a do ředitelstva: prof. Jos. Förster, docent univ. Dr. F. Krásl, kooperátor F. J. Lehner,

farář Jos. Slánský a prof. theol. Dr. Leo Schneedorfer. Vys. dp. kanovník Dr. Klem. Borový přednášel velmi vřele a srdečně o jubileu J. Eminenci nej. p. kardinála-arcibiskupa knížete Schwarzenberga. Přednášku přineseme příště.

Výroční zpráva odboru uměleckého a archaeologického.

Třetí odbor — pro výtvarná umění — může za okolností stávajících, ana činnost jeho skutečného života bezprostředně se dotýká, v mnohem větší míře činnost svou rozvinouti, než čtvrtý archeologický.

Odbor pro výtvarná umění také skutečně v minulém právě roce 1882 mnohonásobným způsobem přičiňoval se o to, by za četných jemu se nahodivších příležitostí úkolu svému vyhověl. V lonské zprávě učinili jsme zmínku o nákresech oltáře, jež sdělali a sice pro filiální kostel v Dolině architekt Jos. Mocker a pro kostely v Pusté Kamenici a v Bystré u Nového Města nad Metují architektové J. Štěrba a Jar. Kaura. V tomto roce byly zmíněné oltáře zhotoveny. Architekt A. V. Barvitijs sdělal nákras pro oltář sv. Anny v chrámě Rovenšském, a podobný pro oltář skládací již vystavený v biskupské residenci brněnské. Podobně zaslal referent nákras Božího hrobu do Chodové Plané, též nakreslil a vzdělali dal. Boží hrob v klášterním chrámu ctihod. šedých sester v Praze, k čemuž profesor Sequens dodal obraz Spasitele v hrobě odpočívajícího. V celku péči akademie sděláno 5 oltářů a dva Boží hroby. Dále bylo

pojednáno prostřednictvím Akademie: 2 křížové cesty, 7 obrazů svatých, 8 soch svatých, 9 monstrancí, 4 ciboria, 21 kalichů, 12 patén pro nemocné, 21 nádobka pro sv. oleje, 10 pacifikálů, 1 ostensorium, 12 lamp oltářních, 14 kaditelníc, 12 kropenek, 10 aspergilů, 141 oltářních svícňů, 23 párů konvíček, 96 zvonků, 10 pultů na mešní knihy, 19 missálů, 28 rozličných křížů, 3 formy na hostie, 12 luceren k průvodům; vedle toho množství pozlacení, oprav a jiných menších objednávek; cena všeho toho páčí se na 18.289 zl. 50 kr.

Utěšená byla také činnost paramentního ústavu, v kterémž bylo stále 14 pracovníků zaměstnáno a práce za 18.513 zl. 60 kr. zhotoveno a sice tyto: 5 celých ornátů, 39 mešních rouch, 29 pluviálů, 2 dalmatiky, 4 mitry, 39 vel, 37 štol, 27 plášťků na ciboria, 12 burs k nemocným, 7 nebes, 16 antependií, 34 polštářů oltářních, 7 koberců k oltářům, 48 kostelních praporů, 7 spolkových praporů, 5 příkrovů, 46 kabátů pro ministranty a kostelníky, 10 biretů, 26 alb, 27 rochet, 15 oltářních příkryvek a rozličné prádlo kostelní kromě rozličných v tento obor spadajících správěk.

Činnost, v obou těchto oborech značně přibývající, nejradostnější jest známkou znáhlající se důvěry k tomuto působení Akademie křesťanské.

Knihovní sbírce III. a IV. odboru byly rozličné dary věnovány, mimo jiné daroval značný počet fotografií starších, kreseb od ruky, ředitel kníž. arcib. semináře v Praze, msgr. František hrabě Schönborn; darem obdržela také Akademie křesťanská rozličné mince, vzácné starožitnosti, zejména roucha kostelní. Také sbírka původních nákrešů rozličného oltářního náčiní byla opět rozmnožena a vyslovuje se tímto ctěným dárcům nejvřelejší dík. Mimo toto zakoupením a doplněním dříve již zjednaných spisů počet knih byl rozmnožen.

Třetí odbor Akademie křesťanské poskytnul i v roce právě uplynulém 200 zl. na vydávání odborného orgánu »Method« a dovoluje si též členstvo Akademie křesťanské uctivě zvát k hojněmu odebírání tohoto časopisu, kterýž počal celou řadu velezajímavých archeologických monografií o našich nejstarších chrámech, jakož i mnohá původní pojednání, sepsaná velmi činným redaktorem listu Ferd. Lehnerem, spojená s mnohými vyobrazeními. Vřele tudíž doporučujeme nejhojněji pokud možno rozšíření listu tohoto odborného, při čemž podotýkáme, že lze ročníky od července 1876

do konce r. 1882 za poloviční cenu t. j. za 7 zl. 50 kr. obdržeti.

Člen výboru dr. Hugo Toman ohlásil během roku své vystoupení. Povýšením předsedy Akademie na stolec biskupský ztratil výbor III. odboru člena velmi činného. Výbor použil této příležitosti, aby nynějšímu vrchnímu pastýři brněnské diecése podal důkaz své oddanosti a úcty a dal spolupůsobením předsedy odboru a člena výboru akademického malíře prof. Sequense, obdržev darem od člena výboru msgr. Františka hraběte Schönborna více drahokamů, prostřednictvím paramentního ústavu zdělati mitru pretiosu. Sandalie a rukavice (z části zjednané od pracovníků paramentního ústavu) dovršily čestný dar, podaný členu, k velkým věcem povolánému, který 28. srpna m. r. slavným způsobem se s námi rozloučil a nám u velkém pohnutí nad tímto loučením se své biskupské pozeňání udělil.

Třetímu i čtvrtému odboru předseda toho času architekt A. V. Barvitius, náměstkem předsedy je architekt Jos. Mocker, ostatní členové jsou toho času: ředitel kníž. arcib. semináře msignor. František hrabě Schönborn, redaktor Ferd. Lehner, histor. malíř profesor Frant. Sequens, a akademický sochař Ludvík Šimek.

V Praze, dne 30. dubna 1883.

A. V. Barvitius,

t. č. starosta II. a III. odboru

Zpráva za měsíc květen.

I. Vyřízené záležitosti.

Práce kovové. Pozlacení kalichů: pro vdp. F. Emmra, bisk. vikáře ve Velenicích; pro vp. Mart. Kostreitra v Koutě u Domažlic; pro vp. Ferd. Harnu, kaplana v Holici; pro dp. V. Dvořáka, faráře v Luži; pro dp. Jos. Hübnera, faráře v Albrechtově a pro sl. patronátní úřad v Dupavě. — Pozlacení relikviáře: pro dp. Ant. Donáta, adminstr. ve Valkeřicích a pro důst. farní úřad ve Svat. Kříži. — Pátenky k nemocným: pro vp. Josefa Vlčka, kaplana v Morašicích a pro dp. Ign. Kocvrliha, faráře v Hrabové. — Kaditelnice: pro důst. farní úřad v Mutovicích. — Kropáček: pro důst. farní úřad v Mutovicích. — Konvičky mešní; pro blah. slečnu Terezii Mírovou v Postoloprtech; pro dp. Ign. Heynu, kaplana v Chrástavě; pro blah. p. Frant. Krála, starostu ve Voděradech a pro sl. patronátní úřad v Bělé. — Svícny oltářní: blah. pí. Kateřina Valešová na Vinohradech a pro dp. Jos. Ješinu, faráře v Zlaté Olešné. — Lampa na věčné světlo: pro blahor. p. Fr. Krále, starostu ve Voděradech. — Ostenorium: pro dp. Jos. Kindermanna, faráře v Schönbornu.

Rozličné. Kříž na rakev: pro dp. J. Nepustila, faráře ve Vel. Karlovicích. — Tři pultíky pod mešní knihu: pro vys. důst. p. Al. Buřinského, sid. kanovníka v Kroměříži. — Harmonické zvonky: pro dp. Ign. Heynu, kaplana v Chrástavě;

pro dp. Jana Pávu, faráře v Libni; pro blahor. p. F. Krále, starostu ve Voděradech; pro dp. Jos. Ješinu, faráře v Zlaté Olešné; pro dp. Štěp. Paláska, faráře v Měřoticích a pro blah. p. V. Štěpána, statkáře ve Vtehmi.

Paramenty. Kasule: pro vys. uroz. pí. hraběnku Nosicovou; bohatě vyšíváná: pro vp. Ferd. Harnu, kaplana v Holici; pro dp. Jana Gelu, faráře ve Štěbořicích u Opavy; sváteční: pro děkanský chrám P. ve Vltavotýnu; bílá a červená; pro důst. farní úřad v Mutovicích; skvostná: pro vdp. Jos. Kvapila, děkana ve Skutči; bohatě zlatem a hedvábím vyšitá: pro dp. Ant. Hejbala, faráře ve Vlkoši. — Pluviály: pro vdp. F. Emmra, biskup. vikáře ve Velenicích; pro vp. Ant. Kubička, kaplana v Slavkově; pro dp. J. Konečného, admin. v Deblíně; pro dp. M. Klimeského, faráře v Hovoranech a pro J. J. paní kněžnu Schwarzenbergovu. — Štoly: bohatě hedvábím a zlatem vyšitá: pro vp. Ferd. Harnu, kaplana v Holici; pro dp. Jana Nepustila, faráře ve Vel. Karlovicích; pro vdp. monsignora hraběte Fr. Schönborna, rektora kn. arc. semináře v Praze; pro dp. Jana Račáka, koop. ve Vel. Mezifčicích; pro důst. farní úřad v Kraslicích; pro dp. Jos. Hübnera, faráře v Albrechtově a pro důst. farní úřad v Mutovicích. — Bursa k nemocným: pro dp. Jana Nepustila, faráře ve Velkých Karlovicích. — Antependium: pro důst. děkanský úřad ve Vltavotýně. — Vela: pro dp. Jos. Jezdinského, faráře

v Mříčné; pro dp. Jana Gelu, faráře v Štěbořicích u Opavy; pro vdp. Dra F. Hechta, kanovníka v Praze; pro dp. Karla Eichlera, faráře ve Veverské Bytýšce na Moravě; pro dp. Norb. Diviše, rektora piar. koleje v Benešově a pro vp. Aug. Ždiarského, kaplana v N. Pace. — Korouhve a prapory: červené a zelené: pro dp. M. Klimeského, faráře v Hovoranech; pro dp. Jana Nepustila, faráře ve Vel. Karlovicích; pro vp. Jana Zajice, kaplana v Koryčanech; pro dp. Karla Eichlera, faráře ve Veverské Bytýšce u Brna a pro blah. p. Václ. Moudrého, hostinského v Libouni. — Příkrov: pro dp. Jos. Nováka, faráře v Kněžicích. — Polštář oltářní: pro dp. Jos. Hübnera, faráře v Albrechtově; pro dp. M. Zemana, faráře

v Koryčanech; pro ved. děkanský úřad v Strakonici; pro dp. Jana Nešpora, faráře v Červ. Lhotě a dp. Fr. Čermáka, faráře na Karlově.

Prádlo kostelní. Alba: pro blah. pí. Helenu Zvěřinovou na Smíchově. — Dvě rochetty: pro veldúst. děkanský úřad ve Vltavotýně. — Korporácie a purifikatorie: pro dp. Mart. Zemana, faráře v Koryčanech na Moravě. — Dvě rochetty, dvě alby, humerale a cingula: pro dp. J. Kutiše, faráře na Křivoklátě.

Rozličné. Okrasa na kazatelnu: pro dp. Ferd. Harnu, kaplana v Holici. — Koberce na stupně oltářní: pro blah. slečnu Terezi Miro v Postoloprtech.

Výroční zpráva „Vocela“

v Hoře Kutné za r. 1882.

Nastupující svoji šestou výroční pouť, můžeme zajisté vysloviti, že bylo nám konati úkol nesnadný a že jsme mu v správním roce právě minulém dostáli se cti. S oprávněnou radostí i bez planého vychloubování zaznamenáváme, že naděje v jednotelské zprávé minulého roku kladené téměř v netušené míře se splnily. Činnost a práce naše, aby důstojnému pomníku slávy genialních stavitelů Matouše Rejska a Beneše z Loun, velechrámu svat. Barbory dostalo se značnější roční podpory z prostředků říšských, byly toho druhu a té váhy, že si nemusíme činiti výčitek.

Letos konečně lze nám říci, že šestá roční činnost naší jest pro nás rokem naší chlouby, poněvať vynesemím vys. c. k. ministeria záležitostí duchovních a vyučování ze dne 13. listopadu 1882 čís. 18225 jeho Veličenstvo Nejvyšším rozhodnutím ze dne 25. října 1882 ryze stavební opravu sv. Barbory za náklad úhrnný 50.000 zl., t. j. padesáti tisíc zlatých, jenž nijak překročen býti nesmí, schváliti a c. k. ministerium záležitostí duchovních a vyučování zmocniti ráčil, aby k účelu tomu obnos 12.000 zl. jakožto první částku do státního rozpočtu na r. 1883 pojal.

Oprava však, s kterou vedle výše naznačeného vys. vynesení ministerského, pokud toho pohoda dopouští, ihned počíti se má, bude se vztahovati toliko k upravení oblouků operací a jejich pilířův, a dekoráční okrasy pouze tam se obnoví, kde tytéž s opravenými pracemi kamenickými na obloucích operací a sloupech jejich bezprostředně spojeny jsou. I bude tudíž třeba fíjal, růžic křížových a kružeb potud pomínouti, pokud na pilířích balvany, jichž výměna nevyhnutelnou jest, anebo celé fíjaly s okrasami ornamentálními opraveny nebudou.

Oprava ostatních okras, která by ovšem žádoucná byla, kdy lešení již postavena jsou, mohla by tehdy předsevzata býti, jestliže by jinak, buďto to příspěvky vesel. výboru městského, buďto to příspěvky dobrovolně sebranými, potřebných prostředků zjednáno bylo.

Zároveň vyjednáva se se stavitelům domu Svato-vítského p. J. Mockrem, aby správu té stavby převzal.

O tom budiž zpraven archaeologický sbor »Vocela«, jakož i městská rada v Kutné Hoře, aby k stejnému

účelu sbírky zavedly a o výsledku c. k. místodržitelství sdělení učinily. Při tom se podotýká, že velesl. výbor zemský byl již odtud požádán, aby k tomu působiti ráčil, by k opravě veškerých okras ornamentálních v zájmu této, pro celou zemi čestné památky stavitelské přiměřený příspěvek z prostředků zemských povolen byl.

Slavné zastupitelstvo král. horního našeho města uznávajíc slušný obnos k zachování této zajisté vynikající památky architektonické, uznávajíc, že teprve úplná oprava veškerých okras ornamentálních s to jest, aby této stavbě dodala původního rázu, vyhovělo s hora uvedenému vyzvání a věnovalo ve své schůzi ze dne 28. března t. r. 5000 zlatých splatných v pěti ročních lhůtách z důchodů obecních, 1000 zl. pak z důchodu městského špitálu splatných v pěti ročních lhůtách po 200 zl. a sbor náš »Vocela« dle usnešení valné hromady 22. dubna t. r., rovněž 1000 zl. splatných v pěti ročních lhůtách po 200 zl.

Uvážíme-li, že také velesl. sněm království českého pro rok 1883 2000 zl. věnoval a že přízně své i do budoucna neodepře, může sbor směle tvrditi, že zbožnost a obětavost ještě nevymřely.

Kéž by i nadále k úplnému zachování a zvelebení českého Sionu, v jehož zdích téměř všechny radostné i strastné události vlasti naší jsou vepsány, pokračovaly jako druhy rovnou mocí vznešenosti ducha a zbožnosti a neustály, až by staroslavný tento pomník posvátného stavitelství opět ze svého úpadku povstal a obnovenou krásou brzy se zaskvěl!

Činnost sboru »Vocela« směřující i v tomto roce nejen k zachování, ale i zvelebení tohoto pomníku české slávy a české cti chrámu sv. Barbory, zvýšila se znamenitě při skrovných jinak příjmech jeho, darem velesl. sněmu království českého, který na nejnutnější opravy řečeného chrámu pro r. 1882 opět 2000 zl. věnoval.

Správní výbor byl v pravdě na rozpacích, co dříve při žalostném stavu řečeného chrámu bylo by lze pořídit. Rozhodl se však po náležité úvaze a poradě se slovutným architektem a stavitelům domu Svato-vítského p. Jos. Mockrem, pro výměnu dvou oken a

sice jednoho v ochozu kaplí a druhého na empoře, obou na straně púlnovní, poněvadž kamené žebry jich byly polámany, a do vnitř kostela silně nachýleny, takže prudkou vichřici snadno se mohly do vnitř zvrátiti. Též bohaté kružby obou byly velice chatrné, vyžadující záměny co nejrychleji. Na požádání sboru vyhotovil dle vzorů původních p. stavitel V. Dajbich oba nákresy a předložil je sboru ke schválení. Správní výbor tak učinil, vyslovuje toliko přání, aby nákresy dříve než velesl. c. k. místopředsedství a zemsk. výboru ku potvrzení se zašlou, p. architektem Josefem Mockrem, budoucím stavitelem svaté Barbory, byly schváleny, ano by najisto c. k. místopředsedství tak samo učinilo a tím celá záležitost se zdržela.

Když p. architekt oba plány schválil, byly tyto zaslány c. k. místopředsedství a zemskému výboru a o schválení p. Jos. Mockrem v žádosti učiněna zmínka.

Velesl. císař. král. místopředsedství výnosem ze dne 7. září 1882 č. 56087 předložené nákresy a rozpočet výloh na znovuzřízení oněch dvou oken technickým oddělením zkoumalo a dotčený náklad na 1700 zl. 58 kr. upravilo.

„Jelikož tato znovuzřízení (praví se v onom vynešení) dle udání ct. spolku ve srozumění se stavitelem chrámu sv. Vítu p. Mockrem, jemuž vypracování plánů ohledně obnovení chrámu svat. Barbory svěřeno bylo, provésti se má, tedy je velesl. císař. král. místopředsedství ve srozumění s Nejd. bisk. konsistoří v Hradci Králové a s velesl. výborem zemským pod tou podmínkou schvaluje, když předložené plány p. stavitelem Mockrem dodatně podepsány budou, což každým pádem a bezpečně ještě před provedením této opravy státi se musí. C. k. okresní hejtmanský v H. K. 11/9 č. 13362. Stalo se tak. S prací započalo se po došlém potvrzení při dolepní okně chorového ochozu v II. kapli hned se vším úsilím, poněvadž na kružbách i žebrech oněch již před tím, když sbor se dozvěděl, že návrh jeho velesl. c. k. místopředsedstvím schválen a toliko ještě ke schválení Nejd. bisk. konsistoří v Hradci Králové a velesl. zemskému výboru předložen bude, pracováno pilně v hutí kamenické p. Ladislavově. Velice zvětřalá, sesutím hrozící kružba i s pruty byla vybrána a novou z kamene hoříckého, ovšem dle vzoru starého sdělanou, nahrazena. Při této práci shledáno, že větší díl bohatě článkované obruby okenní, jakož i římsu podokenní třeba vyměnit novou. Stalo se tak bez ohledu na to, že se rozpočet na 493 zl. 87 kr. stanovený o 236 zl. 86 kr. přestoupil. Celé okno třemi pruty bohatou kružbu nesoucími, ve 4 pole rozděleno jest, 9 m. 60 cm. vysoké a 2 m. 18 cm. široké a stojí tudíž 730 zl. 75 kr.

Sotva že práce vykonána při okně dolejších dne 25. října, započalo se s výměnou jednoho z největších, ale také nejchatrnějších oken emporních.

Prostřední toto okno emporní jest čtyřmi pruty na pět polí rozděleno. Pruty spojují se nahoře vždy přes jeden, polokruh ve středu každého pole se protínajíce; nahoru do kružby vycházejí pak do velkého kruhu, v jehož středu se menší kruh s trojlístem

nalezá, kolem něhož vinou se čtyři plameny (jeptišky). Podobné větší dva plameny nalezájí se též dole po stranách velkého kruhu.

Celé okno jest 8 m. 75 cm. vysoké a 3 m. 9 cm. (ve světlosti) široké. Stojí 1206 zl. 71 kr. Jsou obě okna tak dovedně provedena hutí naší domácí, že na každého milý činí dojem. Správní výbor neobmeškal před otevřením sněmu království českého podati zevrubnější počet z oprav stavebních, které jeho přičiněním z peněz sněmovních byly podniknuty, jako vyasfaltování kamených žlabů a chodníků mezi střechami kaplí řečeného chrámu, vyčištění a vyložení svrchních operacích oblouků plechem oloveným. Vzdal nejvroucnější dík velesl. sněmu království českého za podporu 2000 zl. za rok 1882 k téměř účelu věnovanou a přičinil prosby, aby velesl. sněm k další opravě na r. 1883 příspěvek lonskému rovný milost. vě povoliti a se u vysoké vlády přimluvití ráčil, by velechrámu sv. Barbory dostalo se značnější podpory roční z prostředků říšských.

O petici zasláné a podané velectným poslancem našim p. MDr. V. Bachem pojednáno ve XIII. schůzi veleslav. sněmu našeho 19. října 1882. Při položce »podpory a příspěvků« ujal se slova poslanec Karel Adámek.

Předsedav, že účinné podporování výtvarných umění, obětovné zachování starožitných památek uměleckých pokládá se za čestnou povinnost a za důležitý kulturní úkol státu, — že historické památky jsou vůbec přirozený základ ústrojího vývoje národního umění, zdroj ušlechťujícího a nad kal všedností povznášejícího sebevědomí a hrdosti národů, přešel k slavným památkám vlasti naší s dostatek sešlým, poněvadž málo podporovaným, mezi nimiž uvedl staroslavý chrám svaté Barbory a pravil:

»Výbor rozpočtový navrhuje, aby k žádosti archaeologického sboru »Vocela« v Kutné Hoře na restaurování, vlastně na zachování téhož chrámu byla povolena i na rok 1883, jako v minulých dvou letech podpora 2000 zl.« Chrám svaté Barbory byl založen v XIV. věku slavnou hutí pražskou, dokončen pak jest teprve v XV. století. Při něm stavěli mimo jiné věhlasný stavitel pražské brány mistr Rejsek a genialní původce dvorany Vladislavovy na hradě pražském Beneš Lounský.

Soud všech znalců v tom se srovnává, že chrám sv. Barbory jest nejskvělejší a největší památka české gothiky Vladislavské a *klenot pro naše dějiny umění přímo neocenitelný.*

Když před nemnohými lety vůdce našich politických odpůrců (dr. Herbst) chrám sv. Barbory navštívil, nadšen velebností svatyně této, pravil: »Tento pomník ušlechtilé síly, jenž náleží k nejvznešenějším památkám stavitelským v Rakousku, nesmí zahynouti — musí býti potomkům zachován.« A tento velkolepý chrám od r. 1773, kdy po zrušení řádu jezovitův studijnímu fondu byl odevzdán, jest tak opuštěn a spuštěn, že již před 50 lety pokládána zkáza jeho za neodvratnou. Po více 100 let užívá stát velikou kolej

jezovitskou při tomto chrámu, — o opravování kostela sv. Barbory však se po celý ten čas nestaral.

Vina spuštění a žalostného spustošení kostela sv. Barbory spadá plnou měrou a těžhou na bedra správy státní, kteráž teprve v posledních letech pobádáním sboru »Vocela« počíná se o tento chrám starati.

S radostí jsme jistě uvítali početí restaurování kostela sv. Barbory za správy nejpřednějšího znalce naší české gothiky, stavitele pražského domu architekta Mockra, avšak s politováním vidíme, že posud ke včasnému provedení, k zachování chrámu tohoto na nejvýše potřebné práce restaurační náklad ze státních důchodů povolen není, tak že by byly tyto práce bez podpory tímto sl. sněmem v minulých dvou letech povolené, musely býti zastaveny. Zachování chrámu sv. Barbory jest povinností státu i království českého a království české by jistě této čestné povinnosti plnou měrou bylo dostalo, kdyby náš lid při nynějším zřízení státním polypem centralisace ochuzován nebyl. Kdyby na př. toliko náboženské fondy zemí koruny české, jež měly v letech 1880—1882 po odčítání vydání 3,093.464 zl. čistý přebytek 1,790.110 zl., byly vydány v samosprávu, nedovolávali bychom se jistě pomoci státu ku zachování našich památných chrámů.

Při nynějších smutných poměrech našich zemských financí musíme s opravovou bolestí přimlouvat se za povolení toliko 2000 zlatých na zachování chrámu sv. Barbory, jsouce přesvědčení, že touto podporou nemohou býti práce stavební, ku zachování této Svatyně nezbytně potřebné, jichž náklad jest na více 200.000 zl. rozpočítán, s potřebnou rychlostí provedeny. Má-li býti zkáza chrámu sv. Barbory, jež by byla největší pohanou naší doby i památkou neslychaného barbarství, odvrácena, musí především říše, co patron tohoto chrámu, vykonati svou povinnost a proto přimlouvám se také za přijetí resoluce, výborem budžetním navržené. (Výborně!)

K návrhu Wolfrumovu schválena resoluce a přijata zároveň tato resoluce: »Zemskému výboru se ukládá, aby na slavnou vládu působil k tomu konci, by otázka v příčině přispívání studijního fondu, jakožto patrona k zachování a opravení chrámu sv. Barbory v K. H. se všemožným urychlením byla vyřízena.«

V té době, kdy sněmovní usnesení se stalo, aby zemský výbor u vysoké vlády za vše možné urychlení záležitosti sv. Barbory působil, dostalo se sboru »Vocelu« na výsosť potěšitelné zprávy, že v rozpočtu státním, jak již uvedeno, má řečený chrám pro r. 1883 prvou položku 12.000 zl.

Neméně pečoval sbor o vyzdobení chrámu, postaviv v kapli rodu z Vrchovišť *I. goth. oltář u sv. Barbory*.

Staroslavné naše město chová v sobě čtyři skupiny dobrých obrazů, jež zdobily druhy tolikéž skládacích oltářů a sice u sv. Barbory 2, v kostele Matky Boží na Náměstí 2 a mimo ty 6 křidel z po-

dobných skládacích oltářů v kapli sv. Václava ve Vlašském dvoře.

Nesla se tudíž snaha sboru k tomu, aby tyto zbytky četných jistě v někdejší Hoře výtvořů umění malířského byly nejen zachovány, ale aby se jim dostalo stejnorodých oltářů. Zvláště ale přál si toho, aby kaple rodu z Vrchovišť, na vzácné malby nástěnné tak bohatá, okrášlena byla jedním z těchto výtvořů uměleckých a sice skříňovými obrazy druhy v kapli sv. Kateřiny visícími. Než myšlenka sborem pojatá stala se teprv letos skutkem a kaple řečená opatřena tímto co do stáří k freskám hodicím se oltářem obnoveným. Pocházíť co do slohu, celé úpravy, uměleckého provedení, obzvláště ale co do předmětu obrazu hlavního z počátku XV. věku.

Rozevířený oltář představuje výjevy ze života Matky Boží, křídla v středu příčkami rozdělená mají za předmět *zvěstování, zasnoubení, navštívení Panny Marie a narození Páně*. Na hlavním středním obraze vidíme 7 svatých panen: Sv. Apolenu, sv. Alžbětu, Markytu, Anežku neb Dorotu, sv. Barboru a sv. Kateřinu, mezi nimiž u prostřed na trůně P. Marii co Matku Boží s Ježíškem na klíně, jež v ruce pravé drží kvítek karafiátu a levou ruku vztahuje po jablku, které mu sv. Barbora podává. Tato jakož i sv. Kateřina sedí v popředí v pravo a v levo na výběžcích trůního sedadla Panny Marie, majíce emblemy na podlaze ležeti, kdežto světičky stojící je v ruce drží.

Z obrazů s velikou zručností a určitostí malovaných, vyniká obzvláště velký obraz velmi jemným, láskyplným provedením. Hlavy osob po způsobu té doby jsou ponejvíce kulaté, tváře plné s velmi jemným zbarvením, ruce ušlechtilé, ač poněkud přehnaných útlých kloubů, přece však pěkného pohybu. Roucha jsou naskrze krásné a mistrně kladena a s velikou pilí provedena.

Na hlavě Bohorodičky stkví se bohatá ozdobná koruna — korunami různých tvarů okrášleny jsou i světičky co dcery královské. Zlatá půda, na které se obrysy postav krásně povznášejí, podobá se bohatě ozdobenému koberci, jež za cipy a uprostřed drží tři vznášející se andělé.

Když obě křídla oltáře se zavrou, tvoří zadní jich strany jedinou plochu s obrazy knížat apoštolů Petra a Pavla. Ač malba těchto obrázků jest mnohem hrubší a poněkud nedbale provedena, přece i zde jeví se štětec obratný. Oba tyto obrazy jsou nad míru sešlé a sborcené, poněvadž oltářík obyčejně býval otevřen a ony braly škodu tím, že snad mimo slavnost sv. Petra a Pavla stále ke zdi byly obráceny.

Na zničení této umělecké památky pracovali o závod zub času a vandalismus doby minulé. Tak trpěla svěžeť barev tím, že ji pokrývala sestárlá kůra čoudu a prachu. Dřevěné desky, na nichž obrazy jsou malovány, byly na několika místech rozklíženy a plny červotočiny. Sborcené desky dvířek, opadaná barva i se základním nátěrem, to vše svědčí o tom, že oltářík z většího dílu býval otevřen. Rám starý, snad ještě původní, utrpěl nejen časem a červotočinou, ale

ponejvíce ohyzným nátěrem černým — smolným, který odstraniti nebylo již lze a který i do obrazů samých na mnoze zatékal. Touž barvou smolnou byla i zlatá, hladká půda za kobercem a anděly natřena — všechno zlato jako nimby kolem hlav, zvláště ale zlatý koberec pokrývala z příčin nepochopitelných hrubá, šedá, velice již zatvrdlá barva — vkusné koruny byly přemalovány jinými, zcela nevkusnými. Při odstraňování tohoto nátěru shledáno, že té doby, kdy řečené opravy se děly, bylo vše krásně udrženo, poněvadž veliká část dovedla vzdorovati i všemu násilí.

Při opravě jednalo se o to, aby především zabezpečeny byly dřevěné desky obrazové. Z té příčiny byly opatrně skliženy, mížovými svlaky opatřeny a do nového velice dekorativního rámce, jenž úplně dle starého vzoru vypracován byl, vloženy. Aby se ale dalšímu šíření červotočiny přítrž učinila, napuštěny byly desky roztokem jedovatým (sublimatem). A když dírký a štěrbiný ztmeleny, části opadané vyrovnaný, bylo lze přistoupiti k čistění. Čistění a zamalování povstalých skvrn vykonal Petr Maixner, malíř dějin v Praze, s takou pietou a péčí, že umělecká tato památka na své původnosti nejen neutrpěla, ale své prvotní skvostnosti a jasnosti nabyla.

Obnovené tyto obrazy upraveny dle nákresu páně Wachsmanova v pěkný oltář skříňový, bohatě polychromovaný, tak že ušlechtilost architektury odpovídá ušlechtilosti malby, celek pak ušlechtilým malbám kaple rodu z Vrchovišť.

S uspokojením může sbor pohlížeti na krásný výsledek vykonané práce, zachráněni totiž výtvaru českého umění a z uspokojení čerpatí odvahy a síly ku další práci. Správní výbor dal oltářík onen fotografovati a fotografie zaslal c. k. ústřední komisi pro zachování uměleckých památek ve Vídni. Ústřední komise děkujíc za fotografie krásného oltáře mariánského doložila, že sbor zbudováním onoho oltáře vykonal krásné, následování hodné dílo, k němuž nemůže leč blahopřáti.

Gotický oltář tento postavil sbor v kapli rodu

z Vrchovišť, již klenba dosud vymalována není. Jak již loni uvedeno, předložil sbor, usiluje o dokončení malby kaple řečené, veosl. c. k. místopředsedství ná-kresy, jež dle zachovalých, starých, něco málo znalých zbytků dělal slovný p. Petr Maixner. Veosl. c. k. místopředsedství ví je dne 12. dubna 1881 č. 22190 v plné míře schválilo, 400 zl. k témuž účelu poukázalo a nařídilo, aby sbor o to péči měl, by tyto práce malířské za příznivého počasí provedeny byly. Než ještě téhož roku a sice připisem veosl. cis. král. místopředsedství dáno sboru na vědomí, aby se od práce té ustálo, poněvadž by, jak se v příspěvě praví, při obsáhlé opravě, jakou lze při chrámu řečeném očekávati, malby ony na klenbě zkázy utrpěti mohly. Sboru nezbyvalo, leč zažádati za prodloužení částky povolené.

Když však v roce právě uplynulém záležitost chrámu sv. Barbory vyřízena nebyla, a obavy s hora uvedené i nadále stávalo, podal sbor k veosl. c. k. místopředsedství žádost, aby oněch 400 zl. na vymalování klenby stropové v kapli rodu z Vrchovišť poukázanych k obnově fresk na kolmé zdi jedné kaple sousední použito býti mohlo. Sbor sám pak dal by ze svých prostředků obnoviti 2 velké obrazy, smrt sv. Kateřiny a velkolepý znak kutnohorský, a byly by takto 4 stěny dvou kaplí obnoveny a obecnost stále se dotazující, proč v obnově fresk se nepokračuje, ukojeno.

Žádost sboru nebyla však dosud vyřízena a proto nebylo lze v roce právě uplynulém v obnově fresk pokračovati.

Činnost spolku na venek byla ve všech kusech toho způsobu, jakého důstojnost a vážnost sboru našeho vyžaduje.

Bratrské spolky, jichž účelem jest rovněž podporování vědy a literatury české, silil spolek náš tím, že přistoupil jako člen přispívající, aneb že odbíral časopisy těmi spolky vydávané. Jeť pak spolek náš členem Uměl. Besedy, spolku historického, křesťanské Akademie, Musea, předplatitelem Památek archaeologických a Methoda.

Karel Vorlíček,
jednatel.

Odvod k »Methodu«:

V květnu předplatitelů:

	V diecési	u b y l o	p ř i b y l o	
V Čechách	pražské	—	Jan Ráž, hraběcí správce v Slavětíně.	I
Na Moravě	brněnské	—	Karel Žák, kooperátor v Lišni	I

Čítá tedy »Methoda« 402 předplatitelů. S pomocí Boží počet stále vzrůstati bude.

Veškeré dřívější ročníky »Methoda« má na skladě redakce »Methoda« v Karlině č. 234.

»Methoda« vychází vždy 30. každého měsíce. Předplatné, jež činí poštovní zásilkou na celý rok 2 zl., na půl leta 1 zl., přijímá pouze na jednu z těchto dvou dob administrace v Karlině, číslo 234. Jen frankované listy se přijímají. Rukopisy redakci zasláné nevracejí se. Dopisy, týkající se redakce, buďtež zasílány F. J. Lehnerovi franco, v Karlině, č. 234. Reklamace zasílány buďtež do expedice v knihkupectví M. Knappa v Karlině, Královská třída číslo 52.

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo 6.

V Praze, dne 30. června 1883.

Ročník IX.

OBSAH: Zodpovídané „otázky archaeologické.“ Farní chrám Páně sv. Kateřiny v Klimkovicích ve Slezsku — Poutní chrám Panny Marie Sněžné u sv. Kamene. — Sloh renaissanční. — Literatura. — Z akademie křesťanské. Odbor umělecký: Zpráva za měsíc červen.

Zodpovídané „otázky archaeologické.“

II 4.

Farní chrám Páně

sv. Kateřiny v Klimkovicích ve Slezsku.

Napsal *Pavel Pavelka*, zám. kaplan v Lišni. (Dokončení.)

Kostel jest *jednolodní*, a má na straně severní přistavenou kulatou kapli, na jižní sakristii a kulaté schodiště na kruchtu. *Zdě* lodní jakož i presbytáře podepřeny jsou *opěráky* o jednom ústupku s prostým přístřeškem. *Okna* nemají, jak by toho sloh vyžadoval, oblouk lomený, nýbrž jsou *polokruhová* a jednoduchým bílým sklem zasklena.

Vchodů má kostel šest. Hlavní, na straně západní pod věží hned vedle vchod na věž a zároveň na kruchtu; tři vchody na straně jižní, a sice do kostela, do sakristie a na kruchtu po točitých schodech. Na straně severní vchod do přistavené kaple. *Vchod hlavní* a onen do kostela na straně jižní jsou sklenuty v *oblouku lomeném*. První jest *nízký* a *hluboký*, máje *obložení kamenné* ve způsobu *pětihranných tabulek*, a u vrchu nad vchodem ve zdi zasazenou čtyřhrannou *desku kamennou*, v níž vytesán *Kristus na kříži*. Obložení na straně jižní ze žlábků a pruhů se skládá. Ostatní čtyry vchody jsou čtyřhranné.

Vnitřní stavba kostela provedena jest v *gotice*. V lodi i v presbytáři jest *klenba křížová*, jejížto *žebrá* v kulaté sbíhají se

svorníky, a na hladkých spočívají *krákorcích*. V presbytáři na straně evangelní jsou místo dvou krákorců *lidské vousaté hlavy*.

Kruchta, naproti hlavnímu oltáři spočívá na *klenbě křížové bez žeber*, jež na mohutných čtyřech sloupech jest vystavena.

Oltáře má kostel *čtyři*, ne však ve slohu stavbě přiměřeném, nýbrž v *copovém*. *Hlavní oltář* sv. Kateřiny v presbytáři polychromovaném, jenž od lodě obloukem lomeným jest oddělen a o stupeň výše, jest zděný, a chová v sobě svat. ostatky, jichž autentika zní takto:

»A. D. 1803 die 24. Nov. ego Aloysius Josephus S. R. J. comes a Kolovrath Epus Sareptanus canonicus Capitularis, Vicarius Generalis et Officialis et Suffraganeus Olo-mucensis consecravi Portatile hoc inclusis in eo SS. M. M. Crescentii, Generosi et Theodora Reliquiis.«

Obraz, představující sv. Kateřinu uprostřed andělů, maloval Dom. Kindermann, malíř ve Vídni v r. 1780, na zakázku a útraty hraběte Františka Wilčka. Po stranách obrazu umístěny jsou čtyry sochy Svatých, které značné jsou velikosti a dosti slušné

provedeny, při opravě však velmi pestrými barvami byly natřeny.

Druhý oltář v lodi na straně epištolní vystaven jest ke cti Panny Marie Čenstochovské, jejímž obrazem jest i ozdoben. Portatile oltáře tohoto má tento nápis:

»Ego Carolus Godefridus Epus Capharnensis S. R. J. Eques de Rosenthal Fidel. Metrop. Capit. Olomucensis Canonicus Capitularis, Archiepiscopatus Olomucensis Suffraganeus, nec non Vicarius in Spiritualibus Generalis et Officialis, Portatile hoc consecravi, eidemque Reliquias SS: MM: Simplicii, Bonasi et S. Faustae imposui.«

Oltář tento snad počátek vzal v r. 1758. Roku tohoto, jak se v památní knize farní dočísti lze, panovaly ve farnosti Klimkovské rozličné nakažlivé nemoci.

»A. 1758 25. decemb. milites Regio-Cesarei Joschkiani venerunt Koenigsbergam, per aestatem urbem Nissam* in Silesia oppugnantes, et tot militum infectos morbo scabioso, galico, calidis febribus, petechiis, apostematibus advexere atd. . . .«

(Farní p. k.) Za tohoto těžkého navštívení Božího slíbili farníci Klimkovští pouť do Čenstochova.

»Ut Deus misereatur populi sub hac Parochia, emissum est etiam a communitate in perpetuum peregrinandi processionaliter Czenstochovium ad B. V. inviolabile propositum.«

Třetí oltář, v lodi oproti předešlému, sv. andělům strážným (dříve oltář sv. kříže) zasvěcený, má vložené portatile, jehož pověrovací listina zní:

»A. D. 1750 die 18. mensis Julii Ego Johannes Carolus S. R. J. comes et Dominus de Scherfenberg, Dominus in Hohenvang Spielberg, superiori Rindsberg et Rabenstein, Dei et Apostolicae Sedis gratia Epus Tenezensis, Cathedralis Ecclesiae Olomucensis Canonicus Residentialis, Custos et Suffraganeus, necnon Archidiaconus Oppaviensis, consecravi hoc altare portatile, et Reliquias SS: MM: Silverii, Reparati et S. Tranquillae V. et M. in eo inclusi.«

Jak již bylo podotknuto, přistavěna jest na severní straně kostela kaple na počest sv. Jana Nep. Jest 6° dlouhá a 4° široká. Vystavěti ji dal Jindřich Vilém hrabě Vilček, pán na Klimkovicích a patron chrámu Páně. Klenba její jest kopule, z prostřed které lucerna křížem zdobená jako věžka vyčnívá. V kapli této jest *čtvrtý oltář svat. Jana Nep.* Socha tohoto světce jakož i sochy jemu po boku postavené, sv. Václava na

straně evang. a sv. Mořice na straně epišt., jsou z bílého alabastru krásně zhotoveny a takřka přirozené velikosti.

Pod kaplí tou jest *hrobka* hrabat z Vilčků. Jak nápisy v kapli umístěné udávají, odpočívají v ní: 1. Zakladatel kaple hrabě Jindřich Vilček, který tu má krásný náhrobek z alabastru, představující poprsí jeho, pod nímž na desce nápis:

»Hic jacet peccator, hujus Capellae fundator, quondam illustrissimus ac excellentissimus Dominus, Dominus Henricus, Guilelmus S. R. C. Maj. Comes de Vilček liber Baro de bona terra et Hultschin, Dominus Minorum Koenigsberg, Ostrau, Kreuzenstein, Petrowitz, Roy etc. etc. Sac. Caes. R. Catholicae Majest. actualis intimus et consilii Aulae bellici Consiliarius, Camerarius, Generalis Campi Marschalis, unius Regiminis pedestris Collonellus Comendans, fortalitii, Glogoviae nec non Silesiae supremus militiae Comendans.«

2. Na straně epišt. zazděný kámen věští: »Graf Caspar Wilček geboren 19. Juli 1700, gestorben 1. Maerz 1777.«

3. Náhrobek ze železa bílý a mříží opatřený na straně evang. má nápis: Hier ruhet in Gott Franz Josef Graf von Wilczek, Freund Panierherr von Hultschin und Guttenland k. k. Kaemerer, Herr der Herrschaften Königsberg, Polnisch Ostrau, Poruba, Gross Polom, Kreuzenstein, Sebar, Praunsberg und Tresdorf, geboren den 4. October 1748, gestorben den 27. September 1834.«

4. Na epišt. straně kamenná deska s nápisem: »Graf Stanislaus Wilczek geboren den 24. November 1792, gestorben den 23. Maerz 1847.«

V kapli umístěna jest na straně proti oltáři socha sedmibolestné Panny Marie, a postaveny jsou tam tři *povědnice*.

Mimo hrobku pod kaplí, jest *starší hrobka* pod presbytářem v kostele, do níž vchod v lodi velkým čtyřhranným kamenem jest ukryt, na němž vytesána jest postava rytíře a tento nápis švabachem:

„Im Jahre 1595 den 27. Monatstag Aprilis ist in Gottseliglichem vorscheiden der edle gestrenge Ritter, Herr Andreas Senig von Wakersdorf Erbherr auf Tribitz und Kinsberg liegt alhier begraben.“

Latinkou:

»Sic transit gloria mundi.«

V presbytáři na straně epišt. jest ve zdi šest zazděných náhrobních kamenů alabastrových, na nichž jsou postavy dvou ry-

tířu a čtyř paní, u jichž nohou erby rodinné a na vrchu *nápisy švabachem* psané, jež udávají jména těch, kteří zde vypodobnění a v hrobce odpočívají. Zní pak nápisy takto:

1. „Anno 1596 den 20. Febr ist in Gottseliglichen vorschieden die wohlgeborne Frau Frau Tworkowśka von Tworkow und Krawarz. Frauen Khatarinen Dihilowśfin von Diehilow eheleibliche Tochter liegt alhie begraben, welcher Gott gnedig seie und am jüngste Tage eine fröliche auferstehung gebe.“

2. „Anno 1598 den 13. Monatstag May ist in Gottseliglichen vorschieden die edle und ehrenvolle Khatarina . . . (ostatní nečitelné).

3. „Anno 1580 den Dienstag nach Bartholomäi ist in Gottseliglichen vorschieden die wohlgeborne frau frau Barbara, geborne von Wirben, wayland des auch wohlgebornen Herrn Herrn Suwen von Füllstein ehlich Gemahl, liegt alhie begraben, welcher Gott der Allmächtige gnedig und barmherzig seye, und am jüngste Tage zusamt allen Christgläubigen und -auserwählten eine fröliche auferstehung geben und verleihen wolle.“

4. „Anno 1576 den Montag nach Johan Bap. ist in Gottseliglichen entschlafen die edle und tugendreiche Jungfer Anna, geborne Senitz, des edlen gestrengen Ehrenfesten wol benannten Herrn Andre Senitz von Markwatowitz und Tribic und Kinsberg Erbherrn Tochter, welcher der Gnedige Gott barmherzig seye und am jüngste Tage eine fröliche auferstehung verleihe.“

5. „Anno 1578 den Dienstag nach Georgii ist in Gottseliglichen vorschieden der Edle gestrengte Ehrenfeste Herr Fabian Senitz von Markwatowitz auf Tribic, welchen Gott der Allmächtige gnedig und barmherzig seye und am jüngsten Tage zusamt allen auserwählten eine fröliche auferstehung geben und verleihen wolle.

6. „Zeta Panie 1600 den pamatny w zeleny swrtek mezi czwarte a pate hodinie w notzy Pan Buoh wśsemohantzy gest z tohoto bydneho Swieta strze smrt zřastny powolati ratzyl Pana Krystoffa Bzentze z Markwartowitz na Trzebowitzych a Klimowitzych, jehožto dušy Pan Buoh Nebesky milostny byti ratzy a s ginimy wywolentimy do Elawy Swate przi-gmauti. Amen.

Docela u vrchu nade všemi těmito náhrobními kameny jest nápis v latince:

»Justus in sua fide vivet. Hab. II. Justorum animae in manu Dei sunt et non tanget illos tormentum mortis. Sap. III. Justi vivent in sempiternum.«

Na klenotech má kostel velké *stříbrné ciborium* vypuklou prací zdobené a 4 *kalichy stříbrné*, z nichž jeden *gotický*, bývalému faráři Klímkovskému, vdp. kanovníkovi Janu Pawelk-ovi k jeho kněžským druhotinám darovali bývalí kooperatoři jeho, jichž jména na noze kalichu jsou vyryta. Též sluší zmíniti se o některých *krásných rousích* kostelních. V kostele jsou též *podstavce rozličných řemesel*. Kromě chrámu farního stojí na hřbitově

chrám Nejsvětější Trojice.

Jest zděný, 10⁰ dlouhý, a šířka jeho v lodi 5⁰ 4', v presbytáři 3⁰ 2'. Chrám tento vystavěli prý měšťané Klímkovští na své vlastní útraty, a sice za doby, když luteráni farní chrám byli drželi. Za příčinou tou posud účtuje o tomto chrámu obecní zastupitelstvo. Kostel má malou *věžku dřevěnou*, v níž zavěšen jest zvonek 30 lib. těžký. *Vchody* má čtyři, z nichž *dva v lomeném oblouku* jsou sklenuty, *dva čtyřhranné*. Okna, po každé straně tři, jsou *polokruhová*. Kostel uvnitř není klenutý, nýbrž má *strop plochý*. *Obraz oltáře dřevěného*, představující Nejsvětější Trojici, jest malován r. 1797 v Brně. Jméno malíře není známo. *Portatile* má tento nápis:

»A. D. 1737 . . . Dominus in Hugartbach, Dei gratia et apostolicae Sedis Episcopus Thermopolitanus, Praelatus infulatus, Suffraganeus, consecraví portatile hoc, eidemque reliquias SS: MM: Coelestini, Clementiani et S. Verecundae imposui.«

Na slavnost Nejsv. Trojice konají se v tomto chrámu velké služby Boží, za kterou příčinou se z farního chrámu P. v průvodu s nejsv. Svátostí oltární sem docházívá.

Za času pruské války r. 1866 protestanté své bohoslužby v chrámu tomto vykonávali. An kostel již byl příliš časem utrpěl, byla r. 1882 nejnutnější oprava zevnitřní i vnitřní předsevzata, na nižto se věnovalo 500 zl. r. č.

Farní stavení o jednom poschodí bylo po ohni r. 1854 důkladně opraveno a břídlíci pokryto. Stojí hned u kostela. Ku fáře přináleží 24 jiter polností, z nichž roční výtěžek asi 184 zl. r. č. obnáší. (Pam. knih. far.) Na desátcích dostával farář 120 měř žita a 123 m. ovsy; nyní dostává výbavy 361 zl. 20 kr. r. č. Za dřívějších 26 věder piva bře 117 zl.

Nejstarší matrika jest od r. 1698.

Patronem chrámu P. i fary jest nyní hrabě Jan Wilček.

Na „rynků“ stojí: 1. *Missionární kříž*, postaven byl r. 1756 dřevěný, který časem sešel a r. 1865 nynějším kamenným byl nahrazen. 2. *Socha P. Marie*, postavena byla r. 1823. 3. *Socha sv. Šebestiána* nesoucí letopočet 1760, kterého roku byla postavena za tou příčinou, aby Pánbůh odvrátiti ráčil morovou ránu, která toho roku ve farnosti zuřila. Obě sochy jsou krásně pracovány.

Spolkový život v Klímkovicích zvláště v rocích sedmdesátých započal a zkvétal. Bylo to ponejvíce zásluhou tehdejších dp. kooperátorů. Především jmenovati sluší dp. P. Jos. Droběnu, nynějšího spirituala v kníž. arcib. alumnátě v Olomuci. Jeho přičiněním založeny byly spolky: „*katol. spolek tovaryšů*“, „*Katol.-polit. beseda*“ a „*Záložna*“. Svým vlivem též způsobil, že tehdejší farář Klímkovský a kanovník vdp. P. Jan Pawelek, poněkud bázlivý, přijal předsednictví v katolicko-politické besedě, a horlivě pak přednáškami na životě spolkovém se účastnil. Po příkladu P. Droběny horlivě nápotom působili v záložně a kat.-pol. besedě dp. Jakub Slavík, nyní farář v Pohorelicích, a Eustach Glabazňa, nyní spiritual v klášteře školních sester v Přestavcích, zakládající zároveň

spolky nové: „*Spolek křest. matek*“ a „*Pa-nen*“ a „*Dobročín sv. dětství Jež.*“ Mimo tyto stávají tam ještě: „*Bratrstvo klanění se Nejsv. Sv. Olt.*“ a „*Bratr. sv. růžence*“.

V obecním archivu chová se *listina z počátku XVI. stol., psaná na pergameni švabachem v řeči české*, jižto hrabě Kašpar Vlček měšťanům Klímkovským uděluje právo nálevu vína. Písmo listiny jest krásné, první řádek barevnými literami a posud čistě zachované. Ku konci stůjítež ještě jména polí, luk, kopců a lesů, jak mi byla sdělena.

Pole panská: »Folvarek u hájka,« »fol. k hrušce,« »folv. do krčá,« »výhun.«

Pole klímkovských občanů: »pod vinohrady,« »chmelík,« »pastevník,« »kostelní rola« náležejí nyní obci, »lagnovská« a »vřesinská« poblíž vsi Lagnov a poblíž hranic obce »Vřesiny,« a »na láni.«

Lesy a háje služí: »rakovec,« »březi,« »chmelník« a »Navratové křibí.«

Pojmenování luk: »velké louky,« »siberie,« »důlky,« »chvístalka« a »fífědy.« Na této poslední jest studně, z nížto všickni obyvatelé Klímkovští vodu k pití váží.

Kopce: »Valdrův kopec,« »Láň« a »padoly.«

115.

Poutní chrám

Panny Marie Sněžné u sv. Kamene.

Napsal Josef Hůlka, administrátor u sv. Kamene.

V nejjihnějším cípu Čech, asi 1 1/2 hod. jižně od Kaplice — stojí na utěšené samotě milostný chrám Panny Marie, jenž pod jménem »u sv. Kamene (beim hl. Stein)« daleko široko znám a čteně navštěvován jest. Jest veliký a prostranný, tak že může pojmuti několik tisíc lidí. Klenutí malované a německými nápisy k uctění Bohorodičky směřujícími ozdobené nepodepirá se o žádné sloupy a rozepíná se u znamenité výšce nad velikou světlou lodí. Jest jenom ze dřeva velmi uměle nápodobeno a zavěšeno ve vazbě krovu. Pěkná štíhlá věž, v níž tři zvony — dva jsou prastaré — zavěšeny jsou, ozdobena jest velkým křížem, tak že celý kostel, lesy kolkolem vroubený z dálky velmi milý pohled poskytuje. Při kostele přistavena jest *kaple* nad dvěma ohromnými balvany, z nichž jeden mající v objemu 13 1/2 metrů jest 190 m. vysoký a druhý s objemem 13 m. výše 210 m. dosahuje. Pohled na tyto balvany, z nichž větší slouží za podstavec soše P. Marie a menší soše sv. Josefa, jest nad míru překvapující — uchvacující.

Od této kaple táhne se okolo presbyteria po severní, východní a jižní straně pěkné *podlouhí* s křížovou cestou a dvěma kaplemi, z nichž severní Nepoškvrněnému Početí Panny Marie a jižní svat. Antonínu Pad. zasvěcena jest.

Několik kroků od kostela k západu stojí kaple, v kteréž z uměle vystavěné skály „*dobrá voda*“ vytéká.

Kdy se poutě na tomto místě začaly, nedá se s úplnou jistotou určití. Zbožná pověst vypravuje, že před více než třemi sty lety (1500*) byly balvany, nad nimiž nynější kaple stojí, jedním jediným, ovšem že ohromným balvanem a že se na něm Rodička boží se svým Synáčkem uprostřed andělův zjevila právě tak, jak to nyní sochy

*) V těchto dobách byla ještě zdejší krajina česká. Matriky fary Č. Rychnova jsou ještě ku konci XVII. století z části česky psány. Vůkolní městečka a vsi nazývaly se takto: Unterhaid = Dvořiště dolní, Czerekau = Stědrkov, Schemersdorf = Šeměrice, Drochersdorf = Drochy, Budageln = Budáky, Migolz = Mikoly, Bugans = Bukov-

na větším kameni naznačují. Pověst o tomto zjevení šířila se vždy dále a dále, a lidé přicházeli se všech stran uctít Rodičku boží u téhož kamene, na němž se zjeví ráčila a chovající jej u veliké účté nazvali jej sv. Kamenem. Poutníci vypravují si také ještě o tomto sv. Kameni, že prý se před dávnými časy sám od sebe na dvě půle rozpadl. Tyto půle pošínují prý se čím dále tím více od sebe, a až prý jich vzdálenost od sebe bude tak veliká, co by mezi nimi vůz sena projít mohl, nastane prý — soudný den. Co se této poslední pověsti týče, sluší poznamenati, že dle zápiskův z r. 1688 hořejší vzdálenost obou kamenů obnášela »úplný sáh« a že až podnes jest *skoro* tatáž.

Pověst o zjevení se Panny Marie na sv. Kameni vábila sice mnoho lidí, ale přicházeli jen jednotlivě. R. 1634 rozšířil ji ještě více. Téhož roku porazil si vedník z Č. Rychnova Šimon Stepinger u sv. Kamene strom. Když dřívím z něho doma topil, přiblížila se nepozorovaně tříletá jeho dceruška k ohni, který její šatíčky zasáhl a ji nebezpečně popálil. Lékař uznal, že přijde dojista o ruku. Ve svých úzkostech vzpomněl si zarmoucený otec, jak mnozí velikou důvěru k sv. Kameni mají. I nemeškal, putoval k němu a vzýval s vroucí důvěrou tu, kteráž sluje Potěšení zarmoucených. A hle — modlitba jeho jest vyslyšána a dítko jeho v kratičkém čase úplně uzdraveno. Pověst o tomto podivuhodném uzdravení roznesla se rychle po vši krajině a brzy přicházeli osadníci z Č. Rychnova, Dvořiště dolního, Kaplice a Rožmberka nejen po jednom, nýbrž s průvody uctít Rodičku boží u sv. Kamene, kdež ráčila se zjevíti a zarmouceného otce potěšiti. I nastala pilná potřeba sv. Kamen uctivě ohraditi a pro poutníky i za nepříznivého počasí nějak se postarati. Tuto starost převzaly na sebe řeholnice z řádu sv. Kláry (či Klarisky) v Č. Krumlově, jimž tato krajina patřila. Poněvadž tyto zbožné duše nehynoucích zásluh o sv. Kámen si získaly, jest slušno jejich památku aspoň kratičkou vzpomínkou uctíti.

I. Sv. Kámen pod ochranou zbožných řeholnic sv. Kláry.

Řád sv. Kláry zavedla do Čech blahoslavená Anežka, sestra českého krále Vá-

sko, Lodus = Mladoň, Obst = Hubce, Opolz = Tichá, Neustift = Lhotka, Leopoldschlag v Rakousích = Bibry. Česká řeč udržela se, nejdéle v Bukovsku, kdež ještě před 10 lety žili starci, kteří v mládí se svými rodiči modlitby ke stolu po česku vykonávali a jsouce již Němci až do své smrti česky se zpovídávali.

clava I., r. 1234 a vstoupila sama do něho. Příkladu tak vznešeného následovaly mnohé paní a panny urozené a tuhý tento řád záhy utěšeně vzkvétal. Na českém jihu ujal se r. 1361. Znamenitý šlechtic český pan Petr z Rožmberka měl 4 syny a dvě dcery. Synové jeho: Petr, Oldřich a Jan založili r. 1357 františkánský klášter v Č. Krumlově pro mnichy — a dcery jeho: Markéta, provdaná za Jindřicha z Hradce, Anna, provdaná za Jindřicha z Lípy a snacha Anežka, manželka jeho syna Jošta, založily r. 1361 taktéž v Č. Krumlově františkánský klášter pro řeholnice, jež slují Klarisky, a nadaly jej velikými dary. Také krajina, na níž osada č. rychnovská se sv. Kamenem se rozkládá, patřila řeholnicím v Č. Krumlově. Přeskoda, že se nám nezachovaly skoro žádné zprávy o pozhnaném působení těchto řeholnic; neboť veškeré listy a pamětní spisy se buď potratily, na rozličná — nyní nepřístupná — místa zanešeny aneb docela zničeny byly; ano nezachovala se nám ani jména všech abatýší (představených), jež panenský klášter v Č. Krumlově spravovaly. Zajisté jsou jména těchto zbožných duší tím lépe v knize života zapsána!

První představenou byla zakladatelkyně *Markéta*, kteráž ovdověvši r. 1365 do kláštera vstoupila. Aby klášter v duchovním životě tím lépe prospíval a v dobrých skutcích se rozhojňoval, vstoupil záhy v duchovní jednotu s cisterciáckým klášterem ve Vyšším Brodě. Tuto jednotu potvrdil dne 8. listopadu 1451 generál řádu františkánských proslulý světec Jan Kapistrán, jenž té doby na statcích pana Oldřicha z Rožmberka se zdržoval a proti Husitům s velikým prospěchem kázal. Vlastnoruční jeho podpis zní: »Fr. Johs. sdos. manu. ppa. me. ss.« t. j. Bratr Jan, kněz, vlastní rukou jsem podepsal.

Z následujících abatýší známa jsou jen tato jména: v r. 1460 *Markéta*, dcera pana Jindřicha z Rožmberka, r. 1466 *Voršila* — později *Brýda* a z první polovice XVI. století *Eliška Radějovská* a pak *Kateřina*.

V letech 1554—1585 spravovala klášter *Bohunka ze Sternberka*, kteráž v městečku Č. Rychnově práva odúmrtí se vzdala. Právo toto obtížné záleželo v tom, že poddaný, nemaje vlastních dětí, statek svůj příbuzným svým odkázati nesměl, ale statek ten po smrti jeho připadl vrchnosti. Její nástupkyně v letech 1589—1590 byla *Kateřina Tochovská*.

V první polovici XVII. století řídila klášter *Kateřina Kunašova z Machovic* a pak *Anna Kristina Pöperlova*.

Uslyševši Anna Kristina o zázracích u sv. Kamene a o velkých schůzích, jakéž se tam konají, odhodlala se vystavěti nad sv. Kamenem kapli. Dopisem ze dne 17. ledna r. 1653 dala starostovi v Č. Rychnově na vědomí, že dp. kvardián Františkánů do Č. Rychnova přijde, místo pro kapli nad sv. Kamenem vyměří a že krumlovský pan arciděkan Jiří Bílek za osm dní základní kámen posvěti.

Když však byla kaple vystavěna, ukázalo se velmi brzy, že poutníkům není poslouženo, a proto pomýšleno vystavěti kostel. Krumlovská kněžna Anna Marie z Eggenberkův darovala listem ze dne 18. července r. 1654 na tuto stavbu sto zlatých a potřebné stavivo — a obec č.-rychnovská dne 14. ledna 1655 potřebný pozemek. Těmito značnými příspěvky vystavěn jest hned vedle kaple u sv. Kamene kostel, kterýž nynější presbytář tvoří, zasvěcen ku počtě Panny Marie Sněžné a ozdoben od krumlovské kněžny velkým oltářním obrazem, jenž představuje Rodičku boží se Synáčkem na velkém kameni sedící.

Tatáž horlivá abatyše Anna Kristina dala r. 1666 dlouhé, na 19 sloupech spočívající podloubí s dvěma kaplemi postavit. Severní kaple byla již tehdaž — kdy ještě článek víry o nepoškrvněném Početí Panny Marie nebyl od apoštolské stolice slavně vyhlášen — zasvěcena nepoškrvněnému Početí sv. Panny a ozdobena oltářem, který věnoval purkrabí na Krumlově pan Martin Zahoranský.

Při této nové mariánské svatyni ustanoveni jsou kněží a sice nejprve řeholníci cisterciáci z Vyššího Brodu, s nimiž krumlovské Klarisky v duchovní jednotě byly. Prvním byl *Ignác Lux*, jenž r. 1699 jako farář v Strýčicích zemřel, a druhý *Alberik Šmíd*, jenž později v Kaplici (Kapelln) farářoval. Když takto i o duchovní potřeby poutníků s dostatek postaráno bylo, putovali tito velmi horlivě k sv. Kamenu, nalézali zde na přímluvu Bohorodičky pomoci ve svých tisícových potřebách, kde pomoc lidská marnou se osvědčila. Z vděčnosti vyprávěli o těchto dosažených milostech ustanoveným zde duchovním, potvrzovali své výpovědi vysvědčeními, svědky, ano i přísahou a zavěšovali na stěnách kostelních obrazy slibné. Ze spisův v archivu u sv. Kamene chovaných jde na jevo, že od roku 1634 až 1717 — tedy v době ani ne celých sto let — 231 poutníkům s důvěrou prosícím v nejrozmanitějších potřebách a nebezpečnostech zvláštní milosti prokázány byly. Bohužel že zlobou času — hlavně ku

konci minulého století — množství slibných obrazův bylo od sv. Kamene odstraněno, Bůh sám ví, kam zavlečeno anebo docela zničeno. Nyní zavěšují zase poutníci v kapli nad sv. Kamenem obrazy na poděkování, že Panna Maria jejich skroušené prosby vyslyšela a zanechávají berly na důkaz, že Rodička boží sluje vším právem »Uzdravení nemocných.« Pohled na tyto obrazy a berly dojíká každého velice.

R. 1676 vzdala se abatyše *Regina Leimbachova* své hodnosti, na niž povýšena byla *Eufemie Lauscekerova*,*) kteráž spravovala klášter až do své smrti dne 8. ledna 1686. Od r. 1688 byla představenou *Zuzana Mědinkova* až do r. 1696, kdy na věčnost povolána byla.

Dne 17. prosince 1696 byla zvolena za abatyši *Blažena Vintířova*, která po celý svůj život štedrou dobroditelkyní sv. Kamene byla. K rozmnožení mariánské úcty odhodlala se rozšířiti kostel. Městečko Č. Rychnov darovalo dne 9. srpna 1700 k tomuto zbožnému účelu potřebný pozemek a se stavbou započalo se ještě téhož roku. Kněz *Placid Habrt*, cisterciák ze Zlaté Koruny, byl tehdaž duchovním správcem u sv. Kamene a zachoval nám zprávu, s jakou horlivostí a láskou k Panence Marii veškerí vůkolní obyvatelé ponejvíce zadarmo na stavbě pracovali. Vypravuje, že sem přišel nějaký soused z Rožmitálu (Rosenthal) s prosbou, aby mu dovolili celý týden s ostatními nádeníky beze všeho platu pracovati — že prý bez toho Panence Marii ničeho dáti nemůže. I rostla tedy stavba vůči hledě a zbožná abatyše postavila ještě pěkný kůr, vysokou věž, do níž mimo dva staré zvony dala ještě r. 1707 nový na svůj náklad ulitý zvon pověsiti.

Když takto kostel nynější své podoby nabyl, dala také r. 1709 zbožná Blažena kapli nad »dobrou vodou« s vysokou věží postavit.

V této době a sice od r. 1701 až do r. 1716 vedl duchovní správu mnich ze Zlaté Koruny *Bohumír Lux*, jemuž od r. 1710 věrně pomáhal *Václav Veselský*, taktéž mnich z Koruny. R. 1725 byl duchovním správcem korunský mnich *Gerard Gube*.

Dne 17. února 1728 zemřela zasloužilá Blažena Vintířova, po níž vyvolena byla *Aloisia Stölzelova*, kteráž ještě roku 1731 abatyši byla. Po té následovala *Arnoštka Doudebská ze Sternecků*, která od r. 1734

*) Matriky v Č. Rychnově dokazují, že německé: Lausceker povstalo z českého: Loužecký.

až do své smrti 24. srpna 1736 klášter spravovala.

Za *Františky Andraškové*, která od r. 1736 až do 1748 abatyší byla, odkázal Jiří baron Horuker milostnému kostelu u sv. Kamene dva tisíce zlatých, aby jimi pobožnost mariánská podporována a rozšířena byla. Šlechtný dobrodinec ten přesvědčil se sám, jak mocná jest přímluva Rodičky boží u svat. Kamene; neboť synáček jeho Josef oslepl — když veškerá lékařská pomoc úplně marnou se ukázala — pouze na mocnou přímluvu Panny Marie zraku zase nabyl. Z vděčnosti věnovala sem již dne 12. května 1714 potěšená matka paní baronka Anna Marie, rozená Forinstein dvě stříbrné oči, jež až podnes v archivu kostelním se chovají.

Po ctihodné matce Františce Andraškové stala se abatyší šlechticeňka *Otilie z Ojřů* (Hoyer), která listinou ze dne 22. září 1753 samostatně administrátory či duchovní správce u sv. Kamene založila a o jejich výživu za tehdejších dob hojně se postarala. Podle této základní listiny příslušelo podací právo panenskému klášteru v Č. Krumlově. Prvním administrátorem ustanoven jest

1. *Antonín Pintz* (1753—1782), jenž s velikou horlivostí o vyzdobení kostela se zasazoval. Jeho snahy podporovala zdárně zbožná abatyše a patronka, která však bohužel r. 1765 na den Narození Panny Marie, jejíž čest a oslavu tak velice šířila, do života věčného povolána byla. Na její místo zvolena byla ctihodná matka *Hyacinta Pfeiferova z Nothausen* a po ní konečně *Nepomucka Pfeiferova*, kteráž byla poslední abatyší panenského kláštera sv. Kláry v Č. Krumlově. S pomocí této zbožné a obětovné abatyše podařilo se administrátorovi mariánskou svatyni obrazy a sochami ozdobiti, kazatelnu a křížovou cestu opatřiti a r. 1777 krásnými velkými varhanami okrášliti. Poslední tato abatyše věnovala sv. Kamenu *tělo sv. Konkordie*, jež r. 1778 ze hřbitova sv. Vavřince v Římě vyzdvženo a zde na vedlejším oltáři k veřejné účtě až podnes vystaveno jest. Škoda, že o této světici tak málo zpráv se nám zachovalo. Jsouc pěstounkou sv. Hippolyta, jenž byl vojínem, a horlivou křesťankou, utvrzovala zvláště v dobách kruté pronásledování své příbuzné ve víře Kristově, k stalosti jich povzbuzujíc, začez byla jata, mrskána a s 19 jinými křesťany za panování římského císaře Valeriána okolo r. 258 umučena.

Veliké neštěstí stihlo poutní místo u sv. Kamene, když dne 5. ledna 1782 císař

Josef II. panenský klášter sv. Kláry zrušil kterýž více než 400 let utěšeně kvetl a nesmírná dobrodini působil. Poslední abatyše Nepomucka musila s 19 svými duchovními dcerami krumlovský klášter opustiti a do najatého příbytku v městě se přestěhovati. Zbožné panny žily pak v úplné osamělosti, ačkoliv klášterní roucho své odložily. Modlily se pilně své církevní hodinky, chodily každodenně v černých šatech a zahaleny závojem do kostela, kdež při svém příchodu podlahu líbaly, sv. svátosti velmi často přijímaly a poznenáhlu v Pánu umírajíce do stánkův věčného pokoje odcházely, odkudž žádného vyhnání obávati se nemusíme. Klášter a jejích statky připadly královské komoře a tak ocitl se nenadále

II. Sv. Kámen pod ochranou náboženské matice.

Těžkou tuto ranu, která největší dobrodinky poutního kostela zdtřila, nepřečkal dlouho administrátor Pintz; zemřel dne 14. února 1782 a pochován jest v lodi chrámové. Po něm následoval

2. *Jan Dorschner* (1782—1807) narozen ve Falknově 1739 a na kněžství posvěcen 1763. Administrace jeho připadá do velmi smutných dob, jež si vyžadovaly ohromných obětí. Byly to hlavně kostely, na nichž se požadovalo, aby všechny poklady — jež zbožné duše k zvelebení služby Boží věnovaly — na veřejné potřeby poskytl. I poutní chrám u sv. Kamene musil dáti všecko stříbro a zlato, co měl. Ale ačkoliv časy byly zlé, přece vzkvétaly u sv. Kamene pobožnosti mariánské — snad právě proto, že byly časy zlé. Vidouce tento utěšený rozkvět — o nějž veliké zásluhy si získaly také bývalé patronky abatyše z Krumlova — snažily se vůkolní obce Tichá (Opolz), Hubce (Obst) a Lhotka (Neustift) dosáhnouti toho, aby poutní chrám u sv. Kamene byl na farní povýšen a ony k němu přifařeny, poněvadž se jim farní chrám u sv. Ondřeje v Č. Rychnově zdál býti příliš vzdáleným. Že by tímto odtržením původní farní chrám v Č. Rychnově utrpěl, jest na snadě. Než toto odloučení — jehož si jedni vroucně přáli a druhí zase strachovali — mělo náhodou posloužit k tomu, aby i poutnímu chrámu u sv. Kamene zasazena byla rána smrtelná. — Tehdejší doby byly pro církev sv. velice smutné: kláštery se rušily, poutě se zapovídaly a bratrstva se rozháněla. Proto nemůže nikoho překvapit, že žádost jmenovaných obcí byla dne 23. února 1787 jednoduše zamítnuta a ještě nařízeno, aby

milostný obraz od sv. Kamene odstraněn byl. Výnos tento dojal všechny bolestně a každý se podle sil svých snažil, aby s milostným obrazem nebylo hnuto — což se konečně i zdařilo.

Zatím přiblížil se r. 1788 a s ním i první visitace, kterou budějovický prvobiskup Jan Prokop Schaaffgotsche v Č. Rychnově odvívat měl. Oči všech byly obráceny k němu, očekávající pomoci od něho. Visitace byla dne 21. dubna 1788 a téhož dne ráčil pan biskup i k sv. Kamenu zavítati. Bohužel nemohl pan biskup splnit naději, které se na něho skládaly, poněvadž poslouchal císařských úkazův, které tehdy celou církev velice tísnily. Ustanovil tedy:

1. aby se ve veřejné kapli (rozuměj v poutním chrámě) u sv. Kamene velebná Svátost nechovala, požehnání a velké služby boží neobdávaly;

2. aby kaple nad sv. Kamenem se zamkla a klíč panu biskupovi se odevzdal;

3. aby z podloubí se odstranily oltáře, sochy, obrazy a jiné »nevhodné věci«, aby administrátor, jenž až doposud vždy samostatným byl, ve všem na panu faráři č. rychnovském závisel atd. Rozkaz tento byl co nejdříve vykonán, kaple nad sv. Kamenem zamčena a klíč prozatím krumlovskému panu vikáři odevzdán.

Škoda, že nám nikdo nepoznamenal, jak bolestně asi nesli mariánští ctitelové tuto ránu, která stihla milý jejich kostel. Že si žádnými úkazy, ani výnosy ani rozkazy vroucí svou důvěru k divotvorné Rodičce boží u sv. Kamene nedali vzíti — toho zachovala se až po dnešní den památka ve dveřích kaple u sv. Kamene. Poněvadž tato kaple byla z vyššího rozkazu zamčena a rozkaz ten hrubými hřebíky na dveřích přibyt byl — vyřezali si ctitelové mariánští zrovna pod úředním rozkazem ve dveřích otvor v podobě kříže, nímž na milostnou sochu aspoň pohlížeti mohli. — Byly to věru smutné časy! Chránová střecha scházela čím dále tím více a zhoubní živlové přičiňovaly se o překot, aby jeden z nejmilejších poutních kostelů — zanikl. Avšak Rodička boží sama, která u sv. Kamene již nescílněkrát pomohla, ujala se i své svatyně. Za pomoci její byl kostel opět opraven, ozdoben a dne 18. října r. 1797 slavně posvěcen.

Světil jej zase nejdůst. p. biskup Jan Prokop, jenž již 13. října pozdě večer do Č. Rychnova přijel a s jásotem od shromážděného lidu uvítán byl. Na zítří činěny přípravy k posvěcení farního kostela v Č. Rychnově, kterýž pak dne 15. října posvě-

cen jest. Dne 16. října udílel p. biskup 1533 bířmovancům svátost svat. bířmování. Dne 17. října odpoledne neseny jsou v slavném průvodu za hlaholu zvonů v Č. Rychnově i u sv. Kamene, za zvuků hudby a střelby z hmoždírů ostatky svatých k sv. Kamenu a vykonány předepsané církevní hodinky. Dne 18. října slouženy byly již od 4 hodin mše svaté i v Rychnově i u sv. Kamene. V slavném průvodu vešel p. biskup k sv. Kamenu a započal svěcení. Mezi svěcením postavil se před kostelními dveřmi a měl — mimo dvě promluvy v latinské řeči — k obecenému lidu takovou krásnou řeč o účte Panenky Marie, že všickni posluchači — světského i duchovního stavu — až k slzám dojati byli a mnozí hlasitě štkali. Byl p. biskup veliký řečník a vroucí ctitel Panny Marie, k jejíž účte zvláště růženec se rád modlival, a proto také slova jeho — že vycházela ze srdce — šla k srdci. Od tohoto utěšeného a radostného dne nepotkala ještě žádná větší pohroma utěšenou svatyni mariánskou a dá Pán Bůh, že ani budoucné nepotká.

Několik měsícův před posvěcením chrámu stala se v jedné hospodě u sv. Kamene — jsou zde tři — při muzice rvačka. Aby takovým darebnotem a výtržnostem na vždy přítrž učiněna byla, — ustanovila obec Č. Rychnov dne 13. března 1797 jednohlasně a ke cti a oslavě panenské Matky Marie zavázala se slibem, že hospodští u sv. Kamene po všechny budoucí časy žádné muziky mítí nemají a kdoby proti tomuto slibu jednal, přísně potrestán bude. Ale sliby jsou chyby!

R. 1801 koupil kníže Josef Švarcenberk statky bývalého kláštera sv. Kláry a přivtělil je k vévodství krumlovskému; od té doby jest

III. Sv. Kámen pod ochranou knížat ze Svarzenberka,

kterí zvláště v posledních letech celému poutnímu místu veliké oběti přinesli. Dne 11. května 1807 zesnul tiše trpce zkoušený administrátor Jan Dorchner a po něm následoval

3. *Jan Pavel Schnarcher* (1807-1821) nar. v Budějovicích 1748 a vysv. 1773. Památka jeho zůstane zde požehnaná, poněvadž r. 1816 vedle kazatelný oltář sv. Jana Nep. — jenž v posledních letech úplně změněn byl — založil a r. 1823 nadací 700 zl. pro kaplana v Č. Rychnově učinil. Zemřel na odpočinku dne 12. prosince 1823. Jeho nástupce

4. *Filip Forstner* (1821—1823 a 1827 až 1829) nar. v Malontech 1789 a vysv. r. 1815 zavedl u sv. Kamene kázání v po-
stních sobotách, jež velmi četně navštěvo-

vány bývají a pořídil k nim r. 1822 veliký
postní obraz. Snažil se místo své vyměnit
s p. farářem č.-rychnovským — a proto se
objevuje jako administrátor u sv. Kamene.

Sloh renaissanční.

Píše *F. J. Lehner*. (Pokračování.)

(Stěny podélné. Zvonice. Tvary pro článkování podpor, stěn a stropů.)

Na provedení zevnějšku *stěn podélných*
u kostelů celkem malá váha kladena byla.
Není-li vůbec stěna stranní zastavena, jest
dělena lisenami neb pilastry odpovídajícími

Při kryté kapli vyniká úprava stěn na
venek významně, a možno to považovati za
další vývin podobných staveb románských,
byť i nyní v severní Itálii a zejména na

(Obr. 279.) S. Maria delle Grazie v Miláně.

vnitřním polím klenbovým nebo kaplím:
mnohdy architektura průčelní bez vnitřního
důvodu obíhá stěnami podélnými.

Kaple nad čtvercem křížovým vypíná
se vysoko nad střechy kostelní a vyžaduje
na venek přiměřené úpravy architektonické,
a to na dvojí způsob, je-li buď kuple střechou
kryta aneb bez střechy celý tvar též na
venek viditelný. (Obr. 279.)

stavbách terracottových otevřené řady arkád
kolkolem kuple střechu nesli.

Dle vzoru Pantheonu bývala však v To-
skánsku a v Římě hned na počátku renaiss-
sance kuple na venek nad kostel stavěna a
viditelnou učiněna. Již Brunellesco, jak
jsme viděli, dal kupli kostela S. Maria del
Fiore ve Florencii zříditi bez střechy. Oby-
čejně přidává se pak k vnitřní klenbě ku-

plové vnější kuple ochranná. Nyní zvedá se viditelně též na venek, nad spodní tambour s architekturou pilastrů neb sloupů a okny mezi tím upravenými, které nesou kupli s lucernou její. Tim jest struktura vnitřku vyjádřena na venek dokonale a stavbě centrální dostává se tímto kulatým závěrkem a přiměřeným ustupováním stavby svrchu tvaru dokonale zakončeného. Bohatá renaissance, zejména však sloh barokní, užívá při kostelích tvaru kuple na venek nejbohatěji.

Zvonice (campanile) zřizuje se jak při stavbě centrální tak při stavbě podélné oddělená od kostela. Vypíná se nad kvadratickým půdorysem prismaticky a zřídka přechází ze čtverce do osmihranu. Plochy její bývají článkovány několika řády, pilastry s kladím a posázeny okny v mezisloupí. Svrchu uzavírá se plochou střechou, řídkěji vysokou přílbou. Povahy věže toho nedopouštěla, aby byly dostačily antické řády, které by byly vyžadovaly příliš častého protínání směru do výšky čelících.

Apparát tvarů pro článkování podpor, stěny a stropu vypůjčen jest s římských vzorů, byl však v renaissanci namnoze přeměněn a novými kombinacemi obohacen.

Největšího vlivu došla záliba v oblouku. Obloukovité přikrytí otvoru souvisí úzce s klenutým stropem a jest zejména při velkých prostorách nezbytné. Kombinací oblouku se sloupem svobodně stojícím, s pilířem a rovným kladím přišlo se na významné článkování struktivní a dekorativní.

Kladí spočívajícího na sloupech svobodně stojících užívalo se zřídka, za to však pilastr a polosloup s kladím stal se důležitým prostředkem k článkování stěn, což zase s okrasou otvorů souviselo. Tvarům oblouků, kladí a podpor dostalo se tudy v renaissanci různého významu, dle toho, jak se jich celkovitě užívalo více co struktivních nebo dekorativních tvarů na vnější článkování. Ve všem tom jeví se více snaha po kráse, než-li potřeba přísné souvislosti organické.

Prostoře vnitřní i zevnější dostalo se používáním aparátů antického celkem a v jednotlivých částkách nového rázu, dle různých dob slohových též různého. Určitých zákonů pro užití velkých tvarů není, jest věcí každého umělce, aby vedle vlastního citu utvořil si zákony o poměrech a rozřídění tvarů. Duch individuální jakož i nejrozmanitější úkoly vyvolaly různost rozhrěšování, jaká v žádném jiném slohu se nevyskytuje. Užitý materiál také zde má největší vliv na kostru konstruktivní a dekorativní. Jest-li že při florentinských a římských stavbách z tesaného kamene tvarů antických celkem přímo dalo se používati, přidržuje se stavba terracottová v severní Itálii a inkruštní stavba benátská tradic novějších. Jest to v podstatě těchto technik, které ku konci středověku zejména v Itálii velmi se vyvíjely, že nebylo jim lze vyjiti s antickou stavbou kladí užívající. Materiál vyžadoval menších kusů a skromnějšího vystupování, aby mohlo předsevzítí se provedení stěn a dekorativní kostry co nejsvobodněji ve smyslu antických vzorů.

L i t e r a t u r a.

Posvátná místa král. hlavn. města Prahy. Dějiny a popsání chrámů, kaplí, posvátných soch, klášterů i jiných pomníků katolické víry a nábožnosti v hlavním městě království českého. Sepsal *František Ekert*, kaplan u sv. Vojtěcha v Praze. Svazek I. Nákladem dědictví sv. Jana Nep.

Buď Bohu chvála! Stále přibývá dělníků v oboru literatury historicko-umělecké i archaologické a dávno nebyl potěšen redaktor spísem sem patřícím tou měrou, jako knihou, jejíž nápis v předu se uvádí. Jest to objemné dílo, jehož první svazek vyšel letos, druhý pak svazek roku příštího vyjde. Spisovatel rozvrhl bohatou látku přirozeně na dva díly. V prvním líčí posvátná místa dosud zachovaná, ve druhém posvátná místa zrušená a zaniklá. První díl pro bohatost na dvě částky se rozpadl a tato první částka právě vyšla tiskem. Jedná o posvátných místech na

Hradčanech, Malé straně a Starém městě. V druhé části vyličený budou svatyně na Novém městě a v pražských předměstích.

Za úvod předeslal spisovatel více psané pojednání, nadepsané: »Zlatá Praha«, z něhož mluví stejnou měrou nadšenost náboženská a vlastenectví. Spisovatel nenáleží do počtu oněch obojživelníků, kteří pro vlast horující, víru svou opatrně skrývají ze samé bázně, aby si to nepokazili s nevěrci a svobodomyšlníky. Dí pravdu otevřeně a statečně. Miluje horoucně tu »Prahu zlatou a svatou«. Národ katolický umí milovati obětovně, nezištně, s celou duší, s celým tělem. »Žádný jiný národ na světě nemiluje své hlavní město tak, jakož my Čechové milujeme svou Prahu, kterou něžně matičkou zoveme«.

Provázeje čtenáře po posvátných místech zlaté a svaté Prahy, vypravuje všude nejprve stručně dějiny jednotlivých chrámů, řeholí, bratrstev a p. Nápotom

popisuje věcně a správně kostely, kaple, oltáře, sochy v kostelích a na místech veřejných přidává jména umělců Šetře historické pravdy spravedlivě vynáší zásluhy českého duchovenstva světského i řeholního. Prameny, z nichž čerpáno, uvedeny jsou svědomitě pod čarou, aby každý o pravdivosti mohl přesvědčiti se.

Provádí nás Prahou po farnostech začínaje přirozeně s *Hradčanami*, s farností sv. *Vítskou*, a stoličním chrámem vévodcím Praze a celému království. »Velechrám sv. Víta jest nám svatyní nejvzácnější. Kdyby ze všech pomníků dávných dob byl nám zbyl jediný s těmi poklady, jež chová, a s upomínkami, které na věkovitých stěnách jeho vyryty jsou, ještě bychom dosti bohati byli. Zde jsou hroby sv. patronův a dědiců našich. Zde odpočívají bohatýrští králové, zde uloženi jsou apoštolští velepastýřové naši. Komu škvest ten nebyl by k srdci přirostl? Historie a popis chrámu stejně zajímají. Kdo čísti budeš tyto stránky, potěšíš se a neopomíněš na dobudování této velesvatyně přispěti hřívnou svou.

Za nejslavnějším velechrámem stojí nejstarší svato-stánek, »za omladlým obrem vážný kmet«, — *kostel sv. Jiří*. Sv. Ludmila v něm odpočívá a s ní zbožný Vratislav a blahoslavená Miláda. Obě doby stavitelství středověkého, sloh románský a gotický zde co svědkové staré slávy vedle sebe k nebi se nesou. Nezhy-nuli památníkové, jako nezhy-nul národ a nezhy-nula víra. —

A mezi oběma pomníky stojí *královská kaple Všeck Svätých* hrobem sv. Prokopa posvěcená.

Kromě kostela sv. Benedikta, ještě pět jiných kaplí na Hradčanech se popisuje.

S farností sv. Vítské přichází se do *farnosti Strahovské*. Se západní výšiny dívá se dolů na čarovnou královnu měst staroslavný klášter Strahovský, »výmluvný svědek skvělých dějů a divých válek, jenž prodlením více než sedmi věků několikráte k zemi byv povelan, vždycky k novému životu povstal, a nyní jako pokladnice umění a schránka drahých ostatků sv. Norberta mocně vábí k sobě srdce každého Čecha katolika«. Přetřeseně rozkládá se v sedle mezi Petřínem a Hradčany a doplňuje luzný obraz, jež královský hrad s jedné a zelený Petřín s druhé strany tvoří. Žádný cizinec do Prahy zavítavší neopomíná navštívit světznámou knihovnu čítající přes 65.000 svazků knih a přes 1000 rukopisů a listin a každý bezděčně překvapen bývá velkolepostí sině hlavní. — Opatský chrám Nanebevzetí Panny Marie a kostel sv. Rocha, ten i onen vábí poutníka z nejedněch příčin jak historických, tak krasoumných.

Nedaleko nejslavnějšího řeholního sídla pražského uhostila se nejchudší řeholní rodina s nejstarším českým klášteřem *Kapucínů* a kostelem Panny Marie, královny

andělů. Malebný dvůr s kaplí Loretánskou a s pokladem v Čechách nejbohatším jest třetí zamilovanou štací královských Hradčan.

Divá-li se poutník s Hradčan na čarovné panorama pražské, spatřuje Malou stranu skupenou kolem velebné bane *chrámu Sv. Mikulášského*, k němuž nápotom sestupuje. Až slohem pozdní renaissance zbudován, velkolepostí svou ovládá předce celým »menším městem pražským«. Vysoká kuple s překrásnou zelenou patinou jest podstatným znakem této části Prahy. Sestupující ostruhovou ulicí zastavujeme se v chrámu Panny Marie pod ochranou Božské Prozřetelnosti s klášteřem Redemptoristů. Pod Petřínem rozložili se pak dva ústavy blahodárné: vlašský špitál s kaplí sv. Karla Boromejského a nemocnice milosrdných sester s kostelem sv. Karla Bor. a s mateřským domem kongregace této. Odtud pak na vrch vystupující podle Führichovy křížové cesty přicházíme na nejvyšší bod města, kde přivítivý kostel sv. Vavřínce mile k nebi se vypíná. Rozhled odtud slovy vypsatí nelze.

K farnosti sv. Mikulášské druží se dvě jiné fary; na levo farní *osada sv. Tomáše* s klášteřem poustevníků řádu sv. Augustina, blíže něhož stojí kostel sv. Josefa s řeholním domem anglických panen; — v pravo farní *kostel Panny Marie Vítězné*. Tam i zde shledáváme se s mnohými upomínkami náboženskými a památnostmi uměleckými. Poslední kostel jest chrám Matky Boží konec mostu či pod řetězem s konventem rytířského řádu Johanitů.

S *Malé strany* vede spisovatel poutníka přes světoznámý *kamenný most Karlův* na druhý břeh stříbropěnné Vltavy. Všim právem čítá se památník evropské důležitosti do řady posvátných míst, »poněvadž jest posvěcen památkou sv. Jana Nepom., oslaven hrdinským bojem katolických Pražanů proti Švédům a ozdoben znamenitými skupinami posvátných soch«.

Na pravém břehu Vltavy vodí nás spisovatel po veškerých 7 osadách farních, připomínaje všude bohaté dějiny a poukazuje na umělecké i jiné památnosti posvátných míst *Starého města pražského* s toutéž důkladností jako na Hradčanech a Malé straně byl učinil. Jsme mu za ten milý, příjemný a poučný průvod z hloubi srdce povděční. Jest to skutečně rozkoš kráčet s jeho rukověti po kostelích a náměstích pražských. Užitečnejší a příjemnější stověžatou Prahou se procházeti nelze.

Řeč vypravování jest správná, sloh uhlazený. Nejmilejší však ze všeho jest vřelost hluboce pociťovaná, nadšení náboženské a láska právě vlastenecká. Ten duch spisu zvláštních vnaď poskytuje. Toť onen pel, který květinu tak mile zdobí. Za takovou práci Pán Bůh k další práci pomoci a síly neodepře.

Lehner.

Z akademie křesťanské.

Odbor umělecký. — Zpráva za měsíc červen.

I. Vyřízené záležitosti.

Práce kovové. Pozlacení ciboria: pro dp. T. Vojtku, faráře v Ruženě; kalichů: pro vdp. Jana Klippa, děkana ve Velk. Meziříčí; pro vdp. Bened. Büchse, děkana v Krásné Lípě; pro dp. Jana Grünerta, faráře v Nové Vsi v horách. — Nádobka na svaté oleje: pro dp. Jos. Moce, faráře v Malešovicích a pro dp. Ign. Kocvrliha, faráře v Hrabové. — Patenka k nemocným: pro dp. Josefa Moce, faráře v Malešovicích. — Kaditelnice: pro dp. F. Helzla, faráře v Heinersdorfu. — Repozitorium: pro dp. Edm. Langra, bibliotekáře v Děčíně.

Paramenty. Pluvialy: červený: pro dp. Ant. Kropsbaura, beneficiata v Děčíně; černý: pro dp. P. Götz, faráře v Strážově. — Kasule: bílá, červená a fialová: pro dp. Petra Götz, faráře v Strážově; bílá: pro dp. J. Kramra, administrátora v Mnišku; červená: pro J. Osvicenost hraběte Harracha v Praze. — Bursu k nemocným: dp. Jos. Moc, farář v Malešovicích. — Antependium: pro dp. Arn. Hubku, faráře v Mailbergu. — Spolkový prapor: pro blp. Fr. Šimka v Baltimore v Americe.

Prádlo kostelní. Alby, rochety, humerálie, korporálie, purifikatoria, ručníky a cingula: vp. J. Příbyl, katecheta pro c. k. gymn. kapli v Jičíně. — Rochetu: důst. farní úřad v Těchovicích. — Tři alby a rochetu: vdp. Ferd. Špička, děkan v Lomnici.

II. Nová objednání.

Práce kovové. Kalich a ciborium: vp. J. Příbyl, katecheta pro c. k. gymn. kapli v Jičíně. — Pozlacení kalichů: ctih. klášter v Chlumu; dp. Jan Schmid, farář v Bitově avdp. Antonín Grötschel, vikář ve Verneřicích. — Kropenku: sl. patronátní úřad v Komorním Hrádku. — Svícny oltářní: 8 kusů: dp. Jos. Příbyl, katecheta pro c. k. gymn. kapli v Jičíně; 6 kusů: dp. Jan Hůrský, duchovní správce v Předbořicích; 14 ku křížové cestě: dp. Oto

Richter, farář v Pusté Kamenici a blah. p. Ed. Zambory, starosta ve Vosově.

Paramenty. Pluvialy: bílý: dp. K. Lutna, farář v Jiřetíně; černý: dp. Jan Nepustil, farář v Karlovicích; bílý a černý: slav. patronátní úřad v Komorním Hrádku a bílý: dp. Fr. Padalik, farář v Kněžicích. — Kasule: bílou, červenou, fialovou a černou: vp. Josef Příbyl, katecheta pro c. k. gymn. kapli v Jičíně; bílou: slav. patronátní úřad v Komorním Hrádku; bílou a černou: dp. Štěpán Kraus, koop. v Dittersbachu; bílou: vys. uroz. konteska Kaunitz-Woracziczky v Praze a bílou: vdp. Fr. Wunsch, děkan ve Warnsdorfu. — Velum: dp. Petr Götz, farář v Strážově, dp. Jos. Příbyl, katecheta pro c. k. gymn. kapli v Jičíně a blahorodá paní Marie Vyskočilová v Hořovicích. — Pláštík na ciborium: dp. Jos. Příbyl, katecheta pro c. k. gymn. kapli v Jičíně a dp. Fr. Michálek, kooperátor v Mečíně. — Antependium: dp. Jos. Příbyl, katecheta pro c. k. gymn. kapli v Jičíně, dp. František Schlaffer, farář v Schönbornu a dp. Jos. Hübner, farář v Albrechtsdorfu. — Korouhve: dp. Ondřej Köstler, farář v Andělské Hoře; dp. Fr. Šilha, farář v Tejnici; dp. Ferd. Vodička, farář v Dukovanech a Jeho Jasnost kníže Fürstenberg v Lanech. — Prapory spolkové: dp. Mor. Surma, kaplan v Moravičanech; blahor. pí. Anna Smrčková ve Vysoké; blahor. p. Vojt. Turka, řídící učitel v Slatinanech a dp. Rud. Hruďka, koop. v Moštěnicích. — Příkrovy: dp. Jan Hůrský, farář v Předbořicích a vdp. Jos. Italy, děkan v Brtníku. — Komže pro kostelníky a ministranty: dp. Jan Turek, farář v Tuřanech.

Rozličné. Kříž: dp. Edm. Langer, bibliotekář v Děčíně. — Missál: blahp. Jos. Rössel v Sonnebergu. — Pultík pod mešní knihu: ctihodný klášter v Chotěšově. — Dvě sošky P. Marie: důstojp. Josef Šašek, farář v Roztokách. — Obraz oltářní: důstojp. A. Flésar, farář v Přepýších. — Zvonky harmonické: vysoc. uroz. p. hrabě Aichelburg v Slapech; blahor. p. Fr. Kohout, účetní v Praze; důst. farní úřad v Sepekově a dp. Jos. Moc, farář v Malešicích.

Odvod k »Methodu«.

V červnu předplatitelů:

	V diecési	u b y l o	p ř i b y l o	
V Čechách	pražské	—	Antonín Bucek, hr. správce na Peruci	I
			Václav Teyzar, hr. pokladník na Peruci	I
			Ben. Körbl, kaplan v Radonicích	I
			Fr. Pixa, kaplan ve Vrbně . . .	I
	budějovická	—	Heřman Kamarýt, kaplan na Svěrazi	I
Na Moravě	brněnské	—	Fr. Komárek, děkan v Třebíči	I
			F. J. Kubeš, kněhupec v Třebíči	I
			Úhrnem . . .	7

Má tedy »Methoda« dosud 409 předplatitelů. Přibývá jich stále. Bohu díky! Přátelé se starají o rozšíření. Mnoho přátel mnoho zmůže.

 Veškeré dřívější ročníky »Methoda« má na skladě redakce »Methoda« v Karlíně č. 234.

Nákladem vydavatelovým. — Knihtiskárna Politiky v Praze.

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo 7.

V Praze, dne 30. července 1883.

Ročník IX.

OBSAH: Zodpovídané „otázky archaeologické.“ Poutní chrám Panny Marie Sněžné u sv. Kamene. - Kaple sv. Františka Xaveria. - Filiální chrám Páně sv. Mikuláše v Borku. — Sloh renaissanční. — Literatura. — Z akademie křesťanské. Odbor umělecký: Zpráva za měsíc červenec. — Drobné zprávy.

Zodpovídané „otázky archaeologické.“

115.

Poutní chrám

Panny Marie Sněžné u sv. Kamene.

Napsal *Josef Hůlka*, administrátor u sv. Kamene. (Pokračování.)

5. *Tomáš Paule* (1823—1827) narozen v Kameném Újezdě r. 1750 a vysv. 1779. Avšak zdá se, že tato záměna nebyla od dotyčných úřadů stvrzena a proto když kněz Paule dne 13. května 1827 zemřel — musel se vp. Forstner zpět ke sv. Kamenu vrátiti, kdež ve svých nadějích jsa sklamán, v nejpěknějším věku dne 6. června 1829 zemřel. Po něm administroval

6. *Jan Defroon* (1829—1832) narozen v Protivíně 1780 a vysv. 1806. Psával se také de Froon anebo jen Froon. Poněvadž mu dělala němčina velké obtíže, odebral se do Jindřichova Hradce, kdež 6. srpna 1855 skonal. Po něm přišel

7. *František H. Schnölzer* (1832—1854) nar. v Chvalšínách 1799 a vysv. 1822 a byl nejzasloužilejším a nejhorlivějším administrátorem. O jeho zbožnosti svědčí modlitební kniha, kterouž r. 1846 v Jindřichově Hradci vydal a o jeho horlivosti svědčí až po dnes poutní kostel, jež celý obnovil. Jeho přívětivost, přísný kněžský život získaly mu velmi mnoho příznivců a dobrodinců i v kruzích — nejvyšších. Pobyl dlouhou řadu let u sv. Kamene, a každý rok mohl skoro tisíc zlatých na opravu a ozdobu vě-

novati. Za jeho administrace dosáhly poutě největšího rozkvětu a veliké slávy — a dlouhý ten čas, který od jeho odchodu utekl, nedovedl až podnes požehnanou památku jeho zatemnit. R. 1854 zvolen jest za kanovníka v Budějovicích, kdež ctěn, všeobecně vážen, mnohými hodnotami vyznamenán dne 16. listopadu 1872 v Pánu zesnul. V pravdě důstojným nástupcem jeho byl učený a zbožný kněz

8. *Josef Schüttengruber* (1854—1857.) nar. v Kaplici 1806 a vysv. 1830. Pocházeje z rodičův zámožných, mohl velmi mnoho z vlastních prostředků pro sv. Kámen činiti. Se svým bratrem Antonínem dal kapli nad sv. Kamenem vymalovati a barevnými okny ozdobiti. Jsa vroucí ctitel sv. mučednice Konkordie, k jejíž počtě píseň složil, dal její oltář obnoviti a velikým oltářním obrazem ozdobiti. Zjednal kostelní roucha, dal opravit křížovou cestu a pořídil mnohé jiné menší věci. Škoda, že nepobyl u sv. Kamene déle. V noci 6. června 1857 vloupali se dva darebové do jeho ložnice a netknuvše ani kostelními věcmi, vzali mu z kufru 30 zl. Když se šramotem probudil a o pomoc volal, nasadil mu jeden dareba proti prsoum

dlouhý nůž, jež administrátor chytil, pevně držel a na ruce velmi těžce se poranil. Když pak se volání o pomoc ozývalo a pomoc blížiti se zdála — utekli vrahové rychle a beze stopy. Tato smutná událost přiměla vp. Schüttengruber, že šel k svému bratru do Kaplice na odpočinek, kde dne 25. května 1863 nábožně zemřel.

9. *Jan Ev. Matschl* (1857—1865.) nar. v Lažištku (Schlag) 1816 a vysv. 1842 věnoval veškerou svou starost hlavně zevnějšku poutního místa. Velká věž i vížka pro sanktusník pokryty jsou bílým plechem, podlouhí — v němž se ukazovaly povážlivé trhliny — jest opraveno a vysoká tašková střecha nad obydlími nahrazena nižší a lehčí z bílého plechu. Úředně povolenou záměnou dostal se za faráře do Zátone a pak do Kajova, odkudž dne 24. dubna 1871 povolán jest na věčnost. Na jeho místo přišel tedy touto záměnou zátónský farář

10. *Bedřich Zickler* (1865—1870.) nar. v Česk. Krumlově 1816 a vysv. 1839, jenž velmi mnoho pro lepší jistotu a pohodlí v bytu zařídil, přelitím prasklého zvonu a zakoupením velikého stříbrného ciboria dlouho trvající památku si pojistil. Smrt zasáhla jej dne 18. ledna 1870. Jeho nástupce

11. *Jan Sochor* (1870—1880.) narozen v Č. Krumlově 1822, vysv. 1848, zemřel po dlouholeté bolestné nemoci dne 26. září 1880. Nynější administrátor

12. *Josef Hůlka* naroz. ve Velenovech 1851, vysvěcen 1875, ustanoven jest dne 11. prosince 1880.

IV. Bratrstvo nepoškvrněného Početí Panny Marie.

Ačkoliv teprvé jen jedno čtvrt století a několik málo let od té doby uplynulo, co sv. apoštolská Stolice článek víry o nepoškvrněném Početí Panny Marie slavně prohlásila, pokládán tento článek ve zdejší krajině již v těch dobách, kdy poutě k sv. Kamenu se začínaly, za pravý, ano mariánští ctitelové sestoupili se u sv. Kamene v bratrstvo, jež si vytкло za účel tuto tajupnou přednost Rodičky boží důstojně uctivati. Ale bohužel bylo i toto bratrstvo v letech 1783 — když na císařský rozkaz veškerá bratrstva zrušena byla — pochováno a konečně docela zapomenuto. Vyjímaje kratičkou zprávu tištěnou r. 1688 ve spisku o sv. Kamenu, nevěděl nikdo za posledních 80 let o tomto bratrstvu ničeho. Teprvé v letě 1868 pozorovány byly na jistém starém obrazu, jehož si před tím nikdo řádně nevěšiml, dírky, skrze něž písmeny prohlédaly. Obraz byl

ihned rozebrán a nalezena stará velmi dobře zachovaná listina, v níž poznán doslovný německý překlad papežského breve, nímž sv. Otec Alexandr VII. dne 19. května 1665 bratrstvo nepoškvrněného Početí u sv. Kamene schvaluje a jemu zvláštních milostí udílí. Z tohoto nálezu byl tehdejší administrátor Zickler plný radosti a jak již byl podnikavý, dal si všemožnou práci, aby toto zašlé bratrstvo zase oživil. Měl také trochu štěstí; neboť měl v Římě svého spolužáka vld. Dra. Germana Bauera, jenž byl zpovědníkem u sv. Petra. K němu obrátil se tedy vp. Zickler s prosbou, aby pro svatý Kámen veškeré duchovní prospěchy a milosti v alexandriinské bulle obsažené vymohl. Pan doktor převzal s radostí veškeré jednání a vymohl pro poutní chrám u sv. Kamene celkem čtyři breve, které v Římě pod rybářským prstenem dne 16. března 1869 vystaveny jsou. Dvě z nich týkají se poutního chrámu a sice:

1. hlavní oltář jest privilegovaným pro všechny soboty, neděle a po celý oktáv dušiček.

2. dosahují poutníci k sv. Kamenu za jistými podmínkami jistých duchovních výhod.

Ostatní dvě breve týkají se bratrstva nepoškvrněného Početí Panny Marie a sice:

1. vedlejší oltář nepoškvrněného Početí jest privilegovaným pro všechny pondělky a
2. mohou údové dosáhnouti hojných odpustkův.

Listiny tyto přinesl z Říma k sv. Kamenu vdp. sekretář kláštera ve Vyšším Brodu Justin Bauer, jenž k druhotinám sv. Otce Pia IX. do Říma putoval.

Tímto stvrzením sv. Otce Pia IX. bylo staré bratrstvo k novému životu probuzeno a vp. Zickler dočkal se té radosti, že mohl několik údů do tohoto bratrstva zapsat. Za několik měsícův sklátila jej neuprosná smrt do hrobu; avšak namáhání jeho jest pozhánáním božím provázeno. Od té doby, co zvěčnělý pan biskup Jan Valerián Jirsík bratrstvu tomuto zvláštní stanovy dáti ráčil, přihlašují se údové velmi čteně — a není také divu! Účel jest tak krásný: nepoškvrněnou Rodičku boží ústy i srdcem uctívati — povinnosti jsou tak lehké: denně jedno »Zdráva's Maria« s prosbou: »O Maria, bez poškrvny hříchu počatá, oroduj za nás!« se modliti — a duchovní výhody jsou tak veliké!

V. Dodatek.

Hlavní pouť u sv. Kamene světi se způsobem slavným v neděli po Panně Marii

Sněžné (5. srpna). Svátek ten slaví se v Církvi sv. od dob sv. Otce Liberia (352—366). Za tohoto papeže žil v Římě bohatý měšťan Jan, jehož manželka byla bezdětná. Nemajíce přirozených dědicův, odkázali veškeré své jmění Panence Marii — a žádali ji snažně, aby jim nějak sděliti ráčila, k jakému účeli by jmění své věnovati měli. Rodička boží vyslyšela prosby jejich a zjevila jim i sv. Otcí Liberiovi ve snách, aby vystavěli ke cti Její kostel na témž místě, jež sněhem označeno bude. I pokryta jest zázračně v měsíci srpnu — kdy v Římě největší

horka bývají — část vrchu esquilinského čerstvým sněhem a na témž místě vystavěn jest nákladem zbožných manželů kostel a zasvěcen Panně Marii Sněžné. Kostel ten nazýván byl také kostel Liberiov (basilica Liberiana), poněvadž jej papež Liberius stavěti dal; anebo kostel větší Panny Marie (Santa Maria Maggiore), poněvadž byl tehdy ze všech mariánských kostelů v Římě největší; anebo také Panny Marie u jeslíček (Santa Maria al presepio), poněvadž se v tomto kostele větší část jeslí, v nichž Spasitel odpočíval, nachází.

116.

Kaple svatého Františka Xaveria v zámku přimském.

Napsal c. k. mistodržitelský rada Moric Lüssner.

Do okresu farního kostela probuzského v čísle předešlém popsaného náleží i ves Přím neb Přín, vzdálená $\frac{1}{4}$ hodiny cesty z Probuze s panským zámekem, jehož Jezuité po nabytí panství přimského r. 1677 zděděného, roku 1681, jak Švenda ve svém obraze Hradce Králové dí »prve rozbořený nyní skvostně a schopně k přebývání připravili.« Bezpochyby již tenkrát zároveň vystaviti dali zámeckou kapli, aspoň v hlavních částkách, ač teprv 24. října 1714 slavně vysvěcena byla. Kaple tato, ač zrušena co taková, zachovala se až do dob našich v stavu dosti dobrém, nachází se v přízemí, zaujímá severní křídlo zámecké, jest okrášlena malbou a oltář hlavní honosí se postavou umírajícího sv. Františka Xav., ležící v obroubení skleněném; za oltářem jest malá sakristie. Z rozsáhlosti a polohy kaple jakož i z velikého ke dvoru obráceného hlavního vchodu dá se předpokládati, že hned prvopočátečně kaple ta určena byla ne tak k potřebě domácí, jako více k pobožnostem a službám božím veřejným za valného účastenství lidu. Jest ostatně také z podání známo, že Jezuité na dvoře před kaplí tou pod lípami, které se tu ještě před 40 lety zelenaly, kázání mivali.

Ku kapli této a k zámku náležel i zvonec, který nyní jest majetkem soukromým pana Eduarda Riedla v Hradci Králové a má nápis tento:

Rssvs: D: W: Al: Schmidt
SS: Th: Bacc: pro: ap: Cath: Ecc.
Reg: Hrad: Can: et —
Primice: V: Cons: pe: ass: F. F:

to jest:

Reverendissimus dominus Wenceslaus Alexius Schmidt
Sacrosanctae theologiae baccalaureus proto-notarius apostolicus cathedralis ecclesiae Reginae hradecensis canonicus et
Primicerius venerabilis consistorii perpetuus assessor fieri fecit.

Zdá se, že v posledním řádku na místě »pe« má státi »ep.«, což pak by mnohem podobněji znamenalo »episcopalis«.

Pod tím vidíme jakýsi štít erbovní v obvodu okrouhlém, v němž vyobrazen pes utíkající od kříže na straně levé stojícího, na němž visí hvězda; nad štítem jsou písmena W. A. S. totiž začáteční písmena jména donátorova, nad nimiž pak klobouk biskupský s šesti trápci z každé strany. Na jiném místě spatřujeme obraz umírajícího sv. Františka Xav. a pod ním: S. F. X: in. apo: t. j. Sanctus Franciscus Xaverius in apostolatu (snad mělo stát »ago:« co by pak znamenalo »in agone«). Konečně jest tu okulacený štítek s podobou zvonku, vedle něhož písmena: N. P. a pod tím: A. 1719. Průměru má zvon tento $43\frac{1}{2}$ cm.; jest již puklý a dle úmyslu pana majitele má s opakováním starého nápisu býti přelit a obětován kostelu probuzskému.

Dle Jungmanna (Hist. lit. čes.), J. Jirečka (Rukověť k děj. lit. čes.) pak dle Švendy donator zvonu řečeného se narodil r. 1674, byl r. 1709 farářem v Dubné, odkudž povolán býval do Hradce, aby tu při slavných příležitostech kázal, co se stalo zvlášť při pohřbu biskupa Tobíáše Bekera r. 1710.

Roku pak 1713 byl povýšen na kanovníctví hradecké. Když r. 1718 pohoršlivým způsobem socha sv. Jana Nep. na mostě v Smiřicích byla skalena, Schmidt, byv tam vyslán, po potrestání škůdců shromážděnému lidu kázání učinil, jež potom vytištěno a lidu okolnímu bylo rozdáváno. Zemřel 16. června 1723 v 49. roku věku svého. Mimo kázání řečeného k oslavě sv. Jana Nep. vyšla od Schmidta tiskem modlicí kniha pod názvem: Duchovní důl. V Hradci Kr. 1719., pak překlad: Život vel. pat. Františka de

Hieronymo z tovaryšstva Pána Ježíše ve vlašském jazyku sepsaný od P. Karla Stradiotti — »veleb. tovaryšstvu Pána Ježíše na znamení vděčnosti obětovaný«. Jak již z toho viděti lze, byl Schmidt zvláštní přítel Jezuitů, obětoval koleji hradecké mnohých darů, dal při oltáři sv. Františka Xaveria mříže železné vzděláti a t. d. a stal se i dárce zvonu při zámecké kapli přímské použitého. Jezuité pak po jeho smrti v kostele svém dne 25. července 1723 slavné exequie konali.

I 17.

Filiální chrám Páně svatého Mikuláše v Borku.

Napsal c. k. místodržitelský rada Moric Lüssner.

Kostel tento leží na konci malé vsky Borku v soudním okrese berounském mezi Suchomasty a Želkovicemi, z každé těchto obcí asi $\frac{1}{4}$ hodiny vzdálen na výšině ovládající daleké okolí. Nevyniká zvláštní úhledností stavby, pocházejí v nynější své podobě z r. 1726, kde byl dle farní knihy pamětní »postaven, obnoven a posvěcen« a kde ovšem přihlíženo především k tomu, aby potřebám vyhověl nejnutnějším.

Starší kostel zde stávavší býval asi pouze dřevěný, neb z něho zůstaly jen náhrobky a jeden zvon; nicméně se uvádí již v popisu diecése pražské 1344—50 co kostel farní v dekanátu podbrdském a platil r. 1352 desátku papežského 16 gr. V druhé polovici 14. století vykonával právo podací při něm král český, zvlášť tak učinil r. 1361 Karel IV. při dosazení Jana, kněze »de Suchomasl«, pak r. 1390 Václav IV. při jmenování Oldřicha, kapelana z Točnika, farářem.

V lodi chrámu toho dosti světlého a prostranného leží asi v prostředku náhrobník z šedého mramoru s nápisem:

»Leta 15611 (znamená bezpochyby 1562) vmrzl Pan Petr Karel z Swarowa na Suchomastech a tuto pochowan gest. Pan Buh racz milostiw byti gehu mile dussi.«

Erb obsahuje ve štítu hlavu telecí s jazykem vyplazeným; nad přilbou křídlo orličí. Jelikož kámen tento, jakož i pomníky, o nichž ještě řeč bude, týkají se majitelů Suchomasti, budiž níže, kde se zmíníme o zámku suchomastském, uvedeno, co o tom historicky známo jest.

V levo od hlavního vchodu stojí veliký

pomník z červeného mramoru s podobou paní, kolem níž nápis:

»Leta panie 1604 w ponděli przed swatym Fabianem a Sebastianem vmrzela gest vrozena panj Justina Peschkowa z Lažan a na Suchomastech a tu pochowana gest oczekawage blahoslawene skrzissenj od mrtwych.«

Štít erbovní dole na desce stojící vyobrazuje tři ryby nad sebou seřaděné; nad přilbou vyčnívají dva rypáky slonové a dva praporečky. Znak ten jest totožný s erbem panů Zeydlců a Bechyňů z Lažan.

Před kamenem tím leží v dlažbě kámen s obrazem většího a menšího pacholika s nápisy ve dvou řádkách kolem běžícími:

»Leta 1611 vmrzl Przibik Pyntha Bukowsky z Bukowan syn vrozeného a stateczneho rytirze pana Adama Bukowskeho z Bukowan a na Suchomastech a tuto odpocziwa.«

»Leta 1612 vmrzl Zdenek Stiasny Bukowsky Pyntha z Bukowan tez syn vrozeného a stateczneho rytirze pana Adama Bukowskeho Pynthy z Bukowan a na Suchomastech take tuto odpocziwa.«

Dle pamětní knihy farní nacházeti se má pod kamenem tímto krypta. Hned vedle leží menší náhrobník, který nese kolem obrazu dítěte v peřínkách nápis:

»Leta 1612 vmrzl syn vrozeného a stateczneho rytirze pana Adama Bukowskeho Pynthy z Bukowan a tuto odpocziwa.«

Znak Bukovanský na uvedených kamenech vytesaný skládá se ze štítu na čtvero polí rozděleného, z kterýchžto tři jsou prázdná

a pouze ve čtvrtém v levo vyobrazen jest džbán s ouškem, který se pak na přilbici opakuje, jen že zde z něho vychází tré per pštrosových.

Nedaleko od kamene posléz uvedeného nacházejí se v dlažbě tři náhrobníky rodiny Svabů z Chvatliny, usedlé v blízkých Želkovicích, s nápisy těmito:

» . . vrozeny pan Zygmund sswab z chwatliny a tuto pochowan gest pan buh racz milostiw byti geho dussi.«

»Leta pane 1601 w nedely genz slowe krzizowa 27. dne mniesycze mage vmrzal gest vrozeny pan Jan sswab z chwatliny a w Zelkowicich a tuto gest pochowan pan buh racz geho mile dussi milostiw beyti.«

»Leta pane 16012 w sstwrtek po nowym letie 3. dne miesycze ledna vmrzela gest vrozena pani Ludmila sswabowa zalez. z chwatliny a tuto gest pochowana pan buh racz mile dussi gegi milostiw byti.«

Erb na kamenech těch skládá se z otevřené brány, vedle které dvě věže stojí, nad nimi pak pes běžící.

Zvonice stojí mimo hřbitova kolem kostela se rozprostírajícího na pahorku a skládá se z podezdívky kamenné, pak ze dřeva a chová v sobě dva zvony, z nichž však právě starší tak nepříznivě jest pověšen, že se nápis úplně přecistí nedá, zní pak:

»Anno M. Cccclrvii en ego campana nunquam pronuncio vana » » »
qui me fecit magister bartholomeus nomen habet in nova civitate pragensi.«

Ovšem jsou, jak se podobá, nepřístupná slova méně důležitá a z jiných nápisů podobných známa. Průměr 88 cm.

Zvon druhý jest novější a čteme na něm slova:

»CVnCtlS fIDeLibVs gratlaM sonat
(chronogramm, který dává letopočet 1764)
Maria Anna comes de Bubna et
Lititz nata comes de Michna
et Weitzenau fieri fecit per ma-
gistrum Vitum Ignatium
Dietrich Neo Pragae.«

(Nad tím známé znaky hrabat z Bubna pak z Michny.)

Na straně druhé kříž a slova:

»S. Johanni et Paulo dicatum.«
(Průměr 104 cm.)

Z Borku, jak řečeno, jen asi čtvrt hodiny vzdálena leží severovýchodně v údolí obec Suchomasty v krajině příjemné, okrášlené zámkem úhledným, obkličným půvabným parkem. »Suchomasly v Tetinsce«

uvádějí se již r. 1088, kde král Vratislav, zakládaje kostel kolegiální na Vyšehradě, daroval jemu mezi jiným: »Suchomazleh de terra ad duo aratra cum campanariis Milon, Zlava, Tronae,« a královna Kunhuta poskytnula špitálu sv. Františka v Praze jisté polnosti tamtéž r. 1271. R. 1450 uvádí se Jan Sláma z Bitova a ze Suchomast, jelikož koupili Burian a Jan bratři z Valdeka v Ohraženicích právo po Marketě, manželce jmenovaného. Asi od konce 15. století sídlili na Suchomastech Karlové ze Svárova, z nichž připomíná se Petr Karel ze Svárova † 1562, jehož pomník hrobový jsme našli v kostele boreckém. Jeho syn a dědic Václav starší dostal s manželkou Lidmilou Muchkovnou z Bukova statky Osek a Těnovice. Tato zemřela r. 1615 a jest pochována ve farním kostele v Těnovicích, kdež náhrobek její se zachoval. Syn Václava totiž, Petr Tobiaš, prodal Suchomasty, jež mu otec za živobytí postoupil, nabyv s manželkou roz. Hradišskou z Hořovic († 1641) statků Hradiště, Vildštejna a Domyslic. Koupí a prodejem r. 1600 v pondělí po památce všech Svatých přešly tvrz Suchomastě se vsí, ves Svinaře, Hodyně (s jedním člověkem) ve vsi Lhotě Žebrákové, co tu má, podací kostela na Borku a t. d. na paní Justinu Pešíkovou z Lažan a na Bezdějicích za 1100 kop mís. Hrobový kámen paní té jsme již uvedli a popsali.

Již roku 1610 byl pánem na Suchomastech Adam Bukovanský z Bukovan, jehož památku v kostele boreckém zachovali pomníky tří dětí jeho. Jelikož však r. 1618—20 v bouřích stavovských stál k straně krále Bedřicha falckého, ztratil po bitvě bělohorské Suchomasty a Bikoš, kteréž r. 1623 za 17.300 kop gr. koupila Dorota z Řičan, manželka Jana Litvína z Řičan, který roku 1634 Suchomasty po ní zdědil, ale bez potomků zemřel. Další majitelé statku tohoto jsou již odjinud známi.

Zámek nynější nestojí prý na místě původní tvrze starší, když ve vojně zničené, neb tato nacházeti se měla ve vsi na pozemcích dominikálních, kde se nyní vícero dřevěných stavení pospolu vidí, pod kterými ještě sklepy staré tvrze se zachovaly.

Dle pamětní knihy fary borecké a dle topografie Somrovy nynější zámek vystavěn býti měl okolo r. 1540 Petrem Karlem ze Svárova. Za důkaz uvedeno, že při jisté stavbě v zámku našli gotické pažení s nápisem: »Svarov z Svarova Pan na Suchomastě« a pažení to prý ještě nyní ve sklepech nacházeti se má. I tázal jsem se na kámen tento a byl jsem uveden k dolejšímu vchodu

do sklepa, kde skutečně v pažení vytesán jest nápis úplně zachovalý, který však nikoliv neobsahuje slova výše uvedená, nýbrž pouze písmena:

A N 7 S N 7 W

Vyložiti, co vlastně znamená tato vyznačovací mají, ovšem se mně nepodařilo, ač soudím dle tvaru písmen, že pocházejí z první polovice století 16.

Co zvláštnost budiž ještě podotknuto, že v panském lese blíže Suchomast se nachází starý, zapomenutý a vysokými borovicemi porostlý hřbitov židovský s pomníky tvaru obvyklého, z kterých ovšem již mnoho odvezeno a k stavbám použito bylo.

Oprava: V čísle 5. Methoda:

Str. 49. sloupec 2. řádka 4. místo *Držinského* čti *Przinského*.
" 52. " 1. " 26. " 1611 " 1677.

Sloh renaissanční.

Píše F. J. Lehner. (Pokračování.)

(Jednotlivé částky stavební.)

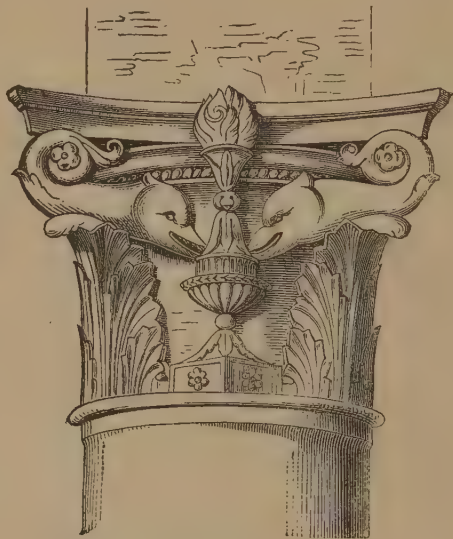
Jednotlivé částky stavební, jako jsou sloupy, pilíře, oblouky a kladí, přijmula renaissance buď z antiky hotové, anebo pro své potřeby si je znovu vytvořila. Prvorenaissance se zálibou užívala *svobodně stojících sloupů*, které bezprostředně nesli oblouk a klenbu nad tím se vypínající, k čemuž ostatně

docílení dekorativního článkování; stál-li však dosud svobodně, kombinován byl s pevnou soustavou pilířovou.

Oblouky a pilíře obkloповány jsou různým *kladím* dekorativním, pro veliké

(Obr. 280.) Z portálu kostela S. Maria de' Miracoli v Benátkách.

(Obr. 281.) Florentinská hlavice sloupová.

i starokřesťanská basilika, i románská soustava opravňovala. Klenbou s oblouky a sloupy dalo se co nejpriznivěji docílení rozdělení prostory a světla. Řídčeji užívalo se prostých *čtver- neb osmihranných pilířů* bez polosloupů a pilastrů. Benátská architektura mramorová a severoitalská architektura cihlová zavdala podnět k vývinu *pilíře bohatě článkovaného*.

Velká prostornost renaissance rozkvětlé podmiňovala však mohutné podpory a tak sloup svobodně stojící ustupoval vždy více pilíři. Sloup nyní, co poloviční neb tříčtvrtěční stavěl se před pilíř a ku stěnám na

otvory při budovách renaissančních nezbytným. Základního tohoto tvaru užila renaissance v různých rozměrech a způsobem nejprostějším i nejbohatším.

Antických řádů stavebních celkem a v podrobnostech užívalo se s velkou volností a svobodou, zejména v době prvorenaissance. V době rozkvětu téhož slohu, zvláště v druhé polovici XVI. st. počínáno si však přísněji a úzkostlivě s jednotlivými řády antickými. O poměrech sloupů a rozestavení pilastrů s kladím lze obecně stanovit, že mezisloupi v době prvorenaissance bylo tvaru víc kva-

dratického, v rozkvětu pak téhož slohu tvaru štíhlejšího.

V době prvorenaissance *dorického* a *jonského slohu* zřídka se užívalo. Renaissance nejvíce si oblibovala v *řádu korintském*, článkování však bývá mnohem jemnější, více

i dříku pilastrovému dostalo se bohatého vyzdobení ornamentálního. (Ob. 282.)

Hlavice sloupů a pilastrů v době prvorenaissance zřídka ukazují přísnou ústrojnost hlavice římských. Přidržovali se více hlavice svobodně tvořených z antiky římské, které

. (Obr. 282.) Obložení stěn z kostela S. Croce ve Florencii.

konturou než modelováním účinkující. Na památnících se zvláštní nádhrou provedených dostává se i dříku ozdob, tak že sloup přeměňuje se v dřík kandelábru, zejména při menších předmětech dekorativních. Zhusta

velice zdokonalili. Spodní částka skládá se mnohdy pouze ze čtvero listů kalich tvořících; na místě volut vyskytují se delfinové, draci, květiny, lidské postavy a j. Listů akanťové vyměňuje se zhusta za palmetty, pod

hlavicí mnohdy obíhá páska ornamentovaná. (Ob. 280, 281.)

Také třídliné kladí dopouští plnou svobodu v mezích tvaru zděděného. Dekoraci vlysu lze mnohonásobným způsobem prováděti. Vodorovně běžícího ornamentu úponkového, kolmo se vyvíjejících anthemionů, festonů, štítů, znaků, figurálního vyzdobení, prostých desk do obroubené plochy zasazených jest zde užito, aniž by vlysu dostalo se úmyslně výrazu různícího se podstatně od dřívku pilastrového. (Ob. 282.)

V době rozkvětu slohu renaissančního ubývá stále chuti po ozdobách. Sloh přímo přidržuje se antiky s hladkými plochami a pravidelnou hlavicí. I zde větší rozměry měly vliv podstatný. Kostra architektonická vyniká zase významněji a skromněji, dělic se opět více od ploch dekoraci věnovaných.

Plochy stěn na venek dopouštějí mnoho násobnější různost v provedení, nežli v jiných slozích možno jest, podle toho, vyjadřuje-li se více důležitost struktivní nebo pouhá náplň. Nesčíslné způsoby a stupně těchto

tvarů povstávají mezi zdi z tesaného kamene hmotně zbudovanou, a úplným pokrytím vlastního jádra konstruktivního obložení nevyjadřujícím jednotlivě články.

Při stěně *rustikované* má zjednatí se platnost kamenu, co materiálu pevnému, tlaku vzdorujícímu. Při stěně *obložené* má vynikati krása materialu (barva, textura). Inkrustace není vázána na žádné spárování konstruktivní, nýbrž pohybuje se svobodně v plochách větších nebo menších, kostrou architektonickou určených.

Při *stavbě z cihel* vyvinul se nový způsob slohu, antickému zcela neznámý, spojováním stěn s rancem je obklopujícím, přetvořením architektury pilastrů a kladí, a kladením vrstev, jak materiál podmiňoval.

Při stavbách *omítkou* opatřených nápodobují se tvary dříve uvedené. V době rozkvětu slohu renaissančního zůstávají se omítnuté plochy hladké, rustika a článkování rámců se nápodobuje, aniž by se tím dočililo více nad dojem nahého tvaru.

L i t e r a t u r a .

Nebeský lékař Kristus Ježíš v zázračném svém obraze v kostele děkanském v Chrudími. Na základě historických pramenů vzdělal *Jan Svoboda*, děkan v Kolíně. V Kolíně u Paka a Nedvídky.

Vdp. spisovatel, rodák chrudimský, obral si za předmět bádání svého známý obraz božského Vykupitele v Chrudími a věnoval předmětu tolik píle, že s nashromážděného materiálu povstala celá kniha 142 stran velké 8°. Jest třeba veliké lásky, věnovati jedinému předmětu tolik času a píle. Za to však pokochá se čtenář podrobnostmi, které jen v tak zevrubných monografiích se vyskytují. K pěknému popisu přidáno několik vzezřímavých vyobrazení: Vyobrazení města Chrudími ze 16. a 18. století, pravý obraz božského Vykupitele v Chrudimském chrámu, průčelí kostela chrudimského, podobizna děkana Samuele Hataše, starý obraz od Slatinanských do Chrudími darovaný. Kolín ze strany nádraží, kostnice kolínská. Takovým způsobem nejlépe zavděčil se vdp. děkan nejen rodišti svému, nýbrž vlasti povšechné, zůstaviv památku všem krajanům svým.

Dějiny kaple Rodičky Boží v Kolíně. Sepsal *Jan Svoboda*, děkan v Kolíně. Malá 8°. 1882.

„Nemalou to byvá pochoutkou upřímnému vlastenci, když se příležitost naskytne, že se může obeznámiti se spolehlivými dějinami toho neb onoho města své drahé vlasti.

S vděčností přijímá takové zprávy minulosti a blahověří v duchu tomu, jehož snahou minulost též budoucnosti byla zachována. Bych v tom ohledu také něčím přispěl, hned při svém nastoupení do Kolína za kaplana I. P. 1848 pilně jsem pátral po událostech místních, do denníku jako včelka do oulu je zanášej, bych budoucnosti je zachoval a občas jiným z toho něco za dárek zdišoval.“

Z milých těchto slov, jimiž předmluva spisu 96 stran čítajícího počíná, dovede si čtenář živě představití celou osobnost vdp. spisovatele. Co pravý duchovní pastýř usadil se u stáda svého, věnovav mu celé živobytí kněžské. Jako starý strom zapustil kořeny do půdy, s kterou srostl. Miluje svou osadu, jelikož se stal jejím otcem. Jako každé dítě za částku svého stádece považuje, i každý kámen jest mu milý. Na všem lpi pot vlastní práce. A za ta léta práce nasbíral materiálu, že vyplnil tím několik knih, které děkanství chová. Částěčku těchto zápisků zajiímavých uspořádal ve spis tuto uvedený.

Dašice a přifařené obce. Sepsal *Josef Nechvíle*, farář v Dašicích. V Pardubicích 1882 u F. V. Hoblíka. 8°. Str. 96.

Jméno chvalně známého a pilného spisovatele jest čtenářům »Methoda« z četných jeho monografií tuto uveřejněných dostatečně známo, a není třeba rezeptovat se o ceně této monografie. Jest důkladná, jasná a věcně psaná, vlastnosti to, jimiž veškeré literární práce plodného a obětovného spisovatele vynikají.

Bývalý Paulánský klášter nejsv. Trojice u Nové Bystřice. Monografie od faráře Jos. Mršitika. 1883.

Každý farář jest přirozeným konservátorem a historiografem své osady. Pamětní knihy farní jsou toho doklady. Horlivý dp. farář klášterský hned po dosazení na svou faru s láskou ujal se kostela, zvelebiv jej jednak náležitou oslavou služeb Božích zřízením jednoty cyrillské, jednak přiměřenou opravou a úpravou svatyně. Učiniv takto zadost úkolu prvnímu, sepsáním důkladné monografie čestně zastal též úřad druhý. Řeč spisu jeho jest správná, sloh uhlazený. Příklad utěšený buď hojně následován.

Chrám Matky Boží na Náměti v Hoře Kutné. Studie Jiřího Zacha. 1882.

V roční zprávě c. k. vyš. reálných škol a reál. gymnasia v Hoře Kutné vydal ředitel téhož ústavu obšírnou monografií chrámu Matky Boží na Náměti. Část historickou pojednává na 22 stranách; vypsání stavby na 7 stranách s důkladností znalce odborného.

K popisu přidal pět velkých listů s nákresy autografy, na nichž se vyobrazuje půdorys, průsek podélný, průsek příčný, průsek loďi boční, hlavní detail a průčelí kostela. Každý odborník zůstane panu řediteli k nemalým díkům zavázán za práci takové ceny. Jediné přání zbývá, aby v práci započaté pokračoval, pokud veškeré památky kutnohorské, zejména z oboru architektury, nebudou stejným způsobem uveřejněny. Tím napraveno bude, co Grueber svými publikacemi pokazil a spisovatelé s velikým vděkem čerpati budou ze zdrojů čistých. Toť jediná cesta možné nápravy. »Method« s vděkem uveřejní výsledky svědomité práce, budou-li mu svěřeny.

Monstrance Kutnohorská s nákresem v přirozené velikosti od Jiřího Zacha.

S toutéž důkladností jedná p. spisovatel o kutnohorské monstranci ve výroční zprávě za rok 1881. Bude-li tímto směrem pokračováno, literatura umělecká vlasti naší obohatí se plody, jímž ceny neubude.

Lehner.

Z akademie křesťanské.

Odbor umělecký. — Zpráva za měsíc červen.

I. Vyřízené záležitosti.

Práce kovové. Kalich: pro dp. Benedikta Běhe, děkana v Krásné Lípě. — Patenka k nemocným: pro vp. Fr. Königa, zámeckého kaplana v Hanšpachu. — Nádobka na sv. olej: pro vp. Fr. Königa, zámeckého kaplana v Hanšpachu. — Kadičnice: pro dp. Jos. Kováře, faráře ve Vlastibořicích. — Konvičky mešní: pro dp. Karla Rudišra, faráře v Konojedech a pro dp. Václ. Frintu, administr. v Černilově.

Rozličné. Kříže: pro dp. Karla Vondrušku, bohoslovce v Praze a pro vp. Ferd. Harnu, kaplana v Holici. — Missal: pro vys. uroz. pana hraběte Herbersteina v Libochovicích. — Dvě sošky Marie: pro vys. uroz. paní hraběnkou Lažanskou v Praze. — Obrazy: pro vp. Ferd. Harnu, kaplana v Holici a pro dp. Jos. Širůčka, faráře v Lidicích. — Zvonky harmonické: pro dp. Josefa Kováře, faráře ve Vlastibořicích, pro dp. Karla Rudišra, faráře v Konojedech, pro dp. Jos. Cikána, faráře v Radobčicích a pro dp. Václ. Frintu, admstr. v Černilově. — Berlička jubilejní: pro dp. Dam. Šimůnka, faráře v Chousníku. — Forma na pečení hostií: pro dp. Fr. Zuklína, faráře v Hřensku. — Zvonek ku sakristii: pro vdp. Jos. Sedláčka, děkana v Král. Dvoři.

Paramenty. Kasule: bílá pro dp. Jana Vlka, koop. v Třebízi a pro dp. Ant. Špále, faráře v Mirošově; bohatě vyšívána pro blahor. paní Šebkovou v Praze; červená pro dp. Štěp. Pittnera, faráře v Libeznicích a bílá pro dp. Jos. Cikána, faráře v Radobčicích. — Pluvialy: bílý pro Její Jasnost vys. uroz. pí. kněžnu Schwarzenbergovou na Vorlíku a slavnostní pro vp. Jos. Kittnera, kopera v Jimramově. — Pláštiky na ciborium: pro Její Jasnost vys. uroz. pí. kněžnu Schwarzenbergovou na Vorlíku; pro sl. zádušní úřad v Praze

pro chrám Páně sv. Haštala a pro dp. Václ. Dvořáka, faráře v Bukovsku. — Štoly: pro dp. Ant. Černovického, faráře v Klinci; pro dp. Ant. Duška, faráře v Charvatci, pro vdp. Fr. Černohouze, děkana v Dobrovicích a pro dp. Petra Götze, faráře v Strážově. — Bursy k nemocným: pro dp. Vojt. Böhma, faráře u sv. Ducha v Praze; pro dp. Karla Rudišra, faráře v Konojedech; pro blahor. sl. Rohlenovu v Praze; pro dp. Mat. Duška, faráře v Charvatci a pro důst. farní úřad v Zahořanech. — Vela: pro vys. uroz. pí. baronku Villani v Střížkově; tři pro Její Jasnost vys. uroz. pí. kněžnu Schwarzenbergovou na Vorlíku; pro vdp. Fr. Černohouze, děkana v Dobrovicích a pro dp. Václ. Dvořáka, faráře v Bukovsku. — Antependium: pro dp. Václ. Hoňka, faráře v Ném. Rybné a pro dp. Jos. Molitora, faráře v Chicagu v Americe.

Prádlo kostelní. Korporale vyšíváné: pro vp. Fr. Horáčka, kaplana v Čimelicích; dvě rochetty pro dp. Fr. Kováře, faráře ve Vlastibořicích; čtyři rochetty, dvě alby a jiné věci pro vdp. Fr. Černohouze, děkana v Dobrovicích; korporale-humerale a cingula pro dp. Vojt. Laurera, faráře v Úherci; plachty oltářní pro vys. důst. dra. Mik. Karlacha, síd. kanovníka na Vyšehradě.

Rozličné. Koberec: pro dp. Václ. Hoňka, faráře v Ném. Rybné; šatičky na sošku Panny Marie pro ctih. Elisabety v Praze.

II. Nová objednání.

Práce kovové. Kalich: dp. Ant. Donát, admstr. ve Valkeřicích; stříbrný dp. Jos. Molitor, farář v Chicagu v Americe. — Ciborium: dp. Jos. Molitor, farář v Chicagu v Americe. — Pozlacení kalichů: dp. Jan Auer, farář v Šáfově a dp. Petr Götz, farář v Strážově. — Nádobky tří pohromadě na sv. oleje: dp. Petr Götz, farář v Strážově.

Paramenty. Kasule: bílou bohatě vyšívanou, zelenou a dvě černé dp. Jos. Molitor, farář v Chicagu v Americe; bohatě vyšívanou vp. Karel Papoušek, zám. kaplan v Třebíči. —

Prápor spolkový nádherný: dp. Jos. Molitor, farář v Chicagu v Americe. — Korouhve kostelní: dp. Jos. Sochor, farář v Křtálku na Moravě.

Drobné zprávy.

Chrám sv.-Vítský. (Zemský příspěvek na stavbu.) Rozpočtovému výboru na sněmě zemském byla jednotou sv.-Vítskou podána žádost tohoto znění: Slavný sněmě království českého!

Před valnou řadou let, když metropolitní chrám království Českého, dóm sv. Víta na hradě Pražském, který v sobě chová ostatky téměř všech patronův země České, jakož i tělesné pozůstatky tak mnohých veleslavných panovníkův našich, jak se zdálo, poznenáhle vždy více se rozpadával, sestoupilo se několik spanilomyslných a vlasteneckých mužův, a ti založivše Jednotu pro dostavění velechrámu sv. Víta v Praze, podnikli veliký úkol, aby tento staroslavný historický pomník stavitelský před úplnou zkázou byl zachráněn.

Mužové-tito s celou jistotou spolehali na všestranné obětovné účastenství obyvatelstva, jakož i — poněvadž sebe rozšířenější přízeň soukromníkův a sborův není s to, aby potřebných prostředků poskytl k dosažení vytkčeného cíle — na účinnou podporu zastupitelstev zemských a říšských.

Připomenutým způsobem založená Pražská Jednota pro dostavění hlavního chrámu sv. Víta dle prvních výsledků své činnosti nabyla přesvědčení, že takovýmto všestranným spolupůsobením v nedlouhém čase velkolepý tento podnik bude moci k místu přiveden býti. Naděje tato nebyla planou a z části vyplnila se.

Podniku od početi a založení Jednoty až do konce roku 1882 dostalo se na příspěvcích od zakladatelův, členův a příznivcův, jakož i odkazy 504.000 zl., od Jeho cis. kr. ap. Veličenstva i ode členů nejvyššího císařského domu 138.000 zl., podpory zemské a říšské 440.000 zl., úhrnem 1,082.000 zl.

Bohužel při pracích podniknutých na obnovu velechrámu ukázalo se, že pohromy na starodávné části jeho jsou podstatně větší a rozsáhlejší, než bylo lze předvídati. A tak stalo se, že teprve po 14letém usilování, napnutím veškerých sil a nákladem 720.300 zl. podařilo se dokonati obnovu a opravu té části, ježto pochází z věku Karla IV.

Ačkoliv sumu tuto v poměru k vykonaným pracím za malou sluší pokládati a to tak, že nestranný soudce jednotě nemůže chvály nevzdáti, ježto pokud lze bylo, s všelikou šetrností si počínala: přece tyto výlohy při obmezených prostředcích Jednoty vzhledem k další stavbě působily nepříznivě.

Teprve od roku 1877 možno bylo přikročiti ku provedení druhé a sice hlavní části, totiž k rozšíření dómu v tom způsobu, jaký zakladatelům jeho na mysli tanul.

Dle rozpočtu, v letošním roce od stavitele dómu

sestaveného, k úplnému vystavení, počítajíce v to figurální okrasy, bude potřebí ještě sumy 1,606.208 zl. — v obnosu tomto nejsou však započteny výlohy na vybudování vysoké věže, čehož na pozdější čas nebude lze odkládati.

Uznáníhodná obětivá služnost vždy věrně metropolitní kapitoly k tomu přispěla, že za posledních let hraničící stavení mohla stržena býti, a tudíž nestávalo by nyní žádné podstatné překážky, by další stavba všemi silami prospívala, jen kdyby Jednota potřebných prostředků k zvětšené činnosti po ruce měla.

Bohužel prostředků těchto se nedostává a právě teď jest stav Jednoty pro dostavění chrámu sv. Víta v Praze nepříznivější, nežli byl po veškerý čas opravních prací.

Poskytnutá možnost ku rozmnožení stavební činnosti přiměla Jednotu sv.-Vítskou, že za posledních let s veškerou rázností o pokračování v nové stavbě bylo usilováno, takže v tomto směru nákladem 370.000 zl. znamenitých úspěchů dosaženo.

Tím však skoro všeliké zálohy Jednoty jsou vyčerpány.

Při konci roku 1882 obnášelo veškeré jmění, papíry cenné počítajíce v běžných cenách 55.745 zl. 37 kr., příjmy roku 1883 páčí se na 44.950 zl., což činí dohromady 100.695 zl. 37 kr., z kteréž částky ku krytí výloh pro letošní periodu 70.000 zl. určeno, tak že koncem roku 1883 pouze 30.695 zl. 37 kr. vybývati bude. V sumě této obsaženo jest však 18.243 zl. 90 kr., z nichž částečně požitkem odkazy, jednotlivým osobám přikázán, částečně věnován určitým předmětům (na oltář, okna s malbami atd.) a tudíž Jednotě roku 1884 pouze 12.451 zl. 47 kr. k volnému použití zbývá. Nerozmnoží-li se příjmy v budoucím roce nad míru normalního důchodu v obnosu asi 45.000 zl., a tudíž v roce 1884 by pouze asi 57.000 zl. zbývalo na vydání, nastaly by nehody velice žalostné, kteréž by za příštích let obmezených na běžný normalní důchod 45.000 zl. ještě přibývalo.

Stavební činnost v roce 1884 a tím více za potomních let musela by se obmeziti a mnoho dělníkův osvědčených a vycvičených museli bychom propustiti, jichž by se po případě, že by se později činnost při stavbě zase zvýšila, nikdy v té způsobě nebylo lze doplniti. Podle nabyté zkušenosti jakmile by činnost při stavbě ochabla, ovšem i obecnstvo by ochladlo a přízeň lidu k podniku tak důležitému velice by oslabla. Rozumí se samo sebou, že by tudy finanční prostředky Jednoty opět citelnou ujmu utrpěly. Vše-

liké tyto pohromy znamenaly by právě tolik co úpadek celého vlasteneckého podniku našeho.

Jak již na počátku připomenuto, co nejdříve z technických ohledův bude nutno, podniknouti též obnovu a vybudování vysoké věže, jelikož tato věž jakož i jižní loď křížová, pokud jí stává, požárem a jinými zevnějšími příhodami, jakož i za příčinou vadné konstrukce v té míře utrpěly, že má-li další vybudování věže a sklenutí křížové lodi býti umožněno, rozmanité úpravy na věži třeba podniknouti.

Na rozpínacím pasu nad klenbou sv. Václava, nalezá se střední piliř, pozůstalý to završák křížové lodi. Netoliko dotčený piliř a druhý na severní straně vybudovaný, alebrž i severozápadní roh vysoké věže nutno z většího dílu odkliditi, nově vzdělati a sesílit. Za té příležitosti třeba zvláště rekonstrukci posledního piliře u věže opatřiti, ježto při něm náležitě sesílení, jež u všech jiných rohů věže nalezáme, naprosto se pohřešuje a státi se musí prve než podnikne se budování a zejména klenba této křížové lodi.

Stavební mistr dómu a s ním zároveň architekti a stavitelé, — od ředitelstva přidružení k dotčené komisi jednomyslně zůstali na tom, že tato rekonstrukce přiměřeným bezpečným způsobem jen tehdy se podaří, budou-li nyníjší před časy pouze prozatím zřízený přístřešek na věži jakož i část tohoto rohu věže příliš vyčnívající — a sice 14 sáhů s hůry odklizeny.

Jak mile na věži sv.-Vítské odstraněn bude přístřešek, jimž povšechný obraz hlavního města Prahy od věkův nabýval významného rázu, vznešený dojem, kterým Hradčany se svým královským hradem a chrámem každého navštěvovatele uchvacují, vysoce utrpí a lid sám bude pak zajisté důrazně žádati, aby věž co nejdříve přiměřeným krovem korunovanou mohl viděti.

Ze všeho vychází na jevo, že Jednota pro dostavění chrámu sv. Víta v Praze všemi silami snažiti se musí o rozmnožení svých příjmův, ač nemá-li celý podnik valně poškozen býti. —

Obecenstvo, — jak výše uvedená suma darů svědčí, uznává v plné míře nutnost a čestnou povinnost vlasteneckou, by velechrám vystavěn byl; nelze však očekávati, že při nyníjších rozsáhlých sbírkách na jiné podniky, jako Národní divadlo, hlavně na rychlé vystavení po vyhoření jeho, a teď na německé divadlo a školské matice obou národností, které z části pro svůj politický ráz u lidu velké obliby docházejí, se příspěvky rozmnoží; ano Jednotě sv.-Vítské bude se velice o to přičiniti, by příjmy z těchto pramenů plynoucí na stejné výši udržela; státní subvence pak, která v letech 1871—1876 v obnosu ročních 20.000 zl. byla udělována, od roku 1877 na 10.000 zl. zmenšena jest.

Ředitelstvu Jednoty pro dostavění chrámu svat. Víta nezbyvá v tomto nesnadném postavení leč jediná cesta, kterou s plnou důvěrou ve šťastný výsledek nastupuje; obrací se s prosbou na zástupce království Českého, by slavný sněm ráčil

a) maje na zřeteli, že podnikem tímto mnohým domácím umělcům příležitost se poskytuje k vycvičení

se a zdokonalení ve svém umění, jakož i k použití nabyté umělosti,

b) maje na zřeteli, že četní pracovníci stavu řemeslnického výživu nalezají při této stavbě, zároveň též řádné cvičenosti nabývají,

c) maje na zřeteli, že Jednotě sv.-Vítské v nejbližších letech nastávají velké výlohy stavbami a hlavně zamýšleným zbudováním věže, posléze pak

d) maje na slušné úvaze, vznešený význam velechrámu sv. Víta v náboženském, historickém a kulturním ohledu vůbec a zvláště však pro král. České, dosavadní udělovanou subvenci ročních 10.000 zl. ze zemských prostředků dle svého nejlepšího uznání při měření zvýšiti.

V Praze, 12. července 1883.

František hrabě Thun-Hohenstein, předseda.

Žádost tato sv.-Vítské jednoty byla v rozpočtové komisi příznivě přijata a usnešeno učiniti sněmu návrh, aby se povolil na dostavění velechrámu roční příspěvek 50.000 zl., a to na tři následující léta. Architekt Josef Mocker byl ku poradě pozván a přednesl potřebná vysvětlení, načež velká část poslanců českých na stavenišť se dostavila, obnovu starého chrámu a počatou stavbu novou se všemi plány, modelly, sbírkami a dílnami si prohlédla. Tato veselá novina potěší každého vlastimila. Jest naděje, že i říšská rada zvýší roční subvenci z 10.000 na 50.000 zl. Pak ta krásná stavba, chloubu národa českého, rychle poroste a dá-li Bůh dočkáme se celého, velkolepého chrámu sv.-Vítského.

V Kutné Hoře pokračují obnovy tamních památek utěšeně, pokud toho ovšem skromné prostředky dopouštějí. Při poslední krátké návštěvě potěšil se nemálo redaktor z prací, které dosud vyvedeny byly. *Chrámu sv. Panny Barbory* dostalo se prozatím takové opravy střechy, že proti deštům bezpečně jest chráněn. Kružba oken soustavně počíná se opravovati a vyměňovati. U vnitř stkví se již jedna kaple v úplné polychromní obnově, kterou Petr Maixner svědomitě a důkladně provedl. Kéž »Vocelu« dostane se hojnější podpory, aby i v jiných kaplích mohl pokračovati. Až jednou i tato vnitřní okrasa celkem zase odkryta a obnovena bude; chrám sv. Panny Barbory bude míti dvojnásobnou cenu. Obnovené lavice a skládací oltáře jsou skutečnou okrasou svatyně. Jest ovšem již svrchovaně třeba, aby za pomoci státní i zemské rychle zahájena byla obnova architektury vnější, nemá-li budova pohromám pověrnosti podlehnutí. — V *kostele arciděkanském* dostalo se znamenitému obrazu práce vypuklé přiměřeného místa, takže i krása i velikost díla zřetelně před oči se staví. Přátí si jest, aby velebný svatostánek zastkvěl se polychromní ozdobou. — Také hřbitovní kostel *nejse. Trojice* důkladně se obnovuje. Obdržel novou střechu a nyní i na vnitřek dojde. Vdp. arciděkan miluje a opatruje ty své kostely jako zřetelnice vlastních očí. Při takové lásce bohdá! se podaří vše nejen zachovati, nýbrž i zvelebiti. Obětovně Kutné Hoře redaktor od

srdce přeje, aby se jí vrátily staré, dobré časy. Šlechtní předkové uměli bohaté hřivny vynakládati na díla, která jsou pýchou a chloubou vlasti. A potomkové se neodrodili. Láska k umění u nich nevymřela. Zdař Bůh! k dalším podnikům ku slávě Církve a vlasti.

Obnova děkanského chrámu sv. Bartoloměje v Kolíně rovněž utěšeně pokračuje. Šest operací oblouků s příslušnými opěráky, fialami a chrlicí na půlnoční a východní straně šťastně a krásně jest provedeno nákladem 1000 zl. přesahujícím, které sebral místní spolek pro obnovu chrámu sv. Bartoloměje. Není žádné pochybnosti, že při takové obětovnosti veškerá obnova zevnějšku i vnitřku zdárně se provede. Velepamátný chrám toho plnou měrou zasluhuje. Předmět není tak rozsáhlý, aby při soustavném postupu práce nedalo se toho docílit. Vdp. děkan Svoboda jest rozeným stavitelem. Jediným jeho přáním na světě jest, aby se dočkal dokonání díla, pro které žije Pán Bůh mu té radosti Simeonské neodepře.

Národní museum. Konečně dojde ku stavbě důstojného musea národního, jehož nutná potřeba již tolik let se uznává. Rozpravu o tak důležité pro celou zem věci zahájil v budžetním výboru dr. Rieger seznámiv komisi s dosavadními vyjednáváním, jež se vlekou po celá dvě desetiletí. První návrh učinil r. 1864 tehdejší poslanec Šáry, který podepsán byl jednomyslně od poslanců českých i německých. Dr. Herbst, podpisuje tehdejší listinu, výslovně podotknul: »Tento podpis přijde na milion«. Řečník líčil vřele a s přesvědčením nalehavou potřebu nové budovy musejní, v níž by vzácné poklady vlasti bezpečně uloženy byly, jelikož dosavadní budovu třeba ze dne na den podpírat kládami, což při tak četné návštěvě cizinců i domácích dělá malou čest bohaté a velké zemi české, pokladům pak zde nahromaděným

stále nebezpečnosti hrozí. Navrhuje tedy, aby na základě dřívějších úchval sněmovních přípravy konaly se k nutné stavbě nové budovy musejní. — Poslanec *Wolfrum* mluvil proti tomu ze stanoviska finančního a snažil se zeslabiti důvody uvedené. — Také poslanec *Sobotka* nesouhlasil s návrhem Riegerovým a nevhodně snažil se stavbu nového musea celé zemi potřebnou a užitečnou slučovati s otázkou letního divadla německého. Řádnou odpověď nezůstal mu dlužen *hrabě Thun*, s důrazem vlastenecky poukázav na podstatný rozdíl v potřebě obou ústavů. Čest vlasti toho žádá, aby konečně zbudováno bylo stavení skutečným poměrům odpovídající. Po něm ujal se slova předseda komise *hrabě Clam-Martinic*. Jest dvojnásobně oprávněn jakožto předseda české společnosti musejní poukázati na nebezpečí, které by povstati mohlo z opětného odročení záležitosti. Slovy přesvědčujícími hleděl veškeré členy komise utvrditi v náhledu, že jde o ústav nutný, celé zemi užitečný, přihlížeje stále ke smutným poměrům dosavadním. Poslanec *Adámek* doplnil návrh zpravodajův v ten rozum, aby na základě úchvaly sněmovní z roku 1864 ihned ku stavbě nového musea se přikročilo. Zprávoď nápotom důrazně odmítnul náhled *Sobotkův*, který otázku musejní s německým letním divadlem jal se slučovati, výslovně podotknuv, že museum oběma národnostem země přístupné a stejně prospěšné býti má, žele toho, že němečtí krajané vždy více se strani ústavu, ač v něm řeči německé po právu se děje. — Přikročeno ku hlasování. Veškerí členové české většiny hlasovali *pro* návrh Riegerův, veškerí němečtí členové komise *proti* němu. Za souhlasu vrstevníků ohlásil *Wolfrum* votum menšiny, které v příští schůzi komise podá a zůstává si právo ve smyslu politických přátel v zasedání sněmovním o tom promluvit. — Dojde tedy předce ku stavbě nové, království českého důstojné budovy národního musea. Redaktor dovolí si příště k věci se vrátiti a poznámky některé učiniti.

Lehner.

Odvod k »Methodu«.

V červenci předplatitelů:

	V dleci	u b y l o	p ř i b y l o	
V Čechách	pražské	—	Vác. Čermák, kaplan na Smíchově .	1
			J. Přecechtěl, kaplan v St. Boleslavi	1
			Fr. Vodička, hr. kontrolor na Peruci	1
	král.-hradecké	—	Leop. Mazáč, děkan v Poličce . . .	1
Na Moravě	olomúcké	—	Fr. Kubart, farář v Choryni	1
			Úhrnem . . .	5

Koncem července má »Method« 414 předplatitelů. Do 600 schází kolik? Od nového roku přibýlo jich 45. Říčka roste stále. Bude z ní řeka?

»Method« vychází vždy 30. každého měsíce. Předplatné, jež činí poštovní záсылkou na celý rok 2 zl., na půl leta 1 zl., přijímá pouze na jednu z těchto dvou dob *administrace* v Karlině, číslo 234. Jen frankované listy se přijímají. Rukopisy redakci zasláné nevracejí se. *Dopisy*, týkající se redakce, buďtež zasílány **F. J. Lehnerovi** franco, v Karlině, č. 234. Reklamace zasílány buďtež do expedice v kníhkupectví **M. Knappa** v Karlině, Královská třída číslo 52.

Nákladem vydavatelovým. — Kněhtiskárna Politiky v Praze.

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘEŠŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

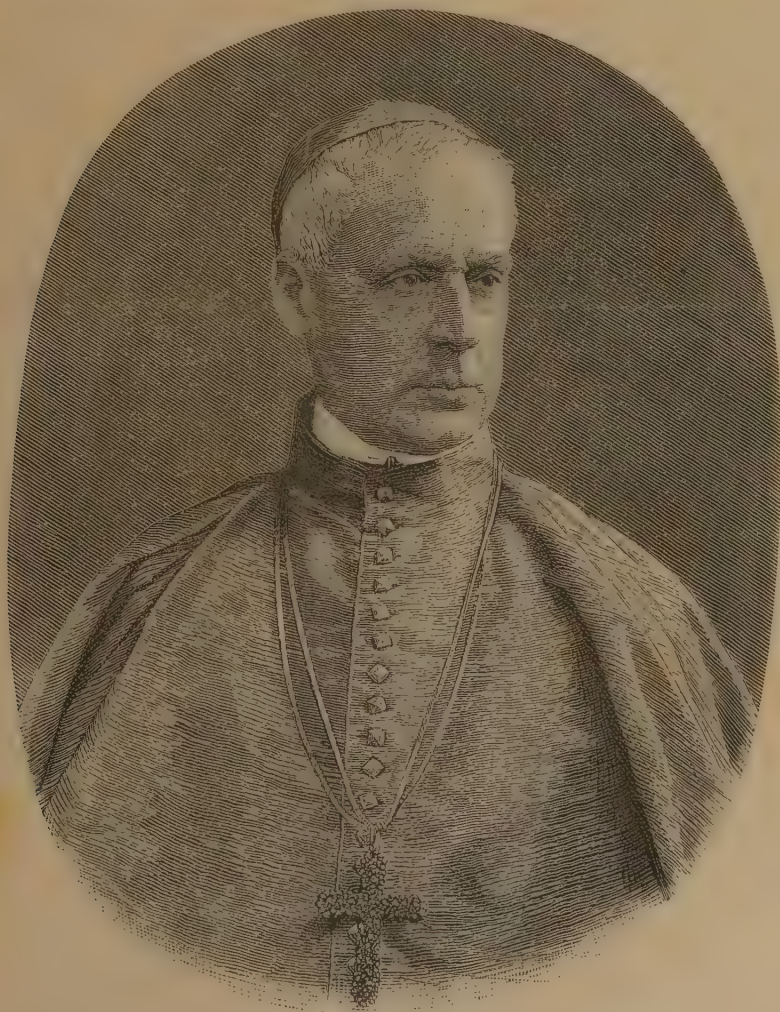
Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo 8.

V Praze, dne 30. srpna 1883.

Ročník IX.

Kardinál Bedřich kníže Schwarzenberg.

Kněžské druhotiny

Jeho Eminenci nejdůstojnějšího Pána kardinála Bedřicha knížete Schwarzenberga.

Píše F. J. Lehner.

V životě kněžském dva dnové nad ostatní vynikají velebou, dojemností, vroucností — den kněžských prvotin a den kněžských druhotin.

Mladistvý kněz v průvodu duchovních otců přistupuje k oltáři, aby na něm obětoval ponejprv tu záračnou oběť, které nebe a země se koří. Na ubledlé tváři jeho čteš celý svět citů, vroucnost s klidností, pokoru s nadšením, tesknost s jásotem, zbožnost s veselím. Divadlo andělské před oči se tu staví. Křehký člověk v těle smrtelném ve chvějících se rukou drží Boha svého. Žádný diamant celého světa nestkví se tak, jako slza lesknoucí se v oku v tom okamžiku.

Půl věku uplynulo. Stříbrovlasý kmet bere se v průvodu duchovních synů k oltáři, aby po padesáti letech na něm obětoval oběť neskonale chvály a nevýslovných díky. Na ctihodné tváři čteš celé dějiny, které tam vrylo půl století kněžského života, v němž zápasily mdloba s milostí, bouřka s výsluním, zármutek s radostí, boj s vítězstvím. Padesátileté zápasení dokonalo se vítězstvím. S vděkem nevýslovným prodléváje více na nebi než-li na zemi, pozdvihuje ruka jeho Beránka nepoškrvněného. Duše žízní a prahne po onom světle, které nezapadá.

Hle, dva dnové života kněžského oplývající velebou, vroucností, nadšením!

Oba s jásotem slavivá celá rodina. Kněze prvotiny slavícího obklopuje rodina přátel. Kmeta druhotiny slavícího obklopuje rodina duchovní.

Veškerá, rozsáhlá rodina duchovní slavila den druhotin svaté římské Církve nejstaršího kardinála - kněze, knížecího arcibiskupa pražského, metropolity a primasa království Českého, Jeho Eminenci nejdůstojnějšího pána Bedřicha knížete Schwarzenberga. Svatý Otec papež Lev XIII. vyslal ku slavnosti jubilejní svého nuntia, arcibiskupa Vanuteli-ho, s listem a darem, Jeho Veličenství císař a král František Josef I. dal doručiti jubilarovi list úctou a zbožností nadchnutý. Obklopil pak nejstaršího arcibiskupa v den druhotin kněžských nejdůstojnější episkopát rakouský, zastoupen arcibiskupem vídeňským, biskupem brněnským, seňským a světicím biskupem solnohradským; Metropolitu a Pri-

masa království Českého episkopat český; Arcibiskupa svého duchovenstvo arcidiecesní; Pastýře svého všickni věřící bez rozdílu stavu a povolání.

V den Nanebevzetí bl. Marie Panny slavila vítězství láska. Byl to souhlas duší v rozbourěných dobách našich nevidaný. Bylať to manifestace katolická v nejušlechtlejším slova smyslu. Byl to výjev oddanosti a věrnosti zděděné. Bylať to divadlo krásy a velkoleposti přímo úchvatné. Bylať to den míru, svornosti a jednoty. Rájský klid na ten den k zemi se sklonil. Vysílají-li příští události stíny své do přítomnosti, ukázala se v ten den nad zlatou Prahou stověžatou a nad krásnou vlastí českou duha míru. „In hoc signo vinces!“ Víra katolická obražející se v lásce k vrchnosti duchovní veškeré nehody vyrovná.

V den jubilea sklenula se nad Vltavou duha věštící zemi české lásku a mír.

* * *

Utěšení byli dnové příprav, když dítky chystaly se na oslavu památného dne, jež slaviti měl milovaný otec. Zástupcové veškerých jednot katolických v Praze sestoupili se v jedno. K nim jako při jiných příležitostech přidružili se zástupci ozbrojených městanských sborů. V čele celku stál J. O. Karel hrabě Schönborn. Ze srdce krev rozproudila se do veškerých žil rozvětveného ústrojí spolkového. Osvědčilo se, jak důležitým faktorem jsou jednoty a spolky v životě církevním. Spojil se článek s článkem v pevný řetěz. Jednotlivým údům vykázána jest činnost dle vlastního účelu jim příslušící. *Uměleckému odboru Akademie křesťanské* připadlo zhotovení darů, jež jednotlivé spolky katolické jasněmu oslavenci věnovati chtěli. *Cyrillské jednotě* přidělena byla pěvecká část slavnosti: Akademie pěvecká, serenáda, koncert a zpívaná mše svatá na poděkování s Ambrosiánským chvalozpěvem. *Ozbrojeným sborům městanským* sdruženým se zástupci ostatních katolických jednot a spolků odkázáno uspořádání průvodu pochodňového, a udržování pořádku při jednotlivých výkonech slavnostních. *Odbor ubytovací a redakční* pečoval o ubytování hostů a korespondenci.

Byl to mohutný a mnohočlenný apparát, který v pohyb uveden jest. Opřelo se kolo o kolo, stroj se hnul a život nastal. Ukázalo se, jakou mocí jsou spolky katolické a jak rozkvětlý a zmožněly za těch nemnohých let trvání svého. Zkoušela se jejich síla a ve zkoušce obstály slavně.

V odboru uměleckém Akademie křesťanské nastal život neobyčejně čilý a plodný. Nej důležitější dary odkázány jsou mu k vyvedení. Veškeré katolické spolky v Praze na znamení jednoty, která je pevně víze, obětovaly jednotný dar, stkostný pluvial; příbuzenstvo zlatý kalich, konvičky mešní, missál a bílé mešní roucho; umělecký odbor Akademie křesťanské kasuli červenou; záložna Sv.-Václavská pektorale s řetězem, mitru, rukavice a sandalie. Takový ustaven jest program. Vše ostatní odkázáno odboru uměleckému. Velezajímavé byly schůze jeho, v nichž myšlenka myšlénku budila. Skládali jsme se a ovocem porad bylo dílo. *Pluviale* vrchního pastýře má býti obrazem jeho kathedrály, původně zasvěcené na památku »Navštívení bl. Marie Panny«. Na kappě budiž tedy v gotické architektuře zlatem vyšívané, slohu velechrámu odpovídající, vyobrazeno v barvách Navštívení Panny Marie; na pruhu pak roucho po obou stranách dolu splývajícím v zlatých gotických kapličkách barvami vyšívané obrazy sv. patronů českých v celých postavách, jejichž ostatky na Hradčanech odpočívají: sv. Václav, sv. Jan Nep., sv. Vojtěch, sv. Vít, sv. Prokop a sv. Ludmila. Agrafo dle starého způsobu v celistvosti (nikoli co spona ze dvou dílů) buď ozdobena postavami sv. Cyrilla a Methoděje práce tepané, jimž jubilar Karlínský chrám zbudoval. Bude takto pluviale zvěstovati úřad i působení toho, jemuž jest věnován. Letopočet zvěstující rok kněžských prvotín vyšije se na jednom, rok druhotin kněžských na druhém konci bohatě okrášleného pruhu. — Pluvialu odpovídati má *kasule Sv.-Vojtěšská* z červeného sametu s křížem bohatě zlatem vyšívaným, na zadní straně s obrazem sv. Vojtěcha, předchůdce velepastýře našeho, na předku s obrazem sv. Bedřicha, patrona jeho. — Obrazy ostatních svatých patronů českých umístěny budou na patě *kalichu* práci tepanou. *Missale* ozdobí se u prostřed postavou Vykupitele žehnajícího, kování rohů obdrží symboly čtvero evangelistů. *Kasule bílá, mitra, rukavice a sandalie* s veškerou okrasou a provedením zaokrouhlí se

v celek s pluvialem téže barvy. Zlaté *pectorale* smaltované s beránkem a evangelickými symboly slohem svým rovnati se bude všemu ostatnímu, tak aby sloh kathedrály Sv.-Vítské obdržel se ve veškerých odznacích, které metropolitu zdobiti mají.

Mají-li veškeré dary slohem svým souhlasiti s velechrámem, vřele se odporoučí, aby stavitel chrámu Sv.-Vítského nákresy vyhotovil a práci řídil. Jeden duch má ze všeho vanouti.

Odkázal tedy odbor umělecký provedení díla místopředsedovi svému, architektu *Josefu Mockrovi*, část figurální pak profesoru *Františku Sequensovi*.

Takový byl výsledek velezajímavých porad. Rozumy veškerých členů skládaly se, až dozrálo dílo.

Nyní pak nastala práce tak utěšená, jako dosud nebyla v Akademii křesťanské. Šlo o to, aby milovanému velepastýři uchystala se obět důstojná jak úřadu apoštolského, tak umění křesťanského. Neklamnou vytrvalostí a nevšední svědomitostí výboru uměleckého dospěly jednak vlastní paramentní ústav, jednak i zlatnická dílna, v níž Akademie křesťanská práce své zhotovuje, tak dalece, že bylo lze odvážiti se na vyvedení díla skvostného a umělecky všestranně dokonalého. Měl býti podán důkaz ceny trvalé, jaké výše umělecké dodělal se ústav náš za těch nemnoho let trvání svého. A to nejskvostnější, co dosud vyšlo z Akademie křesťanské, věrná láska v obět přinášela tomu, jenž jsa Pastýřem arcidiecése, jest též otcem jediného ústavu věnovaného zájmům umění křesťanského. Ký div, že nastala odboru uměleckému nejutěšenější doba činnosti, která měla býti korunou osmileté úsilovné práce.

Jak se osvědčí? Jak se vydaří?

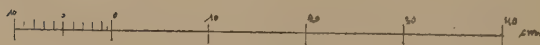
Dnes, po šťastném dokonání díla, s chloubou lze tvrditi, že Akademie křesťanská v Praze bez bázně snese i nejpřísnější kritiku. Umělecká výroba Akademie křesťanské směle dnes staviti se smí po bok kterémukolivěk městu mocnářství rakouského. Praze nyní ani Vídeň neodolá. Důsledná práce osmiletá vydala požehnané ovoce. Zdárným působením Akademie křesťanské vyšinulo se u nás umění křesťanské na výši doby přítomné. Příčiněním jednoty této lze Praze závoditi s kterýmkolivěk městem evropským. Akademie křesťanská platně služby prokázala Církvi i vlasti.

(Dokončení.)

Dary jubilejní

věnované Jeho Eminenci kardinálu Bedřichu knížeti Schwarzenbergovi ku kněžským druhotinám.

Popisuje *F. J. Lehner*.

Komponoval a kreslil architekt Josef Mocker.

1. Mešní roucho bílé.

Měřtkem smýšlení, ducha a umělosti jisté doby jsou díla v té době vyvedená. Akademii křesťanské svěřeno bylo zhotovení

téměř veškerých předmětů Jeho Eminenci nejdůstojnějšímu panu kardinálovi Bedřichu knížeti Schwarzenbergovi k jubileu věnovaných. Aby čtenářové »Methoda«, jimž nebylo lze vlastníma očima spatřiti dary ju-

bilejší po slavnosti několik dní v paláci arcibiskupském vystavené, umínil si redaktor, že uveřejní posloupně řadu jejich, jednak na památku dni slavnostních, jednak ku potěšení přátel Akademie křesťanské a příznivců umění křesťanského. Z malých nákresů nelze ovšem poznati dokonale a podrobně způsob provedení jednotlivých předmětů, předce však možno z nich posouditi směr komposice, jakož i ducha, jímž práce umělecká se nese a to tím spíše, jelikož stavitel velechrámu sv.-Vítského, architekt Jos. Mocker, jemuž Akademie křesťanská dílo svěřila, pro »Methoda« sám zhotovil nákresy tuto uveřejněné, začož redaktor jemu vděčným zůstane.

Řada popisů zahajuje se *mešním rouchem*, nejdůstojnějšimu jubiláru od vlastní rodiny s přibuzenstvem věnovaným. Podotknouti dlužno, že vedle výslovného přání šlechtických dáreků a dárcův mělo se užiti na ozdobu bílé kasule pouze ornamentálních ozdob zlatem vyšívaných bez všelikých barev.

Za látku zvolena »lama d' argento«, skvostná látka římská Msgr. Frant. hrabětem Schönbornem v Akademii křesťanské zave-

dená. Stříbrná látka pokryta vesměs bohatým ornamentem zlatě vyšívaným v ten způsob, že střed s křížem hmotněji, stranice pak jemněji provedeny jsou, čímž to i ono přiměřeně se charakterisuje. V ornamentu nevládne upřílišněná přísnost stylistická. Volnost tato poněkud naturalistická dobře sluší celku, aniž by byla na újmu slohu, dodávajíc rouchu bohoslužebnému zvláštního půvabu. Kříž palliový ozdoben růžemi s monogramem Marie Panny, stranice pak lilíemi. Lilie a růže, — toť obraz kněžského života čistého a plodného. Kněžské pannictví sdružené s květem práce požehnané jsou pravou ozdobou, která kněze nejpěkněji krásí, když k oltáři kráčí, aby na něm obětoval oběť Beránka nevinného a neposkvrněného. Jako to rouchu mešní jest i život kněze poset lilíemi a růžemi, — kříž z růží byt mnohdy i krvavých, život pln lilí. Na místo bordur užilo se zlatem vyšívaného listí kolem kříže, jakož i kolem celého roucha. Skvostné kasuli dostalo se přiměřené podšívky ze žlutého atlasu. Stola zakončena jest bohatým zlatým třepením. Provedení zlatými nitkami jest virtuosní. Kasule plodí dojem nad pomyslení slavnostní.

Sloh renaissanční.

Píše F. J. Lehner. (Pokračování.)

(Okna. Dvěře. Štít. Strop.)

Hlavní římsa nápodobila se dle antických vzorů za přiměřeného zvětšení jednotlivých částek, zvedajíc se nad vlysem nazvíce hladkým.

Okna souvisela s plochou stěny je obklopující. Architektura jejich byla více neb méně samostatná. Okno co otvor či pouhé přerušení zdi buď se ani zvláště nevyznačovalo rámováním, anebo s rámem svým vynikalo jakožto zvláštní článek stavební do stěny zasazený. Způsob první dědil se ze středověku, druhému byla vzorem antika. V době prvorenaissance užívalo se celkem okna kulatá, později rovně zakončeného. Při kostelích Brunellescových jsou otvory kulatě zakončené prostě rámovány profily téměř středověkými. Největší pak nádheru ukazují okna Certosy u Pavie. Okna kulatá zde a onde se vyskytující zřídka došla vývinu.

Dvěře a vrata chrámová jsou s okny v téměř poměru ku stěně. V době prvorenaissance bývaly dvěře bohatě ozdobovány.

Povšechný tvar vycházel z antiky, byl pak vlivem času charakteristicky přetvořen. Bohatá a krásná jsou zejména díla v severní Italii. Římská vrata z doby prvorenaissance jsou vesměs tvaru přísného a prostého s ozdobou skromnou a docházejí nezářka právě tím začasté nejvyšší dokonalosti. V XVI. věku při zjednodušení vnější architektury přijímaly vždy více podobu mohutných přístavků na způsob bran vítězných s vysokými sloupy nebo polosloupy na postamentech s kladím a rámováním.

Balustráda na ohraničení jednotlivých částí prostory kostelní jest tvořena s řady točených kůželek (baluster) kamenných, nesoících svrchu vodorovnou desku na způsob římsy. Balustráda bývá v jistých odstavcích přerušována malými pilířky postamentu podobnými. V době prvorenaissance jsou balustry táhlé, majíce tvar zdvojené hrušky, v době rozkvětu téhož slohu jsou širší a stlačenější, ve slohu barokním ustupuje forma kulatá tvaru hranatému.

Štít jest buď trojúhelný anebo kruhovým segmentem či polokruhem zakončený

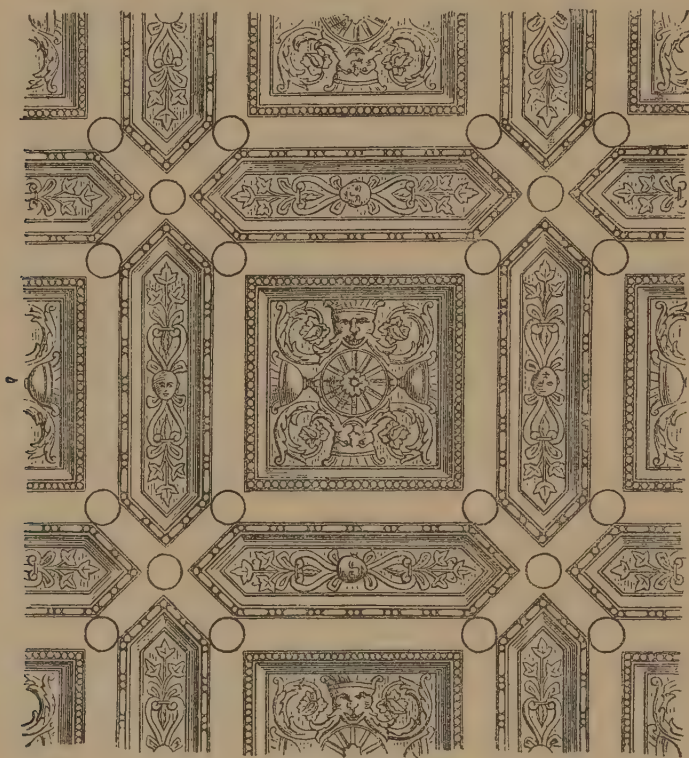
dle vzoru římské antiky; výška jeho obnáší téměř čtvrtinu base. Užívá se ho též na dveřích, oltářích, památnících a vnitřek jeho poskytuje vhodného místa pro okrasu figurální.

Ploché *střeše* nedostalo se žádného vývinu nad pouhou potřebu.

Na ráz *vnitřní prostory* měl největší vliv strop. Renaissance osvojila si dle potřeby soustavy krytební všech dřívějších slohů. Vyhledával se strop pěkný, prostore přiměřený. Byl-li konstruktivně odůvodněn, čili nic, k tomu méně se přihlíželo. Strop

jakožto zakončení prostory měl celkem ku prostoru se hoditi a zároveň poskytovat ploch k bohaté ozdobě vhodných.

Strop rovný odvozuje se od římského stropu kasetového. Bývá rozdělen do polí buď stejných aneb různých velikostí i tvarem. Rozmanitost jest zde neskonalá. Nejjednodušší jsou kvadratické kasety stejné velikostí. Spojením několika polí v jednu kasetu větší docílilo se bohatější a soustředěnější úpravy. Dle vzoru římských stropů řaděna jsou vedle sebe též pole šestihránná, osmihranná a kulatá, která se vyrovnávala men-

(Obr. 283.) Strop římský.

šími poli troj- neb čtveruhelnými. Strop takový kryl prostoru na způsob velkého čalounu rozpjatého. (Ob. 283.)

Strop klenutý užil všech forem slohů dřívějších, — klenby křížové a valené, kuple, polokuple a klenby zrcadlové. Ozdobování klenby nerůznilo se podstatně od dekorace stropu rovného. Již římský sloh užíval kaset rovněž na klenbě jako na stropu rovném.

Přesná *klenba křížová* vždy více mizí, zejména tam, kde jde o bohaté vyzdobení dekorativní. Plastická žebra se vypouštějí, aby nebyla na závadu ozdobě. S touto

klenbou téměř stejně kráčí ozdobování kvadrilované klenby báňové. V peruginské škole rozděluje se malovaným žebrováním plocha volně v pole, která nápotom více neb méně významnou dekorací se vyplňují.

Klenby valené užívá se na přikrytí podlouhlých prostor a opatřuje se cassetami. V jistých odstavcích bývá v souhlasu s článkováním stěny článkována pásy kolmo postavenými na vývinu podélném.

Klenba zrcadlová poskytovala přiměřených ploch pro dekoraci, zejména plochu střední pro obrazy. Tento tvar klenby byl způsobily hlavně ku přikrytí menších prostor,

zejména sakristii, předsíní, loubí a p. Strídáním okras figurálních s ornamentálními docíleno neobyčejných úspěchů n. př. na loggiích Rafaelových ve Vatikánském dvoře sv. Damasa.

Kuple domohla se největšího významu. Vypíná se buď nad uzavřenou budovou kulatou, čtvero- či osmihrannou, anebo nad čtvercem, v němž lodě se protínají ovládající vnitřek i vnějšek. Kuple ukazuje v průměru tvar polokruhu neb parabole, nazvíce spočívá na tambouru a bývá svrchu prolomena na přijetí lucerny, kterou světlo vniká. Tambour, kuple a lucerna jsou odděleny vodorovnými římsami, pro kolmé článkování umístěny jsou zvojené pilastry

mezi okny tambouru, a není-li kuple kas-setována, vystupují co žebroví až k závěrku lucerny.

Článkování a architektonická úprava **vnitřních stěn** jest podstatně od tvaru stropu závislá. Renaissance užívá na vyzdobení vnitřních ploch těchže tvarů, jako na zevnějšku, ale při redukovaných poměrech a s bohatějším použitím malby. Architektura slučuje se zde s malbou a plastikou. Sluší rozeznávat prvorenaissance s dozvuky středověkými při roztrídování figurálního s dekorací, vývin umění umbrického na konci prvorenaissance a neustále postupující vývin figurální dekorace malované až k velkému obrazu malovanému.

Zodpovídané „otázky archaeologické.“

Píše Jos. Nechvíle, farář v Dašicích.

118.

Zprávy o starých plebáníích a jejich osadách.

Plebánie Choceň.

(viz Method VII. 58 a sl.). K monografii P. děkana Kršky a popisu choceňského chrámu v »Methodu« uvedu ještě doklady o starých plebánech fary choceňské a jejich filiálek.

Choceň. R. 1366 Velislav plebán v Robousích u Jičina změnil si místo s Janem plebánem v Chocni s povolením Jana z Lichtenburka, uváděl jej plebán v Hemži (Emler lib. Conf. pars. II. 79). R. 1376 3. února změnili si Konrad plebán v Chocni a Jakub plebán z Bodravy místa svá s povolením Jana mladšího, Jana staršího a Arnošta, bratří z Lichtenburka (Emler lib. III. et IV. Conf. 48). Tento plebán Jan ale opět si změnil místo s Prockem, plebánem v Úsobí, 1380 25. června (tamtéž 128). R. 1390 přichází Choceň co filiální od Běstovic (Lib. V. Conf. ai 1390 Tingl. pg. 23). Ale r. 1393 zase v Chocni plebán se uvádí, který uváděl plebána v Žamberku (Lib. V. Conf. ad 1392, 1393, Tingl 153).

Roku 1395 v den sv. Martina dal Jan

Mikeš ze Žampachu z Potšteina almužní za Jana Žampacha a přátele z mlýna choceňského 14 gr. každý týden do kláštera v Orlicku, aby v něm kněží šestkrát do roka službu svatě Královny konali a na každou službu 26 kněží aby krmili a každému po groši dali. Jestli by tu službu některý den nemohli konati, aby jiný den v témdni ji dokonali; kdyby pak kněží tu službu nekonali, aby jim byl plat zadržen, a zase kdyby p. Mikeš plat neskládal, aby upadl v klatbu arcibiskupa samého. Mezi jinými svědčí kněz Mikeš z Potšteina (Lib. III. Erect. 431). R. 1555 dne 25. září přijati byli dva mniši z kláštera vyšli a sice Jan Věliček, správce ten čas osady choceňské, a druhý Lukáš, toho času kaplan ve Vysokém Mýtě, v řady kněží podobojí (Gindely dopisy I, 330). Desátku papežského platil plebán choceňský 12 gr. (Tomek rejstříky 96). Plebánie tato patřila do dekanátu kosteleckého a arcidekanátu hradeckého.

119. Chrám P. filiální Nanebevzeti Bl. P. Marie v Hemži.

Hemže — vesnice půl hodiny severovýchodně od Chocně vzdálená — má filiální chrám Páně poutnický Nanebevzeti Panny Marie, dříve plebánem obsazený. (Popis jeho a dějiny viz »Křška Choceň« str. 130). R. 1356 3. března po Matěji plebánu v Hemži, který

se vzdal místa, dosazen sem kaplan z Brandýsa, kněz Jakub, uváděl jej plebán v Chocni (Emler lib. I. Conf. I. 25). Patronem toho leta byl panoš Matěj z Hemže. Po smrti toho plebána Jakuba dosazen do Hemže za plebána Matěj plebán v Lukavici r. 1379

16. června od Jana staršího z Lichtenburka (Emler lib. III. et IV. Conf. 110). Tento Matěj plebán ale si změnil místo s Bedřichem, oltářníkem v Rychnově, s povolením panoše Václava z Hemže, kostela v Hemži patrona 1391 24. března (Tingl lib. V. Conf.

ai. 1391 et 1392 pg. 72). Ale r. 1391 22. prosince zemřel Bedřich plebán v Hemži; patron toho kostela, Půta z Častolovic, podal sem co plebána Petra kněze z Rovenska (tamtéž str. 106).

120. Filiální chrám P. Všech Svatých v Běstovicích.

Běstovice, vesnice s kostelem *filiálním Všem Svatých* (kterého popis viz v Krškově Choceň str. 133). Kostel ten byl v 14. století vlastním plebánem opatřen. Bohužel, že v knihách konfirmačních a erečních se nenalezá jméno žádného plebána běstovického, an tento

kostel k diecési biskupa litomyšlského náležel. R. 1677 patřil co filiální do Chocně, měl kalich stříbrný 1, a zvony 3; osady byly k němu připojeny: Běstovice 136 duší, Bošín 56 duší k přijímání sv. svátostí čítající. (Pam. IX. 843).

121. Farní chrám P. sv. Maří Majdaleny v Skořenicích.

K popisu toho kostela v Krškově Chocni (str. 135) následují dodatky o staré plebánii, která se arcí v rejstříkách papežských nejmenuje, ale předce vlastním plebánem byla obsazena. R. 1376 změnil si Matěj plebán v Skořenicích místo s Vojislavem plebánem v Potštýně se svolením panošů Mladoty z Skořenic a Koldíka z Kozího.

(Emler lib. III. et IV. Conf. 57). Později byl chrám tento filiálním od Chocně, až r. 1878 od knížete Kinského zde byla fara zřízena. Relace z r. 1677 uvádí jej co filiální do Chocně pod jménem Skorovnice; měl kalichy stříbrné 2, zvony 3, dům farní a připojené osady Skorovnice 161 duší, Koldín 143, Nasavrchy 40 duší. (Pam. IX. 843).

122. Filiální chrám P. Nanebevstoupení Páně ve Srubech.

Srubby, vesnice při železnici 1 hod. severovýchodně od Mýta vzdálená, má starobylý kostel filiální Nanebevstoupení Páně, který p. P. Krška v Monografii Chocně str. 141 popisuje. Byl též vlastním plebánem opa-

třen, kterýž 1359 uváděl plebána v Tirnavě. (Emler lib. I. Conf. pars I. 157). V rejstříkách papežských desátku a relací z r. 1677 se ten kostel nejmenuje.

123. Bývalá plebánie Záběhlíce.

Záběhlíce, ves a statek zvláštní při Botiči, fara Hostivaře, má filiální chrám Páně Narození Bl. P. Marie, o kteréhož opravě v »Methodu« V., 79 bylo zmíněno. Chrám ten byl v 14. století opatřen vlastním plebánem, platícím od r. 1367 do r. 1405 papežského desátku po 15 gr. (Tomek rejstříky str. 41). R. 1354, když plebán záběhlický Mikuláš arcidekanát horšovský dostal, dosadil do Záběhlíc plebána nejmenovaného Zeydlín z Písku, měšťan Starého města pražského. (Lib. I. Conf. pars. I. 2). R. 1360 jmenuje se Šimon, kanovník kostela mělnického, plebánem v Záběhlících (tamtéž 127). Šimon plebán v Záběhlících † 1380, na to tentýž rok 31. srpna zvolil Jan, vyvolenec z Litomyšle, Petra, klerika ze Záběhlíc, k tomu kostelu. (Emler lib. III. et IV. Conf. 136). Tento Petr † 1388, na to zvolil král Václav kaplana kostela pražského z Mladé Boleslavi rodilého sem za plebána (tamtéž str. 199). R. 1404 uvádí se Jan Náz (Naso)

co farář kostela v Záběhlících (Tomek, Děje Prahy II., 487). Co se týče dějin osady této, náleží mezi starobylé v Čechách a uvádí se již r. 1088, kde v Záběhlících dány kapitule vyšehradské popluží s dvěma zvoníky. R. 1228 uvádí se ta osada co majetek kláštera svatojirského. Později ale nalezájí se jednotlivé části zboží záběhlického v rukách majetníkův soukromých. Tak r. 1357 dvory v Záběhlících a Pračicích patřily Reinboldovi Goldnerovi, rychtáře staroměstského Mikuláše Goldnera synovi. Tento Reinbold ale postoupil je po své smrti zeti svému, Matěji z Věže, z rodu Velflovců. (Tomek, Děje Prahy II., 416). Ale r. 1421 Pražané dvůr ten vzali majiteli nejmenovanému (Tomek, Dějiny Prahy IV., 170). V době neznámé měli také klášterníci řádu sv. Augustina v Záběhlících na 7 dvorích kmetských roční příjem a z osady této 36 gr. při vybírání daně královské (Tomek, III., 125). R. 1408 meškal zde král Václav IV. (Tomek, III., 198).

R. 1436 zapsal císař Zikmund tvrz a ves Záběhlíce ve 315 kopách Mikuláši Zajícovi

z Hazmburka a jeho dědicům. (A. Č. I., 506). — Pak náležely rozdílným majitelům.

124. Bývalá plebánie Dobříčany v Žatecku.

Dobříčany, panství zvláštní a ves pět čtvrtí hod. od Žatce vzdálená, fara Libišice, zámek s parkem, *filiální chrám Bl. P. Marie*, ale ve 14. století vlastním plebánem opatřený, který neplatil desátku papežského žádného, ana to byla plebánie chudá. R. 1363 od Mikuláše z Dobříčan po smrti tamního plebána Ryneše ustanoven Blažej, kněz z Libijic za plebána. (Emler lib. I. Conf. pars. 2, 31). — R. 1396 10 září po

smrti plebána Blažka presentoval Jaroslav z Opočna, sedící na Dobříčanech, kněze Jana z Luny za plebána do Dobříčan, ale druhá strana spolupatronů, Václav z Dobříčan a Alžběta sestra jeho, chtěli sem dosaditi zase Jana kněze ze Žatce; tu generální vikář Mikuláš Puchník zvolil a stvrdil z těch dvou dosazených Jana z Luny za plebána do Dobříčan. (Tingl lib. V. Conf. ai. 1393—1399 pag. 267). —

125. Bývalá plebánie Čiňoves.

Čiňoves (vlastně Čviněves v starých listinách psaná), vesnice 5 čtvrtí hod. severozápadně od Králova Městce vzdálená, bývalé panství Poděbrady, má na návrší »Jilovka« zvaném farní chrám sv. Václava v r. 1729-1732 zbudovaný znovu místo starého dole ve vsi stojícího kostela, který prý z XV. století pocházel. Již v XIV. století byl zde plebán zvláštní, který až do r. 1405 papežského desátku platil 36 gr. (Tomek, Rejstříky str. 85). R. 1391 9. kvěť. změnil si Martin plebán v Čviněvsi místo se Stanislavem precentorem kostela pražského s povolením patrona Václava z Vartemberka. (Tingl lib. V. Conf. 1391 et 1392 pg. 75). Dle památní knihy farní byli zde později duchovní pod obojí a evangelisti. Po bitvě na Bílé Hoře byl kostel ten r. 1625 k poděbradskému co komendátní přidělen, r. 1711 dostal vlastního faráře, pod jehožto duchovní správou byly také osady ve Vrbicích, Oumyslovicích a Pod-

mokách. Ale r. 1784 pro vzdálenost cesty dostaly osady ve Vrbicích a Oumyslovicích vlastního duchovního správce a od fary v Čiňovsi se oddělily. Ale dosud užívá čiňoveský p. farář pozemky ve Vrbicích, jako i dostává výkup desátku z vrbické a oumyslovické farnosti. — Kostel v Čiňovsi má na hlavním oltáři obraz umučení sv. Václava od neznámého mistra r. 1773 zhotovený; na straně evangelia u téhož oltáře ve zdi zazděno tabernakulum, ozdobené malbou a zlatem, jež pochází z kostela Všechny Svatých v Praze. — Dle pověsti patřila prý Čiňoves rytíři krsovskému, od kterého jména pochází prý jméno rybníka Krsovník. Dle náhrobkův nalezených při odklizení starého kostela vysvítá, že vesnici tu měl na začátku XVI. století rytíř Morzin z Ronova, r. 1580 Dorota Křinecká z Valdštiny, a po její smrti dostala se Čiňoves k panství poděbradskému.

126. Bývalá plebánie a zrušený chrám Nejsvětějšího Těla Páně v Kři u Hradiska.

Asi 3 hodiny severozápadně od Poděbrad jest na levém břehu Labe vesnice Hradištsko, patřící k faře v Sadské. Jižně od této vesnice v lese nazvaném *Krsko čili Kři* byl starobylý *kostelík Nejsvětějšího Těla Božího*, vlastním plebánem opatřený, patřící do arcidekanátu a dekanátu kourimského, který platil desátku papežského od r. 1369 do r. 1405 po 3 gr. (Tomek, Rejstříky 51). Ku kostelu tomuto nově založenému podal

Boček z Kunštátu kněze Petra za plebána r. 1357 11. ledna. (Lib. I. Conf. pars. I. 4). Po smrti tohoto plebána Petra v Kři dosadila Alžběta vdova Bočka z Poděbrad ku kostelu tomuto Matěje kněze z Lissy. (Emler lib. III. et IV. Conf. 115). Chrámček tento stával až do r. 1789, kdy pro chatrnost byl zbořen a s pozemky svými k lepšímu náboženského fondu ve veřejné dražbě odprodán.

127. Chlumín-Klumín.

Chlumín-Klumín (viz Method V., 75), městys na bývalém panství Veltruském má farní chrám sv. Máří Majdalény již v 14.

století vlastním plebánem obsazený, který dle Tomka seznamu str. 47 platil desátku papežského 15 gr. Fara ta v arcidekanátu

Pražském byla hlavním sídlem dekanátu zvláštního, Klumínského. R. 1362 uváděl plebán v Chlumíně plebána v Bukole (Emler lib. I. Conf. pars I. pg. 179), a r. 1364 plebána v Semilkovicích (Emler lib. I. Conf. pars II. 34). R. 1370 16. prosince změnili Trojan, plebán v Chlumíně a Adam, plebán z Bukoviny místo své s povolením Matěje od Věže, měšťana Starého města Pražského (Tingl lib. II. Conf. 42). Ale Adam plebán si změnil místo své zase s Václavem plebánem v Knovízi r. 1375 9. února s povolením výše jmenovaného patrona (tamtéž 30). Plebán Václav v Klumíně zemřel 1398, na to 2. února dosadil patron toho kostela Johánek Dubec z Dubce kněze Václava ze Sedlice za plebána nového (Tingl libri V. Conf. ab ao. 1393—1399 pg. 299). R. 1375 daroval patron kostela Chlumínského, Matěj z Věže, měšťan z města Starého Pražského, 1 lán polí patřících k jeho městu Klomínu, hraničící s polmi Paula řečeného Veliše, které pole měl Šebestián najaté, plebánu Václavovi v Chlumíně, aby on a jeho nástupcové drželi si stálého kaplana, který by plebánovi v konání služeb božích pomáhal. Kdyby ale plebán kaplana držeti opomíjel, potom co pokutu at složí 16 gr. a sice polovici k užívání p. arciděkanovi a děkanovi místa a druhou polovici chudým. Nadace tato od arcibiskupa Pražského Jana 12. máje 1375 byla ztvrzena (Borový lib. I. erect. 102.) R. 1376 16. ledna přenesen byl plat roční 14 kop gr. od Matěje z Věže na vsi Letňanech pro oltářníka sv. Šimona a Judy v kostele sv. Havla v Praze vykázaný na město Klumín a zboží onomu Matějovi v něm patřící (Borový lib. II. Erect. 128). Později zde byli kněží pod obojí, tak r. 1536 farář Pavel z Klumína stál před konsistoří Pražskou pod obojí pro přestupek jakýsi, trestán jest slovy a slíbil se toho nedopouštět (Gindely dopisy I. 116). Z výtahu knih konfirmačních a erekcí jest tedy patrné, že

Chlumín byl již v 14. století městečkem a sice co majetek pražských měšťanů Velflovců s blízkou vesnicí Letňany. V první polovici 14. stol. měl je Mikuláš Velflovec; při dělení jeho vnukův r. 1437 připadly obě osady za podíl synům Jakuba Mikulášova a sice knězi Janovi a Matějovi, po smrti pak kněze Jana Matějovi samému, který vystoupil ze svazku obce Starého města Pražského, Chlumín si za sídlo vyvolil, bezpochyby zde tvrz založil (které zbytky se nalézají na úpatí hory Dřínovské na místě, kde se říká »na hrádku«) a psával se slovutný Matěj z Věže sezením na Chlumíně. Příbuzní Jana Velflovce Friedl a Meinel byli vesnic Dubce a Dubečka, odkud se i psávali, které přešly na syna Meinlova Jana. Tento zdědil i po Matějovi Chlumín, kdežto Matěj dříve Letňany prodal. Jan Dubec z Dubce prodal Chlumín buď r. 1406 aneb dříve před tím klášteru Břevnovskému (Tomek Děje Prahy II. 425, III. 86, IV. 17, a sl.) Ale ve válkách Husitských bylo to městečko r. 1421 od Pražanův klášteru odejmuto (tamtéž). Část zboží toho mělo Staré město do r. 1547, kde jemu pro vzpouru proti císaři Ferdinandovi bylo r. 1547 zabaveno a 1555 Janu Špiglovi z Milčic, radovi a rentmistrovi komory české, prodáno (Pam. X. 455, 473). Druhá část nalezala se čas po čase v ruce soukromníků. Tak se píše r. 1476 Samuel z Hrádku na Klumíně (A. C. IV. 314). Roku 1408 Dobeš Hrán z Újezda na Chlumíně manželce své Marketě 125 kop věnuje (A. C. III. 427). Tentýž bratru svému Hrzkovi a Jakubu z Újezda a Hrzkovi bratru jeho zapisuje 500 kop na Chlumíně a Lužci po své smrti r. 1415 a prodává tentýž rok 3 kopy plat ročního za 30 kop na těch dědinách Zbynce z Řehnic (A. C. III. 1486). — Na to více majitele pro skrovnost zápisek nemohl jsem nalézt, až r. 1713 píše se Václav Antonín Údrský z Údrče na Klomíně (Pam. X. 182).

128. Chrám Páně a bývalá plebánie

sv. Bartoloměje v Zálezlech (čili Zálesí) na Náchodsku.

Zálesí (Zálezly vlastně jmenovaná) viska k bývalému panství Náchodskému a k faře Úpické patřící, 3 1/4 hod. cesty od Náchoda vzdálená má *filialní kostel sv. Bartoloměje apoštola*, který byl v 14. stol. farním vlastním plebánem opatřený, který platil desátku papežského od r. 1384 do r. 1405 po 6 gr. (Tomek rejstříky 95). Roku 1367 25. července učinil Nevhlas ze Skalice nadání kostelu sv. Bartoloměje v Zálezlech na

stálého kaplana řeholníka, aby jej tamní plebán Jakub a jeho nástupci ve farním domě živili a zaopatřovali. Tento kaplan měl každý týden obětovati jednu mši sv. za zemřelé vůbec, druhou za synovce Markvarda ze Skalice a přátele. Na to dává Nevhlas vesnici Povadov s platem 3 kop gr. a 2 1/2 gr. i s desátky obyčejnými té vesnice vypadajícími do ruky plebána Jakuba, ale s tou výminkou, dokud bude Nevhlas ze Skalice

živ, že plat onen sám vybíratí a kaplana platit bude, po smrti ale Nevhlasa má to nadání do ruky plebána Jakuba a jeho nástupce přejíti (Lib. I. Erect. Borový pg. 97 et 98). R. 1371 zemřel jmenovaný Jakub plebán v Zálezlech, na to patron toho kostela Ješek z Leuchtenberga zvolil sem za plebána Petra kněze z Bydžova (Lib. II. Conf. Tingl pg. 62). Tento plebán Petr ale znenil si místo s Řehořem plebánem v Záložově r. 1378 26. července (Lib. III. et IV. Conf. Emler pg. 95). R. 1395 vzdal se Hrzek plebán v Zálezlech pro stáří místa svého, na to Hynek z Visemburka a Dubé zvolil za plebána k tomu kostelu nejmenovaného kněze, kterého uváděl plebán v Úpici (Tingl libri V. Conf. 1393—1399 pg. 221). Snad v bitvách husitských byl zbaven kněze a podřízen farářům pod obojí a evangelickým v Úpici dle nápisu jednoho zvonu toho kostela. Dle farní památní knihy Úpické postaven byl první kostel v Zálezlech co dře-

věná kaple buď r. 1006 nebo 1120 od jakéhosi Svatoně Bartoloměje. Místo této kaple byl postaven později kostel dřevěný, který ale sesutím hrozil, a proto místo něho nový r. 1783 stavěti se začal, ale stavba tato pro dobu kostela až do r. 1822 se protáhla. Kostel sám jednolodový copový má obyčejné zařízení kostelů venkovských. Jediná památka v něm jest pod kazatelnicí na straně epištoly ve zdi zazděný kámen, a na něm jest vytesaná nepravidelná přilbice se znakem Berků z Dubé (dvou křížem přeložených ostrvů), ve středu pak přilbice rok 1420. U tohoto kostela jsou znamenité 2 staré zvony s nápisy:

1. »Tento zwon gest lity w miesteczku Hradcy M. d. l. 5 (1555).«
2. »Tento zwon gest lity k zadussi Zaleskem u k swatemu Bartolomiegi leta m. d. l. x. x. x. x. 6 tego dne listopadu za knieze Daniele Wolfa Rakonickeho fararze Aupiczkeho z Lomnic« (byl to poslední evangelický farář v Úpici).

Literatura.

Nejstarší pečeti šlechty české až do roku 1300. Napsal *Martin Kolář*, professor c. k. vyššího real. gymnasia v Táboře 1883. Nákladem vlastním. 80. Stran 25.

Jsmé sice národ malý, ale pracovitý. Ještě nikdy nescházelo nám mužů obětovných. Co u velkých národů děje se za pomoci státní, u nás tomu se podvolují jednotlivci o své újmě, bezplatně, s obětmi. Říkáme tomu: »Má svého koníčka.« A ti koníčkové s neslýchanou rychlostí národ náš dopravili na vrch vzdělanosti, odkud světlo osvěty před světem jasné září. Jedním z vydatných ohnisek literárního života jest Tábor. Uvádím jen trojici: Kolář, Konrád, Sedláček. Každý má svého koníčka, na kterém pěkný

kus cesty již urazil. Professor Kolář pracuje na obšírném díle o heraldice české. Spis tuto uvedený jest ukázkou z většího díla. Soudný čtenář dovede si představit, kolik času třeba, než-li povstane jediná stránka. Což pak teprv celý spis! Co tu třeba cest a pramenů! Dokonání díla velmi by se usnadnilo, kdyby velebné duchovenstvo panu spisovateli zasílalo popisy a nákresy znaků po kostelích na stěnách, náhrobnicích a j. zachovaných. Pan professor za tu laskavost srdečně žádá a na vzájem hotov jest komukolivěk, kdo přál by si znáti pramen, z něhož čerpal jednotlivé zprávy, na požádání jej naznačiti. Ctěné čtenářstvo »Methoda« dojistá neopomine pana spisovatele účinně podporovati zasíláním hojného materialu.

Lehner.

Drobné zprávy.

Chrám sv. Víta. Zemský sněm království českého zvýšil výroční zemský příspěvek na 50.000 zl. Sláva!

Starožitné malby. v Životicích u Nov. Jičína se opravuje tamější dřevěný farní chrám Páně sv. Jana Křtitele, jenž dle zpráv kolem roku 1460 vystavěn byl. Celý kostel byl uvnitř potažen hrubým plátnem s obyčejnou nehezkou malbou; po odstranění tohoto plátna bylo lze viděti druhé poněkud jemnější plátno rovněž s malbou bezcennou namnoze sešlou.

Pod tímto druhým plátnem však objevily se původní dřevěné trámy, pokryty venkoncem starožitnou malbou, pocházející z druhé polovice 15. století. Obsahuje výjevy ze života Kristova a Svatých. Latinské nápisy, gotickými literami psané podávají dostatečně vysvětlení. Ač jednotlivé skupiny na mnoze jsou poškozeny, nicméně lze jednotlivé osoby i zvířata dobře rozeznati a takto malbu posouditi. Byť i neměla ceny umělecké, svým stářím jest zajiště pozoruhodna. Nález tento oznámen místodržitelství i vídeňské centrální komisi pro zachování historických památek

Z akademie křesťanské.

Odbor umělecký. — Zpráva za měsíc srpen.

I. Vyřizené záležitosti.

Oltář sv. Anny: pro chrám P. v Rovni dle nákresu p. architekta A. V. Barvitia. — 4 obrázky na kazatelnu: pro vdp. Jana Weniga, děkana v Chebu.

Práce kovové. Pozlacení v ohni: kalicha a patenky pro dp. Štěp. Ressler, děkana v Raspenavě; dvou kalichů: pro dp. Jos. Čámka, faráře v Popelíně a pro vdp. Karla Hodináře, vikáře v Černém Kostelci; kalicha: pro dp. Jos. Thuna, faráře v Ousově a pro dp. Jana Mlšocha, faráře v Šildperku — Patenka k nemocným: pro dp. Karla Šubovského, kaplana v Lauterbachu. — Lampy: gotická v ohni pozlacená: pro vdp. Št. Ressler, kanovníka v Raspenavě a pro vdp. Karla Hodináře, vikáře v Černém Kostelci; postříbřená a pozlacená: pro vdp. Mat. Kubička, vikáře v Čestčicích.

Paramenty. Kasule: bílá pro vp. Fr. Rosu, kaplana v Chrásticích; bílá: pro vp. Karla Šubovského, kaplana v Lauterbachu. — Pluvialy: dva bílé a černý pro J. Jasnost paní kněžnu Schwarzenbergovou; osm bílých: pro vdp. Ed. Tersche, děkana v Raspenavě; pro vdp. Ant. Husáka, děkana v Nymburce a pro dp. Jana Bílého, kooperat. v Kobylí. — Antependia: pro dp. Ant. Seidla, faráře v Doubské a pro vdp. Karla Hodináře, vikáře v Černém Kostelci. — Koberce na stupně oltářní: pro vdp. Karla Hodináře, vikáře v Černém Kostelci.

II. Nová objednání.

Obrazy oltářní: dp. Jos. Vašica, farář v Hradce u Opavy a dp. Marc. Hnízdo, farář ve sv. Dobrotivě. — Oltář: dle výkresu p. arch. A. V. Barvitia pro chrám P. v Jemě na Moravě.

Práce kovové. Pozlacení v ohni: monstrance a kalicha dp. Ad. Špaček, farář v Studené; kalicha: dp. Karel Melichar, farář v Merklu. — Pacifikal: dp. Jos. Jirěš, farář v Líbochovaněch.

Rozličné. Pultíky pod missal: pro vys. uroz. p. hraběte Eug. Černína v Chudenicích; pro sl. patronátní úřad v Doupově a pro vdp. Štěp. Ressler, děkana v Raspenavě. — Harmonické zvonky: pro vysocí uroz. p. hraběte Eug. Černína v Chudenicích; pro vdp. Ant. Henke, děkana v Schönvaldě; pro vdp. Jos. Kandlera, děkana v Slaném; pro důst. farní úřad ve Volešce a pro dp. Josefa Jirěše, faráře v Líbochovaněch. — Kříže školní: pro slavnou místní školní radu v Ml. Boleslavi a v Podmokli. — Kříž se svícny v pouzdru ku přísaze: pro c. k. okresní soud v Č. Skalici.

Paramenty. Kasuli červenou, bohatě vyšivanou: dp. Fr. Příkryl, farář v Budislavicích. — Pláštiky na ciborium: J. Jasnost vys. uroz. paní kněžna Schwarzenbergová; dp. Jan Prchlý, farář v Horní Bobrově a dp. Josef Jirěš, farář v Líbochovaněch. — Vela dvě: vysocí uroz. paní hraběnka Clam-Martinicová na Smečně. — Antependium: sl. hraběcí Herbersteinský sekretariát v Líbochovicích. — Koberce na stupně oltářní: vys. uroz. p. hrabě Eug. Černín v Chudenicích. — Korouhve: dp. Jan Prchlý, farář v Horní Bobrově.

Odvod k »Methodu«.

V srpnu předplatitelů:

	V diecési	u b y l o	p ř i b y l o	
V Čechách	pražské	—	Václav Nekvasil, stavitel v Karlíně.	1
Na Moravě	olomúcké	—	Jan Kaláb, kaplan v Miloticích . . .	1
	brněnské	—	Fr. Procházka, koop. ve Val. Meziříčí	1
V Americe		—	Arnošt Vlček, farář v Obětově . . .	1
		—	Josef Molitor, farář v Chicago . . .	1
			Úhrnem . . .	5

Koncem srpna čítá »Method« 419 předplatitelů. Od nového roku jich přibýlo 49. Nyní na počátku nového roku školního jest doba zvláště příznivá ku rozšiřování listu, zejména pro knihovny na školách středních, učitelské a p. Dp. katechetům naskytuje se vhodná příležitost, aby na »Methoda« namnoze i v kruzích umění milovných dosud naprosto neznámého pozornost obrátili.

Red.

OBSAH: Kněžské druhotiny J. E. nejdůstojnějšího Pána kardinála Bedřicha knížete Schwarzenberga. — Dary jubilejní věnované J. E. kardinálu Bedřichu knížeti Schwarzenbergovi ku kněžským druhotinám. — Sloh renaissance. — Zodpovídané »otázky archaeologické.« Zprávy o starých plebáních a jejich osadách. — Literatura. — Drobné zprávy. — Z akademie křesťanské. Odbor umělecký: Zpráva za měsíc srpen.

»Method« vychází vždy 30. každého měsíce. Předplatné, jež činí poštovní zásilkou na celý rok 2 zl., na půl leta 1 zl., přijímá pouze na jednu z těchto dvou dob administrace v Karlíně, číslo 234. Jen frankované listy se přijímají. Rukopisy redakci zaslané nevracejí se. Dopisy, týkající se redakce, buďtež zasílány F. J. Lehnerovi franco, v Karlíně, č. 234. Reklamace zasílány buďtež do expedice v knihkupectví M. Knappa v Karlíně, Královská třída číslo 52.

Nákladem vydavatelovým. — Kněhtiskárna Politiky v Praze.

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo 9.

V Praze, dne 30. září 1883.

Ročník IX.

OBSAH: Kněžské druhotiny J. E. nejdůstojnějšího Pána kardinála Bedřicha knížete Schwarzenberga. — Dary jubilejní věnované J. E. kardinálu Bedřichu knížeti Schwarzenbergovi ku kněžským druhotinám. — Zodpovědané »otázky archaeologické.« Zprávy o starých plebáních a jejich osadách. — Rafael Santi, nar. v Urbino 1483, † v Římě 1520. — Z akademie křesťanské. Odbor umělecký: Zpráva za měsíc září.

Kněžské druhotiny

Jeho Eminenci nejdůstojnějšího Pána kardinála Bedřicha knížete Schwarzenberga.

Píše F. J. Lehner. (Dokončení).

Dnové slavnosti toužebně očekávané konečně nadešli. Již po několik dní před druhotinami přijímal Jeho Eminenci deputace nejružnějších zastupitelstev, sborů, společenstev, spolků, sněmu zemského, úřadů a vojska. Nejslavněji se to dělo poslední den před svátkem samým. Zastupcové veškerých katolických spolků pražských a ozbrojených sborů měšťanských, k nimž se přidružili i deputace zastupitelstev pražských předměstí, shromáždili se po 9. hodině ranní v hraběcím paláci Schönbornovském na Malé Straně, odkud společně se jelo na Hradčany. Bylo to divadlo imponující. Povozy, byly ještě na malostranském náměstí, když první již vjížděli do paláce arcibiskupského. Několik set zastupců naplnilo prostorné sály paláce. K jedenácté hodině vyšel vrchní pastýř náš s papežským nunciem z komnat svých. Hřímavé »Sláva!« vítalo jej v síních, kudy se bral. Ve dvoraně trůnní oslovil jej jménem všech deputací Karel hrabě Schönborn, načež oslavenec srdečně se děkoval za tolik důkazů synovské oddanosti a lásky, chvále zejména činnost spolků a jednot katolických s ním tak blahodárně a požehnaně na

společné roli pracujících, které jsou pýchou a chloubou jeho. — Nyní přistupovaly jednotlivé deputace s dary svými, kladouce je do rukou jeho: předseda komitétu a oba náměstkové jeho s pluvialem, velitelstvo měšťanských sborů s křížem pontifikálním, výbor umělecké sekce Akad. křesťanské s kasulí sv. Vojtěšskou, zastupitelstvo Karlínské s důmyslným album, záložna Svatováclavská s pektorálním křížem, mitrou, rukavicemi a sandáliemi, katolický spolek tiskový s breviérem skvostně vázaným, spolek katolických tovaryšů s mešním pultem a j. Radostné dojat přijímal dary z rukou jednotlivců a se zálibou na ně patře sám si je ukládal na stůl pod trůnem postavený. Z výrazu tváře si mohl čísti, jak jej těší ta láska věrných oveček. Přijav dary obešel veškeré deputace v ostatních sálech rozestavené, načež se vrátil do svých komnat s papežským nunciem, který byl svědkem tak něžné oddanosti věřících k biskupovi. Hlučné »Sláva!« jej doprovázelo všemi prostorami. Celá slavnost protáhla se až do poledne, kdy starosta pražský se dostavil v průvodu zastupitelstva spojených měst pražských s bla-

hopřáním a se stříbrným relikviářem, představujícím sarkofag sv. Ludmily v chrámu sv. Jiřském. Posléze přišel místodržitel se svým náměstkem a radou místodržitelskou, aby knížeti církevnímu vzdali hold úcty.

Oslavě dopolední důstojně odpovídala slavnost odpolední. V refektáři seminářském vkusně okrášleném shromáždila se před čtvrtou hodinou společnost vzácná. Episkopát k jubileu do Prahy zavítavší s duchovenstvem světským a řeholním, šlechta, měšťanstvo pražské a hosté z venkova naplnili obrovské prostory krásné síně, očekávající příchod nejdůstojnějšího jubilanta. Na vyvýšeném podium s varhany stála škola cyrillská ve svátečním oděvu. Udeřením čtvrté hodiny objevil se v bráně seminářské oslavenec s papežským nunciem. Granátníci měšťanství po chodbách rozestavení vzdali vojenskou čest. Dvěře refektáře se otevřely a slavný zvuk varhan oznamoval, že vrchní pastýř k svým zavítal. Cyrillská škola v ten den sama se překonala. Byla si vědoma, že jest ji zpívati na počest protektora obecné jednoty cyrillské. O stránce pěvecké dočte se laskavý čtenář zpráv obšírnějších v »Cyrillu«. Zde budiž pouze poznamenáno, že Cyrillská jednota dobyla vítězství dokonalého, čím i jasný protektor jednoty byl potěšen, vyjádřiv spokojenost svou jednak hned po skončeném programu, jednak i při jiné příležitosti. Jednota chlubí se právem tím vyznamenáním. Každý z účastníků dosud s radostí vzpomíná si na zdařilou Akademii jubilejní.

Slavnostní den též slavnostně se zakončil. Po osmé hodině večerní vyšel z nábřeží Františkova pochodňový průvod, jaký Praha již dávno neviděla. V čele jela četa městských ostrostřelců na koních, za níž následovala hudba ostrostřelecká, štáb, hosté, čestní důstojníci, městská jízda, sbor ostrostřelců, pěvci, slavnostní komité, venkovské deputace a veškeré katolické spolky pražské; pak hudba měšťanské pěchoty s celým sborem a za nimi spolky řemeslnické; konečně sbor granátníků se svou hudební kapelou a ostatní spolky. Došedše na Hradčany vyplnili celé veliké náměstí před palácem arcibiskupským. Jedva že první část průvodu na náměstí dorazila, objevil se na pavlánu ozářeném světlem elektrickým veledůstojný arcipastýř ve společnosti papež-

ského nuntia. Když se průvod rozestavil, zahrála hudba ostrostřelecká, sesílený mužský sbor školy cyrillské zapěl kantátu, načež jubilant ku shromážděnému lidu promluvil hlasem tak mohutným, že bylo slyšeti každé slovo až k zámeckým schodům. Jakmile bezčetným zástupům udělil požehnání, zaznělo z tisíců hrdel nadšené »Sláva!«, které z náměstí Hradčanského dále a dále do ulic se šířilo a v dálce doznívalo. Hudba z novu hrála. Cyrillská škola opětně zpívala a za ohlušujícího volání »slávy« nastoupen pochod zpáteční.

Tak skončil se den v dějinách arcibiskupství pražského nezapomenutelný. Byla to velikolepá manifestace ducha katolického, na kterou nelze zapomenouti. Samo nebe přálo památné slavnosti. Po dlouhé nepohodě zavítalo sváteční počasí.

Svátek Nanebevzetí Panny Marie byl vyhrazen slavnosti kostelní. K desáté hodině ranní táhli odevšad k Hradčanům spolkové s prápory vlajicemi. Povozy přivážely církevní hodnostáře, šlechtu a ostatní účastníky slavnosti. Ozbrojené sbory měšťanské táhly za veselých zvuků hudby vzhůru a rozestavily se na třetím hradním dvoře. Spolkové utvořili špalír od paláce arcibiskupského po všech dvorech hradčanských obecenstvem přeplněných až ku velechrámu Svato-Vítskému. Deputace měšťanských sborů z venkova a důstojníci v disponibilitě dostavili se do paláce arcibiskupského, utvořivše zde špalír, k nimž připojily se malé družičky s guirlandami sypající na cestu kvítí. Veškeré duchovenstvo shromáždilo se ve velkém sále prvního patra. Když veledůstojný jubilant v kruhu svých kněží se objevil, oslovil jej jménem duchovenstva ctihodný generální vikář Albert rytíř Küffer z Asmannsvilly doručiv oslavenci dar duchovenstva arcidiecévního, které sebralo 11.000 zl. za tím účelem, aby na památku kněžských druhotin milovaného velepastýře ozdobila se v chrámě Sv. Vítskému kaple Pernštýnská, v níž jest hrobka arcibiskupů pražských. Se skřínkou odezdány jsou jubilantovi také dva velké listy profesorem Františkem Sequensem malované, na nichž vyobrazeny jsou výjevy ze života sv. Vojtěcha, jimiž obě stěny kaple ozdobeny budou. Hluboce dojat odpovídal Jeho Eminenci, jak velice ho povznáší něžná láska ducho-

venstva i lidu. Těšil se z toho, že kněžstvo tak četně jej obklopilo a jest o tom přesvědčen, že ani jediný by zde dnes nescházel, kdyby povinnostmi duchovní zprávy vázán nebyl. Když domluvil, blahopřál mu jazykem latinským papežský nuncius jménem sv. Otce, odevzdav při tom od něho dar na památku, a konečně biskup Královéhradecký jménem ostatních biskupů.

Průvod se seřadil. Na čtyři sta kněží kráčelo po dvou a dvou. Za nimi biskupové, arcibiskup vídeňský s papežským nunciem, posléze jubilant s berlou ověnčenou, oděn jsa pluviálem, s mitrou na hlavě a vůbec vším, co láska mu věnovala. Za ním brala se šlechta, komitét slavnostní, zástupcové z venkova k slavnosti zavítavší a jiní hosté. V kostele svato-Vítském očekávalo ho nové překvapení. Od jara pracovalo se na hlavním portálu příštího velechrámu s velikou pílí, aby velepastýř v den kněžských druhotin jím ponejprv projíti mohl. Za vchodem stála jednota sv. Vítská s předsedou a stavitelem chrámu, jakož i dělnictvo v malebném kroji středověkém. Byla to nová radost, kterou mu připravila vděčná oddanost. Ku mši svaté pak oblékli jej skvostnou kasulí, od příbuzenstva věnovanou, od něhož byl i zlatý kalich, krásné konvičky, missál bohatě kovaný a pult mešní.

Tak láska doprovodila jej k oltáři, na němž po padesáti letech obětoval Beránka nepoškozeného. Velekněz sloužil nejsvětější obět za ovečky své. Lásku za lásku. Po mši svaté udělil všem papežské požehnání.

Po službách Božích ubíral se průvod z chrámu do arcibiskupského paláce v témž pořádku, jako do chrámu, jen že družičky postavily se nyní na schodech, z nichž jedna jubilanta oslovila. Zatím šlechta shromáždila se ve skvostném sále druhého patra, od níž

Jeho Eminenci přijal adresu blahopřejnou.

Ozbrojení měšťanští sborové za zvuků hudby s vlajícími prapory před ním defilovali. Kynutím ruky se s nimi laskavě loučil.

Jednota Cyrillská dokonala památnou slavnost protektora svého večerním koncertem ve dvoraně sv.-Václavské za takového účastenství, že místnosti nebyly s to pojmouti množství hostů; druhého pak jitra slavnými službami Božími v dominikánském kostele sv. Jiljí na poděkování Pánu Bohu. Mši svatou s *Te Deum laudamus* sloužil Msgr. Fr. hrabě Schönborn, nově jmenovaný biskup budějovický, za přísluhy zpravodajovy a alumnů seminářských. Slavně a jásavě zněly s kruchty velebné zpěvy školy cyrillské.

Při slavnostní hostině v paláci arcibiskupském, k níž Jeho Eminenci pozval též přední zástupce umění církevního z Akademie křesťanské, jak z oboru hudby posvátné, tak z oboru umění výtvarného, pronesl velepastýř na zdar umění vřelý připitek. Pravitel, že bez umění křesťanského nebyla by slavnost, která tolik radosti mu způsobila, dopadla tak krásně. Umění duchem církevním pěstované okrášlilo ji leskem. Umění ve službě církve zvelebují bohoslužbu, odívá krásou život církevní a šlechtí mysl i srdce. Proto těší se z rozkvětu jednot pěstujících umění v duchu církevním. Jím a umění křesťanskému přeje požehnání a zdaru.

Vřelá tato slova arcipastýřova zústanou milou památkou pěstitelům církevního umění. Jest-li že plody umění církevního potěšily srdce jeho, dražší nad zlato a drahé kamení jest láska vířící nerozlučně velepastýře s ovečkami jeho. Druhotiny kněžské byly slavností vítěznou vzájemné lásky.

Dary jubilejní

věnované Jeho Eminenci kardinálu Bedřichu knížeti Schwarzenbergovi ku kněžským druhotinám.

Popisuje *F. J. Lehner*.

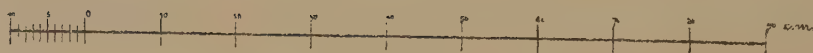
2. Casule Sv.-Vojtěšská.

Druhou kasulí věnoval nejdůstojnějšímu jubilárovi odbor umělecký Akademie křesťanské. Druhý biskup pražský,

sv. Vojtěch, byl investován ve Veroně dne 3. června 983 a na biskupa konsekrován v Mohuči dne 29. června 983. Devítistoletá památka konsekrace sv. Vojtěcha významně připadla na rok

kněžských druhotin arcipastýře, který nyní zasedá na prestolu sv. Vojtěcha. Usnesl se tedy výbor umělecký na tom, věnovati Jeho Eminenci na památku druhotin kněžských kasuli sv. Vojtěšskou. Za látku červené kasule zvolen samet barvy hluboce karmoisinové, pro

kříž pak palliový hedbáví barvy bordeaux červené. Střih roucha jest pravidelný, jakého se užívá v paramentním ústavu Akademie křesťanské, rovněž i kříž palliový s příčnicí, okrouhle vystupujícími rameny. Bohatý ornament stylistický vyvinuje se dvěma větvema

(Komponoval a kreslil architekt Josef Mocker, část figurální prof. František Sequens.)

ze spodu kříže vyrůstajícima, které se vzájemně proplétají ve tvarech mandorly na hlavním ramenu čtyřikrát, na každém pak z příčných ramen jednou. Svrchu jsou větve pravidelně zakončeny, tak že celý ornament organicky pučí,

roste a končí. Jednotlivá pole větvemi uzavřená vyplněna jsou stylistickým listím, které i do rohů na venek polí vyráží. Veškerý ornament vyšíván jest pouze zlatem, což na červeném hedbáví jako kresba zlatými nitkami stínovaná

dojem veliké nádhery plodí. Pole prostředního použito jako mandorly k figurální ozdobě, barevným hedbávím vyšívané. Svatý Vojtěch s nízkou mitrou a palliem pravici žehná, levici pak drží symbol svůj. Kolem hlavy září zlatý nymbus. Roucho jest barvy fialové. Pozadí, na němž poprsí vyšito jest, má barvu modrou s ornamentem světle modrým.

Kříž jakož i roucho celé obroubeno jest bohatou zlatou portou. Tímž způsobem jako tato zadní strana jest i pře-

dek kasule pracován, s tím toliko rozdílem, že poprsí sv. Vojtěcha odpovídá v předu poprsí sv. Bedřicha, opata premonstrátského, bílým rouchem oděného, patrona Jeho Eminenci. Vyznačuje-li obraz sv. Vojtěcha stolec apoštolský, na němž nejdůstojnější jubilant zasedá, poukazuje svatý patron jeho na osobu, jemuž roucho bohoslužebné zbožně věnováno jest.

Kasuli komponoval architekt Josef Mocker. Část figurální prof. František Sequens.

Zodpovídáné „otázky archaeologické.“

Zprávy o starých plebáníích a jejich osadách.

Píše Jos. Nechvíle, farář v. Dašicích.

129. Bývalá plebánie a zbořený kostel sv. Jilji v Plese (Josefov.)

Asi $\frac{1}{4}$ hod. od nádraží Jaroměř-Josefovského jest město pevnostní a vojenské, Josefov, které zde ale dříve nebývalo, nýbrž v první válce sedmileté, prusko rakouské, od cis. Josefa II. bylo založeno. Na místě hradeb stály příbytky osady Vodního Plesu od č. 50 až do č. 94, které při zakládání pevnosti byly zbořeny. V části této osady stál *bývalý filiální kostel sv. Jilji*, který v 14. stol. vlastním plebánem byl opatřen. R. 1357 3. října Vicemil plebán ze Žiželavse a Oldřich plebán z Plesu změnili si místa (Lib. I. Conf. Emler pag. 28); patronem kostela byl Všemír z Heřmanic. R. 1371 zemřel plebán Vicek v Plesu, patroni toho chrámu Petr válečník, Vaněk bratr jeho z Heřmanic, Petr Herník z Varty dosadili k tomu kostelu Mikuláše kněze ze Králové Dvora za plebána (Tingl lib. II. Conf. pg. 58). R. 1391 po smrti Mikuláše plebána dosazen k farnímu kostelu v Plesu od Jana, Pusta a Petra z Plesu Příbek z Vyhnanic z Pražské diecése za plebána (Lib. V. Conf. ao. 1391-1393 Tingl pg. 75). Plebán v Plesu platil desátku papežského až do r. 1405 po 9 gr. (Tomek rejstříky str. 91). Ve válkách husitských byl tento kostel zbaven plebána a udělán filiálním od Jaroměře, až r. 1783 při zakládání nového pevnostního města byl zbořen. Vesnici a statek Ples s Jásenou a Újezdem koupila cis. komora od Jana Václava knížete z Paarů a Leopolda hraběte z Kolovrat r. 1780 (VI. kvatern pamětní červenogranátový L. 16). Kostel samý nalezal se u stavení č. 83, jehožto zahrada až ke zdi hřbitovní kulaté sáhala. Dle farní

památní knihy fary Jásené stál kostelík ten s věží uprostřed hřbitova, na hřbitov byl jen jeden vchod jižně; u toho vchodu byl zevnitř v pravo a levo strom, a uvnitř takéž; v levo od vchodu uvnitř u zdi byly tři stromy. Věž byla naproti vchodu, a pod ní vcházelo se do kostela. Za hřbitovní zdi byl dvůr panský č. 84, jehož budovy stály ve čtverhranu, za nimi byla zahrada a v ní byla studně. Kostel ten nechal smírický úřad so vším jeho příslušenstvím fortifikačnímu ředitelství, an hmoty z něho nemohl upotřebiti. Kostel sv. Jilji měl tři oltáře: hlavní a postranní v pravo sv. Jana Nep., v levo Nanebevzetí Bl. P. Marie. Na věži byly 4 zvony. První, jehož nápis prý byl nečitelný, asi 12 centů těžký, dán na věž sv. Václava ve Chlumku u Holohlav; druhý 8 centů těžký měl nápis:

»Leta Panie MDLX tento zwon slyt gest w Hradczí nad Labem«;

(dán 1839 do kaple Smírické na zvonici); třetí 6 ctů. tíže nesl nápis:

»Anno Domini 1722, ad laudem Dei«;

(jest na věži kostela v Josefově); čtvrtý 50 lib. tíže bez nápisu dán do kaple sv. Huberta v Starém Plesu. Kaple stojí asi 200 kroků u Starého Plesu na návrší o samotě, z kamene a cihel vystavená a taškami pokrytá. Nad vchodem jest r. 1690. Má klenbu osmihrannou. R. 1781 byla za filiální kostel fary Jásenské vysvěcena. Má zvonek 50 lib. tíže z rozbořeného kostela Plesského. R. 1837 byla zcela opravena. Do r. 1780 měla zádušní orné pudy 10 $\frac{1}{2}$ korců. Po

vykácení lesa zádušního, kostelu sv. Jiljí patřícího, r. 1782 byla půda lesní 12¹/₄ měr ku kapli této přidána, jako i zádušní louka zbořeného toho kostela u výměře 35 měr. Louka ta byla s povolením c. k. zemského gubernia ze dne 10. září 1842 za 3526 zl. 45 kr. k. m. prodána. Filialní kostel sv. Huberta v Starém Plesu měl r. 1869 vlastního zádušního jmění 2764 zl. 94¹/₂ kr. r. m. a státních dluhopisů v ceně 24909 zl. 47 kr. r. m. a jest nejbohatší kostel na panství Smířickém a Hořeňovském. U tohoto kostelíčka býval zámek od hraběte Jana ze Šporků, který i také kapli sv. Huberta vystavěti nechal, r. 1698 zbudovaný; ale zámek ten, an v něm žádný nebydlel schátral, zdi se rozpadávaly a r. 1864 si z nich dva rolníci v Jáseném obydlí postavili. Krásná zahrada proměněna byla v dubinu, která od Jana svob. pána z Liebigů byla r. 1864 prodána.

V rozbořeném kostele Plesském byly 2 náhrobky, které po zničení toho chrámu do zdi pevnosti samé byly zasazeny. První zazděný jižně u schodů před Hradeckou branou (na tom místě, kde stával kostelík), jest větrem a deštěm sešlý, nápis celý vyhlazený, jenom znala jest postava rytíře a znak rytířů z Plesů, který postava ta v pravé ruce drží, a sice plechovice čili rukavice rytířská v červeném poli a nad helmem tatáž rukavice. Druhý náhrobek severně na druhé straně naproti prvnímu zazděný má nahoře nápis:

»Letha od narození s umrzela . .
urozena panna panna So . . hie . . Krzi-
necka z Ronowa . . . 34 . . . a tuto tieło
gegj pohrzbeno.«

Uprostřed jest postava ženská a u ní dole znak: »dvě ostrve o pěti sucích křížem položené a nad helmem mezi dvěma křídly orličíma kapr a ocas páví.

130. Kovanice.

Kovanice (popis kostela, viz Method V., 93). Zde byla také stará plebánie, která platila papežského desátku rozdílně od r. 1367 do r. 1405 (pod jménem Chovance), 18, 19, 38 gr. (Tomek, rejstříky, str. 50). R. 1374 Moric, plebán v Kovanicích, změnil si místo s Janem Slavíkem, plebánem v Liskovicích s povolením válečníka Bartoše ze Slatiny (Emler lib. III. et IV. Conf., pg. 17). Ale r. 1376 změnil si místo s Václavem, plebánem v Třebouchovicích, jmenovaný první plebán Jan Kovanický s povolením Alžběty vdovy po Bočkovi z Poděbrad (tamtéž 53). R. 1375 Jan plebán v Kovanicích koupil od Květa a Havla lán pole mezi polmi Kotha a Štěpána, z kterého pro kostel Kovanický i kopa peněz a 12 kuřat desátku vycházelo a prodal jej zase Pavlíkovi v Kovanicích za 9 kop gr. se závazkem, aby ročně v půlletních lhůtách o sv. Havle a Jiří platu ke kostelu tomu 100 gr. a 4 kuřata odváděl;

s výminkou, že onen Pavlík stále pole to bude užívat (Borový lib. I. erect., 111). V první polovici 16. stol. seděl na Kovanicích rod Kříneckých z Ronova; pak kolem r. 1512 měl je Jan Chválovský z Ledče a na Kovanicích (Pam. III., 345); r. 1509 Jan Huniaty, primátor v Nimburce (Pam. III., 355). Pak dle Topografie od Sommra (kraj Bydžovský, strana 77.), patřily Kovanice roku 1657 hraběti Ludvíkovi Kolloredovi z Valsee, r. 1670 Janu Petrovi Hubrikovi z Hennersdorfu; r. 1763 Kateřině ovdovělé Richterové, roz. Reiský, od které je koudr. svobodný pán Jan z Larišů, a po jeho smrti zdědila je po něm r. 1783 jeho sestra Marie Anna, svob. paní z Larišů. Po smrti této dostaly je Josef Schmiedt a Jan Richter; a od nich je zdědila Josefa z Görzu, rozená svob. pí. Larišová. Nyní jest majitelem jejich baron Sina.

131. Rakovník.

Rakovník (dodatek ku popisu kostela v Methodu VIII., str. 28. a sl.). Roku 1358 plebán v Rakovníku uváděl plebána v Lužné (Lib. I. Conf. pars. II. Emler, pag. 11.); a r. 1355 plebána v Řehle (tamtéž, str. 41.). R. 1360 jmenuje se Hyncek, plebán v Rakovníku (Emler, lib. I. Conf. pars. I., 153.). Roku 1376 9/9. po smrti Jindřicha plebána v Rakovníku ustanoven od Václava IV., krále českého, Pavel oltářníkem oltáře sv. Bernarda v kostele pražském (Emler, lib. III. et IV.

Conf., 57.). R. 1379 prodali Niklín řečený Klikl, Mikuláš Dětrichův, Zeidlin Jordánův, Bartoloměj řečený Hlaváč, Mikuláš Henkl, Matěj Henkl, Matěj Knoček, Mikuláš z Chrástán, Aleš pekař, Petr Seva, Mikuláš Zatecký, Petr z Mutějovic, Aleš soukenník, Jan kráječ suken, a celá městská rada v Rakovníce Hankovi řečenému Herinkovi, plebánu kostela v Citolibech, 4 kopy gr., ročního platu v městě Rakovníku za 40 kop gr. ročního platu, aby plat ten do smrti

držel, že mu jej v dvou lhútách pololetních budou odváděti, a sice o sv. Havle a o sv. Jiří. Po jeho smrti ale má plat onen padnouti k farnímu kostelu v Rakovníku k rukám tamního plebána, a ten aby za ten plat sloužil dvakráte za týden mši sv. u oltáře Nejsvětějšího Těla Páně a sice v pondělí za spásu duše plebána Hanka, a ve čtvrtek zpívanou mši sv. ke cti Nejsvětějšího Těla Božího, obojí na úsvitě. Kdyby ale plebán rakovnický některou mši sv. zanedbal čisti nebo zpívati, má se jemu od města za to strhnouti 4 gr. za jednu mši sv. pro chudé. Kdyby ale město roční plat tento plebánovi zanedbávalo odváděti, mají dotyční plebánové plat onen na zboží městském soudně si vymáhati. Když Pavel, plebán rakovnický, k té nadaci svolil, byla r. 1380 9/5. od pražské arcibiskupské konsistoře stvrzena (Borový, liber II. Erect., pag. 162.). Roku 1388 v úterý křížových dní postoupil Jan syn Mikuláše řečeného Hengrle 1 kopu gr. platu ročního ke kostelu farnímu sv. Mikuláše v Rakovníku, plebánovi téhož kostela Pavlovi na mši sv. za něj a jeho rodiče. Plat ten pojistil na zboží svém v Rakovníku na dvoru poplužním stojícím »na trávníku« za městem blíže dvorů Knotka a Racka, se závazkem, že plebánu Pavlovi a jeho nástupcům bude ročně platit 30 gr. na sv. Havla, a 30 gr. na sv. Jiří. Nadace tato byla stvrzena od Václava IV., patrona toho kostela, a konsistoře pražské 22. máje 1388 (Borový lib. III. erect. 287.). Město Rakovník bylo zároveň sídlem arcidekanátu; r. 1367 v rejstříkách desátků papežských zaznamenáno, že plebánie a kostel shořely a proto král Václav dva díly desátku odpustil, tak že platil plebán rakovnický jen 24 gr., jindy ale 1 kopu 12 gr.; r. 1399 2 kopy 24 gr. (Tomek, rejstříky 43.). R. 1400 jmenuje se Jan oltárník v Rakovníku (Tingl Acta judiciaria, pag. 36.). R. 1407 vydal král Václav na žádost Zbyňka arcibiskupa pražského majestát, kterým kostel rakovnický ostatním kostelům v kraji jako matku dcerám předsta-

vuje (na 2 míle kolem) a kterémuž kostelu mlýn Volfvský (nynější Příbikovský) dává, tak že jeho majitel každý rok jest povinen 4 kopy odváděti, začez měl právo z lesů královských dříví k topivu a k jiným potřebám si bráti. Totéž právo dává též knězi rakovnickému, a mimo toho tu svobodu, aby směl třikráte ročně v lesích královských honiti (v masopustě, adventě, o sv. Bartoloměji), dále jim ustanovuje desátky a sice: ze vsi Pavlíkova 9 str., ze Senomat žita 20 str., z Kněževsi pšenice 20 str., z Mutějovic ova 2 str., a poroučí, aby z hospody Lišanské ke kostelu sv. Bartoloměje 2 kopy se skládaly, an z mlýna rakovnického Červeného za vedení vody k záduší lišanskému na panství královském ročně 3 kopy vycházely. R. 1408 uvádí se nadání oltářů sv. Doroty a Blah. P. Marie v tomto kostele (Balbin L. VIII. Erect. 114.). Později zde byli knězi pod obojí. Bohoslovec Jan z Rakovníka šel si r. 1456. pro svěcení na kněžství do Vlach (Gindely dopisy I. 206.). R. 1549. 17. máje dán byl Matěj pražský za kaplana do Rakovníka na 6 let ku knězi Janu Vrabečkovi (Dopisy Gindely I. 246.). Tentýž rok Jan Passer Sedlčanský, bohoslovec, dostal od rakovnických peněz kolem 28 kop mš., a sice 20 kop vyjednal jemu děkan v Rakovníku, Urban sám, a ostatek dostal odjinud; list pak máje, do Vlach pro svěcení na kněžství, odešel sice, ale tam nedošel, nýbrž za Budějovicemi se opil, peníze utratil, a více se nevrátil (Tamtéž, str. 269.). R. 1552 Šimon Žlutický dán za kaplana knězi Jakubovi Ullrichovi, děkanu rakovnickému na 4 léta (Tamtéž, str. 304.); a roku 1554 Adam Arragons ustanoven za kaplana na 3 léta k děkanu rakovnickému, Janu Pražskému (Tamtéž, 325.). Také se usídlila v Rakovníku kolem roku 1546. sekta Pikhartů; neboť na dva Pikharty žaloval hejtman královský, Jiří z Gerštorfu a na Chotouni, že jistý pikhart Jan nábožný a Mikuláš, kolář, na potupu p. děkana rakovnického psa chovali, jemu pleš dali oholiti, a »děkan« přezdívali (Gindely dopisy, II. 24.).

132. Ovčáry.

Ovčáry, (popis kostela viz Method V. 19). Zde byla stará plebánie v dekanatu Kolinském a arcidekanátu Kouřimském platící 15 gr. papežského desátku (Tomek rejstříky 59). Plat na vsi Ovčárech, který měl platiti Markvard, panoš z Ovčár, 3 kopy gr. ročně, byl odkázán od Jana Čucha ze zásady sedením na Lobkovicích s jinými platy k zařízení oltářníku u oltáře sv. Ka-

teřiny v Lobkovicích (Lib. III. erect. ed. Borový 329). R. 1357. vzdal se Jan plebán v Ovčárech místa svého, na to opat Petr kláštera Strahovského 18. července podal za plebána do Ovčár kněze Jana, uváděl jej plebán z Býchor (Lib. I. Conf. pars I. Emler 57). R. 1373. zemřel plebán Jan v Ovčárech, dosazen sem za plebána od Konráda opata kláštera na Strahově zase bratr Jan

z téhož kláštera (Lib. II. Conf. ed. Tingl pag. 88). R. 1374 vzdal se tento Jan místa, a ustanoven za plebána do Ovčár od kláštera Strahovského zase Jan příjímí Pražský, z téhož kláštera (Emler lib. III. et IV. Conf. 7). R. 1386. po smrti Matěje plebána v Ovčárech dosadil Konrád, opat Strahovský, Jana klášterníka za plebána do Ovčár (tamtéž 181.) R. 1533. jmenuje se Václav kněz z Ovčár pod obojí (Gindely dopisy I. 81). Osada Ovčáry patřila klášteru Strahovskému v Praze s Chrástany blízkými, nyní zaslými, Lhotou Jestřebí čili velkou Lhotkou nedaleko Ovčár, Neměice (Nunčice?) s dvěmi lidmi poplatnými v Sendražicích, kteří drželi tři čtvrtě lánů polí u Ovčár a vsi Březany u Plaňan. Veškeré ty vesnice byly rozděleny na lány a přenechány jednotlivým dílem právem zákupním, dílem zápi-

sem, celkem lanů 111. Mimo to měli Ovčáry tři čtvrtě lanů za občinu a dán jim byl les řečený Horka. Ovčáry musily odváděti do kláštera 75 kor. ječmene, 75 ovsa, a 25 věrtelů konopí; co robotu nikli jen to, an odesýlaly nadháněče k honu (Tomek, Děje Prahy III. 103. a 104). R. 1350. daroval kanovník Werner kapitoly na Vyšehradě 8 kop platu v Ovčárech k oltáři sv. Gereona v kostele Vyšehradském (Tomek, Dějiny Prahy III. 75). R. 1420. císař Zikmund zapsal na Ovčárech 100 kop gr. Janovi a Hynkovi, bratřím z Chlumu (A. C. I. 513), a Janovi a Jaroslavu z Chlumu 300 kop gr. na téže vsi (tamtéž str. 514). R. 1437. zapsána byla ves Ovčáry i s jinými statky od císaře Zikmunda knězi Bedřichovi ze Strážnice (A. C. I. 528).

133. Oubislavice (Úbislavice).

Oubislavice, Úbislavice. (Popis kostela viz Method V. 11.) R. 1368. 27. března změnil si Jan plebán v Úbislavicích místo s Petrem plebánem v Petswaldu se svolením Jindřicha z Koldenburku (Kumburku) a Vartemberka a Matěje z Úbislavic, řečeného kostela Úbislavického patronů (Emler Lib. I. Conf. pars II. 101). R. 1397 po smrti Petra plebána v Úbislavicích podán jest k tomu kostelu 24. října od Jana z Kumburku čili Vartemberka Frána, kněz z Kopidlna, diecése pražské; uváděl jej v jeho úřad plebán v Újezdci (Tingl lib. V. Conf. ao. 1393 pag. 292). R. 1389 22. března změnil si Petr, plebán v Jablonci, místo s Petrem Zubrníkem, plebánem v Úbislavicích, se svolením Jindřicha z Kumburka čili

Vartemberka (Emler lib. III. et IV. Conf. pg. 207). Plebán Úbislavický platil papežského desátku 3 gr. (Tomek rejstříky 92). Kromě těchto patronů nalezáme ještě co pány z Úbislavic Čeňka Olexu a Jošta z Úbislavic co podací pány oltářníka v kostele sv. Ducha v Hradci Králové r. 1357 (Emler lib. I. Conf. pars I. pg. 29). Dle výše uvedených výtahů patřily Úbislavice později v 14. stol. nejspíše ke hradu Koldenburku čili Kumburku; neboť již jmenovaný Jindřich z Kumburka čili Vartemberka zapsal 12 kop gr. platu ročního na poplatnících v Úbislavicích jemu patřícího r. 1395 ve středu před sv. Havlem kostelu v Staré Pace na vydržování dvou kaplanů (Lib. IV. Erect. edid. Borový pg. 425).

Rafael Santi,

narozen v Urbino 1483, † v Římě 1520.

Píše F. J. Lehner. (Pokračování.)

Prvním samostatným dílem Rafaelovým ve velkých rozměrech uvádí se »korunovace sv. Mikuláše Tolentinského«. Obraz sám zmizel a zachovaly se pouze načrty a návrhy v Lille a Oxfordu, z nichž ostatně mluví táž zralost, jakou spatřujeme na obou druhých dílech pro Città di Castello malovaných. *Crucifix a Zasnoubení Marie Panny* v S. Francesco povstaly v r. 1503—1504.

U prostřed klidné, zádumčivé krajiny stojí kříž a na něm pní mrtvý

Kristus. Andělé zachycují do kalichu krev, která teče z probodených rukou a boku Páně. Pod křížem stojí matka Vykupitelova a sv. Jan, vedle pak klečí sv. Hieronymus a sv. Magdalena. Vše dýše ještě duchem učitele Perugino, jen výraz hlav jest hlubší a pohyb údů jemnější. — V nádherném rámci kamenném býval obraz druhdy okrasou chrámu San Domenico; nyní jej má lord Ward v Londýně.

Ještě více samostatnosti prozrazuje

obraz *Zasnoubení Marie Panny*, dokončený r. 1504, jak nápis dí. Perugino maloval tentýž předmět a to v době, když Rafael v dílně jeho pracoval. Uspořádání obou obrazů jest totéž. V pozadí jest malý chrám polygonní. V popředí stojí u prostřed nejvyšší kněz ruce snoubenců držící; Marii Pannu doprovází sbor panen, za sv. Josefem vidíme nápadníky zamítnuté s uschlými pruty, nejnáruživější jej právě láme. Tentýž předmět u obou a předce jaký to rozdíl! Nejvyšší kněz na Peruginově obraze neběže valného podílu, kdežto u Rafaela pohybem těla k Marii Panně čelí a s nakloněnou hlavou k ní pozírá. Je-li na onom mnoho jednotvarného a mrtvého, na tomto vše jest výmluvné a plno života. Z kresby, z pojmutí a ze skupení postav mluví zcela jiný duch. Učenník zde již mistra předčil. Jaká to ušlechtilost postav a pohybů! Ta půvabná dívka v popředí za Marii, která právě se zastavila a nyní s pozorností sleduje obřad! A ten vášnivý jinoch přes koleno uschlý prut svůj lámající! — Obraz Rafaelův jest nyní okrasou Milánské gallerie Brera, Peruginův pak majetkem musea Caen-ského.

To samé pozorovati lze na obrazech obou malířů — učitele a žáka — líčících *Korunování Marie Panny*. Perugino to maloval pro kostel San Francesco al Monte u Perugie, Rafael pak pro fran-tiškánský kostel v Perugii. Jest nyní v galerii vatikánské. Porůznu zachované listy svědčí, jak důkladná studia k tomu konal. Tentokráte nespokojil se však pouhým jemnějším provedením jednotlivých postav; také již celkovitým uspořádáním spodní skupiny povznesl se daleko nad kompozici mistra svého. U Perugina jsou apoštolové souměrně rozděleni na dvě skupeniny s hlavami jednotvarně vzhůru pohlížejícími. Směle přerušil Rafael upřílišněnou souměrnost, postaviv do předu na příč sarkofág s liliemi květučícími a nenuceně seřadiv apoštoly v živou skupinu. Ve středišti mladistvý Jan s pásem v rukou, který blahoslavená Panna na zemi zůstavila. Jemu po boku stojí sv. Petr s hlavou trochu vzhůru obrácenou a sv. Pavel o meč opřený, na pás pohlížející. Ostatní apoštolové s různými city kolem stojí. Jeden s podivením do prázdného hrobu pohlíží, druhý o tajemném zázraku vypravuje, třetí mlčky se dívá t. d. Postavy v obou rozích stojící s vroucím nadšením

upírají zraky k nebi, spojujice takto spodní skupeninu s vrchní, která by jinak příliš osamocena byla. V oblacích Rodička Boží s hlavou skloněnou a s rukama sepjatýma pokorně přijímá korunu, kterou Kristus v pravici nad ní drží, levou rukou žehnaje. Čtvero andělů hrajících na hudební nástroje, s rouchy vlajícími a dva andělkové u nohou Páně a Matky jeho mile doplňují vrchní skupeninu.

K obrazu uvedenému patří *predella* s třemi skupeninami, na nichž se vyobrazuje *zvěstování andělské, klanění se pastýři a sv. třech králů a obětování v chrámě*. Komposice ještě více vzdaluje se dosavadního podání, samostatností a volností v před postupujíc. Žák nepřidrží se výhradně mistra svého, nýbrž odhlédl se již kol kolem po škole umbrickotaskánské. Do průvodu tříkrálového Rafael také sám se vrátil.

Pro kostel Servitů maloval Rafael r. 1505 *Madonnu na trůnu se sv. Janem Kř. a sv. Mikulášem* (nyní v Blenheimu ve sbírkách vojvody Marlborough); *fresco* v kostele *San Severo* vyobrazující v lo-meném oblouku *nejsvětější Trojici* obklopenou čtvero anděly, pod ní pak v pravo a v levo šest světců z řádu camaldulenského na oblacích sedících; pak pro klášter řeholnic S. Antonio *Madonnu na trůnu* oděnou modrým pláštěm zlatými hvězdami vyšíváným, držící na lůně Ježíška oděného, který žehná malému Janu Kř. po stupních trůnu vzhůru krácejícímu; po stranách trůnu bohatě ozdoběného stojí v levo sv. Petr a sv. Kateřina, v pravo sv. Pavel a sv. Dorota; u tympanonu Bůh Otec žehnající, obklopený zástupem andělů. Na predelle vidí se Vykupitel na hoře Olivetské, Ježíš s křížem na smrt kračející a nárek u mrtvoly jeho. Na těchto obrazech jeví se již patrně vliv florentinský. Považován jsa dosud za učně mistra Perugino, odkoukal již jednotlivosti florentinskému umění doby tehdejší. Jsa v jednotlivostech ještě věren učiteli svému, celkem oddal se již zcela duchu umění florentinského.

* * *

Z Perugie táhlo to mladého umělce do Florencie, která při posledních jeho pracích bez vlivu nebyla. Michelangelo a zejména Leonardo měli na něho moc přitažlivou a to ani tak velkými kartony

válečnými, jako lehčími pracemi n. př. madonnami, které mu zjevily krásu jednotlivých postav, uměleckou volnost skupeniny a byly příčinou, že změnil typy a jinak kreslit počal. Za let florentinských přidržoval se Rafael nazvice malby tabulové. Od té chvíle, co Leonardo zasvětil druhy své do tajemství neskonale vlnadné poesie barev, malbám olejovým značně vážnosti přibývalo. Zmatky dob tehdejších nad to málo byly příznivy bohatým malbám na stěnách, což ovšem zase výhod značných poskytovalo malířství tabulovém. Probudila se také nyní manie sběratelská. Na místo společenstev, která dosud v rukou měla pěstování umění, nastoupili jednotlivci, kteří si oblibovali ve sbírkách obrazů, což opět příznivo bylo rozkvětu malby tabulové. Poměry uvedené způsobily, že i Rafael za let florentinských skoro výhradně se oddal malbě obrazů tabulových a to ještě v mezích obmezenějších. Se zálibou maloval skoro výhradně Madonny a Svaté Rodiny, tak že pro florentinskou činnost jeho právem lze užití názvu: „*Rafaelské malířství Madonn.*“

Nebyl to ale krok zpátečný, když umělec již tak pokročilý jal se malovati skupiny prosté a zdánlivě méně umělecké, jak mu je nejbližší vůkolí a vkus umělecký poskytovaly. Nesmí se zapomínati, že dosavadní díla jeho zakládala se na cizích předlohách, kdežto v novém oboru činnosti jeho jasně zazářilo tvůrčí nadání vlastní a to tak zvláštního druhu, že obrazotvornost i pozdějších pokolení od toho se neuchýlila.

Typem Rodičky Boží s Ježíškem jest obraz sv. Lukáše. Nebylo malíře křesťanského, jehož štětec nebyl by maloval utěšený výjev, — dítě Božské v náručí blahoslavené Panny. Ve Florencii samé bylo slavných předchůdců a vzorů. Fra Angelico da Fiesole, Filippino a Filippino Lippi, Botticelli a Verrochio a jak se všickni ti umělci jmenují, co malovali milostnou, mladistvě krásnou Matku s dítětkem k ní důvěrně se tulícím, která jedináčku svému podává tu ovoce, tu hračku anebo jinak vyjadřuje něhu a lásku. Také Rafael líčí nám Bohorodičku vznešenou a čistou, zářící blažeností a radostí, která sjednocenou býti se vidí se Synem svým. Ta láska matky k dítěti cudná a předce vroucí, nevýslovně sladká a předce důvěrná, nezištná a vši smyslnosti prostá září

z těch Madonn Rafaelových. S milostnou cudností pohlíží k jedináčku svému, tiskne jej k prsoum svým, hlídá jeho spánek, čeká na procitnutí, účastní se jeho her. Rájská nevinnost a nebeský klid mluví z těch obrazů.

Umělec oddal se úkolu svému s plíli podivuhodnou, s horlivostí neunavnou. Nejmenší tolíko část svých Madonn vyvedl Rafael barvami. Při větší části komposic nedošlo ku provedení, nýbrž zůstalo to při pouhém návrhu buď zběžně načrtnutému, buď pečlivěji nakreslenému. Obrazotvornost jeho jest přímo nevyčerpatelná. U Madonny podržel výraz něžné cudnosti, nevzdává se starého podání. Jen pozvolna nabývají tvary rázu veselejšího a větší plnosti, pohybu dostává se více síly a volnosti. Na počátku pobytu florentinského utvořil si Rafael vlastní ideal Madonny, který později vícekrat opakoval. Vlasy Madonny u prostřed cestičkou rozdělené, tenkým závojem pokryté, jsou až za ucho hladce zčesány, zrak sklopený, tvář skoro úplně z předu pojmutá jest trochu na levo nakloněna. Hlavu tu Rafael na žádném obraze neopakoval, byla však přece pravzorem všech Madonn, které ve Florencii provedl. Druhdy domníváno se, že jest to podobizna sestry Rafaelovy. Není tomu tak. Hlavní tahy však patrně poukazují na živou osobu, kterou si nazpaměť nakreslil a typu Madonny přizpůsobil. Nákres zachoval se v londýnské sbírce Malcolmově.

Sledovati postup, jakým jednotlivé Madonny jeho povstávaly, bylo by velezájímavo, kdyby podání o tom bylo co zachovalo. Jsme tudý odkázáni na pouhý cit. Chronologický seznam Madonn Rafaelových seřaditi nelze, jelikož vývin umělecký nedá se stopovati mechanicky. Máme však předce dosti bohaté látky, abychom zajímavý vývin mistra v obmezeném oboru tomto sledovati mohli. Kresby v případě uvedeném mají stejné oprávněnosti s obrazy, ba mnohdy zde i rozhodují jsouce počtem čtenější a rozmanitostí bohatější. Vcházíme takto do samé dílny mistrovy, stávající se svědky živé, soustavné tvořivosti jeho. Tu sahá nazpět do vlastní minulosti umělecké vynášeje starší myšlenku, aby do ní vdechnul život nový; zde nové vůkolí jej uchvacuje, které pak se starými upomínkami vlnadně slučuje. Mnohdy náčrtek podobá se semenu, z něhož

rozdělováním více samostatných organismů povstává. Jindy zase teprv po opětných pokusech pomalu daří se mu dílo umělecké.

Nejjednodušší a snad i první samostatný obraz Mariánský Rafaelův jest *Madonna s knihou*. Jakožto vzor zbožnosti rádi ji vyobrazovali ve středověku čtoucí ve svatých knihách. Záliba v modlitbě a čtení dědí se na Ježíška. Myšlenku tuto spatřujeme ponejprv vtělenou na kulatém obrazu Petrohradském z domu Connestabile, malovaném ještě za vlivu školy umbrické. Na obrazu vidí se pouze vrchní část těla. Stojící Maria Panna s pláštěm přes hlavu staženým v levo pohlížející drží Ježíška před sebou a podpírá jej levicí. V pravici spočívá modlitební kniha, do které Ježíšek nábožně se dívá. Pozadím obrazu jest vlnadná krajina řekou oživená, vystupující zvolna k horám sněhem pokrytým, jimiž obzor se končí. Barvitost jest světlá a jasná. Tony pevně nakládané jemně splývají. Jest to šťastný počátek dlouhé, slavné řady obrazů Mariánských. Že myšlenka prvotní neopustila umělce ani v novém vřkolu florentinském, dokazují mnohé kresby nyní po světě rozptýlené: v Louvru, v Oxfordu, v Lille a ve Vídeňské Albertině. Také *Madonna Colonna* v Berlíně vznikla z téhož motivu. Vířilo a křižovalo se to v hlavě umělcově. Dnes kreslil to, zítra ono, jak právě obrazotvornost hrála. Došlo-li při některém náčrtu ku provedení barvami, záviselo na podmínkách vnějších. S jistotou lze tvrditi pouze toto: Vrací-li se Rafael k myšlénce umělecky jednou již pojmuté a pracuje-li na ní opětně, v nové úpravě nutné jeviti se musí pokrok tím neb oním směrem. Velký umělec nestůně na krátkou paměť. Dřívější myšlénky pevně mu vězí v hlavě a pomáhají tvořiti útvary nové. Psychologicky lze tudy dle stupně dokonalosti souditi na postup vývinu uměleckého.

Ve druhé skupenině náčrtů a obrazů líčí se pospolný život matky s dítětem, plný klidu a vroucnosti. Světa vněj-

šího pro ně není. Jsou si světem sami o sobě, kochajíce se blažeností, která vychází ze vzájemné oddanosti ničím nezkalené. Jeden druhému oddává se zcela a dokonale. Madonna, brzy stojící, brzy sedící, drží Ježíška v náručí, podpírá jej, když se chce pozvednouti, ji obejmouti, k prsoum jejím se přituliti. Vznik pojmutí takového dlužno hledati na vyobrazeních Mariánských z dob starších, kde Rodička Boží ukazuje Božské nemluvně věřícím, aby se mu klaněli. Prvním příkladem tohoto pojmutí jest nákres florentinský, z něhož dvě nejstarší Madonny florentinské povstaly, *Madonna del Granduca* a *Madonna lorda Cowper-a*. Prvnější proto tak nazvaná, že zdobívala komnaty velkovévody toskánského, patří nyní k nejkrásnějším ozdobám galerie Pitti. Lehkou barvou malována a nad pomyslení jemně modelována, poutá obraz především ještě jakoby polozastřenou krásou Madonny, která sotva toho se odvažuje, aby oči pozvedla. Matka s vlnadnou cudností panny těší se s dítětem přerokosným na venek pohlížejícím, jež oběma rukama drží. Obraz má tmavé pozadí jednobarevné. — Na druhém obrazu spatřujeme Marii Pannu sedící na kamenné lavici v krajině přívětivé. Ježíšek vylezl na lůno matky, kterou objímá, opřen jsa jednou nohou o její ruku, při tom s obrazu ven vyhlížeje, jakoby vyzýval pozorovatele, aby byl svědkem milostné veselosti jeho. — V pojmutí uvedeném byl Rafael přímo nevyčerpatelný. Hravě jakoby rychlopisem měnil myšlenku tuto v různých posicích na různých listech, které se chovají v Oxfordu a v Albertině vídeňské. Ze základní myšlénky dovedl vždy čerpatí tahy nové s takovou pružností, že nikde se nepozorují stopy umdlenosti, čehož důkazem jsou Madonna domu Orleánského, Madonna Tempi, Madonna Niccolini, Madonna Colonna, Madonna Bridgewater, Madonna Miss Burdett Coutts.

Z akademie křesťanské.

Odbor umělecký. — Zpráva za měsíc září.

I. Vyřízené záležitosti.

Práce kovové. Kalich: pro továrníkou kapli J. J. knížete Jiřího Lobkovice v Byšicích; Pozlacení: kalicha: pro dp. Fr. Krásu, faráře v Střemčicích; — monstrance: pro dp. Ant. Kalinu, zám. kaplana ve Větr. Jeníkově a pacifikálu: pro dp. Jos. Lepiče, faráře v Chlístově; pro důst. farní úřad v Konojedech. — Kaditelnice: pro dp. Jos. Váška, administr. v Kostelci. — Lampa na věčné světlo: pro dp. J. Hejtmánka, faráře v Korouhvi. — Kropenka: pro tovární kapli J. J. knížete Jiřího Lobkovice v Byšicích. — Svicny oltářní: pro dp. Fr. Wagnera, kaplana v Sepekově; pro tovární kapli J. J. knížete Jiřího Lobkovice a pro dp. Fr. Truku, kooperátora v Určicích.

Rozličné. Čtrnáct školních křížů: pro sl. místní školní radu v Karlíně: tři pro dp. Václ. Uhlíře, faráře v Jesenicích. — Harmonické zvonky pro vdp. Jos. Pekárka, děkana v Blatné; pro vys. dp. Jos. Breischla, kapit. děkana v St. Boleslavi; pro dp. V. Sovu, faráře v Hradisku na Moravě a pro vdp. Fr. Ullmanna, kn. a. vikáře v Buchově. — Lucerny k průvodům: pro vdp. Štěp. Ressler, děkana v Raspenavě. — Missal: pro dp. Vojt. Králíčka, kaplana v Radomyšli. — Soška P. Marie a kříž na rakev: pro dp. Jos. Chába, kaplana v Hostivaři a pro farní úřad v Konojedech. — Pultík gotický pod missal: pro vdp. Karla Vorlíčka, arciděkana v Kutné Hoře.

Paramenty. Kasule bílé: pro sl. obecní úřad v Lištanech. Štola: pro dp. Ludv. Kaschku, faráře v Tuškově. — Velum: pro dp. Fr. Wagnera, kaplana v Sepekově a pro důst. farní úřad v Konojedech. — Plášť na ciborium: pro dp. Jos. Nováka, faráře v Kněžicích. — Antependia: pro tovární

kapli J. J. knížete Jiřího Lobkovice v Byšicích a pro důst. farní úřad v Konojedech. — Příkrov: pro důst. farní úřad v Konojedech. — Koberec: pro tovární kapli J. J. knížete Jiřího Lobkovice v Byšicích.

Prádlo kostelní: Cingula tři: pro dp. Jos. Nováka, faráře v Kněžicích. — Plachty oltářní: pro tovární kapli J. J. knížete Jiřího Lobkovice v Byšicích. — Alby dvě a jiné věci: pro vdp. Dr. Fr. Krásu, ředitele chlapeckého semináře v Praze. — Alby a rochetty: pro důst. farní úřad v Konojedech a pro ctih. klášter na Smíchově.

II. Nová objednání.

Obrazy oltářní: Dva dp. Jos. Stahala, kaplan v Dolanech u Olomouce, postní: dp. Ant. Brdíček, kaplan v Kostelci a dva malé: dp. Ferd. Harna, kaplan v Holici u Olomouce.

Práce kovové. Kalichy: stříbrný dp. Vojt. Sova, farář v Hradisku u Kroměříže a dp. Jos. Hauer, farář v Rouchovanech na Mor.; jednoduchý dp. Vojt. Králíček, farář v Radomyšli. — Ciborium stříbrné: dp. Vojt. Sova, farář v Hradisku u Kroměříže. — Monstranci stříbrnou skvostnou: dp. Ferd. Harna, kaplan v Holici u Olomouce. — Nádobky na sv. oleje: dp. Fr. Urbášek, farář v Citově.

Paramenty. Kasule bílé: dp. Vojt. Králíček, kaplan v Radomyšli; J. J. pi. kněžna z Oettingů a dp. Aug. Pinkalský, farář v Kobylí. — Pluvialy: fialové: dp. Jos. Hauer, farář v Rouchovanech; bílý: dp. Jan Kořínek, farář v Držkově. — Montirování celého ornátu: J. Exc. paní hraběnka Thun-Hohensteinová v Kvasicích na Moravě. — Polštáře na oltář: dp. Fr. Chalupský, farář v St. Kolíně a důst. farní úřad v Konojedech.

Odvod k »Methodu«.

V září předplatitelů:

	V diecési	u b y l o	p ř i b y l o	
V Čechách	pražské	—	Knihovna o. k. české realky v Praze (Ječná ulice)	1
			Knihovna obecn. reálného gymnasia na M. Straně.	1.
			Jos. Binder, vicerektor semináře v Praze	1.
			P. Aur. Labler, farář august. u sv. Tomáše v Praze	1
			P. F. Warter, podpřevor ryt. ř. Maltánského v Praze	1
			Václav Beneš, kaplan v Klecanech	1
			Alois Dostál, kooperátor v Horním Stupně	1
			Josef Petráš, děkan v Kostelci n. L.	1
Na Moravě	olomúcké	—	Ředitelství myslivecké školy v Sovinci	1
V Rakousích	hinecká	—	Konrád Eberhard, kooperátor ve Wolfsegg-u	1

Koncem září čítá „Method“ 429 předplatitelů. Letošního roku jich přibýlo 59. Do 600 schází kolik?

 Veškeré dřívější ročníky „Methoda“ má na skladě redakce „Methoda“ v Karlíně č. 234.

»Method« vychází vždy 30. každého měsíce. Předplatné, jež činí poštovní zásilkou na celý rok 2 zl., na půl leta 1 zl., přijímá pouze na jednu z těchto dvou dob administrace v Karlíně, číslo 234. Jen frankované listy se přijímají. Rukopisy redakci zasláné nevracejí se. Dopisy, týkající se redakce, buďtež zasílány F. J. Lehnerovi franco, v Karlíně, č. 234. Reklamace zasílány buďtež do expedice v knihkupectví M. Knappa v Karlíně, Královská třída číslo 52.

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo 10. a 11. V Praze, dne 18. listopadu 1883.

Ročník IX.

Biskup František de Paula hrabě Schönborn.

Biskup Fr. de Paula hrabě Schönborn.

Podivuhodnými cestami vodívá Bůh vyvolené nádoby své k úřadu apoštolskému. Dnes rukou metropolitů království českého na vznešený úřad světi se biskup, z jehož životopisu patrně se jeví, že Pán Bůh to jest, jenž k duchovnímu úřadu povolává.

Svěcenec — František de Paula hrabě Schönborn — narodil se z rodičů jak urozeností rodu, tak ušlechtilostí smýšlení znamenitých. Vyrostl ve vzduchu rodiny vzorně katolické, v níž vštípeny do srdce jeho zásady tak pevné a nezvratné, že na nich bezpečně bylo lze stavěti budovu života. Kořeny takového vychování nikdy více vyplnění nelze. Co tak ušlechtilý otec, tak zbožná matka do mladistvého, vnímavého, nevinného srdce zasadili, musí klíčiti, musí růsti, musí kvéstí. Když člunek byl vpuštěn do vln života, seděl v něm veslař plavby znalý. Kdyby jeden ze čtvero synů rodiny tak vzorné a zbožné byl se oddal službě duchovní, nikoho nebylo by překvapilo. Zdálo se však, že není tak usouzeno v tajných radách Božských. Ani hrabě František neuchýlil se ke studiu bohosloveckému.

Po vykonaných studiích gymnasiálních mladý hrabě zabočil na cestu právnickou a vykonav veškerá studia právnická na universitě podrobil se státním zkouškám s výsledkem znamenitým. Mladému právníku vysokého rodu byl svět otevřen. Mohl si zvoliti cestu tu neb onu života veřejného, odevsad kynula čest, lesk, sláva.

Či nevábyly duši lesk a sláva?

Přikvapil rok 1866. Hrozivé mraky stahovaly se odevsad nad říši rakouskou. Na severu, západu a jihu křižovaly se již blešky. Na dvou místech strhnula se bouře děsná. Příval nepřátel hrozil zaplavití milenou vlastí českou. Na záchranu vlasti zvedala se mužná paže. Kolem praporců shromažďovali se synové země. Mladý právník odložil knihu zákona a uchopil se meče. Šel k císaři a nabídnul mu krev a život. Opásal se mečem, přílbou pokryl šíjí a spěchal do lité seče. Přišel k nejlepšímu — do ohně u Králové Hradce. Neohroženě díval se v tvář smrti hrdinné. Kule nepřátelské síčely na pravo a na levo. Jedna z nich zasáhla i přílbou mladistvého důstojníka dragonského. O palec níže byla by bývala snad poselkyní smrti. — Skončila se válka nešťastná a neblahá. Nastal zase mír. Mladému vojínu vysokého rodu byl svět ote-

vřen. Na slavně a statečně započaté dráze vojenské kynula čest, lesk a sláva.

Či nevábyly duši lesk a sláva?

Jakmile mír ve vlasti zase se uhostil, mladistvý vojín složil zbraň a lesklý oděv důstojnický zaměnil za černý talár bohoslovecký. Símě rukou mateřskou v mládí do útlného srdce vložené dozrálo. Na místě kodexu právnického uchopil se bible. Opuštiv rodinu a vlast uchýlil se do Innomostí. Důstojník zasednul mezi žáky. Syn vznešeného domu plného služebnictvem oddal se poslušnosti a přísné kázni bez všelikých předností a výsad. Zasednul u podnoží kříže věnoyav se s celou duší Vykupiteli Ukřižovanému životem i vědou. Slávu našel v sebezapírání, radost v mrtvení sebe, blaženost v pěstování vědy bohoslovecké. Byla to léta plodná a úrodná. Pak uchýlil se do věčného města, aby v započatém díle pokračoval. Řím stal se mu druhým domovem. Z celé duše zamiloval si to sídlo sv. Petra, to středíště světa, ten ráj srdce katolického. Po Římu od té doby srdce prahnouti nepřestalo. Zde po více letech přípravu dokonala dosáhnuv hodnosti doktorské.

Kněz nověsvěcený doma ve vlasti slavil své prvotiny a od té doby sloužil lidu, kde spatřil světlo světa, první polovici let kněžských na venkově co kaplan, druhou polovici v semináři pražském. Obě polovice jsou v blahé památce. Zbožnost a láska provázely veškeré kroky jeho. Bohoslovcům semináře byl otcem i přítelem. Miloval dům Boží a proto nepřestával zvelebovati bohoslužbu jak vznešeným apparatusem liturgickým, tak zejména důstojným zpěvem církevním. Za jeho řízení ozýval se v kostele seminářském výhradně pouhý chorál gregoriánský s vyločením veškerého jiného zpěvu. Seminář znamenitě zvelebil. Jsa vřelým přítelem i výtvarného umění církevního byl po všecka léta pobytu pražského velehorlivým členem výboru uměleckého při Akademii křesťanské a účastniv se platně veškerých porad získal jí nemálo přátel z kruhů vysokých. Tím jakož i vzácnými dary jí věnovanými tak zasloužilým se stal, že i čestným členem a po uprázdnění náměstkem předsedovým se stal. Miloval a byl milován. Skutky charitativní na světlo vynášeti zapovídá skromnost. Jest jich mnoho a zapsány jsou v knize života.

Slouživ na venkově, seznal potřeby duchovní správy. Řídív seminář poznal srdce

diecése. Zkušeného kněze povolal Pán Bůh k úřadu apoštolskému. Dnes svěcením na důstojnost biskupskou odevzdává jemu Pastýř pastýřů stádo veliké, aby je vodil pastvou dobrou ke břehům věčnosti. Ten, jenž zvoleného tak podivuhodně ku kněžství povolal a k důstojnosti biskupské tak velomoudře připravil, sprovázeti bude ho na dále a stále milostí svou a rosou nebeskou.

* * *

Dne 10. t. m. s ním se rozžehnala Akademie křesťanská, pozvavši na rozloučenou

výbory čelnějších spolků katolických. Byl to večer utěšený a přece smutný, ač škola cyrillská při tom zpívala. Potěšil nás ujištěním, že srdce jeho s námi zůstane. Stýskalo by se věru člověku nad ztrátou toho srdce zlatého. Zůstane s námi! Probošt Štulc tu směnku hned uschoval, připomenuv nejdůstojnějšímu náměstku velkého Jana Valeriana tři poklady diecése: Zelenou Horu, Nepomuk a ten dobrý jihočeský lid. Velepastýři diecése budějovické: »Žehnej Bůh!«

Kostel sv. Uršuly a obnova jeho.

Píše F. J. Lehner.

Vždycky jsem si přával, aby architekt A. V. Barvitijs také v Praze alespoň jeden nový kostel vystavěl a jeden kostel obnovil. Mnoholeté přání stalo se skutkem. Architekt Barvitijs staví basiliku sv. Václava na Smíchově, krásnou jako nevěstu. Jest krásná již tvarem svým co basilika a poměry svými i bez skvostů svatebních. Přece však ji počíná šperkem odívati. Jako šňůrka perlová zdobí nevěstu, tak okrasa mosaiková zdobí průčelí basiliky. Užil mosaiky ve vlasti naší zase po-nejprv po 500 letech v rozměrech sice drobných, ale tak důmyslně, jako diamantů na rouchu svatebním. K mosaice přibude ještě majolika figurální. A jest-li zevnějšek tak milou a jemnou vznešeností se skví, jaký as bude vnitřek svatyně, má-li celek souladně zníti! Basilika na venek již stojí skoro hotová a očekává přiměřený vnitřek. Splnilo se přání první svrchu uvedené s polovice, druhé však již na dobro.

Architekt Barvitijs právě dokončil důkladnou obnovu kostela sv. Uršuly, který v den patronky slavně odevzdán jest zase bohoslužbě.

Tentokrát jest zpravodaji zmíniti se stručně o dokonané obnově, jednak na poučenou, jednak na povzbuzenou. S potěšením budiž zaznamenáno, že v Praze v době přítomné mnoho chrámů se obnovovalo s výsledkem různým a to buď vedle určitých zásad církevně-uměleckých, aneb vedle nahodilých nápadů diletantsky-štafířských. Při obnovách, které se konaly dle jistých více neb méně vyslovených zásad umělec-

kých, sledovati lze různý způsob soustavnosti. Někde převládá ráz tmavý a vážný, jinde světlý a veselý. K prvnímu druhu patří obnova boční lodi farního kostela sv. Vojtěcha v Jirchářích, nazvaná kaplí Mariánskou, kterou architekt Barvitijs před rokem polychromoval. Obnova chrámu Páně sv. Uršuly patří do řady druhé.

Ctihodné panny z řádu sv. Uršuly přišly do Čech r. 1655 z Levna belgického přispěním Sibily hraběnky z Lambou, rodem baronky Pamelbergovy věnovavší na stavbu kláštera 5000 zl. Bylo jich sedm: Mater Anna Dorothea de Siliis, která byla představenou 28 let a klášter zbudovala. S ní přišlo pět řeholnic (M. Aloysia a Venerabili Sacramento rodem Gassoiová, M. Eleonora a S. S. Trinitate rodem Renestová, M. Anna Augustina a Jesu rodem de Sehores, M. Rosalia a Jesu, rodem de Thouarts-ová, M. Catharina Paula a S. Lamberto rodem de Strovins-ová) a sestra laička (Johanna a Gratia Dei). Dorazivše do Prahy se zakladatelkou dne 9. listopadu roku svrchu udaného přijaty jsou pohostinu do jistého domu na zámeckých schodech nedaleko residence kardinála Harracha, arcibiskupa pražského, který je přijal s otcovskou laskavostí. Za nedlouho získaly si přízně všech, vysokých i nízkých, svěřujících péči jejich děvčátka, která u nich prospívala tou měrou, že pověst dostala se až k uším císařovny Eleonory, manželky Ferdinanda III. Přišedši do Prahy ku korunovací dala ctihodné panny k sobě povolati a oblíbila si v nich tak,

že je do Vídně odvésti chtěla. Pokorně odvětvše, že pro Prahu určeny jsou, přišlo sem z Levna r. 1660 jiných šest řeholnic, které pak s dvěma pražskými pannami (M. Kateřinou a M. Rosalií) do Vídně vyslány jsou, kde jim císařovna vykazala byt v ulici sv. Janské. Skoupivše zde několik domů, vystavěly v ulici této r. 1675 klášter a kostel sv. Uršule zasvěcený.

Uršulky pražské koupivše dům v Oujezdě na Malé Straně přebývaly v něm několik let, šetříce náležitě clausury, pilně vyučující dívky urozené i chudé vědám a ctnostem, přijavše pak do řehole své osoby a panny urozené, které po dokonaném noviciátu sliby řeholní složily. Jsou to: Adelhaida, nejbližší příbuzná barona della Caron-a, toho časukomandujícího města pražského, Uršula Bidermassin-ová, Barbora Hartmann-ová baronka z Clarsteinu, Anna Kateřina baronka Engelflussová, Marie Teresie hraběnka Buchheimb-ová, Marie Teresie hraběnka Berková, Monica baronka Černínka ze Švihova s dcerou svou Herulou Maximiliánou Černínkou. Obě posléze jmenované mnoho přispěly na zbudování nového kláštera.

Seznavše, že místo pro stavbu kláštera jest nedostatečné, koupili na Novém městě pražském dům Píchovských se sousedním domem Winterferdian-ským, Čebelickým, Depaulianským a jinými menšími domky, položivše základní kámen ku klášteru r. 1674, posvěcený arcibiskupem pražským Matějem Ferdinandem z Bilenbergu, za přítomnosti nejvyššího purkrabí zemského Bernarda Ignáce hraběte Martinice a četného panstva, při čemž kázal jistý kněz z Tovařystva Ježíšova. Za dvě leta, r. 1676 přesídlili se dne 11. července do nového kláštera, obdrževše právo domovské ve království českém již před tím 22. května 1662 od Leopolda I.

Řeholi tak dobře se vedlo, že za patnácte let, dne 11. července 1691 přesídlila se část pannen do Malého města pražského se svolením arcibiskupa Jana Bedřicha hraběte Waldsteina, do domu druhdy Smrčkovského, napotom Steinbockého, nedaleko Zlaté lodi, pro řeholi koupeného. Byly to následující: M. Anna Eleonora rodem hraběnka Berková, co představená, M. Marie Johanna rodem Chlumčanská, M. Barbora Hartmannová z Clarsteinu, M. Ottilie Beyerova, obdrževše od kláštera Novo-

městského na výživu 7000 zl. Že však dům Malostranský pro zbudování kláštera byl příliš malý a k obývání nepohodlný, koupily za pomoci Kateřiny hraběnky Lamingové rodem hraběnky Lobkovicové dům Talemberský na Hradčanech.

Z kláštera Novoměstského rozšířila se řehole do Olomouce, kde Karel hrabě Lichtenstein, biskup olomúcký, nadal nový klášter 27. září 1695. Po jeho smrti odebraly se tam r. 1697 z Prahy: M. Marie Anežka Aufdufferova, představená, M. Anna Františka Morakova, M. Josefa Paula rodem šlechtíčka z Potbušova, M. Cecilia, sestra Teresia a sestra Kunegunda. Klášter pražský dal jim kromě šatstva a potřebných věcí 1000 zlatých.

Přední péči zkvétajícího kláštera Novoměstského bylo nyní zbudování důstojného kostela při klášteře: Stavba svěřila se pražskému staviteli Marc. Antonioví Canevali-mu. Pocházel z rodiny umělecké, která již za dob Rudolfových v Praze se usadila. Jeden z nich přestavoval též kostel Strahovský. Základní kámen položen jest v září r. 1702 a posvětil ho jménem arcibiskupa pražského Jana J. hraběte Breunera sufragán jeho a opat Strahovský Vít Speil. Jest dosud za hlavním oltářem kostela a čte se na něm: »Anno 1702 jest od stavi-se Marka Antonína Canevali, měštana a obyvatele pražského zde dle přání a žádosti zhotoven. K větší cti a oslavě Boží, nejláhoslavenější Panny Marie bez hříchu prvotního počaté, zvláště pak ku cti sv. panny a mučenice Uršuly, jakožto patronky a matky řádu, na počátku krásného měsíce podzimního, v den sv. Gerharda t. j. dne 24. září, v 16. neděli po Seslání Ducha Svatého 1702.« Marc Antonio Canevali byl puristou mezi souvěkými staviteli barokními. Rozvrhnul půdorys jednolodního kostela na tři klenbové čtverce, z nichž dva větší lodě, třetí pak o něco zúžený presbytář tvoří. Dvojnásobná kruchta jest na straně západní.

Nad hlavní římsou, která zakončuje vystupující architekturu s pilastry a kladím, klene se tré bání. V ušlechtilé architektuře zřetelně doznívá doba Palladinova. Kostel má dva vchody; jeden hlavní z ulice na boční straně lodě u prostřed obou klenbových čtverců mohutným pásem oddělených, naproti němuž s druhé strany vchází se do kaple

Nejsvětějšího Srdce Páně k protějšímu boku kostela přistavěné; druhý pod kruchtou, do něhož předsíní klášterní se vchází.

Kostel v hlavních částkách jedva dostavený k naléhavé žádosti klášterních pannen jest posvěcen v oktávě sv. apoštolů Petra a Pavla dne 6. července 1704 od opata Strahovského v předu uvedeného s třemi oltáři. Na kostele se však pracovalo dále. Nedodělané pilíře a římsy se dohotovovaly; klenba a jiné částky odívaly se přebohatou štukaturou figurální a ornamentální virtuosně provedenou. Klenba s pendentify příslušnými důmyslně se malovala. Na troje pole klenbové vyobrazilo se tajemství nejsvětější Trojice Boží v ten rozum, že u prostřed každé ze tří bání klenbových ukazuje se vždy jedna z božských osob a to ve slávě své, na pendentifech pak vyobrazeno jest, co jednotlivé osoby Božské pro svět učinily. Na první klenbě spatřuje se Bůh Otec ve slávě obklopen kůrem andělů; zeměkoule pak vypravuje dílo rukou jeho. Čteme na ní zlatem zářící nápis: »Creator.« Na čtvero pendentifech vyobrazeny jsou jednotlivé skutky stvořitelské či čtvero živlů světa: ohně, vzduchu, vody a země. Na každém ze čtvero obrazů vznáš se postava Boha Otce prostorem, na prvním u prostřed hořících sopek a blesků, na druhém v hejnech různého ptactva v povětří létajícího, na třetím nad vodami oživenými množstvím ryb, na čtvrtém u prostřed stvořených živočichů na zemi s králem přírody — člověkem. Druhá klenba hlásá Boha Syna v slávě nebeské, obklopeného sborem andělů. Zeměkoule září zlatým nápisem: »Redemptor.« Na čtvero pendentifech představuje se čtvero dějů vykupitelských: Narození, Poslední večeře, Vzkříšení a Nanebevstoupení Páně. — Třetí klenba nad hlavním oltářem, kde posvěcení naše stále a stále se opakuje, oznamuje Ducha svatého ve způsobu holubice, od něhož paprskové na všechny strany vycházejí s nápisem zlatým: »Sanctificator.« Čtvero pendentifů ukazuje čtvero světových výjevů, které Posvětitel Duch Svatý způsobil: zvěstování andělské, křest Páně, Seslání Ducha Svatého a uzdravení chromého od narození u brány chrámové skrze sv. Petra. — Celé Credo jest zde psáno štětcem a barvou. — Nad kruchtou pak dítek

bdí anděl strážce s klenby se vznášející.

Nebe i země hlásají slávu Boží a proto nad širokým pásem podmněným hlavním vchodem a dělicím obě klenbová pole lodě spatřujeme anděly prozpěvující na levo, sv. Řehoře Vel., zakladatele zpěvu gregoriánského na pravo. Na nebi Cherubini a Serafini nepřestávajícím hlasem prozpěvují: Svatý, Svatý Svatý, Hospodin Bůh náš zástupů;« na zemi pak po veškerém okršku světa Církve svatá velebí Boha zpěvem gregoriánským. Ples tento nebem i zemí se rozléhající nejlépe vyjádřila Církev velebným svým chvalozpěvem »Te Deum laudamus.« Jednotlivé věty tohoto chvalozpěvu nedostizitelného v kartuších (cartouche) zaznamenané doplňují a vysvětlují cyklus obrazový cyklem hymnologickým. Na oblouku před hlavním oltářem dělicím obě klenbová pole, na nichž vyobrazuje se vykoupení a posvěcení naše, čteme nápis: »Te Deum laudamus.« Pod sborem andělů prozpěvujících: »Tibi Cherubim et Seraphim incessabili voce proclamant.« Z předu kostela na stvoření světa ukazují slova: »Pleni sunt coeli et terra majestatis gloriae tuae.« A pod sv. Řehořem čteme: »Te per orbem terrarum sancta confiteur Ecclesia.« Co tu myšlének vyjádřeno!

Církev Kristovu, jejížto ples a chválení okrškem zemským zaznívá, rozšířili apoštolé. Ve zvláštních výklenkách pilířů kostelních spatřují se proto sochy sboru apoštolského, svatý Petr a sv. Pavel výše hned nad hlavním vchodem a naproti němu, ostatní v nižších výklenkách. Cyklu malířskému dobře odpovídá cyklus sošnický.

Celý ten kostel výmluvně káže, hlásaje slávu trojjediného Boha na nebi v báních trojí klenby, díla Stvořitelova, Vykupitelova a Posvětitelova v 12 pendentifech, skutky pak apoštolské jejich sochami. Architekta, malíře i sochaře právem dlužno chváliti z tak důmyslného uspořádání a jednoty architektury s okrasou malířskou a sošnickou. Ve všem jest jednot a soulad. Nebyla tedy nepatrná ta doba baroku stavitelského. Malby si zachovaly zároveň vlastní list křestní. V jižním pendentifu u kruchtly čte se drobný nápis:

Jo. Ja: Steinfels p. pxt. 1707
t. j. Joannes Jacobus Steinfels pie pin-

zit 1707; v jižním pak pendentifu druhé bání klenbové spatřuje se v zástupu dívajícím se na nanebevstoupení Páně vlastní jeho podobizna. Malíř Jan Jakub Steinfels bydlel na Malé Straně, kdež dcera jeho Kateřina Constancie křtěna byla dne 7. května 1694 v chrámu Páně sv. Václava, jak matrika křestní dí: 1694, 4. Mai baptis. »Dcera Kateřina Constantia pana Jana Jakuba Šteinfelsa malíře.« Malby důmyslné chválí pak dosud mistra svého.

Stavba kostela i s prací pokrývačskou, stukatorskou a malířskou vyžadovala nákladu 24.000 zl. přesahujícího a uhrazeno jest vše ze jmění řeholnic.

Kostel čítá šest oltářů. Hlavní oltář má pěkný obraz sv. Ursuly zhotovený od malíře Jana Kristofa Lišky. Bydlil též na Malé Straně, jak »libri civium« pražského archivu městského dosvědčují a stál v kmotrovství malíři Steinfelsovi, což ukazuje křestní matrika kostela Sv. Václava ve Strahovské knihovně. Na obrazu spatřuje se oslava sv. Ursuly; dva andělé podávají jí dva věnce z růží bílých a červených, které si vydobyla životem pannenským a smrtí mučednickou. Pod ní leží hekatomba pannen zavražděných. Obraz r. 1706 malovaný koupil za 800 zl. a daroval kostelu František Antonín hrabě Špork. Oltář s točitými sloupy má po stranách dvě obrovské sochy sv. Augustina a sv. Karla Boromejského. Hlavní římsa jeho souhlasí s hlavní římsou kostela. Nad ní jest plastická Kalvarie: Kristus Pán na kříži, Matka Boží a sv. Jan Evangelista, Maria Magdalena klečící a kříž objímající, pak dva andělé na volutách sedící, patheticky na Ukřižovaného ukazující. Sochař František Preiss pracoval na oltáři půldruhého roku a přijal za práci 716 zl. Štafir Kristof Tummer pracoval na něm rok a obdržel 1450 zl. Truhláři a zámečníku vyplatilo se 791 zl. Náklad na celý oltář obnášel 3757 zl. a byl dohotoven teprv v srpnu r. 1709. V den sv. otce Augustina, dle jehož řehole Ursulky se spravují, sloužena byla u něho první mše pontifikální.

V lodi kostelní jest čtvero oltářů bočních, komponovaných do arkád. Obrazy oltářní zasazeny jsou do rámců s bujnou řezbou barokní a prací sochařskou.

Na straně evangelní stojí oltář Nanebevzetí hl. Marie Panny

s obrazem, jak se praví, Brandlovým. Za obraz platilo se 400 zl., za práci řezbářskou a sochařskou 260 zl., za práci pozlacovačskou 240 zl. — úhrnem 900 zl.

Naproti němu stojí oltář sv. Josefa. Obraz malován jest od malíře Jana Brunona Rissi-ho, rodem Švýcara, bydlícího na Malé Straně, kdež 17. října 1694 ve farním kostele sv. Václava byl oddán. Byl tedy spoluosadníkem Steinfelsovým a Ursulky seznámily se snad s oběma umělci v době, když ještě pod zámeckými schody bydlely. Obraz byl za 400 zl.; za rám a pozlacení platilo se, jako za dříve uvedený oltář, celkem tedy též 900 zl.

V druhé polovici loďe blíž kruchty jest na straně evangelní oltář sv. Jana Nepomuckého. Oltářní obraz ve Vídni malovaný darován jest kostelu od Ferdinanda hraběte Harracha. Celý oltář byl úhrnem za 1000 zl.

Naproti němu stojí oltář sv. Anny s obrazem od Lišky, který maloval též obraz na hlavním oltáři. Celý oltář byl též za 1000 zl. Oba vysvěceny jsou teprv 25. července 1710.

Později (1773) postaven ještě pátý boční oltář sv. Angely na epistolní stranu presbytáře.

Na západní straně kostela stojí dvoji kruchta nad sebou. Ve spodní, bohatým mřížováním železným opatřené, jsou varhany, varhanářem Leopoldem Spiegel-em za 450 zl. zhotovené; za práci pozlacovačskou zaplatilo se 150 zl. Kruchta vyšší určena jest pro ditky.

Uvádí se tuto všudy náklad, jakého bylo třeba na zhotovení různých předmětů, aby se ukázalo, že důstojné okrášení svatyně v dobách, kde peníze neopoměrně více platily, se značnými obětmi spojeno bylo. Vyvrací se tím nynější novověká móda, která za nepatrný peníz pořizuje kostelní věci — bezcenné. Pán Bůh se neodbývá nejhorším. Jemu patří to nejlepší.

Pěknému vnitřku odpovídá přiměřený zevnějšek kostela.

Do ulice vniká kostel bokem a spatřuje se zřetelně trojdielný rozvrh vnitřku. Střední část vysoko vystupuje nad obě nižší stranice. Stěny rozčlankovány jsou obvyklým způsobem pilastry s kladím. Prostředek slouží za portál velmi pěkně rozluštěný. Nad vraty kostelními stojí v úpravném výklenku socha sv. Ursuly, již na nižších stranicích odpovídají sochy sv. Agathy s levé, sv. Markety s pravé

strany rovněž ve výklenkách postavené. V kartuších střední části spatřují se dvě koruny sv. patronce kostela svědčící: koruna panenská s korunou mučnickou; nad oknem pak známý monogram J. H. S. Ve vystupující části střední stojí v úpravě výklenku socha Mariánská představující M. Pannu nepoškozeně počatou, nad ní letopočet stavby chrámové 1702; svrchu pak na štítu archanděl Michael, jemuž níže odpovídají sochy andělů s nástroji umučení Páně. V malé věži na střeše sedící jsou dva zvony. Menší a starší na jméno sv. Ursuly pokřtěný, váží 2 centy a 90 liber. Ulil jej zvonář Mikuláš Hānel za 203 zl. Druhý váží přes 3 centy. Pán Ježíš, Maria Panna a sv. Josef, — pak sv. Ursula, sv. Florian, sv. Jan Nep. jsou na něm vyobrazeny. Nápis pak zní: *A fulgure et tempestate libera nos Domine Jesu Christe. — Me fudit Pragae Zacharias Diettrich 1735.* Na pravo od kostela jest vchod do kláštera rovněž hezky upravený. Nad branou jest zamřížované okno a před ním opět socha sv. Ursuly stříškou krytá. Z levé pak strany kostela stojí socha Jana Nep. s dvěma anděly.

Opíraje se o popis zde stručně podaný lze snadno a krátce vysvětliti způsob obnovy vnitř i vně.

Chce-li kdo sledovati způsob, jakým architekt vnitřek chrámu obnovil, zvu jej, aby se mnou vešel vchodem západním, do kterého se vchází z předsíně klášterní. U vchodu se zastavíme, abychom přehlédlí celek svatyně. Zadíváme-li se na vnitřní architekturu stěn a klenby, snadno poznáme základní myšlenku, která architektovi při obnově na mysli tanula. Polychromie užil od podlahy začínaje pouze až k hlavní římsě, na které pásy a klenba spočívá. Odtud vše zůstalo bílé až na obrazy v klenbách a na pendetifech, které se znovu oživilo a pokud třeba bylo i vypravily. Touto mělkou bílou barvou olejem a voskem zředěnou — tedy žádné vápno! — jejíž příjemný a ušlechtilý tón se poznává, položíme-li na porovnanou vedle ní bílý šátek kapsní, dostalo se přebohaté štukatuře přiměřeného a pravého výrazu. Aby pak fresky na klenbě bez přechodu nebyly, dal architekt rámce pozlatiti, čímž jednak účinek barev sesílen, jednak i přechod barvy k bílému vůkolí docílen jest. Dlužno zmíniti se o vtipu a pikanterii malíře Steinfelse. Díváme-li

se na fresky z dole, pozorujeme, že někde malovaná noha andělíčka anebo kus roucha do plastického rámce obrazu zasahuje. Kterak jest to možno? Snadno! Přidělal andělíčkovi od kolenou plastickou nohu, která se stropu dolů visí a pomaloval ji stejně s druhou. S dolejška vidí člověk malovanou nohu zasahovati do rámce, a láme si hlavu, jak jest to možno. Podobných vtipů jest zde několik. — Také plocha stěn zůstala bílá, ač pro množství pilastrů hladkým stěnám mnoho prostory nezbyvá; též veškeré hlavice na pilastrech jsou bílé, zlatem jen trochu zvýšované a patky karrarský mramor nápodobující.

Pro architekturu užito však ve směs barev a to v ten rozum, že různé články architektonické skládají se z různých materiálů barvou imitovaných. Kdybychom byli v Itálii, užili bychom k tomu skutečných různých mramorů a žul; že však jsme v Čechách, dlužno za vděk vzíti s kamením nápodobným chudě, ale věrně. Scagliola (mramor štukový) byla by ovšem výtečnou pomůckou. Ale ani k té v chudých poměrech našich tak snadno nedospějeme. Scaglioly bylo lze užiti pouze na soklu a patkách po celém kostele, pak na výklenku pro celebranta v presbytáři. Jest to po staleté přestávce zase první případ architektem Barvitiem do kostela uvedený. Doufejme, že jakož jest prvním, nebude posledním. Těž umělec užil ho zase ve vlasti naší pro vnitřní dekoraci několika paláců a dvou hrodek, a nyní též v prvním kostele. V soklu napodobil domácí mramor slivenecký, ale ten starý, temný, jakým ve skutečnosti vyzdoben jest kostel křížovnický, který v nynějších lomech se více nevyskytuje; na patkách pilastrů mramor karrarský; ve výklenku presbyteria rosso antico. Pilastry jsou z nápodoběného kamene Wellersdorfského. Žluté vlysy z giallo antico, z něhož vyloženy jsou i pozadí výklenků pro sochy. Pilíře arkád a hlavní římsa mají barvu jasněho mramoru solnohradského.

Z materiálů tuto uvedených se poznává, že architektura polychromií silněji vyznačená jest skutečně konstruována a stavěna, nikolivěk pouze nahodile malována. Barvy materiálu právě naznačeného udávají zároveň, že ráz veškeré polychromie ce-

lého kostela jest jasný, řekl bych veselý. Jen presbyteriu, co částce nejdůležitější, v němž soustřeďuje se vše a který mysl i srdce osady k sobě poutá, dostalo se větší hloubky barev přidáním čalounem malovaným, který do výše oken po stěnách se rozprostírá. Jest to imitace tmavě-růžového damašku, protkávaného bílým hedbávím. Ve splývajících pruzích látky střídají se co vzorek růže a koruny. Myšlenku k tomu podal hlavní oltářní obraz, na kterém andělé svaté Ursule podávají věnce z bílých a červených růží. Celkem použito jest jen polotonu, nikolivěk barvy hluboké, — římská mezagalá. — Sochy apoštolů ve výklenkách vesměs jsou polychromovány, čímž teprve platnosti nabyly.

V uvedeném skládá se podstatná část polychromie.

Jiných barev užito bylo jen spoře na uvarování monotonie. Tak modré barvy v několika cípech a pozadích, na nichž na př. uvedené zlaté nápisy *Te Deum* se vyskytují, anebo jemné barvy červené v několika kartuších, anebo několik imitací jasných mramorů v náplních nad a pod výklenky soch apoštolů.

Kromě barev čítá se k důležitým živlům polychromie při jednotlivých architektonických člancích ohrazení či zarámování proužky, na čemž hlavní římsa podílu nemá.

Při větších plochách nenakládá se prostý, jednotvárný tón barevný, který by účinkoval příliš ostře a chladně, nýbrž celá plocha se postříká jemnými kapkami temnějšími a světlejšími, čímž jednak docíljuje se přechodu ku plochám bílým, jednak barvě propůjčuje se tónu, který hřeje.

Při veškeré polychromii stěn uživalo se olejových barev voskových, jejichž výhoda tím se osvědčuje, že do stěn olejem napuštěných hluboko vnikají a následkem přidaného vosku stále měkkého nemohou se loupati a opadávat. Větší náklad desateronásobně se vyplácí trvalostí a stálostí.

Zásad v polychromii architektonické vyslovených šetřilo se souhlasně i v úpravě oltářů a ostatních předmětů kostelních.

Zastavíme-li se zase u vchodu pod kruchtou, kterým jsme do chrámu vešli, a zadíváme-li se na oltáře ve svatyni rozestavené, pozorujeme, že polychro-

mie oltářů stupňuje se od barev jasných k tónům temnějším až k černé barvě hlavního oltáře, který takto v sobě soustřeďuje veškerou pozornost. Tumby oltářů bočních jsou nové, aby jednota s oltářem hlavním rušena nebyla, a jsou vesměs nápodobným mramorem virtuosně malovány. Kdo si v tom oblihuje, může zde stopovati různé druhy mramoru věrně provedeného dle předloh, které architekt Barvitijs za dlouholetého pobytu svého v Itálii si sám namaloval a nyní přísně dle předloh těchto provésti dal.

První dva boční oltáře kruchtě nejbližší jsou nejsvětější. Oltář sv. Jana Nep. má tumbu ze žuly červené, náplně s verde antico, římsy z žuly žluté, sloupky tabernaklu z porfyru. Oltář sv. Anny s obrazem od Šejvla, dle starého kopírovaným jest tumba z breccia corallina, náplně z brocatello d'Hispania. Sošky na nich jsou polychromovány jasně, v barvách lomených.

Vzdálenější dva oltáře v lodi jsou temnější. Oltář Nanebevzetí Panny Marie má tumbu z rosso africano, náplně z verde antico, římsy z porto venere. Protější oltář sv. Josefa má tumbu z rosso di Levante, náplně z porto venere a římsy s verde antico. Sochy jsou v souhlasu s celkem malovány rovněž temněji.

Veškeré čtyři oltáře jsou zlaceny pouze zlatem nepravým; železné mřížky pak bronzovány na způsob mosazu.

Pátý oltář boční sv. Angely v presbytáři má tumbu žulovou, náplně z lapis lasuli, svršek z verde antico.

Posléze hlavní oltář, co středisko celého kostela, jest vesměs tmavý. Schody oltářní a podlaha jsou z mramoru tetínského a sliveneckého; tumba výtečně imituje porfyr s náplněmi s verde antico; konečně celá vrchní architektura oltáře nápodobuje porto venere či porto d'oro, krásný, černý to mramor s žilami zlaté žlutými a bělavými. Bohaté zlacení na celém hlavním oltáři jest z ryzeho zlata dukátového, které svým zvláštním ohněm nad pouhé pozlátko nepravé vyniká. Sochy spodní, jakož i Kalvarie svrchu polychromována jest hlubokými barvami sytými, souhlasícími výtečně s veškerým rázem oltáře, jakož i s temnější polychromií stěn presbytáře a překrásného výklenku ze scaglioly virtuosně nápodobující rosso antico. Když při vysvě-

cení obnoveného chrámu pontifikant v lesknoucím se výklenku zakončeném mušlí bohatě ozdobenou pod hedbávným baldachýnem z tmavočerveného hedbávi seděl na trůnu svém s mitrou drahoukamy a zlatem zářící, zdálo se člověku, že se dívá na nejkrásnější obraz některého malíře italského.

Jako na oltáři hlavním užito podobně zlata dukátového i při pozlacování mřížky před hlavním oltářem a mříží na spodní kruchtě.

V souhlasu s kostelem obnovena jest též kaple nejsv. Srdce Ježíšova. Stěny obloženy malovanou imitací porfyrovou. Kuple na čtvero dílů rozvržená nese nápisy s litaní k nejsv. Jménu Ježíš a Srdce Páně, modrá pole poseta jsou zlatými hvězdičkami, lucernou pak ozdobenou křížem s korunou trnovou, liliemi a palmami padá do vnitř sklem katedrálním světlo modré.

Aby pak zevnějšek kostela na vnitřní úpravu ukazoval, dostalo se mu též přiměřené obnovy. Bylo již sice se stavitelem smlouveno a zadáno pouhé obílení. Architekt Barvitijs však vymohl toho, že celému průčelí dostalo se přiměřené úpravy, při čemž rozpočet na pouhé obílení se překročil pouze o 7 zl., jichž vynaložilo se na vyzlacení jednotlivostí. Jelikož nebylo lze použití materiálu byt i pouze nápodobeného, dostalo se přece celému průčelí ideálního výrazu barevného, stěnám a vlysům temně bílého, částkám pak konstruktivním hnědého na způsob barvy kamene, náplním konečně světle červenavého z materiálu ušlechtlejšího.

Vedle barev hlavních užito ještě barev vedlejších, a sice žluté v kartuších na vlysu, ve výklencích soch a v pažení oken, modré na pozadí monogramu Spasitelova a letopočtu udávajícím rok založení stavby chrámové. Monogram, letopočet, obě koruny a jednotlivosti na soše sv. Ursuly se pozlatily. Portál kostela a kláštera zhotoven z porfyru nápodobeného, vrchní pak jeho část z porfyru světle červeného. Veškeré sochy obdržely nátěr tmavě bílý.

To vše pořízeno za cenu určenou na sprosté obílení.

* * *

Kdo znal kostel sv. Ursuly před obnovou, obílený a natřený, s oknem žlutě zaskleným nad hlavním oltářem, před nímž bílá Kalvarie mizela, se sochami vesměs bílými, s oltáři sešlými, s obrazy zašlými, — a vejde do nynější svatyně, kde zmizelo ono škaredé, žluté okno nyní na dobro zazděné, kde všechno barvami žije a zlatem září, stěny a klenba, oltáře a sochy, nechce ani uvěřiti, že jest to tentýž chrám. Tak dokonale jej proměnila a ozářila doba osmi měsíců řízením umělce architekta. Když v svatvečer sv. Ursuly architekt A. V. Barvitijs dílo dokončil, konvent ctihodných pann z vděku za něho společně se modlil »Te Deum laudamus.« Upřímná modlitba tato byla věru nejlepší pochvalou a největším uznáním za píli a lásku, s jakou dílu tomu se oddal. Ukázal, že i sloh barokní má své vnady, ujme-li se ho ruka skutečného umělce. Osvědčilo se, co v ústech jeho právě zní:

»Lze-li Pána Boha chváliti všemi jazyky, lze jej zvelebovati rovněž všemi slohy stavitelskými.« Barok v takových rukou stává se církevním slohem. Est modus in rebus.

Kostel bohoslužbě a veřejnosti zase navracený líbí se obecně a symfonie chvály jest dokonalá. Přeji to kostelu i původci obnovy. Kdyby starý stavitel kostela Marc Antonio Canevali z hrobu vstal a po obnoveném, ba zvelebeném kostele se rozhlédl, mám za to, že políbil by stavitel restaurátora. Duše zpřízněné i po staletích se poznávají a milují.

Spravedlivě dlužno vysloviti zasloužené uznání též architektu Ant. Baumovi, který při obnově chrámu věrně spolupůsobil, jakož i malíři Šejvlovi, za svědomité obnovení maleb na obmítce. Také veškeré práce řemeslnické vykonány jsou dobře a důkladně.

Celá obnova vnitřku uhrazena jest obětovností řehole. Příklad právě křesťanský buď následován!

Pozořice na Moravě.

Napsal Pavel Pavelka, zám. kaplan v Lišni.

Pozořice, městys asi s 1000 obyvateli, jest od Brna na stranu severovýchodní asi 2 míle vzdálen, a leží po levé straně silnice císařské, — jde-li se z Brna k Olomouci — snížto spojen jest silnicí okresní. Příbytky Pozořických rozkládají se po kopci a jeho svahu, proto jsou tam obyvatelé »na kopci« a »ve vývozech«. Náměstí, jak by snad na městysi se požadovalo, zde není; vycházívá se jen »na ulici«, jak sluje i místo dosti prostorné uprostřed městyse před kostelem, farou a školou. Polnosti leží na »vrchních« a »dolních stráněch a čtvrtěch«; jsou zde »padělky«, »krajiny«, »kopaniny«, »dlouhé« a »krátké«. Majice na zřeteli míru, nacházíme zde pole o »dvoji«, »troji« a »čtveré« míře. Jsou polnosti »pod kostelem«, a jiné, jimž se říká »zahradky« a »loučky«. Pole, na nichž růstal »lepek«, (Herba S. Philippi, Jungm. slovník), služí »lepky«, a ony pod kopcem, na němž za dřívějších dob, když ještě lesem byl zarostlý, poustevna stávala — (vystavěl ji Josef Lichtenstein r. 1722; první obýval ji poustevník Frant. Bernard, který r. 1723 do Říma putoval) — polnosti »pod poušťkou«. Kopec patří pánům na Pozořicích, a tudíž i pole panská na kopci »poušťka« a pod ním »pod poušťkou« služí. Jiná ještě panská pole jsou: »lány« a »padělky«; tam, kde dříve bývaly lesíky, jsou nyní pole »háčky« a »kněží hora«, která prý dříve náležela k faře. Též chmel se zde od pánů nepochybně pěstoval na polích, jež posud se jmenují »chmelnice«.

Panské pole »vysoudilka« vysoudil neb vyhrál prý Jan Šembera z Boskovic a z Černé Hory, r. 1571 pán na Pozořicích, a sice tím, že prý »přes to pole krok udělala«.

Víno pěstují Pozořičtí ve svých »vinohrádkách«, na »líchách« a »kopaninách«.

Lesů obec nyní nemá žádných; mívala prý za dřívějších dob, avšak za času stavby kostela musila prý je pánům odstoupiti, chtěla-li, aby chrám

byl vystaven. Jezdívali tudíž na dříví do lesů panských: do »olehly«, »knězovy seči«, do »mírovce« a do lesa »pod babou«, na »pánův flek«, aneb též i k »močidlu«, místu bahnitému, v němž dřevěné trouby se močily, a jež časem bylo zalesněno.

Bádajíce po majetnících statku Pozořského, dočítáme se, že až do 16. století mělo více pánů na Pozořicích své podíly. Ve století 16. připadly však Pozořice pánům z Boskovic a z Černé hory, a snad již Albrecht z Boskovic celé držel Pozořice. Jisto však, že téhož bratr Jan Šembera z Boskovic a z Černé hory r. 1571 sám celých Pozořic byl pánem. Po jeho smrti r. 1597 zdědily Pozořice jeho dcery, provdané za Karla a Maximiliana knížata Lichtenšteiny, kterážto rodina až dosud v jich jest držení. (Volný a Švoy.)

Okrasou městyse jest »farní chrám na Nebevzetí Panny Marie«, jenž postaven jest na kopci, a tudíž daleko v okolí možno jej viděti.

Když r. 1704 starý chrám shořel, slibem: se byl zavázal Jan Ad. kníže Lichtenstein nový vystavěti kostel. R. 1712 byly kladeny základy k novému chrámu. Sotva však stavba zdí asi 3 sáhů zvýší byla dosáhla, zemřel Jan Ad. Lichtenstein, a stavba po 10 let byla přerušena, zvláště z té příčiny, že o právo na Pozořice byl soud. Služby Boží po ten čas a dalších ještě 6 roků konány bývaly v panské úřadovně.

R. 1721 prosil tehdy stávající farář Pozořický, Josef Leffler, knížete Ant. Ilbr. Lichtenšteina, aby ustrnul se nad farníky a stavbu chrámu dokončil. Leč teprv nástupce tohoto, Josef kníže Lichtenstein, žádost tuto vyplnil, smluviv se se řemeslníky o stavbě chrámu. Se zedníky vyjednal práci na 7.300 zl., se zámečníky a stolaři na 3.700 zl. Mimo to dal jim jistou část obilí a piva, daroval potřebný k stavbě materiál, jež robotníci dováželi. Kostel byl r. 1724 dostaven a téhož roku dne 15. srpna

důstoj. panem Františkem Lefflerem, kapitolním děkanem Brněnským a bratrem faráře Pozořického vysvěcen. První mši sv. sloužil v něm primiciant z farnosti František Bažant.

Nový tento chrám jest stavba důstojná a pevná; má po obou stranách čtyřpatrové věže, v nichž dvě okna kulatá s jinými dvěma polokruhovými se střídají. Střechy obou věží jsou čtyřhranné, nízké a taškami pokryté. Uprostřed věží nad prostředním hlavním vchodem vystupuje ostrý štít, jenž dvojitým ozdoben jest křížem.

Chceme-li k zvonům, musíme, vstoupivše vchodem na pravé straně do chrámu pod kruchtu, v levo po točitých schodech, a vystoupíme takto do věže na straně pravé, v nížto na dubové stolici dva hladké zvony tvaru vykrouhlého podle sebe nalezneme, které r. 1725 dne 20. prosince do věže byly zavěšeny.

Větší z nich má v průměru asi 91 centimetrů a výška jeho obnáší 80 centimetrů. Na čepci nese tento nápis gotickým písmem psaný:

„ave † m. † gr. † ple † o. . . . lucas † marcus †
joannes †“

Menší zvon, jehož průměr je 87 centimetrů, výška 70 centimetrů, ozdoben uprostřed obrazem Rodičky Boží. Na čepci gotikou psaný nápis:

„fecit me † magister † georgius † de † brunna †
ih̃j̃us † anno † domini †

i † cccc † cxxx † m. (Snad 1530?)

Umíráček s obrazy sv. Jana Nep. a sv. Barbory nese na čepci nápis: »A: 1769 goss Joannes Schlichtiger in Brinn.«

Z venku má kostel liseny rovné a obehnané jest osmičládkovou římsou. Okna polokruhová jsou bílým sklem zasklena a příkrá střecha taškami kryta.

Na kostele spatřujeme čtyry přístavky, po každé straně dva. Dva stejné čtyřhranné, mající čtyřhranná okna silnými mřížemi opatřená, po obou stranách presbytáře, z nichž jedné této místnosti za sakristii se užívá, v druhé pak zpovědnice jsou umístěny. Po obou stranách lodi jsou výklenky též čtyřhranné tětěž výšky jako loď; těmito se loď ve své části ku kruchtě rozšiřuje.

Oltářisté jest mnohohranné a k východu stavěno.

Pod presbytářem jest hrobka, do níž z venku z bývalého kolem kostela rozloženého hřbitova se vcházelo, které však nyní již se nepoužívá. Kámen, jímž vchod do ní přikryt, jest porouchán, vchod takto z části otevřen, z části zasypán. Pro tutěž příčinu nebylo lze úplného na kameni nápisu přečísti. Čísti možno:

.... V.. M.. VOS IN OPTATA SPE REQVIES
AETERNA SVSCEPIIT.

Kostel má v průčelí tři čtyřhranné vchody, jichžto dvěře dvoukřídelné z dubového zhotoveny jsou dříví. Prostřední hlavní větší jest dvoupostranních, má kamenné nadpraží a nad ním znak knížecí rodiny Lichtenšteinské v kameni vytesaný. Mile dojmuti čistotou, prostranností a krásnou klenbou uvnitř kostela, rádi vyznáme, že důstojný to dům Boží! Dlažba, jež zprvu z cihel pozůstávala, byla r. 1785 za faráře Jana Quapilla nyní, ší kamennou nahrazena, což stálo 541 zl. 22 kr. Téhož roku byl kostel líčen. Na klenbě valený oblouk s polem, křížovou klenbou bez žeber sklenutým se střídají. Tak klenuta jest loď ve své širší části ku kruchtě a presbyterium, ježto obloukem jest od lodi odděleno. V užší části lodi, totiž v oné při oltářšti, jest klenba krásná, kopule tvaru eliptického. Veškerá klenba spočívá na příporách, jichžto hlavice v presbytáři pozlaceným lupením jsou zdobeny. Strop jest od stěn kostelních římsou a podřímsím — oboje asi o 9 článcích — oddělen.

Kostel jest jednolodní; ana však část lodní při kruchtě přístavky jest rozšířena a klenba její na dvou, v loď postavených sloupech spočívá, zdá se za tou příčinou v této části kostel býti trojlodním.

Kruchta na třech klenbou křížovou bez žeber sklenutých sloupech má zábradlí zděné a jest koncem kostela.

Varhany byly zakoupeny r. 1770 z kláštera Premonstratského na Sv. Kopečku u Olomouce. Byly postaveny za faráře Jos. Fr. Xav. Lefflera a vícekrát opravovány. Tak r. 1785 za faráře Jana Quapilla, kdy nové dva registry byly zhotoveny, začez se dalo 200 zl. Druhá správa provedena byla r. 1797 a stála 120 zl.

Sakristie jest na evang. straně v presbytáři, a vchází se do ní z kostela. Zde jakož v místnosti naproti, na straně

epistolní, jest klenba křížová bez žeber. Dubové dvěře u obou místností jsou na pěkných dlouhých závěsích v kamenné obloženě zavěšeny, a mají pěkné otevřené zámky. V sakristii jest umývadlo z černého mramoru a staré vykládané skříně.

V kostele jsou čtyry oltáře. Hlavní ze dvou pozůstává částí. Mensa jeho jest celá z mramoru. Tabernakl na ní, jež na vrchu má beránka ležícího na knize, jest bíle natřeno a bohatě pozlacen; taktéž natření a pozlacení jsou cherubini po stranách jeho. Ostatní část oltáře jest upevněna na stěně. Na čtyřech kulatých sloupech z pestrého mramoru, jichž hlavice pozlaceným lupením bohatě jsou zdobeny, pne se u vrchu oblouk. Uprostřed těchto sloupů upevněn jest obraz na »Nebevzetí Panny Marie«, mramorovým obložen rámem. Malíř Frant. Bayer, rodák z Pozořic, vyobrazil Rodičku Boží vzhůru se vznášející, ani apoštolé do prázdného hrobu nahlíží. Nad obrazem pod obloukem je anděl, držící v rukou zlatý věnec, jako by jej složití chtěl na hlavu Panny Marie. K oltáři vystupuje se po třech mramorových stupních. Hlavní tento oltář postaven byl r. 1785 a stál 1.506 zl. 52 kr. Na epist. straně v presbytáři je malý oltář Panny Marie, ve způsobu kredence.

Mimo oltář hlavní jsou v kostele ještě tři oltáře postranní.

Na straně evandělní »oltář bolestné Panny Marie«. Ve výklenku socha Panny Marie, mající Ježíše na klíně, nad ní andělé držící zlatou korunu. Velmi krásná práce Tom. Šweigla.

Naproti tomuto oltáři na straně epistolní »oltář sv. Antonína«. Obraz představuje Světce modlícího se před dítkem Božským. Stávalo až do r. 1724 zvláštního kostelíka sv. Antonínu zasvěceného poblíž kostela farního. Co se s kostelíkem tím stalo, kdy asi byl zbořen, nebylo mi lze se dopátrati; farní kniha památní podotýká jen toho, že r. 1724 dne 27. dubna obraz sv. Antonína do farního chrámu Páně byl přenesen, a že z kostela toho zvon asi dva centy těžký byl ukraden. Nynější obraz jest však již nový a malován naším malířem Jos. Zeleným v Brně. Volný ve své topografii uvádí oltář sv. Barbory, an snad oltář tento svatě Barboře zprvu byl zasvěcen. Obraz

této Svěťice, pěkná malba, visí nyní pod kruchtou a jen ve svátek sv. Barbory na oltáři tom se umísťuje.

Třetí oltář postranní, též na straně epistolní v lodí, dále ku kruchtě, je oltář »sv. Anny«. Práce ze stuko představuje sv. Annu vyučující Rodičku Boží modlitbě.

Kazatelna, na níž ze sakristie se vchází, jest vysutá, ze dřeva a hranná bez vši okrasy. Uvnitř na klobouku symbol Ducha sv. a na vrchu pelikán.

Křtitelna z r. 1730 jest zhotovena ze šedého mramoru a uzavřena víkem dřevěným, na němž jsou sošky křest Kristův představující. Postavena jest v malém výklenku v zadní části lodí na straně evandělní. Malba ve výklenku vyobrazuje Krista rozmlouvajícího s Nikodemem o křtu sv., z kteréžto rozmluvy nápisem uvedena jsou slova: »Nenarodí-li se kdo znova z vody a z Ducha sv., nemůže vejíti do království Božího.« Jan 3. 5. Výklenek uzavřen jest krásnou železnou mříží, na zeleno natřenou, u vrchu s monogramem I. H. S. v pozlacených písmenách. Nad výklenkem z venku jest soška Boha Otce.

Kalvarie, jež v kostele jest rozvěšena, byla r. 1865 zjednána a tehdejší farářem Jos. Nesrstou čtvrtou nedělí postní posvěcena. Z jiných obrazů v kostele pozoruhodny jsou: Velký obraz představující ukřížování Krista na Kalvarii a obraz sv. Barbory, oba pod kruchtou.

Z náčiní bohoslužebného uvéstí lze: monstranci stříbrnou a bohatě pozlacenou, kterou r. 1878 pro kostel zjednal Ignát Bajar z přífařené obce Jezera, a jež stála přes 500 zl. r. č. Starý stříbrný a pozlacený kalich je vypuklou prací ozdoben. Na noze nese znak, v němž bylo lze čísti písmeny: MOCS a nad znakem: G. L. A. K. K.

Ve farnosti Pozořické jsou bratrstva: střídmosti a živého růžence.

Hřbitov jest poblíž kostela sám o sobě. Byl založen r. 1868 a téhož roku osmou nedělí po sv. Duchu tehdejší děkanem Slavkovským a čestným kanovníkem Matějem Lavičkou, farářem Tvaroženským, posvěcen. Dřívější starý hřbitov rozkládal se kolem kostela, kde ještě posud mnoho stojí náhrobníků.

Nynější farní stavení poblíž kostela jest krásná budova o jednom patře,

má v prízemí 5, v poschodí 6 pěkných světnic a jídelnu. Základy položeny byly r. 1730 za faráře Jos. Fr. Xav. Lefflera. Majitel Pozořic, kníže Jos. Lichtenštejn, daroval stavební materiál. Farníci přispívali na penězích, a sice každý sedlák po 3 zl., domkář po 1 zl. 30 kr., podruh po 1 zl., syn neb dcera a služebný po 15 kr. Roku 1749 vystavena byla farní stodola, ku kteréž stavbě páni dali dříví a cihly, farníci na stavbě pracovali a přispívali na penězích po 80 kr.

Památní kniha farní jest z doby faráře Jos. Fr. Lefflera, jenž r. 1720 farářem Pozořickým se stal, a nejstarší matrica z r. 1637.

O době, od které v Pozořicích fary stávalo, pronáší se Volný ve své círk. topogr. v ten smysl, že Pozořice již r. 1358 měly svůj kostel, ana tehdy jistá Zdenka z Vildenberku svému synu Potovi zaručila právo, jímž směl určovati kněze pro 1 oltář v Pozořickém chrámu Páně; a že tentýž Poto, použív práva toho, nadal oltář ten ve prospěch kněze při něm přísluhujícího ročními 7 Mk. a 12 gr. Prvním farářem, o němž se dovídáme, jmenuje se však teprv až r. 1388, a sice jistý Sulko. Od r. 1554—1610 (snad až 1622) drželi faru Pozořickou nekato-licki, a teprv farář Leonard r. 1622 byl snad opět farářem katolickým; nebo, byv asi r. 1632 raněn mrtvicí, zastával ho katolický kněz a administrátor fary Tvaroženské Eliseus Heinke.

Zpráv o starších nadacích fary Pozořické lze se dočísti v listině zaznamenané v památní knize farní, kterážto zní takto:

»Letha Panie 1604. dne 30. miesyce Aprilis učinieny jsou Czedule Rzezane w gednostegna słowa sepsane mezy Geho Milosti urozenym Panem, Panem Maxymilianem z Lichtnštegna a z Nyklšpurku na Bučzowicich, Pozorycich, Czahnowie a Rohnšperku G. M. C. Římskeho Řízkau Raddau Neywyšym,

Strany gedneg a z dwogi Ctihodnym Kniezem Linhartem Czabany, ten čzas fararžem Pozoržským, Strany druhy, a to takowa, zie se temuž fararži Pozoržskemu do roku porad zbieleho za pracy gehu duchowni z důchodůw Pozoržských 40 fl. mor., za geden zlaty 30 gr. a za geden groš 7 d., Pšenicze 1 Meth, Ržy 2 Mty, owsa 2 Mety; každeg tyden Piwa přzedniho půl Wiedra, a zadniho gedno Wiedro dávati má.

Desatek obilneg určiteg ozymey i Jareg, z diediny Sywicz z 18 Lánů z každeho lánů 4 š, totiž 2 š Ržy, 1 š Pšenicze a 1 š owsa, z diediny Holubicz z 15 lánůw a půl Čzwrtij desateg Snop, z Pšenicze, ze Ržy, Gečzmenie, owsa a Pohanky; z diediny Kruchu z 7 lánů a $\frac{3}{4}$ desateg Snop, z Pšenicze, ze Ržy, Gečzmenie, owsa a Pohanky farařzy Pozoržskemu odwozowati a dawati budau.

Pro lepší pamiet budaucy gest tato Smlauwa a czedule do Reyster tiechto kostelnich Purgrechtnich wepsana.

Stalo se Letha a dne Swrchu Psa-neho.«

Po jmenovaném Leonardu byli faraři Pozořickými následující: R. 1637 Jan Pinkota, 1640 Daniel Bavorovsky, 1644 Simon Bochelius, Sigmund Stifter † 1646; téhož roku stal se farářem Tiburc Milicky, 1654 Jakob Fr. Molitor, 1660 Jakob Rumpel, 1666 Jiří Alex Czubra, 1679 Gottfr. Syryczansky, 1689 Gottfr. Molitor, 1706 Karel Jos. Bez-
dicky. Z pozdějších farařů slušno uvésti především: Josefa Fr. Xav. Lefflera, jenž po 50 roků byl farářem v Pozořicích. Byl r. 1720 samým císařem Karlem VI. farářem pro Pozořice jmenován, an právě té doby byl spor v knížecí rodině Lichtenšteinské o právo na Pozořice. Jos. Leffler byl kaplanem ve Vyškově. On podnikl a dokončil stavbu kostela Pozořického, za jeho času postavena byla farní budova. Byl děkanem Modřickým a zastával »munus Commissarii in causa Beatificationis Ven. Servi Joannis Sarcandri Olomucii.« Dí o něm kniha památní, že byl »vir literatus«, a zmiňuje se o jeho úmrtí slovy: »Obiit venerabilis hic Simeon, jubilatus sacerdos et Parochus, annum agens aetatis suae 84. 16. maji, magnus cultor sc. Joannis Nep. anno 1774 sepultusq est in medio Ecclesiae.« Za nástupce jeho, faráře Jana Kvapila, postaven byl hlavní oltář, kostel vybilen a kamením vydlážděn. Za faráře Jos. Baumgartnera 1786 přiděleny byly Pozořice děkanství Slavkovskému, nebo náležely dosud v obvod děkanství Modřického. Za času války francouzské, zvláště po bitvě u Slavkova r. 1805, zakusil mnoho od Francouzů tehdejší farář pozorický Mikuláš Kvapil. Pobrali jemu veškeré víno, dva koně, šatstvo a j. v., čímž způsobena mu škoda 6000 zl. Bytovali na faře plukovník baron Rothenburg a podplukovník jízdeckta rytíř de Hervé.

Nynější d. p. farář, Antonín Klíma, chová ve svém majetku krásně vykládané skříně, krásné obrazy a ve své knihovně mnohé vzácné dílo. Patronem kostela a fary jest nyní kníže Jan Lichtenštejn.

V Pozořicích jest zámek, není však v žádném zvláštním slohu vystaven. Pozoruhodna jsou vězení v jeho podzemí.

Z jiných památek místních a okolních uvéstí slušno:

1. Kapli na kopci »Hádek«, poblíž přifařené obce Hostenice. Kaple tato vystavena byla vybidnutím faráře Jos. Fr. Xav. Lefflera r. 1748, a r. 1802 opravena. Na opravu tuto hlavně přispěli: tehdejší správce statku Tobiáš Hroch, farář pozorický Mikuláš Kvapil a farář Křtinský Karel Ptáček. Jest to krásná stavba čtyř oproti sobě do kříže utvořených výklenků v polokouli sklenutých a malbou ozdobených. Ve dvou těchto kaplicích jsou uprostřed na podstavcích ve způsobě malé mese oltární postaveny sochy P. Marie z kamene, pěkně vyhotovené. Jedna z těchto dvou soch představuje P. Marii Křtinskou, druhá již jest velmi porušena. V druhých dvou výklenkách byla malba. Pokud aspoň poněkud lze se domyslit, byl v jednom obraz P. Marie — snad Pomocné — v druhém snad obraz Nejsv. Trojice neb sv. Rodiny. Postranní malba ve všech čtyřech výklenkách představovala sloupořadí a obrazy Svátých. Poznati ještě lze obrazy: sv. Norberta, sv. Tomáše Aq., sv. Augustína, sv. Jeronyma, sv. Jana Nep. a (snad?) sv. Benedikta. Tupé rohy, jimiž tyto kaplice od sebe jsou odděleny, mají po dvou lisenách, uprostřed kterých opět jsou výklenky, avšak malé, jež ozdobeny byly obrazy čtyř sv. evangelistů. Kaple měla jednočlankovou římsu a takéž jednočlankové podřímsi. Stavba tato, svědčící o zbožnosti našich předků, jest bez střechy — na místě které stromy rostou — trpí značně nepohodami časo-

vými. Že posud v tak dobrém stavu jest, to důkaz o pevnosti a solidnosti stavby. Nepostará-li se však brzy nějaký dobrodinec o zachování její, tu časem ovšem docela se zboří.

Kamenný kříž velký před kostelem, jenž obehnan jest kamenným zábradlím, v jehož čtyřech rozích jsou sochy: Panny Marie, sv. Jana evang., sv. Josefa a sv. Anny. Na kříži jsou nápisy tyto:

»MARIA IOANNES CRVCIFIXO ADSTANTES VNA IOSEPHVS ET ANNA IVVENT NOS HORA EXITVS AGONIZANTES. — MORTIS OCCASV SOL ORIENS NON DESINAT. — AETERNITATI HAEC CRVX ET STATVAE ERECTAE ET SACRATAE SVNT A IOSEPHO FRANCISCO XAVERIO LEFFLER PROTVNC VICEDECANO ET PAROCHO POZORICENSI. — A SOLIS ORTV LAVDETVR NOMEN IESV XRIŤI AB VNIVERSIS PTESTATIBVS . . . PIISQVE INHABITATORIBVS ORBIS. —«

V městysi u cesty postavena jest kamenná socha Panny Marie. Na podstavci sochy jest nápis:

»MarIa Virgo GLoriosa et benedICTa sanCta Dei GenitriX nostra mediatriX, ora pro nobis ad te Confugientibus.«
»Joannes Audy, civis Pozořicensis, dicavit communitati ad majorem Dei et B. M. V. gloriam. Anno MDCCCXXIX.«

V poli při okresní silnici postaven jest kamenný kříž, na němž čísti lze následující chronostichon:

»FIGVRA HAEC FVNDA EST A MARTINO HVLA ET CONSORTE SVA.«

Na druhé straně:

»IOHAN BURHAL RESBARS S IHLAVI ROCV 1772.«

Při kříži jest v zem zapuštěn velký čtyrhramný pískovec, na němž kříž jest vyryt. Jest prý tam pochován jakýs důstojník z dob války francouzské.

Zprávy o starých plebáníích a jejich osadách.

Píše Jos. Nechvíle, farář v Dašicích.

135. O v e n e c.

Ovenec, farní vesnice, půl hod. od Prahy vzdálená, s ní téměř spojená, vlastně Ovenec přední vůbec Bubeneč jmenovaná, má farní kostel sv. Gottharda, v století 14. co takový jmenovaný, již r. 1356. vlastním plebánem opatřený, který uváděl toho léta plebána kostela sv. Michala pod Vyšehradem v Praze (Emler, Lib. I. Conf. pars I. 7). Roku 1391, 17. března dosazen byl Mikuláš plebán z Ovence za oltářníka k oltáři sv. mučedníků Felixe a Adaukta v kostele sv. Linhartu v Praze (Lib. V. Conf. anni 1391 et 1392 edid. Tingl pag. 681). V Ovenci měla kaple sv. Antonína v Praze roční plat 32 grošů, a 4 slepice (Borový L'b. I. Erect. 6). Dle Zapa dějin země České odkázal vladýka Hroznata, chystaje se ubírat do svaté země popluží pole v Ovenci klášteru Teplskému. R. 1228. měly jeptišky kláštera sv. Jiří v Praze v Ovenci dvůr s platem, dědiny a zahradu, a do r. 1395. mlýn nyní císařský, který ale téhož leta prodaly Machovi mlynáři z Nelahozevsi (Tomek, Děj. Prahy III. 128). Dvůr onen ale prodal klášter před r. 1400. Marii, vdově Jakuba z Ovence, ona tato půjčila klášteru koně za 10 kop. Žižka dobývá Prahy tento dvůr vypálil, zdi obory blízké zbořil, pole zničil, tak že na znovupostavení toho dvoru a zasetí polí pasíř Pavel Kabát, Mařík a Lukáš 16 kop gr. naložiti musili. (Tamtéž III. 58). R. 1320. postoupil král Jan změnou ku probošství kostela sv. Víta na hradě Pražském ves Hostouň s dvorem a tvrzí, ves Dehnice a Ovenec s dvorem a polmi na jedno popluží, s rybníkem, lukami a kostelním podacím a

3 dvory v Bubnech, vymíniv si toliko oboru, v které již tenkrát se konaly zábavy a slavnosti všelijaké. (Tomek II. 203. III. 50). Ale v bouřích husitských klášter svatojirský a probošství o pozemky v Ovenci přišly, ani jim je zabavili Pražané. Tito je podrželi až do r. 1547., kdy jim pro vzpouru proti císaři Ferdinandovi I. byly vzaty a jeden dvůr kmetci s platem byl roku 1549. prodán Vítu Lišovskému z Průchodu (A. Pam. X. 471). R. 1437 dvůr bývalý jeptišek svatojirských zapsán byl od cí. Zikmunda v 100 kopách grošů Vaňku Larvovi z Ovence za služby se 4 koňmi a lidmi konané (A. C. II. 184). R. 1440. jmenuje se ještě tentýž Vaněk, an se zapsal k míru 4 spojených krajů v Časlavi (A. C. I. 255). Ostatně osada tato v dobách minulých jsoucí poblíže Prahy svízělů válečných dosti zakoušela. R. 1401. zde tábořilo spojené vojsko pánů českých proti králi Václavovi IV. chtěc dobýti Prahy pomocí vojska míšenského; tu Mišňané pobili jeleny v oboře královské, osadu vypálili, lidi zabíjeli a byli postrachem okolí celému po 8 neděl. (Tomek III. 406). Roku 1420. rozehnal zde Žižka několik českých pánů, kteří chtěli s hojným vojskem a vozy nákladnými hradu Pražskému posilu přinášeti (Tomek III. 520). Když r. 1425. kostely Pražské, any kazately husitskými byly obsazeny, dány byly do kletby, tu kostely v Ovenci, Bubnech a Psářích byly jediny, kde služby Boží po katolicku se konaly, kam se tedy katolíci věrní uchýlovali, začez však od Husitů nehezke poznámky a vtípy zakoušeti musili (Tomek III. 595).

Dary jubilejní

věnované Jeho Eminencí kardinálu Bedřichu knížeti Schwarzenbergovi ku kněžským druhotinám.

Popisuje F. J. Lehner.

3. Pluviale votivní.

V komitétu jubilejním bylo usneseno, aby veškeré spolky katolické dohromady věnovaly nejdůstojnějšímu jubilarovi dar jeden, který byl by symbolem jednoty, veškeré spolky katolické tak pevně vizící. Pěkná myšlénka došla

souhlasu a ustanoveno se na tom, aby společným darem byl skvostný pluviál, jehož zhotovení svěřilo se odboru uměleckému při Akademii křesťanské, který za látku u bohoslužebného roucha zvolil drahocenný brokát bílé barvy se stylizickým dessinem zlatem tkaným. Ušlechtilý dessin skládá se z ornamentu

Komponoval a kreslil architekt Josef Mocker; část figurální prof. Frant. Sequens.

čistě rostlinného a stylisticky výtečně provedeného. Přední široký pruh jakož i kapa mají přebohatou okrasu figurální barevným hedbávím provedenou v gotickém zlatém rámování.

Pluviale velepastýři věnované veškerou úpravou mělo ukazovati na úřad jeho.

Chrám metropolitní jest jeho svatyně. Velechrám sv. Vítský jest posvěcen na titul »Navštívení Panny Marie«. Pluviale arcibiskupské obdrželo tedy na kapu různobarevným hedbávím vyšíváný obraz Navštívení bl. Marie Panny, na pruh pak rovněž různobarevně vyšíváné postavy svatých patronů českých, jejichž ostatky na královských Hradčanech uloženy jsou. Na sponě pak stříbrné v ohni pozlacené vyobrazení jsou dva hlavní patronové čeští, apoštolové národů slovanských, sv. Cyrill a sv. Method, k jejichž počtě na památku tisíciletého jubilea jubilar zbudoval velebný kostel Karlínský. Figurální okrasou ukazuje se tudíž úřad i činnost toho, jemuž pluviale svědčí.

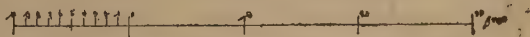
Obraz kapy ukazuje bl. Pannu v objetí sv. Alžběty, za nimiž s jedné strany sv. Josef s cestovním vakem, s druhé pak strany Zachariáš stojí. Obraz vyšíván jest různobarevně na modrém pozadí hedbávném. Gotické baldachínky nad hlavami vyšívány jsou zlatem na hedbávné látce tmavočervené. Pod obrazem na pásce čtou se slova »Fecit mihi magna« z velebného chvalo zpěvu »Magnificat«, který jásaající duše blahoslavené Růdicky Boží tehdáž zapěla. Poukazují zároveň i na city jubilárové v den kněžských druhotin, kterými duše jeho přetékala. Obraz kolkem zasazen jest do rámce zlatě vyšíváného na hedbávném pozadí tmavočerveném. Kapa obroubena jest bohatým, zlatým třepením.

Široký pás pluvíálu v předu s obou stran dolů splývající rozdělen přirozeně na dvě polovice křížem od sebe oddělené s třemi figurami na každé straně. Na pravo spatřuje se sv. Vít, na sv. Vojtěch a sv. Jan Nepomucký; na levo sv. Ludmila, sv. Václav a sv. Prokop. Veškeré postavy vyšívány jsou na modré hedbávné látce různobarevným hedbávím, gotické pak baldachínky zlatem na hedbávi červeném. Týmže způsobem vyšívány jsou bohaté rámce s obou stran figur, v nichž soublasně s rámcem kapy vine se běžící gotický ornament zlatý na tmavočervené půdě. Na obou

koncích pásu čtou se dva letopočty: první MDCCCXXXIII značí rok ordinace, druhý MDCCCLXXXIII značí rok kněžských druhotin, čímž myšlenkový cyklus se zakončuje.

Celé roucho jest nad pomyšlení krásné. Když Jeho Eminenci v den jubilea votivním pluviale odděný krácel v slavnostním průvodu s arcibiskupského paláce do velechrámu Svatovítského, zdálo se člověku, že se dívá na nejkrásnější obraz středověký.

4. Mitra pretiosa.

Komponoval a kreslil architekt Jos. Močker.

Je-li na pluvíálu užito hojně barev jimiž docílilo se nádhery neobyčejné

uskrovníl se na mitře úmyslně dojem barev. Použilo se látky ze stříbrných nitek hladce šetkané; pouze spodní páska kolem hlavy (*circulus*) a kolmo vystupující pruh (*titulus*) vyznačeny jsou temně žlutým atlasem, na němž zlatem vyšíván jest hustý bohatý ornament gotický z akantového listí přesně stylisovaného, mající v každém poli zlatou rosetu s velkým drahokamem do ní zasazeným.

Rohy (*cornua*) vyplněny jsou jiným zlatým ornamentem z listí drobného, výtečně do trojhranů komponovaného

s velikou růzností gotickou; jemný ornament nikterak neruší základní tón stříbrný mitry bílé. Třetí druh ornamentu na pendiliích (*fasciae*) skládá se ze dvou stylisovaných větví akantových, objímajících střední větvičku různě zakončenou, které dole pentlí svázané jsou. Ušlechtilý ornament tento opakuje se na každé pendilii čtyřikrát. *Circulus*, *titulus*, *cornua* i *pendilie* lemovány jsou vyšívanou bordůrkou z různě a lístků se skládající. S obou fascií splývá těžké zlaté třepení.

Sloh renaissanční.

Píše *F. J. Lehner*. (Dokončení.)

(ORNAMENT.)

V žádném slohu nedospěl ornament k takovému vývinu jako v renaissanci. Nesouvisí však se stavbou struktivní tou měrou jako v jiných slozích. Proto byl schopen takového vývinu. Tvary ornamentální a struktivní nejsou ani církevní, ani světské, ráz jejich značí veselou spanilost, kterou ovšem nenasnadno porovnávati lze se vznešenou vážností antiky a středověku. V 16. století ornamentiky jednak ubývá, jednak architektuře struktivní samostatněji se vnucuje, až posléze ve slohu barokním obě se sloučilo. Ornament pozbyl tím na živosti a při menší bohatosti přibýlo mu váhy i vážnosti.

Ve Vlaších zachovalo se množství antických předmětů dekorativních k napodobování vybízejících. Mladistvá renaissance zmocnila se jich, přidala ale k nim množství samostatných tvarů z přírody, z kultu pohanského a křesťanského jakož i ze života světského. Okrášlování vnitřku štukem a malbou stalo se novým aparátem 16. věku.

Způsob ornamentu podmínován byl látkou a technikou. V architektuře užívalo se ornamentu plochého i vypuklého.

Ornament plochý, na pouhou konturu odkázaný, vyžaduje přesné kresby a přehledného rozvrhu. V mramoru bývá pozadí drsné, povrch pak hladce pracován. Mnohdy barvou částečně se pomáhá. Dle zásad ornamentu plochého jest pracováno niello mramorové, intarsie kamenná a dřevěná. Niello povstává, vyplní-li se kresba

vyrytá černou hmotou štukovou. V intarsiích zasazuje se vyřezávaná kresba do půdy přiměřeně vyřezané. Na vyznačení protiv užívá se jen malé rozdíly barev. Protivou vykládání jest vyškrábání (*sgraffiare*) ornamentu. Plocha přiměřeně připravená ohozena jest tmavou maltou, která napotom ještě svrchu novou vrstvou vápenou se pokrývá. Dle nákresu odstraňuje se pak železiskem vrstva vápená do takové hloubky, aby černá či tmavá vrstva malty se objevila. Ornament se zde tedy vyznačuje pouze konturou, šrafováním a protivou dvou tónů. Při tak jednoduchých prostředcích jest tudy třeba veliké jasnosti a přehlednosti kresby. Sgraffito má tudy vždy ráz pouhé kresby, nikoliv pak ornamentu malovaného neb vykládaného.

Nejdokonalejšího vývinu dostalo se ornamentu v reliefu. Zde nejznamenitějšího vlivu dodělal se bílý mramor stejnoměrnou hutností svou jakož i povrchem průsvitným. Relief jest buď zcela plochý aneb vysoký. Prvorenaissance užívala prvního, u něhož tvar zvyšoval se mnohdy pomocí barvy, zejména modré a zlata. Vysokého reliéfu, u něhož ornament se podebral a od spodní plochy odlučoval, užívalo se v době rozkvětu renaissance. Mnohem větší volnosti poskytoval relief dřevěný a z kovu litý, zejména při okrasách rostlinných; menší pak volnosti dopouštěl relief z pálené hlíny (*terra cotta*). *Terra cotta* glazovaná, hladkou vrstvou pálenou po-

tažená (dle původce práce della Robbia zvaná) vzdává se přirozeně jemnějšího ozdobování. Zde vše značně se zjednodušuje a v drobnostech dlužno počítati s většími hmotami. Při obmezenosti barev — bílé, žluté, modré, zelené a fialové — jest i obor techniky této práce obmezen na figurální reliefy a určité modelované festony a p. Úplnou volnost dopouští ornament stukový, zejména pro okrasy vnitřní, jehož užiti lze k všelike okrase prostor, buď zcela bílý, malovaný nebo zlacený, aniž činí nároků, že by chtěl platiti za kámen, dřevo, kov a pod.

Malovaný ornament stínovaný jest nápodobením plastického. Užívá se prostředků velmi rozmanitých dle toho, jde-li buď o nápodobení tvaru plastického rozličným stupňováním jedné a téže barvy, buď o nápodobení reliefu z různých materiálů, tak zvané »chiaro-seuro«, aneb o bohatější barevné vyobrazení okras.

V 16. století ornament malovaný jednou neb více barvami a také i zlacený slučoval se velmi důmyslně a bohatě s reliefem stukovým na vyznačení částí méně neb více důležitých, což v době přítomné domohlo se značného zdokonalení.

Nejsnadnějším kouzlem renaissančního ornamentu jest však bohatost užitých motivů, jichž takové množství se vyskytuje, že je ani spočítati nelze.

Ornament jest buď ryze rostlinný, ryze figurální anebo smíšený.

Ryziho ornamentu rostlinného užívá se zejména na vystupujících náplních, na vlysech anebo na menších bordurách způsobem nejrozmanitějším. Nejčastěji objevuje se list akantový, jehož větve jsou v renaissanci zvláště tenké a jemné. Přichází však zhusta i jiné listy a různé druhy ovoce. Ve vlašské renaissanci setkáváme se vesměs s ideálními tvary rostlinných okras, u nichž však přece zřetelně se jeví směr naturalistický.

S tvarem rostlinným druží a kombinuje se více neb méně apparát různého náčiní, zvířat a lidských postav: mísky a nádoby s rostlinnými okrasami sdružené; antické třínožky, nad nimiž ornament se vyvinuje na způsob kandelábru; nábytek, zbraně, masky, rohy a p. s rostlinami promí-

chané; předky zvířat nebo nestvůr do akantových kalichů přecházející; lidská těla proměňující se do tvarů polo zvířecích, polo rostlinných a p. Sloučení tvarů zvířecích s rostlinnými v žádném jiném slohu nedošlo kombinace bohatější.

Ozdobou zvláště charakteristickou jest ornament visící. Byl-li feston již v antice známý, nyní vyvinut jest mnohostranně. Feston skládá se z jednotlivých menších skupenin ovoce a listů v jistých odstavcích na šňůře neb tyčce visících. Uspořádání není nahodilé, nýbrž dle velikosti, tvaru a barvy právě spořádané. Užívá se ho zejména na vlysu, ale také na vyplněnou menších ploch a způsobem zcela volným v dekoraci stropů a stěn a p. Visící okrasy užívá se i na kolmých pruzích, kde na stužkách a provazcích visí náčiní, zbraně, šperk, hudební nástroje a p.

Se štítem a znaky nezápolí se přísně heraldicky, nýbrž dekorativně v souvislosti s ostatní ozdobou. Tvar štítů jest přerozmanitý; v prvorenaissanci převládá forma srdce, v 16. pak století štít kartuší (cartouche) se stal. Jest buď pověšen na stužkách vlajících aneb jej drží figury, také však bývá maně sloučen s ornamentem.

Znaky do ornamentů volně se zaplétají, n. př. papežské emblemy, odznaky důstojnosti církevní a světské a p. V témž smyslu užívá se za dekorativní náplň i jednotlivých písmen, slov a vět na tabulkách zaznamenaných.

Největší živosti dochází renaissanční dekorace hojným užíváním postavy lidské. Mívá místa všude, jednak v architektuře, jednak v ornamentu. Na jednom a témž předmětu vyskytují se často v různých měřítkách. Předměty vyobrazované ani sečísti nelze. Zhusta užívá se figury co náplně pro pouhou krásu její. Prvorenaissance se zvláštní zálibou zaplétala do ornamentu dětské postavy v rozmanité činnosti; nosí znaky, drží tabulky s písmem a festony, hrají si s náčiním církevním neb světským, potýkají se s nestvůrami a pod. Ku konci rozkvětu renaissance stává se figurální okrasa vážnější, čímž mizí též častější užívání postav dětských. Převládá nyní velký obraz a velká plastika přísně se dělící od vlastní ornamentiky.

Rafael Santi,

narozen v Urbino 1483, † v Římě 1520.

Píše F. J. Lehner. (Pokračování.)

(Madonny. - Sv. Kateřina. - Podobizny. - Pohřeb Páně.)

Do skupeniny bl. Panny s Ježíškem přibyla třetí osoba, malý Jan. Komposici dostalo se jména: »Madonna pod zelenou.« Rafael během dvou let maloval ji třikrát. Jménem tím zahrnují se tři obrazy: Madonna pod zelenou ve vídeňském Belvederu, Madonna se stehlíkem ve florentinské tribuně a krásná zahradnice v Louvru. Španilá Bohorodička posadila se venku v krajině otevřené na vyvýšený kus skály. Mezi koleny aneb o její nohu opřený stojí obnažený Ježíšek, jemuž se blíží mladý Jan, o něco starší, zvířecí koží lehce odděný, brzy v přátelské hře, brzy v nábožné náladě.

Ze tří osob stupňovala se napotom architektonická stavba skupeniny na tvar trojhranu a pyramidu v Madonně s beránkem, malém to obrázku v Madridské galerii a v Mnichovské svaté rodině z domu Canigiani. Na prvním odpočívá Ježíšek o klečící matku opřený na beránku, pohlížeje vzhůru k sv. Josefovi, který o hůl opřený k Madonně se sklání. Na druhém v lůně obou šťastných matek klečících, Marie Panny a Alžběty, naproti sobě nachýleni stojí Ježíšek a Jan, podávající mu pásku s nápisem: »Ecce agnus Dei«, sv. Josef o hůl opřený převyšuje skupeninu. Obraz ten přísnou souměrností upravený maloval Rafael v posledních letech pobytu svého florentinského za milého a užitečného obcování s malířem Baccio, který co mnich hoňosí se jménem Fra Bartolommeo.

O vřelém poměru Rafaelovým se znamenitým mnichem svědčí též Madonna del Balacchino v galerii Pitti, tehdyž při odchodu jeho do Říma ještě nedokončená. Madonna na vyvýšeném trůnu se čtvero světci po stranách a s dvěma andělíčky u podnoží trůnu, — celá úprava tato živě připomíná obcování umělce se starším přítelem, jemuž uvedená látka tak známou a milou byla.

Rada florentinských Madonn tím není vyčerpána. Od typu Madonny jen nepatrně se liší milostný obraz sv. Kateřiny v Londýnské galerii národní, na němž umělec způsobem nepřekona-

tehným vyjádřil okouzující spanilost pannenské rekyne kresbou i barvou. Levice spočívá na kole, na němž mučena byla, pravici tiskne k prsoum na potvrzenou mučennického vyznání svého, v nadšení k nebi zvedajíc tvář a zrak vroucností oslněný.

Jakým směrem umělec za pobytu svého ve Florencii se bral a vyvínoval, ukazují posléze i podobizny tehdyž zhotovené. Leonardo veškeré souvěké umělce k sobě poutal, což i v podobiznách Rafaelových patrně se jeví. Agnolo a Maddalena Doni, jejichž podobizny maloval, jsou toho patrným důkazem.

Byl tedy pobyt florentinský Rafaelovi školou opravdivou a veleužitečnou, v níž se vyzul z obmezenosti školy umbrické, osvojiv si veškeré vymoženosti florentinského quattrocenta. Zde přibýlo mu na objemu a hloubce. Zde vzrostla a dospěla: technická stránka, smysl pro krásu tvarů, psychologický ostrovtip, názor života. Nepopíratelně stojí Rafael na konci florentinské dráhy v první řadě malířů vedle Fra Bartolommeo a Lorenzo di Credi. Že by byla u něho antika zázraků způsobila, jak literární zbožňovatelé její rádi nám namlouvají, nezakládá se na pravdě. Sluší ostatně též rozeznávatí věk patnáctý od šestnáctého. Ty zázraky způsobilo ve sboru starých velkých umělců mladistvé nadšení, posvátná snaha a láska k umění. Učil se jeden od druhého. Nástupce stavěl se na ramena předchůdců a tím rostl, tím prospíval, tím zveličoval sebe i plody své. Malířství patnáctého věku zůstavilo sestrám uměleckým zejména architektuře přednost, aby čerpala ze vzorů antických. Sama pak stavěla budovu svou na bližší a vzdálenější minulosti a tradici.

Z Florencie podnikal častěji Rafael cesty do různých měst italských. V Bologni seznámil se s ním osobně Francia, který okouzlen byl jak ryze dokonalou krásou děl Rafaelových, tak příjemnou osobností mladého umělce.

Jindy zase objevil se ve své otčině, aby vojvodovi Quidobaldo-vi do Mon-

tefeltre vymaloval dvě Madonny a Vykupitele na hoře Olivecké.

R. 1507 zdržoval se pak delší čas v Perugii, aby v barvách dokonat dílo, jehož carton ve Florencii komponoval. Jest to znamenitý obraz, na němž se líčí výjev »pohřbu Páně,« který nyní jest okrasou gallerie Borghese v Římě.

Dějiny obrazu obšírněji budou vypravovány, aby se ukázalo, jaké práce mnohdy vyžaduje dílo umělecké i tehdyž, když umělec první velikosti na něm pracuje, chce-li je svědomitě provésti.

Madonna Atalante Baglioni ze slovné panovnické rodiny peruginské před delší dobou, když Rafael do Florencie přesídliti se hodlal, objednala u něho obraz tento. Uplynulo několik let, dříve než dokonán byl. Rafael však nezapomněl na dílo, aniž je stranou odložil. Žádné jiné dílo nedozrávalo tak pomalu a nebylo připravováno s takovou pečlivostí, žádná jiná komposice nebyla tolikrát měněna jako tento obraz. Každá změna značila vždy nový pokrok. Právem tedy lze mluvit o vývinu komposice a vypravovati dějiny jeho opírajíce se o četné náčrty a studie, jak s dobrým výsledkem to podniknul J. C. Robinsona a po něm Dohme.

První myšlenky a návrhy nakreslil Rafael v době, když obrazy jeho pohybovaly se ještě v rámci starších komposic. Obmezování se nebývalo vždy dobrovolné. Mnohdy k objednávce družila se podmínka, aby obraz malován byl dle vzoru některého. Tak jeptišky v Monteluca u Perugie, objednávaly u Rafaela r. 1505 obraz oltářní, — Korunování Marie Panny, teprv po jeho smrti dokonáný a nyní ve Vatikánu uschovaný — za vzor poukázaly na obraz Korunování Marie Panny od jistého Florenčana, do kostela v Narni malovaný. Podobně as učinila Madonna Atalante Baglioni. Objednavši obraz jmenovaný u mladistvého umělce odporučila mu studium některého ze starších vzorů. Jest zjištěno, že Rafael, jakmile jal se zaměstnávatí úkolem daným, zraku svého obracel na dílo mistra svého v kostele Sta. Chiara ve Florencii.

Pietro Perugino maloval totiž r. 1495 pro onen kostel v oleji obraz »Depositio«, — Nárek nad mrtvým tělem Páně — který již od souvěkovců veleben byl pro úchvatnou opravdivost líčení, pro krásný tón barev a pro utěšenost krajiny v pozadí. Radí se skutečně až dosud mezi

nejlepší poklady gallerie Pitti. Tělo Kristovo odpočívá na vyvýšeném kameni, Josef Arimatejský a nábožné ženy je obklopují, jednak podpírajíce tělo a hlavu zesnulého, jednak s ním naposledy se loučíce posledním pohledem a posledním se dotknutím. Nad skupeninu tu vyniká Marie Kleofášova s otevřenou náručí. Na pravo pak zakončuje se obraz sv. Janem, ruce lomícím, jakož i jinýma dvěma osobama hluboce dojatýma, naproti nim pak na druhé straně jsou dva přátelé Ukřižovaného, v tiché soustrasti smuteční výjev pozorující. Úpravou celku jakož i provedením jednotlivých postav řadí se dílo mezi nejlepší obrazy učitelem Rafaelovým pracované.

»Nárek« uvedený byl Rafaelovým vzorem pro obraz u něho objednaný.

Vedle náčrtku v Oxfordu náleží sem známá kresba Louvreská. Na listu Oxfordském nakreslil Rafael celou komposici; kresba Louvreská pak líčí kromě hlavní skupeniny pečlivě vyvedené jen ještě v pravo truchlícího miláčka Páně. Úpravu hlavní skupeniny mají oba náčrty společnou. Matka Vykupitelova rozdělila se o drahé břímě s Marií Magdalenou; ta drží nohy Kristovy, hlava odpočívá v lůně matky, kterou dvě ženy podpírají. Studený mrtvý kámen, na němž Perugino tělo uložil, zde nahraňuje živé, milostné lůno matky. U Perugina Kristus na polo sedí, na obou Rafaelových nákresech mrtvý Vykupitel více leží, odevzdáný výhradně péči žen, čímž komposice uchyluje se od starších vzorů. Tím dostalo se obrazu nálady jemnější a mírnější. I jinak ještě zřetelně se spatřuje převládání snahy umělcovy, aby líčení jeho výraznějším a cituplnějším se stalo. Jako zkušený umělec přihlížel Perugino zejména ku stylistickému vývinu komposice; rozvrh obrazu ve skupeniny a úprava skupeniny hlavní provedena jest skutečně způsobem dokonalým. Rafael však prozatím věci tyto vedlejšími býti považoval.

Tím méně však svého mistra předčíti hleděl. Těžištěm zejména Louvreské kresby jest jemné psychologické vypracování výjevu. Matka má nejbližší, nejvyšší nároky na žal. Ta veškerá muka a veškerou bolest se Synem svým sdílela; s ním též i umírala. Jí tedy dal Rafael úkol Bolestiplné, v ní soustředil výraz nejhlubšího dojmu. Citem pře-

možena klesá. V tom okamžiku soustrast ostatních žen od mrtvého k živé se obrací. Podpírají a těší matku Páně. Jen mechanicky drží Magdalena nohy Kristovy na lůně svém, ruce její dotýkají se sice mrtvého těla, tvář a zrak jsou však svroucím soucitem obráceny na Matku Páně. Ještě něžněji vyjadřuje pečlivou soustrast žena za Magdalenou stojící, která rukou jemně šátek na hlavě Madonny zvedá. Postava tato schází na kresbě Oxfordské, a také vousáč s otevřenou náručí skupeninu uzavírající jest zde pošinut do levé skupeniny. Veškeré tyto znaky dosvědčovaly by, že list Louvreský má větší důležitosti a dokonalosti, a že tudy i později kreslen byl. Tou cestou nedočkala se však komposice žádoucího zakončení. Nadešla chvíle, kde Rafaelovi veškeré dosavadní studie nedostatečnými se zdály; rozhodl se pro zcela novou komposici. Zdaž ke vnitřní snaze přidružil se vnější nátlak, zdaž teprve nový názor změny způsobil anebo zda-li pouze došlo, co v obrazotvornosti umělcově již připraveno bylo, o tom souditi nám bohužel není přáno. Jen z hotového díla možno souditi na vznik jeho.

Tři okamžiky z dějin utrpení Páně úzce souvisí v uměleckém líčení: Snímání s kříže, Nářek nad mrtvolou Páně (depositio) a pohřeb Páně (tumulatio). Možno je líčiti odděleně, namnoze však přechází jedno v druhé. Již při snímání s kříže vyjadřuje se též důrazně bolest a zármutek přátel. Nářek nad mrtvým tělem Páně ozývá se upatý kříž, když tělo bylo sejmuto. Za těmi, kdož mrtvého Vykupitele nesou, jdou plačící ženy, aby ještě před pohřbem s Ním se rozloučily. Co veškeré tři skupeniny pojí, jsou bolesti dojatí, lkající přátelé.

Nebyl to tedy násilný skok myšlenkový, když Rafael vyměnil »Nářek« (depositio) za »pohřeb Páně«.

Vyměnil pouze výjev předcházející za bezprostředně následující a podržel při tom i věcně podstatnou část staré komposice, ženy truchlící; oddělil je pouze od hlavní skupeniny — od mužů nesoucích tělo Páně — utvořiv z nich samostatnou skupeninu vedlejší. Již toto rozdělení a roztržení skupeniny jest nápadné. Nad to však více onen způsob, kterak Krista ke hrobu nesou. Rafael nepředstavoval si nosiče v pohybu pochodu. Jsou tvářemi k sobě obráceni,

tak že ten, kdo u hlavy Krista nese, po zpátku kráčí, druhý muž, který příkrov hrobový na druhém konci drží, jej následuje.

Úprava tato u Rafaela neobyčejná vybízí k otázce po vzniku.

Z doby předrafaelské lze toho dovoditi nejprve z mědorytiny Mantegnovy. Jako na mnohých jiných rytinách patnáctého věku stojí i zde nosičové naproti sobě a jeden z nich s namáháním pohybuje se po zpátku s břemenem svým. Mantegna pak kromě toho právě jako na Rafaelově »pohřbu Páně« se spatřuje, Rodičku Páně do mdlob skleslou a ženami podpíranou do samostatné skupiny vedlejší postavil. Již příbuzenství toto poukazuje na souvislost obou děl. K tomu se druží, že Rafael hlavní skupeninu Mantegnovy rytiny si obkreslil na dvou listech v Akademii Benátské zachovaných a tedy záhy komposice Mantegnovy znal. Neboť na listu Louvreském jest postava Janova nápodoběním oné listu Mantegnova. Tím jest zjištěno, že mistr onoho znal a studoval. Není-li nutno dále souditi, že rytina pilně studovaná zavdala podnět, aby veškeré dosavadní návrhy stranou odložil a novou komposici započal, již za vzor sloužilo dílo Mantegnovo? Vyskytuje se tolik podobností, že náhled řečený snadno lze zastávat. Starší vyobrazení byla mu zároveň vodítkem při uspořádání hlavní skupeniny. Mantegna a Rafael zůstali tedy věrni staré tradici; neobyčejnost v tom se spatřuje, že Vykupitele nespouštějí přímo do hrobu, nýbrž průvod blíž hrobu se ještě pohybuje. Nebylo k tomu mnoho třeba, aby se pro uvedenou úpravu střední skupeniny rozhodl. Bylo to dáno, jakmile »depositio« vyměnilo se za »tumulatio«. Starší vyobrazení a studium Mantegniny zavdalo podnět k novým návrhům pro obraz Atalanty Baglioni.

Napřed kreslil dle nahého modelu oba nosiče, aby byl dokonale pánem každého pohybu. Totéž činil s tělem Kristovým. — Pak vypracoval hlavní skupení postav zcela oděných s jevným vyznačením výrazu a pokryl nápotom celý list síti za účelem přenešení na tabuli. K tomuto však ještě nedošlo. Dříve než se rozhodnul, změnil opětne jednotlivosti. Na florentinském listu, který zase od předešlých studií oxfordských se liší, jsou oba nosiči jiného stáří, než na obraze se spatřují; tam

u hlavy Kristovy jest zaměstnán jinou, vousáč pak nese nohy; na obraze samém jest to právě naopak. Ženu, která na nákrese za Marií Magdalenou s rozpjatým náručím stojí a v klidné soustrasti dějství sleduje, Rafael na obraze vynechal. Snad mu byla příliš klidnou naproti ostatním osobám mocně rozechvěným. Neboť především záleželo mu na tom, aby dějství ostrým dramatickým přízvukem opatřil a dle toho též všechny osoby nejvyšším patosem přiodíl. Pohřeb došel ke vchodu jeskyně hrobové. Schody, které k ní vedou a přes které do ní se musí, vyžadují naposled ještě veškerého napnutí svalů obou nosičů. Bezděčně na okamžik odpočívají a právě té chvíli užila Magdalena, aby s Pánem a Mistrem svým naposled se rozloučila. Levicí uchopila se jeho ruky, pravici jemně odkryla příkrov s jeho obličejem, — pohnutí, který na podobný ve starším listu Louvreském připomíná a důkaz poskytuje o stálém vývinu komposice jakož i o tom, že u Rafaela žádná myšlenka na zmar nepřišla. Mezi Magdalenou a nosičem u hlavy jsou vřadění Josef z Arimathie a Jan vpřed nakloněný. Rodička Boží zůstala o krok nazpět a klesá ve mdlobách do náručí žen, z nichž jedna klečíc ji zachycuje, jiné dvě pak po stranách pomocí jí přispívají.

Rafael až dosud žádný obraz tak pečlivě nepřipravoval; pro každou postavu, pro každý pohyb lze udati důvod; v každém motivu lze dokázati dokonalou přiměřenost.

Účinek obrazu odpovídá však jen málo úsilovnému namáhání umělcově. Že obraz pozorovatele zůstává chladným, že mluví více k rozumu než-li k srdci, přiznávají i ti, kdož ostatně velmi zaslouženě chválí energii výrazu, pravdivost povah, krásu čar.

Mnoho zaviniil kolorit. Také obnova na něm mnoho změnila. Avšak i v neporušeném stavu vzbudil by obraz sotva podstatně jiný dojem. Rafaelovo krásné nakládání barev, dosud jen na jednotlivých figurách a jednotlivých skupeních osvědčené, hloubkou nestačilo ještě pro komposici s tolika postavami. Vedle toho, že četné profily hlav na způsob silhouett vynikající jednotvárnost plodí, příčinou slabšího dojmu jest též nedostatečná naivnost v komposici.

Také tři malé obrázky predellové, které pod velkým oltářním obrazem

»pohřbu Páně« stávaly, jsou rovněž ovocem důkladného studia. Byly malovány šedě v šedém. Od jednoho z nich zachoval se dosud náčrt v Albertině. Předce však plodí dojem pouhé improvisace. Ve třech kulatých obrazech jsou tři božské ctnosti: víra, naděje a láska, znázorněny jsou co milostné ženy; po stranách každé figury jsou dva okřídlení hošiči v rámci vyhloubeném. Víra pozdvihuje kalich s hostií, naděje se líčí modlící s rukama sepjatými a láska myšlena jest co matka s dítkami důvěrně se tulícími. Jelikož veškerým těmto obrazům ideál Madonny za vzor sloužil, cítil se Rafael zcela bezpečným a jistým; na obraze však »pohřbu Páně« zvítězil sice nad veškerými obtížemi nového; bohatého předmětu, ale stopy zápasu vítězného dosud zcela smazány nebyly. Dokonalý obraz budí však předce důmínku, že Rafael, kdyby byl býval obklopen mocně proudícím životem, byl by dokonalejší práci vykonal, zejména byl by znal mocněji dotýkati se bezprostředních strun srdce. Ostatně čítá se »pohřeb Páně« za věku starého a nového mezi nejznamenitější práce Rafaelovy a pokud stával na svém původním místě (San Francesco) v Perugii, za palladium jmn byl. Právě jako obyvatelé z Pescia, když Madonna del Baldachino 1697 do Florencie prodána byla, na loupež a svatočkrádež láteřili a uvolnili si potupnými verši na zlý svět, »questo mondo in sostantia è un mondaccio«, protestovali též přednostové v Perugii, když mnichové ze S. Francesca 1608 o své újme darovali obraz kardinálu Borgheseovi. Ale bez výsledku. »Pohřeb Páně« jest až do dnešního dne v římské galerii Borghese, obrazy predellové, teprve v letech revoluce francouzské z Perugia vzaté, zdobí vatikánskou obrazárnu.

Datum na obraze zaznamenané:

»RAPHAEL VRBINVS MDVII«

jakož i zpráva Vasari-ho, že Rafael obraz maloval v Perugii, jsou po delší době posledními zprávami o vnějším životě umělcově. Má se za to, že dokončiv dílo zase do Florencie se vrátil. Neboť vliv Fra Bartolomme-ův, přece jen ve Florencii samé živý, jeví se nejsilněji na obrazech, které po »pohřbu Páně« následovaly, jako na př. »Madonna del Baldachino«. Soudí se tak z několika řádků, které Rafael malíři Domenicovi

Alfanimu v Perugii psal, prose ho o zaslání veršů a jednoho kázání. Pak z druhého listu na ujece svého v Ciarla v Urbino, psaného r. 1508.

Na podzim r. 1508 byl již Rafael v Římě. S těžší tužil vítězoslávu, která ho v nové otčině očekávala. Opustil

zajisté bez velké bolesti Florencii, která nedovedla upoutati na sebe umělce a nečinně musila se divati, kterak právě umělecké velikány hvězda jinam vedla. Michael Angel a Leonardo opustili Florencii již dříve, nyní následoval také Rafael.

Z akademie křesťanské.

Odbor umělecký. — Zpráva za měsíc říjen.

I. Vyřízení záležitosti.

Práce kovové. Patenka stříb. k nemocným: pro dp. Gust. Herera, kooper. v Rosicích na Moravě. — Nádobka stříbrná na sv. olej pro dp. Gust. Herera, koop. v Rosicích a pro dp. Karla Rudišra, faráře v Konojedech. — Kropenka: pro dp. Josefa Lepiče, faráře v Chlístově. — Lampy: pro dp. V. Šrámka, faráře v Olešce a pro sl. patron. úřad na Vorlíku. — Svicny oltářní: pro Morice Surmu, koop. v Moravičanech, pro dp. Jos. Dostála, faráře v Rychtářově, pro dp. V. Šrámka, faráře v Olešce a pro Jeho biskup. Milost hraběte Schönborna. — Mešní konvičky: pro dp. Josefa Lepiče, faráře v Chlístově, pro vys. dp. dra. Klem. Borového, metrop. kanovníka na Hradčanech. — Kříž na rakev: pro dp. Jos. Tobiáše, faráře v Brodku na Moravě.

Rozličné. Kříže: pro dp. Jos. Lepiče, faráře v Chlístově, pro sl. místní školní radu v Radhošti a v Jabkenicích, a pro vys. dp. dra. Klem. Borového, metrop. kanovníka na Hradčanech. — Zvonky harmonické: pro sl. patron. úřad na Smečně, pro dp. V. Šrámka, faráře v Olešce; pro dp. Jos. Buchara, faráře v Koutech, pro cti. sedé sestry v Praze, pro dp. Jana Müllera, faráře v Damnově a pro dp. Vinc. Ohma, kaplana v Praze.

Paramenty. Kasule: fialová pro dp. Vojt. Polaneckého, faráře ve Voticích, a pro dp. Al. Koláře, faráře na Vepřku; bílá slavnostní vyšívaná pro pana Martina Šefernu, kostelníka v Bohutině a pro dp. Jos. Bartáka, administr. v Uh. Ostrohu na Moravě. — Pluvialy: pro dp. Lud. Šprysla, faráře v Radošovicích. — Stoly: pro dp. Jos. Pirzalla, faráře v Josefole a pro důst. farní úřad v Ousevicích. — Vela: pro J. bisk. Milost msgr. hrab. Schönborna, pro dp. Jos. Kitzera, faráře v Jimrovicích, pro blahor. sl. Annu Strahlovou, učitelku v Praze. — Pláštík na ciborium: pro blahor. paní Marii Kopovou v Božejově. — Antependium vyšívané pro vdp. Fr. Komárka, děkana v

Třešti na Moravě. — Polštáře na oltář: pro vdp. Fr. Komárka, děkana v Třešti. — Mitry a birety: pro J. bisk. Milost hrab. Fr. Schönborna.

Prádlo kostelní. Humerale, korporale, purifikatoria, cingula a pally: pro dp. Isidora Grünera, kaplana v Tuškově; alba a rochetu pro dp. Ludvíka Šprysla, faráře v Radošovicích, čtyry rochetu pro Jeho biskup. Milost hrab. Schönborna; rocheta pro dp. Štěp. Něníčku, faráře v Lažankách; alba a rocheta pro vys. dp. dra. Ed. Tersche, síd. kanovníka na Hradčanech a z rochetu pro dp. Fr. Dřasara, koop. v Žďaru na Moravě.

II. Nová objednání.

Práce kovové. Kalich: Dp. Štěpán Něníčka, farář v Lažankách a dp. Fr. Trnka, farář v Určicích. Pozlacení: monstrance dp. Beř. Holub, farář v Křeči a dp. Fr. Hoch, farář v Dol. Újezdě na Moravě; kalicha, nádobky a lunely vdp. Fr. Komárek, děkan v Třešti na Moravě. — Kaditelnici s ložkou: dp. Fr. Güttler, děkan v Sebnwaldě. — Konvičky mešní se stříbrným kováním: dp. Cyril Židek, farář v Nové Říši.

Paramenty. Kasuli bílou: vys. dp. Dr. Edvard Tersch, metrop. kanovník na Hradčanech. — Pluvialy: dva bílé a jeden černý: vys. dp. Dr. Ed. Tersch, metrop. kanovník na Hradčanech. — Vela: J. Ex. pi. hraběnka Clam-Martiničová na Smečně, vys. dp. Dr. Ed. Tersch, metrop. kanovník na Hradčanech a dp. Fr. Wagner, kaplan v Sepekově. — Bursy k nemocným: cti. sestry školské v Nov. Bydžově a dp. Fr. Drašar, koop. v Žďaru na Moravě. — Nebesa: dp. L. Šprysl, farář v Radošovicích. — Pláštík na ciborium: vys. dp. Dr. Ed. Tersch, metrop. kanovník na Hradčanech. — Polštáře bohatě vyšívané: cti. uršulinky v Přestavku na Moravě. — Příkrov nádherný: dp. Karel Macháček, kaplan v Litrbachách.

OBSAH: Biskup Frant. de Paula hrabě Schönborn. — Kostel svat. Uršuly a obnova jeho. — Zodpovídání otázek archaeologické. — Pozořice na Moravě. Zprávy o starých plebáních a jejich osadách. — Dary jubilejní věnované Jeho Eminenci kardinálu Bedřichu knížeti Schwarzenbergovi ku kněžským druhotinám. — Sloh renaissanční. — Rafael Santi, nar. v Urbino 1483, † v Římě 1520. — Z akademie křesťanské. Odbor umělecký: Zpráva za měsíc říjen.

„Method“ vychází vždy 30. každého měsíce. Předplatné, jež činí poštovní záсылkou na celý rok 2 zl., na půl leta 1 zl., přijímá pouze na jednu z těchto dvou dob administrace v Karlíně, číslo 234. Jen frankované listy se přijímají. Rukopisy redakci zaslané nevracejí se. Dopisy, týkající se redakce, buďtež zasílány F. J. Lehnerovi franco, v Karlíně, č. 234. Reklamace zasílány buďtež do expedice: Akademie křesťanská v Praze, Řetězová ulice číslo 223.

Nákladem vydavatelovým. — Kněhtiskárna Politiky v Praze

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo 12.

V Praze, dne 30. prosince 1883.

Ročník IX.

Obsah: Z odpovídáné „otázky archaeologické.“ Farní chrám sv. Valentina bisk. v Bravantících ve Slezsku. — Dary jubilejní věnované Jeho Eminenci kardinálu Bedřichu knížeti Schwarzenbergovi ku kněžským druhotinám. — O mosaice. — Drobné zprávy. — Z akademie křesťanské. Odbor umělecký: Zpráva za měsíc listopad a prosinec. — Seznam P. T. předplatitelů na IX. ročník »Methoda«.

Z odpovídáné „otázky archaeologické.“

136.

Farní chrám Páně sv. Valentina biskupa, mučenníka v Bravantících ve Slezsku.

Napsal Pavel Pavelka, zám. kaplan v Lišni.

Mezi Klimkovicemi a Bilovcem rozkládá se v nížině po obou stranách silnice osada Bravantice; lid na mnoze říká Brabantice. Farní chrám osady této zasvěcen jest sv. Valentínů bisk. muč. Od kterých asi dob zde stávalo kostela, nelze na jisto postaviti; může-li se však poněkud víry příkládati pověsti o starém obraze, který posud na faře se chová a o němž se vypravuje, že býval obrazem hlavního oltáře, tedy by již počátkem století čtrnáctého osada tato chrám Páně byla měla.

Starý onen obraz, malba na plátně, představuje Krista na kříži, pod ním stojící matku bolestnou a miláčka Páně, sv. Jana. Ještě níže dvě klečící mužské osoby, z nichž jedna hodnostáře církevního, druhá rytíře představuje. Do celá u spodu na obraze nápis švabachem psaný:

„Dieses Werk zu Lob und Ehren Gottes des Allmechtigen, der heyligen Jungfraw Maria und aller Heyligen, zur Zeit des Ehrwürdigsten Vatters in Christo und Durchleucht Fürsten und Herrn Cunradi Bischoffs zu Breslaw und Hertzogen zur Ols, hat machen lassen der Würdige Herr Heinrich Rohr Cusatz Dumbherr und Official zum Gedechnnis

seiner Eltern und Stifter dieses Altars, im Jahr des Herrn 1343.“

Mimo tento nápis jsou na obraze ještě jiné dva latinkou psané, a sice kolem Marie Panny:

»Virgo Genitrix dei, interpella pro peccatis rei«,

a kolem sv. Jana:

»Sancte Joanne, Apostole Christi, ora deum pro me Joanne tristi.«

Zdá se však, že i titul chrámu několikráte byl změněn. Dle starého obrazu býval snad s počátku titul chrámu: »Nalezení neb Povýšení svatého kříže.« K r. 1671 udává farní památní kniha, že kostel nedávno nově vystavený tři chová oltáře a sice: hlavní Nanebevzetí Panny Marie, druhý Zvěstování Panny Marie a třetí sv. Valentína. Byl tedy té doby titul chrámu: »Nanebevzetí Panny Marie«, jak i Volný ve své topografii se zmiňuje. (Volný, Top. Olom. d. III. díl.) Táž farní kniha uvádí pak k r. 1773, že hlavní oltář roku toho na útraty dobrodinců byl nově postaven a obraz sv. Valentina na plátně malovaný pro něj opatřen. Byl tedy snad teprv od roku tohoto nyní stávající titul chrámu »sv. Valentina« přijmul.

Nynější chrám, jenž v lodi $8\frac{1}{2}^0$ dlouhý a $5\frac{3}{4}^0$ široký, v presbytáři $5^0 2'$ dlouhý a $3^0 1'$ široký jest, byl r. 1779 za pana Františka, Jindřicha, Jana svobodného pana Berečku, a za faráře Jana Jaschkeho pomocí příspěvků dobrodinců sklenut zednickým mistrem Václavem Thallerem z Fulneku a kamením (modrým a bílým) dlážděn. Útraty dlažby nesla svobodná paní Aloysie, Žofie Kotulinská z Kotulinu, konvertitka, vdova po plukovníku; rozena svob. paní Maklier, ze Švedska. Chrám postaven jest presbytářem ke straně východní, kdežto na straně západní ku kostelu přistavena jest věž o pěti patrách, jež má banátou střechu, plechem krytou a korouhvičkou, hvězdou a křížem zakončuje. Korouhvička nese letopočet 1844, kterého roku báně bleskem byla poškozena a tudíž jinou nahrazena.

Okna u věže svrchu jsou okrouhlá, ostatní čtverhranná, dlouhá a úzká. Točité schody dřevěné vedou do věže, v nižto na stolici ze dřeva měkkého jsou zavěseny dva zvony tvaru vykrouženého podle sebe. Na čepcích a hranách mají velmi krásnou ozdobu z lupení. Větší z nich, 30 ct. těžký, má tento nápis:

»O CHRISTEN MENSCH WAN DV
HOERST MEIN GLOKENKLANG

RVE ZV GOTT SAG IHM LOB VND
DANK GOTT WIRD DICH ER-
HOEREN IN ANGST UND NOTH
ERRETEN UND BEWAHREN VON
DEM EWIGEN TOD.«

Mimo to zdobí zvon tento čtyry medailloný. Na jedné straně tři pod sebou. V nejvrchnějším viděti kostel, kříž a před ním klečícího rytíře, za kterým vojenské znaky: prapory, koule, bubny a j. V ostatních dvou erby rytířských rodin, jichž jména nápisy uvádí.

Nápis u vrchu:

»NICOLAUS VON ROR VON ME-
SIBOR VND STEIN HERR AVF
BRVSDORF ROM: KAI: MAIST:
OBRISTER.«

Nápis v pravo:

»MEIN FRAU MVTTER FRAU
ANNA RORIN GEBORNE VON SE-
NIZ VON MACRERWIZ.«

Nápis v levo:

»MEIN HERR VATER DER WOL-
EDLE RITTER HERR CHRISTOF
VON ROR VON MESIBOR AVF
STEIN.«

Na straně protější vrchní nápis zní:

»HANS KNAVE IN TROPFAW HAT
MICH GEGOSSEN ANNO 1632.«

(Pokračování.)

Dary jubilejní

věnované Jeho Eminenci kardinálu Bedřichu knížeti Schwarzenbergovi ku kněžským druhotinám.

Popisuje F. J. Lehner.

B. Mešní konvičky s táckem.

K předmětům vyšíváním, v dřívějších číslech uvedeným, důstojně se řadí práce kovová: konvičky mešní s táckem, kalich, kříž pektorální, agraфа pluvialu a kování missalu.

Konvičky skládají se ze tří částí: z podstavce bohatě článkovaného, z konvičky křišťálové s uchem a kovááním, a posléze z víčka podobně pracovaného.

Šestihranný podstavec vystupuje třemi články, z nichž první jest podnožím přesně profilovaným s gotickými lístky, ostré hrany vlnadně příkrývajícími; druhý krkem s kulatými vypukli-

nami; třetí pak s bohatou římsou tvoří vystupující korunu, jejíž listí gotické nádoby ze skla křišťálového pevně ob-
jímá. —

Konvička křišťálová do podstavce náležitě zasazená má v prostředku kování s perličkami, o které ohonem a drápký opírá se dráče, ucho nádoby tvořící. Otevřený jícen dráčete drží rukověť, spojenou s vrchním kovááním, které se skládá s římsou a vlýsu ornamentovaného, zakončeného věncem lístků do spodu obrácených a křišťálovou nádoby pevně objímajících. Do skla vyryta jest dedikace a rok jubilea velepastýře, jakož i běžící lehký ornament v pásce a s perličkami po obou stra-

nách. Podobný ornament vyryt jest do skla též na obou úzkých koncích nádoby.

Třetím článkem konvičky jest

víčko, skládající se s římsy spodní, s vlysu ornamentového a korunky s gotických listů, z jejíhož středu vystupuje vlastní poklop šestihranný s kulatými

Komponoval a kreslil architekt Jos. Mocker.

vypuklinami, souhlasícími s podobnými tvary na noze. S víčka vyčnívá pěkná růžice, konvičku přirozeně zakončující.

S podobnou nádherou zhotoven jest i tácek. Obrubou bohatě profi-

lovanou obíhá řada perliček. Kruh pro každou konvičku obehnan jest opětne vlastním římsováním, týmž duchem upraveným. Prázdná prostora zbývající mezi konvičkami a profilováním

v kruhu obíhající vyplněna jest významě překrásným věncem s hroznů a

listů révového. Aby konvičky na mísce dobře seděly, jest ve středu upraven

pevný čep. Rohy mezi oběma kruhy zbývající vyplněny jsou podobným listím do trojhranu komponovaným.

Vše — konvičky i miska — zhotoveno jest z ryzého stříbra, v ohni silně pozlaceného a temně leštěného.

O mosaice.

Napsal V. Ptáček.

K mosaice neboli dílu vysazovanému upotřebuje se tuhých těles rozličně zbarvených, zvláště pak kamenův a nýtků ze slitiny skelné, emailu a p. jimi vysazuje se na ploše nějaký obraz nebo vzor.

Takového okrášení byli znali již staří Egypťané, od kterých naučili se umění tomu i vnukové Jakubovi. Povolal jich zajisté Hospodin již na poušti ke stavbě a ozdobě stánku: »Hle, povolal jsem zejména Bezeleche, syna Uri, syna Hur, z pokolení Judova. A naplnil jsem ho duchem Božím, moudrostí a rozumností, i uměním všelijakého řemesla, aby vtipně smysliti uměl, což bykoli řemeslně uděláno býti mohlo ze zlata a stříbra i z mědi. I v řezání kamene drahého k vsazování i v umělém vysazování na dvěře, aby dělal všelijaké dílo.« (II. Mojš. 31, 1—6.) Svatyni svatých obložil Salomoun »zlatem nejčistším, žádné stěny nepomíjeje; i podlahu domu obložil vnitř i zevnitř.« (I. Král. 6.)

Podnebí orientu vůbec toho vyža-

dovalo, aby vykládány byly síně chladnou dlažbou mosaikovou. O nádheře komnat královských v staroperském městě Susan vypravuje kniha Ester (1. 6), vypisujíc slavné hody přistrojené od Asvera krále: »Též čalouny bílé, zelené a z postavce modrého, zavěšené na provázcích kmentových a šarlatových u kroužků stříbrných, na sloupích mramorových; lůžka zlatá a stříbrná na podlaze parfyretové a mramorové, jak na podlaze tak na okolku.« (Rozvaliny paláce toho odkryty r. 1850.)

Nemohlo býti jinak, než že umění musivní záhy došlo oblíby a zdokonalení u Hellenů. V mosaice, barevnými křemínky provedené, stkvěly se podlahy ve chrámech, sloupeních a nádherných síních. Asiatictí Řekové napodobovali podlahu nemetenou, t. j. se zbytky jídel, které po tehdejšímu zvyku při hostině na podlahu se házely.

I v bohatém Římě nebyly mosaikové podlahy žádnou řídkostí. Vykládání dělo se tu buď kostkami neb

deskami čtvercovými, odkud dílo to slulo opus tessellatum neb opus quadratarium. Stěny pak zářily v malbě mosaikové (Opus musivum).

V Pompejích nalezena mosaika téměř v každém domě. Bílá půda z kostek mramorových jest alespoň oživena souměrnými pásky a tvary architektonickými z mramoru černého nebo červeného. Obyčejně jest také slovo »salve« nade dveřmi z barevných kaménků složeno. Zobrazeny jsou často také zápasy gladiátorův a zvířat, výjevy ze života obecného, z mythologie, Bakchos, kentaurové a j.; ale i geometrické ozdoby, jako meandry, rosety a p. Ukázky viz v »Owen Jones, Grammatik der Ornamente« a v prof. Anděla »Das polychrome Ornament.« Tu shledáváme také krásný vzorek (dessin) skelné mosaiky pomp., jež tvoří obal sloupu (inkrustaci).

O pompejské mosaice napsal J. Wünsch ve spisku »Pompeje a Pompejané« na str. 55., jak následuje: »Starší nekladli podlah prkenných jako my; podlahy vyzdívali. Tak se stalo, že podlahy se zachovaly. Upravovala pak se podlaha asi takto: Půda se srovnala a upěchovala, pak vrstva malty jemnou moučkou cihlovou zbarvena tak, že červeně žule se podobala. To prý vynalezli Signinští, proto úprava »opus Signinum« slove. Do čerstvé malty vkládaly se pak dle jistých vzorů pestrobarevné kaménky a kousky cihel. Když to pak stvrdlo, obrusilo a vyleštilo se. Práce tato časem k takové dospěla dokonalosti, že mosaikou vyváděly se znenáhla nejen pěkné nákresey nýbrž i pěkné obrazy, jimžto podnes vším právem se obdivujeme. Nejvýtečnější toho druhu obraz představuje bitvu u Issu. Znalci nemohou se výtečnosti díla dosti vynadiviti.« —

I ve mnohých těch ozdobách jeví se patrná snaha po znázornění reliéfu — dojem rovinné rozlohy Římanům již nevystačoval, což jest důkazem, praví Owen Jones, že vkus Římanů nebyl tak jemný jako jejich učitelů řeckých. Některé podlahy na př. jsou vysazovány kosočtverečnými dlaždičkami bílými, zelenými a černými v ten způsob, že činí vždy tré z těchto kaménků nebo dlaždic dojem jako obraz krychle. Taková podlaha jest sice oku lahodna, ale ozdoba ta není podlaze

přiměřena, protože chození po ostrých hranách krychlí bylo by nepříjemno. (M. Kuchynky »Základové měřictví« str. 78.) Takové mosaiky trojbarevně tělesné ujímá se naproti tomu prof. A. Studnička ve »Průmyslov. kreslír.«, že taková citlivost musila by odkliditi i koberce s květinami a zvířaty. (A to se také u nás děje.) — V době císařské bylo umění to v Římě velmi zdokonaleno. Nasvědčuje tomu mosaika ve vile Hadrianově, složená z kaménků nic větších hlavy špendlíkové. Barva v barvu ponenáhlu přecházela; byla to dokonalá kaménkomalba.

Křesťané ozdobovali mosaikou podlahy, oltáře, okna i stěny chrámové. Od figuralné ozdoby (svatých) na podlaze upustili, když se tomu opřeli někteří otcové, pravíce, že nedůstojno jest šlapati po obrazech svatých.

Vnitřek chrámu byzantských býval velmi nádherný; stěny byly vzácnými mramorovými deskami vykládány a mosaikovou malbou na zlaté půdě mnohdy zcela pokryty. Mosaika hotovená z barevných nýtků sklených, a zlatá půda byla přetřena též průhlednou sklovinou. Při takové barvitosti a takovém lesku ztrácely se strnulé tvary ornamentální i figuralní.

O mohamedánském umění musivním hlásá dosud Kahyra a Alhambra.

Z doby románské jsou krásné mosaiky skelné ve chrámech Sicílie, v Palermě a Monrealu. Vzory jsou tu dosti přímočaré: z diagonál rozličnými směry se křížujících, což upomíná na mosaiku maurickou, aneb ze křivek propletaných, což svědčí o vlivu umění byzantského.

I v Čechách máme drahocenné památky malby mosaikové. V oknech kaple sv. Kříže na Karlštejně byly krásné mosaikové obrazy, představující umučení Páně, z průzračných drahokamů českých, v pozlaceném olově zasazených.

Nejkrásnější ozdoba mosaiková na zdi též ze 14. stol. jest obraz »Posledního soudu« na velechrámu Svato-vítském, kterýž obraz dal Karel IV. shotoviti od umělcův italských (benátských). Kaple sv. Václava ve chrámě tom i obě kaple na Karlštejně vykládány jsou českými drahokamy, stmeleny pozlacenou sádrou, zlatem lemovanými.

Sklená mosaika stala se nerozlučnou kružbě gotické: přiměřené střídání barev světlých a temných, vřelých a chladných, vyrovnání kontrastu spojkami olověnými — a takto docílená harmonie bere se dosud za vzor pro kombinace harmonické. — Mosaiku nyní rozeznáváme benátskou, florentskou a římskou.

Benátská mosaika spojuje malé kostky ze skloviny tmelem barevným. I z malé vzdálenosti jest obraz v tom způsobu provedený úhledný. Napodobují se takto obrazy znamenitých malířů. V novější době provedena jest benat. mosaikou kopie Večeře Páně od Leonardo da Vinci ve velikosti originalu (28' délky). Obraz ten shotoven byl na rozkaz Napoleona I. a jest nyní v kostele Minoritů ve Vídni.

Mosaika florentská větší běře úseky z mramoru, porfyru, hadce, jaspisu a p. v rozličné barvě a podobě, tak že hotoví na př. list, kvítek, plod z jediného kusu. Jest více uměleckému průmyslu nakloněna než malbě, a shotovuje desky stolní, dveřeje, vasy a j.

Mosaika římská skládá menší kousky skloviny různého tvaru. Vedle kopií obrazů zabývá se i musivní ozdobou šperků, nákrčníků, broží a. p. Zvláště stkvostné kopie výtečných obrazů jsou v kostele sv. Petra v Římě. Ve Vatikánu jest již delší čas «oficiální továrna» na mosaiku, hlavně ku potřebám kostelním. Jak takoví dělníci v mosaice dovedou rozeznávat jemné odstíny barev, patrně z toho, že římská mosaika pracuje v 10.000 různých odstínech barevných,

I u nás vyrábějí některé továrny barevná skla a napodobují vzácné kameny.

Mosaika sklená může se takto hotoviti: Na silný papír, na němž jest patřičný nákras na mosaiku vykreslen, kladou se sklíčka, obyčejně podkrojená, na své místo, kdež se lepem provisorně upevní. Potom se ta mosaika obloží okrajem vystupujícím a naleje se na ni asfalt horkem tekoucí. Když vystydně, smyje se papír, a mosaika jest hotova.» (Studnickovy Prům. listy III. 124.)

V širším smyslu lze přičísti k mosaice i desky ankanotické (vpalovací) ze 13. a 14. století. Do měkké hlíny vtlačen byl vzor, a prohlubina

vyplněna jinobarevnou hlinou. Deska po té vypálena a glasurou opatřena. (Viz vzory ve zmíněné »grammatice« a »polychr. ornamentů.«) V Andělově polychr. ornamentů zobrazeno též několik dlaždic majolikových ze chrámu sv. Kateřiny ze 16. století ve slohu renaissančním. Na jedné jest deska s písmeny SPQR (t. j. Senatus populusque Romanus, senát a lid římský, t. j. všecken stát Římský). Slova těch často bylo upotřebeno v dekorativním umění italském.

Mosaikou rozumíme nyní i dlažbu chodníku z drobných kamenů sekaných, dlažbu v kostelích a. j. z dlaždic pískovcových i mramorových různě zbarvených.

Parquetové podlahy, svědčící mírnému podnebí, zhotovují se ze dřeva dubového, ořechového, javorového, jilmového, mahagonového.

Bubeničková továrna na parkety v Praze (v Bubnech) rozesílá cenníky se 25 vzory. Prodává parkety masivní, a to borové, smrkové nebo dubové s křížem, neb dubové fryšové; dubové founirované a dubové founirované a vykládané. Čtverečný metr po 2'67—10 zl. — Při rozličných odstínech téže barvy dlužno míti zření k tomu, aby neztrácel vzorek povahu roviny; světlé části zdají se nám totiž bližší, než tmavé. Při různých barvách spíše tomu požadavku lze vyhověti.

K mosaikovým pracím možno dále přičísti i vykládání ve dřevě (marketerie) již ve starém věku známé a i ve středověku ve chrámech užívané, a intarsii, t. j. mosaiku dřevěnou vkládanou, i vykládání slonovou kostí, perletí a j.

Aby obraz mosaikový ku platnosti přivedl tvar i barvu, dlužno přihlížeti ke vzdálenosti, z jaké mosaiku pozorujeme. Ta okolnost, že v mosaice jsou barvy na malé partie rozloženy, znamenitě přispívá ke harmonii celku, neboť i barvy zvané harmonické ve větších plochách tvrdě se k sobě mají; ale je-li mosaika velmi drobná, mísi se barvy již z neveliké vzdálenosti. Na př. mosaika z červených a žlutých kousků sklených neb emajlových o stranách as 2 mm, jeví se již z dálky 5 m oranžovou.

„Beseda Učitelská.“

Drobné zprávy.

Velehrad náš. Morava i Čechy plesají nad udalostí radosnou, kterou se splnila touha naše dávno kýžená: Velehrad náš starobylý stal se majetkem katolického podporovacího spolku arcidiecese Olomoucké!

Dne 1. listopadu stal se velkostatek Velehradský vlastnictvím jmenovaného spolku a dne 4. t. m. provedlo se odevzdání bývalého zboží klášterského novému majiteli. Přední díky za to patří p. rytíři dru. Al. Šromovi. Cena kupní obnáší million a 400,000 zl., ze kteréhožto sumy dlužno 1,015,926 zl. do dvou let splatiti: ostatních 384 074 zl. vázne jako intabulovaný dluh na statku. Kdo zboží velehradské zná, přisvědčí nám, že to byla koupě velmi výhodná a což více platí, že provedena jest dříve, než se Velehradu zmocnili živlové, jež bez toho již půl Moravy v područí svém majíce, ovšem také na toto dědictví otců našich číhali. Kořist vzácná vyrvána jim na dobro, ba lze nadíti se, že Velehrad následkem udalosti té stane se konečně tím ohniskem, z něhož plameny ducha obrodného budou vycházeti po všem národě našem, aby se vzmužil, zlomil nectné okovy duševní poroby své, a náboženským vděláním povznešen vymanol se z otroctva cizopásných vydrhů.

Neboť koupí Velehradu spolkem katolickým možnou stala se nutná podmínka všeho dalšího rozkvětu Velehradského: aby se totiž zámek Velehradský stal zase klášteřem, kterým býval a řeholníci duchem Cyrillo-Methodějským nadšeni, aby spojenými a vydatnými silami jali se prováděti velikou úlohu, kterou prozřetelnost Boží, jak doufáme, Velehradu přisoudila.

Kéž by již o tisícáté ročníci úmrtí sv. Methoda r. 1885 ve krásné kaplici kapitolní na Velehradě, která nyní za konírnu slouží, shromážditi se mohl sbor statečných mužů všechen život a všechny síly své církvi a národu obětujících! Kéž by nad neznámým tisíciletým hrobem Methodovým vzkříšen k novému životu povstal stánek ducha Methodova — klášter bratří Velehradských, a lid náš co rok putující k Beřlému svému vracel se odtud obrozen, posílen a upevněn ve všem dobrém, znova nabývaje na Velehradě mravní statečnosti a síly.

Nuže, naděje na lepší časy kyne Velehradu i vlasti naší, a naděje vzpružuje a rozhŕňuje mysl i srdce k radostivé činnosti. Chopme se díla každý podle svého způsobu. »Maticе Velehradská« a »Výbor pro oslavu jubilejní r. 1885« chopily se prozatím přípravých prací, podporujmež je ze všech sil! Náš Velehrad ať se stane v pravdě naším! »Hlas,«

Svatý Prokop na Sázavě. Roku 1785 byl zrušen benediktinský klášter svatého Prokopa na Sázavě. Řeholníci byli nuceni opustit toto sobě milé místo a duchovní správa tohoto poutního místa byla svěřena dosavadnímu administrátorovi-fary sázavské P. Martínkovi. Vzácné a drahocenné náčiní chrámové, rozličné drahocenné dary, které sem poutníci z úcty k svatému Prokopu věnovali, mon-

strance, kalichy a podobné věci byly odvezeny do komory královské a dle pověsti bylo jich užito k dotaci biskupství budějovického. Též rameno sv. Prokopa a jeho koflík byl odtud odvezen a po mnoho let nikdo na Sázavě nevěděl, kam tyto památné věci se poděly. Ano i uměle provedené sedes v téměř slohu jako dosavadní mříže před presbyteriem v chrámu sv. Prokopa byly odtud přeneseny do malého a nepatrného kostelíčka v Radošovicích. Polodenní zasvěcený svátek sv. Prokopa byl zrušen — a tak vše ukazovalo k tomu — že v krátké době také úcta k tomuto památnému místu zanikne. V tom smyslu žalně naříká šlechtitý Vavák »Sázava zhylnula — Chotouň se boří; pobožnost minula a zlost se množí.« — Než na dobro a na vždy Bůh nedopustil, aby Sázava zhylnula. Toho svědectvím jsou ti tisícové poutníků, kteří z blízka i daleka rok co rok zase na Sázavu putují a jichž počet zvláště v posledních letech utěšeně se vzrůstá a ještě více vzrůstati se bude.

Klášter sv. Prokopa na Sázavě náležel všim právem mezi nejstarší a nejpamátnější místa posvatná naší vlasti. Ovšem že i zde rozličné bouře, zloba a nevědomost lidská, i sám čas mnohé a nenahraditelné památky dílem zpusťovaly a zničily dílem porušily a poškodily. Přece však zde mnohá a vzácná památka na doby slavné a dávno minulé zbyla a mnohá snad pod rumem pohřbena, zachována jest věkům budoucím. Umění stavitelské zanechalo zde stopy a památky téměř devíti století, od slohu románského až ku gotice a renesanci. Nejstarší památkou stavitelskou jest zde podzemní krypta, zvaná sv. Prokopa. Jest to ono místo, kdež sv. Prokop, přišed na poušť sázavskou, první církvičku vzdělal ku cti Panně Marii a sv. Janu Křtiteli. Gotika jest zastoupena dvěma křížovými kaplemi z nichž jedna se nalezá v kostele, druhá v klášteře, věži, pak obrovskými oblouky spočívajícími na mohutných pilířích. Též i doba renesance mnohé a mistrné dílo nám zde zanechala. Tyto zbytky budov názorně ukazují poutníku někdejší slávu a osudy kláštera sv. Prokopa.

Chrám sázavský chová mnohé a vzácné památky, tak ostatek sv. Prokopa, jeho koflík a obraz.

Při svatořečení sv. Prokopa roku 1204 vyžádal si král pro chrám sv. Víta rameno sv. Prokopa. Tomu přání vyhověl opat Blažej a řeholníci u veliké slávy přenesli tento vzácný ostatek do Prahy. Hrob sv. Prokopa přestál na Sázavě bez porušení bouře husitské. Roku pak 1588 dne 28. května za panování Rudolfa II. a k nalehání biskupa Medka bylo tělo sv. Prokopa ze Sázavy vyzdvíženo a do Prahy do chrámu všech Svatých přeneseno, aby tam, kdež jsou hroby všech svatých národa českého, i Prokopův byl. Když pak roku 1663 se počal klášter na Sázavě znovuzrokovat a úcta k tomuto místu vždy větších rozměrů nabývala, bylo Sázavě navraceno rameno sv. Prokopa, které od roku 1204 v Praze odpočívalo. R. 1714 dne 3. čer-

vence věnoval pak farář zasmucký Sigmund Hlasivec skvostnou uměle pracovanou stříbrnou skříň, do kteréž rameno sv. Prokopa vloženo bylo. Při zrušení kláštera, jak již uvedeno, bylo také odnešeno rameno sv. Prokopa a jeho koflík. Teprve po 27 letech podařilo se panu Vilému Tieglovi vypátrati, že tyto památky v Broumově se nacházejí. Část kosti sv. Prokopa a jeho koflík byly 1812 s velikou slávou do chrámu sv. Prokopa přeneseny a tam na oltáři reliquií uloženy, kdež až do dnes se nacházejí. *O koflíku čili kalichu* sv. Prokopa praví letopisy sázavské, že jest to dílo rukou sv. Prokopa. Koflík jest vrouben ze dřeva jalovcového. Kupa jest té velikosti, jež pojme žejdlík vína a pouze ona jest dřevěná a pozlaceným stříbrem na němž se jemné a umělé ozdoby nacházejí, vroubená. Kupa spočívá na pozlaceném stříbrném podstavci s rozličnými rytými a vypouklými ozdobami. Ku kalichu patří stříbrná pozlacená puklice, která končí v ozdobný kříž. Dle starobylého obyčeje podává se poutníkem po sv. přijímání posvěcené víno v tomto koflíku. Dle letopisů jest to týž koflík, ve kterém sv. Prokop Oldřichu občerstvení podal.

Obraz sv. Prokopa představuje světce, téměř v životní velikosti se zavřenými očima a v plném ornátu opatském. Na první pohled i laik pozná, že jest to asi jistě nejstarší obraz sv. Prokopa, který vůbec máme. Úcta tomu obrazu proukazovaná za všech dob byla a jest až po dnes veliká. Počátkem 18. století po náležitě provedeném kanonickém procesu povolila arcibiskupská konsistoř tomuto obrazu specialem cultum et venerationem. Spolu pak s českým guberniím nařídila, aby počínaje rokem 1711 den 4. července (sv. Prokopa) byl polodenním zasvěceným svátkem pro celou zemi českou. Obrazu tomu byly darovány mnohé a vzácné dary též i nadace na věčné světlo, které před tím obrazem bylo zřízeno. Obraz ten náleží mezi nejdrahocennější památky kostela sázavského a tisícové poutníků před ním dne 4. července vzývají mocného patrona země české sv. Prokopa.

Sázava jest však velepamátnou pro dějiny vývoje křesťanství v Čechách. V 11. století bylo to jediné místo z celých Čech, kde se bohoslužba konala jazykem slovanským. Zde na Sázavě vzalo původ svůj vzácné evangelium Remešské, jehož první část sv. Prokop svou vlastní rukou napsal a jež se po sněmu tridentském stalo korunovačním klenotem králů francouzských.

Jak již z prvu uvedeno, valně utuchla úcta k sv. Prokopu v době josefinské. Procesí na Sázavu i na hrad pražský byla zakázána a stíhána. I jaký div, že za tak žalostných poměrů sv. Prokop, první světec národa našeho, jenž náležitou kanonisací přivtělen byl do počtu svatých, počal se bohužel tratiti z vděčné paměti vlastního národu. Doba ta neutěšená uplynula a úcta k sv. Prokopu a posvátné Sázavě opět oživovati se počala a rok od roku utěšeně se vzdává. A ač byl svátek zasvěcený sv. Prokopa zrušen, přece se světi v celém okolí sázavském, a tiskové spějí na Sázavu z blízka i daleka. A vskutku máme k tomu

nejedné příčiny, abychom se zvláštní láskou ctili a vzývali sv. Prokopa. Zbožní předkové ctili jej co zvláštního zástupce země české a ochránce od pohrom a strastí, které záhubou hrozí předem rolníkovi a pak i stavům ostatním? Minulého roku zkazily úrodu deště — letos parna. Nepřijde-li pomoc s hůry, jaké budoucnosti kráčí vstříc naše rolnictvo! Bůh oslavil sv. Prokopem zemi českou a učinil ho našim ochráncem; jeho ctíme a o přimluvu prosíme a dočkáme se, jak uapsal rolník Vavák »že budou — zlé věci od nás vzaté.«

Tak o letošní pouti sv. Prokopské napsal ctitel svatého patrona do »Čechas«. Nebylo by lze pomýšleti na dostavění chrámu počatého, jakož i na to, aby v klášteře zase usídlila se rodina z řehole sv. Benedikta? Velehrad letošního roku stal se zase Velehradem. Nemohla by svatyně Sázavská navráćena býti sv. Prokopu? Na světě vše jest možné, ujme-li se myšlenky tvrdá lebka česká a ruka ocelová. O myšlence buď přemýšleno! Klášter Břevnovský ještě žije. Nemohl by Břevnov vzkřísiti sv. Prokopa na Sázavě?

Průčelí katedrály Florentinské. Svatyni, k níž Michel Angelo na rozloučenou zvolal: »S Bohem jdu do Říma, abych ti tam sestru zbudoval, větší sice, ale nikoliv krásnější; kostelu, který Arnolfo di Cambio před více než tisíciletím vystavěl, který geniální Giotto podivuhodnou zvonici ozdobil; kostelu, jemuž Brunelleschi jednu s nejkrásnějších, do jista však nejsmělejší kupli světa nasadil, světoznámému kostelu Sa. Maria del Fiore, dostalo se důstojného průčelí architektem de Fabrisem nedávno zesnulým. Bylo slavnostně odhaleno dne 4. t. m. Pracovalo se na průčelí skorem dvacet roků. Velkolepé dílo svědčí zejména o štedrosti panovnické rodiny rakouské. Největším dobrodincem a příznivcem zvěčného mistra De Fabrise již za mládí jeho byl člen císařské rodiny habsbursko-lothrinské arcikníže Leopold II. Ale také dílo samé těšilo se z podpory člena rakouské rodiny císařské. Vedle papeže Pia IX. má o dokonání monumentálního díla největší zásluhy Leopold II. nejstarší syn, arcikníže Ferdinand IV., arcivojvoda toskánský. Ač trůnu zbavena a od r. 1859 z Toskánska vypuzen, získal si knížecí munificenci s papežem o dílo tolik zásluh, že znaky obou stkvějí se na průčelí »ad perpetuam rei memoriam.« Při odhalení nebylo však průčelí ještě zcela dokonáno. Schází dosud podstatná část vrchní. Zvěčnělý mistr De Fabris předložil svého času dva návrhy stejně velkolepé a k celku se hodící. Průčelí proto již nyní se odhalilo, aby snáze bylo lze rozhodnouti se pro jeden z obou návrhů.

Mladovlašská láska k umění a starožitnostem. Několik dní před tím, dne 28. listop., zahřměla o 6. hod. večerní v Římě hromová rána. Okna a domy kolkolem »fora trajanského« silně se otřásly. Lidé rychle vyběhli z domů a spatřili velkolepý sloup trajanský kouřem zahalený. Strážníci a četníci našli již jen zbytky veliké bomby. Neznámý krasolibec mladovlašský a milovník starožitností měl patrně namířeno

na sv. Pavla, jehož socha na sloupu hlásá vítězství kříže a osvěty křesťanské. Měla být pohřbena v antických ssutinách věkových. Světová památka, která přechkala válečné bouře tolika století, velkolepý pomník, který i srdce barbarů obměkčil, že mu neublížili, Novovlachem měla vzít za své. Kdož ví, zdali za prvním pokusem nezdařeným nebude následovati druhý a třetí, až dílo se zdaří. Slávu starých Římanů smazati a a zničití hledí Mlado-Říman. O ironie osudu! Tak daleko již dospěla novověká osvěta. Co staří s nemírným nákladem zbudovali, mladí prachem a dynamitem do povětří vyhoditi usilují. Nechte růsti novověkou osvětu tímto směrem ještě čtvrt století a Evropa bude pouští. Města proměněna budou v spousty rumu. »Zde stával chrám sv. Víta Karlem IV. započatý!« — dozví se cizinec, který náhodou na Hradčany zabloudí, — tam dole na druhém břehu Vltavy, kde jest ta veliká hromada kamení, pyšně vypínalo se divadlo Národní, co »národ sobě« zbuďoval. Internacionála odklízí všechno, co jí v cestě stojí, sochu svatého Pavla i sloup Trajanův, chrám i divadlo. Coji jest po umění!

Žiti! Hodovati! Toť naše vlastenectví! Toť naše osvěta! Vždyt není Boha a není dábla, není nebe a není pekla Rozkoš! Toť novověká filosofie!»

Kdo vítr rozsévá, bouří kliditi bude! Bude! Bude!

Makart přestává býti modlou. Nabažili se již nahoty. Umělec v bahně se brodicí lidem slušným se již zošklivil. Umění tendenční přestává býti uměním. Klesá na stupeň sprostého vředlkářství. Není již ani řemeslem. Umělec zbaviv se ideálu propadá hmotě. A s hmotou sám bývá zahrabán. Aureola jeho jest z pouhého pozlátka. Leskne se jen do prvního deště. Jakmile zmokne, jest po lesku. Na světě stálosti má jen to, co zbudováno na odvěkých zásadách pravdy a krásy. Max Lewer nedávno v »Politice« na Makarta si posvítil. Soud jeho shoduje se s tím, co redaktor o Makartském adamitsvi v »Methodu« psával.

Příště tuto se uveřejní posouzení spravedlivé. Kéž umělci čeští zůstanou věrnými ideálům! Všíliká tendenčnost jest na újmu krásy a ceny trvalé. »Method« vždy svědomitě všimati si bude vývoje uměleckého.

Lehner.

Z akademie křesťanské.

Odbor umělecký.

Zpráva za měsíc listopad.

I. Vyřizené záležitosti.

Práce kovové. Kalich s drahokamy okrášlený: pro dp. Jos. Moca, faráře v Malešovicích na Moravě. — Pozlacení v ohni: kalicha a monstrance: pro dp. Ant. Kupku, faráře v Borově; kalicha: pro dp. Vikt. Bezděku, konventuala v Želivě. — Oltářní svícny: pro dp. Fr. Chaloupeckého, faráře v St. Kolině a J. M. nejdůst, pana biskupa hraběte Fr. Schönborna.

Paramenty. Kasule; fialová pro vdp. dra. Fr. Krásla, ředitele chlapeckého semináře v Praze; fialová: pro dp. Vikt. Janatschka, faráře v Jeníkově; tři fialové: pro nejdůst. kapitolu na Vyšehradě; červená ze zlatého brokátu: pro J. M. nejd. pana biskupa hraběte Fr. Schönborna. Pluvialy: černý pro dp. Václ. Čermáka, faráře v Ratajích, a pro důst. farní úřad v Stodě; červený: pro J. M. nejd. p. biskupa hraběte Fr. Schönborna. — Vela: zlatem vyšitě: pro vysokorod. pana barona Egona Schönberga v Červ. Schönbergu v Sasku, pro J. M. nejd. p. biskupa hraběte Fr. Schönborna, pro blahor. paní Annu Zweigeltovou v Krásné Lípě a pro dp. Fr. Novotného, kaplana v Záhřebu na Moravě. — Mitra pretiosa, rukavičky a sřevíce bohatě zlatem vyšitě dle nákresu pana arch. Mockra pro nejdůst. pana biskupa hraběte Frant. Schönborna od osvicené hraběcí rodiny Schönbornů. Mitra ze zlaté látky a tři hedbávné mitry, tři fialové hedbávné birety a rozličné věci: pro J. M. nejd. p. biskupa hraběte Fr. Schönborna. — Stoly: pro dp. Vikt. Janatschka faráře v Jeníkově. — Antependium bílé, červené, fialové a zelené: pro nejdůst. pana biskupa hraběte Fr. Schönborna. — Koberec na stupně oltářní: pro vdp. dra. Fr. Krásla, ředitele chlapeckého semináře v Praze, pro dp. Václ. Čermáka, faráře v Ratajích a pro dp. Fr. Buška, faráře v Kamenné Horce.

II. Nová objednání.

Práce kovové. Kalich: dp. Tom. Zeman, farář ve Velharticích. — Pozlacení: staré gotické velké monstrance: dp. Jan Bečka; kaplan ve Frenštátě na Moravě; monstrance, ciboria a lampy: dp. Jan Schmit, farář ve Chvaleticích na Moravě; starého gotického kalichu: vdp. Václ. Mostecký, děkan ve Vodňanech, kalichu: dp. Karel Geringer, farář v Pohledu. — Nádobky na olej: dp. Vikt. Janatschka, farář v Jeníkově a dp. Jan Klívohlávek, farář v Jablonném. — Patenku k nemocným: dp. Jan Klívohlávek, farář v Jablonném. — Ostensorium: dp. Edm. Langer, bibliotékař v Děčíně a vdp. dr. Leopold Kotrbelec, děkan v Poděbradech. — Svícny oltářní: dp. Fr. Bušek, farář v Kamenné Horce, dp. Jos. Thun, farář v Ousově a dp. Fr. Utíkal, administrátor v Nemčicích. — Mešní konvičky: dp. Jan Kosek, farář v Pravoníně; se stříbrným kováním: blahor. paní baronka Skalová.

Rozličné. Kříž: dp. Flor. Scharwost, katecheta v Praze. — Anděly a tři kříže: dp. V. Šrámek, farář v Olešce. — Harmonický zvonek: dp. J. Kosek, farář v Pravoníně. — Missal: J. M. nejd. pan biskup hrabě Fr. Schönborn a dp. A. Glatz, farář v Liboticích.

Paramenty. Celý bílý a červený ornát, 4 červené, 2 bílé a 2 fialové kasule: vdp. Dr. Leop. Kotrbelec, děkan v Poděbradech; drahocennou, bohatě zlatem vyšívanou: dp. Fa. Bušek, farář v Kamenné Horce na Moravě; bílou bohatě zlatem a hedbávím vyšitou a červenou sváteční: dp. Fr. Novotný, kaplan v Záhřebu na Moravě; bílou a červenou: dp. Jos. Moc, farář v Malešovicích na Moravě. — Pluvialy: bílý, červený a černý: vdp. dr.

Leop. Kotrbelec; bílý: dp. Lohel Schmidt, sekretář na Strahově. — Nebesa: vdp. dr. Leop. Kotrbelec, děkan v Poděbradech. — Štolu vyšitou: dp. Fr. Novotný, kaplan v Zábřehu. — Antipendium nádherné, bohaté vyšité: dp. Fr. Bušek, farář v Kamenné Horece. — Korouhve: dp. dr. Leop. Kotrbelec, děkan v Poděbradech. — Komže pro kostelníky a ministranty: vdp. dr. Leop. Kotrbelec, děkan v Poděbradech, dp. Václ. Čermák,

farář v Ratajích, dp. Jos. Thun, farář v Ousově a dp. Fr. Prgelík, farář v Klomíně. — Příkrov: dp. Václ. Čermák, farář v Ratajích a důst. farní úřad v Stodě. — Polštáře na oltář: blahor. pan Václ. Böhm, přednost v Protivíně, důst. farní úřad v Kdosavě, dp. Jos. Thun, farář v Ousově, dp. Jan Mikulec, farář v Tvrdonicích a vyšivané skvostné dp. Fr. Bušek, farář v Kamenné Horece.

Zpráva za měsíc prosinec.

I. Vyřízené záležitosti.

Všechny potřebné kostelní paramenty a nádobí pro nově zřízenou kapli zemského blázince v Dobřanech.

Práce kovové. Kalichy: stříbrný bohatě ozdobený: pro dp. Fr. Vypleta, koop. ve Vlkosí, J. Milost' nejdůst. pana biskupa Dra. Fr. Bauera v Brně a sl. patronátní úřad v Březně. — Ciborium: pro J. Milost' nejdůst. pana biskupa Dra. Fr. Bauera v Brně a důst. farní úřad v Trnavě, Morava. — Pozlacení kalichu: pro vdp. Karla Hájka, děkana v Domažlicích, pro dp. Jana Bisa, faráře v Pouchově a pro dp. Jos. Funke, kaplana v Liberci. — Postříbření lampy: pro dp. Ad. Glatze, faráře v Liboticích. — Patenky k nemocným: stříbrná: pro dp. Jos. Steffka, kaplana v Předmostí na Moravě, a pro dp. Jana Bisa, faráře v Pouchově. — Nádobky na sv. oleje: stříbrná: pro dp. Jos. Steffka, kaplana v Předmostí na Moravě; pro vdp. Karla Hájka, děkana v Domažlicích a pro vys. uroz. paní baronku Stillfridovou v Praze. — Pacifikal: pro dp. K. Beera, faráře v Dlouhé Lhotě. — Kaditelnice: pro dp. Jos. Bisa, faráře v Pouchově. — Svícnu oltářních šest: ctih. úřadů v Praze. — Lustr: pro dp. Ant. Dudíka, faráře ve Vyškově na Moravě.

Rozličné. Harmonické zvonky: pro dp. Jana Bisa, faráře v Pouchově, pro blahor. p. Josefa Rösslera v Sonneberku, pro dp. Jana Bílého, faráře v Kobylí na Moravě, pro kapli c. k. vojenské invalidovny ve Vídni, pro dp. Al. Krienera, faráře ve Vlachovicích, pro dp. Mat. Hagena, faráře v Kostelci, pro dp. Jana Hůrského, faráře v Předbořicích a pro dp. Gust. Jelínka, faráře v Brandýse nad Orlicí.

Paramenty. Kasule: bílá: pro dp. Klem. Markraba, faráře v Druží; červená a fialová: pro dp. Jana Bílého, faráře v Kobylí na Moravě; bílá a červená: pro důstoj. piaristickou kolej v Praze; drahocenné pro J. Jasnost vysokor. pí. kněžnu Schwarzenbergovu a pro vysokor. pí. baronku Skal-Puteani. Pluvialy: skvostný, bohatě zlatem vyšitý: pro dp. Jos. Steffka, kaplana v Přerově. Není mnoho takových obcí jako Předmost, kde zbožní farnici se největší ochotou tak hojných milodarů k pořízení co nejskvostnějších paramentů a bohoslužebných nádob poskytují; neboť v posledních málo letech se mnoho tisíc zlatých k tomuto účelu věnovalo. Červený: pro dp. Ant. Špále, faráře v Mirošově. — Vela: bohatě vyšivaná: pro ctih. sestry Srdce Pána Ježíše na Smíchově, pro vysokor. hraběnku, pí. Hartmanovou a pí. baronku

Ubelli v Praze. — Štolý: pro dp. Fel. Kocha, faráře v Chotěšově a pro dp. Fr. Drašara, kaplana ve Žďaru. — Bursy k nemocným: pro farní úřad v Třebíči, pro dp. Ign. Künstlera, faráře v Hradisku a pro dp. Al. Krienera ve Vlachovicích. — Plášťík na ciborium: pro důst. farní úřad v Trnavě. — Korouhve: pro dp. Ant. Dudíka, faráře ve Vyškově na Moravě a pro dp. Jos. Bukovského, faráře v Horece. — Polštáře oltářní: pro dp. Ad. Glatze, faráře v Liboticích a pět párů pro dp. Fr. Krupku, faráře ve Vel. Hlasivu. — Koberce na stupně oltářní: pro chrám Páně v Podrsamu. — Příkrov: pro dp. Jana Bisa, faráře v Pouchově.

Prádlo kostelní. Alby: pro dp. Jak. Přechtěla, kaplana v St. Boleslavi a pro dp. Fr. Drašara, kaplana ve Žďaru na Moravě.

II. Nová objednání.

Ciborium stříbrné: dp. Jos. Načeradský, farář v Křepicích na Moravě; Patenky k nemocným: dp. Ign. Künstler, farář v Hradisku na Moravě; stříbrné: dp. Al. Kriener, farář ve Vlachovicích a dp. Jos. Načeradský, farář v Křepicích na Moravě. — Nádobky na sv. oleje: tři pohromadě a jednotlivou stříbrnou: dp. Jos. Načeradský, farář v Křepicích na Moravě a dp. Al. Kriener, farář ve Vlachovicích na Moravě. — Kaditelnice: dp. Jos. Tangel, farář ve Chvalenicích. — Lampu: dp. Jos. Tangel, farář ve Chvalenicích. — Svícny oltářní: šest gotických: dp. Jos. Souhrada, farář v Chudenicích. — Mešní konvičky: dp. Jos. Načeradský, farář v Křepicích. — Missale: blahor. p. Jos. Rössler v Sonneberku.

Paramenty. Celý červený ornát: dp. Ludv. Čermák, kaplan v Tišnovicích na Moravě. — Kasule: bohatě vyšivanou bílou: blahor. p. Jos. Rössler v Sonneberku; červenou, černou, fialovou a zelenou: J. Milost' nejdůst. pán biskup Dr. Fr. Bauer v Brně: bílou, bohatě vyšivanou, červenou a zelenou: dp. Jos. Načeradský, farář v Křepicích; tomuto velmi horlivému knězi se opět podařilo značnou částku mezi svými zbožnými farníky sebrati, a s neličenou radostí jimi pořídil důstojné věci pro chrám Páně. — Dalmatiky a kasuli: vysokor. pí. hraběnka Lažanská v Praze. — Pluvialy, dva bílé: dp. Jos. Molitor, farář v Chicagu. — Korouhve: dp. Fr. Hoppe, farář v Boroticích a dp. Jan Muchka, farář v Jilovém. — Skvostný spolkový prapor: dp. Vil. Čáka, farář v Chicagu v Americe.

Opozdně vydání čísla tohoto zaviněno jest neomluvitelnou liknavostí závodu, jemuž reprodukce ilustrací svěřena byla.

„Method“ vychází vždy 30. každého měsíce. Předplatné, jež činí poštovní zásilkou na celý rok 2 zl., na půl leta 1 zl., přijímá pouze na jednu z těchto dvou dob administrace v Karlíně, číslo 234. Jen frankované listy se přijímají. Rukopisy redakci zaslané nevracejí se. Dopisy, týkající se redakce, buďtež zasílány F. J. Lehnerovi franco, v Karlíně, č. 234. Reklamáce zasílány buďtež do expeditce: Akademie křesťanská v Praze, Retězová ulice číslo 223.

Nákladem vydavatelovým. — Kněhtiskárna Politiky v Praze

Pozvání ku předplacení.

Rok 1883 se polepšil. »Methodu« roku tohoto přibýlo 53 nových předplatitelů. Bohu díky! Jak ze seznamu předplatitelů dále uvedených se vidí, přibýlo jich v Čechách 25 (a to vesměs z arcidiecése pražské), na Moravě 57 (v arcidiecési olomoucké 18, v diecési brněnské 39), ve Slezsku 1.

Dle počtu výtisků přibýlo tedy předplatitelů vlastně 83; Počítají-li se však dva s polovičním předplatným za jednoho, přirostlo »Methodu« 61 nových předplatitelů. Zaplať Pán Bůh za to! Jen když se to jednou hnulo. Doufám pevně v Boha, že příliv se již nezastaví. Počet přátel roste a tím i nová přízeň.

V ročníku příštím zahájena bude nová řada monografií. Jest žádoucno, aby byly opatřeny potřebnými nákresy. Návrhy a prosby o tom uvede redaktor v prvním čísle ročníku příštího. Bude tedy

X. ročník „Methoda“

vycházeti jako dosud každého měsíce. Předplatné (2 zl. na celý rok) přijímá redakce »Methoda« v Karlíně č. 234.

Novým předplatitelům nabízejí se veškeré dřívější ročníky za cenu poloviční, kterou ku žádosti jednotlivců redaktor i ve lhůtách přijímá.

Lehner.

Seznam P. T. předplatitelů na IX. ročník „Methoda“.*)

Čechy: (319)

Arcidiecése Pražská (169)

J. Em. kardinál arcibiskup kníže Švarzenberk (1 výtisk).

Praha.

Praha.	Počet výtisků	Počet výtisků	
Alumnové semináře**)	32	Nekvasil Václav, podnikatel staveb v Karlíně	1
Barvitijs A. V., architekt	1	Nykles Václav, farář	1
Baum Ant., architekt	1	Pohl Fr., P., farář	1
Binder Josef, vicedirektor semináře	1	Razák Fr., kanovník a farář	1
Borový Klem., Dr., kanovník	1	Residence Tov. Jež.	1
Cyrillo-Methodějské knihkupectví	4	Rohlenova Karola, soukromnice	1
Drozd Frt., profesor	1	Ředitelství akad. gymnasia	1
Eckert Fr., kaplan	1	Ředitelství c. k. české reálky	1
Dr. Grégr a Dattel, knihkupectví	1	Ředitelství obec. real. gymnasia	1
Havlů J., kanovník a farář	1	Sequens Fr., rektor akademie malířské	1
Hodík V., farář u sv. Vít	1	Smolik Rup., Dr., c. k. univ. prof.	1
Hora Ant., kanov. metrop.	1	Soukup Fr., farář	1
Hůlek J., kněz na odpočinku	1	Stránský Josef, farář	1
Huspeka F., velmistr řádu křížov.	1	Světlik Václ., profesor a kanovník	1
Jireček Jos., J. Exc., ministr m. sl.	1	J. O. Karel hrabě Schönborn	5
Kalousek Jos., Dr., c. k. prof. univ.	1	Šimek L. F., sochař	1
Karlach Mik., Dr., kanovník	1	Šindelář Ant., kooperátor	1
Kautsch Ed., zlatník	1	Štulc Václav, probošt	1
Kebrle Ant., vikarista	1	Schmitt Lohel, P., sekretář praem.	1
Kočí Fr., kanovník	1	Schwarz Karel, kanovník metrop.	1
Koblasa Justin, P., převor praem.	1	Tengler Jan, střelbník	1
Küffer Albert, ryt. z Asmansville, gen. vikář	1	Umlauf Josef, P., kaplan	1
Labler Auritius, P., farář	1	Warter F., podpřevor maltézský	1
Lenz Ant., Dr., kanovník	1		89
Lüssner Moric, c. k. rada mistodržitelský	1	V arcidiecési:	
Micka Fr., kanovník	1	Appel Karel, farář v Potvorově	1
Mocker Jos., architekt	1	Auerhan Fr., děkan v Zlonicích	1
Münzberger Bedř., architekt	1	Bejvl Š., farář ve Vlnohři	1

V arcidiecési:

Appel Karel, farář v Potvorově	1
Auerhan Fr., děkan v Zlonicích	1
Bejvl Š., farář ve Víně	1

*) Seznam tento uspořádal redaktor ze své knížky předplatitelů. Při seřadování dle diecése snadno lze pochybti. Kdyby tedy náhodou některý z p. t. panů předplatitelů vynechán byl, račiž laskavě redaktora na poklesek upozorniti, aby chybu napravil.

**) Alumnům seminářů snižuje redaktor předplatné na polovičku.

	Počet výtisků		Počet výtisků
Beneš Václav, kaplan na Klecanech	1	Meloun Josef, farář v Okrouhlici	1
Bernard Jan, far. v Černoušku	1	Moc Josef, kaplan v Budyni n. O.	1
Bejček Jan, kaplan ve Třech Sekerách	1	Moravec Fr., děkan v Uhřetěvsi	1
Bláha Matěj, farář v Hradešíně	1	Neumann Bedřich, kaplan v Schmiedebergu	1
Bořický Ferd., farář na Proseku	1	Opatrný Fr., farář v Senomatech	1
Bucek Ant., hr. správce na Peruci	1	Opp Josef, farář v Slavětíně	1
Čermák Václav, kaplan na Smíchově	1	Pazour Karel, farář v Tuchoměřicích	1
Černohouz Jan, děkan v Budči	1	Petráš Josef, děkan v Kostelci n. Lab.	1
Čtrnáctý Frant., farář v Rabštejně	1	Petráš Matěj, farář ve Svárově	1
Chalupecký Frt., farář v St. Kolíně	1	Pixa Frt., kaplan ve Vrbně	1
Chlupáč Jan, farář v Ohařích	1	Plevka Jan, arciděkan v Plzni	1
Chvalkovský Fr., kaplan v Radnicích	1	Pracner Josef, farář v Mukařově	1
Daneš Fr., kanovník a děkan na Peruci	1	Preclík Fr., farář v Klomíně	1
Glask Ant., vikář v Kouřimi	1	Prskavec Jan, kaplan v Schlaggenwaldu	1
Dvořák Alois, kooperátor v Horn. Stupně	1	Přecechtěl Jakub, kaplan v St. Boleslavi	1
Dušek Jan, kaplan v Neustadtlu	1	Průša Ant., farář v Týniči Pannenském	1
Dyskant Josef, farář ve Višerovicích	1	Rajský Jan, farář ve Svojsčicích	1
Ehrenberger Frt., kanovník a farář v Mýtě	1	Ráž Jan, hraběcí správce v Slavětíně	1
Eybl J. Ev., farář v Křečhoři	1	Rošícký Frt., farář v Libšicích	1
Freer Ant., kaplan v Donawitzu	1	Ředitelství reálného gymn. v Plzni	1
Havlák Vil., admin v Jankově	1	Sládek Josef, kaplan v Svojsčicích	1
Honejšek Václ., farář v Kojeticích	1	Spálenka Anselm, P., v Hájku	1
Hoppe Frt., farář v Boroticích	1	Starosta K., farář v Stolmíři	1
Jedmen Jan, vikář v Budyni n. Oh.	1	Svoboda Jan, děkan v Kolíně	1
Ibl Kašpár, kaplan v Radnicích	1	Škarda Stan., P., farář v Mariánských Lázních	1
Kačerovský Ant., kanovník v St. Boleslavi	1	Šoulavý Karel, kaplan v Benešově	1
Kandler Josef, děkan v Slaném	1	Špale Ant., farář v Mírošovech	1
Karel Jan, kaplan v Minicích	1	Štědrý Fr., kaplan na Peruci	1
Kareš Fr., farář na Vošanech	1	Teyzar Václav, hrab. pokladník na Peruci	1
Karlík Hugo, P., převor v Teplé	1	Vilím Josef, farář v Praskolesích	1
Kebrle Josef, kaplan v Uhřetěvsi	1	Vobrátil Josef, kooperátor v Roudnici	1
Kocmich Martin, kaplan ve Vršovicích	1	Vodička Fr., hr. kontrolor na Peruci	1
Konáš Filip, farář ve Vranově	1	Vodrážka Max., farář ve Zdicích	1
Körbl Benedikt, kaplan v Radonicích	1	Vojáček Fr., kaplan v Staré Boleslavi	1
Kratochvíl Václav, farář ve Vraném	1	Vokoun Rud., knihkupec v Slaném	1
Krotký Matěj, farář v Třebetově	1	Zbejval Josef, kooperátor v Zbraslavi	1
Kubr Václav, kaplan v Dobřichovicích	1	Žáček Fr., kooperátor v Zbraslavi	1
Liška Václav, farář v Uhřetěvsi	1		
Ludvík Jakub, farář v Ouneticích	1		
Malec H., farář v Ovenci	1		
		Úhrnem 169.	80

Diecése Litoměřická. (35)

J. M. biskup Dr. Emanuel Schöbl (1 výtisk).

Litoměřice.

Alumové semináře	16
Schindler Fr., Dr., prof. theol.	1
	18

Diecése:

Beitler Vojtěch, farář v Markvarticích	1
Beran Václ., kaplan ve Vysoké	1
Hassmann Karel, kooperátor v Johannisbergu	1
Kerka Karel, děkan v Libochovicích	1
Kondelík Fr., farář ve Mšeně	1
Němeček Josef, vikář v Loukově	1
Nevečeřal Čeněk ve Všebořicích	1

Oplť Václav, kaplan v Libochovicích	1
Pitra P. O., kněz v Libáni	1
Salát Jan, Dr., farář v Kováni	1
Strnad Petr, farář v Čečelicích	1
Svoboda Josef, děkan v Turnově	1
Šolc Fr., far. v Brožanech	1
Šourek Jan, děkan v Chorušicích	1
Telleš Fr., farář v Skalsku	1
Tichý Kajetán, učitel v Turnově	1
Veselý Fr., farář v Řepíně	1

Úhrnem 35.

17

Diecése Králové-Hradecká. (67)

J. M. biskup Dr. Josef Jan Ev. Hais (1 výtisk).

Hradec Králové.

Bohoslovci semináře	1
Ehmer Jan, gymn. katecheta	1
Fiala Fr., kanovník	1
Frodl Ant., rektor semináře	1
Frýdek Ant., kanovník	1
Kerner Frt., protokolista	1
Kryšůfek Fr., Dr., prof. theol.	1
Musil Matěj, spirituál semináře	1
Pospíšil J., knihkupectví	2
Ruth Vinc., bisk. ceremoniář	1

Ředitelství vyšších reálných škol	1
Suchánek Ant., vicerektor semináře	1
Šrůtek Josef, kanovník	1
Tondl Fr., katecheta	1

16

Diecése:

Bareš Josef, farář v Loukově	1
Bezděka Viktor, P., archivář v Želivě	1
Bouchal A., farář v Chlebicích	1
Danielis Otto, zám., kaplan v Litomyšli	1
Dvořák Ant., farář v Nebovidech	1

	Počet výtisků		Počet výtisků
Dvořák Št., kaplan v Luži	1	Nechvíle Jan, farář v Dašicích	1
Hakl Bohumil, děkan v Hořicích	1	Novák Ant., vikář ve Veliši	1
Hejtmánek Jan, farář v Korouhvi	1	Nováček Vojtěch, vychovatel v Červ. Pečce	1
Hráše J. K., c. k. šk. inšp. v Nov. Městě n. M.	1	Nývlt Method, P., v Želivě	1
Illem F. A., farář v Zbraslavicích	1	Pašek J., knihkupectví v Jičíně	1
Javůrek Fr., děkan v Heralci	1	Pejčoch Ludolf, kaplan v Humpolci	1
Jeřábek Fr., katecheta v Chlumci n. C.	1	Eduard z Pelhřimovských, farář v Úpici	1
Kalaš Václav, farář v Hněvčevsi	1	Pohl Jan, kaplan v Borohrádku	1
Kaplan Josef, farář v Čáslavi	1	Příbyl Josef, katecheta v Jičíně	1
Kašpar Josef, farář v Telecí	1	Reálné vyšší školy v Kutné Hoře	2
Klein Jan, děkan v Čiňovsi	1	Rozšlapil Josef, farář v Opočně	1
Klein Josef, bisk. notář v Oboře	1	Skokan Ant., vikář v Týništi	1
Knapp Antonín, admin. v Oumyslovicích	1	Sucharda Ant., sochař v Nové Pace	1
Knob Josef, farář ve Vejvanovicích	1	Švoboda Josef, farář v Čihošti	1
Kofránek Josef, kaplan v Č. Třebové	1	Štípek Jan, kaplan v Chlumci n. C.	1
Kollegium profesorů praem. v Ném. Brodě	1	Uhlíř Václav, farář v Jesenici	1
Král Václav, kooperátor ve Vratslavi	1	Vančura Ant., děkan v Ném. Brodě	1
Krátký Čeněk, farář v Lovčicích	1	Váško Jan, kaplan v Brandýse n. Orl.	1
Krunert Blažej, kaplan v Poděbradech	1	»Včela«, archaeol. spolek v Čáslavi	1
Louvar Leop., sochař v Ném. Brodě	1	»Vocel«, archaeol. spolek v Kutné Hoře	1
Mádr Josef, kaplan v Přepychách	1	Vokál J., v České Třebové	1
Macháček Fr., katecheta v Čáslavi	1	Zelenka Josef, kaplan v Luži	1
Mazáč Leopold, vikář v Poličce	1		
		Úhrnem 67.	51

Diecése Budějovická. (48)

J. M. biskup Frant. de Paula hrabě Schönborn (1 výtisk).

Budějovice.

Benninger R., knihkupectví	1
Skočdopole Ant., Dr., prof. theol.	1
Špelina Petr, Dr., rektor semináře	1
	4

Diecése:

Benák Martin, farář v Horním Záhoří	1
Bezděka Václav, farář v Dobří	1
Brejcha Jan, farář v Stříbrných Horách	1
Duben Jan, vikář v Nezamyslicích	1
Fremund Josef, farář v Chelčicích	1
Formánek Josef, arcikněz, vikář no Týnci	1
Hašek Václav, kooperátor v Hluboké	1
Hejna Josef, farář v Opořanech	1
Hlinka Vojtěch, bisk. notář na Hrádku	1
Hloušek Aug., učitel v Horní Cerekvi	1
Hůlka Josef, admin. u sv. Kamene	1
Chochole Jan, farář v Krasilově	1
Kamarýt Heřman, kaplan na Svěrazi	1
Kamarýt Bedřich, farář v Deštné	1
Klouček Martin, farář v Blsku	1
Konrád Karel, prof. gymn. v Táboře	1
Kovář Josef, farář ve Svojsicích	1
Lešetický Jan, farář v Němčicích	1

Macek Václav, katecheta v Soběslavi	1
Mocker Adolf, stavitel v Hluboké	1
Mostecký Václav, vikář ve Vodňanech	1
Mrštík Josef, farář v Kláštere	1
Ondok Jan, kaplan v Bavorově	1
Pekárek Josef, děkan v Blatné	1
Pokorný Ferd., farář v Křakau	1
Rodler Adolf, farář v Husinci	1
Ričák E. V., děkan v Přesticích	1
Svoboda Fr., katecheta ve Vodňanech	1
Šmat Fr., spirituál v Horažďovicích	1
Štiller Fr., farář v Plánici	1
J. J. Karel kníže Švarcenberk	5
Švéda Jan, vikář v Prachaticích	1
Tanzer Matěj, kaplan v Husinci	1
Toušek Fr., děkan v Třeboni	1
Vačkář Josef, děkan Soběslavi	1
Valenta Jan, kaplan v Štěkni	1
Vorel Václav, děkan v Bechyni	1
Zbonek Vendelín, farář v Štěkni	1
Zachar Fr., farář v Dobré Vodě	1
Ziegloser Matěj, farář v Strašini	1

44

Úhrnem: 48.
Čechy úhrnem: 319.

Morava: (156)

Arcidiecése Olomoucká. (71)

J. Em. kardinál-arcibiskup Bedřich landkrabě Fürstenberg (1 výtisk).

Olomouc.

Alumnové semináře	28
Heidenreich Pius, kanclíř konsistorní	1
Hölzel Ed., knihkupectví	1
Knihovna bohoslovců československých	1
Knihovna seminářská	1
Kubiček Jan, kooperátor	1
Pötting Emanuel, hrabě, probošt kapit.	1
	35

Arcidiecése:

Bilčík Karel, farář v Rokečnici	1
Blažek Vilém, ředitel semináře v Kroměříži	1
Břečka Jan, farář ve Frenštátě	1

Čech Jan, farář v Hranicích	1
Dokoupil Jan, exposita v Podhoří	1
Domluvil Ed., katecheta ve Val. Meziříčí	1
Grmela Josef, kooperátor v Dol. Štěpánově	1
Halda Drah., farář v Dolním Újezdě	1
Harna Ferd., kaplan v Holici	1
Hoch Fr., farář v Horním Újezdě	1
Jeřábek Fr., c. k. okr. ingénieur v Uh. Hradišti	1
Ilkovič Ant., kaplan v Mohelně	1
Indrák Josef, kooperátor v Příboře	1
Kaláb Jan, kaplan v Miloticích	1
Kragczy Bedřich, místoděkan ve Zborovicích	1
Kricner Al., duch. správce v Hochštýně	1
Kubánek Jan, kaplan v Kojetíně	1

	Počet výtisků		Počet výtisků
Lžičář Josef, farář v Plumlově	1	Surma Konrád, farář v Černotíně	1
Mrázek Florián, kaplan v Hranicích	1	Tesař Petr, farář v Halenkovicích	1
Nepustil Ignát, kaplan ve Zlíně	1	Utikal Josef, kooperátor v Kojetíně	1
Otáhal Leopold, farář v Nezamyslicích	1	Vepřek Jan, kaplan v Kokorách	1
Porázil Fr., kaplan v Určicích	1	Vychodil Jan, kooperátor na Velehradě	1
Procházka Fr., kooperátor ve Val. Meziříčí	1	Vychodil Josef, kooperátor v Uhersk. Ostrohu	1
Ředitelství nyslivecké školy v Sovinci	1	Winkler Ferd., kooperátor v Místku	1
Sauer Ig. V., farář v Tlumačově	1	Zavřel Ignát, kooperátor v Přerově	1
Snopek Fr., kooperátor v Tovačově	1		36
Strouhal Jan, farář v Kladkách	1		
Strouhal Ig., farář v Bohuňovicích	1	Uhrnem: 71.	

Diecése Brněnská. (85)

J. M. biskup Dr. František Sal. Bauer (1 výtisk).

Brno.

Alumnové semináře	36
Brandl Václav, zemský archivář	1
Hodr Jakub, Dr., prefekt semináře chlapec	1
Hoppe Bedřich, Dr., advokát	1
Knihovna alumnů	1
Knihovna chlapeckého semináře	1
Kutter Fr., kaplan	1
Mathon Placid, P.	1
Pospíšil Jan, Dr. a prof. bohosl.	1
Procházka Matěj, kanovník	1
Šťastný Vladimír, katech. gymn.	1
Šuderla Robert, kanovník	1
Winiker C., knihkupectví	1
Zeibert Fr., Dr., kanovník	1
	50

Diecése:

Adamec Ant., kooperátor v Zábrdovicích	1
Bárta V., ředitel kůru v Hodoníně	1
Bezstarostí Karel, farář v Budišově	1
Belceri Egbert, hrabě, v Lišni	1
Berger Ign., kons. rada a prof.	1
Bezděk Václav, farář v Jamách	1
Drašar Fr., kooperátor v Křižanově	1
Dvořák Gerlach, kaplan v Jihlavě	1
Eichler Karel, farář ve Vev. Bytčici	1
Fáborský Jan, farář v Pohořelici	1

Florián Ferd., farář v Tasově	1
Hřebíček Fr., farář v Pišelo	1
Chudáček Fr., kaplan v Novém Rousínově	1
Kadláček Jan, farář v Moravičanech	1
Kaplan Kristian, farář v Mikulovicích	1
Klíma Josef, farář v Kloboukách	1
Komárek Fr., děkan v Třebíči	1
Koula Jan, farář v Jemnicích	1
Kubeš F. J., knihkupec v Třebíči	1
Kubiček Ant., kooperátor ve Slavkově	1
Kunstmüller Jan, farář ve Vedrovicích	1
Mrázek Jan, kaplan v Lulči	1
Michálek Fr., kooperátor v Mělně	1
Načeradský Josef, farář v Ostrově	1
Navrátil Sarkandr, P. v Rajhradu	1
Nešpor Jan, farář v Červ. Lhotě	1
Oharek Václav, farář v Doln. Dubňanech	1
Pátek Bernard, farář v Ochozi	1
Pavelka Pavel, zám. kaplan v Lišni	1
Soukóp Jan, farář v Doubravici	1
Vlk Josef, kooperátor v Třebíči	1
Vlček Arnošt, farář v Občtově	1
Wagner Adolf, kaplan v Jihlavě	1
Wolf Al., děkan ve Sloupě	1
Wolf M., farář ve Valči	1
Žák Karel, kooperátor v Lišni	1
	35

Uhrnem: 85.

Morava uhrnem: 156.

Slezsko: (2)

Findinský Karel, arcikněz ve Frýdku	1	Pospíšil Gerard, kaplan v Orlově	1
---	---	--	---

Jiné země: (9)

Cipín A., kněz v Ahnapee v Americe	1	Hiersche Pavel, člen c. k. vyššího kněžského ústavu vzdělavacního ve Vídni	1
Graus Jan, předseda spolku pro církevní umění v Štýrském Hradci	1	Levý Fr., c. k. úředník při telegrafu v Krakově	1
Konrád Eberhard, kooperátor v Wofsegu (Horní Rakousy)	1	Molitor Josef, farář v Chicago (v Americe)	1
Jireček Hermenegild, ryt., c. k. rada v ministerstvu vyučování ve Vídni	1	Wolf Fr., kooperátor v Sandlu (Horní Rakousy)	1
		Závodní Josef, vojenský kaplan v Mostaru	1
			9

Všech předplatitelů: 486

Z nich s polovičním předplacením: 112

Uhrnem tedy celých předplatitelů: 430

Z počtu předplatitelů prvopočátečních zeměli: † Jan Vaterian Jirsik, biskup Budějovický, Illichmann Jan, farář v Chorýni, Just Josef, děkan v Hněvčevsi, Mokry V., probošt kapitolní v Budějovicích, Nahmer Vořt., farář ve Vlachově Březi, Pacht Jakub, probošt v Roudnici, Průcha Karel, světec biskup v Praze, Rais Jan, generální vikář v Hradci Králové, Stárek Jan, ap. protonotář a kanovník v Hradci Králové,

Requiescant in pace!

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘEŠŤANSKÉMU,

zároveň

organ odborů pro výtvarné umění a archaeologii

při

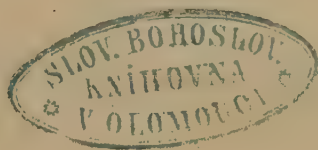
Akademii křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor

IV. b. 142.
2789.

FERDINAND J. LEHNER.

X. ROČNÍK.

V PRAZE 1884.

KNIHTISNÁRNA »POLITIKY« V PRAZE. — NÁKLADEM VYDAVATELOVÝM.

Obsah X. ročníku „METHODA“.

I. Články.

Dary jubilejní J. Em. kardinála Schwarzenberga. 6. Kalich. (Str. 5.) 7. Kříž pektorální s řetězem. (Str. 8.) 8. Missale. (Str. 20.) 9. Agrafta. (Str. 22.) *F. J. Lehner.*

Mitra J. M. biskupa Františka hr. Schönborna. (Str. 30.) *F. J. Lehner.*

Kostel sv. Petra na Poříčí v Praze. (Str. 64, 80.) *F. J. Lehner.*

Kostel sv. Bartoloměje v Rakovníku. (Str. 114, 128.) *F. J. Lehner.*

Tabernakl Nezamyslický. (Str. 32.) *F. J. Lehner.*

Náboženské pomníky a památníky na veřejných prostranstvích v Praze. (Str. 37, 53, 78, 94.) *Fr. Ekert.*

Přednáška *F. J. Lehnera* ve výstavě brněnské. (Str. 137.)

Stolice učitelské pro dějiny umění a archeologie křesťanské na bohosloveckých fakultách. (Str. 13.) *F. J. Lehner.*

Kterak Karlin oslaví 1000letou památku úmrtí sv. Methoda. (Str. 73.) *F. J. Lehner.*

Figurální okna karlínského chrámu Páně. (Str. 104.) *F. J. Lehner.*

Collegium Bohemicum. (Str. 121.) *F. J. Lehner.*

Přehled církevně-umělecké činnosti v Praze roku 1883. (Str. 8.) *F. J. Lehner.*

Zodpovídané otázky archaeologické:
č. 135–152.

Čechy.

Kostelík nad Novou Lhotou u Třebonína. (Str. 3.) *Kliment Čermák.* — Kostel svatého Jakuba v Metličanech. (Str. 4, 16.) *J. Nechvíle.* — Dřevěný kostel sv. Jana Kř. v Slavoňově. (Str. 18.) *J. K. Hraše.* — Kostel sv. Vavřince v N. Bydžově. (Str. 25.) *Jos. Nechvíle.* — Z bývalého dekanátu Bozeňského, Bělčice (Str. 49) Újezdec. (Str. 52.) Bubovice. (Str. 53, 61, 85.) *J. V. Truhlář.* — Kostel sv. Jiří v Aldašíně. (Str. 90.) Sv. Prokopa v Šestlicích. (Str. 91.) *Jos. Nechvíle.* — Upomínka na zrušený klášter sv. Anny v Praze. (Str. 97.) *Moric Lüssner.* — Kostel sv. Vavřince v Butovicích. (Str. 98.) a sv. Mikuláše v Jincích. (Str. 99.) *Moric Lüssner.* — Kostel svatého Marka v Žehušicích. (Strana 133.) *Jos. Nechvíle.*

Morava.

Pomníky zbožnosti kř. v Místku. (Str. 101, 109, 122.) *Dominik Škaruda.*

Slezsko.

Kostel sv. Valentina v Bravanticích, *Pavel Pavlík.* (Str. 1.)

Zprávy o starých plebáních:

Pněv. (Str. 19) Oskokrhý (Str. 19.) Hrádek. (Str. 20.) Oujezdec (Str. 30.) Ronov. (Str. 93.) Modřany. (Str. 93.) Kunemilí. (Str. 134.) *Jos. Nechvíle.*

II. Akademie křesťanská.

Valná hromada. (Str. 43)

Odbor umělecký:

Jednatelská zpráva za rok 1883. (Str. 44.)

Měsíční zprávy. (Str. 11, 23, 35, 45, 59, 72, 84, 106, 119, 130, 139.)

III. Feuilleton.

Rafael Santi. (Str. 32, 39, 55, 131.) *F. J. Lehner.*

IV. Literatura.

Posvátná místa kr. hl. města Prahy. Svazek II. (Str. 70.) *Fr. Ekert.*

Umění řezbářské v Hoře Kutné. *J. Zach* a *J. Braniš* (Str. 129.)

Arcidělkanský chrám sv. Bartoloměje v Plzni. (Str. 129.) *J. Strnad.*

Zemské stezky, strážnice a brány v Čechách. (Str. 129.) *J. K. Hraše.*

V. Různé zprávy.

Ohrožená socha bl. Panny Marie na náměstí Staroměstském. (Strana 9.) — Různá láska k umění a starožitnostem. (Str. 23.) Z římských katakomb. (Str. 23.) — Výroční zpráva »Vocela«. (Str. 46.) — Výroční zpráva jednoty Sv. Vitské. (Str. 70, 82.) Dary kostela Smíchovského. (Str. 107.) — † Petr Maixner. (Str. 117.) — Jednota Karlínská (Str. 118.) Socha Bruncvikova. (Str. 118.) — Matějko o Makartovi. (Str. 119.) — Kultura moderní Italie. (Str. 119.) — Výstava brněnská. (Str. 130.) — S. Giovanni in Laterano v Římě. (Str. 130.) — Mecenáš Milánský. (Str. 130.) — Řecko. (Str. 139.) — Typografický světlotisk. (Str. 139.)

VI. Vyobrazení.

Dary jubilejní kardinála Schwarzenberga: Kalich. (Str. 6.) Kříž pektorální. (Str. 7.) Deska missálu. (Str. 21.) Agrafta. (Str. 22.)

Mitra biskupa hr. Schönborna. (Str. 31.)

Kostel sv. Petra na Poříčí v Praze. Půdorys. (Str. 68.) Severní strana podélní. (Str. 69.) Jižní strana. (Str. 81.) Chor. (Str. 80.)

Kostel sv. Bartoloměje v Rakovníku. Půdorys. (Str. 115.) Průsek podélný. (Str. 116.) Řezy příčné. (Str. 128.) Pohled podélný. (Str. 135.) Průčelí. (Str. 136.) Tabernakl Nezamyslický. (Str. 28.)

Okno Karlínské. (Str. 105.)

Rafaelova »Disputa«. (Str. 41.) »Škola Athénská«. (Str. 57.)

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘEŠŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo I.

V Praze, dne 30. ledna 1884.

Ročník X.

OBSAH: Zodpovídané »otázky archaeologické:« Farní chrám sv. Valentina bisk. v Bravanticích ve Slezsku. - Kostelík nad Novou Lhotou u Třebonína. - Farní chrám Páně sv. Jakuba Apoštola v Metličanech. — Dary jubilejní věnované Jeho Eminenci kardinálu Bedřichu knížeti Schwarzenbergovi ku kněžským druhotinám. — Přehled církevně-umělecké činnosti v Praze r. 1883. — Drobné zprávy. — Z akademie křesťanské. Odbor umělecký: Zpráva za měsíc leden. — Odvod k »Methodu«.

Zodpovídané »otázky archaeologické.«

136.

Farní chrám Páně sv. Valentina biskupa, mučenníka v Bravanticích ve Slezsku.

Napsal Pavel Pavellka, zám. kaplan v Lišni. (Dokončení.)

Nápis pod erbem:

»BARBORA RORIN GEBORNE
VON ADELSBACH VON NICELSDORF
FRAV AVF BRVSDORF.«

Druhý zvon 22 ct. těžký nese na čepci tento nápis:

»ZV EHREN DES HEILIGEN VALENTIN AVF VNKOSTEN DER
BRVSDORFER KIRCHEN VND
GANZEN GEMEINDEN IM IAHRE
1691.«

Po jedné straně zdobí jej obraz sv. Valentina biskupa, a nápis, jenž uvádí jméno tehdejšího faráře v Bravanticích:
»PAVL FRANZ FEILHAVER DER
ZEIT PFARRER ALDA.«

Po straně druhé: kříž, Maria Panna a sv. Jan a nápis:

»PAVLVS REIMER FECIT
OLOMVC.«

Umíráček, který 48 liber váží, darovali manželé: Frant., Jindřich, Jan svob. pán Berečko a jeho choť Valburga, svob. paní Kotulinská r. 1773. Tentýž posvětil 11. června téhož roku biskup města Markopolis v Syrii, Jan

Václav na jména Svatých: Josefa, Barbory, Františka a Valburgy. Lit byl od Volfganga Strauba v Olomúci:

V malé vížce nad presbytářem visí sanktusník, 34 liber těžký. Zevní okrasa zdí jsou pilíře o jednom ústupku s přístřeškem prostým. Loď má po obou stranách po dvou; presbytář má čtyry takové pilíře. Presbytář jest pětihranný s toliktéžhrannou římsou. Pětihranné jsou též dvě kaple, po obou stranách lodi přistavené, mají toliktéžhrannou římsu, nemají však pilířů. Římsa na kostele jest čtyrhenná. Jiné přístavky na kostele jsou: dvě sakristie (po obou stranách presbytáře) a na jižní straně schodiště na věž a zároveň na kruchtu.

Okna kostela jsou polokruhová a ona v presbytáři jsou ve vrchní své části barevným sklem, v dolní, jakož i okna v lodi obyčejným bílým sklem zasklena. Střecha na kostele jest příkrá, šindelem kryta a má vikýře. Kaple pokryty jsou břidlicí a střeska jejich zakončuje hvězdou.

Těž presbytář byl roku 1879 kamením pokryt. Do kostela vejíti možno

čtyrmi vchody; hlavním v podvěží, valeně sklenutým, oběma sakristiemi a schodištěm na kruchtu.

Vnitřek kostela milý činí dojem svou čistotou.

Dlažba, jak již bylo podotknuto, pozůstává z bílých a modrých kamenů. Klenba stropu, tatáž v lodi a v presbytáři, jest valená a jest plochými pásy v jednotlivá pole rozdělena. Pásy tyto spočívají na polosloupech, jichžto hlavice v presbytáři mají šneky a pozlacenými jsou ozdobeny listy. Varhany na kruchtě na konci kostela postavené byly r. 1854 za 1000 zl. zhotoveny; mají 10 registrů, jichžto jmena jsou: Mixtur, Super Octav, Quint, Flaut minor a major, Gamba a Portunal, Principal, Octav Bass a Sub Bass.

Hlavní oltář svatého Valentina pozůstává ze dvou částí. Mensa, na níž umístěno jest tabernakulum a po stranách jeho cherubini, jest celá zděná. Ostatky Svatých jsou v mense zazděny, a místo jejich označeno čtyřhranným kamenem, na němž vytesán jest kříž. Nad kamenem v mense opět jiný kříž. Ostatní část oltáře, jako oltářní obraz a po stranách jeho sochy: sv. Ondřeje ap. a sv. Vavřince, jest upevněna na zdi. Obraz oltářní představuje sv. Valentina bisk., kterak žehná člověku ležícímu u jeho nohou, padoucníci sklíčenému. Vyzývá se sv. Valentin o přímluvu od sklíčených padoucníci, a o pouti mnozí věřící sem putují, z nichž ten který obcházeje po kolenou oltář sv. Valentina, obětuje černého kohouta buď do posady za oltářem umístěné, buď do fary.

Relikviáře, které na hranách polosloupů u nohou jmenovaných soch (sv. Ondřeje a sv. Vavřince) jsou postaveny, chovají v sobě ostatky ssvv.: Valentina, Vitale, Justa Serena, Dignatiana, Pudentia a j. v.

Mimo obraz sv. Valentina jsou ještě po obou stranách v presbytáři pověšeny dva krásné obrazy a sice: Kristus žehnající dítkám a Marie růžencová.

Postranní oltáře, jež v rocích 1844. a 1853. obětavostí farníků byly nově zbudovány, umístěny jsou v kaplích. V oné na straně evangelijní oltář »nejsv. Trojice«, na straně epišt. »Marie Pomocné«. Pro oltáře tyto byly r. 1873 nové malovány obrazy p. Ferdinandem Pěčkem z Místku. Na ol-

táři nejsv. Troj. býval před tím obraz na měděné desce malovaný, který, důkladně opraven, byl by krásnější ozdobou oltáře, než nynější nový. Obraz tento visí nyní na chodbě ve faře.

Kazatelna na straně evang., právě na oblouku, jímž loď od presbytáře jest oddělena, jest dřevěná a vysutá. Vchází se na ni po schodech ze sakristie. Po prsník její ozdoben jest dvěma deskami desatera Božího přikázání a knihou. Na klobouku na vrchu stojí anděl s kalichem v ruce, a uvnitř klobouku symbol Ducha sv., holubice.

Naproti kazatelně, na straně epištolní postavena jest křtitelna. Pro souměrnost jest nad ní na zdi, ve stejné výšce s kloboukem kazatelny, též klobouk, na jehož vrchu anděl s křížem. Pod kloboukem na zdi: Bůh Otec se zeměkoulí, a pod ním křest Kristův.

V kostele rozvěšena jest Kalvarie, již na plátno namaloval Ant. Bloš z Opavy roku 1797.

Bohoslužebné náčiní kostela:

1) Stříbrná, pozlacená monstrance, jež váží 3 1/2 libry a soškami jest zdobena. U vrchu Bůh Otec a symbol Ducha sv. (holubice), po stranách sošky: sv. Ondřeje apošt. a sv. Valentina, dole neposkvrněné početí P. Marie.

2) Stříbrné, pozlacené ciborium (1 lib. 24 lotů) s pelikánem na příklopci.

3) Stříbrný, pozlacený kalich (1 lib. 8 lot.), ozdoben na kupě třemi hlavami anděličků, střídajícími se s ozdobou ve způsobu tří srdcí, z nichž dvě jsou znamenána písmenami IHS a MR., třetí s dvěma erby, na nichž na jednom písmeny G. S. G. V., na druhém W. O. F. O. 1651.

4) Stříbrný, pozlacený kalich, na noze malým ozdoben křížkem a erby: p. Mikuláše z Rorů a jeho manželky Barbory roz. z Adlsbachu. Na prvním erbu písmeny: N. v. R. a IHS.

5) Stříbrný, pozlacený kalich hladký 27 lotů těžký.

Hřbitov rozkládá se kolem kostela a jest po jedné straně hospodářskými staveními farskými, po ostatních třech zdí obehnan.

Jednopatrové farní stavení, jež poblíž kostela uprostřed dvoru a zahrady stojí, bylo r. 1777 za tehdejšího faráře Jana Jašského od patrona Frant. Jindř. Jana svob. pána Berečky vystaveno.

Zápisní farní kniha počíná r. 1671., založena farářem Frant. Feilhau-
erem. Nejstarší matrika jest od roku
1664.

Patronem kostela a fary jest nyní
kněžna Marie Blücher-Wahlstadt, roz.
hraběnka Larisch-Mönich.

137.

Kostelík nad Novou Lhotou u Třebonína.

Popisuje *Klim. Čermák.*

Na obzoru čáslavském vypíná se k jihozápadu bělostný kosteliček, pohli-
žející přívětivě s vysokého pásma rulo-
vého do úrodné nížiny při Klejnarce.
Jest to Salavů z Lípy pohřební místo,
kostelík zvláště zajímavý proto, že znám
rok založení jeho a že k němu poji se
tato pověst: »Jednou byl rytíř Jan Sa-
lava z Lípy a na Oumoníně na honbě
v lesích. Tu přepadl ho divoký medvěd
a Salava na strom se utekl, kde slíbil
Pánu Bohu, že kostel na tom místě vy-
staví, bude li zachráněn. Sluhové ho
našli, medvěda zahubili a pána zachrá-
nili, který slib svůj provedl.«

Tolik pověst. Mikuláš Dačický
z Heslova k roku 1587. zřejmě dokládá,
že pan Jan Salavá dal se pochovatí do
kostelíka, který sám byl vystavěl.

Vystavění to klade se do r. 1579.
Kostelík je podélná stavba, k severu
opatřená nízkou vížkou jen u spodu
zděnou, nahoře prkny pobitou. Z před-
střížky vstoupí se do kostelíka, nyní již
sešlého, který ke cti sv. Jana Křtitele
vzdělán. Přítel starých památek ne-
bude zajímati způsob obyčejné stavby
se zaokrouhlenými okny, ale spíše pa-
mátky malířství českého. Tak na kůru
vidí se v náplních na prkénkách pěkně
malované: Panna Maria, sv. Jan Křtitel,
svatí apoštolé a dva muži nejkrásněji
klečící a modlící se.

Pod obílenými stěnami prohlédá
znak Salavů z Lípy, malovaný barvami,
a nějaké postavy pod křížem, vše již
nežetelné.

Oltář barokovým slohem proveden
s malbami nevalně cennými. Za taber-
nakulem však spatřuje se votivní
obraz. Rodina klaní se Ukřižova-
nému. Na levo muž se 7 syny, z nichž
čtyři černým křížkem za mrtvé po-
znamenáni; na pravo matrona s 8 dce-
rami, z nichž 4 mrtvé. Výraz tváří
svědčí o mistru v malbě; domníváme se,
že to rodina Salavova. Do oltáře vlo-

ženy sv. ostatky v kameni zasazené, ta-
kovým nápisem provozené:

»Reverendissimus ac Illustrissimus Dms.
Dms. Matheus Ferdinandus Dei et
Apóstolicae Sedis Gratia Episcopus Re-
gino-Hradecensis S. C. M. Consul. hoc
altare die 28. Martii Anno 1670 et in eo
Reliquias S. Felicis Martyris et S. Cru-
cis posuit.«

Za oltářem uložena stará visutá
lampa a několik obrazů pověšeno.

Ke straně evangelní přiléhá přístav-
ek, v němž se nyní nalézají zazděny
a na zén položeny pomníky Salavů
z Lípy, a to s následujícími nápisy:

»I. Letha panie 1585 v sobothu po pa-
matce Promieneny Krista Pana umrzela
gest urozena Panij Kateřina Salavova
z Stradonicz, manželka urozeného a sta-
tecčného rytíře pana Jana Salavy z Lippy
a na Aumonjnie a tielo gegy tuto po-
chovano gest očekávajicz den przisstj
Syna Božýho.«

(Erb tři hlavy ptačí krkem spojené.)

»II. Letha Panie 1599 v patek po pa-
matce Ssymona a Judy aposstoluov
Panie umrzel gt. urozený statečný rytíř
pan Hendrych Salava z Lippy a ra
Aumonjnie a tuto tielo gehu odpocžíva
očekávage blahoslaveného přisstj Pána
Gežísse Krysta. Dusse pak lidj spra-
vedlivých v rukou Pana Bohá gsau
a nedotkne se gich muka smrti na vieky.«
(Znak Salavů: Štít vedorovným břevnem
rozštípeny, nad helmem dva bývolí rohy
s praporečky.)

III. »Letha panie 1587 v nedielj Kvietnau
umrzel gest urozený a statečný rytíř
Pan Jan Salava z Lippy a na Aumo-
njnie a tielo gehu tuto pochovano gest
očekavagicze den przysstý Syna Božýho.«
(Znak Salavů.)

IV. Pískovcový nečitelný náhrobník.

V. »Letha Panie 1579 v neděli jenž slove
devitnjk dokonal gest biech života svého

urozený a statečný pan Girzj Salava z Lippy a na Wolssanech a tuto tielo jeho mrtvé v pánu odpocživá a vzkrýssenj blahoslaveného dne saudného očzekává.»

(Znak Salavů.)

VI. »Letha Panie 1609« — dále nečitelný. Na něm vytesána osoba. Druhá polovice zazděna.

VII. »Letha Panie 1582 v strzedu po pamatze sv. Michala archandiela umrzela gt. urozená Panna Lea dcera urozeného pana Jana Salavy z Lippy a na Aumonie a tuto atd.«

VIII. »Letha 1596 v pondielj prvnj v postie urozena panj Katerzyna Salavova rozená Radeckzá z Radeže u virze pravé krzeštianske život svug gt. dokonala, gegižo tielo mrtvé v mistie a chramie tomtu nalezitie pohrzebno gsauc odpocziva, kterežto dussj gegj Pán Bůh všemohoucy pro zásluhu, Pana Jezu Krysta racz milostiv býti.«

(Znak dva rýce křížem.)

IX. (na zemi). »Letha Panie 1614 v něděly po pamatze Svateho Vjta muczedníka Božyho gínak 21. dne mesicze Czervna mezy 18. a 19. hodinau dokonat Bieh žyvota svého urozený a statečný rytíř pan Matieg Salava z Lippy a na Zhorzi a Harovicích, a tuto tielo jeho pocho-

vano očzekavagicze přjchodu Syna Božyho k saudu.

(Znak.)

Ostatní tři kameny vyšlapány. Na malém jednom pod schody na kůr jest postava dětská vytesána a slova: »Letha 1606 v patek« —

Kameny na zemi položené zdviženy jsou r. 1883 při výzkumu Včely Čáslavské, však jen sypká země pod nimi nalezena. Bylyť náhrobníky druhy vnitř lodí chrámové nad hrobkami, o kterých se nyní neví.

Na věži kostelní je malý zvonek, jehož lhbý hlas jen zřídka jiným hlasem zazní než »Anjel Páně!« Prachudičský hřbitov jen několik zapadlých rovů označuje. Knihy bohoslužebné se tu chovají:

1. Misál z r. 1690 v Praze, v arcibiskupské tiskárně tištěný.
2. Jiný v Paříži vydaný r. 1669.
3. Missa Defunctorum. Paříž 1682.
4. Misál v Benátkách r. 1782 tištěný s věnováním:

A templo Sanctae societatis Jesu Kuthenbergiae Pr. Georgius Jandera Ord. Cisterciensem Sedlecii

Professus, Parochialium Administrator. 1796.

Teď jest kostelík přiřařen k Třebonínskému starožitnému kostelu sv. Matouše.

138.

Farní chrám Páně

sv. Jakuba Apoštola v Metličanech.

Píše Jos. Nechvíle, farář v Dašicích.

Metličany, vesnice na silnici Bydžovské $\frac{1}{4}$ hod. vých. od Nového Bydžova vzdálená, bývalé panství Sloupno, má na návrší stojící farní chrám Páně sv. Apoštola Jakuba Většího, který stojí pod patronátem Nejdůstojnějšího p. preláta opata Broumovského a dvěmi kněžími z řádu sv. Benedikta jest opatřen. Býval chrám tento již v 14. století farním, jsa vlastním plebánem opatřen. Roku 1362, 19. prosince Jindřich z Deblie kněz od Beneše z Těčina a Beneše z Veselé purkrabí v Praze za plebána do Metličan byl dosazen an bývalý plebán Petr místa se vzdal, uváděl jej plebán v Ohništaně (Emler lib. I. Conf. pars. II., 192). Jindřich plebán ale zemřel 1380, na to Čeněk z Vartemberka a

Veselé dosadil do Metličan za plebána Licka, kněze z Jazlovic (Emler lib. III. et IV. Conf., 122). Desátku papežského platila ta plebánie ročně po 5 gr. až do r. 1405 (Tomek Rejstříky 93). R. 1419. jmenuje se Petr farář Metličanský co kaplan a zpovědník královny Žofie (Tomek Dějiny Prahy III., 24). R. 1566. Matěj Třebovský co farář Metličanský v knihách zápisných Nového Bydžova se jmenuje, kterému jistý Ondřej pekař svěřil manželku svou Lidmilu, aby jemu sloužila, an tento kněz jeho manželce a dítkám sloužil (Lib. Memorabilium Tom. I., pag., 266). Chrám samý jest z kamene zbudovaný, jednolodový, slohu copového, k jihozápadu obrácený. Místo starého dřevěného byl r. 1755 za opata

Bedřicha Grundmanna od stavitele Františka Kernerera z Hradce Králové postaven. Klenutí má obyčejné, nad hlavním oltářem, který zdobí obraz patrona chrámu od mistra neznámého, jest malá kopule; kolem oltáře toho se nemůže choditi. Oltář postranní sv. Benedikta a kazatelnice dřevěná jsou copové, obyčejné. Na klenutí presbyteria jsou malby freskové a sice uprostřed lodi kříž s beránkem na knize ležícím, jinde pak květiny v nádobách, mnohé z nich na štětec malíře Raaba a Kramolína upomínající. V presbyterii zasluhuje ještě zmínku dubová opatská stolice, vykládaná, práce mistrná, od nejd. pana preláta Broumovského z kláštera u sv. Markety z Břevnova sem daná. Křtitelnice cínová starobylá, na zvířecích nohách bradáči opatřených (gryfech) stojící, má kolem studnice nahoře nápis v písmu latinském: »Leta Panie MŠDŠXXXXVII tato křtitedlnice gest udielana w Hradczí.« Dole pak na studnici: »Kdo se pokřtí a uvierzi, ten spasen bude.« Sakristie, podle presbyterie se nalézající, jest copová, obyčejná, z ní pak se přichází do tak zvané paramentní komory, v které sešaty kostelní přechovávají. Kalichy dva mají vrchy stříbrné, monstrance ale obyčejná, měděná. V lodi po pravé ruce u vchodu kostela jest předsínka, v ní pak jest pískovcový náhrobek s truchlícím anjelem, a dvěma erby a sice v jednom černá orlice, v druhém trojjetelový list s nápisem: »František Slavkovský rytíř ze Sonova a ze Skalce, správce na Sloupné, dne 10. ledna 1823 manželce své Barboře, rozené z Klebornu, v 26. roku jejího věku založil tuto památku.«

(Pokračování.)

Ranní smrtí zarmoutila
Manžele choť rozmilá,
V mladosti tré opustila
Dítek matka pečlivá,
Zemi kryje obal časnosti,
Duše v nebeské bud radosti.

Jos. Richtera sculpsit.

V průčelí toho kostela jest kamenná, čtverhranná zvonice, končící bání vykrouženou a v ní jsou 3 zvony staré s nápisy těmito: 1. Tento zvon dielangelst proto, aby lidé wiedieli když se zvoní na slovo Boží aby se nassli 1559. Kdož miluje Pana Boha sweho wssecky wieczy gsau na pomoczy gemu k dobremu.« — 2. »Tento zvon slyty gest ke czti a chwale Boží osadnim zadussy Metliczan-skeho puwodem kollatora Urozeneho Pana Gana Kluczkeho z Libodrzicz a na Slaupnie leta Boziho 1565, za bytnosti knieze Matieje Trzebowskeho na ten czas fararze skrze Mistra Adama Tar. (Tarubu v Hradci Králové). 3. bez let: »Ne nam Pane chwala ale gmenu twemu swatemu gest.« Mimo to jsou ve věžičce nad presbyteriem dva malé zvonky bez let.

V kostele tomto byly mnohé náhrobky, ale ty při stavbě nové svatyně byly dány do základu, a ani jeden z nich nezbyl. Šaller ve svém místopisu kraje Bydžovského str. 13. dí, že nalezeny byly v tom kostele v jednom sklípku kosti Mikuláše Kluckého z Libodřic, a v ruce jeho mosazné pečtidlo rodinné, které badatel rytíř Biener z Bienenberku do sbírky své přijal, ale po smrti jeho se ztratilo. Mimo to nalezena byla mrtvola slečny, která měla na prstě zlatý prsten a na něm místo drahokamu písmeno D vyryté.

Dary jubilejní

věnované Jeho Eminenci kardinálu Bedřichu knížeti Schwarzenbergovi ku kněžským druhotinám.

Popisuje F. J. Lehner.

6. Kalich.

Kalich jubilejní jest ze všech kalichů Akademií křesťanskou dosud zhotovených nejnádhernejší. Tak se to sluší. Nejstaršímu kardinálu svatě římské Církve, primasu království Českého a arcibiskupu pražskému, věnoval se ku kněž-

ským druhotinám kalich dosud nejnádhernejší, zároveň však — smím to směle tvrditi — nejzdařileji provedený. Ještě před dvěma roky vyvedení práce zlatnické v té úpravě a dokonalosti v Praze nebylo možné. Odbor umělecký Akademie křesťanské právem chlubí se tím,

že paedagogickou posloupností práce povznesl výrobu uměleckého řemesla kovového k takové dokonalosti za těch několik let, co ústav trvá.

Noha kalichu spočívá na šestikruhové patě, mohutně profilované a prolamované. Hrany sbíhající se segmentů kruhových jakož i rohy odtud

Komponoval a kreslil architekt Josef Mocker. Část figurální prof. Fr. Sequens.

vyčnívající pokryty jsou listím gotickým. Z paty šestikruhové vystupuje noha rovněž do šesti stran, z nichž každá z dolejší části figurálně, svrchu pak

ornamentálně vyzdobena jest. Jsou to vypuklé a do stříbra vytepané obrazy svatých patronů českých, jejichž jména na blance dole se vinoucí vyryta jsou:

ST. VITVS. — ST. WENCESLAUS. —
ST. LUDMILLA. — ST. ADALBER-
TUS. — ST. IOANNES NEP. —
B. AGNES. Reliefy výtečně pracované
vynikají z pozadí vzorkovaného. Jsou
odděleny oválnými rámci svrchu goticky

zakořeněnými a v list vyběhajícími, nad
nímž klene se gotický oblouk, kterým
soustavně přechází se k článku násle-
dujícímu. Hrany pokryty jsou táhlým
listem dolů visícím.

Z nohy vyrůstá stonek rovněž

Komponoval a kreslil architekt Josef Mocker. Část figurální prof. Fr. Sequena.

šestihranný, dole a svrchu bohatě pro-
filovaný. Obdélníky stranic vyplněny
jsou větvičkou s dvěma lístky a dvěma
kvítky. Střed stonku jest přerušen
uzlem nádherně pracovaným. Šest
kruhů silně vynikajících poskytlo místa

pro jméno JESUS a pro +. Kulaté
rámce obklopeny jsou listovými věnci,
mezi sebou vázanými rozvitým kvítkem.
Svrchní a spodní pole mezi jednotlivými
kruhy zbývající vyplněna jsou všude
stylisovaným listem.

Ze stonku vykvétá číše. Sedi v nádherném koši, jehož spodní část tvoří věnec uvitý z listů a květů bodláčích. Miniaturní listky a kvítky pracovány jsou virtuosně. Svršek koše skládá se ze dvou řad stylisovaného listů gotického; vrchní řada listů vázána jest květy ve svrchní věnec, jenž zlatou číši vlnadně objímá.

Noha a stonek s uzlem jsou ze stříbra v ohni silně pozlaceného, číše a miska z ryzího zlata. Na celém kalichu neužilo se žádného smaltu. Veškeré ozdoby jsou pouhá plastika, k níž architekt vedle nákresu poskytl i potřebných modelů, čímž vysvětluje se vzorná dokonalost práce.

Kalich s konvičkami věnován jest Jeho Eminenci od příbuzenstva.

7. Kříž pektorální s řetězem.

Ku kalichu důstojně se řadí kříž pektorální s řetězem. Jest-li že při kalichu veškerá okrasa plasticky se

pracovala, při kříži užito jest v hojně míře okrasy smaltové. Pole kříže obdrželo smalt temnomodrý s geometrickými tvary zlatými. Beránek Boží a symboly čtvero evangelistů v polích čtverokruhových uprostřed a na koncích vyvedeny jsou barvami smaltovými s pozadím jasné modrým. Rámečky středního čtverokruhu a kříže vyplněny jsou perličkami. Ze čtvero rohů středního čtverokruhu vyčnívá čtvero perel krásně zasazených. Kolem celého kříže běží řada gotických krabolek. Kroužek vrchní spojuje kříž pektorální s řetězem.

Řetěz skládá se z kosočtverců listím vyplněných. Kroužky na prostředku každé strany upravené spojují se vzájemně za pomoci zvláštních článků řetěz tvořících. Oba konce řetězu sbíhají se v nádherném prstenu, vyplněném velikým dalmatinským granátem.

Pektorální kříž i s řetězem pracován jest z ryzího zlata. Věnovala jej velepastýř zálodná Svato-Václavská.

Přehled církevně-umělecké činnosti

v Praze roku 1893.

1. Architektura.

Architekt *A. V. Barvitijs*: Dokončení zevnějšku basiliky sv. Václava na Smíchově. — Restaurace kostela sv. Ursuly vnitřní (polychromie klenby, stěn i oltářů) i zevní. — (Nákladem kláštera.) Vnitřní úprava kaple rodiny Novotných na hřbitově v Klecanech. (Nákladem rodiny.)

Nákresy na hlavní oltář ciboriový a na dva boční oltáře v basilice sv. Václava na Smíchově. — Nákres na kazatelnu tamtéž (Patronátní úřad smíchovský.) — Oltář sv. Anny pro chrám Páně v Rovni. (Akademie křesťanská.)

Prsten věnovaný J. M. biskupu Františku hraběti Schönbornovi od umělecké sekce Akademie křesťanské. (Z Akademie křesťanské.)

Architekt *Josef Mocker*: Pokračování stavby metropolitního chrámu sv. Vítského v průčelí (hlavní portál s oblouky a baldachíny zaklenut, rovněž provedeny jsou oba postranní portály i se štíty), pás velké kruchty

uzavřen, čtvero kaplí na jižní straně, jakož i schodiště na severní straně dosáhly výše hlavic lodí bočních. (Jednota sv. Vítská.) — Návrhy na vnitřní úpravu kostela sv. Petra na Křivoklátě. (Kníže Fürstenberg.) — Návrh na opravu kaple sv. Ludmily na jižní straně kostela Týnského. (Patronátní úřad pražský.) — Návrh na ukončení vrchní části pražské věže. (Městská rada pražská.) — Ukončení kulaté věže hradu Křivoklátského. (Kníže Fürstenberg.)

Provedení hlavního oltáře variciděkanském chrámu plzeňském. (Patronátní úřad plzeňský.)

Dary jubilejní věnované J. Em. kardinálu Bedřichu knížeti Schwarzenbergovi k druhotinám kněžským: dvě casule, pluviale s agrafoy, mitra, sandalíe, kalich, konvičky mešní, kříž pektorální s řetězem, skříňka. (Z Akademie křesťanské.)

Dary věnované J. M. biskupu Františku hraběti Schönbornovi: mitra

a sandalie, věnováno hraběcí rodinou Schönbornskou; měšní konvičky, věnované od J. M. biskupa Františka Bauera. (Z Akademie křesťanské.)

2. Plastika.

Sochař *Ludvík Šimek*: Sv. Onofrius (model) pro Bilm, objednal vp. kaplan Hanel. Provádí se v kamenu hoříckém. (Z Akademie křesťanské.) — Reliefy sv. Václava s dvěma anděly, bl. Anežky a Hroznaty (malé modely) pro průčelí basiliky sv. Václava na Smíchově. (Město Smíchov). — Madonna (model) pro prašnou věž v Praze. (Městská rada pražská.) — Michel Angelo a Palestrina (sochy z hoříckého kamene 7' 11" vysoké) pro Rudolfinum pražské. (Česká spořitelna.) — Bruncvik na Karlovu mostě pražském (model dokončen), pracuje se v kamenu. (Městská rada pražská.) — Jiné menší práce.

3. Malba.

Profesor *František Sequens*: Malba levé stěny kaple Martinické v chrámu sv. Víta. (Nákladem kníže Lobkoviců.)

Cartony na figurální část malovaných oken kaple sv. Václavské a v chrámu Páně sv. Vítském. (Jednota sv. Vítská.) — Carton Madonny pro kulatá okna malovaná v průčelí basiliky sv. Václava na Smíchově. (Město Smíchov.)

Malovaná skice pro obě stěny přístří kaple sv. Vojtěšské u sv. Víta. (Věnováno Jeho Eminenci kardinálu Bedřichu knížeti Schwarzenbergovi ku kněžským druhotinám od duchovenstva pražské arcidiecése.) — Malované skice pro obě stěny kaple Marianské u sv. Víta. (Věnováno od † světicího biskupa Karla Průchy jednotě Svato-Vítské.)

Obrazy tabulové: Čtyři evangelisté pro kazatelnu děkanského kostela v Chebu. (Z Akademie křesťanské.)

Figurální část darů jubilejních J. Em. věnovaných: casule, pluviale, missale, agrafta, kalich, kříž pektoriální. (Z Akademie křesťanské.)

Malíř *Petr Maixner*: Malba klenby hřbitovní kaple rodiny Novotných v Klecanech. (Nákladem rodiny.) *Lehner.*

Drobné zprávy.

Ohrožená socha P. Marie na náměstí Staroměstském. Není tomu příliš dávno, co nejmenovaný horlilatel pro rozkvět umění vlasteneckého «*de feuilletou*» jednoho z konservativních (17) listů pražských živými barvami líčil, kterak v budoucnosti vypadati budou náměstí pražská. Na náměstí Sv.-Václavském — veřejné nápisy smazaly gloriolu svatosti při nedávném křtu náměstí a ulic pražských — moderní apoštol umělecký podvrátil zase veškeré stromy, tehdáž ledva z polovice ujaté, se Staroměstského pak náměstí odklidil posvátnou a historickou sochu Panny Marie, která mu nesmírně překážela a nahradil ji «*vlasteneckým*» sousoším bronzovým. Sochy sv. Václava a sv. Jana Nep. nemusil odklízeti, jelikož sv. Janu Nep. tehdáž již se dostalo důstojného (!) místa v koutě obecního dvoru, odkud město Žebrák jej vysvobodilo a na své náměstí s nevšední slávou postavilo, nad sv. Václavem pak slitoval se probošt Václav Štulc, přesídliv pamětihodnou sochu se Svato-Václavského náměstí na Vyšehrad. Od té chvíle, co svatého Václava z Prahy vyhnali, — tehdáž Vyšehrad nebyl ještě čtvrtí pražskou, — dědic země české pro zármutek nad nevděkem vlastního

lidu Prahu ani viděti nechce. Postavil se před proboštvím, tráfi ke bráně vyšehradské a pohlíží bez ustání k jedinému zbytku staré víry a staré slávy — ku kapli sv. Martina, obětovnosti jednoho ze strážců vyšehradských skvostně obnovené.

S odklizením sv. Jana Nep. nenadělali mnoho okolků. K čemu? Vždyť ani nebyl. «*Jesovitě*» jej vymyslili. A na základě mytické bájky vznikly ty velkolepé, světoznámé poutě Sv.-Janské k jeho hrobu, k nimž poutníci rok co rok z veškerých končin vlasti Svato-Václavské tak hojně přicházejí. To svaté tělo, co v křišťálové rakvi u sv. Víta na Hradčanech odpočívá a které za dob našich dvakrát Prahou obcházele, jest pouhý mythus. Proto se sochou jeho nebylo třeba pářati se. Pohodili ji do kouta dvoru obecního, až Žebrák se slitoval nad sv. almužníkem.

Se *svatým Václavem* k vůli lidu trochu opatrněji si počínáno. «*Náš Václav svatý* zasluhuje důstojnějšího pomníku. Ta neumělecká a nehezka socha hyzdí zlatou Prahu. Třeba vztýčiti bronzovou sochu uměle vyvedenou na žulovém a mramorovém podstavci s nádhernou fontainou. Na jednom konci velkolepého náměstí musí státi pomník sv.-Václavský, hodný Prahy

a národa českého. Druhý zakončen bude velebnou budovou musea národního. Takovému náměstí rovného v Evropě nenajdeš. Bezodkladně třeba pořádati sbírky.» Sešel se za tím účelem komitét mužů věhlasných. Usnešeno se na tom, aby nadšeným provoláním čestně zahájila se činnost. Sv. Václav smutně opouštěl Prahu. Na svém koni odejel na Vyšehrad; vlastně neodjel, nýbrž odstěhovali jej bez slávy a bez průvodu. Neubráníl se těm, kdož ho z náměstí jeho a z Prahy vypověděli. Co se stalo s provoláním, kolik dalších porad konáno, — o tom historie mlčí. Vypovězený svatý Václav na Vyšehradě zármutkem od Prahy zraku svého odvrátil. Hněvá se na Pražany a na sv. Martina se zadíval. Lid však na něj nezapomněl. Miluje ho dále a chodí za ním na Vyšehrad poplákat si nad nevděkem a lhostejností moderních rytířů sv.-Václavských.

Svato-Václavské náměstí jest šťastně očistěno.

Nyní přišla řada na pamětihodné náměstí Starého města pražského vedle věšty a plánu, jak s počátku uvedeno jest. Pomník Mariánský na velkém náměstí Staroměstském patří ku podstatným a charakteristickým znakům Prahy. Jest v takové účtě u lidu, že ani zimní mrazy, ani letní vedra nezdržují lid zbožný od návštěvy. Každého večera slycháš zde zpěvy a modlitby lidu. Kolkolem hlučný život velkého města, ráčot povozů k divadlům a siním tanečním uhnějících, davy světáků a vyšňořených dám, — a ve středu hluku a nádhery zástup na dlažbě klečící a milostné Nebes-královně milostnou píseň propzpěvující. Toť divadlo přímou andělské! Vysoko ve vzduchu za šera nočního ztrácí se sloup, na němž ku hvězdám vznáší se socha blahoslavené Panny hvězdami ozařená. A pomník ten komponován jest tak důsledně a umělecky, že i nyní sotva lépe by se provedl. Jest pravou okrasou náměstí druhdy ještě malebnějšího, dokud mramorovou kašnu nerozobili; jest vítězným znamením chrabrosti předků; jest útulkem lidu v strastech a bidách, v nemoci a zármutku. Tak malebná, pěkná a milá památka má býti odklizena. Proč? Kdyby kousek kamene se udrobil, mohl by ublížiti některému z těch zbožných ctitelů. Ó, té starostlivosti! Sluší zaznamenati, že myšlénka na odstranění sochy vyslovena jest v době, když v sousední radnici vystaven jest Brožíkův šedesátitísícový Hus. Jest snad obrazu nevolno v sousedství sochy ctihodné věkem, památkou a zbožností? Sešla-li nepohodou věků, káže rozum i láska, aby vetché vyměnili se za nové. Věci sešlé bývají obnovovány, ne však rozbíjeny. Buď tedy obnoven! Tak daleko v Praze ještě nejsme, aby katolíci uráželi se odstraňováním soch. Bohorodičky. Tlakem vzbuzuje se protitlak.

Po domech pražských koluje již na objasněnou v mnoha tisících výtisků provolání sepsané od Franta. Ekrta. Zná, jak následuje:

Památník hrdinné události Pražanů v r. 1648.

V dějinách král. hlav. města Prahy stkví se zlatými písmeny bohatýrská statečnost a vlastenecká

obětavost, kterouž občané staro- i novoměstští osvědčili r. 1648, hájíce měst svých proti strašným davičům země české, Švédům.

Hrozná třicetiletá válka, která vlast naši v poušť obrátila a národ náš téměř vyhladila, dokončena byla hrdinským obhájením Starého i Nového města pražského, na něž Švédové od 26. července do 3. listopadu 1648 zuřivě doráželi. Útoky jejich dovedla zmařiti nezlomná vytrvalost a statečnost obyvatelů pražských, jichž skráně ozdobily se vavřímem nehynoucí slávy před celou Evropou!

Avšak nemnoho zbylo nám památníků a pomníků tohoto slavného děje. Staroměstský magistrát nařídil sice slavnostním způsobem, aby na věčnou památku osvobození Prahy od Švédů konána byla každoročně dne 1. listopadu v hlavním městském chrámu Matky Boží před Týnem slavnost díkůčinění, k níž všichni radní, starší a obecní úředníci se dostavovati měli. Sám primátor Mikuláš František Turek z Rosenthalu vepsal toto nařízení do městské knihy. Avšak za našich dnů nekoná se tato slavnost již více.

Památníkem roku 1648. jest hlavní již větchý oltář v chrámu Týnském, jež Staroměstská obec hned r. 1649 zřídila. Nápis nad velkým obrazem tohoto oltáře podnes hlásá, že Pražané osvobození svých měst od hrozných nepřátel r. 1648 přičítali přimluvě Matky Boží, kteráž výslovně »velikou tohoto města ochrankyní« v nápisu tom se nazývá.

Statečnost Pražanů roku 1648 zvěstuje podnes i kamenná deska na západní straně Staroměstské mostní věže, jejížto nápis nadšeně velebí staročeskou věrnost obyvatelů Staroměstských, osvědčenou v bojích se Švédy.

Nejkrásnějším a každému přichozícímu patrným pomníkem vítězného obhájení měst Pražských proti Švédům jest však vysoký kamenný sloup se sochou neposkvrněné Panny Marie uprostřed Staroměstského náměstí, jež zříditi dal císař a král Ferdinand III., rozkázav dekretem král. komory české dne 22. dubna 1650, aby na věčnou paměť osvobození Prahy vyzdvížen byl na náměstí tom. Dne 23. května téhož roku učiněn k tomuto bohumilému dílu počátek kopáním jámy ku základům. Kámen základní položil jménem císařovým nejvyšší hofmistr království Českého, hrabě Bernard Ignác Martinic. Pískovcové balvany byly k tomu účelu na Staroměstské náměstí přivezeny z lomů žehrovických. Sochařskou práci provedl cis. sochař Jan Jiří Pendel, dovedný umělec, jemuž pomáhali kameníci Arnošt Heidelberger, Stanislav Goldschneck a Melber. Dílo dařilo se tak rychle, že vysoký, 70 centnýřů vážící korintský sloup z jediného kusu pískovce shotovený, byl již dne 26. září 1650 vztýčen, po čemž hned 30. září byla na něj vytažena krásná socha P. Marie. Posvěcení tohoto pomníku odloženo, až když císař do Prahy přijel, což stalo se 3. července 1652. Slavnost posvěcení konána s velkou okázalostí dne 13. července, v den narozenin císařových, u přítomnosti císaře a krále Ferdinanda III.

i syna jeho, Ferdinanda IV. Spolu učinil císař nadání, aby po všechny soboty a o všech hlavních svátcích Panny Marie jeden z kanovníků sv.-Vitských z chrámu Týnského při zvonění velkým zvonek vedl k soše té slavný průvod, kde s doprovázením hudby zpívána litanie loreťanská. Císař Ferdinand III. účastňoval se s celým dvorem svým, kdykoli v Praze přebýval, těchto průvodů, což rovněž činil císař a král Leopold I. O svátcích Početí, Narození a Nanebevzetí Panny Marie přicházely k této soše k dotčené pobožnosti též Mariánské družiny studentů z koleje Klementinské. Vůbec byly pobožnosti při soše Mariánské na Staroměstském náměstí velice oblíbeny a od Pražanů horlivě navštěvovány.

Abyste pobožnosti tyto rušeny nebyly, rozkázáno dekretem kr. komory české dne 17. prosince 1650, přenést šibenici nedaleko stojící z náměstí za ulici židovskou na břeh vltavský.

K nadání sochy náležel mezi jiným též dům č. p. 134 na Malé straně a majetníci jeho byli povinni ročně 30 zlat. do obecní pokladny odvádět.

Sluší připomenouti, že na podstavci sochy býval nápis nyní již nečitelný: »VirgInI genItRICI sIne orIgInIs Labe ConCeptae propVgnatae et LIberatae VrbIs erga Caesar pIVs et JVstVs hanC statVaM ponIt.«

Roku 1757 po obléhání Prahy od Prusů byla socha jednoho ze čtyř andělů na podstavci sochy nepřátelskou kulí roztržena a teprve za naší paměti novou nahrazena.

Ze císaře Josefa II. byly slavné průvody k soše té zakázány. Od té doby konala se fundovaná pobožnost Mariánská v chrámu Týnském, avšak tím ochabla účastnění lidu při ní tak, že odbývána na místě každé soboty a o všech svátcích Panny Marie, jakož zprvu bývalo, pouze jednou v měsíci, a to v 5 hodin odpoledne každou první sobotu, kdy znamení velkým zvonek se dávalo. Konával ji pod infulí kanovník sv.-Vitský s asistencí dvou střídníků sv.-Vitských i obou kaplanů týnských, při čemž ředitel kůru s vokalisty chrámu sv.-Vitského pěl litanii loreťanskou na kruchtě. To trvalo až do roku 1872, kdy tato

pobožnost přeložena byla do chrámu sv.-Vitského, kde podnes tímto způsobem se koná.

Nyní odbývá se pouze jednou za rok, o svátku Nanebevzetí Panny Marie, z chrámu týnského po odpoledním kázání v 6 hodin průvod k památné soše té, kde Týnský farář modlí se s lidem litanii loreťanskou, po níž v chrámu bývá požehnání.

V podstavci jest výklenek s obrazem Panny Marie, v němž zbožné ruce stále světlo udržují. Každodenně večer shromažďuje se tu zástup zbožného lidu, jenž se tu modlí a písně Mariánské pje.

Sloup se sochou Panny Marie na Staroměstském náměstí jest zdařilé dílo dovedného sochaře Jana Jiřího Pendla, pomník hrdinského obhájení Prahy proti Švédům, památník zbožné mysli obyvatelů pražských, znamení Staroměstského náměstí, k jehož malebnosti přispívá a poskytuje mnohým Pražanům milý útulek, kde pobožnost svou konají.

Ježto již socha ta věchá jest, zasluhuje opravy. Bylo by to svrchovaným barbarstvím, kdyby měla zničena býti tak, jako zničeno bylo sousoší nejsv. Trojice od slovutného sochaře Brauna, jež stávalo někdy v ulici Štěpánské u Jámy a později u kostela sv. Štěpána.

Věru, udatní a láskou ke svému rodnému městu nadšení Pražané z roku 1648 nezasluhují toho, aby pomník jejich hrdinství byl zničen v době, kdy pečlivě šetří se všeho, což slavné skutky předků připomíná. Toho bohdá nebude, aby Pražané tak se zapomněli a paměť svých předků tak barbarským způsobem potupili! Což jest náklad, jehož vyžaduje obnovení sochy té, tak přílišný? Pražané nešetřili roku 1648 ni statků svých ni života, aby uhájili města svého proti zuřivým nepřítelům, a nyní Pražané by měli litovati nákladu na udržení a zachování pomníku, kterýž nám tu vlasteneckou obětavost, tu hrdinskou statečnost, tu planoucí lásku k vlasti bývalých Pražanů před 200 lety na mysl uvádí? Či měli by se Pražané dáti zahanbiti od obyvatelů kteréhokoliv městyse, kteří pečlivě památek po otcích svých ošetřují?

Tohoť bohdá nebude!

Lehner.

Z akademie křesťanské.

Odbor umělecký.

Zpráva za měsíc leden.

I. Vyřizené záležitosti.

Práce kovové. Pozlacení kalichů: pro důst. farní úřad v Suchomastech a dp. Jana Auera, faráře v Šáfově. — Nádobky na sv. olej: pro dp. Václ. Brůhu, faráře v Malé Chýšce — Náčíní pro zaopatřování nemocných: pro dp. Jana Balcara, faráře v Javorníci. — Svícny oltářní: pro dp. Štěp. Krause, koop. v Dittersbachu.

Rozličné. Harmonické zvonky: pro dp. vnt. Šonku, admstr. v Drachově, pro dp. Štěp.

Krausa, koop. v Dittersbachu a pro dp. Jana Sedláka, faráře ve Velk. Popovicích. — Přístroj na pečení hostií: pro veledůst. probošství na Sv. Kopečku u Olomouce.

Paramenty. Kasule: bílá slavnostní: pro dp. Fr. Vítku, faráře v Skřejích; bílá, bohatě hedvábím a zlatem vyšívanou s obrazem P. Marie: pro dp. V. Hošťálka, faráře v Oseku u Lipníka na Moravě. — Velum: pro dp. Aug. Pinkalského, faráře v Kobyli na Moravě. — Štoly: pro dp. V. Brůhu, faráře v Malé Chýšce a

pro sl. c. k. námořnickou akademii v Rjece. — Bursa k nemocným: pro dp. Fr. Čermáka, duch. správce na Karlově v Praze a pro dp. Aug. Pinaského, faráře v Kobyli na Moravě. — Polštáře oltářní: pro vys uroz. pi. hraběnkou Ledebourovou.

Prádlo kostelní. Dvě rochety s bruselskými krajkami: pro Jeho biskup. Milost hraběte Fr. Schönborna v Budějovicích. — Rocheta: pro dp. Fr. Čermáka, duchovní správce na Karlově v Praze. — Dvě cingula: pro dp. Jana Krá v Melenicích.

II. Nová objednání.

Sochy Srdce P. Ježíše a P. Marie: dp. V. Sommer, farář ve Wetzwaldě. — Postní obraz na oltář: dp. Josef Vychodil, kooperátor v Uh. Ostrohu na Moravě.

Práce kovové. Kalich: sl. c. k. námořnická akademie v Rjece. — Ciborium: dp. Jan Eybl, farář v Křečhoři.

Rozličné. Missaly: dp. František Vítek, farář v Skřejích; dp. Jan Schmid, admin. ve Chvaleticích a blahor. p. Toman v Dol. Vilémovicích.

Paramenty. Kasule: černou skvostnou: dp. Jan Eybl, farář v Křečhoři u Kolína; fialovou: vp. Fr. Pašek, kaplan ve Vlašimi a sl. c. k. námořnická akademie v Rjece; zelenou a fialovou: Jeho bisk. Mil. p. hrabě Fr. Schönborn v Budějovicích. — Dalmatiky: dp. Tom. Hájek, farář v Záhlenicích na Moravě. — Pláštiky na ciborium: dp. Frant. Pašek, farář ve Vlašimi a dp. Fr. Bejček, koop. ve Třech Sekyrách. — Korouhve: vp. A. Pospíšil, kaplan v Bykání a blahor. p. Jos. Bescha ve Weshorschů. — Nebesa: vp. August. Pospíšil, kaplan v Bykání.

Odvod k »Methodu«.

V lednu předplatitelů:

	V diecési	u by lo	p ři by lo	
Čechy:	pražské		Cyrillo-Methodějské kněhupectví	I
			Janáta Melichar, farář u sv. Vojtěcha v Praze	I
			Janda Fr., kanovník a vikář v Přistoupímí . .	I
			Houžvička Josef, exposita na Žižkově	I
			Kačer Jan, kaplan u sv. Štěpána v Praze . .	I
			Kláster Františkánský v Hájku	I
			Pilát Pavel, vikář v Křižko-Kostelci	I
			Pittner Štěpán, vikář v Líbeznicích	I
			Rektorát kongregace Redemptoristů v Praze .	I
			J. O. Kristina hraběnka Schönbornová, rozená hraběnka Brühllová	I
			J. O. Karel hrabě Schönborn	3
			J. O. Vojtěch hrabě Schönborn	I
			Švatkova Ludmila v Karlíně	I
			Švehla Vincenc, farář na Smíchově	I
			Teisingrová B., majitelka domu v Karlíně . .	I
			Vacek Fr., kaplan na Smíchově	I
			Vaněček Vincenc, kaplan na Smíchově . . .	I
			Zvěřina Josef, intendant v Praze	I
	litoměřické		Alumnové semináře v Litoměřicích k dřívějším 16 výtiskům další	3
			Rydvan Jos., Dr., beneficiát v Lysé n. L. . .	I
	králové-hrad.		Řehák Jan, kaplan v Dobrušce	I
			Šolc Karel, kněhupec v Kutné Hoře	I
	budějovické		Bakula Jan, praelát v Krumlově	I
			Hugo de Pauli, kooperátor v Kolínci	I
			Hůlka Fr., kaplan v Netolicích	I
			Lekeš Jan, kaplan v Netolicích	I
			Truhlář Jan, kaplan v Netolicích	I
			J. O. Anna svobodná paní Gudenusová, rozená hraběnka Schönbornová	I
Štýrsko:			Úhrnem	32

Nový rok dobře počíná. Chvála Bohu! Koncem ledna čítá »Method« 455 předplatitelů. Letos snad tedy předce »Method« na 600 předplatitelů to přivede.

Lehner.

»Method« vychází vždy 30. každého měsíce. Předplatné, jež činí poštovní zásilkou na celý rok 2 zl., na půl leta 1 zl., přijímá pouze na jednu z těchto dvou dob administrace v Karlíně, číslo 234. Jen frankované listy se přijímají. Rukopisy redakci zaslané nevracejí se. Dopisy, týkající se redakce, buďtež zaslány F. J. Lehnerovi franco, v Karlíně, č. 234. Reklamace zaslány buďtež do expedice: Akademie křesťanská v Praze, Řetězová ulice číslo 223.

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo 2.

V Praze, dne 29. února 1884.

Ročník X.

OBSAH: Stolice učitelské pro vědu křesťanského umění a archaeologie na fakultách a učelištích bohosloveckých. — Zodpovídané »otázky archaeologické:« Farní chrám Páně sv. Jakuba Apoštola v Metličanech. — Dřevěný kostel sv. Jana Křtitele v Slavoňově. — Bývalá plebánie Pněv na Poděbradsku. — B. p. Oskobrhý na Poděbr. — B. p. Hrádek v Časlavsku. — Dary jubilejní věnované Jeho Eminenci kardinálu Bedřichu knížeti Schwarzenbergovi ku kněžským druhotinám. — Drobné zprávy. — Z akademie křesťanské. Odbor umělecký: Zpráva za měsíc únor. — Odvod k »Methodu«.

Stolice učitelské pro vědu křesťanského umění a archaeologie na fakultách a učelištích bohosloveckých.

Píše F. J. Lehner.

Popelka mezi vědami bohosloveckými — nauka o umělecké archaeologii církevní jakož i o výtvarném umění křesťanském — konečně snad předce prohlášena bude za sourodnou sestru. Dosud jen v tmavém zákoutí seděla a i do toho koutku pokradmo se dostala. Jen s ostýchavostí odvažuje se mluvit hlasitě, aby snad i z toho koutku nebyla zase vypuzena. Pohlíží se na ni ještě s vysoká a přes rameno. Jest nejmladší dcerou v četné rodině věd bohosloveckých, — ale nejvnadnější. Vždyť mluví a vypravuje výhradně o kráse Církvi posvěcené, tedy o nejvznešenější kráse světa vězdejšího. Nad umění církevní ve světě nic není krásnějšího. Ta krása pokřtěná, pečlivou a svatou máti Církvi odchovaná a vyučená jest jednak odleskem, jednak předobrazem krásy a slávy rajske a nebeské.

Archaeologií křesťanskou otvírá se nám jeden z křišťálových pramenů katolické tradice, poskytuje se důkazů jasných a nezvratných na potvrzenou základních dogmat víry naší. Jakých rozkoší zakouší na př. badatel prodlévající delší dobu v tom zázračném

světě pódzemním, — v římských katakombách! V oněch labyrintech věčného města, které viděly úzkost Církve jedva zrozené! Jakých pokladů skrývá v tajemném a tmavém lůně svém ta cti-hodná »Roma sotterranea«. Zde vyskytují se oltáře nad hroby svatých mučedníků; obrazy symbolické, jimiž první křesťané skrývali základní pravdy výrsvé předznesvěcením pohanů; obrazy Vykupitele, blahoslavené Panny, svatých apoštolů a mučenníků, které nebyly pouhou ozdobou tmavých stěn, nýbrž také zbožným předmětem úcty nejněžnější. Poloha a rozvrh kaplí pódzemních a původních basilik nadzemních výmluvně hlásají, jaký rozdíl býval v Církvi hned od počátku mezi knězem a věřícím. Desky oltární bezprostředně na hrobu mučenníka položené vypravují, jak stará jest úcta ostatků oněch svědků, kteří za víru zemřeli, a jak dojemně vroucná byla úcta, kterou věřící těm ostatkům světců vzdávali.

Uměním pak výtvarným, kterým Církve obklopovala to, co na světě měla nejdražšího, — nejsvětější obět a svaté svátosti, jak zázračně ilustruje se nedozírná hloubka a nebe-

tyčná výška velebné a tajemné budovy, která slove Církví katolickou. Království Boží na zemi zplodilo královské umění, v němž nerozlučně a souladně zasnoubil se ideál s přírodou. Příroda poskytla hmotu, duch hmotu oslnil a posvětil. Umění křesťanské jest odleskem ideálu. Umění jest ideálem reflektovaným v přírodě. Uměním vyjadřuje se skutečnost, avšak skutečnost proměněná v ideál. Uměním vyjadřuje se ideál, ale ideál vyvedený typem přírody. Realnost v umění sama v sobě jest poblouzením; ideálnost sama o sobě jest druhým poblouzením. Církev obě zasnoubila nerozlučně, a manželský ten sňatek hmoty s ideálem jest — umění křesťanské.

Člověk, odvažující se na výklad písem bez základní znalosti antiquit biblických, vydává se v nebezpečení stonásobného poblouzení. Klíčem ku porozumění a pochopení spisů svatých Otců a středověkých spisovatelů církevních jest znalost antiquit křesťanských. Proč bývají nám tak temné a nesnadno pochopitelné pojmy, výrazy, allegorie? Zde dlužno znáti vzájemný poměr způsobu myšlení oněch věků s obyčejí, mravy a povahou dob jejich a oněch, které předcházely. Dlužno seznámiti se s těmito věky s veškerých stránek jejich, nemáme-li býti oloupeni o valnou část ovoce, jakého nabýti lze čtením spisů svatých Otců.

A což ten podivuhodný vývin historicko-umělecký v dějinách církevních? Ukazuje nám posloupnost vzdělanosti za vlivu křesťanského; zasloučuje nás v ona kouzla, že pochopujeme zásady a rozumíme dílům mistrným, vyvedeným od předních genů dob minulých; budí v nás úctu a lásku k těm velebným památkům dob dávnominulých.

K užitečnosti vědy archaeologicko-umělecké druží se i zábava, jako tak snadno při žádné jiné vědě se nevyskytuje. Za píli a práci dostává se badateli zvláštního druhu radosti, která jest bohatou náhradou tomu, kdo vědě té se oddal. Zpytující ctihodné zbytky starožitné a kochající se v krásách uměleckých, zakoušíme rozkoš, kterou v jiných oborech vědění a bádání marně hledáme. Na stopách generací, jichž není více, lpí mocná vnada, pramen hlubokých požitků, v nichž duše se potápí. A člověk bezděčně a rád zapomíná na

drsnou přítomnost, aby se vrátil k dobám uplynulým a s nimi se stotožnil. Illuse a sny tyto tak vlnadné a blažené snáze lze pocítiti než vyličiti. Zná je každá duše jemnocitem alespoň částečně obdařená.

S krásou popelky závodí její pokora jako v pohádce.

Zdá se, že nyní i popelce mezi vědami začíná svítati naděje, že bude oceněna a milována.

Za souhlasu a se svolením ministra vyučování konala se v březnu roku minulého v Celovci schůze konservatorů z Krajiny, Štýrska, Solnohradu a Tyrolska. Prvním číslem rokování byl předmět:

»Centrální komise užije vlivu svého na vládu k tomu, aby na učilištích bohosloveckých konalo se vyučování umělecko-historické.« (Navrhovatel Dr. Schönherr.)

Na místě odpovědi stůž zde protokol vydaný jménem centrální komise od J. Exc. barona Helferta. Zní doslovně, jak následuje.

* * *

Centrální komise vlivu svého na vládu užije k tomu, aby na učilištích bohosloveckých konalo se vyučování umělecko-historické.

Předseda zahajuje o tom rokování, vybízaje k odůvodnění navrhovatele samého.

Dr. Schönherr: Zájmy pro umění a starožitnosti v době nejnovější staly se obecnějšími a živějšími, ač též obecně vůbec proti dílům uměleckým tolik se hřeší, že právě proto zřízena byla centrální komise, aby tyto škody obmezila a zabránila. Má-li zlu důkladně zabrániti se, jen vyučováním toho lze docíliti. Na školách středních slýchají sice žáci něco více o dějinách umění, než předchůdcové jejich, to však nestačí. Jak velice jest si přát, aby veškeré stavy rozuměli právě starožitnostem a umění, vyžaduje se toho zejména od stavu duchovního, jemuž nejčastěji bývá osvědčovati se na tomto poli; zejména v Tyrolsku, kde každá obec přeje si míti pěkný a ozdobný kostel a kde tudy obnovy na denním pořádku jsou. Bohužel dobré vůli nazvíce schází patřičná znalost. Jako v minulém století neostýcháno se scopařovati klen-

bová žebra gotická, tak děje se po dnes. Tomu hráz postaviti stává jen jediného prostředku, aby totiž duchovní sám byl v oboru uměleckém vzdělán a tudy také sám oprávněným soudcem u věcech uměleckých. Jelikož studia gymnasiální, jimiž jen minimum vědomostí uměleko-dějinných se nabývá, na to nevystačují, má duchovnímu na fakultě bohoslovecké poskytnouti se příležitosti k dalšímu vzdělání a budiž tudy na těchto ústavech zřízena stolice učitelská pro dějiny církevního umění.

Profesor Graus souhlasí s náhledy řečníkovými; sám kdysi hájil náhledy tyto na schůzi katolíků ve Vídni. Biskupské ordinariáty měly by zejména újmouti se věci této. Jak ze zpráv centrální komise na jevo vychází, vyučuje se skutečně dějinám uměleckým v některých seminářích; nastává však otázka: jak se to děje. Učitelé znají pouze umění románské a gotické. Renaissance naprosto se nevšímají. Řečník usiluje ve svém listu, aby veškerých slohů bylo si váženo. Dlužno tedy přede vším stanovit, kterak o předmětu má býti přednášeno v seminářích.

Odborní rada Lind: Řečený předmět není cizým komisi centrální; již po leta věnuje pozornost otázce o vyučování archaeologickém a historicko-uměleckém v seminářích a na ústavách bohosloveckých. Jest tedy komisi centrální veleвітáno, když dnes i zde o této otázce se jedná. Bylo-li by ve shromáždění usnešeno se na resoluci o téže věci, poskytnul by se tím komisi centrální důležitý substrát, aby v jednání svém pokračovala. Řečník nyní líčí, co centrální komise dosud v té otázce učinila. Podnět k ní zaval před lety profesor Graus. Centrální komisi především zdálo se býti nejdůležitějším zvěděti, kterak vůbec se to má s vyučováním uměleko-historickým na ústavách bohosloveckých. Výsledek dotazů zněl částečně zcela příznivě. V mnohých seminářích konány jsou řečené přednášky. V některých diecésích naopak stalo se málo nebo nestalo se dosud ničeho, ač i tam na místech kompetentních uznávána jest důležitost vyučování uměleko-křesťanského. Takové vyučování koná se na př. na veškerých ústavách diecésních v Čechách, v Štýrsku a v arcidiecési Lvovské. Jelikož z valné části diecésí bylo dotazováno se po pomůckách učebních a předlo-

hách, centrální komise především odporučela takové knihy a darovala nápotom veškerým bohosloveckým ústavům, kde předmětu již se vyučuje, atlas archaeologický, v němž seřaděna jsou na listech foliových vyobrazení nejdůležitějších památek stavitelských. Centrální komise tedy zanášela se již vedle možnosti své s otázkou zahájenou; sbírala zprávy, pečovala o prostředky učebné a vyslovila též přání, aby na veškerých bohosloveckých učelištích přihlíželo se k udílení téhož vyučování. Řečník prosí nyní zpravodaje, aby přiměřenou resoluci zadal.

Předseda žádá Dr. Schönherra za udání doslovného znění resoluce.

Dr. Schönherr: Budiž na každém učelišti bohosloveckém zřízena učelstní stolice učitelská pro dějiny umělecké, centrální pak komise podnikniž potřebných k tomu krokův.

Předseda táže se profesora Grause, zdaž by snad nenavrhoval nějaké změny.

Profesor Graus shoduje se sice s resolucí, zdá se mu však býti zvláště důležité, aby se vyslovilo, kterak dlužno konati vyučování. Namnoze koná se již vyučování uměleko-historické; avšak na př. bez předloh, bez ilustrac. V Hradci jsou dvě oddělení: 1. Obecné dějiny umělecké; 2. Archaeologie umělecká. Ad 1. Východištěm obecných dějin uměleckých musí býti starověk, tedy sloh řecký a římský, nikoliv však jako až dosud basilika, a nemá se přestati s gotikou, nýbrž dlužno dále se bráti a pokračovati až k uměleckému snažení času nejnovějšího. Ad 2. Zde dlužno počítí s církevním náčiním, s oltářem, pak se přejde k posvátným nádobám a k náčiní a p. 3. Dlužno též přednáseti historický vývin skulptury a malby. Látku bylo by lze roztrfíditi na tři ročníky.

Předseda navrhuje přijetí resoluce, aby vyučovalo se obecným dějinám slohovým, křesťanské achaeologii umělecké a dějinám církevního malířství a plastiky.

Táže se zpravodaje, zda-li s tím souhlasí.

Dr. Schönherr zásadně jest ve shodě; zdá se mu však, že toho jest trochu mnoho; provedení »jak« dlužno zůstatí centrální komisi.

Profesor Rainer nerad by viděl vyloučeny dějiny malby a poukazuje zejména na obraz v Horním Wellachu, na tak zvaného svatého Luthera. Se-

znal v Krajině též příklady, kterak ob-
novováním a čištěním poškozeny jsou
obrazy. Budiž to však zůstaveno cen-
trální komisi.

Profesor Luschin s radostí vítá
návrhy. Jest pro rozšířené znění prof.
Grausem navržené. Úchvalou znění
obšírnějšího nepřekáží se centrální ko-
misi, nýbrž udílí se jí pouze pokyny.
Mluví se dále jen o bohosloveckých
učilištích vůbec; budiž především na
bohosloveckých státních učilištích za-
vedeno vyučování umělecko-historické;
pak následovaly by též ústavy diecéšní.

Profesor Graus. Jeho specifikace
čelila k tomu, aby centrální komise se-
znala, kterak dosud se vyučovalo. Má
docílit se toho, aby staré obrazy nále-
žitě ceněny byly, jakož i nutná znalost
maleb a soch vůbec, aby tím no-
vému umění se napomáhalo.

Dr. Schönherr se vším se sho-
duje; také on myslil na veškerá boho-
slovecká učiliště.

Pak přijímá se jednohlasně návrh
Dr. Schönherra s dodatkem prof.
Grause ve způsobu resoluce předsedou
navržené; zní, jak následuje:

Schůze konservátorů vyslo-
vuje se jednohlasně pro vhod-
nost a nutnost přestavování archaeo-
logického vyučování na boho-
sloveckých fakultách a uče-
lištích a to zejména o obecných
dějinách slohových, o cír-
kevní archaologii umělecké,
jakož i o vývinu dějin křesťan-
ského malířství a sochařství,
a žádá centrální komisi, aby
k tomu učinila potřebných
kroků za vlivu císařské vlády.

Zodpovídáné „otázky archaeologické.“

138.

Farní chrám Páně

sv. Jakuba Apoštola v Metličanech.

Píše Jos. Nechvíle, farář v Dašicích. (Dokončení.)

Jeden z pozdějších kněží farářů za-
znamenal ty náhrobky do knihy farní
památní, odkud opsané je tuto podávám:

1. »Leta Panie 1504. we strzedu
den swateho Othmara opata usnul w
Panu urozeny a stateczny rytirz Pan
Waclaw Mieniczky z Czerwenowsy a
a Mienicz ktorehozto tielo spolecznie
s gehu Przedky w tomto Chramu Panie
odpocziwa oczekawa przissti Syna Bo-
ziho k saudu«.

2. Leta Panie 1580 usnula urozena
Pani Marzena z Kwietricza na Slaupnic
Panj.

3. Leta Panie 1582 usnul w Panu
a zde pochowan gest urozeny Pan Ma-
tieg Brzizansky z Jwanicz.

4. Leta Panie 1599 w Patek po
pamatcze wssech swatých w sobotu do-
konala život swāj urozena Panj Go-
hanna Kluczka z Libodrzicz na S Bierzy
a tuto odpoczywa u otce . . . swym
w kostele Metliczanským.

5. Leta Panie 1600 w strzedu po
swatem Marku Ewangelistu dokonat
život swuj Gan Sudkowsky z Hamers-
dorfu starzi 15 nediel a tuto gehu tielo
odpocziwa.

6. Leta Panie 1600 we czwartek den
swaty Šskolastyky dokonat život swuj
urozeny Pan Gan Kluczky z Libodrzicz
a na S Bierzy a na Mleynie Slaupnickem
a tuto pochowan gest s dcerou swau.

7. Leta Panie 1601 w Pondieli den
swaty Panny Barbory umrzel na Auterek
po hodině na noc urozeny Gan Kluczky
z Libodrzicz a na Slaupnie Panem po-
chowan w kostele Metličan.

8. Leta Panie 1603 usnul w Panu
urozeny Pan Burchard Kluczky z Li-
bodrzicz a Pana Slaupnie.

9. 1604. Sv. dušní pondielek Pan
Buoh raczil powolati z tohoto swiata
urozeného Pana Martina Mieniczkeho
a tu to tielo gehu odpocziwa. Pod
tímto kamenem leží Gan podle nieho
Lidmila a podle nich Zigmund synowe
i dcery urozeného Pana Gana Kluczkeho
z Libodrzicz a na Slaupnie a urozené
Panj Maryanny z Kwietnicz. Pod tímto
Kamenem leží Wacław prworozeny
syn Urozeného Pana Gana Kluczkeho
z Libodrzicz a na Slaupnie a taž Panj
Maryanna z Kwietnicz a podle nieho
leží Zdienek bratr gehu podle nich leží

Anna sestra ony z tyz matky wssichni gsau.

10. Leta Panie 1606 w autery po dewitniku dokonala žiwot swug w Panu urozena Panj Katerzina Sudkowska z Libodrzicz a w Slaupnie a tuto tielo gegi odpocziwa oczekawagicz blahoslaveného wzkrzissení.

11. Leta Panie 1615. w nedielu po nanebewzeti Panny Marye Žiwot swug w Panu dokonat urozeny Hynek Gindrich Sudkowsky z Hamersdorfu v letech 12ti a tuto geho tielo odpocziwa oczekawa radostneho wzkrzissenie. Wim žie Wykupitel a. t. d.

12. Leta Panie 1616 w sobotu po zwiestowani Panny Marye dokonala žiwot swug w Panu urozena Paní Anna Dworzeczka rozená Robmhapka ze Suche a tuto tielo gegi položeno odpocziwa oczekawagicz blahoslaveného wzkrzissenie. O Bože w swe Majestatnosti a nesmirne podstatie racziz se k nam ke wssem znati když budeme na saudu stati racz hrzissne K sobie przigiti kde twa Prawda switi poněvadž gsi mocnym Panem ucziniž to Bozie Amen.

Kolem kostela jest hřbitov, na kterém se dosud pochovává a z kterého jest do okolí krásná vyhlídka.

Vedle kostela stojí farní stavení přízemní, na průčelí má dvojí erb v jednom znaku tři růže, v druhém tři břevna na přič od pravé k levé položeny (erb klášterní dvojí). Nynější kamenná farní budova byla postavena v r. 1821 místo dřevěné. Po bitvě Bělohorské ztratil kostel v Metličanech faráře, a byl filiálním od Nového Bydžova, až r. 1785. zřízena tu byla lokalie, která r. 1850. povýšena byla za faru. Prvním lokalistou byl Benediktin Holas.

Když se jde nynější pěšinou (dříve vozovou cestou) od Nového i Starého Bydžova i od Sloupna k příkřejší straně Metličanského návrší, jest pod samým vrškem kus louky, kterou lid doposud márnici nazývá. O ní jde pověst, že za starých dob, kdy Starý i Nový (?) Bydžov k Metličanům byly přifařeny, na této louce stála márnice, kde mrtvé tělo na máry (an po návrší se dále jeti nemohlo) se naložilo, a pak do kostela a na hřbitov odneslo.

V Sloupnici, přifařené osadě, jest zámečká kaple, dříve sv. Benedikta nyní sv. Jana Nep., od opata Tomáše r. 1745 nově zbudovaná.

Komu asi Metličany patřily v 14. a 15. stol., není známo. Snad byly přiděleny k statku Sloupenskému, který byl sídlem rodinným rozdílných rodin ze Sloupna, tak Kordulův, Plesů, Heimanských a Sádovských ze Sloupna majících v erbu plechovou rukavici. Dle desk zemských patřilo Sloupno i Metličany r. 1550. rodině pánů z Pernštýna, jeden pak z pánů těch Sloupno-Metličany i s kostelem a Starého Bydžova polovicí Janu Kluczkému z Libodřic za 2636 kp. 36 gr. č. prodal. Tento ale odprodal podíl Starého Bydžova i s kostelem sestře své Lidmile, vdané Maternové z Květnic, a ponechal si v St. Bydžově jen hospodu, která proto do r. 1848 k Sloupnu patřila. R. 1553. zemřel Jan Klucký z Libodřic a po něm zdědil statek celý jeho syn Petr, po něm bratr jeho Václav. Ten ale v r. 1609 prodal statek ten švakrovi svému Oldřichu Horovi Sudkovskému z Hammersdorfu (jinde psáno z Hendersdorfu). R. 1620 dostal se statek ten koupí Jindřichu Maternovi, rytíři z Květnice, který jej i s kostelem Metličanským, vsí Křičovem a hospodou v Starém Bydžově r. 1628 hraběti Albrechtovi z Waldštýna, vévodovi z Fridlandu, odprodal za 20.000 kop mš. Po smrti tohoto v r. 1634 dostala Sloupno i Metličany jako jiné osady jeho manželka Anna Marie, rozená Libšteinská z Kolovrat, která poddaným válečnými boulemi ochuzeným mnoho dobrodiní prokázala a značnou část polí dávala. Ale této paní bylo zboží Sloupenské r. 1636. od královského fisku zabaveno a hraběti Mikulášovi Desfoursovi dáno, od kterého jej po jeho smrti v r. 1662. jeho manželka Barbora Kaninová z Lichtenšteina zdělila, a tato paní též co štedrá dobroditelka v třicetileté válce ochuzených poddaných se ukázala. Na to koupil statek ten 1669 Adolf Vilém Harant, svob. pán z Polžic a Vesenic, který jej r. 1672 za 24000 zl. a 300 zl. klíčného klášteru Benediktinskému v Broumově prodal. Klášter ten koupil též r. 1686. dvůr Podolíby (Chmelovice nyní), ves Králíky, Nový dvůr, ves Kobylce a všechny lesy od majetníka statku Skřivanského Jana Veikhardta, hraběte z Herberšteina za 32.150 zl. a připojil je k zboží Sloupenskému, kterého majetkem polnosti, zámek v Sloupné a jiné usedlosti v rozdílných osadách posud jsou.

Dřevěný kostel sv. Jana Křtitele v Slavoňově.

Popisuje J. K. Hraše, c. k. okr. školní inspektor a konservátor.

K nečetným kostelům, ze dřeva vystavěným a dosud upotřebeným, náleží kostel sv. Jana Křtitele v Slavoňově, vesnici to hodinu cesty vzdálené od Nového Města n. M.

Jest z mohutných stěn jedlových a dubových vystavěn, má 19'65 m. délky, z níž zaujímá 6'1 m. presbyterium, 10 m. loď a 3 m. kůr. Šířka presbyteria, jež má podobu čtverce, rovná se jeho délce a u lodi obnáší 9'8 m.; výška uvnitř jest 6 m.

Do kostela vedou troje dvěře, a sice hlavní na západní straně a dvoje vedlejší na severní a jižní straně.

Postranní stěny mají 3 okna větší a 6 menších. Na severní straně přistavěna jest také dřevěná sakristie, 10 m. zdělí, 4'8 m. zšíří a pouze 2'7 m. zvýší; ta má jedny dvěře a dvě malá okna.

Vnitřní zařízení kostela jest velmi jednoduché. Kromě hlavního oltáře, jenž sv. Janu Křtiteli jest zasvěcen a na východní straně stojí, jest tu na jihu postranní oltář nejblahoslavenější Panny Marie a naproti němu Boží hrob.

Obrazy oltářní i sochy nemají umělecké ceny a pocházejí z prvních let tohoto století. »Nespůsobilí malíři pokojů a natěrači« (tak umělci ti slují v »Liber memorabilium parochiae Slavonoviensis ab anno 1384—1843«) »sestavili je«, odstranivše prve staré obrazy.

Některé staré malby zachovaly se na prkenném stropě a na příčném trámě před presbyteriem, a sice: dobře vyvedené vyobrazení 12 svatých apoštolů a obraz Spasitele pod tíží kříže klesajícího.

Uprostřed příčného trámu spatřujeme kalich v oblacích se vznášející, kterýž důkazem jest toho, že kostel tento původně byl utrakvistický; pod kalichem jest tento nápis: »S povolením . . .« a dále: »Letha Panie 1553. wystawien gest kostel Slawoniowský. Początek nákladu gest byl: Jan Kol-

taczka: Jan, syn geho. Magstrzi byli trzi: Geden z Lipska, druhý z Opavy; třetí z Klokowy« (z Hlohova = Glogau). O tom místněji vzmníme se v následujícím popisu.

Východně od kostela stojí věž; zdola je do polou zděná, od polovice nahoru je dřevěná a visí na ní tři zvony; z těch největší váží 17 centů a má nápis: Fusa 1589, Refusa 1753, Iterata refusa 1773. Regente Maria Ther. Imperatrice Regina Hungariae, Bohemiae et imperatore Romano Josefo II. Serenissimo D. D. Opocensis Domini Principi Rudolpho de Colloredo. Parcho Franc. Ant. Reith Neohradeses.«

Na prostředním zvoně jest nápis: »L. P. 1561 tento zwon slyt gest ke cti a chwále Pánu Bohu wssemohouczymu, trog'ho panstwie k zadussi Slawoniowskému skrze W. T. Konwarze W.« — Třetí a nejmenší zvon »Ave Maria« jest novější práce, ničím nevynikající. Před ním býval zde zvon starý, snad zbytek prvního kostela Slavoňovského, o němž v »dějepisu toho kostela« místněji se vzmním. Zvon tento přetrval již mnohá století a dle nápisu na jeho okraji poznal jsem, že jest z doby »Augustus et rex Carolus quartus«; jest tedy starodávný. Na kostelní vížce visí malý zvonek »Sanctus Spiritus«.

Na jižní straně hřbitova, prostírajícího se okolo kostela a věže, stojí dřevěná kostnice, též tak starodávná jako kostel, a jest lebkami a kostmi zesnulých naplněna.

Dějiny kostela Slavoňovského.

Než vystavěn byl v Slavoňově nynější kostel, tedy před r. 1553, jak jsem se zmínil, byl tam již r. 1384. kostel zasvěcený ke cti sv. Martina a stával nepochybně na témž místě, kde stojí nynější kostel. Důkaz toho jest v »Antiquae ecclesiarum capellarum« a t. d. Jana Rehra v Praze 1775, kdež čteme: »Slavonoviani a t. d.« V archivu

Novoměstském dočítáme se: »Letha Panie 1376 a t. d. »V též vsi jest kostel sv. Martina, ku kterémužto roli, luk a lesův nemálo jest, a toho všeho téhož záduší užívají a na opravu téhož kostela i kněze vynakládají.« Tento starý kostel, tuším, byl zkažen v husitských válkách, neboť od té doby o něm zmínky se nečiní.

Když pak zde kostela nebylo, přidělen byl Slavoňov i přifařené osady Bohdašín, Vanovka, Mezles, Sendraž, Jestřebí, Studánka, Blažkov, Zákraší, Libchyně, Bradle, Ohnišov*) a Chlístov k beneficiu Dobrušskému.

Roku 1553. konečně dostavěn byl nynější dřevěný kostel v Slavoňově od Jana Koltačky a jeho syna Jana. Kdo oba tito Koltačkové byli, nelze určití. Pověst vypravuje, že sousední Blažkov jim náležel, tam že bývalo jejich rytířské sídlo, a to sice tam, kde nyní živnost č. 9. stojí, a od rytířského statku svého že darovali pole, luka a lesy kostelu Slavoňovskému, jenž nyní má 68 jiter 328□¹ výměry a 36.000 zlatých kostelního jmění.

*) Liber Memorabilium parochiae Slovonovensis d. 9.

Než pouze tato pověst vřadila oba zbožné Koltačky do rytířského stavu; byliť oni prostí, avšak bohatí a utraktvístičtí rolníci, a statky své »S povolením světské vrchnosti« odkázali kostelu, který vystavěli; neboť Blažkov náležel ještě roku 1548 k panství Novo-Městskému, netvořil nikdy samostatného panství a nemá žádných zbytků rytířské tvrze.

Byl-li však kněz hned dosazen ke kostelu tomu, když jeho stavba dokončena, známo není. Jisto však jest, že r. 1675 farář z Nového Města nejen zde, ale i ve vzdálenějším Novém Hrádku vykonával duchovní správu, a že Slavoňov r. 1641 připadl k beneficiu Dobrušskému, od něhož odděleno při novém zřízení r. 1721 za biskupa královéhradeckého Jana Adama hraběte Mitrovského z Mitrovic a patrona pana hraběte z Colloredo. Toho roku kostel v Novém Hrádku ustanoven farním a kostel v Slavoňově učiněn jeho filiálkou; r. 1787 za císaře Josefa II. změněn na lokálii a r. 1806 učiněn farním kostelem.

Konečně ještě připomínám, že r. 1683 za patrona kostela zvolen sv. Jan Křtitel místo sv. Martina.

Zprávy o bývalých plebáníích a jejich osadách.

Píše Jos. Nechvíle, farář v Dašicích.

140.

Bývalá plebánie Pněv na Poděbradsku.

Pněv, Pňov, vesnice $\frac{1}{4}$ hod. jihových. od Poděbrad, na silnici nedaleko Labe na levém jeho břehu, fara Předhradí, forštovna. Již v 14. stol. byl zde farní chrám Páně ke cti Narození Bl. P. Marie zasvěcený, který nepochybně v 14. stol. byl zbořen, pak zase zbudován a r. 1789. za císaře Josefa II. zcela zrušen. — R. 1362. Konrád plebán z Velelib změnil si místo s Moricem plebánem v Pňově se svolením Bočka z Poděbrad (Emler lib. I. Conf. pars I., 192). R. 1363. po smrti plebána Petra byl k tomu kostelu dosazen Jan Klerik

z Pněv za plebána od panoše Heřmana z Pněv (Emler lib. I. Conf. pars II., 29). R. 1392. plebán Bušek v Pňově se uvádí (Tingl Acta judiciaria ai 1392, pag. 10). Plebán v Pňově platil papežského desátku 18 gr. (Tomek Rejstříky, 51). R. 1265. v den sv. Jana Křtitele koupila Uta z Chovan od jistého Jaroslava dvůr v Pňově co první nadání pro klášter v Pohledu (Pam. arch. III., 193). R. 1395 jmenuje se Aleš seděním v Pňově (Tingl Acta judiciaria, 20). R. 1571. prodal Jiří z Moravan dvůr v Pňově (Komu? Pam. X., 554).

141.

Bývala plebánie Oskobrhy na Poděbradsku.

Asi $\frac{1}{4}$ hod. východně od Poděbrad vzdálená jest vesnice Vlkov, která na

blízkém, chrastinami porostlém návrší měla farní chrám sv. Petra a Pa-

vla, r. 1789. vyzdvižený. Při veřejné dražbě koupila jej vrchnost panství Poštěbradského a přestavěla ho za hájovnu. Zde bývala v 14. stol. plebánie pod jménem Oskobrhy psaná, která platila papežského desátku ročně 15 gr. (Tomek, Rejstříky, 85). R. 1357. Předbor opat Cisterciáků v Hradišti povolil změnu Jindřicha plebána v Oskobrhu s Křížem plebánem u sv. Jakuba na Kutnohorsku (Emler lib. I. Conf. pars I., 18). R. 1369. změnil si Johlin plebán v Oskobrhu místo s Enochem plebánem v Příbrami (Tingl. lib. II. Conf., 10) s povolením Zdislava, opata v Hradišti. Ale plebán Enoch vzdal se r. 1373. místa, na to 8.

dubna dosazen byl sem za plebána Křištof, plebán z Bestvíně, od opata z Hradiště (tamtéž 92). Ale r. 1375. změnil si plebán Křištof místo s Bartolomějem, plebánem v Hodkově — s povolením opata v Hradišti (Emler lib. III. et IV. Conf., 43). R. 1385. změnil si Jakub plebán v Kralovicích místo s Mikulášem, plebánem v Oskobrhu (tamtéž 166); ale r. 1388. Mikuláš si zase změnil místo s Janem plebánem v Stušině (tamtéž 198). Oskobrhy uvádí se v zápiskách veřejných jedenkrát, a sice r. 1483. v listu Hynka knížete Minsterberského ke Kutno-Horským (A. Č. VI., 198).

142.

Bývalá plebánie Hrádek v Čáslavsku.

Hrádek, Hradecko, druhdy Hrádek Odranec, viska čítající 5 domků v bývalém kraji Čáslavském a panství Dolno-Kralovickém, měla farní chrám Páně sv. Filipa a Jakuba apoštolů, nyní zrušený, ale ve 14. stol. opatřený vlastním plebánem, který platil papežského desátku 9 gr. (Tomek Rejstříky, 58). R. 1355. dne 12. Máje, když plebán Jakub místa u toho kostela se vzdal, dosadili Markvart a Bohuslav bratři z Hrádku, Václava kněze, syna Mikuláše z Dobřan (Emler lib. I. Conf. pars I., 3). R. 1369. po smrti Mikuláše plebána dosazen sem za plebána od Pročka z Hrádku kněz Zdislav z Královic (Tingl lib. II. Conf. 18). Ale tento Zdislav plebán vzdal se r. 1372. místa, načež Procek a Markvard, bratři z Hrádku, dosadili za plebána k tomu kostelu plebána Petra ze Zruče (tamtéž 78). R. 1391. změnil si Racek plebán v Hrádku místo s Janem plebánem v Práchevě s dovolením pa-

noše Bohunka z Hrádku (Tingl lib. V. Conf. ai. 1390 et 1391, pg. 95). Ale tento plebán Jan změnil si zase r. 1391. s dovolením jmenovaného již patrona místo s Petrem plebánem v Šanově (tamtéž 142). Dle Tomka Dějiny Prahy IV., 76, patřila prebenda v té vsi s plebánií Květinov na začátku 14. stol. k výživě probošta, děkana a 8 kanovníků u sv. Jiljí v Praze, tak že faráři těchto kostelů byli jenom probošta zástupci (perpetui vicarii). — Byla zde tvrz, sídlo pánů soujmenných, z kterých několik svrchu bylo jmenováno. R. 1399. vládl zbožím tím Erhard z Volfemberka, po kterém následovali jeho synové Zdeněk a Markvard. R. 1457. dostal se Odranec od krále Václavu z Kocourova, od toho Prokopu ze Zhoře, pak Alši ze Soutic (1461), a r. 1463. Prokopu Karlíkovi z Chřenovic. Na začátku 16. stol. co majetek Trčků z Lípy uvádí se hrad ten pustým.

Dary jubilejní

věnované Jeho Eminencí kardinálu Bedřichu knížeti Schwarzenbergovi ku kněžským druhotinám.

Popisuje F. J. Lehner.

8. Missale.

K předmětům dosud uvedeným důstojně druží se desky mešní knihy jak důmyslností komposice, tak dokonalostí práce. Kované desky barvy hně-

dě žluté opatřeny jsou nádherným kováním stříbrným v ohni zlaceným. Zasaženy jsou do širokého rámce, v němž uprostřed dvou úzkých bordour táhne se ornament z listů růžic, které uspořádáním i tvarem jsou v milém souhlasu

Komponoval a kreslil architekt Josef Mocker. Část figurální prof. Frant. Sequens.

s ostatními předměty. Ve čtvero rozích jsou symboly čtyř evangelistů v kulatých medaillonech uprostřed nepravidelného čtverhranu na venek hladce, do vnitř pak gotickým listím zakončeného. Rámec medaillonů ozdoben jest řadou perliček, rámec pak čtverhraný točenou šňůrkou. Tři vnitřní rohy vyplněny jsou trojlístkem, čtvrtý pak silně vypouklým kvítkem s dvěma delšími větvičkami na způsob čtvero knoflíků, na kterých otevřená kniha spočívá a jimiž desky s kováním před poškozením se chrání.

Ve středu spatřuje se Vykupitel na trůnu sedící; pravici žehná, v levici drží knihu otevřenou s Δ a Ω . Rámec mandorhy vnitř i zevně perličkami ozdo-

beně vyplněn jest stylisovanými obláčky. Kolkolem pak obklopen jest září, v níž rovné paprsky střídají se s plaménkovitými.

Jako deska vrchní, podobně pracovaná jest i deska zadní s tím toliko rozdílem, že rohy místo symbolem evangelickým vyplněny jsou trojdílnými arabeskami, prostředek pak bohatým čtverlístem.

Kniha mešní uzavírá se dvěma spornami, z nichž svrchní nese letopočet 1833, spodní pak 1883, čímž důmyslně se udává slavnost, pro kterou missál se zhotovoval.

Celé kování jest práce tepaná, dokonale vyvedená, což platí rovněž o čá-

Komponoval a kreslil architekt Josef Mocker. Část figurální prof. Frant. Sequens.

sti ornamentální, jako o figurální. Reliefy Vykupitele, jakož i symboly evangelistů pracovány jsou mistrně.

Práci kovové odpovídá též práce knihařská.

Kalich, konvičky a missál věnovány jsou Jeho Eminenci od příbuzenstva. Jména dárců vyryta jsou na stříbrné desce uvnitř skříňky pro uschování kalichu i konviček určené.

9. Agraffa.

S toutéž dovedností, jakou vyniká kování missálu, pracována jest i spona

pluvialu. Není dvojdílná, jako nyní obyčejem bývá, nýbrž v celosti, jako se spatřuje na krásných vzorech středověkých. Pluvial zapíná se dvěma přišitými háčky s petličkami, které se zakryjí zavěšenou agraffou. Má tvar eliptického, silně vypouklého medaillonu. Široký rámec, řadou perliček po obou stranách obroubený, vyplněn jest věncem, v němž vinou se kvítky čtvero- a pětilisté granátkem ozdobené střídavě s drobnými dvojlístky. Na vnitřní straně zakončen jest rámeček listím gotickým. V poli rámcem obehnaném jsou stojící postavy svatých apoštolů slovan-ských, Cyrilla a Methoděje, jimž jubilant

k jubileu jejich z velké části vlastním nákladem zbudoval velkolepý chrám Karlínský. Oběma světci doplnil se cyklus obrazů na pluvíálu znázorněný. Při drobných rozměrech postav jsou před tepané reliéfy pracovány s neobyčejnou

jemností. Oba světci vyobrazení jsou v mitrách, jakož sluší na biskupy; sv. Method nad to s typickým metropolitním křížem metodějským.

Agraffa tepána jest ze stříbra v ohni silně zlaceného.

Drobné zprávy.

Různá láska ku starožitnostem a k umění. Staré perské a řecké lodě pochované v zálivu Salamijském vyhlédati na dně mořském omýšlí archeologická společnost v Athenách. Jelikož vládne značným jměním a technická věda v nynější pokročilosti vhodnou ji bude pomocníci, lze za to míti, že se jí podnik zdaří. Na dně onoho zálivu pochováno jest 50 lidí řeckých a 200 perských.

V Řecku s velikým nákladem chystají se k objevení starých památek, ve vzdělané pak Francii k boření jich. Zednářský magistrát pařížský usnesl se na tom, aby kaple zbudovaná na smír poprav Ludvíka XVI. a manželky jeho Marie Antoinety stržena byla. Royalista Libuan, který již v dobách revoluce byl věrným strážcem památky této, obrátil se s prosbou k Jeho Veličenstvu mocnáři našemu, jakožto příbuznému popravené královny, aby u vlády francouzské proti bořitelům zakročil. Císař slíbil, že se věci té ujme. Vláda francouzská ujistila prý šlechtetného panovníka, který všele hájí i pomníky od předků svých zbudované, že kapli nehrozí žádná pohroma, jelikož usnesení rady městské poodloží se — ad acta.

Zednářstvo jest totéž všude po celém světě.

Lékaři Francie sbírají mezi sebou 50.000 franků na zřízení kaple svých patronů Kosmy a Damiána ve votivním chrámu Božského Srdce Páně, jehož stavba vyžadovala již nákladu 14 milionů franků od katolíků francouzských dobrovolně složených.

Katolíci budují. Zednáři boří.

Z římských katakomb. G. B. de Rossi našel v katakombách Domitilly zcela nové vyobrazení. Dítě modlící se stojí mezi dvěma holuby; jest nahý až na dvě pásy přes prsa se křížující a k tomu sloužící, aby držely dvě velká křídla na zádech. Patrně užilo se zde pro křesťanské názory obrazu z pohanského bájesloví, jako to bylo s jinými vyobrazeními na př. s Orfeem Krista představujícím. Vzorem nově objeveného vyobrazení jest bezpochyby Ikaros, jemuž otec Daidalos křídla zhotovil, aby za jejich pomoci s Krety uprchnul. — Před branou »porta maggiore« nalezen jest starý hřbitov židovský. Podzemní prostory s galeriemi a hrobkami jsou dosti rozsáhlé. Četné nápisy na stěnách jsou psány barvou červenou na bílé omítce. Ze symbolů nejčastěji se opakuje sedmíramený svícen a heslo »šalom« písmem hebrejským. Často čtou se též slova: »In pace domi io ejus.« *Lehner.*

Z akademie křesťanské.

Odbor umělecký.

Zpráva za měsíc leden.

I. Vyřízení záležitosti.

Postní veliké obrazy: pro dp. Ant. Brdička, kaplana v Kostelci n. O. a pro dp. Jos. Vychodila, kaplana v Uh. Ostrohu. — **Obraz sv. Ludmily:** pro dp. Petra Hellebranda, faráře v Bohuslavicích.

Práce kovové. Kalichy: pro seminářský kostel v Litoměřicích, pro dp. Jos. Špaňhela, faráře v Kostelní Myslové a pro dp. Leop. Hrubého, faráře v Kdousově. — **Pozlacení kalicha v ohni** pro dp. Vil. Rösslera, faráře v Honsbergu a pro dp. Fr. Rosu, faráře v Krchlebicích; kalicha, pacifikálu a patenky k nemocným pro dp. Arnošta Vlčka, faráře v Obiřově. — **Náčiní k zaopatřování nemocných:** dp. Václ. Oplť, kaplan v Libochovicích. — **Svícný oltářní** pro dp. Jos. Sochora, faráře v Staleku.

Rozličné. Zvonky harmonické: pro dp. Václ. Čermáka, faráře v Ratajích, pro důst. farní úřad

v Kounové, pro dp. Leop. Hrubého, faráře v Kdou. savě, pro dp. Šantrocha, faráře v Bošíně a pro dp. Jana Čubana, faráře ve Mcelích. — **Kříže** pro dp. Fr. Richtra, faráře a b. notáře v Předhradí u Velimí. — **Kanonické tabulky** pro dp. Leop. Hrubého, faráře v Kdousavě.

Paramenty. Kasule: bílá pro dp. Václ. Haška, admin. v Hluboké; bílá a červená pro J. Jasnost vysokorodého knížete Fürstenberga v Lánech; bílá pro dp. Leop. Hrubého, faráře v Kdousavě; bílá, bohatě hedbávím a zlatem vyšitá pro dp. Aug. Plačka, kaplana v Kroměříži. — **Pluvial fialový, bohatě zlatem a hedvábím vyšitý** pro dp. Jana Vychodila, koop. ve Velehradě se sbírky mezi Čechy vdp. Frant. Srdínkem, někdejším rektorem kn. arch. semináře, nyní kanovníkem staroboleslavským zavedené; bílý pro dp. Fr. Vohnouta, zám. kaplana v Dymokurech. — **Štoly: vyšíváná** pro dp. Karla Kmocha, ředitele ústavu hluchů

němých v Praze; křestní pro dp. Václ. Hoška, administrátora v Hluboké, pro dp. Jos. Hoffmanna, faráře ve Weisskirchenu a pro dp. Fr. Šrámka, kaplana v Čelakovicích. — Bursa k nemocným pro dp. Václ. Haška, administ. v Hluboké. — Velum: pro dp. Jos. Fuska, faráře v Dražovicích a pro důst. farní úřad v Hostivicích. — Polštář oltářní: vyšívané pro dp. Jana Černohouze, děkana v Budči a pro blahor. p. Jana Kryšpína, statkáře v Bučovicích. — Antipendium pro blahor. p. Jana Křišpína, statkáře v Bučovicích. — Biret pro dp. Vojt. Dvořáka, faráře v Střížové.

Prádlo kostelní: alba, cingulum a pod: pro dp. Leop. Hrubého, far. v Kdousově, dvě alby, dvě rochety a jiné pro dp. Jos. Fuska, faráře v Dražovicích, rocheta pro dp. Jana Lekeše, kaplana v Netolicích a pro dp. Jos. Dumka, kaplana v Příchovicích.

II. Nová objednání.

Práce kovové. Kalich stříbrný: dp. Jos. Stáhala, kooperátor v Dolanech u Olomouce. — Pozlacení ciboria: dp. Ant. Kropsbauer, děkan v Děčíně. — Nádobky cínové pro sv. oleje: dp. L. Richter, far. v Běronicích; nádobku stříbrnou: dp. Jos. Kocian, koop. v Bedřichově. — Relikviář: dp. Václ. Schumann, farář v Třebošíně. — Pacifikal stříbrný: dp. Jos. Kocian, koop. v Bedřichově. — Mešní konvičky: dp. Leop. Hrubý, farář v Kdousově. — Lampy: dp. J. Stifter,

farář v Ostružně. — Svícny oltářní: 16 kusů, dp. Jak. Velnér, koop. v Tovačově a 8 kusů dp. Fr. Mura, farář v Ostro-Lhotě. — Kanonické tabulky: dp. Jak. Velnér, koop. v Tovačově na Moravě.

Paramenty. Celý bílý ornát (kasuli, dalmatiky a pluvial): dp. Ferd. Harna, koop. v Holici u Olomouce. — Kasule: černou dp. Václ. Kašpárek, farář v Sedlci; červenou s vyšívaným křížem vdp. Em. Doležal, děkan v Minicích za odkaz zemř. nejdůst. p. biskupa Valeriana Jirsíka; červenou dp. Vojtěch Laurer, farář v Uherci u Nýřan; bílou, bohatě hedbávím a zlatem vyšívanou dp. Jos. Stifter, farář v Ostružně; bílou sváteční dp. Jos. Kocian, koop. v Bedřichově. — Pluvialy: černý, bohatě vyšívaný dp. Jos. Stifter, farář v Ostružně; černý dp. Václ. Kašpárek, farář v Sedlci a fialový dp. Jos. Kocian, koop. v Bedřichově. — Bursy k nemocným, zlatem vyšívané: dp. Jos. Kocian, koop. v Bedřichově, dp. Jos. Stáhala, koop. v Dolanech a dp. Kar. Hanák, koop. v Hnojicích na Moravě. — Korouhve kostelní: vdp. Karel Hodinář, b. vikář v Černém Kostelci, dp. Vojt. Laurer, farář v Uherci a dp. Jos. Kocian, kooperátor v Bedřichově. — Prapor škvestný pro spolek sv. Jana Nep. dp. Vil. Čoka, farář v Chicagu. — Nebesa: dp. Vojt. Laurer, farář v Uherci. — Biret: dp. Vojt. Laurer, farář v Uherci. — Koberce na stupně oltářní: vdp. Karel Hodinář, b. vikář v Černém Kostelci a dp. A. Vojt. Laurer, farář v Uherci.

Odvod k »Methodu«.

V únoru předplatitelů:

	V diecési	u b y l o	p ř i b y l o	
Čechy:	pražské	Jan Vilím, farář v Praskolesích	Dr. Jos. Doubrava, vicerekt. semináře v Praze Ignác Kubasta, farář v Citově	I I
	litoměřické		Fr. Zuklín, farář v Hřensku	I
	králové-hrad.		J. Pašek, kněhupec v Jičíně	I
	budějovické		Jos. Mařík, farář v Strunkovicích	I
Morava:	olomoucká	Ferd. Winkler, kaplan v Místku	Alumnové semináře v Olomouci k dosavadním 28 vytiskům dalších Jan Baďura, kaplan v Bělotíně	 24 I
	brněnská	Úhrnem	Karel Winkler, kněhupec v Brně Úhrnem	I 32

Semináře statečně se drží. Sláva! Odtud »Method« do světa jistě se roznese a rozšíří. Koncem února čítá »Method« 473 předplatitelů.

Lehner.

 Veskeré dřívější ročníky »Methoda« má na skladě redakce »Methoda« v Karlině č. 234.

»Method« vychází vždy 30. každého měsíce. Předplatné, jež činí poštovní zásilkou na celý rok 2 zl., na půl leta 1 zl., přijímá pouze na jednu z těchto dvou dob administrace v Karlině, číslo 234. Jen frankované listy se přijímají. Rukopisy redakci zaslané nevracejí se. Dopisy, týkající se redakce, buďtež zasílány F. J. Lehnerovi franco, v Karlině, č. 234. Reklamace zasílány buďtež do expedice: Akademie křesťanská v Praze, Řetězová ulice číslo 223.

Nákladem vydavatelovým. — Kněhtiskárna Politiky v Praze

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo 3.

V Praze, dne 30. března 1884.

Ročník X.

OBSAH: Zodpovídané »otázky archaeologické:« Farní chrám Páně sv. Vavřince mučedníka v Novém Bydžově. - Zprávy o bývalých plebáních a jejich osadách: Oujezdec. — Dary věnované J. M. biskupu Františku de Paula hraběti Schönbornovi k biskupské jeho konsekraci. — Tabernakl Nezamyslický. — Feuilletton: Raffael Santi. — Z akademie křesťanské. Odbor umělecký: Zpráva za měsíc březen.

Zodpovídané »otázky archaeologické.«

143.

Farní chrám Páně

sv. Vavřince mučedníka v N. Bydžově.

Píše Jos. Nechvíle, farář v Dašicích.

Nový Bydžov, město sídelní bývalého kraje Bydžovského, má uprostřed ulice z N. Bydžova do Chlumce vedoucí starobylý gotický Chrám Páně sv. Vavřince mučedníka, domy se všech stran obklopený. Z venčí má opěrací pilíře, jednu loď hlavní a dvě poboční a byl by souměrně zbudován, kdyby jej po pravé ruce nehyzdila copová sakristie. K východu jsa obrácen jest zbudován z kamene v roce neznámém. Presbytář tvoří nepravidelný pětistěnná okna gotická bez kružeb s malbami ve skle v nové době zřízenými, z kterých dvě mají obrazy Srdce P. Ježíše a P. Marie, ostatní ale pouze ornamenty květinové. Zhotovena byla okna ta v Inomostí. Oltář hlavní jest copový, vyobrazuje upálení sv. Vavřince na rošti, a zhotoven byl od Jana Jiřího Heimschla, měšťana Starého Města Pražského v r. 1683 se řezbou od Maxmiliána Grubera z Hradce Králové; altare portatile jest z r. 1674 dne 14. července svčeno od Jana Bedřicha hraběte z Valdštejna, biskupa v Hradci Králové, a má ostatky sv. Vincence a Benevenuta, mučedníků; na hoře nad obrazem tím jest erb města: ko-

runovaný bílý český lev v červeném poli, a nad ním obrázek korunování Bl. P. Marie, tumba kamenná, dlažba terrakotová; na stupních oltáře z svícny paschální, krědenční stůl s obrazem sv. Antonína; pontifikální jednoduché stoliče. Klenba hořejší v presbytáři i v lodích síťová gotická; jeden svorník v presbytáři nese písmena IHS; staří pamětníci praví, že zde za dob dřívějších byl kalich. Dále jest tu radní stoliče se řezbou od Zahradníka ze začátku nynějšího století. Po pravé ruce presbytáře jest sakristie copová, ale má první dvěře dřevěné gotické, dar pí. Jahodkové, notářky v Novém Bydžově, nad nimi pak jest obraz klánění se anjelů na zlaté půdě, od profesora gymnasia reálního v N. Bydžově, Jana Vavříny, mistrně zhotovený a pod ním nápis: »Dům můj jest dům modlitby«. — Druhé dvěře sakristie jsou obyčejné čtverhranné. V sakristii té jsou obrazy rozdílných svatých na obmítce zdařile zhotovené. V lodích okna malebná (ale bez obrazů, pouze rozdílné ozdoby jsou v nich) dali: jedno nejmenovaný továrník z Broumova, druhé paní a slečny N. Bydžova, a třetí na choru

stavitel Jan Turek. Celá ornamentika lodi i presbytáře sestávající z lilií, lupenů a křížů, byla zhotovena od malíře Ludvíka Nejedlého k návrhu prof. Jana Vavříny r. 1881 k biskupské visitaci. Zvláště krásná jest ornamentika oblouku loď od presbytáře děličího. Kazatelnice v lodi u zdi stojící copová visutá má na poprsníku znaky víry, naděje a lásky s obrazy sv. břimování v Samari, na klobouku pak anjela s kopím a okovy a druhého s palmou. Oltáře postranní jsou čtyry: 1. Bl. P. Marie se sochou Srdece Pána Ježíše za sklem; 2. Svatého Jana Nep. a sv. Františka; 3. oltář gotický (vzor, jak se oltáře toho druhu mají zhotovovati) se sochami sv. Aloisia, Jana z Nep. a sv. Václava, vše krásně zhotovené s rosetami a jehlanci z jednoho kusu dřeva jmenovaného limba (vyjma sochysvětců), které dříví prý červy nežerou; na tabernakulu jest vyřezán plastický obraz křtu P. Ježíše, a vnitřek jeho jest z dřeva růžového. Pracován jest ten oltář v Gmündenu, dán sem od p. Aloisia Turka, stavitele v Praze, rodáka Bydžovského, na památku, že zde byl křtěn; cena toho oltáře jest 3.000 zl.; 4. oltář sv. Ivana, jest copový, jako i oltáře první a druhý.

U oltáře toho gotického jest památná cínová stará křtitelnice, která na studnici byla celá pokryta literami, tyto ale mytím byly časem setřeny, tak že čteme jenom nahoře v písmu německém: »anno d. m. cccc. lxxxviii (1489) fecit me magister martinus et johannes colinii . . . civis pragensis«. Nohy této křtitelnice mají gryfy. Mimo to jest v jedné lodi Boží Hrob gotický z doby novější. Klenba lodí jest síťová gotická, škoda, že chor hudebnický i literátů copový souměr vnitřní hyzdí. Vchody do toho kostela jsou 4, a sice jeden do sakristie copový, jeden z průčelí a dva postranní gotické, jeden postranní po levé ruce, krásně žlábkovaný, dole na konsolkách listnaté okrasy nesoucí. V lodi levé u oltáře sv. Františka a sv. Jana jest náhrobek jedné měšťanky Bydžovské, ale s nápisem bohužel setřeným. Blíže toho náhrobku jest ve zdi skryše pro kostelní klenoty, a chovají se zde kalichy, mezi jinými jeden stříbrný, o kterém dí pověst, že pochází ještě od luteránů. Jeden kalich jest nový, r. 1865 panu děkanovi Kneyslovi k druhotinám daný. Monstrance má kostel ten dvě, jednu stříbrnou copovou s nápisem na podstavci: »Gewidmet von der Jungfer Barbora Holas im Jahre 1814«; druhá gotická stříbrná, pracovaná u zlatníka Zimmra v Praze r. 1869.

V starých dobách měl kostel ten více stříbrných kalichů a ciborií a sice: 1. kalich stříbrný s r. 1739 a nápisem: »Ježíši, synu Davidův, smiluj se nade mnou«; 2. z let neznámých, tíže 2 lib. 4 lotů; 3. kalich stříbrný s nápisem: »hunc calicem ordinat Anna de Svinar cum sacerdote Joanne et Venceslao filiis suis, orate pro nobis Deum — anno 1531«; 4. s křížem a nápisem: »Tento kalich udielan gest nakladem Anny Patockowoy za knieze Waczlawa Bydžowského, diekana leta 1584«; 5. s nápisem: »Urozená Panj Anna Oparowska kalich tento darowala«. — Tyto kalichy a cibor byly ale v r. 1810 dle děkanské památní knihy odvedeny a jiné lehčí kalichy a stříbrné ciborium později byly zakoupeny. — Křížová cesta byla zhotovena od minority z Hradce Králové, Štěpána Brdičky.

Podle choru po pravé ruce z venčí vypíná se vzhůru kamenná čtverhranná silná věž s hodinami, okny gotickými, má nahoře pavlačku s oblouky renesančními, bytem strážníka a hlásného, a končí bání lucernovitou. Jak ten vrchol nyní jest, tak byl zařízen po velkém ohni, který v r. 1817 v Hradeckém předměstí vypukl a při velkém vichru třetinu města (až do Pražského předměstí se šíře) ztrávil 123 domů, 18 stodol, děkanství a školu zničil, na Metličanské bráně a na kostele kryt, ve věži zvony a hodiny spálil. Nápis starých zvonů byly tyto dle památní knihy děkanské: 1. »Ad honorem Dei omnipotentis ejusque genitricis immaculatae atque omnium sanctorum gloriam et laudem facta est haec campana per nos magistros andream et wenceslaum nicolas pro hoc opere impensae factae sunt per bonoe providentiae magistrum consulem civesque bydžovienses novae civitatis anno 1491«. 2. Dominikán: »Tento zwon slyt gest ke czti a chwale Panu Bohu leta Panie 1574 do miesta Noweho Bydžowa od Pana Matiege Mydlarze«. 3. Medián zvaný: »Tento zwon slyt gest v Hradczy leta Panie 1574«. 4. Prokop zvaný: »ave maria gratia plena benedicta tu inter mulieres« (bez let). 5. Z r. 1575 přelítý na Karlově v Praze, zvonilo se jím v pátek o 9. hod. k modlitbě za šťastnou hodinku smrti pro bratrstvo Mariánské a v sobotu ráno za zemřelé bratry toho spolku. Nové zvony byly zřízeny v r. 1818 a dne 24. srpna na věž vytaženy. Nápisy jejich jsou:

1. Největší Vavřínek, tíže 37 centů:

»Haec campana anno 1817. die 6. Octobris deletis incendio nocturno centum viginti tribus domibus octodecim horreis, schola, turre

tecto ecclesiae aedeque decanali fracta fuit, sequenti anno ad honorem Dei omnipotentis beatae Mariae virginis Genitricis Dei sanctique Laurentii Martyris impensis civitatis Neobydžovensis noviter refusa est cura consulis Joannis Karásek, Senatorum Emanuelis Janetschek Joannis Pikhardt, Mathiae Matiegka Francisci Perzina et Antonio Czenek, Secretarii Josephi Turek Repraesentatorum Wenceslai Czenek Josephi Kneyslet et Joannis Richter.«

Na druhé straně:

»Duro saeculo pascente gregem Dominicam P. Frantz Niemetz Decano R. P. Capellanis Joanne Scheps et Josepho Kaukal omnibus tribus patriotis Neobydžovensibus. Refusa a Carollo Bellmann Pragae die 20. Februarii 1818.«

2. Sv. Václav, těžký 11 centů a 7 liber: »Tento zvon zkažen od strašlivého pádu ohně, který dne 6. Řijna 1817 věž, kryt kostelní, školu, děkanství, 123 domy a 18 stodol při nesmírné bouři větrové v popel obrátil. Přelit byl nákladem obce Novobydžovské ke cti a chvále sv. Václava, mučedníka Páně, práci Karla Bellmanna v Praze 1818.«

3. Sv. Florián, 1 cent tíže:

»HAEC CAMPANA IGNE OFFENSA AERE CIVITATIS NEOBYDŽOVENSIS RESTATVRATA FVIT.«

4. Umíráček, dříve Medián zvaný, ostal jediný nezkažený, zvonilo se jím samotným do kostela (nápís jeho viz s hora).

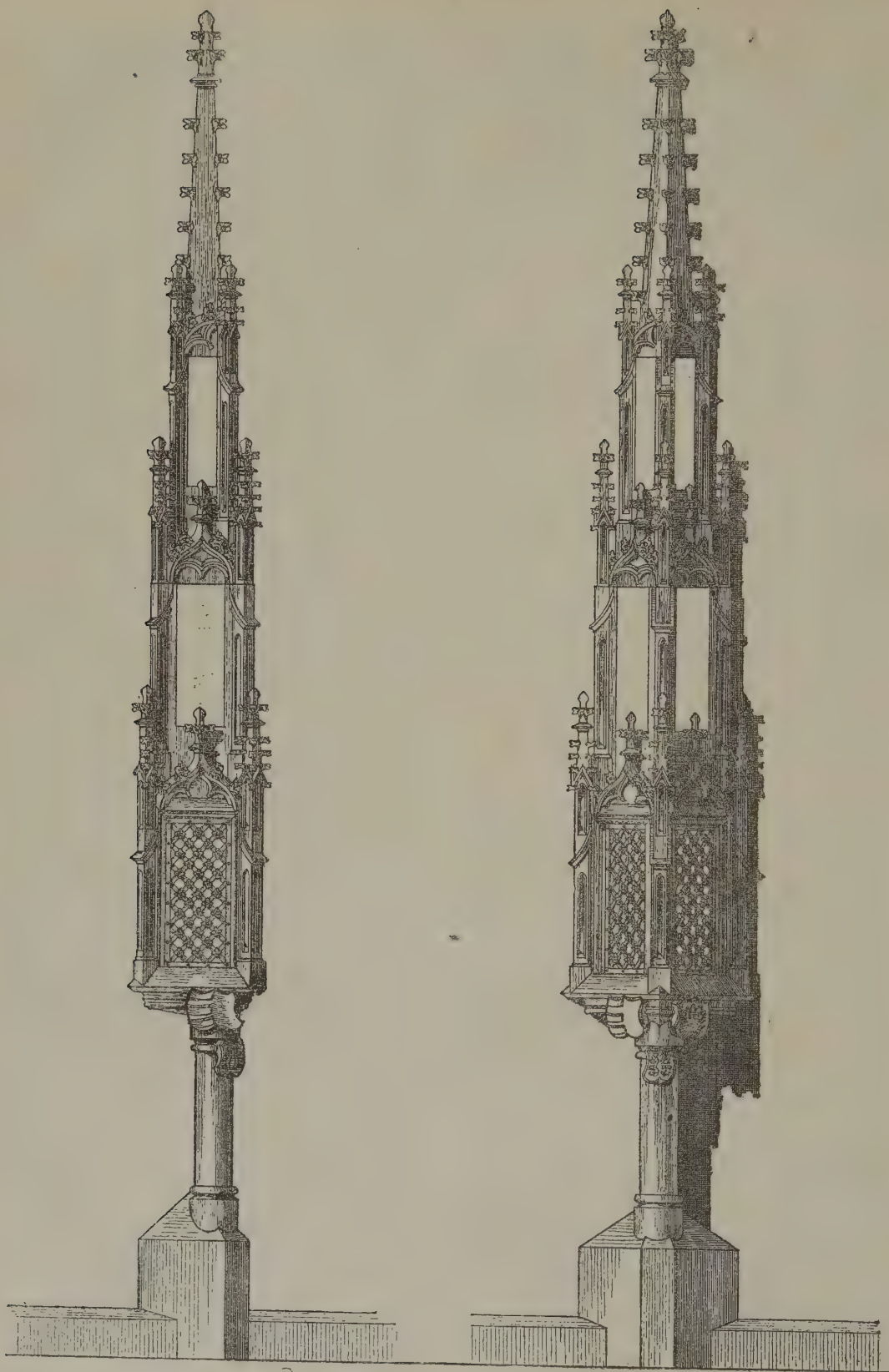
Kolem toho kostela byl hřbitov, který v r. 1818 byl zrušen a pak jinde založen.

V chrámě tomto byla také bratrstva a sice: 1. literátský konvent, který se uvádí r. 1662, kdy půjčil obci 180 kp. gr., za to dostal roli u Voseku (Lib. Mem. I. 1063); 2. bratrstvo Nejsvětějšího Srdce Páně z r. 1671 mělo zvláštní knihu zápisní, nyní v děkanství chovanou, a sice s nápisem: »Album Sodalitatis Corporis Christi pro Ecclesiis Neobydžovensibus Chlumecensibus Smidarensibus Kopidlensibus et Velíšensibus inchoatum anno Domini 1671«. Předsedou byl děkan Bydžovský. 3. Bratrstvo Panny Marie k vyžádání šťastné hodinky smrti r. 1751 dne 24. listop. od papeže Klimenta XII. stvrzené.

Krypty jsou v tomto kostele dvě, jedna v presbytáři, kde odpočívají kněží, druhá pro měšťany pod stolicemi ženskými.

Již záhy dávali k záduší tohoto kostela

četní dobrodinci dary, tak roku 1413 10. prosince Čeněk z Vartenberka odkázal pro oltář v Novém Bydžově 5 gr. ročního platu a 17 kuřat k svátku Narození Pána Ježíše na vesnicích Ječňístěch, Černé, Bitouchové, k ruee oltářníka Filipa co nadání za sebe a své rodiče (Lib. Erect. X., B., 2). R. 1586 Anna, kuchařka po děkanu Václavu Dvorském zůstala, odporučila ku kostelu děkanskému v N. Bydžově 50 kop a ke špitálu a ke škole 200 kop gr. (Lib. I. Mem. 425). R. 1663 odporučila Kateřina Benátská pole k záduší toho kostela (Lib. I. Mem. 1191). R. 1670 musil Karel Růžička co trest za rouhání k záduší Bydžovskému zaplatit 15 kop gr. mš. (Lib. I. Mem. 1242). Naproti kostelu při silnici v pořadoví domů jest děkanství z kamene postavené po ohni posledním v r. 1833. — R. 1593 znamená jest plat pro děkana v Radních knihách: peněz 100 kop. gr. a z lásky do vůle obce 20 kop gr. ročně, 4 sudy piva, 2 bečky soli, džber kaprů, kámen světle lojového (aby se nebraly svíčky voskové z kostela), krmný hodný vepř, z mlýnů obecních žita 16 korců, ječmene 2 korce, hrachu 1 korec a užívání louky pod královstvím. (Lib. I. Mem. 516). Ostatně byl ten kostel stálým plebánem a děkanem obsazen jako i kaplanem. R. 1358 dne 29. prosince Leonard ze Sadské po smrti kněze Jindřicha od Jana z Bydžova za kaplana (vicarius) do N. Bydžova byl dosazen (Lib. I. Conf. pars I. Emler pg. 79). R. 1361 uvádí se Velkoplebán v N. Bydžově s titulem děkana. (Lib. I. Erect. 26). R. 1374 Frenclín, kněz z Bydžova, dosazen za plebána do Olešnice. (Emler lib. III. et IV. Conf. 10). R. 1374 22. června změnili si Jan plebán v Bydžově místo s Petrem Penturem, plebánem kostela sv. Michala v Opatovicích v Praze (se svolením Oldřicha, děkana kapitoly u Všech Svatých v Praze a kanovníka u sv. Apollináriše (tamtéž str. 14). Téhož leta změnil si Ludvík, kněz z Bydžova, místo s Bartolomějem plebánem v Olešnici (tamtéž 23). R. 1379 Bartoloměj tento změnil si místo zase s Přechem, plebánem v Loděnicích (tamtéž 115). R. 1380 Havel, kněz z Bydžova, dosazen za plebána do Čibuze (tamtéž 143). R. 1371 Petr, kněz z Bydžova, dosazen za plebána do Zatyli. (Tingl, Lib. II. Conf. 62). Tentýž rok ustanovil Oldřich, kanovník sv. Apollináriše v Praze, za plebána do Bydžova po smrti Hanka Jana z Prahy (tamtéž 63). R. 1371 Bartoloměj, kněz z Bydžova, dosazen za plebána do Sopotnice (tamtéž 92). Štěpán, kněz z Bydžova, určen r. 1394 za plebána do Vy-

Tabernakl Nezamyslický.

Komponoval a kreslil architekt Josef Mocker. Část figurální prof. Frant. Sequens.

zova. (Tingl, Lib. V. Conf. anno 1393—1399). R. 1390 Petr, plebán v Bydžově, neodváděl roční plat do Prahy, proto byl upomínán. (Acta judiciaria anni 1390, pg. 92.) Plebán Bydžovský platil desátku papežského ročně k ruce kanovníka u sv. Apolinariše v Praze 1 kopu gr. prž. (Tomek, Rejstříky 24). Faráři pod obojí a luteránští byli dle památní knihy a dopisů konsistoře pod obojí (vydal Gindely) R. 1551. kněz Jiří, zemřel bez kšaftu, konsistoř hlásila se u pana Viléma Štastného z Valdštiny na Bydžově o statek po něm ostatý, jelikož zanechal peníze, klenoty, svršky, dobytka mnoho, aby se to dělilo na 3 díly, jeden k záduší, druhý přátelům a třetí konsistoři Pražské; r. 1536 Matěj, farář, ženatý, za to trestán, že měl děti; r. 1586 Václav Dvorský, r. 1587 kněz Václav, ženatý, měl syna Samuele, zemřel v Novém Městě, r. 1595 Michal děkan, r. 1603 Matěj, děkan, r. 1607 zase Václav Dvorský, r. 1609 Václav Vide-man, lutherán, měl literas formatas z Lipska od Dra Jiřího Veinricha, kostela a církve v Lipsku superintendenta; ale již r. 1624 byl první katolický děkan Tomáš z Tupé Hory. Kaplani pod obojí a luteráni byli: r. 1547 Jan Královický, r. 1549 Daniel Vicinides z Chotěboře, bakalář, r. 1553 Dyonys Městecký, 1534 Lukáš, r. 1540 Buryán z Hořic, r. 1586 Jan Úpický, r. 1613 Vavřinec Jeřický, ženatý. V radní knize Bydžovské jest též zapsán plat pro rektora školy co kantora kostelního, který tuto podávám (dle Lib. I. Memorab. 180): »Při čemž rektor se má chovati: každý den má rektor na pfarrhof jíti a otázati se faráře, o čem zýtra má mše držána býti. Item při pacholátkách aby pilnost v učení zachoval. Item u výroční dny má slavně na nešpory zvoniti, všemi slaviti, též i v příčinách výročních slavností. Item když by mrtvému všemi zvony bylo zvoněno, má rektor bráti 4 gr. bílé; bylo-li by pak moc a hustě zvoněno, tedy rektor, který by tudy byl, má z těch 4 gr. bíl. 1 gr. bíl. ke kostelu na víno dávatí a sobě 3 gr. bíl. nechati. Item když se chudšímu v dominikal a v jiné zvony kromě velkého zvoní, od toho 3 gr. alb. má rektorovi dáno býti. Item od kříže a od kropáče má po 3 den. míš. dáno býti. Item od konduktu má dáno býti po 3 gr. alb. A z těch 3 gr. alb. má dán býti 1 gr. alb. knězi faráři a 2 gr. rektorovi. Item při sv. Jiří rektorovi po 7 kopách má býti placeno a při sv. Havle po 2 kopách. Item důchodní mají rektorovi takto platiti: decimisté po 3 gr. míš., donatisté po 16 den., literisté po 8 den. míš. Item kretales při vánocích a k velkonoci po 16. den. alb. má dáno býti.

Item candedales po 2 den. alb. z každého pacholeté. Item kantorovi takto má býti placeno: po nejprvé po 2 den. alb., po druhé při velkonoci po 3 den. míš. A na tom má rektor přestati víc sobě nepřimyslujíc.« — V městě samém jest ještě památná radnice, v době novější v slohu gotickém postavená, v které se chová kromě privilegií zápisní knihy starobilé, zvláště jedna zajímavá z r. 1311.

Uprostřed náměstí stojí zdařilá socha Marie Panny, 9 sochami českých sv. patronů okrášlená. — Za časů pánů z Pernštýna býval v tom městě také malý hrad a sice na pravém břehu Cydliny, z něho zbyly jenom náspy v místě, kde lid říká »na Hradčanech« čili »na kopečku«. Místo to tvoří čtverhran, jest 100 kroků dlouhé a toliktéž široké, r. 1526 byl ten hrad již zřícenina (Arch. Města). Také mělo město své hradby a brány, z kterých uvedena prvé Metličanská, ale dílem války, dílem vandalismus nové doby je zboursal.

V městě tomto jest též bývalý hřbitovní kostel Nejsvětější Trojice Boží, v kterém kromě pouti a posvícení každý pátek mše sv. se koná. O něm zmínka v radních knihách již r. 1601 se děje, že měšťané pozemek k němu zakoupili, a ku konci 17. stol. jej postavili.

R. 1717 byl opraven nákladem 1738 zlatých a r. 1785 zřízen u něj hřbitov, na kterém ale od r. 1882 více se nepochovává. Jest celý staven v slohu copovém, má v průčelí dvě věže báňovité. Altare portatile hlavního oltáře světil biskup Králové-Hradecký Vratislav hrabě z Mitrovic r. 1719^{18/9}, a uzavřel do něj ostatky sv. Kláry a sv. Benedikta; postranní oltář sv. Anny má altare portatile z téhož leta s ostatky sv. Fruktuosa a sv. Benedikty.

Za dob starých býval v Novém Bydžově také klášter OO Minoritů. Zakladatelem jeho jmenuje Hájek kronikář a po něm i Balbín pana Michaloviče z Vartemberka. Spíše to byl Beneš z Vartemberka, kterému král Jan město Nový Bydžov daroval. Klášterní tento chrám zvolili si mnozí velmožové za své pohřebiště, proto k němu velké dávali dary, ač jen o jedné nadaci víme. R. 1413 odporučil Mikuláš Kotlovec z Měnika, válečník a komorník královny České, 1 kopu gr. pr. na 12 jitrách polí Mykyšy ze Lhotky, Jana Strýčka ze Chovic těm klášterníkům na šaty, aby v den čtvero suchých dní výroční mše sv. a pobožnosti za něho a jeho rodiče konali (Lib. Erect. IX., 6). Klášter ten byl ale v bouřích husitských zbořen a sice

bezpochyby v r. 1421. Stával bezpochyby blíže kostela Nejsv. Trojice Boží, neb když v těch místech základy pro jistý dům kopali, nalezli zde zbytky stavby starodávné. Kámen z toho kláštera upotřeben byl bezpochyby k stavbě hradeb města. Zbytek toho kláštera byl kamen, na kterém byla vytesána mniší hlava, ten byl do brány Metličanské zazděn, když ale tato i s hradbami města v r. 1846 byla zbořena, ostal kámen ležeti na náměstí, povalen byl kradnici a nyní není po něm ani stopy.

V městě tomto bývali též čeští

bratři a sice ku konci XV. a v polovici první XVI. století. Z Bydžova pocházel bratr Martin Bydžovský, známý z r. 1500 co člen úzké rady. Do r. 1548 vyznávali zde bratři svobodně víru svou, ale r. 1548 mandátem císaře Ferdinanda I. byvše vypovězeni odešli do Polska. Šel s nimi správce jejich sboru bratr Matěj Vorel, v Prostějově v r. 1547 na kněžství zřízený, stav se pak správcem sboru v Prusích † 1561. (Pam. IX., 339).

Dějiny toho města obšírně jsou popsány v Památkách III. 268 a IV. 44.

Zprávy o bývalých plebáníích a jejich osadách.

Píše Jos. Nechvíle, farář v Dašicích.

144.

O ujezdce.

Oujezdec, Újezdec, fara Bělčice (Metod V. 11.) R. 1362 od patrona kostela v Újezdci Jana z Újezdce byl ke kostelu tomu po zavraždění Jana plebána dosazen Přibislav kněz z Kasejovic, uváděl jej plebán z Bělčic (Lib. I. Conf. pars I. Emler pg. 169). Ale roku 1363 tentýž plebán Přibislav osvědčen byl, že tu plebánií simonií získal, proto byl z úřadu svého svržen, a místo něho od patronů Kollmanna válečníka, Buzka Huga a Přibislava bratří z Křikavy Ondřej kněz z Planic za plebána ke kostelu Újezdeckému 14. července roku 1363 dosazen. (Emler lib. I. Conf. pars II. 13). Ale tento Ondřej změnil si místo s Petrem plebánem v Podvořanech se svolením Oldřicha a Diviše

z Dubé kostela toho patronů r. 1367 27. máje (tamtéž 86). Plebán Petr † r. 1374 a dosazen do Újezdce plebán Jakub z Lutova 29. října 1374; podací páni byli: Hanza a Mikuláš bratři měšťané z Prahy řečení z Benešova, Stanislav kněz z Kladna, Ješek a Štěpán synové Oldřicha z Dubče, Ješek z Tuchonic, Řehník z Lidic, Anna vdova po Oldřichovi z Dubé, Albert kněz z Dobřan, Kateřina manželka Víta z Dubé (tato třetinu podacího práva Lib. III. et IV. Conf. Emler pg. 22). Desátku papežského platil plebán Újezdecký, který patřil k arcidekanátu Bechyňskému a dekanátu Boznenskému, ročně 6 grošů. (Tomek rejstříky 62.)

D A R Y

věnované J. M. biskupu Františku de Paula hraběti Schönbornovi k biskupské jeho konsekraci.

1. Mitra.

K mitře zvolena bílá látka stříbrem protkávaná bez všeliké jiné barvy. Koruna kolem hlavy (circulus) a pruh vystupující (titulus) náležitě vyznačeny jsou pouze hustěji komponovaným ornamentem zlatě vyšíváním. Skládá se z listů růžového. Mezi čtverlístím zasazena jest vždy růže s velkým granátem ve středu, pěti menšími a jinak

broušenými granáty obklopená. Koruna i pruh olemovány jsou jemnou bordourou rovněž zlatem vyšívanou s granáty.

Rohy (cornua) mitry mají drobnější ornament. Jest to větev liliová s jedním velkým květem osmilstovým s tolikéž granáty v rozích a čtyřmi menšími kvítky s granátem ve středu.

Pendilie (fasciae) s bohatým zlatým třepením jsou ozdobeny tímže způsobem jako circulus a titulus.

Komponoval a kreslil architekt Josef Mocker. Část figurální prof. Frant. Sequens.

Mitra jest poseta celkem 800 granáty důmyslně užitými. Stkvostný dar věnován byl Jeho Biskupské Milosti ku konsekraci od rodiny hraběcí, která k tomu cíli poskytla nejkrásnější granáty, na panství Dlažkovském nalezené. Architekt Josef Mocker, který mitru komponoval, užil jich, jak z nákresu se vidí, způsobem důmyslným. Jsou tak

roztříděny, že nikdo by tolik set jich na mitře ani nehledal. Užito celkem kromě látky stříbrem tkané pouze zlatého vyšívaní s granáty. Při této jednoduchosti jest předce nádherná a skvostná. Pracovala se v Akademii křesťanské a patří k nejzdařilejším pracím zde dosud zhotoveným.

Lehner.

Tabernakl Nezamyslický.

(Vyobrazení viz na straně 28.)

Ve vlasti naší málo bude chrámů, které by byly bez památníků buď archaeologickou anebo uměleckou cenou vynikajících. Jak snadno bylo by lze v obecnou známost je uvést, kdyby odevšad »Methodu« zasílány byly nákresy jejích! Redaktor vznáší tudý snažnou prosbu k svému čtenářstvu, aby ráčilo na »Methodu« pamatovati. Uveřejněnými nákresy a popisy těch různých památek po vlasti rozptýlených kreslí se kulturní obraz národa našeho a uměleckou činností věků minulých potěšuje se srdce v době přítomné, kde zase již počíná pučeti láska k umění křesťanskému. Po Čechách, Moravě i Slezsku plno jest nyní dovedných kresličů, kteří na požádanou duchovních ochotně propůjčí se k vyvedení potřebných nákresů. Také fotografie dobrých kresličů služeb prokáže.

Uvedený tuto tabernakl stojí u střesy na straně evangelní ve farním chrámu Páně v Nezamyslicích u Horažďovic. Když vdp. vikář Duben objednal u Akademie křesťanské nový oltář hlavní slohu gotického, došlo též na důstojnou restauraci tohoto tabernaklu. Architekt Mocker si jej tehdaž v Nezamyslicích

nakreslil a laskavosti jeho děkuje nyní »Method« nákres uvedený.

Na soklu stojí sloupek, na němž svatostánek spočívá. Na sloupku a na římsách se vyvinujících umístěny jsou tři znaky. Skříň kamenná s opěráky a fiálami zakončena jest oslími hřbety a uzavírá se železnými dvířkami mřížovými. Kde tyčky křížem kladené se protínají, nasazeny jsou ozdobné růžice. Baldachin nad skříň ustupuje ve dvou odstavcích a jest pracován dle téže soustavy s architekturou spodní. Opěráky, fialy a oslí hřbety tvarem rovnají se téměř článkům na skříni samé, což celku jednoty dodává. Baldachin zakončen jest štíhlým jehlancem s dvojnásobnou růžicí.

Starému tabernáklu dobře odpovídá nový hlavní oltář architektem Mockrem zbudovaný. Kostel má též pěknou starou sochu Panny Marie. Ostatně jest celý chrám velezajímavý. Jsou to vlastně dva kostely v jeden spojené, jeden s pravidelnou klenbou křížovou, druhý s klenbou diamantovou. Snad v okolí se někdo vyskytne, kdo by jej pro »Methodu« nakreslil.

Lehner.

FEUILLETON.

Raffaël Santi.

Píše F. J. Lehner. — (Pokračování.)

(Raffael v Římě. — Vatikánské stance. — Stanza della segnatura. — Klenba.)

Kterak se dostal Raffael do Říma? Vasari vysvětluje povolání jeho následovně: »Bramante z Urbino, jsa ve službě Julia II. a s Raffaelem vzdáleně spřízněn, nad to pak i krajanem

jeho, psal mu, že o něm mluvil s papežem, který několik komnat nově zříditi dal, kde lze ukázati, seč umění jeho jest.« Byl zajisté Bramante střediskem jistého kruhu uměleckého v Římě.

Scházeli se u něho zejména Perugino, Luca Signorelli a Pinturicchio. Měl ostatně i tolik váhy, že mohl umělce do Říma vyzvat. Bouře válečné tehdyž mnohého umělce nutily, aby se chopil hole cestovní. Dovídáme se z listu Raffaelova, psaného v dubnu 1508 na strýce Ciarla, že také on práci hledal.

Řím snaživé umělce mocně k sobě vábil. Velkolepé budovy byly právě započaty. Dohotoveny jsou nákresy pro nádhernou ulici, která měla býti vyzdobena stkvělými paláci. Za papežem, který rád stavěl, šli kardinálové, římská šlechta a bohaté měšťanstvo. Sochaři sem vábeni jsou nově objevenými skulpturami antickými, ve Vatikáně vystavenými. Malířům pak toskánským a umbrickým stal se od dob Sixta IV. Řím druhou otčinou. Kterak by tedy Raffael byl Římu oddolal! Snad dokonce učitel Perugino na mladistvého žáka svého upozornil Bramanteho, v jehož domě častěji prodléval. Nepřišel tedy do úplně cizího kruhu, když přidružil se k umělcům ve Vatikáně pracujícím. Byl tu učitel jeho Pietro Perugino, Sieňan Bazzi, Sodoma zvaný a jiný malíř školy umbro-sienské. Když velké dílo mu svěřeno jest, z úcty k nim nedotknul se několika pokusů jejich. Ušetřil obrazů na stropě aneb alespoň rozdělení a ozdoby menších polí od nich na klenbě malovaných.

Před 5. zářím 1508 byl již v Římě, jak svědčí list toho dne psaný malíři a zlatníku Francescovi Francia v Bologni, jemuž píše: »Právě mi dodal Bazzotto Vaši podobiznu, dobře zachovanou a nepoškozenou, za kterou vzdávám Vám díky srdečné. Jest velmi pěkná a tak živá, že se mnohdy až mýlím domnívaje se, jako bych před Vámi stál a slovům Vaším naslouchal. Prosím za prominutí, že jsem Vám dosud podobiznu svou nezaslal. Pro důležité a neodkladné práce nebylo mi lze, abych ji vlastnoručně namaloval, jak umluveno jest. Byl bych mohl od některého ze svých pomocníků (da qualche mio giovane) ji dáti zhotoviti, sám pak ji přejíti a zaslati. Avšak to se nesluší, či vlastně by se to slušelo, aby se ukázalo, že Vaši nejsem s to dostihnouti. Mějte tedy, prosím, strpení se mnou, neboť i Vy již mnohdy jste zakusil, co to znamená, své svobody býti zbaven a žítí ve službě panské a t. d.«

Měl tedy Raffael v Římě tolik a takové práce, že ani svou podobiznu vlastnoručně malovati nebyl s to, čímž se předpokládá přijetí práce velké a dlouho trvající. Měl k tomu i pomocníků třeba. Právě tak jako Michelangelo v květnu 1508, když freska v Sixtině malovati počal, z Florencie pomocníky (»garzoni«) si povolal, ohlédl se též Raffael, jakmile svěřena mu jest malba stěn ve vatikánských komnatách (stanzě), po pomoci malířů, jimž mohl svěřiti provedení částí podřízených. Jest tedy zjištěno, že v podzimku 1508 Raffael byl v Římě již usídlen a zaměstnán pracemi papežem mu svěřenými, především malbou vatikánských stanzí, které jsou mezníkem v uměleckém vývinu jeho. Přesídlením se do Říma nastal u něho obrat tak značný, že dlužno jím zahájit vypravování historické.

V druhém patře starší části paláce vatikánského Mikulášem V. zbudované jsou tři klenuté komnaty mírných rozměrů, jimž »stanz« se říká. Nyní k nim čítá se též větší sál s nimi sousedící. Patříce k obydlí sv. Otce pro bohatou ozdobu svou nejsou nyní obydleny. Když Raffael ve Vatikánu práci zahájil, vyskytovali se již počátkové obrazy ve všech třech stancích. V komnatě, v níž Raffael poprvé měl osvědčiti umění své, předcházel jej Giovannantonio Bazzi, Sodoma zvaný. Jest to komnata prostřední a nazývá se Stanza della Segnatura, jelikož později zde za přítomnosti papežovy jednávalo se o žádostech milosti jeho odkázaných, které jsouce vyslyšeny zde pečeti se opatřovaly. Není zevrubně známo, co a mnoho-li Sodoma dříve tu již maloval. Nebo dle vypravování Vasariho dal papež většinu zase stlouci, aby získal místa pro obrazy Raffaelovy. Jen nepatrné zbytky zůstaly; v středišti klenby znak papežský obklopený anděly a pak lehké obrázky v malých mezipolích. V každém z nich vyobrazen jest v pozadí zlatém výjev mytologický a nad tím obraz ze starořímského života vojenského sedě v šedém. Dekorativní obrazy nejsou v nižádné souvislosti s obrazy Raffaelovými a také vlastní vzájemnou souvislost jejich těžko lze rozluštit. Na jisto dá se však tvrditi, že začatou dekorací stropu Raffael nikterak nebyl vázán. Obsah a směr obrazů jeho vyvíjel se zcela samostatně.

Cyklus obrazů formelně stále se zdokonaloval a to ještě dokonaleji, než Michelangelo v Sixtině dokázal, tak že stopy pozvolného vzrůstu jsou smyty a skryty. Celý obšírný cyklus obrazu v komnatě della segnatura jest jednotný, jest orgánickým plodem jednotné obrazotvornosti.

Kromě jednotnosti dlužno všimnouti si též okolnosti jiné, že totiž pětadvacetiletému jinochu samotnému s těží lze přisuzovati dílo takové rozsáhlosti a důmyslnosti. Nebo zde nešlo snad o pouhé seřadění a uspořádání známých událostí historických nebo tradic prostonárodních. Kruh myšlenkový v komnatě této znázorněný zasahoval částečně do světa dávno minulého, dotýkal se více nebo méně zájmů učených, předpokládá u malíře vedle umělecké způsobnosti také bohaté vědění a nevšední vynalezavost. Pro jednotlivá vyobrazení nescházelo mu ovšem na vzorech. Kolem Krista v polokruhu skupiti zástupy nebešťanů, o to pokusil se již sám na fresku v San Severo. Obraz Apollona, Musami obklopeného, byl mu znám z let mladých z Urbino, kde jej vidal v knihovně zámku knížecího. Shromáždění mužů zastupujících vědy a ctnosti, řecky křesťanské a hrdiny antické znal z Perugie, kde v tamější směnárně učitel jeho Perugino je maloval. Ač tedy starší umění poskytovalo mu hojnost myšlének, předce důmyslné skupení látky myšlenkové a úprava svědčící o dokonalém ovládnutí světa duševního postrádaly vzoru a příkladu. Moudrosti tak rozsáhlé nesnadno lze nadíti se u malíře předce pouze řemeslně vychovaného. Pídíme se tedy po učencích, kteří Raffaelovi pomáhali, udávající mu předmět a obsah obrazů. Že papežskému dvoru Julia II. jich nescházelo, nikdo nepochybuje. Ba odvažujeme se ještě dále. Dlužno dopustiti nejen pouhou možnost, nýbrž skutečnou nutnost, že před komposicí obrazů ve »stanza della segnatura« konaly se porady, rozmluvy a hovory s muži znamenitými, básnického nadání a hluboké učenosti. Kdo tím pomocníkem byl, není dosud známo. Snad nějaká náhoda jméno jeho někdy objeví. To nejlepší a nejvzácnější jest však přece majetkem umělce samého. Do mrtvého těla duši vdechnul umělec sám. Pomocí muže učeného a básnickou obrazotvorností nadaného nezmenšuje se tedy zásluha umělce samého. Součinnost učenců

s umělci jest věcí přirozenou. Když Ghiberti lil bronzová vrata baptisteria florentského, nejslovutnější učenci tázání jsou o udání výjevů, které plasticky měly znázorniti se. Při objednávkách obrazů školy paduánské bývali radou učenci a básníci. Peruginovi býval předmět k obrazům vždy zevrubně udáván osobou třetí. Také Michelangelo byl dojista při volbě obrazů na klenbě Sixtiny vázán. Právě tak se to má s fresky Raffaelovými v komnatě della segnatura. K rozkazu papeže udal učený Říman předmět obrazů v tazích obecných. Tím však pro umělecké provedení ničeho se nestalo, aniž udáním takovým bylo již rozhodnuto, budou-li obrazy veliké ceny umělecké anebo nepatrné. Umělecký život jejich jest výhradní zásluhou Raffaelovou. Že obrazy mluví nejen k rozumu, nýbrž že především uchvacují oko a obrazotvornost pozorovatelovu, budíce v něm ozvěnu básnickou, jest a zůstane osobní zásluhou umělce samého.

Obrazy na stropě nelze dělití od obrazů na stěnách. Obrazy na stropě jsou takřka nápisy obrazů na stěnách. Udávají směr a opisují kruh, v němž bohaté skupeniny spodní se pohybují. Jedinou allegorickou postavou zahrnuje se v jádru, co na stěnách líčí se obšírnými tahy historickými. Komnata má pravidelnou klenbu křížovou. Ve čtvero polích jest čtvero allegorických postav. Nápisy, které umělec přidal, poučují nás dokonale o smyslu jejich. Jest zde živě znázorněno, co životu lidskému ceny a půvabu dodává, víra a věda, právo a poesie. Taková okrasa výtečně se hodí do komnat otce křesťanstva. Jsou to symboly jeho říše. Každou ze čtyř postav přiodíl umělec velebou a lepostí. Ale důmyslností obsahu a krásou tvarů měla prozíratí samostatnost umělecké činnosti. A co umělec si předsevzal, slavně dokázal. Každá z nich sedí, oblaky obklopena, doprovázena geniemi, nesoucími tabulky a nápisy. Jako všude také zde vedl ruku umělcovu nejjemnější cit pro vyplnění prostory. Každý ze čtyř obrazů dokonale vyplňuje kruh, do něhož jest malován. Každá pak postava ukazuje individualitu ostře vyznačenou v souhlasu s myšlenkou, která v ní vtělena jest.

Jemná vážnost, líbezná vznešenost mluví z tahů theologie. Věvec z listů olivového zdobí její vlas, vlající závoj

oblétá kolem hlavy. Levicí ukazují dolů, jako by na shromážděnou osadu na spodním velkém obraze nástěnném; pravíci drží knihu o koleno podepřenou. Svrchní tělo oděno jest rouchem červeným, přes levé ramě splývá k pravé noze řásnatý plášť zelený. Po bocích stojí okřídlení geniové s veselou myslí, nesoucí desky s nápisy. Čte se na nich: DIVINAR. RER. NOTITIA.

Poesie kouzelnou vlnou dýšící jest v druhém poli. Věvec vavřínový objímá hlavu, lyra spočívá v pravici, levicí tiskne knihu pevně k tělu, mocná křídla zvedají se od ramenou, značíc nadšení a vzlet nejvyšší. Totéž udává nápis: NVMINE AFFLATVR, jež drží po obou stranách dva hoši, na kterých v živém pohybu spatřuje se vnitřní rozehvěšení básnířkou způsobené. Jeden sedí, máje pravou nohu na oblaci nataženou, druhý pak kleče drží tabulku nápisní.

Bohatě ozdobená filosofie vážně sedí na bílém trůnu mramorovém. Na hlavě šátkem pokryté stkví se koruna. V rukou drží knihy dvě, vyznačené slovy: »Naturalis« a »Moralis«. S čela září jí hvězda. Roucho pak ukazuje čtvero různobarevných pruhů, čtvero žvlů značících. Modrý se zlatými hvězdami, červený, zelený s rybami, žlutěhnědý s rostlinami upomínají na vzduch, oheň, vodu a zem. Nápis od geníů držený zní: CAVSARUM COGNITIO.

Čtvrtá allegorická postava značí spravedlivost. Jest znázorněna způsobem zděděným s mečem a váhou; hlavu zdobí koruna. Na docílení větší

živosti zdvojnásobil počet geníů. Dva s křídly nesou desku s nápisem: JVS SVVM VNICVIQVE TRIBVIT. Druží dva pod nimi na oblacích sedíce a jezdíce doplňují skupení. V nich vítáme vzor rozkošných kloučků, které jen Raffael malovati znal.

Strop stance della segnatura plodí dojem nad pomyšlení nádherný. Čtvero allegorických postav živě vyniká ze zlatého pozadí, kterým umírňují se jinak silné barvy rouch, vystupující pak oblaka zjemňují zase zlaté pozadí na způsob mosaiky upravené. Každý obraz obrouben jest bohatým ornamentálním rámem ještě Sodomou živě a slavnostně komponovaným v duchu staré školy.

K dokonalé ozdobě stropu druží se čtvero obrazů malovaných ve čtyřech malých podlouhlých polích rohových. Znázorňují blíže živými příklady, co čtyřmi allegorickými postavami se vyobrazuje. Hřích prvních rodičů v ráji, kterým podmíněno jest dílo vykoupení našeho, uvádí nás na pole theologie. Korunováním Apollona a potrestáním Marsyáše znázorňuje se mythologickým výjevem poesie. Rozsudkem Šalamounovým ukazuje se vzor spravedlnosti. Žena s podivením do moře hvězd se dívající s jednou rukou o svět opřenu, s druhou pak vzhůru k nebi vztaženou ukazuje se pravá filosofie, která o svět se opírá, ale po nebi touží. Pravá moudrost vždy k Bohu vede. Geniové s knihami vznášejí se kolem na oblacích.

Tak krásné a důmyslné okrášlena jest klenba stance della segnatura.

Z akademie křesťanské.

Jako dřívejší léta tak i letos věnovali přátelé a přízivci Akademii křesťanské značnější dary k účelům spolkovým a sice: Jeho Veličenstvo císař František

Josef 100 zl., Sv.-Václavská záložna v Praze 200 zl. Česká spořitelna v Praze 100 zl. a Občanská záložna v Karlině 20 zl.

Odbor umělecký.

Zpráva za měsíc březen.

I. Vyřízení záležitostí.

Práce kovové. Kalichy: pro důst. farní úřad v Trnavě na Moravě, pro sl. kníž. patronátní úřad v Bechyni a pro dp. Jos. Uhlíře, faráře v Lučicích. — Ciborium pro dp. Jos. Böhma, faráře v Štáhlavě. — Pozlacení kalichů: pro dp. Vojt. Mrázka, faráře v Dunajovicích; pro dp. J. Funkeho, kapl. v Liberci; pro dp. Fr. Trnku, koop. v Určicích; pro dp. Jos. Böhma, faráře v Štáhlavě; pro vdp Fr. Komárka, děkana v Trešti. — Postříbření lampy

a kaditelnice: pro dp. Jos. Načeradského, faráře v Křepicích. — Lunely stříbrné: pro vdp. dr. Leop. Kotrbelce, děkana v Poděbradech a pro dp. Fr. Zínkra, faráře v Benedicích. — Patenky k nemocným: pro dp. Ant. Dvořáka, faráře v Nebovidech, pro dp. Václ. Brůhu, faráře v Malé Chýšce a pro dp. Jana Aura, faráře v Šafově, Morava. — Nádobky na sv. oleje: pro dp. Jos. Bettlacha, faráře v Konárovicích a pro dp. Václ. Brůhu, faráře v Malé Chýšce. — Kropenka: pro dp. Karla Rudišra, faráře v Konojedech. — Kon-

vičky mešní: pro dp. Fr. Trnku, koop. v Určicích. — Kaditelnice: pro dp. Jos. Kofránka, kaplana v Č. Trebové a pro dp. Jana Pecánka, faráře ve Vosečanech. — Svícny oltářní: pro dp. Jos. Tangla, faráře ve Chvalenicích a dp. Frant. Halu administr. v Pavlovicích.

Rozličné. Missal: pro dp. Fr. Čermáka, duch. správce na Karlově v Praze. — Polychromování sošek: pro dp. K. Rudišra, faráře v Konojedech. — Harmonické zvonky: pro dp. Jos. Breuera, faráře v Seifersdorfu; pro dp. Fr. Proksche, faráře v Čechovicích; pro ct. pana Jos. Nováka, měst. lékaře v Lab. Kostelci; pro dp. Jos. Tangla, faráře ve Chvalenicích; pro dp. Fr. Jirečka, faráře v Heřmanicích; pro dp. Ant. Šonku, admin. v Nedvědicích a pro vys. uroz. paní baronku Weidenheimovou v Praze. — Pultíky pod mešní knihu: pro blahorodou paní Götzlovou v Konárovicích a pro dp. Fr. Jirečka, faráře v Heřmanicích. — Kříže: pro dp. Jos. Tangla, faráře v Chvalenicích; pro dp. V. Polaneckého, faráře ve Vitčicích a pro sl. místní šk. řadu v Nových Benátkách. — Nástroj na pečení hostií: pro dp. Ludv. Kaschku, faráře v Bílém Tuskově.

Paramenty. Kasule: bílá pro blahorod. paní Katzrovou v Praze; červená a fialová pro dp. F. Čermáka, duch. správce na Karlově v Praze; bílá sváteční pro dp. F. Šplíchala, faráře v Petrovicích; černá, bohatě vyšíváná a bílá pro dp. Fr. Trnku, kaplana v Určicích na Moravě; bílá pro dp. Jana Hůrského, faráře v Předbořicích; bílá bohatě vyšítá, pro dp. Fr. Jirečka, faráře v Heřmanicích, pro blahor. pí. Šebkovou v Praze a pro blahor. pí. Terezií Richterovou v Dubé; bílá, bohatě vyšítá a červená pro dp. Ant. Špále, faráře v Mirošově. — Pluvialy: červený pro dp. F. Čermáka, duch. správce na Karlově v Praze, pro nejdůst. p. biskupa budějovického hraběte Schönborna; bílý slavnostní a černý pro dp. Ant. Špále, faráře v Mirošově; bílý slavnostní pro dp. Leopolda Derku, faráře v Milonicích na Moravě; bílý pro dp. Hynka Oplatku, faráře v Horních Borech. — Štoly: pro dp. Jos. Fremunda, faráře v Chelčicích, pro dp. Václ. Brůhu, faráře v Malé Chýšce, pro dp. Josefa Böhma, faráře ve Stáhlavě, bohatě vyšíváná pro blahor. pí. Šebkovou v Praze. — Bursy k nemocným: pro dp. Václ. Brůhu, faráře v Malé Chýšce, pro dp. Fr. Rosu, faráře v Krchlebích, pro dp. Leop. Derku, faráře v Milonicích a pro vdp. Jos. Rozspala, děkana v Miročovicích. Vela: pro dp. Jos. Cikána, faráře v Rudobicích, pro dp. Jos. Fremunda, faráře v Chelčicích, pro vys. uroz. pí. hraběnku Černínovou v Praze, pro vys. uroz. pí. hraběnku Schönbornovou v Praze, pro dp. Ant. Kalinu, faráře v Jeníkově a pro dp. Edm. Langra, bibliotekáře v Děčíně. Nebesa: pro dp. V. Šrámka, faráře v Olešce, pro dp. Fr. Jirečka, faráře v Heřmanicích, pro důst. p. Josefa Houžvičku, faráře v Žižkově, pro blahorodého p. F. Kocourka, a pro dp. Antonína Špále, faráře v Mirošově. — Korouhve: pro vys. dp. dr. Egonu Bréma, probošta na sv. Kopečku u Olomuce, pro dp. Jos. Pazděrku, faráře v

Kateřinkách u Opavy, pro dp. Fr. Jiřika, faráře v Rakovníku, pro dp. Ant. Špále, faráře v Mirošově. — Antipendia: pro blahor. pí. Šebkovou v Praze a dp. Fr. Šplíchala, faráře v Petrovicích. — Birety: pro dp. F. Čermáka, duch. správce na Karlově v Praze, pro dp. V. Kunze, faráře v Měděnci a pro dp. Karla Rudišra, faráře v Konojedech. — Komže pro ministranty: pro dp. Fr. Šplíchala, faráře v Petrovicích. — Příkrov: pro dp. Ant. Kupku, faráře v Borové. — Pokrývky soukenné na oltáře: pro dp. Ferd. Harnu, kaplana v Holici, Morava. — Koberce na stupně oltářní: pro dp. Ant. Špále, faráře v Mirošově.

Prádlo kostelní. Dvě rochety s drahocennými krajkami: pro J. M. nejd. p. biskupa budějovického hraběte Schönborna, dvě cingula pro dp. Fr. Rysnera, faráře ve Vápně, 12 purifikatorií a 6 korporalií: pro občanské reálné gymnasium v Praze; korporalie: pro dp. Fel. Kocho, faráře v Chotěšově; rochety: pro blahor. pí. Šebkovou v Praze a pro dp. V. Uhlíře, faráře v Jesenicích.

II. Nová objednání.

Křížovou cestu: V. Jan Brichta, děkan v Manětíně. — Boží hroby: dp. V. Šrámek, farář v Olešce; dp. Jan Dostal, farář v Třeboníně a dp. Jos. Lejčar, kaplan v St. Sedle. — Sošky P. Marie k průvodům: dp. Václ. Oplt, kaplan v Libochovicích a blahor. paní Anna Avenariová v Rosicích. — Sošku Vzkříšení Páně: dp. Fr. Rosa, farář v Krchlebích.

Práce kovové. Kalich stříbrný, bohatě ozdobený: dp. Aug. Plaček, kaplan v Kroměříži pro kapli Skažickou a dp. Jos. Funke, kaplan v Liberci. — Pozlacení monstrance, kalicha a patenky: dp. Leop. Hrubý, farář v Kdousové na Moravě. — Pozlacení kalichů: důst. farní úřad v Sedleci u Karlovar a dp. Jos. Kaska, farář v Oubislavici. — Pacifikály: dp. Fr. Čermák, duch. správce na Karlově v Praze a dp. Luď. Šprysl, farář v Radošovicích. — Lampy navěčné světlo: dp. V. Jiřík, farář v Bukovníku. — Kanonické tabulky: dp. Václ. Jiřík, farář v Bukovníku.

Paramenty. Kasule: bílou a červenou: sl. patronátní úřad v Bechyni; dvě bílé a červenou: důst. konvent Augustiánů v Ročově a bílou dp. Gust. Bruder, kaplan v Hrádku. — Pluvialy: černý dp. Mat. Kůr, farář ve Škrámníku; bílý dp. Jos. Košťál, exposita ve Vranovicích; bílý a černý: dp. Jos. Uhlíř, farář v Lučicích a bílý: dp. Gustav Bruder, kaplan v Hrádku. — Pláštiky na ciborium: dp. Fr. Šplíchal, farář v Petrovicích a dp. Fr. Jireček, farář v Heřmanicích. — Polštáře na oltář: dp. Jos. Kollmann, farář v Dol. Gruntu: dp. Jan Hůrský, farář v Předbořicích a sl. patronátní úřad v Bechyni. — Korouhve: dp. Václ. Oplt, kaplan v Libochovicích; pan Ant. Horner v Janešově. — Antipendium: dp. Jos. Kollmann, farář v Dolním Gruntu. — Biret: dp. Jos. Uhlíř, farář v Lučicích. — Příkrov: sl. patronátní úřad v Bechyni.

 Veškeré dřívější ročníky „Methoda“ má na skladě redakce „Methoda“ v Karlíně č. 234.

„Method“ vychází vždy 30. každého měsíce. Předplatné, jež činí poštovní zásilkou na celý rok 2 zl., na půl leta 1 zl., přijímá pouze na jednu z těchto dvou dob administrace v Karlíně, číslo 234. Jen frankované listy se přijímají. Rukopisy redakci zaslané nevracejí se. Dopisy, týkající se redakce, buďtež zasílány F. J. Lehnerovi franco, v Karlíně, č. 234. Reklamace zasílány buďtež do expedice: Akademie křesťanská v Praze, Retězová ulice číslo 223.

Nákladem vydavatelovým. — Kněhťiskárna Politiky v Praze.

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo 4.

V Praze, dne 30. dubna 1884.

Ročník X.

OBSAH: Náboženské pomníky a památníky na veřejných prostranstvích Pražských a předměstských. — Raffael Santi. — Z akademie křesťanské. Valná hromada. — Odbor umělecký: Výroční zpráva odboru pro výtvarná umění a archaeologii za rok 1883. — Zpráva za měsíc duben. — Zpráva archaeologického sboru »Vocel« v Hoře Kutné za rok 1883. — Oznámení.

Náboženské pomníky a památníky na veřejných prostranstvích Pražských a předměstských.

Přednášel ve valné hromadě Akademie křesťanské *Frant. Ekert.*

Luzný sen věštkyň Libuše, která předvídajíc velikost a slávu naší zlaté Prahy, prý zvolala: »Město vidím veliké, jež slávou hvězd se dotýká,« vyplnil se již ve století 14. za Otce vlasti Karla. Bylať již tehdaž Praha nejslavnějším městem středověkým, bylať přirovnávána ku ladné zahradě, zřízené pro rozkošné bydlení králů, a ku svatému, věčnému Římu. Jakkoli potom děsnými válkami husitskými Praha tohoto starého lesku byla pozbyla, zbylo jí přece ještě tolik, že ji mohl Eneáš Silvius přirovnávati ku spanilé Florencii. Za Rudolfa II. nazvána Praha městem zlatým; Martin Kuthen velebil ji r. 1614 nadšenými verši, že ona převyšuje věhlasnou pověst svou tak, jako vysoké věže její strní nad budovami jejími; Konrád Celdes holdoval jí básnickými slovy jakožto sokyni věčného Říma, a nejslavnější cestovatel všech dob vyvyšují ji nad jiná města evropská. Sám slovutný básník Gothe byl Prahou nadšen, a veliký učenec Alexander Humboldt staví dokonce hlavní město naše mezi všemi městy vnitrozemskými na světě jak co do polohy, tak i co do rozmanité výstavnosti, na místo první.

A co dává Praze tento čarovný pel a to divné kouzlo? Příroda i umění, pravdať, mnohem více však její historie. Cizinec,

jenž poprvé na ni patří, ihned tuší, žeť to jeviště velikánských dějin, nebo každý děj veliký vtiskuje tomu místu, kde se byl udál, svou pečeť, a tak jest i Praha jako velkou knihou, v níž kamennými črtami napsány jsou tisícileté dějiny její. Ba ovšem, krásná jest Praha, avšak poutá a uchvacuje jen toho, kdo zná a chápe její historii. Nuže a co učinilo Prahu naší městem, jemuž Evropa kořila se již před věky? Bylať to víra sv. Václavská, víra katolická. Ta stavěla nám v Praze budovy nejvzácnější, kteréž městu našemu udělují ten zvláštní cti-hodný ráz, ta budovala ty velebné naše chrámy, které byly jevištěm, a pokud se zachovaly, jsou podnes památníky největší části velikých dějin tohoto města slavného. Ba, víra a nábožnost katolická dala Praze tu zvláštní pečeť, to divné kouzlo, ten jemný pel, jenž vábí každého cizince i vlastence.

Avšak kromě svatyní byly a jsou v Praze ještě jiné pomníky víry a zbožnosti katolické. Jsouť to posvátné sochy na veřejných prostranstvích hlavního města našeho. Právě ony dávají Praze povýtečný ráz města katolického, přispívají ku malebnosti veřejných prostranství, svědčí o zbožnosti svých zakladatelů a jsou namnoze i pomníky vážných dějů z minulosti.

Pokusím se probrati v této rozpravě tyto památníky náboženské, pokud se nám zachovaly z minulosti a uvést i ty, které již zanikly, an promluvíme

I. nejprv o posvátných sochách z dob nejstarších,

II. o památnících zvláštních dějů z minulosti a

III. o pomnících nábožné mysli Pražanů vůbec.

I. Není pochybnosti, že již za prastarých časů na veřejných prostranstvích Pražských stávaly posvátné sochy, zvlášť kříže, ač nedochovaly se nám o tom zprávy. Že však za doby Karla IV. tomu bylo takto, o tom máme dílem doklady, dílem věrohodné zprávy a vážná podání.

Nejstarším a spolu nejvzácnějším památníkem toho druhu jest jezdecká socha sv. Jiří na třetím hradním náměstí u chrámu sv. Víta. Představuje sv. Jiří jakožto mladičkého bohatýra, an koňmo vítězí nad drakem. Jest to převzácná památka po slavné době Karlově, neboť byla ulita r. 1373 od bratří Martina a Jiřího z Klussenberka. Druhou podobnou současnou sochu jízdeckou stejné ceny darmo bychom v střední Evropě hledali; máť ona velikou cenu nejen jako dílo umělecké, nýbrž i proto, že nám zachovala až do nejmenších podrobností věrný vzorek celého rytířského odění ze století čtrnáctého.

Zdá se, že socha tato stávala původně na prostranství před chrámem sv. Jiří na kašně, a že teprv později, snad za krále Vladislava II., když král. hrad znova stavěn byl, přenesena byla, na třetí náhradí. Jest věru s podivením, že socha tato vzácná se nám dochovala, přetrvávši všechny bouře tolika století. Poprvé hrozilo jí veliké nebezpečí dne 10. června 1421, kdy zástup husitského lidu Pražského, poštvaný zuřivcem Janem Želivským, vedral se do král. hradu. Surovci ti jali se ihned hubiti chrám sv. Víta, rozbíjejíce v něm oltáře, sochy, obrazy a i kamenné ozdoby na kostele, roztloukali i sochy českých králů a jiných vzácných osob na hrobích. Není pochybnosti, že by ti bořitelé byli rozbili i vzácnou sochu sv. Jiří, kdyby ještě včas nebyl přikvapil na hrad statečný pořádek Pražských sladovníků, kteří je násilím odtud zahnali, čímž i úplné zničení chrámu sv. Víta zamezeno bylo. Podruhé byla socha sv. Jiří u velikém nebezpečí dne 2. června 1541 při strašném onom požáru, jenž na Malé straně vyšed, i král. hrad a chrám sv. Víta zachvátil. Tehdáž stála socha ta opodál, nedaleko balkonu hradního, na jižní straně věže sv. Vít-

ské, a tu spadla na ni hořící hlaveň, a urazila postavě sv. Jiří pravou ruku s kopím, což potom zase opraveno bylo. Jiná nehoda stihla sochu tuto dne 20. září 1562 při turnaji, o slavnosti korunování krále Maxmiliána na hradním náměstí konaném. Více diváků vylezlo na sochu sv. Jiří, která tím byla přecocena, a do kašny, nad kterou stála, se skácela, při čemž kovový kůň tak byl porouchán, že hlava se oddělila a krk se rozbil. Kůň byl potom opět spraven, nikoli však přelit. Nebezpečí hrozilo této soše dále r. 1619 za vlády kalvínského lžikrále Bedřicha Falckého, kdy v chrámu sv. Vitském rozbíjeny všechny předměty, které na víru katolickou připomínaly, zejména posvátné sochy; dále v letech 1631 a 1648, kdy nezvaní hosté Sasíci a Švédové na Hradčanech řádili a umělecké poklady odtud odváželi; nebezpečí hrozilo jí posléze i r. 1757, kdy pruský král Bedřich II. obléháje Prahu, hlavně na chrám sv. Víta ohnivými kulemi střeliti dal. Povážíme-li, že Prusáci pouze na velechrám 22.000 pum, ohnivých kulí a kartáčů vystřelili, a že kule hřbitov u chrámu prorývaly a mrtvolý i rakve z hrobů do výšky vyhazovaly, tu věru diviti se musíme, že žádná koule tehdáž nezasáhla sochy sv. Jiří.

Ještě r. 1681 byla socha ta spojena s vodním strojem; z dračí hlavy, u nohou sv. Jiří, vytryskoval tehdáž mocně a vysoko silný paprsek vody, za Karla VI. však již toho nebylo. Zdá se, že socha ta teprv za Karla VI. aneb za Marie Teresie postavena byla na své nynější místo na kašnu u starého proboštství sv. Vitského. Jest si však přát, aby tento znamenitý památník jednou, po dostavění chrámu sv. Víta, a po zregulování prostranství náhradních byl dán na náměstí sv. Jirské, i aby pro něj zřízen byl slohový podstavec i slohová stříška.

Litina, z níž tato socha zhotovena jest, má výborné ciselování. Látka její jest hlavně měď a cín. Úplná jména umělců jakož i rok ulití nalézaly se ještě v první polovici minulého století na pozlaceném kříži, jenž zdobil štít rytířův. Ten visel na levo u sedla, pohříchu ale ztracen jest. Nápis zachoval se pouze v přepisu jenž zní: »A. D. MCCCLXXIII hoc opus imaginis S. Georgii p. Martinum et Georgium de Clussenberch conflatum est.« Že Klussenberch či Klussenberg jest čtení pravé, a nikoli Klussenbach, jakož v novějších popisech Prahy často se vyskytuje, to dosvědčují Balbin v Epitome (pg. 379) i Becovský v Poselkyni. Bližších zpráv o obou bratřích Martinu a Jiřím z Klussenberka, kteří za Karla IV. znamenitou sochu sv. Jiří ulili, nemáme.

Druhým co do stáří posvátným památkem veřejným v Praze jest sv. kříž na mostě Karlově, ač nezachoval se nám již v tvaru původním. V kterém roce kříž na mostě původně zřízen byl, o tom nemáme žádné zprávy, můžeme však za to míti, že byl postaven ihned, jakmile most, založený od Karla IV. r. 1357, potud dostavěn byl, že po něm jezdit se mohlo. Pokud víme, jezdilo se tu aspoň již r. 1406. Tento prvotný kříž byl dne 10. září 1419 pobořen. Letopisy nepraví sice od koho a za jaké příležitosti, není však žádné pochybnosti, že to způsobila husitská luza Pražská, vždyť tehdyž zuřivé vášně lidu Pražského šlehaly již plným plamenem; dne 30. července téhož roku byli původem Jana Želivského z oken Novoměstské radnice vyhozeni a zavražděni konšelé, a hned nazítří po smrti krále Václava IV., dne 17. srpna téhož roku byl od zbourání lidů zničen a spálen krásný klášter kartouský za branou Újezdskou. Počátkem 17. století zřídila na témž místě Staroměstská obec ze dřeva Boží muka, totiž kříž s dvěma so-

chami Panny Marie a sv. Jana ev., což se spatřuje již na vyobrazení Prahy od Jiljiho Sadlera z r. 1606. Když v král, hradě sídlil kalvínský Bedřich Falcký, nechtěla pyšná jeho žena Alžběta anglická, zarytá to kalvína, jezdit do města, pokud na mostě Ukřižovaný bude, o němž rouhavě mluvila. Manžel její chtěl proto dáti sv. kříž s mostu odnésti a zničiti, avšak tak hluboko přece nesklesli ještě Pražané, aby tuto kalvínskou rouhavou surovost byli snesli, pročež dal Staroměstský magistrát na most ku kříži stráž, aby zamýšlená ďábloviná se překazila.

Sláva naduté kalvíny Alžběty netrvala dlouho, musilať brzo se svým chotěm prchatí po mostě, podél nenáviděného kříže, aby se nevrátila do Prahy více. Roku 1629 dal král Ferdinand II. postavit na mostě ze dřeva nový kříž se sochami. Tento kříž byl svědkem hrdinské statečnosti Pražských studentů, kteří r. 1648 hájili mostu proti Švédům, byl však kulemi švédskými velice poškozen.

(Dokončení.)

Raffaël Santi.

Píše F. J. Lehner. — (Pokračování.)

(DISPUTA.)

Strop komnaty »stanza della segnatura« poukazuje na stěny. Tam líčil čtvero velmocí života duševního a působení jejich znázorňoval příklady historickými. Zde — na stěnách — uvádí nás v říši jejich. Vyobrazuje společnost, kde vládou, hrdiny, kteří jim k vítězství dopomohli. Ukazuje nám osadu křesťanů, mudrců a básníků. Ve velikánech zjevení a nauky křesťanské, v mudrcích starověkých, v pěvcích řeckých, římských a vlašských slaví vítězství své bohověda, mudrctví a básnictví. Zde tvořivá síla umělcova objevila se v lesku nejjasnějším. Znal sice Rafael z mládí svého malby, kterými vojvoda Federico da Montefeltro ozdobiti dal knihovnu svého paláce. Byly to pouze podobizny theologů, filosofů a básníků, každá sama o sobě a nezávislá od druhé. Rafael však ukazuje nám tytéž velikány jednající. Velcí geniové ducha křesťanského v hlubokou nábožnost pohroužení obklopují oltář s velebnou Svátostí. Filosofové různých škol a směrů vykládají žákům nauky své. Básníci a pěvci shromáždili se kolem Apol-

lona s Musami. Rafaelovi nebylo třeba postav allegorických, které by byly poukazovaly na jednotlivé skupeniny, jako starší umělci činívali. Abstraktní pojmy bezprostředně oděl životem dramatickým. Tím stal se vzorem umělců dosud nedostihnutým, snad i nedostižitelným. Vele duch všestranně vzdělaný, který mu pomáhal, nebývá zjevem každodenním. A důmysl, úsilí a píle, jakými umělec vznešené myšlenky štětcem zvětšoval, jen po staletích se vyskytují. Nejvíce příprav a největšího namáhání vyžadovala tak zvaná Disputa del Sacramento.

Náboženství křesťanské, víru naši, nebe a zemi jakož i jejich vzájemný poměr, nejvyšší tajemství nebeská a nejvyšší tajemství pozemská jedním obrazem vyjádřiti, zda-li jest možno? Rafael o to se pokusil. Dva světy, nadpozemský a pozemský, neviditelný a viditelný, církev vítěznou a církev bojující ukazuje nám »Disputa.« Oblak, plný andělů, ty dva světy od sebe dělí. Díváme se do otevřeného nebe, na nejsvětější Trojici Boží, obklopenou oby-

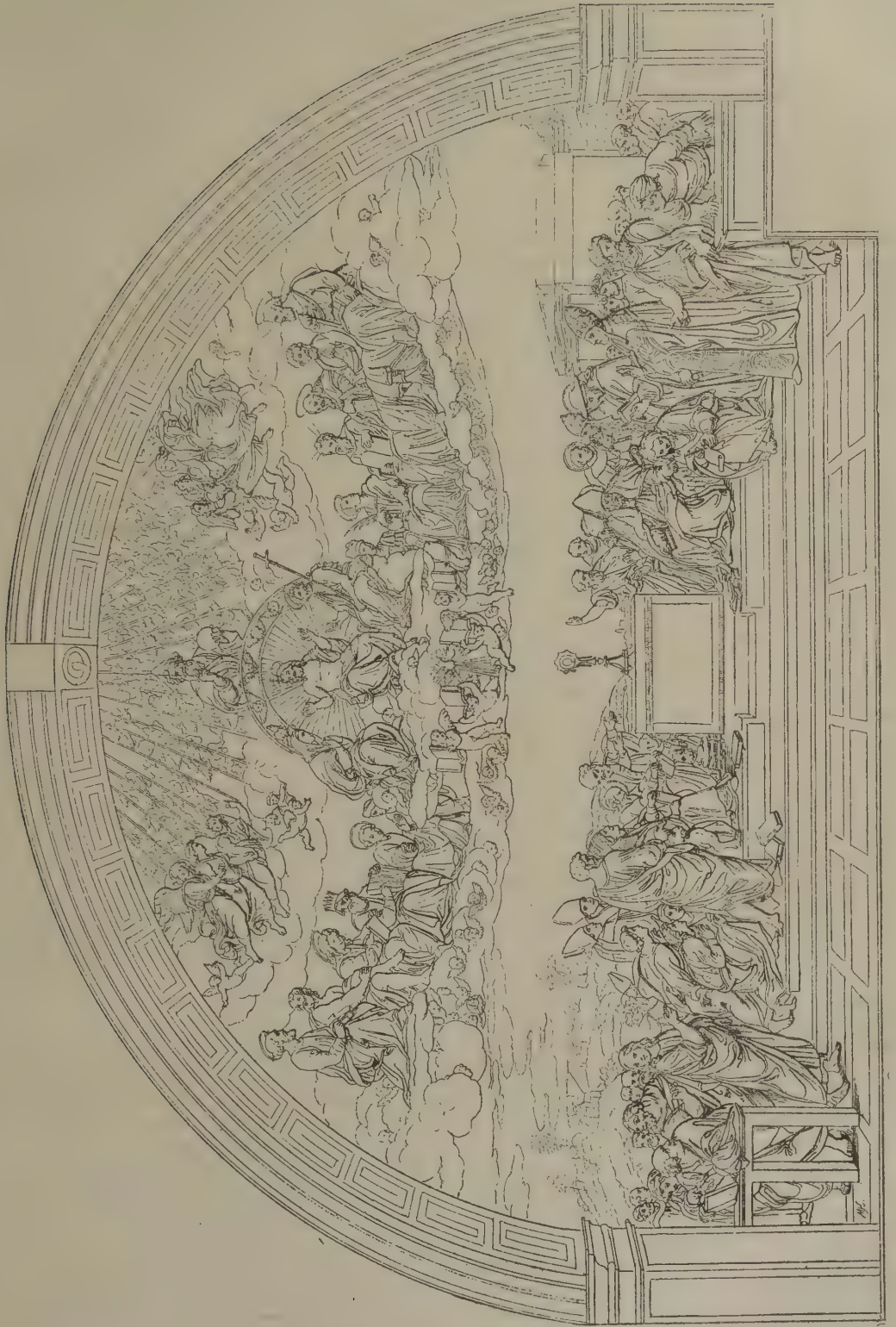
yatelstvem nebeským, Církvi vítěznou, — hle, toť nejvznešenější tajemství na nebi. Dole na zemi Církve bojující, svými velikány zastoupená, klaní se nejsvětější Svátosti oltářní, — hle! nejvznešenější tajemství na zemi. Nejsvětější Trojice Boží a nesjvětější Svátost oltářní, ta dvě tajemství jsou souhrnem všeho — přítomnost Boží na nebi, přítomnost Boží na zemi. Tam Církve vítězná patří na Boha tváří v tvář, zde Církve bojující pouze v zrcadle jej vidí pod závojem svátostním. Zde i tam zjevuje se člověčenstvu láska neskonalá, zde ve způsobě chleba andělského, tam způsobem pouze duševním, pouhým patřením. Zde i tam Církve koří se Bohu trojjedinému, Beránku nepoškvrněnému.

Otevřená nebesa jasným leskem září nad rodinou křesťanskou dole shromážděnou. Ve zlatých paprscích kůry andělské sestupují a vystupují. Jásot jejich rozléhá se končinami nebeskými. Šest větších andělů s oděvem vlájícím klaní se Bhu Otcí, který v poloviční postavě vznáší se nad modrou duhou. Jsou jeho družinou nebeskou. V levici drží svět a pravici žehná. Pod ním ve zlaté záři trní Kristus, oděný bílým rouchem, splývajícím s levé ruky přes spodní část těla. Vrchní tělo jest bez oděvu. Rozpíná obě ruce na kříži probodené, na nichž stopy ran se spatřují, jakoby k světu mluvil: »Hle! Jáť jsem, kterýž za spásu světa na kříži umřel.« Po pravici koří se mu Matka Boží, pokorná dívka Páně s rukama na prsou složenými. Na levici sv. Jan Křtitel, pravici na něho ukazuje: »Ejh'e! Beránek Boží, který snímá hříchy světa.« Levice jeho drží berlu poustevnickou, křížem zakončenou. Pod Vykupitelem vznáší se Duch Svatý ve způsobě holubičky, po boku pak jeho čtvero andělů s otevřenými knihami čtyř evangelí za jeho vnuknutí sepsaných. Na pravo a na levo od nejsvětější Trojice Boží ve volné perspektivním a malebném polokruhu zasedá na oblacích, z nichž odevše andělé vyzírají, blažená osada Církve vítězné, zastoupená prvními náčelníky patriarchálními, apoštolskými a mučnickými. V nich zastoupen jest zde celý svět vykoupený od Adama až k světcům církevním. S podivuhodnou pravidelností a zákonitostí seřadil tu skupeninu nebešťanů, otce starozákonní dle věků, apoštoly dle důstojenství, světce dle stavů. Odpovídají si osoby

vždy proti sobě sedící. Na pravo sv. Petru sv. Pavel na levé straně, Adamovi Abraham, svat. Janu Evangelistovi sv. Jakub Větší, Davidovi Mojžíš, sv. Štěpánu sv. Vavřinec, sv. Šebastianu sv. Jiří. Většina z nich má své odznaky. Sv. Petr klíče, sv. Pavel meč, Abraham nůž obětní, Mojžíš desky s příkázáními, David harfu, sv. Štěpán a sv. Vavřinec v oděvu jáhenském s palmou, sv. Šebastian a sv. Jiří v oděvu vojenském.

Nebeský klid a blaženost ničím neryšovaná jest základním znakem vznešeného sboru nebešťanů. V životě nadpozemském není žádné vášně více, ani proměny. Odtud onen klid v pohybech a výraz tváří zářící blažeností. Kniže apoštolský, sv. Petr s klíči království nebeského v pravici a s knihou nového zákona v levici, spokojeně zírá k mistru svému, kterého tak miluje. Vedle knížete apoštolského v blaženém klidu sedí praotec pokolení lidského bez oděvu, člověk dokonalé krásy, přemítaje o hříchu a vykoupení pokolení svého v šťastném vědomí, že vina jeho a celého pokolení krví Vykupitelovou shlazena jest; sedí spokojeně s nohama křížem položenými, oběma rukama koleno objímaje. V nevýslovném zánícení vedle něho sedí učedník lásky sv. Jan, pohroužen v obrazy nového zjevení, které do knihy zaznamenává, a nepozoruje ani, s jakou sdílností královský pěvec starého zákona, David, z jehož kmene Vykupitel se zrodil, k němu se obrací. Sv. Štěpán se zálibou zadíval se na osadu dole na zemi shromážděnou a ukazuje na ni sousedu svému, statečnému hrdinovi, sv. Šebastiánovi, který za příkladem prvomučeníka neváhal víru svou krví zpečetiti.

S druhé strany má přední místo sv. Pavel s mečem v pravé, s knihou v levé ruce, znamením to smrti mučnické a moci slova, kterým svět pohanický víře Kristově získal: upřené hledí na tvář Mistra, jemuž s tak ohnivou horoucností je oddán. K němu zvolna tvář obrací Abraham, praotec národa vyvoleného; nůž obětní vydává svědectví, jak neobmezeně znal poslušnosti Hospodina. Sousední sv. Jakub, apoštol naděje o knihu opřený, zadumán rozjímá o lásce Páně. Mojžíš spokojeně drží oběma rukama desky desatera příkázání. Druhý jáhen, sv. Vavřinec, s roštem a palmou, zadíval se výše tam k těm kůrům andělským, obklopujícím Boha

Otce, jimž v životě pozemském tak podobným se stal. Sv. Jiří posléze, patron otčiny Julia II., zastupuje zde v kruhu nebešťanů svaté rytířstvo, bojující za čest a slávu Boží.

Příslušné umírněnosti výrazu a pohybu výtečně odpovídá kolorit, vyhýbající se všelikému ostrému kontrastu. Vše ovládá stejnoměrný jemný tón. Porovnávajice nebeské sídlo toto s podobnými obrazy staršími, zejména se sborem světců, které Raffael v San Severo maloval, zdá se nám, jako bychom zírali do světa zcela nového. Jak ohromný to pokrok za těch málo let!

Protivou slavnostního klidu svatvečerního v kruhu nebešťanů jest mocně pohnutý život věřící osady na spodní části obrazu. Uprostřed bouří tohoto světa Církev bojující shromáždila se kolem oltáře, který dělí účastníky rovněž na dvě skupiny, jako nejsvětější Trojice svrchu dělila nebešťany. Ukazuje se zde názorně církevní ráz shromážděné osady. Na oltáři stkví se Nejsvětější Svátost v monstranci. Pro roztřídění prostory, jakož na vyjadřenou myšlenky samé jest velevýznamno, že monstrance stojí v téže kolmé čáře hraničné, v níž i postavy Božských osob se pohybují. V polokruhu jest zde shromážděno po obou stranách 43 osob. Jsou to reprezentanté učitelů, zpytatelů a ctitelů nejvyššího mysteria. Pohlízejícím do otevřených nebes dostává se jim pravého osvětlení zjevením bezprostředním. Velebnost nejsvětější Trojice Boží sama zjevuje se celému shromáždění. Odtud v obrazu onen velkolepý účinek dramatický. Zjevením osvětlenými reprezentanty jsou především čtyři velcí učitelové církve po obou stranách oltáře: v levo kontemplativní sv. Hieronymus se lvem a kardinálským kloboukem u nohou, na protější straně pravé nadšeně činný sv. Ambrož v rouchu biskupském, vedle něho pak žák jeho sv. Augustin, u jehož nohou leží kniha o městě Božím; na proti němu sedí na skvostném stolci svatý Řehoř Velký v rouše papežském. Čtyři slavní učitelé církve, sloupové víry a vůdcové Církve křesťanské co tací jsou charakterisováni, majíce bezprostředního místa u oltáře. Šlo však o mnohem více; umělci bylo též vylíčiti účastnění se jich na onom díle. Čtvero postavami vytvořil Raffael tolikéž typů psychologických, v nichž zračí se různost stupňů a směrů pře-

svědčení a nadšení náboženského. Radostné rozechvění, ponořující se do nevyzpytatelných hlubin tajemného obcování a živého spojení s Bohem, rozmanitě se tu vyjadřuje. »Tantum ergo Sacramentum veneremur cernui«, zní thema.

Jest-li že sv. Hieronymus, překladatel bible, hluboce pohroužen v bádání své čte v knize o kolena opřené, svatý Řehoř papež již jen mechanicky písmo v rukou drží, tváří do nebe se dívaje, odkud zjevení mu přichází; u nohou má knihu »liber moralium.« Zjevením Božím mocně dojatý sv. Ambrož nadšeně básní své »Te Deum laudamus«, ruku k nebesům pozvedaje pln obdivu a vroucnosti, kdežto sv. Augustin po dlouhých bojích klidu se doděláv, tajemství svá o božských věcech diktuje klidně mladistvému písaři, u nohou jeho klečícímu.

Těsně u oltáře, vedle sv. Hieronyma a sv. Ambrože, stojí dvě postavy, s jedné strany duchovní, zeleným zlatotkaným pluvialem oděný, druhý širokým, modrým pláštěm zahalený. Mohutným pohybem blíže naznačují hnutí a city. Jest to sv. Bernard a Petrus Lombardus. Oběma rukama ukazuje sv. Bernard na tajemnou Svátost oltářní, jakoby sv. Hieronyma k dalšímu bádání vybízel, předmět zpytování udávaje. Petrus Lombardus, mistr sentencí, pozdviženou pravicí k nebi ukazuje, zraku sv. Ambrože směr naznačuje. Za ním mlčky stojí Duns Scotus.

Za sv. Augustínem a písařem jeho spatřují se další tři osoby v jedné skupině: sv. Tomáš Aquinský v obleku řeholním, papež Anaklet a sv. Bonaventura s kloboukem kardinálským. Pod ním na prvním stupni stojí papež Innocenc III. s knihou o mešní oběti.

Život u oltáře vládnoucí dále se sděluje až na kraj obrazu. Dvěma skupinami zakončuje se výjev; obě těsně souvisí se skupinami hlavními. Jsou to zástupy věřících.

U zábradlí na pravé straně stojí křesťanský filosof v antickém oděvu a ukazuje jinochu o balustrádu opřenému, a aby lépe viděl, hluboce nakloněnému, poslušného žáka, sv. Augustina. V zástupu (mezi papežem Innocencem III. a mudrcem) spatřuje se též známá postava Danteova a vedle hlava Savanarolova.

S druhé strany na levo stojí muž s tváří Bramanteovou, opřený o mřížku prolamovanou a ukazuje v knize otevřené na větu zde napsanou. Zvědavě

nahlížeji a naslouchají nejbližší sousedé. Jeden se hluboce sklání, druhý natahuje krk, aby se dopátral smyslu. Jsou to bezpochyby pochybovači, kteří se domnívají, že v knize dopátrali se stvrzení svých pochybností. Před nimi stojí spanilý jinoch, víře své věrně oddaný, zlaté kadeře splývají kolem hlavy, přehozený plášť s ramenou visí, milostná, jasná tvář obrácena jest k těm v nejistotě a nevědomosti tapajícím, a pravici ukazuje jim tam k oltáři a k učitelům církevním, kde možno bezpečně pravdy se dopídití, k té skupině věřících a ve zbožné touze po vědění a vidění toužících a klečících, kde i biskupové světla útěchy hledají a nalézají. Ten jinoch ukazuje na neodolatelnou moc viditelného zázraku. Snad jest to Pico della Mirandola a stařec onen Marsilius Ficinus. V zástupu na nejzazším kraji stojí v blaženém pocitu Fra Angelico da Fiesole.

Započatá stavba na kraji obrazu mívá se za počaté budování nového kostela sv. Petrského s nápisem papeže na základním kameni za oltář sloužícím; nejvelkolepější podnik Julia II. měl dle úmyslu jeho zahájit se za ochrany nej-

světější Trojice Boží a za přimluvy Svatých.

Vlastní velikolepost obrazu na tom se zakládá, že umělec křesťanskou nauku živě znázorňuje líčením náboženského smýšlení a citění, při mnohotvárné však a tak velkolepé náladě přece hájí jednotu, klid a vznešenost. Disputa jest vrcholem od pradávna zděděné »Santa Conversazione.« Velebnost postav, jasnost průzračná, rytmus nedostižitelný. Perspektivním uspořádáním polokruhovým se vším, co s tím souvisí, jeví se hluboká moudrost umělecká, na ctihodnou přístnost obrazů v absidách starých basilik připomínající.

Úmyslně a rád prodlel jsem déle u nejkrásnějšího obrazu světa, jako tehdáž, když ve Vatikánu ponejprv jsem pln obdivu před ním stál. Když kustode vatikánský komnatu »della Segnatura« otvíral, stál jsem již na prahu. A když ji zase zavíral, nerad jsem ji opouštěl. Nemohl jsem se odtrhnouti ani nasytiti. Před takovými plody veleduchů člověk zapomíná, že dlí ještě v těle smrtelném. Kdy as! kdy! bude lze před Disputou zase státí a sníti o stáncích Božích na nebi a na zemi?

Z akademie křesťanské.

Valná hromada.

Dne 27. dubna konána za značného účastenství řadná valná hromada, již zahájil předseda A. V. Barvitijs. Z IX. výroční zprávy za rok 1883 vyjímá se toto:

Roku 1883 čítala Akademie křesťanská 1.559 členů a sice 33 zakládajících, 134 činných a 1.392 přispívajících.

Poněvadž předseda Dr. František Bauer byv zvolen za biskupa Brněnského, vzdal se svého místa, stala se nutnou volba předsedy, po případě místopředsedy a mimo členy dle stanov vystoupě ještě volba jednoho člena ředitelstva. Za předsedu zvolen v řádné valné hromadě dne 27. května 1883 konané architekt A. V. Barvitijs, za místopředsedu ředitel semináře Monsignor hrabě František Schönborn, do ředitelstva zvoleni jsou vystoupí p. t. pánové Jos. Förster, Dr. Fr. Krásl, Ferd. Lehner, Jos. Slanský a universitní profesor Dr. Schneedorfer.

Ředitelstvo Akademie křesťanské bedlivě přiblíží k tomu, aby jednotlivé odbory akademie jako větve jednoho stromu zmáhaly se a zdatné ovoce přinášely. Bohužel se jí to u všech odborů stejným způsobem až potud nepodařilo a to hlavně nedostatkem hmotných

prostředků, jimiž by měla jednotlivé odbory podporovati. Neb musí se přiznati, že i v minulém roce se jí jediný zdroj hmotného sesílení — příspěvky členů jak činných tak přispívajících — valně ztenčil. Akademie křesťanská také loňským rokem ztratila úmrtím valný počet horlivých členův a příznivců, kterýž bohužel nebyl nahrazen rovněž hojným počtem nově přistupujících. Velkou zejména ztrátu utrpěla křesťanská Akademie úmrtím světicího biskupa Pražského a děkana metropolitního Dr. Karla Pruchy, kterýž všelikým způsobem, dary i podporováním a doporučováním spolku našeho osvědčil se přítelem a příznivcem Akademie křesťanské nad jiné horlivým.

Jasnou, ano nad jiné stkvělou stránku o působení křesťanské Akademie minulého roku tvoří způsob účastnění se jejho v jubileu 50letého kněžského působení Jeho Em. kardinála arcibiskupa Pražského, knížete Bedřicha ze Schwarzenbergů. V jubilejním komitétu zasedali všichni téměř členové ředitelstva Akademie křesťanské a horlivě měli účastenství v poradách o přípravách k slavnosti jubilejní. U příležitosti této osvědčila se býti křesťanská Akademie pravou uměleckou školou, jejížto učitelé i žáci výkvět prací svých

věnovali vrchnímu zástupci všeho umění a vědění křesťanského, jubilantu, metropolitovi a primasu království Českého.* Dary jubilejní, péči křesťanské Akademie sdělané, budou i pozdějším pokolením hlásati, že křesťanská Akademie hned v prvních počátcích svých důvedla svým dílem vkus právě církevní u svých současníků vzbuzovati. Kéž by i budoucnost Akademie křesťanské na mnohá léta i pro celé věky byla zabezpečena!

Ředitelstvo požádalo i tentokrát jako minulá léta slavný výbor Dědictví sv. Prokopa, aby náklad na pět archů Časopisu pro katol. duchovenstvo laskavě uhradil, — čemuž slavný výbor ochotně vyhověl. Ředitelstvo Akademie pak samo přispělo řečenému časopisu tím, že náklad na tři archy z jmění Akademie zapravilo a se uvolilo, že časopisu tomu, jakož i časopisu »Methodu« a »Christliche Akademie« podpory poskytne jako za let minulých, a že časopisy ty v levnějších cenách členům svým přenechá.

Během roku přihlásilo se a přijato bylo více členů jak přispívajících, tak i činných, nového zakládajícího člena v tomto roce nečítá žádného.

Akademii dostalo se i roku 1883. více značných darů a příspěvků a sice: od Jeho Veličenstva císaře Františka Josefa 100 zl.; od Sv. Václavské záložny 200 zl.; od české spořitelny 100 zl.; občanská záložna v Karlíně darovala 20 zl. Kéž by příklady tyto hojných našly následovníků.

Mimo tyto peněžité dary obohacena i knihovna i sbírky archaeologické a umělecké několika dary značnějšími.

Všem těmto dobrodincům a dárcům, jakož i všem, kdož snahy Akademie jakýmkoli způsobem podporovali, zejména pak p. t. pp. vikářům, resp. děkanům, kteří opět ochotně příspěvky od členů Akademie vybírali a zasýlali — jakož i redakcím listů, které ochotně zprávy Akademie uveřejňovaly, vzdává ředitelstvo po-

vinné díky nejsrdečnější. O činnosti jednotlivých odborů Akademie křesťanské vydávají svědectví zprávy těchto odborů.*

Mezi dobrodinci se uvádějí: Barvitijs A. V., architekt v Praze, 7 výkresů na barevná kostelní okna. Borový Klem., dr., metrop. kan. na Hradčanech, 39 kněž vázaných rozličného obsahu. Drozd Jan, prof. v Praze: Církevní dějiny sestavené a vydané od pana darce. Karla ch Mik., dr., síd. kanovník na Vyšehradě: »Pastýře«, ročník 1883. Piláň Václ., farář v Zdechovicích: Buffon's Naturgeschichte 33 sv., Concordantie sacrorum librorum 3 sv., Opera Virg. Maronis a uherskou bibli. Schönborn František, hrabě, biskup v Budějovicích: mnoho vzácných rytin a obrazů.

Po přečtení zprávy účetní povzbuzoval prof. Drozd vřelými slovy přítomné, aby každý z nich usiloval o rozmnožení členstva, které toho roku značně ocháblo, ač činnost jednoty značně rozkvétá, což platí zejména o Jednotě Cyrillské, již tohoto roku přibýlo 41 nových jednot farních, tak že celkem nyní čítá 102 jednoty farní s 4.244 členy účinkujícími. Také v odboru pro výtvarná umění činnost stále se rozmáhá. Rostoucí činnost vymáhá přirozeně též větší podpory, což však bohužel se nestává. Kéž rokem tímto se to napraví, aby se ukázalo, že chceme kráčet i v prvních řadách národů katolicky uvědomělých.

Přikročeno k volbám doplňujícím. Za mistopředsedu Akademie křesťanské zvolen jest kanovník Dr. Klement Borový na místo J. M. biskupa Františka hraběte Schönborna; do ředitelstva pak zvolen ředitel semináře Vinc. Mottl. Členové vylosování zase jsou zvoleni.

Na to konal výbornou přednášku Fr. Ekert, jejíž počátek na jiném místě tohoto listu se uvádí. Před zahájením valné hromady zahrál prof. Josef Foerster na varhany ve dvoraně varhanářem Petrem vystavené. Varhany i hra všeobecně se líbily.

Odbor umělecký.

Výroční zpráva odboru pro výtvarná umění a archaeologii za rok 1883.

Činnost odboru třetího byla v minulém roku 1883. nejen doposud největší, ale též nejčestnější a nejmilejší, a to za příčinou slavnosti jubilejní Jeho Eminenci, nejdůst. našeho pana kardinála.

Rozmanité byly úlohy její.

Oltář sv. Anny pro Roveň byl dle výkresu již předloni podaného zhotoven, taktéž dodán oltář pro chrám Páně v Zamech na Moravě a výkres na oltář pro gymn. kapli v Roudnici. Zhotoveno a dodáno bylo: Křížová cesta pro Moravičany na Moravě, 11 obrazů oltářních a 4 evangelisté na kazatelnu pro Cheb a 9 soch.

Bohoslužebných nádob bylo pojednáno: 11 monstrancí, mezi nimi jedna zvláště stkvostná, celá stříbrná s drahokamy pro Holice u Olomouce, 11 ciborií, 24 kalichů, mezi kterýmiž jubilejní kalich dle nákresu pana

architekta Jos. Mockra, velkolepý dar Jeho Eminenci od vysokého jeho přibuzenstva, pro zvláštní uměleckou cenu povšimnutí zasluhuje; dále 32 párů měšních konvíček, mezi nimi jeden pár toho samého původu, účelu a vysoké ceny jako nadřečený kalich, 13 missálů, jeden z nich velmi stkvostně upraven co slavnostní dar nejdůst. jubilantovi též dle nákresu pana architekta J. Mockra; 23 patenek k nemocným, 35 nádobek na sv. oleje, 7 pacifikálů, 5 ostensorií, 13 oltářních lamp, 15 kaditelníc, 9 kropenek, 14 kropáček, 182 oltářních svíců, 2 kostelní lustry, mramorová křtitelnice, 2 zvony velké, 82 harmonických zvonků, 15 pultíků, 49 školních křížů, 2 nástroje na pečení hostií a 4 lucerny k slavnostním průvodům. O nádherné sponě, řetězu a kříži pektorálním se dále zmínka učiní.

Úhrnný obnos za všechny tyto vypočtené věci

i s rozličnými opravami, pozlacením a postříbřením nádob kostelních a pod. obnáší 18.026 zl.

Ještě utěšenější byla činnost paramentního ústavu jak do množství tak do způsobu provedení. Dodáno věcí v úhrnné ceně za zl. 24 600, a zaměstnáno bylo 16 pracovníků. — Řídící ústavu jest slečna August. Rosenkranzová. I zde zaujmají první místo nádherné jubilejní dary J. Eminenci, ku kterým vesměs výkresy podal stavitel velechrámu sv. Vítského J. Mocker, figurální část pan prof. Sequens. Slavnostní dary byly rozličné. Nejznamenitější byly: kasule velmi bohatě zlatem vyšitá, dar vysokého příbuzenstva kníž. jubilanta; velmi nádherný dovedně vyšitý pluvial se sponkou umělecky proveden, darovaný od spolků katolických. Čestné dary sv.-Václavské záložny pozůstávaly z přestkvostné mitry zlatem vyšité, střečičků a rukavic téhož způsobu a ze zlatého krásného řetězu s drahocenným křížem. Akademie křesťanská věnovala svému protektoru k jubileu červenou kasuli s dvojitým, bohatě zlatem vyšitým křížem. Též dary pro nejduš. pana biskupa budějovického hraběte Františka Schönborna od jeho osvěcené rodiny vyznamenaly se zvláštní svou cenou, byla to bohatě a umělecky zlatem vyšitá mitra, rukavičky a střevice. Celkem zhotoveno a dodáno bylo: 5 celých ornátů, 127 kasulí, 59 pluvialů, 6 dalmatik, 9 miter, 5 párů střečičků, 2 páry rukavic, 48 vel, 29 pláštěků na ciborium, 62 štol, 31 burs k nemocným, 5 nebes, 33 autependií, 50 polštářů na oltář, 14 koberečů na stupně oltářní, 52 korouhvi, 13 spolkových praporů, 8 zlatem vyšíváných pentli k praporům, 48 komží pro ministranty a kostelníky, 6 okras na kazatelny, 41 biretů, 10 přikrovů, 31 alb, 48 rochet, mimo to ještě mnoho plachet oltářních, cingul, korporálů a oprav rozličných.

Během minulého roku dostalo se odboru pro vý-

tvárná umění častého, pochvalného a utěšeného uznání jak od pp. objednavatelů samých tak od slavn. představenstev kostelních, zač k povinným díkům zavázán jest všem příznivcům a přátelům svým. Zvláštní díky vzdává slav. výboru sv.-Václavské záložny za propůjčení místností pro paramentní ústav za velmi nízký poplatek, všem šlechtěným dárcům, kteří naši knihovnu a sbírky rozmnožili, jmenovitě Jeho biskup. milosti panu hraběti Frant. Schönbornovi za drahocenné fotografie a výkresy. Mimo to byl počet kněh doplněním dříve již objednaných spisů rozmnožen.

Odboru třetímu bylo i tentokrát možno odbornému orgánu »Method« podpory v obnosu 200 zl. poskytnouti, který za obezřetné a obětavé činnosti red. Ferd. Lehnera k takové dokonalosti se vyšínil, že vším právem nejvícejšího doporučení k hojnému odbírání zasluhuje; posud čítá 473 abonentů, staré ročníky od 1876 až 1883 jsou na skladě

Jako v předešlém roku, tak též v loni ztratil výbor jednoho veleváženého a činného člena, pana hraběte Frant. Schönborna, na stolec biskupský v Budějovicích povoláného, který ale výboru k tomuto vysokému vyznamenání srdečné blahopřání jemu přinášejícímu, blahosklonně a milostivě i na dále svého nejvícejšího účastenství přislíbil, začez uctivý dík tímto vzdáváme.

Třetímu a toho času méně činnému čtvrtému odboru předsedá architekt A. V. Barvitius, jehož náměstkem jest stavitel velechrámu svato-Vítského Josef Mocker, ostatní členové jsou: Ferd. Lehner, professor Frant. Sequens, hist. malíř a Ludv. Šimek, akadem. sochař.

V Praze, 15. dubna 1884.

A. V. Barvitius,
t. č. předseda III. a IV. odboru.

Zpráva za měsíc duben.

I. Vyřízené záležitosti.

Práce kovové. Kalichy, stkvostný, bohatě ozdobený, pro bl. paní Smečkovou na Vinohradech, a jednoduchý, pro vdp. Italy-ho, děkana v Brtnici. — Pozlacení kalichů: pro dp. Jana Kondelu, faráře v Jemnici; pro dp. Václ. Čermáka, faráře v Ratajích u Uhl. Janovic; pro dp. Jos. Buška, faráře v Tuhani. — Patenka k nemocným: pro dp. Fr. Dvořáka, kaplana v Buchově. — Kaditelnice: pro dp. A. Libosvarského, faráře v Židlochovicích, pro dp. Ant. Plischke, faráře v Stružnici a dp. Mat. Kratochvíla, faráře v Hlavňovicích. — Kropenky: pro dp. Matěje Kratochvíla, faráře v Hlavňovicích a pro dp. Aug. Plačka, kaplana v Kroměříži. — Lamy: pro dp. Mat. Kratochvíla, faráře v Hlavňovicích a pana Jos. Stahala v Hustopečích.

Rozličné. Harmonické zvonky: pro dp. Fr. Musila, faráře v Žitovlicích; pro blahor. pí. Annu Jeschovou v Praze; pro dp. Jana Šuláka, administr. v Heroticích; pro blahor. pí. Tassatti v Praze; pro dp. Ant. Plischke, faráře v Stružnici; pro duš. farní úřad ve Stráži; pro dp. Fr. Mikána, kooperátora v Novém Městě; pro dp. Ant. Bariáka, faráře ve Fryšavě;

pro dp. Karla Šoulavého, faráře v Týnici a pro dp. Václ. Bezděka, faráře v Jáměch. — Kanonické tabulky: pro dp. Václ. Bezděka, faráře v Jáměch.

Paramenty. Kasule: černá a bílá: pro sl. patronátní úřad v Černém Kostelci; bílá: pro vys. uroz. pí. baronku z Weidenheimu ve Štěkně; bílá pro vys. uroz. pí. hraběnku Thunovou v Praze; bílá pro blahor. p. dra. Kondelu v Praze; bílá pro J. Jasnost paní kněžnu Auerspergovou v Praze, a bílá pro veleduš. p. Pavla Piláta, kn. a vikáře a děkana v Křížko-Kostelci. — Pluvialy: fialový stkvostný, sváteční: pro dp. Jana Kondelu, faráře v Jamnici na Moravě, a bílý sváteční: pro sl. patronátní úřad v Černém Kostelci. — Bursy k nemocným: pro dp. Jana Kondelu, faráře v Jemnici a pro dp. Al. Holinského, kaplana v Jachymově. — Štoly: pro dp. Jana Kondelu, faráře v Jamnici, pro dp. dra. Karla Řeháka, administrátora v Podolí u Prahy a 4 pro dp. Jana Chochole, faráře v Krasilově. — Vela: pro dp. Fr. Krupku, faráře ve Vel. Hlasivu; pro duš. farní úřad v Plátech; pro dp. Jos. Petržílka, kaplana v Nábzí; pro dp. Fr. Brožka, kaplana v Brloze a pro dp. dra. Karla Řeháka, administr. v Podolí u Prahy. — Antipen-

dium: pro blahor. p. dra. Kondelu v Praze. — Nebesa: pro blahor. pí. Rozalii Čížkovou v Praze. — Prapor pro školní mládež: pro dp. Fr. Musila, faráře v Žitovicích. — Komžce pro ministranty: pro dp. dra. Karla Řeháka, administr. v Podolí u Prahy.

Prádlo kostelní: Alba, cingulum a oltářní plachty: pro vys. uroz. pí. hraběnkou Terezii Schmiessingovou v Manetíně; rocheta se širokými krajkami: pro dp. Václ. Symona, katechetu v Lounech; korporalia, cingula a purifikatoria: pro dp. Fr. Brožku, faráře v Brloze; dvě alby, čtyři rochetky, korporalia, purifikatoria a humerale: pro dp. J. Pollaka, faráře v Chvatěrubech; čtyři rochetky pro dp. Fr. Krause, faráře ve Váp. Podole; korporalia a purifikatoria: pro dp. Jos. Buška, faráře v Tuhani; alba: pro vdp. Pavla Piláta, kn. a vikáře a faráře v Křížko-Kostelci; cingula pro dp. Ludv. Kazdu, faráře v Dl. Vsi.

II. Nová objednání.

Sošku sv. Josefa: vys. uroz. pí. hraběnka Terezie Schmiessingová v Manetíně. — Obrazy oltářní: dp. Ant. Miksch, farář v Hůrkách.

Práce kovové. Pozlacení monstrance:

J. Jasnost pí. kněžna Lobkowiczová pro chrám Páně v Krchlebích; kalicha a ciboria: d. p. Fr. Balcar, farář v Lužanech; kalicha: dp. Jos. Domin, farář v Zahořanech. — Svicny oltářní: důst. farní úřad v Dobřichovicích, J. M. nejdůst. pan biskup hrabě Fr. Schönborn v Budějovicích a dp. Václav Bezděk, farář v Jáměch.

Paramenty. Kasule: červenou bohatě jen zlatem vyšitou: dp. Karel Bilčík, farář v Raketnici u Přerova, Morava; černou stkvostnou: dp. Aug. Plaček, kaplan v Kroměříži, a zelenou: dp. Ant. Špále, farář v Mirošově. — Pluvial černý: dp. Gust. Hever, kooperator v Rosicích. — Korouhve: dp. Karel Bilčík, farář v Raketnici u Přerova a dp. Fr. Kraus, farář ve Vápenném Podole. — Prapor spolkový s vyšívanými obrazy: blahor. pan Fr. Vybíral v Lobodících. — Zlatem vyšité pentle k praporu: J. Jasnost pí. kněžna Kunhuta Lobkowiczová v Praze. — Komžce pro ministranty a kostelníky: dp. Fr. Kraus, farář ve Váp. Podole a dp. Norbert Hraska, kaplan v Domažlicích.

ZPRÁVA

archaeologického sboru „Vocel“ v Hoře Kutné za r. 1883.

Sedmý rok trvání jednoty naší uplynul, a na prahu nového správního roku jest povinnost výboru podati zprávu o činnosti v roce právě minulém.

Výbor předstupuje se zprávou svoji s celkovým uspokojením, kteréž ovšem opírá se o pevnou naději, že úspěchy dosavadní jsou počátkem příští, bez odkladu nastávající trvalé řady vymožeností pro důstojný pomník slávy genialních stavitelů Matouše Rejska a Beneše z Loun — velechrám totiž sv. Barbory. — A nemýlil se — vždyť za dosavadním úspěchem, jakým bez odporu jest z prostředků říšských na ryze stavební opravu téže svatyně věnovaný náklad 50.000 zl., následovalo bez odkladu slavné zastupitelstvo král. horního našeho města se slušným obnosem 5.000 zl. z důchodů obecních a 1.000 zl. z důchodu městského špitálu a sbor náš „Vocel“ rovněž 1.000 zl. splatným v pěti ročních lhůtách.

Uvážíme-li, že také veleslavný sněm království Českého pro rok 1884 3.000 zl. věnoval a že přízně své i do budoucna neodepře, může sbor směle tvrditi, že těši se vždy větší oblíbenosti a že oblíba tato neklesne, nýbrž že vzrůstati bude právě tak, jako vzrůstati bude i činnost jednoty naší.

Při minulém valném hromadě pojednáno o otázce: Čím hodlá sbor „Vocel“ k opravě okras ornamentálních při chrámu sv. Barbory, jež z peněz říšských opravovány nebudou, ročně přispívati?

Pan předseda vzpomenuv příspěvku říšského a zemského na záchranu chrámu sv. Barbory, doložil, že i obec zdejší pamětlivá povinnosti své ve příčině té ústy svého zastupitelstva promluvila a k účelu tomu

z prostředků obecních 5.000 zl. a 1.000 zl. z důchodu městského špitálu v pěti ročních lhůtách splatných věnovala. Buďtež jí za to vzdány vřelé díky. — Přítomný úřadující radní p. Jan Macháček na místě páně purkmistrově připomenul, že obec konala jen povinnost svou a že by značnější věnovala příspěvek, kdyby poměry peněžní dovozovaly; zlepšili-li se ty, poskytne obec zajisté ještě dar nějaký a to větší. (Výborně!)

Pan předseda tlumočil návrh výboru, aby „Vocel“ přispěl k témuž účelu 1.000 zl. v pěti ročních lhůtách, po 200 zl. splatných, z běžných příspěvků ročních. Návrh ten jednomyslně přijat.

Činnost sboru směřující i v tomto roce nejen k zachování, ale i zvelebení velechrámu našeho sv. Barbory, zvýšila se znamenitě při skrovných jinak příjmech jeho darem vys. sněmu král. českého, který na nejnutnější opravy řečeného památníku pro rok 1883 opět 2.000 zl. věnoval. Hlavní péči a starostlivosti správního výboru bylo, aby oprava této svatyně, k níž pro rok 1883 úhrnem 15.400 zl. bylo poukázáno, stala se skutkem. Aby pozornost k řečenému chrámu obrátila a projednávané opravy jeho urychlil, dal správní výbor k návrhu pana úřadujícího radního Jana Macháčka sdělati album památek Svatobarborských a zaslal vysokému c. k. ministerstvu kultu a vyučování, Jeho Excellenci panu místodržiteli baronu Krausovi, velesl. zemskému sněmu, českému klubu na radě říšské, panské sněmovně a centrální komisi pro zachování starobylých památek ve Vídni s pilnou žádostí, aby se nezbytné opravy sv. Barbory ujal, koje se naději, že osvětlení a vlastenečtí mužové zákono-

dárných našich sborů, přistoupíce k uvažování záležitosti té, osvědčí onen zápal i onu horlivost v podporování umění, jaké u nás vždy se nalezaly na místech rozhodných.

Se všech stran dostalo se sboru našemu díky s ubezpečením, že zachování chrámu sv. Barbory, této ozdoby vlasti naší, zvláště však staroslavné Kutné Hory, seč síly jich stačí, podporovati hodlají.

Ne dlouho po tom vyslána byla velesl. c. k. místopředsedstvím z nařízení vys. c. k. ministerstva kultu a vyučování komise, skládající se z p. t. pana Ant. Brandnera, c. k. místopředsedského stavebního rady a architektů Josefa Mockra a Josefa Turby ku konečnému vyřízení některých záhadných věcí v příčině nutné opravy řečeného chrámu.

Když však ona veledůležitá záležitost ani počátkem června vyřízena nebyla, a velesl. zemský výbor království Českého žádal, abychem zevrubněji učinili počet o tom, jak až posud naloženo bylo s příspěvkem vysokým sněmem pro rok 1883 částkou 2.000 zl. věnovaným a po odečtení více prací roku 1882 1.780 zl. 24 kr. obnášejícím, rozhodl se správní výbor pro zřízení nových dvou oken v ochozu kaplí na straně severní, poněvadž kamenné žebry jich byly polámaný a do vnitř chrámu silně nachýleny, takže prudkou vichřicí snadno se mohly do vnitř zvrátiti.

Oba nákresy panem stavitelem Vincencem Dajbychem dle původních vzorů sdělané, na 1.212 zl. 30 kr. rozpočtené a panem architektem Jos. Mockrem schválené, byly dne 5. června m. r. velesl. cis. kr. místopředsedství a zemskému výboru ku schválení předloženy.

Schválení toto urychlila nehoda na chrámu sv. Barbory způsobená bouří a vichřicí dne 14. července m. r. již na udání sboru komisionálně ohledal cis. kr. stavební rada pan Ant. Brandner k těmž účelům od velesl. cis. kr. místopředsedství vyslaný.

„Na severovýchodní straně“, praví se v protokolu dne 23. července sepsaném, „mezi první a druhou kaplí chodby chrámové svržena byla vrchní část fialy as 7 m. výšky měřící. Kamenná tato tělesa dopadla na střechu II. a III. kaple a mezi nimi se nalézající kamenný žlab, prorazila krytu, latování, roztržila trámy tak, že i části svržené fialy na klenby se dostaly. Nárazem na střechy a kamenný žlab, byl pád tělesa oslaben a klenba zachráněna

Archaeologický sbor »Vocel« dal svržené kameny s klenutí a ze žlabu ihned odstraniti a přeražené trámy, krovky, latě, novými vyměnit. Nezbyvá leč otevřené plochy střechy kurkami anebo prkny přikrýti, pokud dle vyjádření stavitele pana Dajbycha potřebný materiál na rychle objednaný nedojde.

Mimo to jeví se býti pilnou potřebou, aby ještě snešeny byly z nachýlené malé fialky s poškozeného pilíře.

Těž shledáno, že u starých oken bylo více polí vychřící vyraženo, jichž ihned třeba zasklíti, by možnou vichřicí celá kruzba okenní zvrácena nebyla.

Bedlivě ohledána střecha nad hlavní lodí, která však vichřicí neutrpěla.

Poněvadž dalších vad a pohrom, okamžité opravy vyžadujících, se neshledalo, lze tvrditi, že se poměry stavební od posledního komisionálního vyšetření valně nezměnily.

Výlohy za škody vichřicí způsobené rozpočteny přibližně na 200 zl.

Poněvadž tyto výlohy obnos 200 zl. nepřevyšují a výměrem velesl. c. k. místopředsedství ze dne 21. července 1883 č. 48.706 obnosu 1.780 zl. 24 kr. především k opravě této škody použití se má, tedy má nižepsaný za to, že při jednom provedení oněch dvou oken v tomto výnosu uvedených státi se může skutkem.

Konečně požádal podepsaný, aby archaeol. sbor »Vocel« opravy tyto pod svým dozorem provéstí dal a po vykonané práci účet stavební k vůli collaudaci předložil.

Archaeol. sbor tak učiniti slíbil. Zároveň oznámen sboru »Vocelu« shora uvedený výměr c. k. okr. hejtmánství dne 23. července č. 9.374., že »vysoké c. k. místopředsedství výnosem ze dne 21. července 1883 č. 48.706 udělilo v principu své schválení, aby ze zemské subvence 2.000 zl. zbývající částka 1.780 zl. 24 kr. byla — pro uhazení výloh za škody na chrámu sv. Barbory vichřicí dne 14. července způsobené a na 200 zl. rozpočtené, obrácena na znovuzřízení dvou oken při téměř chrámu s tím doložením, že konstrukce těchto oken byla zkoumána a schválena a rozpočet na 1.212 zl. 30 kr. upraven.«

V době nejkratší sneseny z nachýlené malé fialky s poškozeného pilíře spadnutím hrozící, vykonány opravy na střechách a krovech a zasklena veškerá okna porouchaná v celkové výměře 8 □ m.

Mezi tím, co opravy tyto se děly, pracováno velmi pilně v kamenické huti páně Ladislavově o žebřích a kruzbi I. okna kaple I. v ochozu chrámovém na straně půlnoční tak, že počátkem měsíce října m. r. byla celá kruzba, přesně dle starých vzorů z kamene hoříckého zhotovená, osazena.

Celé okno jest 8 m. 45 cm. vysoké a 2 m. 54 cm. (ve světlosti) široké, stálo úhrnem 723 zl. 38 kr.

Touž dobou, kdy se osazovala kruzba v oknu I., kaple I., začalo se v huti kamenické s rovnou bedlivostí pracovati na žebřích a kruzbi II. okna kaple III. Při mírné pohodě bylo lze práci II. okna v měsíci listopadu započítati a v ní až do prvních dnů měsíce prosince, kdy práce veškerá byla také zakončena, pokračovati.

Celé okno jest 9 m. 10 cm. vysoké a 2 m. 30 cm. (ve světlosti) široké a stojí úhrnem 611 zl. 97 kr.

Chrást sv. Barbory byl také opatřen hromosvodem za obnos 240 zl.

Sněm český povolil subvenci 3.000 zl. na rok 1884.

Pro hut kamennickou zvoleno místo v hořejší části sadů svatobarborských.

Vykonány tudíž veškeré práce přípravné, a nezbyvá, než aby hut kamennická oživila na oslavu umění

křesťanského. Že se tak stane, za to ručí nám proslavené jméno našeho stavitele domu svatovítského Josefa Mockra, jemuž na štěstí dle vynesení veleslav. c. k. místodržitelství ze dne 11. února t. r. čís. 10.667 a schválením Jeho Excellence pana c. k. ministra kultu a vyučování svěřeno artistické řízení při obnově řečeného chrámu. Řízení pak stavby na místě samém svěřeno c. k. stavitelskému příručím p. Vilému Lablerovi. Od rozsáhlých a pečlivých příprav těchto lze očekávati opravu co nejdůstojnější.

Oprava započne s prvním operacím obloukem a pilířem nad ochozem kaple na straně jižní a postupovati bude, jak z velice schrátralého staviva a dekorac na té straně souditi lze, i při značné pro rok 1884 poukazované částce 23.800 zl. dosti pozvolně.

S rovnou svědomitostí pečoval správní výbor o důstojnou chrámu Páně vnitřnou opravu — zvláště o dokončení malby v kapli rodu z Vrchovišť na nástěnné malby bohaté, v níž loni na starou tumbu postavil krásný skříňový oltář, bohatě polychromovaný. Velesl. c. k. místodržitelství však k tomu ani loni nepřivolo, uváděje ve svém přípise, že při obsáhlé opravě chrámu řečeného ony malby by zřeknutí trpěti mohly. Doufejme, že obava ona bude tím odstraněna, až operací pilíř

i oblouk nad kaplí freskovou do prázdnin bude opraven, o prázdninách pak aspoň klenba téže kaple mistrem naším Petrem Maixnerem vymalována.

Bez stopy činnosti sboru však kaple ona přece nezůstala. Správní výbor aspoň něčím přispěl k vyzdobení kaple řečené, vyměnil starou tumbu z prostého pískovce sdělanou za tumbu mramorovou, velice vkusně a slohově provedenou nákladem 181 zl. 88 kr. z jmění sborového. — Zbývá tedy pro letošek mimo malbu na klenbě pořídití dlažbu mosaikovou a vkusné gotické zábradlí, a kaple zastkví se v prvotní své kráse.

Ohlížeje se tedy po ovoci práce své v roce právě uplynulém, nemáme příčiny se za ně stydět, ba můžeme na některé části její býti spravedlivě hrdí. A bude-li nadále, jakož sami doufáme, sbor náš oživovati též svěží duch, jako v roce minulém, dá Bůh, že snaha naše, zachovati skvělý výtvar náš umění, chrám sv. Barbory, dospěje za všeobecné přízně, již sbor náš se těší, k rozvoji mnohoslibnému a bohdá i pozeňnanému.

V Hoře Kutné, v březnu 1884.

Karel Vorlíček,
t. č. jednatel.

Barvotiskové obrázky Svatých Patronů v Českých.

S mnoha stran stěžováno si, že dosud nemáme žádných slušných obrázků Svatých Patronů Českých a vyslovováno opět a opět přání, aby vydány byly. Jelikož po častém upomínání žádný jednotlivec, ani spolek k tomu se odhodlati nechtěl, podniká práci tutu redaktor sám, spoléhaje se pevně na podporu čtenářstva listu tohoto. S pomocí Boží zdařilo se již to a ono, čeho jiní se děsili, naděje snad tedy ani tentokráte nesklame. Aby barvotiskový obrázek nepřišel přes 2 kr., bylo třeba tisknouti jich veliké množství, což ovšem zase vyžaduje velmi značného nákladu. Čtenáři by se lekli výše té sumy. Redaktor odvážil se však přece kroku onoho, maje za to, že přátelé jeho duchovní postarají se o rychlý a hojný odbyt. Pánu Bohu poručeno! Počátek jest učiněn. Redaktor posílá čtenářstvu »Methoda« první obrázek a to k svátku svatého patrona, k jehož slavnosti se právě chystáme. Podniknutí své zbožně poroučí do ochrany

== svatého Jana Nepomuckého, ==

s jehož vyobrazením cyklus počíná. Tempo při pokračování záviseti bude od odbytu více neb méně rychlého a vydatného.

100 obrázků prodává se za 2 zl.

Možno je objednat v Redakci »Methoda« (Karlín, č. 234). Obrázek svatého Jana Nep. kreslil *prof. František Sequens*, který i všechny ostatní Svaté Patrony nakreslití slíbil.

Dílo počaté budiž vřele podporováno od veškerých ctitelů Svatých Patronů Českých.

F. J. Lehner.

„Methoda“ vychází vždy 30. každého měsíce. Předplatné, jež činí poštovní záсылkou na celý rok 2 zl., na půl leta 1 zl., přijímá pouze na jednu z těchto dvou dob administrace v Karlíně, číslo 234. Jen frankované listy se přijímají. Rukopisy redakci zaslané nevracejí se. Dopisy, týkající se redakce, buďtež zasílány F. J. Lehnerovi franco, v Karlíně, č. 234. Reklamace zasílány buďtež do expedice: Akademie křesťanská v Praze, Řetězová ulice číslo 223.

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo 5.

V Praze, dne 30. května 1884.

Ročník X.

OBSAH: Zodpovídané „otázky archaeologické.“ Z bývalého dekanátu Božeňského: Bělčice, Újezdec, Bubovice. — Náboženské pomníky a památníky na veřejných prostranstvích Pražských a předměstských. — Raffael Santi. (Škola athénská.) — Z akademie křesťanské, Odbor umělecký: Zpráva za měsíc květen. — Ospravedlnění.

Zodpovídané „otázky archaeologické.“

I 44.

Z bývalého dekanátu Božeňského.

Píše Jan Václav Truhlář, kaplan v Netolicích.

Pražská diecése za dob Karlových deset archidiakonátů počítala, z nichž archidiakonát Bechyňský celé jižní Čechy zaujímal, a ze sedmi dekanátů: Bechyňského, Božeňského, Doudlebského, Chýnovského, Prachenského, Vltavského a Volyňského se skládal. Z těchto dekanátů Božeňský obsahoval dle Balbína 37, dle Palackého 39 plebaní čili far. Tyto pak jsou: Bělčice, Bezděkov (teď filialní), Blatná, Bohutín, Borotice, Bubovice, Budislavice (jež u Balbína scházejí), Černívsko, Hvoždany, Chanovice, Chotouň, Chrástice, Kádov, Kamýk, Kasejovice, Kocelovice (nyní filialní), Lnáře, Mirovice, Mirovice, Paštěky (nyní Paštiky, filialní), Pečice, Pohoří, Příbram, Rakovice (nyní kostel zašlý),

Radobytec, Radomyšl, Rožmitál (nynější to Starý Rožmitál), Sedlec, Staré Sedlo, Stražiště (nyní filialní), Slivice, Těchňov, Tbity, Tochovice, Třebsko, Újezdec (nyní filialní), Višňová, Zalužany (jež u Balbína scházejí), a Žasany (nyní Řesanice, filialní).

Kostely těchto osad čili plebaní vyjmenovaných byly hvězdami svítícími dávným předkům našim, v nich ozývaly se zpěvy a chvály Bohu, v nich dosud potomci se scházejí a tu místa praotců svých zaujímají, ač mnohé z nich o bývalou slávu s jinými, později vzniklými, se za dob našich dělí, neb co filialní k poblížkým chrámům přiděleny jsou. Chceme některá ta starobylá a svatá místa tuto dle možnosti popsat.

B ě l ě i c e.

Bělčice, milé to městečko v okrese Blatenském, na okresní silnici ležící, má farní chrám sv. Petra a Pavla. Bělčice byly původním sídlem pánů z Bělčic, a dosud ukazuje se místo, jež pod jménem »Hrádek«, na tvrz zdejší

upomíná. R. 1356 jmenují se Brumo, Bušek a Jan bratři z Bělčic, kteří po smrti kněze Martina, faráře kostela v Rakovicích (nyní zašlého) k témuž kostelu Rakovickému dosadili kněze Víta, jehož pak do něho uvedl farář Tochovický.

Dá se soudit, že rod těchto pánů i k Bělčickému kostelu záhy základ dal. Prvním známým farářem zdejším jmenuje se kněz Bech (Becho). Po smrti téhož potvrzen sem r. 1360 panem Buškem z Bělčic kněz Oldřich, nejspíše příbuzný jeho, syn to Oldřicha z Bělčic. Tohoto kněze Oldřicha uvedl sem farář z blízkého Oujezdce. S knězem Oldřichem, zdejším farářem, setkáváme se r. 1386, kdy jednáno bylo o potvrzení nového faráře ve Svatém poli u Dobříše. Faru Bělčickou zaměnil konečně Oldřich r. 1389 s Janem, farářem ve Vněšově (Wnyessow), za svolení bratří Zbyňka a Bohunka z Lochovic, a kněz Jan sem plebanem Černivským uveden. R. 1384 odvedl kostel Bělčický 15 grošů desátku.

R. 1412 činí se nová zmínka o Bělčicích. Tehdy totiž daroval rytíř Markvart z Těchařovic (de Tiecharozouicz), jinak z Bělčic zvaný, kostelu zdejšímu 7 kop gr., začož farář zavázán mimo altaristu čili vikáře, již dříve tu v Bělčicích stávajícího, ještě jiného kněze žiti. Toto darování, generálním vikářem arcibiskupa Albíka Gureinem dne 5. října 1412 potvrzené, stalo se za vespolečného souhlasu Odolena z Vopic, Martina příjímím Němce z Kúpě, Oldřicha příjímím Slopce z Újezdce, Jindřicha Hnědce z Tisového, Jana z Koratičina (čili z Konratic), seděním na Letách u Mirovic, Dobrohosta z Černčic a Bernarda ze Zbynic. Téhož skoro času daroval sem Zachariáš z Pačejova, seděním na Třebomyslicích, půl kopy gr. na dvě mše za duši svou a sestry své Herčky i manžela jejího Jana a dítek jejich.

Dne 1. září 1515 byl kostel dle svědectví nápisu, dosud na zdi v presbytáři nad sakristií zachovaného, světicím biskupem olomouckým konsekrován. V té době seděl na tvrzi Bělčické pan Jindřich Běšín z Běšin.

Kostel, stojící poněkud na návrší, jest v lodi i presbytáři sklenut a chová v sobě tři oltáře, z nichž hlavní svat. Petru a Pavlu, druhý sv. Martinu, třetí pak sv. Anně zasvěcen jest. Nachází se tu mnoho náhrobků, z kterých však bohužel až na dva do zdi zasazené nápisy skoro úplně jsou setřeny. Tak spatřujeme u hlavního oltáře po straně evangelia náhrobek s písmem zcela setřeným a se znakem málo známým. Nad znakem spočívá přílba s půlměsícem.

Po straně epistolní umístěn jest náhrobek s nápisem českým v gotických písmenách provedeným. Čtou se dosud na něm některá slova, jako:

... na Myšline . . . časnu . . .
hodine . . .

Při samém hlavním oltáři zasazeny jsou v zeď dva zcela neporušené náhrobky, však snad k vůli zdi kostelní zcela zabílené, ač by, nátěru jsouce pozbaveny, svou starobylostí spíše ku okrase chrámové sloužily. První z nich svědčí panu Václavu Běšinovi z Běšin, pánu na Bělčicích, a má tento nápis:

„Zeta . MDLXX . w sobotu . první . w
poštie . bylo XL° . dne . miesyce . unora .
umrzel . urozen . pan . wacław . biešsin .
z biešsin . na . bieleziczich.“

Uprostřed náhrobku, po jehož všech čtyřech hranách uvedený nápis proveden, spatřuje se ve dvě rozdělený štít,

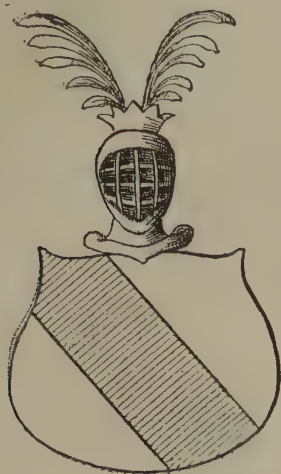
maje v poli prvním tlapu, v druhém pak volský roh. Tatáž tlapa i roh vylézají z přílby nad štítem položené.

Druhý náhrobek patří paní Žofii Běšince z Břízy, manželce uvedeného pana Václava Běšina. Čteme na něm následovně:

„Zeta . MDLXVI . w strzedu . po swaty .
panie . katerzynie . to . bylo . 26 . dne .
miesyce . listopadu . umrzela . urozena .
pani . ziofie . biešsinowa . z břízich.“

Tento nápis rovněž jako u dřívějšího náhrobku po hranách proveden. Uprostřed viděti pod přílbou, z níž dvě kří-

dla vylézají, znak, šikmé totiž břevno v poli od levé k pravé dolů se táhnoucí.

Na levé straně v presbytáři spatřujeme pod stolicí náhrobek s dobře zachovaným jednorozcem, znakem to rodiny pánů z Újezda a na Březnici. Nad štítem spočívá přílba a z té vylézá muž, palcát neb cosi podobného v ruce držící. Dosud lze čísti slova:

KATERZINA Z VGEZDA . . . ,

jež tu pod ním odpočívá. Z ostatních čtyř zcela setřených kamenů jsou dva uprostřed kostela, dva pak pod stolicemi, za podlahu sloužíce.

V presbytáři zachoval se až do dnešního dne onen výše uvedený nápis, z něhož se o posvěcení kostela zdejšího dovídáme. Jest v devíti řádkách na zdi proveden a zní takto:

„Anno Domini MDj5 die primo Mensis Septembris Martinus Dei gratia Episcopus Nicopolensis et Suffraganeus Olomucensis consecravit summa Chorum una cum Altare majore in honorem et Gloriam Deo trino et uni sacro tum etiam in memoriam duobus Apostolorum Petri et Pauli in festo vero eorum, et in dedicatione Ecclesiae 40 dies indulgentiarum. Dedicatio autem celebrabitur Dominica post commemorationem

Omnium Sanctorum. Et factum est eo tempore Dominante Generoso Domino Henrico Bieffno de Bieffin et in Bielezicz residentem.“

Křtitelnice, rázu staršího a podoby podlouhlé, jest dřevěná. Při dveřích sakristie visí zvonek s tímto nápisem:

„HONORI DIWAE CATHARINAE VIRGINIS. FVSA ANNO 1721.“

Před hlavním vchodem kostela zvedá se pěkná, štíhlá věž, r. 1863 vystavená. Dříve stávala zde zvonice dřevěná, zcela nízká. V nové této věži visí čtvero zvonů.

Velký, v průměru 3' 2" široký, byl r. 1867 zvonářem Norbertem Pernerem z Plzně přelit, a má následující nápisy na sobě. Kolem hlavy ve dvou řádkách:

»v témže roce, v němž věž tato byla dohotovena i mne štědrost osadníků puklého obnovila.«

Na straně jedné:

»Clemens Linker z Lutzenwicu byl tehdáž patron náš
Farářem byl zde velebný pater
Frölich Matiaš.«

Na straně druhé:

MethoDěi a obraz CyriII svatý
by vás ChrániI P. Marie všeČky dny
proste kdykoLi Vás zVáti
bude hIas můI v svatynI.

Konečně čteme v kolečku kolem znaku zvonářského v polokruhu jméno litce:

»NORBERT PERNER PILSEN.«

Prostřední, 2' 4 1/2" v průměru široký, jest z r. 1738. Nápis má kolem hlavy tento:

»LAUDI DEI GENITRICI VIRGINI ET
DIVIS IOANNI ET PAULO EXSTO
TRANSFVSA.«

Na zvonu tom jest po jedné straně obraz sv. Jana a Pavla, po druhé obraz sv. Jana Nepomuckého.

Menší, v průměru 1' 9" široký, má dva nápisy. První nápis táhne se v jedné řádce kolem hlavy a zní takto:

»A FVLGVRE ET TEMPESTATE TV
SERVABIS SERVOS TUOS SANCTE ADALBERTE FELIX BEATI ADALBERTI SONVS
REPELLET A VOBIS FAMIS ET PESTIS
ONVS.«

Druhý nápis vine se kolem obruby:

»SKRZE PANA IAKVBA MAXA SCHALARA
FARARZE K PRZELITÍ A K OBNOVENÍ DAN
V IANA BRIKNERA.«

Prostředek zvonu obtočen věncem z kulatých jako tolar velikých obrázků — snad tehdejších peněz — se skládá-

jícím, jichž však poprsí i nápisy valně již setřeny jsou.

Čtvrtý zvon jest umíráček, zvonek to malý a pro výšku nepřístupný.

Kostel stojí pod patronátem pána z Lilgenau, pána na Lnářích, dědice to hraběcí rodiny Linkerů z Lutzenwicu. Osadu, jež čítá 3.532 duší, řídí farář František Mrazík, rodák Ptenínský, a kaplan Josef Růt, rodák Hvožďanský.

Mimo Bělčice přifařeny ku kostelu zdejšímu i tyto obce: Hornosín (též Horusín), kdež mešní kaple sv. Floriana. Kaple tato r. 1860 obcí zdejší vystavěná

byla 1. září 1861 posvěcena. Mešní licence udělena pro ni 17. července 1861. — Koupí (jindy Kúpí). Zde stávala někdy tvrz, rodné to sídlo pánů z Kúpě. Z rodu toho známý jest nám Martin, příjímím Němec z Kúpě, výše při Bělčicích jmenovaný. Nyní tu stojí dvůr poplužní, jež přísluší k panství Breznickému. — Podruhlí. — Slavětín. — Záhrobí. Za zřízení patrim. tvořilo čís. 1. a 2. zvláštní svobodný dvorec. — Zavěšín. — K Bělčicím přifařena též vesnice Újezdec s filiálním, jindy farním kostelem.

Ú j e z d e c.

Vesnice Újezdec, v obecné mluvě lidu Oujezdec nejvíce jmenovaná, jest asi 1/2 hod. od Bělčic na západ vzdálena a při velikém rybníku se rozprostírá. Nad ní stojí na návrší při lesíku památný kostelík sv. Voršily, který v 14. století do dekanátu Božeňského náležeje, již r. 1350 zvláštním plebánem čili farářem obsazen byl. Újezdec musel býti někdy zvláštním statkem, neboť r. 1412 při zřizování druhého kaplanství v Bělčicích mezi jinými svědky i Oldřich, příjímím Slopec z Újezdce, se uvádí. Snad rod tento kostel zdejší založil. Fara Újezdecká nebyla, jelikož na blízku farní kostely Bělčický, Hvožďanský, Kocelovický a Lnářský v té době již stály, asi velká, ba i z toho, že kostel r. 1384 pouze 6 grošů desátku odvedl, to zřejmo.

R. 1362 uvádí se kněz Přibyslav z Kasejovic, který, presentován byv panem Janem z Újezdce ku kostelu v Újezdci farnímu za faráře, do něho farářem Bělčickým uveden byl. Dotčený pan Jan z Újezdce, patronem jsa téhož Újezdeckého kostela, byl před Přibyslava sem příchodem, aniž se povídá kým, zavražděn. Přibyslav musel dopustiti se nějaké simonie při nastoupení fary této, neboť již dne 14. července 1363 jest fary dotčené zbaven, a rytiřem Kolomanem jakož i jeho bratry Buškem, Hugonem a Přibyslavem z Křikavy na jeho místo do Újezdce dosazen kněz Ondřej z Plánice. R. 1367 uveden sem skrze faráře Mirovického nový farář, kněz Jindřich, syn Kuníka z Příbrami, jež titíž bratří Koloman, Bušek a Přibyslav z Křikavy byli jmenovali.

Dle věže, čistě románsky stavěné, dá se souditi na veliké stáří nevelikého

kostelíka zdejšího, do něhož kobkou vcházíme. Okna kostelní bývala někdy na straně jižní větší a gotického tvaru, nyní však zazděna a v nich menší okna čtverhranná proražena. Se strany severní padá do svatyně světlo pouze dvěma podlouhlými, asi 3 až 4 palce širokými okny. Uvnitř dlážděn jest kostel cihlami, celek jest chudičký, jak i ze tří zde stojících oltářů viděti možno. Hlavní oltář zasvěcen jest patronce chrámku sv. Voršile, z postranních dvou jeden Matce Boží, druhý sv. Barboře.

Povšimnutí zasluhuje úzká, pro stáří své památná věž kostelní. Věž tato, v románském slohu jsouc vyvedena, zachovala svých šest pěkných románských oken až podnes. Okna ta s každé strany věže rozdělena jsou sloupci od sebe. Jimi padá světlo do vnitř na dva zvony, z nichž velký má následující nápis kolem hlavy v jedné řádce se vinoucí:

„Anno 1629. goš mých friderich schoenfeldt in der alttittat prag.“

Dále se čte na jedné straně téhož zvonu:

SANCTA V : ET M :

VRSVLA CUM VNDE

CIM MILLIBVS VIRGI :

NVM ORA PRO NOBIS.

Zvon má v průměru 2' 4" šířky.

Menší, 1' 6" široký, nemá ani letopočtu ani nápisu. Z venku k jednomu oknu věže zavěšen jest pod zvláštní střížkou, jež k věži jako nějaké hnízdo přiléhá a ji nikterak nekrášlí, zvonek malý, umíráček.

V tomto starobylém kostelíčku odbývá každou třetí neděli duchovenstvo Bělčické služby Boží. —

Bubovice.

Malé půl hodiny na západ od Březnice rozkládá se po nepatrném povrchu na silnici okresní farní vesnice Bubovice, někdy též Bobevce, Bobovice zvaná, s kostelem knížete a dědice země české sv. Václava. Založení kostela tohoto, jenž až do konce minulého století býval farním chrámem nejen celé dosavadní Bubovické, ale i nynější Březnické a po delší čas i Tochovické osady, musí zajisté padati do dávné doby. K němu přifařeno bylo až do r. 1788 městečko, nyní město Březnice, o níž se již r. 1045 zmínka činí jako o místě, kde clo se vybíralo. Vedlať tudy cesta z Němce od západu ku Praze. I dá se souditi, že tenkrát též Bubovice, ne-li ještě dříve, stály, a tu kaple neb kostelík byl zřízen, ježto mimo Bubovice v celém poblízku Březnice bližšího kostela nebylo.

Kdo by zakladatelem zdejší starobylé svatyně byl, známo není, skoro ale jisto, že nikdo jiný leč panstvo březnické, dle hradu svého Březnice pány z Březnice se zovouc.

Prvním známým farářem zdejším jest kněz Bohunko. Tento Bohunko zaměnil r. 1361 zdejší faru s Ondřejem,

dosud farářem v Českém Brodě, načež se svolením pana Jaroslava z Březnice, patrona kostela Bubovického, do Bubovic Ondřej skrze faráře Tochovického uveden, Bohunko pak za souhlasu arcibiskupa tehdejšího do Brodu odešel, a a tam, farářem Žitmiřským (de Zitmirzs) představen byv, farářství se ujal. Ale nepobyl Ondřej dlouho v Bubovicích. Již r. 1369 opětně dává Jaroslav z Březnice co patronu jemu své svolení, by sobě zaměnil faru zdejší s knězem Konrádem, farářem v Plánici, ku kteréž záměně také opat a konvent kláštera Pomuckého co patronové fary Plánické přistoupili. Konrád, řídiv osadu v Bubovicích do r. 1377, s přivolením pánů Beneše a Heřmana, obou to bratří z Březnice, odešel za faráře do Kladruhu, a na jeho místo sem ustanoven kněz Václav, do té doby Kladrubský farář. R. 1386 byl již Václav mrtev; neboť téhož roku uvádí sem na uprázdněnou faru po smrti Václavově farář Strážistký s vědomím patrona, pana Jindřicha z Březnice, nového faráře Jakeše (Jaxo-Jakub), plebána Blatenského. Za Jakeše dobře se kostelu dařilo.

Náboženské pomníky a památníky na veřejných prostranstvích Pražských a předměstských.

Přednášel ve valné hromadě Akademie křesťanské *Frant. Fkrt.* (Pokračování.)

Potom dal král Ferdinand III. porouchané tělo Spasitelovo s tohoto kříže přenesti s mostu do chrámu sv. Salvátora v koleji Klementinských Jesuitů, kde v pravé poboční lodi u oltáře sv. Františka Xav. na památku uloženo a velmi horlivě ctěno bylo. Koncem minulého století, po zrušení Tovaryšstva Ježíšova, bylo toto tělo z chrámu onoho odneseno a přišlo úplně v zapomenutí, až před nemnohými lety byla krásná jeho hlava v semináři nalezena péčí tehdejšího ředitele semináře vdp. Frant. Srdínka dle návodu akad. malíře Jos. Hellicha důstojně obnovená, do slohového rámce na zlatou půdu dána, a ve velké síni ředitelské v semináři uložena, kde tato vzácná památka podnes se nalézá. Roku 1657 zavítal do Prahy ku svému korunování na království České císař Leopold I. Pro-

střednictvím Staroměstského magistrátu dověděl se, že v Drážďanech jest na prodeji mistrovský krucifix z litiny. I poslal k jeho ocenění jakožto znalce Staroměstského radního a potomního primátora Karla Schustera z Goldburku, malíře Karla Skréty a Pražského dělostřelce Mikuláše z Löwenhauptu, kteří ohlédavše v Drážďanech dílo to, císaři koupí jeho schválili. Potom rozkázal týž panovník dekretem dne 31. prosince 1657, aby ujednaná summa 500 říšských tolarů z král. českých komorních příjmů za krucifix ten vyplacena byla, aby, jak v dekretu se dí, »kříž ten sloužil ku rozmnožení posavadní nábožnosti všech, kdož po mostě chodí.« Tehdáž byl krucifix tento silně pozlacen a dán na kříž dřevěný. Roku 1696 šel po mostě jakýsi Žid a opovážil se, před tímto

křížem potupná a rouhavá slova mluvíti, začez jej nejvyšší král. apelační soud odsoudil ku pokutě na tehdejší dobu velice mírně, spolu však užitečné a významné, aby totiž dal svým nákladem nad křížem zhotoviti kovový, pozlacený nápis v jazyku heberejském, jenž posud se tu nalézá a zní: »Svatý, svatý, svatý Hospodin zástupů,« o čemž jsou na úpatí kříže z téže doby nápisy v jazyku latinském, českém a německém. Časem vzal dřevěný kříž pohromu a prudký víchr porazil jej r. 1706, při čemž však krucifix ani zmíněný heberejský nápis poškozeny nebyly. Potom zřízen byl pro krucifix nový kříž železný, jenž podnes stojí. Roku 1681 založil svob. pán Karel Adam z Říčan u tohoto kříže věčné světlo, založiv kromě toho v kapli sv. Václavské u sv. Víta každodenní mši sv., k čemuž daroval arcibiskupství Pražskému velkostatek Louňovice. Na památku toho dal arcibiskup Valdštýn r. 1681 zasaditi do podstavce pod kříž znak stědrého dárce a vyryti nápis o jeho nadání, který podnes se tam spatřuje. Po obou stranách kříže stojí krásné kamenné sochy Panny Marie a sv. Jana ev. od Emanuele Maxe, zřízené r. 1861. Vzácný krucifix byl nedávno znova pozlacen a jest nemalou ozdobou starožitného mostu Karlova.

Dle podání, avšak současnými doklady nezaručeného, stávala prý již od času Karla IV. u samého příjezdu na most na Staroměstském břehu, socha sv. Václava. Roku 1676 dal Starom. magistrát zhotoviti od sochaře Jiřího Pendla sloup se soškou sv. Václava, kterou postavil dne 28. září na témž místě, kde dle podání někdy prý socha sv. Václava bývala, totiž proti rohu č. p. 193-I., uprostřed úvozu. Když časem sloup ten větrem rozviklán byl, dal jej primátor Jan Václ. Friedrich z Friedenberka dne 30. prosince 1778 přenést opodál ku rohu bývalé mostní strážnice. Roku 1847 byl tento domek za příčinou upravování místa pro pomník Karla IV. zbořen, a sloup se soškou sv. Václava přenesen na roh ulice Křižovnické, ku chrámu sv. Františka, kde památník ten podnes v dobrém stavu stojí.

Jen mimochodem zmíní se tu, že ze středověku zachovaly se nám na veřejných prostranstvích Pražských ještě posvátné sochy a sice na spanilé Staroměstské mostní věži, vystavěné r. 1451, sošky sv. Víta, sv. Vojtěcha a sv. Zikmunda, kromě soch Karla IV. i Václava IV. a na arkýřové kapli Staroměstské radnice, kteráž byla r. 1381 posvěcena, vzácná soška Panny Marie, a že sl. obec Pražská, která o své starožitné památky královskou péči

vede, i Prašnou bránu ozdobiti dá sochami, z nichž nedávno spatřili jsme ve »Světětozoru« vyobrazeny sošky Panny Marie a sv. Václava od mistra Ludvíka Šimka.

II. Nejedna z posvátných soch, na veřejných prostranstvích Pražských stojících, jest památníkem vážného děje z minulosti. Tu nejprv jest mně dotknouti se hrdinského obhájení Starého a Nového města od měšťanů a studentů Pražských proti Švédům r. 1648. Hrozná třicetiletá válka, která vlast naši v poušt obrátila, měvši r. 1618 v Praze počátek, měla se tu i skončiti a sice dějem, jenž Praze a obyvatelstvu jejímu získal věnec nehynoucí slávy. Dne 26. července 1648 v noci vnikli Švédové zradou na Hradčany a na Malou stranu, avšak Staroměstská mostní věž, v čas ještě od studentů zavřená a obsazená, položila dalšímu jich postupu cíl, načež následovalo památné obležení Starého i Nového města, kteréž celkem 101 den trvalo. Za obležení toho ztratili Švédové 5000 mužů, Pražané však i se skromnou vojskou posádkou pouze 700 mužů. V hrdinských bojích, jimiž útoky nepřátel odráženy byly, vyznamenali se obzvláště stateční junáci, studenti vysokých škol Pražských pod vůdcem svým knězem Jesuitou Jiřím Plachým, a z ostatních vůdců vynikl zvláště Zderazský probošt Don Florian de Cremona se svou setninou, která výhradně z duchovních se skládala a okolo 200 osob čítala. Památníkem na tyto hrdinské boje jest kamenná veliká deska na západní straně Staroměstské mostní věže, jejížto nápis nadšeně velebí staročeskou věrnost obyvatelů Staroměstských, osvědčenou v bojích se Švédy r. 1648. Nejkrásnějším však a každému příchozímu do Prahy patrným pomníkem hrdinské udatnosti této jest vysoký sloup se sochou neposkvrněné Panny Marie uprostřed Staroměstského velk. náměstí. Památník ten dal zříditi císař a král Ferdinand III. na poděkování Bohu za šťastné obhíjení Prahy proti Švédům i za ukončení války třicetileté. Že právě socha Mariánská zřízena byla, stalo se proto, že zbožný panovník přikládal ochraně Prahy proti nepřátelům mocné přimluvě Matky Boží, o čemž i Pražané stejně smýšleli, jakož podnes hlásá nápis nad velkým obrazem votivního hl. oltáře v chrámu Týnském, kterýžto oltář hned r. 1648 od Staroměstské obce byl vyzdvížen ku cti a slávě Marie Panny, veliké ochránkyně tohoto hlavního města. Rozkaz na postavení sochy Mariánské na náměstí byl jmenem císaře Ferdinanda III. vydan od královské komory

české dne 22. dubna 1650 a hned 23. května počali kopati ku pomníku tomu jámu. Základní kámen položil jmenem císařovým nejvyšší hofmistr království českého hrabě Bernard Ignác Martinic. Sochařskou práci pomníku toho provedl sochař Jan Jiří Pendel, jemuž pomáhali kameníci Arnošt Heidelberger, Stanislav Goldschneck a Melber. Vysoký, 70 centýrů vážící korintský sloup, pískovcový to monolit, byl dne 26. září 1650 vztýčen a dne 30. září potom vytažena na něj socha Panny Marie. Posvěcení sochy odložilo se až ku příjezdu císařovu do Prahy. Slavnost ta konána s velkou okázalostí dne 13. července 1652 u přítomnosti císaře a krále Ferdinanda III. i syna jeho Ferdinanda IV. Spolu učinil císař nadání, aby po všechny soboty a o všech hlavních svátcích Marianských jeden z kanovníků sv.-Vitských z chrámu Týnského při zvonění velkým zvonem vedl ku soše té slavný průvod, kde zpívati se měla litanie loretánská. Císař Ferdinand III. účastnoval se sám s celým dvorem svým, kdykoli v Praze přebýval, těchto průvodů, což činíval i císař a král Leopold I. Tyto pobožnosti staly se záhy velmi oblíbenými, a o některých svátcích Marianských přicházeli k nim v slavných průvodech i studentské Mariánské družiny z kolleje Klementinské. Ačkoli za císaře Josefa II. tyto průvody zakázány byly, neustáli Pražané, rádi pobožnost svou konati u této sochy, což trvá podnes — tak houževnatá jest náboženská tradice našeho lidu.

Jak známo, vyskytla se letos v lednu v listech Pražských zpráva, že prý socha Panny Marie, jsouc částečně již vetchá, a nemajíc žádné jistiny na zachování, snad

bude z ohledů bezpečnosti stržena a zničena. Bohudíky byla tato zpráva však mylná, neboť obec Pražská rozhodla se, že tento památník dá důkladně obnoviti, což provéstí se má během tohoto roku, a že se to jistě stane, víme všickni, ježto oprava již začala.

Pomníkem obhájení Prahy proti Svědům z doby novější jest socha Pražského studenta jakožto representanta studující mládeže z r. 1648, zhotovená od sochaře Emanuele Maxe, kteráž r. 1863 postavena byla v prvním nádvoří kolleje Klementinské a obec Pražská právě se chystá, uctíti památku statečného kněze Jesuity Jiřího Plachého i studentské jeho legie, sgraffitovými obrazy na nové Staroměstské čerpací stanici u samého mostu Karlova. —

Vedle památníků na rok 1648 máme v Praze několik posvátných soch, které nám uvádějí na paměť hrůzy morové rány, kterou hl. město naše častěji navštěvováno bylo. Pomínouce doby starší, vzpomeňme pouze, ve kterých letech počna koncem století 16. Praha touto metlou Boží navštívena byla. Z jara r. 1582 vypukl v Praze mor a trval až do zimy tak, že v městech Pražských 20.000 lidí do hrobu schváčeno bylo. Opět zuřila v Praze morová rána r. 1598, tak že císař Rudolf II. odtud uprchl na čas do Plzně. Podnes upomíná na tento mor deska s nápisem a znakem slavného primátora Staroměstského Václava staršího Krocina z Drahobejle u Halánků, kterýžto dům on koupil a za špitál pro lidi morovou ranou stížené upravití dal.

Raffaël Santi.

Píše F. J. Lehner. — (Pokračování.)

(ŠKOLA ATHÉNSKÁ.)

Na protější stěně malován jest druhý světoznámý obraz, jemuž se dostalo názvu: »Škola Athénská«. Jest-li že »Disputa« znázorňuje bohovědu, »škola Athénská« vyobrazuje filosofii.

Názor dob Raffaelových lze vyjádřiti asi následovně:

Bohověda a mudrcství jsou sestry; obě vodí člověka k věcem nebeským. Mudrcství neodporuje víře. Přesná filosofie učí totéž, co pravé náboženství zjevuje. »Božský Plato« jest »Mojžíšem Řekův.«

Plato všechno odvozuje od Boha a přivádí k němu. A Plato není jediným učitelem bohoúcty. Již Zoroastra, Orfe a Pythagora vyslala Prozřetelnost Božská. Jsou theology, ač tajemství náboženská zahalují mystickými znameními a číslicemi, anebo básnickými plody. Pravdu čistou a jasnou učil teprve Plato, který vysoko vyniká nad předchůdce a nástupce. On s počátku poukazoval na pořadatele a rozněcoval bohoúctu.

Od věcí tělesných vystupuje se k duchovním, až k Bohu, což jest souhrnem filosofie. Dlužno takovou měrou vystu-

povátí tomu, kdo chce býti mudrcem. Nad vchodem akademie četl se nápis: »Kdo nevědomým jsi v měřictví, nevstupuj do těchto síní!« A není to jediná věda, která k mudrctví vede. Celá stupnice předchází. Arithmetika jest počátkem vědy, Bůh sám lidem dal čísllice, aby poznali řád a pořádek. Za ní přichází geometrie, která poznává míry, astronomie, která tělesa nebeská zpytuje a hudba, která vznikla nápodoběním harmonií nebeských. Fysika, dialektika a metafysika následují. Královnou věd jest však theologie s filosofií platonickou, která ve všem Boha nalézá a Jemu se klaní.

Oslava řecké filosofie, tím i oním směrem, idealistickým a realistickým, Plato a Aristoteles, co o tom ve spisech věku quattrocenta stále se opakovalo a skorem typicky se vyjadřovalo, stalo se předmětem Raffaelovy »školy Athenské.« Nesnadného úkolu dostalo se umělci. Měl především líčiti reky vědy, kteří lidem ukazovali cestu ku pravdě a učili je moudrosti, jež k Bohu vede. —

Pak měl znázorniti tu řadu věd přípravných, kterouse kráčí vzhůru k mudrctví. K vědeckému úkolu družil se úkol umělecký. Představám mělo se dostati života, myšlenky abstraktní měly znázorniti se osobami jednajícími. Velký to úkol! Raffael zde odkázán byl na literární prameny souvěkých učenců, jen uspořádání, skupení a líčení jemu samému zůstavěno bylo. Nekreslil postavy své dle antických soch a poprsí, nýbrž dle vlastní obrazotvornosti; snad pouze při hlavě Sokratově užil typu umění starého, aby jednotlivé osoby snadno se poznaly, nenadělalo mu mnoho starostí. Tak dal Platonovi do ruky knihu *Timaeus*, Aristotelovi *Ethiku*, Sokratovi sražený nos, vedle polonahého Diogena položil dřevěnou misku a vedle Pythagora, vynálezce harmonia, destičku, na které psány jsou členy, z nichž akord se skládá. Tomu každý učenec bez dalšího výkladu rozuměl. Předmět dobře promyšlený a jasně stanovený byl umělci dán.

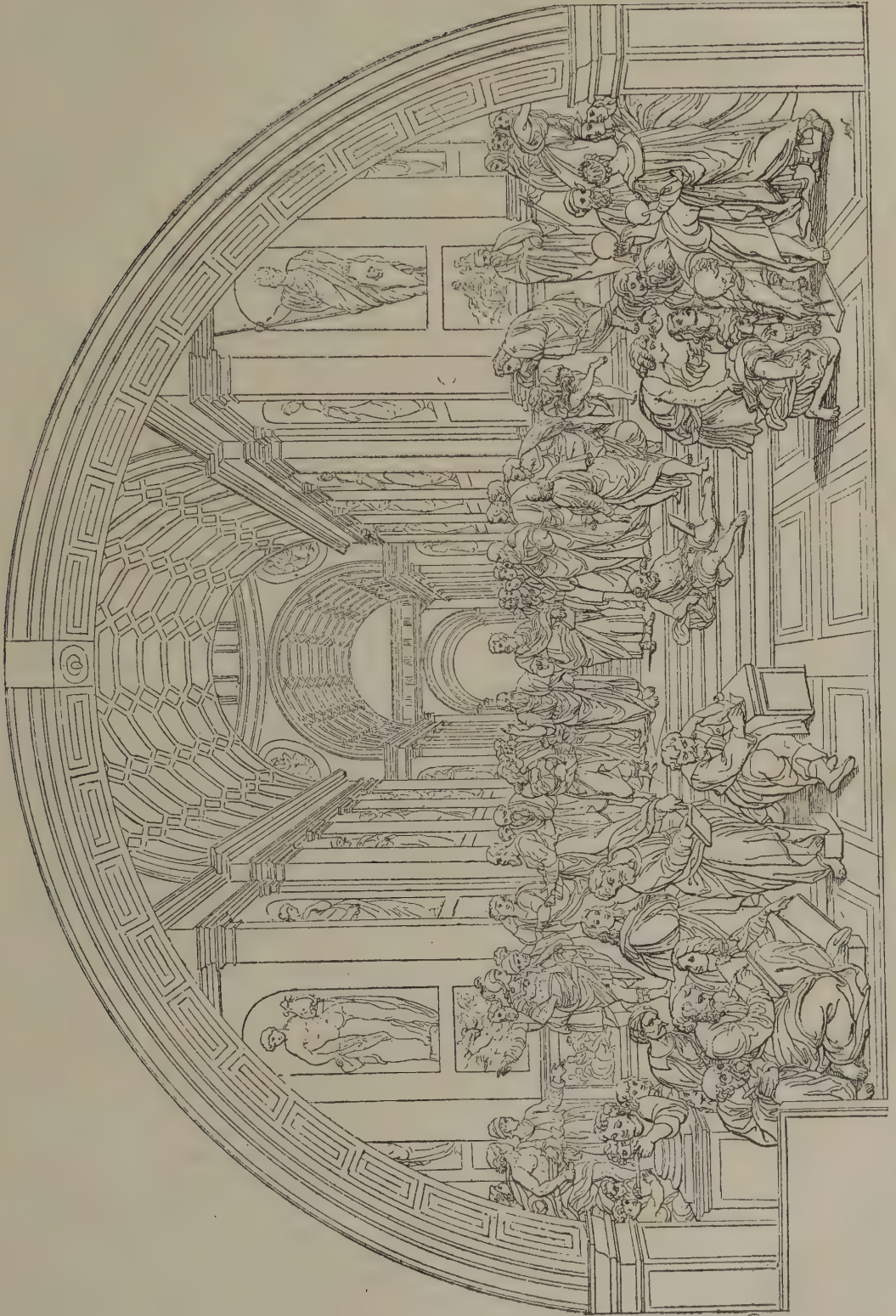
Ve skvostné síni shromáždila se elita učenců. Vysoká kuple vysílá do vnitřku proudy světla. Kuple vypíná se ve středu čtvera lodí skvostně klenutých. Vystupující schody dělí prostor na část spodní a vrchní, s určitostí ukazující větší či menší důležitost

jednotlivých filosofů, jakož i jejich souvislost historickou. V tak velkolepé prostore volně se dýchá a slavnostní nálada jímá diváka. Okrasou stěn jsou sochy ve výklenkách. V levo Apollo s lýrou, pod ním v reliefu boj znázorňující nauku platonské filosofie: »Moudrému dává Bůh zákon, bláznu náruživost.« V levém výklenku v popředí stojí Minerva s přilbou, kopím a štítem; dole pak relief s postavou ženy na oblacích sedící s kruhem těles nebeských a dvěma okřídlenými geniemi. — Ostatní sochy jen v profilu viditelné nelze rozeznati a tudy ani určití.

Zvolna a vážně přicházejí oba knížata mudrcká řadami žáků svých až na kraj schodů, které vysoká síň spojuje s dolejšími prostorami otevřenými. Umlkají otázky a psaní se zastavuje. Kam ti dva se blíží, ustupuje chvat a tíseň, tiší se vlny rozpoutaných duchů. Žáci bezděčně staví se do dvou řad za ticha uctivého. Nadšení jinoši a zkušení kmeti, vše za jejich přítomnosti jest plno obdivu a úcty. Ovládají shromážděním. Plato, ctihodný kmet s dlouhým voussem, s vlasy jakoby zvlněnými nadšením, v oděvu v klidných řasech splývající, náčelník idealistů, jenž od ideí vycházejí, věci skutečné považuje jen za kalné obrazy, které v zrcadlu se obrážejí, pozdviženou pravici významně vzhůru ukazuje k říši ideí neviditelných. Aristoteles, mladší, štíhlejší, povahy živější, výrazu skorem náruživého, náčelník realistů, jenž od věcí smyslných vycházejí, ideje a zákony obecné odvozuje jen ze zkušenosti a porovnáváním se skutečností, pravici ukazuje dolů na půdu skutečností. Kontrast nebylo lze vyjádřiti jasněji a důrazněji: Platona, jenž myšlenky o věcech přirozených ke tvůrci jejich, Bohu, vzhůru vodí; Aristotela jenž zpytuje přírodu a podstatu věcí, míru i počet jejich. Rozmlouvají spolu bez hádek a sporů klidně a přátelsky se poučující a dohoduující. Kdybychom obraz chtěli rozdělití na dvě polovice, kolmice táhla by se přímo mezi oběma mudrci. A tak i prostorná úprava jest jasná a určitá.

V popředí a svrchu po obou stranách obou náčelníkův mudrckých spatřují se dvě oddělené řady; Plato s idealisty na jedné, Aristoteles s realisty na druhé straně. Jsou to předchůdcové a vrstevníci obou filosofů.

V popředí na levé straně jest sku-

penina, znázorňující esthetiku a hudbu. Poznáváme a čteme to s desky, kterou krásný jinoch drží. Jest na ní vyobrazen vzorec Pythagorejské nauky o číslech a harmonii. Na spodní části tabulky vyplňuje třetinu prostoru schema číslicové, čtverka co pramen desítky. Na svrchní větší části desky jest schema nauky harmonické: velká secunda, quarta, quinta a oktáva, jak řeckými jmény Epogdoon, Diatessaron, Diapente a Diapason se vyjadřuje. Platonikové doby renesanční dobře znali Pythagorejskou nauku o číslech a harmonii. Na desce soustřeďuje se činnost skupeniny. Vedle jinocha klečí na jednom kolenu Pythagoras, významná postava s mohutnou hlavou a vysokým, svařtělým čelem. Okolí napnutost jeho vnitřní nikterak neruší. Horlivě zaznamenává do knihy o koleno opřené, co zase vyzpytoval o číslech a harmonii. Vedle na pravici usadil se vousatý kmet s perem a kalamárem, dívající se dychtivě přes rameno jeho do knihy, aby vyzvěděl, co tam napsal a obsah s vlastním bádáním porovnal. Podobná zvědavost poutá Orientála s tmavou pletí, kníry a turbanem, který pozorně za ním se sklání, aby seznal, co Pythagoras do knihy zaznamenává. Jest to snad egyptský Hermes Trismegistos, jehož Marsilius Ficinus rád s Pythagorem porovnává? Aneb má tím pouze poukazovati se na rozšíření nauky Pythagorejské, která z východu vyšedši na východ opět účinkovala? Před skupením stojí vysoko vztýčený muž v plné síle, jednou nohou o kamenný trnož opřený s otevřenou knihou, jedna z nejznamenitějších osobností, které Raffael na obraze vykouzli. Jest ve všem opakem ostatních osob skupení. Ostatní stěsnáni se krčí, on jediný přímo stojí; ti píší a čtou, on ze své knihy dovozuje, co sám objevil a vymyslel; ti úplně jsou pohříženi v činnost zevní, u něho ale jeví se mocné rozechvění vnitřní, které též živějším pohybem těla se ukazuje. Že Raffael ostře individualizovanou postavou, jako i ostatními, vyobrazoval určité osoby, nelze pochybovati. Dopátrati se jmen bezpečných, dosud se nepodařilo, hádati pouze, neprospívá. — Vrchním bodem skupiny Pythagorejské jest krásná postava jinochova, kterou Raffael nakreslil mezi klečícím mládenečkem a mudrcem odůvodňujícím. Vnadný obličej jest obvrouben

dlouhými kadeřemi až na ramena splývajícími, tělo zahaleno těžkým, bílým pláštěm s řasami umělecky upravenými. Levicí plášť na prsou drže, kráčí zvolna krokem odměřeným s tváří k diváku obrácenou. Neúčastní se činností skupiny. Oprávněností jest mu vlastní krása. A kdo by mu ji nepřál? Malebnost zde výhradně rozhodovala. Raffael tou postavou výtečně vyplnil a oživil prázdnou prostor. — Celá skupina poskytuje živý obraz o vyučování a učení se, od volného chápání až k samostatnému poznávání.

Na vysokém podstavci sloupu podepřel bezvousý, veselý muž knihu, ze které čte. S ním do otevřené knihy dívá se jinoch za ním stojící, položiv ruku na ramena jeho. S druhé strany blíží se vousatý stařec s dítkem na rukou. Co znamená tato skupina? Raffael komponoval »školu Athénskou« dle udání Marsilia Ficino; ve spisech jeho však ličí se Plotinova krása a líbeznost, pro kterou i ženy jej poslouchávaly a rodiče dítky ku vychování k němu vodívali.

Podobný život, jaký spatřujeme v popředí spodním, jeví se též svrchu na nejvyšším stupni síně. V pravo pod sochou Apollona stojí Sokrates dle obličeje ztelný naproti skupině pěti osob. Patrně vykládá na prstech závěreční úvahu. Nejvíce vyniká jinoch loktem o zeď opřený, pak mladistvý voják, bezpochyby Alcibiades. Nejzadnější z posluchačů, muž s krátkým kabátem, kývá na příchozí, kteří za rohem právě se objevili. V jinochu, kterému pro spěch plášť s ramenou se smeknul, znázorněn jest nadšený a vědychtivý žák, ve starším pak průvodci jeho člověk k učení váhavý, jak pohyb ruky jeho značí. Po boku Platonově spatřujeme posléze žáky a stoupence jeho. Celkem jest to skupina dialektiků.

Skupinám na levo odpovídají skupiny na pravé straně.

V pravém popředí poutají pozornost geometrové. Archimedes s hlavou Bramanteovou rejsuje kružidlem na tabulce na podlaze ležící; jest hluboce nachýlen, s pláštěm za tou příčinou volně přehozeným. Čtvero mladistvých žáků jej obklopuje. Nejmladší klečí a sleduje výklad učitelův s takovou pozorností, že ruka jeho marně opisuje čáry, které mistr na tabulce konstruuje. Druhý, co stoje o rameno mladšího se opírá, již jasně pochopil,

oč tu jde, jak tvář a pohyb ruky ukazují. Ještě bystřeji úkol rozluštil třetí mládeneček s dlouhými kadeřemi, a sděluje to již čtvrtému žákovi, který zvědavě se sklání. Psychologický postup, jakým žáci výklady sledují a pojmají, sotva kdo lépe znázornil. V jakém souhlasu jest vsudy výraz tváře s pohybem údů! Každým svaem prozírá vnitřní nálada. Jaký život proudí u všech postav od hlavy až do paty! Vše, až do posledního hnutí jest charakteristické a předce tak přirozené, jako by ani jinak nemohlo býti. —

S touto skupinou sousedí astrologové, dvě mohutné postavy: Ptolemaeus s korunou na hlavě zády obrácený, drží v ruce zeměkouli a naproti němu Zoroaster, vážný kmet s nebekouli. Oba se obrazení k oběma mužům právě přicházejícím. Jsou to podobizny Raffaele a Perugina, učitele jeho.

Jsou-li dole v popředí zde, jako i na straně protější badatelé přírodní, svrchu na nejhořejším stupni jsou zpytatelé života duševního. Skupině Sokratově na levé straně odpovídají na pravo mudrci Aristotelští. V popředí bezpochyby Epikur, který Aristippa po schodech vzhůru krácejícího na Platona a Aristotela odkazuje. O roh pilně pod sochou Minervy opírá se jinoch pilně píšící do knihy o koleno opřené; k němu sklání se muž pohrdlivě do spíšu jeho se dívající. Oba znázorňují protivu dogmatiků a skeptiků. O samotě stojící lisý kmet pláštěm zahalený jest bezpochyby stoik Zeno. Dlouhovousý kmet o holi krácející mohl by býti Galenus, který mezi pozdějšími eklektiky nejvíce přidržoval se Aristotela. Kdož ví, zdaž jinoch prchající na konci skupiny neznáčí odvracování se od této filosofie?

Po boku Aristotelově stojí řada žákův a stoupencův jeho.

Raffael neroztřídil skupiny a osoby stejnou měrou po celém obraze; tlačí se k oběma rohům, ve středu volný rozhled zůstavující. Jen málo postav přerušuje zde rozhled na schody. Před skupinou Pythagorejskou u spodního schodu usadil se osamotnělý myslitel rukama o tesaný balvan opřený a v hluboké myšlení pohřížený; jest to snad Heraklit, o němž Diogenes Laertius tvrdí, že vedle Pythagora a Sokrata u Platona nejvíce platil. Do prostřed schodů rozložil se nedbale cynik Diogenes; obíraje se čtením na své desce, nedává se ničím vyrušovati. Jinoch kolem něho vzhůru krácející pohybem ruky pohrdlivě miji podivína. Aristippova Cyrenaická nauka rozkošnická jest ovšem pravým opakem plebejské bezstarostnosti cynika. Spěchá k Platonovi a Aristotelovi, ku kterým se mu pokazuje.

Plato a Aristoteles nejsou výhradním střediskem osob jednajících. Většina skupin jest samostatná a skoro zakončená. Tím více bylo třeba charakterisovati oba mudrce jakožto hlavní osoby pro pozorovatele. Docílilo se toho prázdným popředím, tak že oko diváka přímo k nim čelí. Raffaelův důmysl výtečně se osvědčil. Postaví-li se kdo před obraz, postavy Platona a Aristotela ve středu síně stojící bezděčně poutají hned zraky jeho, ač oku ze všech nejvzdálenější jsou. A jest-li že později pozornost k jiným skupinám se obrací, u osob v popředí se zastavující, předce zase zrak zvolna stoupá a vrací se posléze opět k Platonu a Aristotelovi, kteří jevištěm ovládají a největšími i nejmenšími z celého shromáždění býti se jeví.

Z akademie křesťanské.

Odbor umělecký. — Zpráva za měsíc květen.

I. Vyřízení záležitostí.

Práce kovové. Kalich: pro sl. městskou radu v Roudnici. — Ciborium: pro sl. městskou radu v Roudnici. — Pozlacení v ohni: patenky k nemocným a třech nádobek na sv. oleje: pro dp. Theod. Vojtku, faráře v Růžně; kalicha: pro dp. Jos. Kašpara, faráře v Telecímu a pro dp. Vinc. Krátkého, faráře v Lovčicích; monstrance, ciboria a třech nádobek na sv. oleje:

pro dp. Jana Schmidu, faráře v Lubnici. — Nádobky na sv. oleje: pro vys. uroz. pí. baronku Stillfriedovou v Praze, pro dp. Jana Pavlika, faráře v Mokrolazci, pro dp. Jos. Mrštiku, faráře v Klášteře, pro vdp. dra. Fr. Srbeckého, děkana ve Val. Meziříčí na Moravě, pro dp. Josefa Kollmanna, faráře v Gruntu, pro dp. Leop. Magerla, kaplana v Bezdržicích, pro dp. Jos. Frydrycha, faráře v Mladé a pro dp. Jos. Domina, faráře v Záhořanech. — Pacifikál: pro dp. Jos. Smělého, faráře v Komárově. — Kropenka: pro

blahor. p. Josefa Martince, statkáře v Choťčově. — Kropáčky: pro dp. Jos. Domina, faráře v Záhořanech. — Kaditelnice: pro dp. Ant. Friese, kooperatora v Žehuní a pro dp. Jos. Domina, faráře v Záhořanech. — Konvičky mešní skleněné: pro dp. Ad. Toberného, katechetu v Soběslavi, pro sl. městskou radu v Roudnici a pro dp. Jos. Domina, faráře v Záhořanech. — Svícny oltářní: pro sl. městskou radu v Roudnici.

Rozličné. Soška P. Marie: pro dp. Jana Vaňka, faráře v Bohdalově. — Pultíky čtyry: pro vdp. Alfr. Jelínka, rektora premonstrat. koleje v Plzni. — Missale: pro cti, uršulinky v Praze a vdp. Kolomb. Racka, kvardiana v Jindř. Hradci. — Kříže: pro dp. Jos. Hájka, kaplana v Libštátě a pro dp. Ot. Danielisa, os. faráře v Litomyšli. — Harmonické zvonky: pro dp. Jana Mlčocha, koop. v Šildberku, pro dp. Ad. Kropsbaura, faráře v Lobosicích, pro blahor. p. dra. Jana Maška, profesora v Roudnici, pro sl. městskou radu v Roudnici, pro dp. Jos. Nováka, faráře v Kněžicích, pro důst. farní úřad v Čimelicích, pro vdp. Jos. Bergmanna, děkana ve Friedlandě, pro dp. Michálka, faráře v Předíní, pro dp. Ign. Švancar, kaplana v Kněžovsi a pro dp. Fr. Klímu, faráře v Bohuní. — Žerdě k nebesům: pro dp. V. Bernardina, faráře v Jazlovicích, pro dp. Václ. Čermáka, faráře v Ratajích, pro dp. Ot. Richtera, faráře v Pusté Kamenici.

Paramenty. Kasule: bílá: pro vys. uroz. pí. hraběnku Černinovou; červená: pro vys. uroz. pí. hraběnku Marii Taroucu; červená: pro dp. Jana Vilima, faráře v Praskolesích; bílá a červená: pro sl. městskou radu v Roudnici; dvě bílé: pro blahor. p. Josefa Hájka, statkáře v Čechnicích; červená: pro dp. Jos. Houzvičku, faráře na Žižkově; bílá a černá: pro dp. Ot. Danielisa, os. faráře v Litomyšli. — Tunice: pro nejdůst. biskupa Karla Schwarze v Praze. — Pláštiky na ciborium: pro blahor. p. Fr. Košťáka, mlynáře v Hor. Příboru, pro dp. Jana Vaňka, faráře v Bohdalově, pro dp. Jos. Kollmanna, faráře v Gruntu a pro J. Exc. p. hraběte Waldšteina. Vela: vys. uroz. pí. hraběnka Nosticová, pro J. Exc. p. hraběte Waldšteina, pro dp. Václava Tuřinského, faráře v Prčicích a pro dp. Fr. Floriana, faráře v Tasově. — Štoly: červená a bílá bohatě zlatem vyšíta: pro dp. Jana Do-

rovína, profesora v Praze; bílá: pro dp. Gustava Herera, koop. Rosicích, pro blahor. sl. Rohenovu v Praze a pro dp. Ot. Danielisa, os. faráře v Litomyšli. — Korouhve: pro dp. Jana Mrázka, faráře v Pavlově, pro dp. Jana Buchtele, katechetu ve Vodňanech a pro blahor. p. Ant. Kroupu v Herinku. — Baldachin a záslony: pro vdp. Ant. Nováka, děkana a vikáře ve Velši. — Pentle zlatem vyšíte k praporu: pro vys. uroz. pí. hraběnku Nosticovou.

Prádlo kostelní. Rocheta a 12 purifikatorií: pro dp. Ad. Kropsbaura, faráře v Lobosicích; rocheta: pro dp. Jana Dorovína, profesora v Praze; alba: pro sl. městskou radu v Roudnici; plachty oltářní: pro vys. uroz. komtesku Schönbornovu; dvě rochetty: pro vdp. Em. Doležala, děkana v Minicích; rocheta: pro dp. Ign. Švancar, kaplana v Kněževsi; dvě alba a dvě rochetty, tři plachty oltářní, korporália, purifikatoria a ručníky: pro dp. Ot. Danielisa, os. faráře v Litomyšli a rocheta: pro vdp. Karla Vorlíčka, arciděkan v Kutné Hoře.

II. Nová objednání.

Práce kovové. Monstranci: dp. Jan Eybl, farář v Křečhoři a dp. Em. Peiger, administ. v Bohuslavicích. — Pozlacení v ohni: dvou kalichů: dp. Jos. Funke, kaplan v Liberci; pacifikalu: dp. Jos. Kocian, koop. v Bedřichově na Moravě. — Patenku stříbrnou k nemocným: dp. Ot. Danielis, os. farář v Litomyšli.

Paramenty. Kasule: bílou, bohatě vyšívanou: vdp. Karel Vorlíček, arciděkan v Kutné Hoře. — Pluvialy: bohatě zlatem vyšívané: vys. uroz. komteska Schönbornová v Praze a Tom. Kohoutek, farář v Hošticích na Moravě; černý: dp. Gust. Herer, koop. v Rosicích; černý: dp. Fr. Schaffer, farář v Schönbachu. — Korouhve: vdp. Fr. Havrda, děkan v Chýnově, dp. Vojt. Keckstein v Bílém Tuškově, dp. Jan Selner, farář v Zalužanech a dp. Ludvík Kazda, farář v Dlouhé Vsi. — Komže pro ministranty: dp. Gust. Herer, koop. v Rosicích a dp. Jiří Röhl, farář ve Vartenberku. — Prapor spolkový: dp. Fr. Trnka, kaplan v Určicích. — Birety: dp. Alb. Laurer, farář v Uherci.

Ospravedlnění.

Když před měsícem psal jsem do „Methoda“ oznámení, že posílám každému z předplatitelů chromolitografický obrázek sv. Jana Nepomuckého, nenadál jsem se, že v příštím čísle bude mi se ospravedlňovati. Světliv provedení rukoum nekompetentnějším, ani ve snách mně nenapadlo, že by podnik se nezdařil. „Method“ s oznámením byl vytištěn a sazba rozmetána, když došlo nadělení. Ustrnul jsem, spatřiv obrázek. Hotové číslo „Methoda“ zničiti, šlo nad můj sáček. A tak s těžkým srdcem poslal jsem je do světa s předsevzetím, že za měsíc ostudu odčiním. Oznamuji tedy, že celý náklad jsem zničil. Dostal jsem za vyučenou. Nezdár bude mi výstrahou, nezvrátí však vůli. Mám pevný úmysl znovu počítí. Kdy? řici nedovedu. Není to v moci mé. První ujednání selhalo. Druhé — dojde-li k tomu — neselže.

F. J. Lehner.

 Veškeré dřívější ročníky „Methoda“ má na skladě redakce „Methoda“ v Karlině č. 234.

„Method“ vychází vždy 30. každého měsíce. Předplatné, jež činí poštovní zásilkou na celý rok 2 zl., na půl leta 1 zl., přijímá pouze na jednu z těchto dvou dob administrace v Karlině, číslo 234. Jen frankované listy se přijímají. Rukopisy redakci zaslané nevracejí se. Dopisy, týkající se redakce, buďtež zaslány F. J. Lehnerovi franco, v Karlině, č. 234. Reklamace zasílány buďtež do expedice: Akademie křesťanská v Praze, Řetězová ulice číslo 223.

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo 6.

V Praze, dne 30. června 1884.

Ročník X.

OBSAH: Zodpovídané „otázky archaeologické.“ Z bývalého dekanátu Bozeňského: Bubovice. — Kostel sv. Petra na Poříčí v Praze. — Literatura. — Výroční zpráva jednoty pro dostavění hlavního chrámu svatého Víta na hradě Pražském za správní r. 1883 (od 1. ledna do 31. prosince). — Z akademie křesťanské, Odbor umělecký: Zpráva za měsíc červen.

Zodpovídané „otázky archaeologické.“

144.

Z bývalého dekanátu Bozeňského.

Píše Jan Václav Truhlář, kaplan v Netolicích, (Pokračování.)

B u b o v i c e.

Dle listiny v starší pamětní knize fary Bubovické se necházející a věrně ze starších knih města Březnice opsané se dovídáme, že r. 1389, ve středu po sv. Jiří, mučedníku božím, rytíř Markvart z Nestrašovic, jinak též z Martinic zvaný, za blaho duší všech předků i potomků svých, a to otce svého Hrdoně, matky Důry jakož i manželky své Jany (Anny) s dítkami ku kostelu Bubovickému jednukopu pražsk. grošů ročního platu stálého daroval, a plat ten vložil ve vsi Martinicích na jednu usedlost, Blatnovskou zvanou, kteréž živnosti držitel povinován byl plebánovi kostela zmíněného jakož i nástupcům jeho budoucím vždy půl kopy o sv. Jiří a tolikéž o sv. Havle odváděti. Za to zavazuje se Jakeš (Jaxo), plebán Bubovický, jinak též Březnický zvaný, že on i nástupcové jeho povinni jsou a budou čtyřikráte v roce v době suchých dnů vždy vigilie držeti a mše sv. úmrtní sloužiti, vikářům svým ročně osm grošů, též správci školy (magistro scholae) a sluhovi při kostele část dávající; a jest-li by toho nebylo, že dotčený pan

Markvart nebo nástupcové jeho platu toho staviti a jinému kostelu věnovati mohou. Tentýž farář připomíná dále, že hotov jest nejenom za jmenovaného Markvarta, nýbrž i za manželku jeho Janu, otce Hrdoně a nástupce Markvartovy, Martina a Bořka z Martinic, modlitby konati. Úmluva ta zhotovena pak ve dvou opisech, z nichž jeden podržel Jakeš, druhý pan Markvart, by v pádu nedbání závazku učiněného řádný neřádného napomenouti mohl, a stvrzena pečeti samého Markvarta jakož i pana Jindřicha (totiž z Březnice), toho času patrona kostela Bubovického, dále pečeti města Březnice a plebána Jakše, což stalo se vše dne a roku výše uvedeného.

R. 1390 věnoval pan Jindřich z Březnice kostelu svému sv. Václava v Bubovicích tři lány lesův. Které by to lesy byly, za našich dob neznáme více. R. 1397 dostalo se témuž kostelu dvě kop pražsk. grošů ročního platu stálého od pana Přibíka ze Švihova. Tento plat za blaho duše své, předků i potomků svých kostelu tomuto přisouzený

vložil dotčený Přibík ve vsi »Borek« zvané na své poddané (super homines) Václava, Jana a Svacha (Waczlawone, Janone et Schwachone), takže Václav dvacet, Jan dvacet čtyři a Svach šestnácte grošů ročně při jednom termínu a při druhém tolikéž platiti mají, a to panu Jakši, faráři kostela v Bubovicích, kostelu a téhož faráře nástupcům veškerým, při tom pro sebe i nástupce své sám pan Přibík právo nejvyšší si vyhradiv. Za to zavázal se farář Jakeš, sám i za nástupce své, že v témže kostele Bubovickém vždy o každých suchých dnech za spásu duší příbuzných jmenovaného Přibíka bude jedno anniversarium konati, před tím u večer vigilie pokaždé zpívaje, v den na to pak čtyry mše sv., dvě zpívané, jednu ku cti Máteře Boží, druhou za mrtvé, ostatní ale dvě tiché číst dáti slibuje. Zároveň mají se v čase tom vždy čtyři chudí pohostiti, a to pod trestem exkomunikace a pod pokutou složení patnácte grošů, jichž Přibíkovi nebo nástupcům jeho farář vždy zaplatiti povinen jest v pádu, že by některé anniversarium se vynechalo. Též vyhradil Přibík pro sebe a své nástupce právo, že dotčený plat roční, na vesnici Borku uložený může býti přenešen na jiné rovné a od Bubovic stejně vzdálené zboží. Toto věnování na žádost kněze Jakše a pana Přibíka stvrzeno Mikulášem Puchníkem v Praze dne 5. května 1397. Kde by dotčená ves Borek stávala, říci není snadno, ješto jména podobného v celém okolí, leda vesnice Bor na osadě Březnické, se nenalézá. Páni ze Švihova, které Balbín za příbuzné s pány z Březnice považuje, sídlili snad na hrádku, jehož jméno dosud mnoho kamení a název místa »Švihov« v lese Drahýšovském, mezi Hubíní, Bezděkovem a Piňovicemi se rozkládajícím, mezi lidem se udrževší nám hlásá.

Že kostel zdejší v době této dobře a bohatě nadán býti musel, dá se posouditi z toho, ješto se tu v čase tom jmenuje při něm dvanácte vikářů nebo kaplanů, též také z toho, že největší desátek ze všech plebaní v celém dekanátu Božeňském, totiž třicet šest grošů, komoře královské r. 1384 odvedl, v čemž jej pouze kostel Mirotický, pod patronátem samého krále stojící, dvěma groši převyšil.

Roku 1416 věnoval sem měšťan Březnický jména nepovědomého osmdesát

tři groše u přítomnosti Božetěcha z Telčovic.

V době husitské byl zajisté kostel obsluhován duchovenstvem pod obojí, neboť v tom čase Březnice pánům Zmrzlíkům ze Svojšína, horlivým to Husitům, přináležela. Doba husitského čili utrakvistického vyznání trvala tu asi na dále. Když pak po bitvě na Bílé Hoře polovice zboží Březnického panu Jiřímu z Lokšan odňata a r. 1623 Přibíkovi Jentškoví z Újezda, jenž i druhou polovici téhož zboží od vdovy po Adamovi Lokšanovi z Lokšan od paní Ludmily Lokšanky, rozené Černínové z Chudenic koupil, prodána jest, připadlo témuž pánu také právo podací kostela Bubovického. Tehdy asi byl kostel valně spustlý, neboť týž Přibík dal jej dle nápisu, dosud nad sakristií na zdi zachovaného, roku 1626 zase obnoviti a manželka jeho Ludmila, rozená z Talmberka, zároveň nadání zase k němu učinila. Hned na to pak jest kostel se třemi oltáři, hlavním a dvěma pobočnými v lodi, světlícím biskupem Pražským Šimonem Brožem z Horštejna posvěcen.

Roku 1641 zavázali se purkmistr, konšelé, starší obce i veškerá obec města Klatov, Přibíkovi Jentškoví z Újezda, pánu na Březnici a Tochovicích, radovi císařskému atd., dva tisíce kop grošů míš. dlužíce, že mají a povinni jsou z té sumy dvou tisíců úročiti, úroku i platu ročního a to stálého, holého a věčného, platiti každoročně po jednom stu dvacetí kopách míš. v tato místa: a to převoru a klášteru Dominikánskému v Budějovicích třicet kop míš., faráři v Tochovicích a podobně tomu, jenž by při kostele tom práci farářskou zastával, šedesát kop míš. a k záduší i kostelu farnímu založení sv. Václava, dědice českého, v Bubovicích jakož i starším kostelníkům téhož kostela nařízeným též třicet kop míš. Pro tento plat vyslán vždy zvláštní posel do Klatov, jak stará kniha pamětní svědčí.

Již r. 1659 shledáváme kněze Ondřeje Malonia, téhož času rektora jesuitské kolleje, Přibíkem z Újezda po bitvě Bělohorské v Březnici založené, co kollatora čili patrona kostela Bubovického, jak o tom starší farní kniha pamětní, r. 1659 vázaná a dosud v Bubovicích zachovaná, svědčí.

Do téže knihy zanešen r. 1661 zápis z knih města Březnice, dle něhož ondy

ustanovila paní Kateřina z Rakové, manželka někdy pana Jana ze Svojšína («z Woyššína»), by z jejího dědičného platu, který na člověku v Modřanech (totiž nynějších Modřovicích) jménem Janu Kříži měla, a kterýž Kříž jí platí sedmdesát grošů mš., ouroku ročního a dvě slepice při sv. Havle a caltu o vánočních farářích Bubovickému, jak nynějšímu tak budoucímu, dáváno bylo čtyřicet gr. mš., dvě slepice a calta, začaž opět farář s nástupci svými povinován byl, každé suché středy jednu mši svatou čísti. Jestliže by pak nemohl pro kterou příčinu sloužit ve středu, ať čte ale téhož týdne v kterýkoliv den jiný a ať má na vůli v kterémkoli kostele Bubovském neb Březnickém, a to za nebožtíka pana Voldřicha z Rakové, otce jejího milého, a též za nebožtíka pana Jana z Woyššína, jejího manžela a za dítky.

R. 1662 jest kostel na novo a to od svrchu až dolů nákladem kostelním vlastním opraven a obnoven. R. 1684 dne 11. července shořela nešetností sedláka Bubovického zdejší fara, ta pak v roce 1685 z peněz k záduší svatého Václava patřících znovu jest vystavena, poněvadž tehdejší kollator Martin Hynek Suda, rektor kolleje Březnické, odjinud pomoci obdržeti nemohl. Zedníkem byl tehdy Jiřík Kouba a tesařem Jakub Sáděký, oba z Březnice.

V tomto čase a snad hned po bitvě Bělohorské byl kostel Tochovický filiálním Bubovického. Aspoň roku 1667 máme toho jisté svědectví, kde kněz Adam Smyslovský se farářem Bubovickým i Tochovickým tituluje.

R. 1721 jest kostel nákladem sv. pána Jana Josefa z Újezda, pána na Březnici, opětně obnoven. Až do zrušení řádu jesuitského příslušelo rektorům Březnickým právo podací. Když pak r. 1773 řád dotčený zrušen byl, spadlo právo to na Marii Teresii jakožto královnu Českou, která co nová patronka kostel r. 1774 nově obnoviti kázala. Po zrušení kolleje Březnické stal se tamní klášterní kostel sv. Ignacia filiálním kostela Bubovického. Bylť to tehdy osada velikého objemu, zahrnující v sebe nynější fary Bubovickou, Březnickou a Tochovickou.

Ale již r. 1786 rozkázáno jest zvláštním rozhodnutím Josefa II., aby k vůli snazšímu obstarávání fary tak rozsáhlé přenešeno bylo sídlo Bubovického fa-

ráře do Březnice jakožto do středu celé Bubovické osady. Přesídlení to stalo se 12. září 1788 za tehdejšího faráře Chládky, čímž kostel sv. Ignacia a sv. Františka Xaverského v Březnici z někdy klášterního, pak filiálního za farní takto prohlášen jest.

V Bubovicích jindy tak památných, nyní ale opuštěných, byla sice ještě téhož roku zřízena lokalie, ta pak roku 1858 za faru prohlášena, ale bývalé slávy jí nevráceno. Pozemků jejich užívá nyní farář Březnický, jenž též staré matiky Bubovické při sobě chová.

Ze starších farářů připomíná stará pamětní kniha k r. 1686 kněze Václava Philomelu čili Slavíka, který dne 18. října 1667 učinil pro kantora Březnického zvláštní nadaci, složiv pět set zlatých rýnsk. k tomu účelu, aby tentýž kantor každou neděli a svátek, též tenkrát, když nějaké slavnější obřady v kostele Bubovickém by se odbývati měly, s literáty zpěvu a hudby při tom pilně hleděl a provozoval, dříve též v kostele kláštera Březnického hudbu vždy dobře obstarav. Uvedený obnos peněžitý půjčen paní Bukovanské na Dožicích na úrok šesti zl. rýnsk. ze sta.

Tatáž pamětní kniha udává nám počet železných krav k záduší zdejšímu patřících, z nichž z každé odváděno 10 kr. a 3 d., bylot pak jich za Philomely: v Březnici 21, v Bubovicích a Hučicích vždy 14, ve Vševilech 7, v Hlubíně 6, ve Volenicích 5, v Koupí a Předním Poříčí vždy 3, v Martinicích a Piňovicích vždy 2, v Boru, Tochovicích, Počáplech, Bezděkově, Hostišovicích, Rožmitále, Zadním Poříčí, Březí, Drahenicích, Bělčicích, Pohoří, Mirovicích a Obořišti po jedné.

Dle účtů od r. 1737, kde se objevují účty a vydání záduší zdejšího, následovali zde faráři následující: r. 1737 Jan Antonín Běšín z Bešin, děkan Bubovický; r. 1756 František Josef Málek; r. 1763 Josef Antonín Šinka; r. 1769 Josef Vondrášek, administrator; r. 1770 zase Josef Šinka.

Po přenešení fary do Březnice vykázána zdejšímu duchovnímu správci lokální kongrua tři sta zlatých z matice náboženské a teprve později z ohledu na velké zde obtížnosti pro něho osmdesát zlatých mu přidáno.

Nová poslušnost lokalistů a administratorů v novější knize pamětí zdejších jest tato: R. 1788 nastoupil zde co

administrator kněz Josef Krunert a stal se prvním lokalistou.

1791 Frant. Javůrek, administrator.

1791—1794 Epifanius Kankovský.

1794—1816 Norbert Horný. František Scholle, admin.

1816—1829 Vojtěch Kovář. Jan Beránek, admin.

1829—1835 Jan Hoffmann, při němž Václav Rejšek co kooperator, a když Hoffmann zde zemřel, co administrator.

1835—1843 Matěj Berkovec, při něm od r. 1839—1843 Rudolf Pfeiffer co kooperator.

1843—1845 Jan Fiala, arcib. jaderského notář. Po jeho zde smrti nastoupil co administrator Antonín Ackermann od 15. listopadu 1845 až 1. května 1846.

1846—1852 Bernard Christbauer, o osadu i kostel velmi zasloužilý, dosud v blahé paměti lidu pod jménem »pan

pater Kristipour« známý. P. Bernard Kunstar, administrator od května až do 20. září 1852.

1852—1855 Jan Křivánek. Jan Görringer, administrator od 18. listop. 1855 do 11. března 1856.

1856—1866 Jan Krejčí, lokalista a pak prvofarář. Zemřel zde 22. ledna . P. Augustin Straboch, admin.

1866—1869 Václav Tomášek, před tím ředitel a katecheta hlavní školy v Březnici. Josef Smetana, admin.

1869—1883 František Bureš. Za něho tu kaplané František Bečvář, Václav Novák a Jan Šebor, jenž konečně r. 1883 administrátorem jmenován.

Nynějším farářem po odchodu faráře Bureše, o chrám farní velmi zasloužilého, jest Antonín Degregorio rodák Počátecký.

(Pokračování.)

Kostel sv. Petra na Poříčí v Praze.

Píše F. J. Lehner.

Kostel sv. Petra na Poříčí patří mezi nejstarší kostely pražské, přeměniv průběhem věků několikrát tvárnost svou. Býval románský; ve 14. věku stal se gotickým; věk 17. jej z venčí scopařil; za našich pak dnů vrácen mu jest zase ráz gotický. Měl své mládí, dospěl, sešel. Posléze opětě slavil své vzkříšení. — Kmet osmistyletý omládl. Život tolikavěký hoden jest popisu. Viděl starověk křesťanský, spatřil zlatou dobu Karlovu, nad hlavou jeho křižovaly se blesky bouřek. Nastalo utišení. A znovuzrozením národa také se obrodil.

Kostel sv. Petra na Poříčí, ležící doleji při Vltavě než vlastní podhradí tehdejší, stával snad od času Vratislava II. (r. 1092), na každý způsob již před panováním Soběslava II. (1173—1178)*). Patřil svobodné osadě německé. Byli to někteří kupci němečtí, kteří za obchodem přijížděje do Prahy, konečně umínili si zde stále usaditi se, zakoupivše sobě od knížete Vratislava k tomu povolení. Kromě svobodného a dědičného držení domů, vystavených na městských před tím knížecích, dosáhli práva voliti sobě ze svého středu rychtáře (judex Teutonicorum, richterius), kterýž soudil rozepře jejich dle právních obyčejů něme-

ckých.**) První stálá osada německá na Poříčí vznikla tedy právě za času bratra a nástupce Spytihněvova, Vratislava II., za celého panování svého se záležitostmi říše německé mnoho zaměstnaného. Měla svého vlastního faráře u sv. Petra aspoň již před panováním Soběslava II.***) na podání osady dosazovaného. Před rokem 1215 založil král Přemysl při témž kostele komendu rytířů německých, k jejímuž nadání náležel dvůr s polnostmi na Poříčí, ves Rybník s příslušenstvím, ves Hloupětín u Prahy s menšími dvěma vsemi Humencem a Hnidošicí, Borotice, ves u Knína, též s menšími dvěma vesničkami Županovici a Dražetici, jakož i některé vsi u Humpolce a Jihlavy.***)

Královna Konstantia, matka blahoslavené Anežky Přemyslovny, obmýšlela při kostele sv. Petra založiti klášter jeptíšek řádu Cistercienského, zakoupivši k tomu cíli r. 1233 tyž kostel se vším hospodářstvím svrchu uvedeným od rytířů německých, kteří vystavili sobě bezpochyby hned na to pro komendu pražskou nový příbytek s kostelem sv. Benedikta nedaleko (při nynějším ústavu šlechticů na rohu Kralodvorské ul.). Za příznivých poměrů dostalo se totiž po-

*) Tomek, Dějepis města Prahy. I. 22.

*) Tomek I. 67; **) l. 2. c. 76.

***) Tomek I. c. 157.

znenáhla skoro celé nynější Staré město pražské pod právo obce německé. Byli osadou neobyčejnými výsadami od panovníkův nadanou, jsouce pod správou rychtářů svobodně volených; byli vyjmuti ze soudní moci úřadů župních, byli osvobozeni od četných povinností župních; měli neobmezenou volnost šířiti obec svou v podhradí pražském přijímáním nových sousedů. Majíce v starém podhradí k službám svým tehdy již bezpochyby jiných kostelů, pozbyl chrám sv. Petra pro ně předešlé důležitosti.*)

Úmysl královny byl se však zatím změnil, poněvadž prý poznala, že by jepitisky při kostele sv. Petra nemohly pohodlně přebývati. Založila tudíž pro ně klášter v Tišnově na Moravě. Kostel pak sv. Petra se statky od řádu německého koupenými ustanovila pro nový špitál svat. Františka, který toho roku založila dcera její Anežka. Chování chudých a nemocných ve špitále sv. Františka poručila řediteli čili mistrovi a bratrstvu, jež vedlo život klášterní. Papež Řehoř IX. uložil mu zachovávání pravidla sv. Augustína (před r. 1237). Byl to začátek Křižovníků s červenou hvězdou. Na žádost kněžny abatyše Anežky jakožto zakladatelkyně špitálu a bratrstva dal r. 1250 papež Innocentius IV. nařízení biskupu pražskému Mikulášovi, aby z moci apoštolské jménem jeho udělil řádu odznak, který by se jemu zdál býti přiměřený. Biskup učinil to ve druhém létě na to (1252), ustanoviv za odznak červenou hvězdu s křížem na pláštiku a na kápí. Udělení nového odznaku stalo se s veřejnou slavností v kostele sv. Petra u přítomnosti mnohého duchovenstva, jmenovitě opata Strahovského, menších bratrů a různých řeholníků. Málo dní před tím položen jest základ ke stavbě nového špitálu s kostelem sv. Ducha u mostu pražského, do něhož rád brzy na to přenesl sídlo své.**)

Kostel sv. Petra zůstal však farním, a podací právo přešlo na řád křižovníký. Ačkoliv někdejší obyvatelstvo německé dávno již se bylo přestěhovalo odtud do Starého města, nazývalo se Poříčí ještě až do konce 13. století častěji zastaralým jménem ulicí německou (vicus Teutonicorum), kterého se však již v 14. věku nikde více neužívá. Jinak nazývá se také často předměstím před branou sv. Benedikta.***)

Takové byly osudy kostela sv. Petra v období románském. Byla to basilika

trojlodní na čtverhraných pilířích při skrovné délce asi 22 metrů široká s dvěma věžemi v průčelí. Náležel mezi větší ze starších kostelů pražských. O vnitřku jeho rovněž nedějí se žádné zmínky, kromě že r. 1399 založen v něm nový oltář sv. Doroty a r. 1402 oltář sv. Štěpána.*)

Kostel změnil bývalou tvářnost svou.

Nová doba budovu svou pečeti poznamenala. Kostel románský přestavěn a rozšířen jest slohem gotickým. Vzrůstající počet obyvatelstva vyžadoval jeho rozšíření. Změny tyto staly se ve věku 14. a 15. Okolo rozkládal se velký hřbitov, k východu byla farní škola, k půlnoci v pořadí domů proti škole fara. Dvůr špitálský rozkládal se větší částí svou na jižní straně od kostela a hřbitova. V pamětech s počátku 15. století nazývá se ještě někdy špitálem, sloužil však výhradně k účelům hospodářským.

Rád křižovníký měl zprvu při osazování farního kostela pouze právo podací, podáváje k němu kněze světské, z nichž se jmenují faráři: Martin (1349—1360), Beneš (do r. 1368), Bohuněk (do r. 1380), Ondřej (1392), Oldřich, pak střidník, kazatel a dva oltářníci. Od přivtělení však kostela k špitálu pražskému mocí papežskou r. 1413 osazován jest kněžími řádu křižovníkého. Hned za prvního z nich, faráře Jana (1411—1413), zajmuti jsou v listopadu r. 1412 někteří obyvatelé osady, bezpochyby pro různice a nepokoje, jejichž příčinou bylo stranění pro Husa a proti němu. Konšelé Novoměstští ujímali se jich, jezdice s přimluvami za ně ke králi a poskytli jim několikrát po několika groších z obecních důchodů na přilepšenou v jich vazbě.**)

Náboženské různice byly již predehrou bouří napotomních, které i při kostele sv. Petra brzy se objevily.

Faráři pražští nechtěli trpěti žáků, kteří přijímali pod obojí způsobou. Osadníci však, pravíce, že školy jsou jejich, ne farářů, ujali se jich. Naproti tomu vzali sobě faráři ku pomoci při službách Božích žáky jiné, kterým vykávali místa k bydlení a ku učení se na věžích a na zvonících. Dvoji žáci při každém kostele škádli se na potkání rozličným způsobem, zvláště zpíváním na sebe potupných písní, latinských i českých; z toho přicházelo ke rvačkám a do nich míchalo se často jiné obyvatelstvo jedné i druhé strany.

Při kostele svat. Petra byl po Janovi

*) Tomek. I. 161—169.

**) Tomek. I. 434.

***) Tomek. I. 237.

*) Tomek. II. 255.

**) Tomek II. 525.

farářem Mikuláš Bětina (1413—1416), po něm r. 1416 Václav, nyní pak Mikuláš, o němž praví letopis Prokopa písaře (u Höflera I. 72), že před tím některý čas podával v kostele svém pod jednou i pod obojí způsobou; pod obojí u hlavního, pod jednou u postranního oltáře. O posvěcení u svat. Petra r. 1419 povolal farář ku pomoci při službách Božích školníky ze školy Zderazské, strany pod jednou. Začala rozepře se žáky školy Svatopetrské, kteří byli pod obojí, až přišlo k pranci. Svatopetrští dali se ve zvonění na poplach, a na to sběhli se jim ku pomoci sousedé okolní, jmenovitě pekaři a zahnalí Zderazské. Z těchto jeden, jménem Křížek, utíkaje, obrátil se na jiného, který běžel v patách za ním, jménem Král, jeho soudruh, a máje jej za protivníka, vrazil mu nůž do krku a zabil jej. Zatím obrátila se bouře na faráře. Zena jedna začala házet kamením na faru a učinila tím začátek k útoku obecnému. Farář Mikuláš sotva se zachránil útekem z farního domu do blízkého dvoru špitálského. Tu pak husitští osadníci uvázali se ve faru a dosadili k ní kněze, podávajícího pod obojí. Král Václav, když uslyšel o tom, dal zajmouti třináct sousedů z osady sv. Petra, chtěje je trestati; ale potom propustil je, snad na přímluvu konšelů Novoměstských.*)

Proud vášní rozpoutaných se tak snadno nezastavuje. Za bleskem rychle v zápětí přikvačila bouře. Od výtržností přešlo se k vandalismu. Dle úmyslu Táborů měly býti všechny kláštery bez rozdílu zbořeny a počato hned s odklizením zkázonosným. Mimo boření klášterů páchány jsou veliké ohavnosti skoro ve všech kostelích pražských kažením obrazů, oltářů a jiných ozdob. Stále pobádání vášnivým kázáním kněží Tábořských, dali se v to jak Táboři, tak mnozí Pražané s nimi se slepou zuřivostí a mnohým rouháním. Obrazům Kristovým i svatých vypichovány jsou oči, uráženy nosy; malby na stěnách kopími a noži rozškrabovány nebo pohazovány blátem. »Jsi-li Bůh neb svatý jeho, braň se,« říkali, »a budeme v tě věřiti.« Nejkrásnějších desk oltářních bylo mnoho sneseno na rytnku Staroměstském před samou radnicí a roztlučeno, potom pak spáleno od Táborů u sv. Ambrože. Odtud nebylo nikdež v kostelích pražských žádné sochy ani obrazu, než toliko na velkém oltáři byla všude udělána kamenná archa a v ní vystaveno tělo Boží v monstranci. Mnoho kalichů, monstrancí a jiných klenotů kostelních, zlatých a stříbrných, bylo toho času

stlučeno a bity z nich peníze v minci zřízené u sv. Jakuba k vyplácení mzdy žoldněrům najatým od obce.

Také zanevření Táborů na ornáty a všeliká zvláštní roucha kněžská ujalo se i u některých Pražanů, tak že se kněžím sloužícím v ornátě daly rozličné nelibosti. U sv. Petra na Poříčí navedli muži ženy své, tak že kněžím, když chtěli dle obyčeje sloužiti mši svatou v ornátech, nedopustily konati služby Boží. Jinde stavěly se proti kněžím bekyně, nechtíce přijmouti od nich svátosti, pokud by rouch nesložili. Aby odňali Táborům předstírání nádhery v oděvích a nádobách kostelních, užívali kněží pražští, kteří se spravovali radou mistrů učení pražského, ornátů jak nejvíce možno jednoduchých a kalichů cínových. A podobné byly asi pohůtky, pro které větší počet kněží pražských opomíjel také některých obyčejů, jakož uvádění žen po porodech, svěcení kočíček na květnou neděli, vykropování na hřbitovech a jiných obřadů. *)

Dle příkladu, který byl dal kněz Jan Želivský vyzváním obce proti mírnému kalíšnickému mistru Křišťanovi, zdvihli se r. 1421 v osadě svat. Petra někteří sousedé proti knězi, který spravoval ten kostel, že nechtěl upustiti od užívání ornátu při mši svaté a proti vůli většiny osadníků vytiskli jej odtud, a dosadili dva kněží Tábořské, Prokopa a Filipa, zběhlé mnichy a lidi nechvalné pověsti na jeho místo.**) Proti tomu však postavily se některé zbožné panny, vdovy a ženy, které toho času vždy se zvláštní horlivostí ujímaly se všeho, co se dalo ve věcech náboženských, sebraly velký počet věrných družek a všedše v zástupu do radnice, vyžádaly sobě slyšení od konšelů. Tu čtla jedna panna list ve jménu všech sepsaný, v kterém stěžovaly si na příkoří činěné věrným kněžím u sv. Michala u sv. Mikuláše a u sv. Petra, připomínavše konšelům nařízení obce ohlášené před tím v měsíci březnu, aby se netrpěli ve městě rozséváči bludů a vytykaly jim, že nepečují o zachování vůle obce nadřezující přestupovatelům, ano také že stranně chovají se ve správě obecní, povolávajíce do schůzí obce neb starších jen ty, kteří s nimi drží a žádaly na nich, aby se ve všem tom napravili. Konšelé, tím nelibě dotčeni, stavili nejprv všechny tyto své protivnice a kázali jim rozdělití se, aby vdané zvlášť a druhé rovněž zvlášť odstoupily na vykázaná jim místa. Ženské neuposlechly a nedaly se

*) Tomek. III. 633.

*) Tomek. IV. 96. 97.

**) Tomek. IV. 189.

od sebe rozdělití. Opět žádali konšelé, aby jim odevzdaly list právě čtený; ale i toho jim odepřely. Tu se zdvihli konšelé ve hněvu a odešli z radnice, kázavše celý ženský zástup zavřítí v síni obecní, odkud však již po dvou hodinách propustili je svobodně.

Mužné toto chování »slabého« pohlaví ženského povzbudilo vážnější sousedy, kteří před tím dali ustrašiti se pobouřenou chátou, tak že i sami počali zasazovati se o obnovení předešlého řádu ve městě. Ve shromáždění obce brzy potom svolaném vymohli, že byl list ženských ještě jednou čten veřejně od jedné panny, a obec ho nepotupila, nýbrž uznala za nezavadný. Nyní nastal úplný převrat ve smýšlení panujícím ve městě. Kněží Táborští, Prokop a Filip, jsou dle žádosti obsažené v listě ženském vzdáleni od kostela sv. Petra, ano pro nějakou příčinu vsazeni do vězení, z něhož zase brzy jsou propuštěni. Když však ujímali se jich někteří sousedé, a jak se zdá, přišlo z toho k nějakým výtržnostem, kázala velká obec shromážděná dne 21. července, aby byli opět staveni a s nimi též pomocníci jejich ze sousedstva i nepropuštění do vůle obce.*)

Od té doby byl na osadě pokoj a v kostele přísluhovali kněží kališníci, z nichž známi jsou farářové: Jan Biskupec, jinak Ožeh (před r. 1436); kněz Matěj, uvedený na faru r. 1448 od Jiřího Poděbradského; mistr Jan Opočenský, jenž svým nákladem zřídil znova farní školu v bouřích zašlou, kostel přístavkem zvětšil a brídlicí pokrytí dal, a zemřev r. 1509 na Proseku pohřben jest; Mikuláš (1522), který vydal jeden český spis náboženský; Jiří Halířek (1526), Michal (1539), Vavřinec (1540), o něhož osadníci žádali; Pavel Chotěbořský (1546), Jan (1549), Martin (1552), Jan Vodňanský (1553), Jan Camillus (1580), Václav (1593), Šimon Valecius (1598).**) Při požáru r. 1548 shořela farní škola, ku konci pak téhož století 1598 vystavěli si osadníci při kostele nynější zvonici.

Posledním farářem této doby od r. 1614 byl luterán Štěpán Olomučanský, r. 1621 z Prahy vypovězený. Vrátil se sice za vpádu Sasíků do Prahy, zmocnil se kostela, za dlouho však navždy odvandroval.

Po bitvě bělohorské vrácen jest kostel řádu křižovnickému, který 1. srpna 1628 zahájil bohoslužbu katolickou. Po dvoustoleté přestávce ujal se katolické správy duchovní farář křižovnický Martin Zikmund

Sulpecius z Labětina (1632—1643), po něm pak farář M. I. Faber (od r. 1644), za něhož kostel při obléhání Prahy od Švédů kulemi nepřátelskými na polo pobořen byl. Následovali faráři Jan Matouš Kladenský (1656 až 1664), Jan Krásný († 1669), Jan Skurius († 1680) a Matěj Duchek (do 1695).

Kostel po švédském obležení opravený byl stíhán pohromami živelními. Při velkém požáru 1680 shořela střecha jeho, budova farní a zvonice, v níž tři velké zvony se rozlily, načež velmistr křižovnický, arcibiskup Jan Bedřich hrabě Valdštýn, dal kostel opravit, novou střechou opatřiti r. 1686 a nový velký zvon ulíti, druhý pak menší ze starého kostela sv. Pavla na Špitálsku sem přenést. Oprava byla s velkým nákladem sotva dokonána, když vzniknul nový velký požár francouzskými žháři založený, který strávil znovu kostel i zvonici. Arcibiskup Valdštýn přispěl zase pomocí, obnoviv kostel slohem ovšem tehdejší panujícím, čímž budova dosud gotická zle byla znešvařena. R. 1691 dal ulíti nový velký zvon.

Tak skončilo se druhé, gotické období chrámu sv.-Petrského. Na sklonku této doby roku 1686 vyrovnán jest obapolnou smlouvou dlouholetý spor, ježž řád křižovnický měl s magistrátem novoměstským, který domníval se mítí práva na kostel. Vedle smlouvy příslušejí veškeré příjmy kostela, který po bělohorské bitvě získal opuštěný dvůr svobodnický ve Velké Vsi u Vodolky, magistrátu jakožto patronovi, jenž jich ve prospěch kostela užívati bude. Zemře-li farář aneb uprázdni-li se fara, má řád křižovníků navrhnouti dva své kněze magistrátu, který jednoho za faráře podá. Zemře-li farář u sv. Petra, má pozůstalost jeho, kterou získal z důchodů farních, rozdělena býti na tři díly, z nichž jeden dostane se farnímu kostelu, druhý řádu křižovnickému, a třetí magistrátu jakožto patronovi.

V době této nastal v kostele čilý život zejména zřízením »bratrstva pěti ran Krista Pána« farářem Jiřím Vojtěchem Neuwerdtem zavedeného a papežem Innocencem XII. schváleného, které konalo časté a slavné pobožnosti s mnohými odpustky.

Pohrom válečných a živelních zůstal sice kostel nadále ušetřen, za to však ruka svatokrádežná jej drze oloupila. V noci 23. ledna 1702 vedrali se totiž lupičové do sakristie a ukradli velkou monstranci stříbrnou, vážící 12 liber, 4 stříbrné kalichy, velké stříbrné ciborium, stříbrnou kaditelnici a jiné poklady kostelní, tak že škoda páchla se na 1500 zl. To byla poslední pohroma

*) Tomek, IV. 191. 192.

**) Fr. Ekert, Posvátná místa města Prahy. II. 33.

chrámu. V té době vystřídali se křížovníční farářové: Ignác Mikulovský, jenž v morové ráně zemřel r. 1713, Josef Haindrich (do r. 1726), Jan Malec (do 1748), Karel Lipovský (do 1761), Josef Crispin (do 1785), Kazimír Pazourek (do 1794). Dle smlouvy svrchu uvedené podával je z řádu křížovníckého magistrát Novoměstský, po spojení všech magistrátů měst pražských sbor obecních starších kr. hl. města Prahy. Následovali faráři: J. Hraha (do 1806), Jos.

Schauer (do 1841), Antonín Tschary (do 1864), František Koníček (do 1868) a nynější farář Jan Sachar. Z kaplanů proslul František Havránek, spisovatel a horlivý kazatel, zejména zavedením rorátních staro-českých zpěvů za pomocikanovníka Pešiny z Čechorodu, které až dosud u sv. Petra za velkého účastenství lidu se zpívají. Služby Boží konají se od věků česky. Nejstarší matriky začínají r. 1639, v době faráře Sulpecia z Labětina. *)

Za minulého 200letí chrám velmi sešel.

Nad kmetem slitoval se sbor obecních starších kr. hl. města Prahy co patron kostela a fary, který vyzval r. 1875 stavitele chrámu Sv.-Vítského, architekta Jos. Mockra, aby podal návrh a rozpočet na důkladnou obnovu chrámu. Z nákresů uvedených, architektem samým zhotovených, lze sledovati návrh. Rozpočet pak obnášel

31.326 zl. 36 kr. Tomu i onomu dostalo se schválení obecného i místodržetelského.

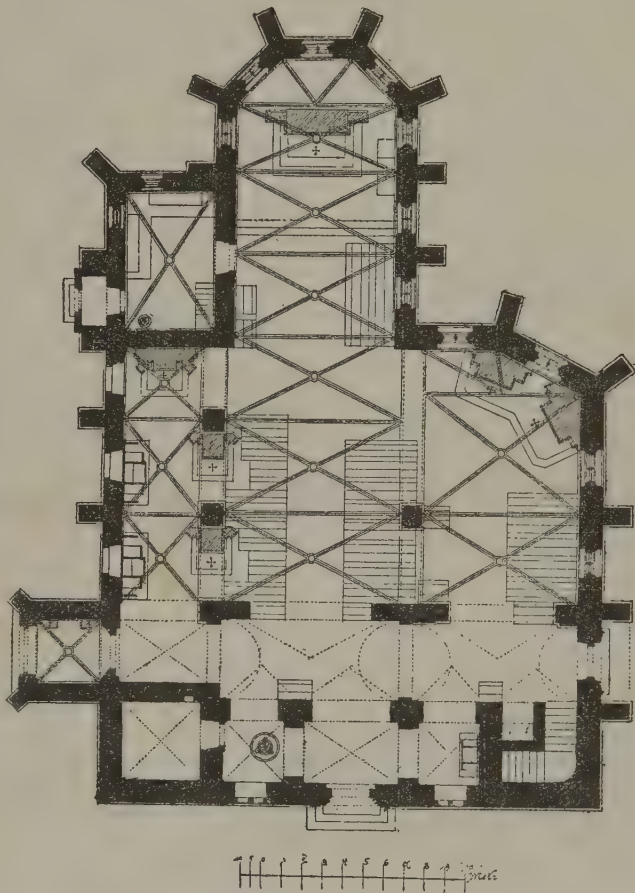
Obnovovatel chrámu napsal o věci samé úvahu, jak následuje:

»Zdá se, že nynější portál stával při původním chrámu na tomtéž místě jako nyní; budova měla asi 22 metrů šířky při skrovné délce, tvoříc basiliku na čtverhraných pilířích o třech lodích.

Zdivo sestávalo buď z vrstev 20 cm.

vysokých z bílého vápence neb střídaly se vrstvy kamene s vrstvami ze čtyř řad cihel sestávajícími. Z romanských zbytků udržely se až na nynější dobu pouze věže, úplně z kamene vyvedené, a pak sám o sobě stojící sloup v lodi střední poblíže jižní lodi vedlejší.

Na obou věžích nacházely se bezpochyby dříve jen střechy nízké, tak zv. čepice a pod nimi třídlná okna oblouková o dvou sloupcích ve dvou řadách a ve výši nynějších oken u věže, tak asi jaké se ještě nacházejí ve sv.-Jirském chrámu Hradčanském. Nyní jest sloupení dvojité na

Obr. 1. — Kreslil architekt Josef Mocker. *

obou stěnách věží poblíže střechy zazděno, značí se však dosti zřetelně dosud v rysech svých. Muselo sloupení ono zazděno býti, aby se hořejší části věží nesřítily; ještě nyní viděti lze známky někdejšího požáru.

Teprv v pozdější době přechodní zřízeny byly na místě severní zdi chrámové nynější oblouky příhradkové, zeď s pilíři podpornými o 5 m. 30 cm. na venek pošínutá a takým způsobem levá vedlejší loď

*) Ze zápisů pamětní knihy a matrik u sv. Petra, obšírněji sepsal Ekert. II. 33—36.

docílena. Prodloužením střední lodi pak povstaly podélné zdi před kůrovou závěrkou, na jejíž severní straně sakristie co pokračování severní lodi vedlejší přiléhá.

Při takovémto zařízení ležela osa hlavního vchodu více na jih nežli osa presbyteria, a při souměrném upravení západního průčelí vypadla pak jižní vedlejší loď mnohem širší; to zavdalo podnět k polygonálnímu ukončení jejímu. (Viz půdorys.)

Hlavní loď obdržela $8\frac{1}{2}$ m. šířky, 12·32 m. výšky a 35·25 m. délky, vedlejší loď na sever pak 3·8 m. šířky, 6·48 m. výšky a 16·28 m. délky, konečně vedlejší loď jižní při téže délce 7·45 m. šířky a 11·38 m. výšky.

Dle všeho zdá se, že byl kůr naposledy zbudován, čímž přerušeno jest zařízení všech tří lodí ve vzdálenosti 8·85 m. od hlavního vchodu; na kůr vedou schody s jihoz. strany.

Obr. 2. — Kreslil architekt Josef Mocker.

Mimo hlavní vchod stává ještě dvou vchodů vedlejších a sice jednoho na jih, druhého pak na sever; při poslednějším nachází se předsínek.

Hlavní i vedlejší lodi mají křížová klenutí, jejich článkovaná žebra spočívají na jednoduchých krákorcích, v jižní lodi však nacházejí se místo krákorců podoby anděl-

ské se stuhami, rozličnými průpovědmi opatřenými. Na severní straně hlavní lodi, jakož i u severní vedlejší lodi jsou kulatá okna, (obr. 2.) která však původně byla gotická a mnohem nížeji dosahovala; v presbyterium, pak v lodi na jih nacházejí se okna vysoká s kružbou gotickou.

(Dokončení.)

Literatura.

Posvátná místa kr. hl. města Prahy.
Svazek II. Sepsal František Ekert, Nakladem »Dědictví sv. Jana Nep.«

Objemným druhým svazkem dějin a popsaní pražských chrámů, kaplí, klášterů a jiných památek církevních dokončil výtečný spisovatel dílo, které zůstane pomníkem jeho nadání, píle a důmyslu. V druhém tomto svazku jsou líčeny dějiny a popisy posvátných míst na Novém městě Pražském dle jednotlivých farních osad (sv. Jindřicha, sv. Petra na Poříčí, Matky Boží Sněžné, nejsv. Trojice či Trinitářské, sv. Vojtěcha, sv. Štěpána, sv. Apolináře, nejsv. Trojice v Podskalí a Vyšehradské) jakož i na Pražských předměstích ve farní osadě Smíchovské, Karlínské a Volšansko-Žižkovské, k nimž přidal i král. Vinohrady vlastní farnosti dosud postrádající. Tím skončil řadu prvním dílem započatou. — K ní přidal posvátná místa zrušená a zaniklá také dle farností seřazená, tak že má čtenář před očima celý, velkolepý obraz Prahy náboženské, to, co Prahu činí Prahou stověžatou, Prahou zlatou, máti měst českých. Psáno jest vše tím perem kněze a vlastence, co již v prvním svazku každého rozechvílo a proto netřeba doličovat, o čem roku minulého tak všele odevšad se psalo. Národ český jest vděčný. Vděčně přijal dar spisovatelem mu věnovaný. Má nyní každý pout-

ník rukověť, která jej vodi od místa k místu, s kostela do kostela, od sochy k soše. Výmluvný průvodčí napřed odhaluje všudy před každým obrazem závoj minulosti a pak vodi jej po veškerých prostorách od předmětu k předmětu. Má dobrou paměť a dobré oko. Nic mu neujde. Čte každý nápis a ohledává každý kámen. Je-li pak pražskému ciceronu všeliký poutník vděčným, zpravodaj bez mučení hlásí se k nejděčnějším. Při uměleckých exkursích, které rok co rok podnikává po pražských kostelích a památkách s bohoslovci, jež v archeologii křesťanské a v historii umění církevního vyučuje, bylo mu dříve shledávati látku historickou ze všech konců a koutů vlastní knihovny. Nyní to má pohromadě. Zastrčí do náprsní kapsy kružidlo, míru a knížku k rejsování, vezme pod paždi »Ekerta«, a jde na pouť s učenlivými a milými žáky. A baviváme se pak pohledem a zkoumáním těch zlatých památek zbožnosti staročeské a důmyslu otců našich potápějice se v moři starých pamětí. Ekert svým dílem dobře posloužil i jinak zpravodaji, který sbírá materiál k pokračování na širších základech.

Kniha má též dvě vyobrazení dvou nejnovějších chrámů pražských: velkolepého chrámu sv. Cyrilla a Methoděje v Karlíně slohem románským zbudovaného a elegantní basiliky sv. Václava na Smíchově slohem renesančním vyvedené.

Lehner.

Výroční zpráva jednoty pro dostavění hlavního chrámu svatého Víta na hradě Pražském za správní rok (od 1. ledna do 31. prosince) 1883.

Zpráva, kterouž ředitelstvo jednoty pro dostavění chrámu sv. Vitského v Praze velectěnému shromáždění předkládá, v příčině pokroku činnosti stavební v roce minulém může podána býti několika málo slovy jistě potěšitelnými v ten smysl, že ku konci stavebního občasí v roce uplynulém levý postranní portál západního průčelí dospěl až do výše 6' 1" nad dlažbou, t. j. až k 27., pravý portál až do 28., a prostřední portál do 25. vrstvy čtvercových kamenů čili do 5' 4" nad dlažbou; k též výšce dospělo vyzdělení oblouku velkého kůru hudebního s částemi pod zátažní římsou se nalézajícími, jakož i hlavní zeď na jižní straně s přepážnicemi zděmi jednotlivých kaplí.

Tím zjištěno, že také rychlému postupu stavby velechrámu sv. Vitského nižádné překážky nevadily. Kdoli ať znalec ať nezasvěcenec pozoruje a počítá velký počet ozdobných, z tvrdého pískovce vytesaných baldachinů ve výklencích oblouků průčelních na straně západní, seznati musí, že bedlivou rukou byla zde jedna vrstva kamenů na druhou kladena a že také v předešlém roce bylo s velikou pilí na další stavbě velechrámu našeho pracováno.

Bylť v minulém roce i za doby zimní všickni kameníci v díle ponecháni a to z té příčiny, aby, jakmile by příznivá povětrnost nastala, oblouky průčelní i s baldachýny na příslušných místech se usadily, při čemž uvážiti sluší, že vykonání takovýchto ozdobných prací velmi mnoho času vyžaduje.

Na staveništi pracovali v tom čase zedníci a podavači na vybourání poškozeného nárožního pilíře na straně severozápadní mezi bývalým archivem kapitolním a klenutím křížovým v kapli nejsv. Trojice, kteréž teprv během 18. století zřízeno býti se zdá; opěry téhož klenutí jak na východní zdi hlavní věže tak i ku kapli sv. Václavské byly jen hrubě vytesány, klenutí pak samo bylo jen zvolna do zdí zapuštěno. Dne 2. dubna počalo se s pracemi zednickými a kamenickými na obou věžích průčelních jakož i na kaplich jižní strany, a jelikož byla zásoba spracovaného kamene čtvercového značná, pokračováno v tom velmi rychle, tak sice, že ku konci června usazeny byly opěry oblouků při obojím pobočném průčelí s vodnáři, taktéž vnitřní oblouk nad tympanem hlavního průčelí, dva malí a dva velcí vodnáři jakož i

část štítů postranních; mimo to ku konci občasí stavebního proveden přepasný oblouk hlavního kůru hudebního ve světlosti 5° 3' a výšce 4° 0' 6" od dlažby chrámové čítaje.

Do štítův obou postranních portálů usazeny též desky kamenné ku pracím vypuklým (reliefovým); při hlavním portále však se práce ta zdržela a sice z té příčiny, že pro velký objem desky nebylo možno před ukončením roku stavebního kámen tétěz barvy dostati.

V prvních dnech měsíce května započato s vyndáváním požárem dotknutých a poškozených kamenů čtvercových na severní straně bývalé kaple archivní a na pilíři nárožním, kteréžto kameny nahrazeny jsou novými, spolu však sesílen pilíř o 1' 4", kterážto míra činí právě výpustek oblouku a poslouží vykrouženému severozápadnímu pilíři věžnímu za podstatnou oporu. Toto přidané a v každé druhé vrstvě na 6" zapuštěné zdivo dospělo koncem roku až do výše 23. vrstvy čtvercové. Rovněž usazeny jsou krakorce a šest vrstev podporných zdi klenbových.

Předmětem obzvláštní péče a podrobného prozkoumání byla také v roce minulém hlavní věž, především severozápadní pilíř její. Za příčinou důkladného ohledání zdiva na této části věže bylo na severní straně upevněno vytahovadlo; při tom v třetím poschodí věžním objevena podlouhá trhlina, kteráž nad okenním obloukem počíná a se podél pažby okenní táhne až k pásu podokennímu. Jiná trhlina jest méně značná; zdá se však, že obě trhliny pocházejí z dřívějších dob, jelikož spáry, které před časem byly vymazány, později se již více nerozšířily.

Důkladná oprava tohoto úhlu věžního jest důležitá jak za příčinou dostavění hlavní věže tak též i proto, že v těch místech se křížová loď bude muset překlenouti. Trhliny pak tuto zmíněné podávají důkaz, že právě tento pilíř jest nejslabší, a jak se každý při prvním pohledu přesvědčiti může, požárem nejvíce poškozený, jelikož pod krakorcem neukazuje prázdných průřysův a krakorec zcela volně jen vyčnívá.

Jak se strany stavitele velechrámu tak i umělecké sekce vzato v bedlivou úvahu, zdaž bude možno na této straně poškozené čtvercové kameny téhož pilíře vybrati, novými nahraditi a bez nebezpečí základy pilíře zdola nahoru sesilovati; aneb zdaž není nutno aneb alespoň radno, krytbu střechy na hlavní věži a část věže samé při této straně sejmuti a pak teprv předsevzítí obnovení téhož úhlu věžního. Při tom sluší též bráti ohled na úplné podepření a podchycení přepasných oblouků uvnitř ve hlavní věži, na nichž při každé straně část zdiva v šířce 3' 4" spočívá. O tomto podchycení jednáno už ve výroční zprávě z r. 1879; avšak v r. 1882 ustalo se v práci té na nějaký čas, aby se nové, do výšky 9 sáhův, potahmo 9 sáhův a 4 stop provedené zdivo náležitě usadilo. Podchycení těchto přepasů bude jen v tom případě dokonalé, bude-li také spodek klenutí vypáčen, tak aby zdivo přepasů se zdi výš zmíněnou a až k nim dosahující e zcela sloučilo, čímž celá tíže tohoto vrchního

vnitřního zdiva rovnoměrně na této podchycovací zdi spočívati bude.

Ovšem jest na bledni, že takováto práce, když věž při úplné výšce své se ponechá, jen za pomoci nynějších pokroků techniky stavební a při největší opatrnosti a svědomitosti stavitele beze všeho nebezpečí podniknouti se může. Nelze však také zapřítí, že z toho vzejde značná výhoda, neboť se tímto způsobem nejen celá práce v kratší době, ale též, což jest věcí veledůležitou, s menšími výlohami uskuteční.

Po několikerém od stavitele velechrámu, od členů sekce umělecké a jiných znalců, zejména p. c. k. stavebního rady Josefa Hlávky provedeném zkoumání a vyšetření zdi hlavní věže, jež věrně byly okresleny, učinila umělecká sekce návrh, aby věž se neodkrývala, nýbrž aby na severozápadní straně způsobem výš naznačeným opravena a sesílena byla.

Jelikož v témž čase do Prahy přibyli za příčinou enkety svolané k posouzení plánů pro stavbu českého musea p. c. k. vrchní stavební rada Bedřich Schmidt a p. c. k. stavební rada Josef Hlávka z Vídně, požádání jsou od předsednictva jednoty, aby podali své dobrozdání o této důležité otázce, což oni s největší ochotou učinili, a slouží to jednotě k nemalému upokojení, že oba tito osvědčení znalcové po bedlivém věci prozkoumání dne 8. dubna 1884 v témž smyslu se vyjádřili a se za to přimlouvali, aby poškozené čtvercové kameny tohoto pilíře porůznu od zdola nahoru opatrně vyndávány a novými nahražovány byly a to z té příčiny, ježto, kdyby na onom úhlu věže částečně sbourati se měla, stejná srostitost a jednota věže by novým zdivem věžním velké škody utrpěla. Obzvlášť p. c. k. stavební rada Josef Hlávka hájil horlivě náhled, že výš zmíněné úplné podchycení přepasův lze dobře provésti vyvrtáním jich opěr, čímž se přílišnému otřesení věže předejde.

Může tedy jednotka pro dostavění velechrámu sv. Vitského s poklidem tuto obtížnou práci svěřiti bedlivé ostrážitosti stavitelově a doufáme, že v nejbližší příští zprávě budeme o tom moci se zmíniti, že alespoň jedna část práce té šťastně jest ukončena.

V příčině ostatní činnosti jednoty podává ředitelstvo s velkým uspokojením zprávu, že se nesklamalo v důvěře, jakouž při předešlé výroční zprávě projeвило, naděje se dalších prostředků peněžních, jimiž by možno bylo pokračovati ve stavbě velechrámu a ji ku konci přivésti. Ovšem zůstala bezvýslednou prosba zadaná k slavné vládě v ten smysl, aby subvence každoročně jednotě ze státních prostředků poskytovaná se zvýšila, ačkoli dle přání Jeho Excellenci pana ministra osvěty a vyučování ze dne 24. února 1883 č. 2707 bylo předloženo podrobné vypsání všech vydání, jichž k dostavění velechrámu sv. Vitského ještě zapotřebí bude. Připisem veleoslavného c. k. místodržitelství ze dne 8. srpna 1883 č. 54897 sděleno jednotě, že Jeho Excellenci p. c. k. ministr osvěty a vyučování výnosem svým ze dne 27. července 1883 č. 12051 oznámil, že mu nelze do rozpočtu státního vložití obnos vyšší než ten, který již ústavně byl

schválen a to z té příčiny, jelikož vysoké c. k. ministerstvo financí s ohledem na finanční stav říše nedalo k tomu svého svolení.

Naproti tomu dostalo se petici vysokému sněmu podané od panů poslanců plného uznání.

Velká část panů poslanců prohlédla důkladně dne 27. července m. r., přijata byvši od předsedy jednoty, pana hraběte Františka Thun-Hohensteina a od více členů ředitelstva, obnovenou část chrámu z druhého choru, triforie z galerie na střeše jakož i část nově vystavěnou a model portálu, a přesvědčila se o po-

krocích stavby a uznala jednomyslně velkou náboženskou, historickou a kulturní důležitost této památné stavby, z tak slavné doby Čech pocházející.

V zasedání dne 8. srpna 1883 odbývaném usnesl se vysoký sněm království Českého, aby posavadní roční příspěvek zemský jednotě poskytovaný pro léta 1884 až 1886 na 50000 zl. zvýšen byl. Stejně obětavým osvědčilo se zastupitelstvo král. hlav. města Prahy, zvýšivši k návrhu starosty pana Dra Tomáše Černého roční obnos 800 zl. jednotě věnovaný pro rok 1884 na značnou sumu 5000 zl. (Dokončení.)

Z akademie křesťanské.

Biskupská munificence. J. M. nejdůstojnější p. biskup brněnský František Salesius Bauer, někdejší starosta akademie křesťanské, nepřestal i ve vy-

sokém úřadě svém býti mecenášem ústavu, jemuž za pobytu svého pražského tolik lásky a péče věnoval, obdarovav jej opětně 107 zl.

Odbor umělecký — Zpráva za měsíc červen.

I. Vyřízené záležitosti.

Kazatelna. Sedě sestry zřídily si pro kostel svůj sv. Bartoloměje kazatelnu. Že pak pro obmezenost jinde místa nebylo, přistavěl ji architekt A. V. Barvitijs k levému konci mřížky a dal ji kulatý tvar starokřesťanské ambony. Jest zhotovena ze dříví dubového voskem napuštěného a mírně zlaceného. Spočívá na sloupu s hlavicí listím ozdobené. Má tři náplně z imitovaného dříví ebenového, v nichž jsou malované symboly tří Božských cností, víry, naděje a lásky, u prostřed věnců vavřínových zlatě konturovaných, což z ebenového pozadí mile vyniká. Celá kazatelna úspěštilého slohu církevního přišla na 360 zl.

Práce kovové. Kaditelnice: pro důst. farní úřad ve Stráži. — Pacifikal: pro dp. Fr. Michálka, faráře v Předíně. — Kanonické tabulky: pro vysdůst. dra. Ed. Tersche, kanovníka na Hradčanech.

Rozličné. Obraz oltářní: pro sl. ředitelství hornické společnosti v Zaslavce na Moravě. — Misale: pro dp. Jul. Šmateru, faráře v Křižanově. — Harmonické zvonky: pro dp. Viktora Fojtíka, faráře v Malšicích, pro důst. farní úřad v Chotovicích, pro blahor. pí. Žofii Vávrovou v Praze, pro dp. Fr. Šlesingra, faráře v Libčevsi a pro blahor. pana Vojt. Kronika, měšťana v Radonicích.

Paramenty. Kasule: červená: pro dp. dra. Horáka, sekretáře řádu křižovnického v Praze; černá: pro blahor. pana Fr. Prusíka, gymn. ředitele v Roudnici. — Pluvialy: červený: pro dp. dra. Horáka, sekretáře řádu křižovnického v Praze. — Štoly: pro dp. Fr. Vohnouta, faráře v Dymokurech, pro dp. Malotu, faráře v Majetině a pro dp. Jana Kuhna, faráře v Studené. — Vela: pro dp. Václ. Uhlíře, faráře v Jesenicích a pro vysd. dra. Ed. Tersche, kanovníka na Hradčanech. — Nebesa

s žerděmi: pro dp. J. Linke, faráře v Č. Bukově. — Bursa k nemocným: pro dp. Jos. Thuna, faráře v Ousobí na Moravě. — Prapor pro školní mládež: pro dp. Jul. Šmateru, faráře v Křižanově na Moravě. — Šatíčky na sošku P. Marie: pro blahor. pí. Alžbětu Burianovou v Praze. — Šatíčky pro Jezulátko: pro vysuroz. pí. hraběnkou Thunovou v Praze.

Prádlo kostelní. Alby: pro blahor. pí. Karolinu Stehlíkovou na Žižkově a pro vys. uroz. pí. hraběnkou Lažanskou v Rabštýně. — Rochety: pro blahor. sl. Rippelovou, učitelku na Mělníku, pro dp. Jana Mikulce, faráře v Tvrdomicích a pro vdp. Ant. Nováka, děkana ve Veliši.

II. Nová objednání.

Práce kovové. Monstrance: stříbrnou: dp. Mat. Pužej, beneficiat v Č. Krumlově; gotickou: dp. Jan Eybl, farář v Křehoři u Kolína. — Kalich: dp. Ad. Pažout, farář ve Velimi.

Paramenty. Kasuli bílou: vysd. dr. Egon Brém, probošt na sv. Kopečku u Olomouce. — Pluvialy: fialový: dp. Jos. Molitor, farář v Chicagu v Americe; bílý: dp. Lohel Schmidt, sekretář na Strahově a černý: dp. Jan Pavlík, farář v Mokrolazcích u Opavy. — Dalmatiky: vysd. dr. Egon Brém, probošt na sv. Kopečku u Olomouce. — Korouhve: blahor. Fr. Hausenblas v Lounech a dp. Aug. Brzobohatý, farář v Černovicích. — Antipendium: blahor. pí. Anna Čížková v Praze. — Příkrov skvostný: blahor. Jan Zelenka v Protiwině. — Skvostné gremiale: vysd. dr. Ed. Tersch, kanovník na Hradčanech. — Fábory zlatem vyšívané: blahor. pí. Eliška Krnková a Anna Svobodová v Michli. — Biret: ctihp. Jos. Bydval, theolog v Litoměřicích. — Baldachin na sošku P. Marie: dp. Fr. Vohnout, farář v Dymokurech.

„Method“ vychází vždy 15. každého měsíce. Předplatné, jež činí poštovní zásilkou na celý rok 2 zl., na půl leta 1 zl., přijímá pouze na jednu z těchto dvou dob administrace v Karlíně, číslo 234. Jen frankované listy se přijímají. Rukopisy redakci zaslané nevrací se. Dopisy, týkající se redakce, buďtež zasílány F. J. Lehnerovi franco, v Karlíně, č. 234. Reklamace zasílány buďtež do expedice: Akademie křesťanská v Praze, Řetězová ulice číslo 223.

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo 7.

V Praze, dne 30. července 1884.

Ročník X.

OBSAH: Kterak Karlín oslaví tisíciletou památku blahoslaveného úmrtí sv. Methoda. — Naboženské pomníky a památníky na veřejných prostranstvích Pražských a předměstských. — Kostel sv. Petra na Poříčí v Praze. — Výroční zpráva jednoty pro dostavění hlavního chrámu svatého Vít a na hradě Pražském. — Z akademie křesťanské. Odbor umělecký: Zpráva za měsíc července.

Kterak Karlín oslaví tisíciletou památku blahoslaveného úmrtí sv. Methoda.

Morava má svůj Velehrad. Čechy mají svůj Karlín. Karlín jest českým Velehradem. Karlínský chrám sv. Cyrilla a Methoděje jest největší a nejkrásnější svatyní apoštolů slovanských zbudovanou po tisíci letech na památku požehnané jejich činnosti. Z vděku za poklad víry a osvěty postavil jim metro-polita s národem a osadou pomník slavný a velebný.

K Velehradu na Moravě jsou nyní obráceny oči všech věřících. Velehradská svatyně odívá se k nastávající slavnosti rouchem svatebním. Vše chystá se k velkolepé pouti. A svatyně Karlínská — Velehrad český — zůstane k tisíciletému jubileu bez roucha svatebního? Jest sice vystavěna a to nádherně i přesně v slohu románském, ale dosud bez vnitřní okrasy, která by slušela té majestátní budově. Jen stěny bočních oltářů a hlavní apsidy odíny jsou malbami. Pro tyto tři předměty vzbudil Pán Bůh před lety tři dobrodince, kteří se slitovali nad prázdnými stěnami. Oltář Mariánský dal malovati na obmítce vdp. probošt Hradčanský Adolf Würfel, oltář sv. Václava paní Riegerová a hlavní absidu jednotá krasoumná. V ní stkví se Vykupitel ve slávě nebeské. Trůní v mandorle obklopené sborem an-
delským, pod ním pak Matka Boží, u jejíž nohou vpravo a v levo klečí sv. Cyrill a sv. Method. Sbor apoštolský řadu doplňuje. Blíž

vítězného oblouku spatřují se v medaillo-
nech hlavní repreasentanti zákona starého.

Světové drama, které předcházelo, dříve než Syn Boží, Vykupitel světa, mohl se vrátiti do slávy své nebeské, dříve než Matka Boží na nebesa jest vzata, dříve než naši svatí věrozvěstové prací a bojem domohli se milosti, aby směli klečeti u nohou Matky milosti plné, dříve než apoštolům vykázána jsou místa v království nebeském, — to úchvatné drama dosud ve svatyni nečte se vyvedené štětcem a barvami. Holá klenba, šedé stěny a prázdná okna po těch výjevech volají. Ale kde vyhledati a dopídití se tolika dobrodinců, kteří by nákladem svým doplnili, čeho takový chrám vyžaduje?

Vymalujeme si vlastní obrazotvorností luzný obraz, jaký by chrám sv. Cyrilla a Methoděje poskytoval, kdyby sen se vyjevil, kdyby kouzledná pohádka skutkem se stala, kdyby tužba tak drahá a tolikaletá se vtělila. Uskutečnění takové myšlenky stálo by za lidské živobyti.

Křížová klenba Karlínského chrámu skládá se ze čtvero velkolepých klenbových čtverců a rozpadává se tudy na 16 velkých polí. Jest jako stvořená pro dějiny zjevení Božího hříchem člověka vyvolané a neskonalým milosrdenstvím Božím v skutek uvedené. Prostorný rozvrh bezděčně vyka-

zuje první dva čtverce klenbové pro zákon starý, druhé dva čtverce pro zákon nový.

Jako pekelná příšera hned na prahu dějin člověčenstva spatřuje se hřích a trest v zápětí krácející. Hřích v ráji spáchaný objevuje se v první rodině a to v hrůzné podobě bratrovraždy; jako koukol roste a množí se, tak hřích se zmahá, až posléze vzdorovitá pýcha celého pokolení stavěním věže Babylonské vyzývala spravedlnost Boží, aby potopou zničil nezdárné a nevědecké stvoření. Hřích v ráji spáchaný, — bratrovražda Kainova, — stavění věže Babylonské, — a potopa světa jsou výjevy první křížové klenby jako na počátku dějin, tak zde na počátku nad vchodem do vnitř kostela.

Obětí snažil se kleslý a nešťastný člověk smířiti Boha rozhněvaného, který zákonem Mojžíšovým připravoval jej na příští Vykupitelovo. Obět a zákon stále poukazovaly a předobrazovaly mu budoucí spásu a smíření. Předmětem druhé klenby křížové jsou: Obět Noemova, — obětování Isaka, — obět Melchisedechova, — zákonodárství Mojžíšovo.

Když věkové se naplnily, zákon starý ustoupil zákonu novému. Obloha rosu vydala a nebesa k zemi se sklonila.

V Betlémě narodilo se nemluvně, jenž jest Kristus Pán. V Káni Galilejské objevila se ponejprv jeho všemohoucnost, v kázání na hoře jeho svrchovaná moudrost, v proměnění na hoře Tábor nebeská sláva. Jest Bůh a člověk v jedné osobě. Ve tmě Betlémského chléva ukázala se lidská nízkost a chudoba, v lesku vysokého Tábora božská vznešenost a veleba. Nauku potvrdil zázrakem. Zákonodárci Nového zákona svědčili proto na hoře Mojžíš a Eliáš. Narození Páně, — svatba v Káni Galilejské, — kázání na hoře, — proměnění na hoře Tábor vyplňují třetí křížovou klenbu.

Po proměnění na hoře Tábor Vykupitelské dráma rychle spěje k zakončení. Dokonává se obětí nekrvavou a krvavou. Melchisedech a Abraham právě svědčili. — Když věčná láska na Golgotě dokrvácela a světlo nad tmou zvítězilo, vítěz usmrčený z hrobu vstal a do nebe se navrátil. — »O felix culpa!« Večeře Páně, — Ukřížování, — Z mrtvých vstání, — Nanebevstoupení vyobrazují se na poslední klenbě blíž vítězného oblouku.

Vrátil se do nebe, odkud vyšel a sedí ve slávě své obklopen kúry andělskými v blaženém obcování s Pannou blahoslavenou, se sborem apoštolským, v němž i naši svatí

apoštolové slovanští místa mají, jak již na zlatém pozadí v apsidě v barvách živě se spatřuje.

Je-li klenba chrámová oblohou nadpřirozenou, spatřujeme v ní dějiny zjevení Božího od hříchu rajskeho až do návratu Páně ve slávě nebeské. Hříchem lidským dráma počalo, slávou nebeskou dráma končí. »O felix culpa!«

Paprsky zjevení Božího obřezají se stále a stále v životě církevním. Plodem na stromu církevním dozrálým jsou světci a světice. Živíce se chlebem andělským a napájějící se křišťálovou vodou skákající do života věčného jsou naši chloubou, naši pomocí. S nebe život přišel na zemi, klenba sklání se dolů ku stěnám. Hlásá-li klenba chrámová dějiny zjevení Božího, na stěnách spatřujeme dějiny života církevního, znázorněné světci a světicemi, kteří a které zde mezi námi ve vlasti naši svatě živi byli a blahoslaveně na věčnost odešli. Proto mezi okny hlavní loď vykouluje si obrazotvornost postavy svatých patronův českých a moravských, pod nimi pak, jakožto v chrámu zasvěceném sv. Cyrillu a Methoději, v osmi velkých polích nad arkádami v osmi hlavních výjevech životopis svatých apoštolů slovanských.

Vysoká klenba jest obrazem dějin zjevení Božího, sestupující stěny nám ukazují dějiny Církve vítězné na světcích a světicích, dolejšek pak chrámu patří osadě, která dosud na zemi bojuje a o spasení své úsilovně pracuje. Sem přichází do koupele křtu a k soudní stoličce pokání, ku požívání mанны a chleba života. Osada dosud bojující nejlépe a nejvýznamněji zde znázorněná jest svatými patrony a patronkami, jejichž jména jednotlivci obdrželi na křtu svatém, jejichž obrazy z malovaných oken světlem líbezně proměněným k následování stále je vybízají. Jest to zbožná osada věřících repreasentována svatými patrony jednotlivců.

Takovým způsobem obrazotvornost vymalovala celý vnitřek chrámu Karlínského. Leta jsem nosil v hlavě ten cyklus obrazů. Na setkání líčilval jsem důvěrným přátelům vidění barvami vzduchovými. Za dne jsem o tom přemýšlival, v noci jsem o tom sníval. Ta nešťastná obrazotvornost! Tou snadno a rychle se maluje.

Ale skutečnost? Ta chladná skutečnost s ledovými ciframi! Jakmile ruka tužky se uchopí, prostě sčítání rázem ochlazuje všeliké přeludy obrazotvornosti. Člověk se hněvá na ty cifry ledové. K čemu

jsou? Studená lázeň na ochlazení bujné fantasie. Chladný rozum s neuprosnou logikou diktoval takto:

16 velkých obrazů v klenbě po 1000 zl.	16.000
8 figur svatých patronů mezi vrchními okny po 100 zl.	800
8 velkých polí nad arkádami s životopisem sv. Cyrilla a Methoda po 2000 zl.	16.000
4 menší obrazy v lunetách presbyteria po 500 zl.	2.000
13 figurálních oken po 800 zl.	10.400
16 oken chrisailových v hlavní lodi po 50 zl.	800
Zlato na vyzdobení architektury a polychromie bočních lodí	9.000
Vykládaná podlaha baptisteria, víko na křtitelnu, parkety k oltáři . .	500
12 velkých kandelábrů plynových po 300 zl.	3.600
Uhrnem	59.100

Nešťastné číslice!

S pomocí Boží vykonaly se na světě již větší věci. Odvahy pouze třeba a vyčkání doby příhodné. Spojené síly zможou všechno. Jen když veškerí faktorové o práci poctivě se rozdělí.

Svatyně Karlínská patří jednak Karlínu, jednak co votivní chrám svatých věrozvěstů slovanských katolické rodině slovanské. Obětovný Karlín ozdobí si svou klenotnicí, které i v samé Praze dosud rovné není. Ale těch 8 velkých obrazů s životopisem svat. Cyrilla a Methoděje patří veškerens tvu, jelikož k nim co apoštolům veškerá duchovní rodina se hlásí. Zbožní Moravané si vymalují svůj obraz, představující »příchod sv. Cyrilla a Methoděje na Moravu;« Čechové »křest Bořivojův;« Češi v Americe z lásky k rodné vlasti obraz třetí; bohoslovci všech seminářů českých a moravských obraz prvních učitelů kázáním a křtem národ obrozujících; veškeré řády řeholní v Čechách, na Moravě a ve Slezsku obraz obou spoluřeholníků; řeholní řády ženské z něžné piety obraz šestý; Poláci a Chorvaté poslední dva obrazy. Viribus unitis! Což jsou 2000 zl. pro tak velké rodiny! Na každou hlavu připadne oběť nepatrná. Bylo by lze odepřítí dárky tyto svatým věrozvěstům, když v roce tisícileté památky blahoslaveného úmrtí svatého Methoda jménem jeho »Method« za ně pokorně prosí? Nebudou-li to pomníkové vděku rodin, jež k otcům svým i po tisíci letech zbožně se hlásí? — Či není třeba za našich dob takového osvědčování živé víry?

Či nevzpruží se tím cílý ruch katolický mezi námi? Upřímně vykládá tuto redaktor plán na oslavu tisíciletého jubilea Sv.-Methodějského v Karlíně, — Českém Velehradě.

Pouhými slovy však ničeho se nevyřídí. Pouhými plány Řím se nevystavěl. Má-li myšlenka státí se skutkem, dlužno odhodlaně pustiti se do díla.

Karlínu připadá první a největší úkol. Nemá-li rok příští překvapiti nás nepřipravené, jest třeba, aby bez meškání se počalo s přípravami.

Konají-li se? S jakým zdarem? Aby sen nezůstal snem, počal se hned zjevovati a vtělovati.

Jelikož veškeré úsilí lidské jest marné, neprovází-li nebe podnik svým požehnáním, připravovali jsme se k dílu dvěma novenami. Třeba nejprve nebe si nakloniti, má-li na zemi osení zdárně růsti. V úvodní promluvě prosil jsem shromážděné, aby s dětinnou důvěrou pobožnost konali. Pomoc Boží dlužno si nejprve vymodliti. Bude-li dílo Bohu milé, nakloní nám srdce dobrodinců. Po takové přípravě zahájen první krok v den slavnosti sv. Cyrilla a Methoděje, na jejichž oslavu dílo směřuje. Do jejich mocné ochrany poručilo se tedy nesnadné ku provedení.

Chrámu třeba nejprve oprav stavebních. První prosba čelila tedy k vdp. generálnímu vikáři, který právě pontifikální mši poutní byl odsloužil, jakož i k přítomnému vládnímu komisaři. Ze marna nebyla, jest důkazem úřední komise, která se právě dnes konala. — Bez vydatné pomoci obce nelze ovšem na provedení díla tak rozsáhlého ani pomýšleti. Proto se odebralo farní duchovenstvo hned příštího dne k panu starostovi obce karlínské den před poutí nově zvolenému s přáním a prosbou za mocnou podporu obce. Vypravovateli naskytla se takto vhodná příležitost, aby celý program přednesl a poukázáním na cesty, jimiž bylo by lze práci podniknouti a zdárně vykonati. Bylo-li lze zřízením jednoty Svato-Vítské pustiti se do podniku tak velkolepého, jako jest stavba chrámu metropolitního, proč by Karlín, vzorný obětovností svou, zřízením »jednoty pro vnitřní úpravu chrámu sv. Cyrilla a Methoda« neměl se odvážiti za pomoci obce a záložny občanské na dílo poměrně sice méně rozsáhlé, za to však stejně důležitá pro obec a celou vlast? Organisováním stálých sběratelů pro každý jednotlivý dům bude všem třídám občanstva, zejména i chudšího možno, aby každý hřívnou svou přispíval na dokonání pomníku krásy bohumilé a ceny umělecké. Je-li libo,

nabízí se navrhovatel za jednatele příští jednoty, jíž chce sloužití dnem i nocí, s duší a tělem. Návrhy přijaty jsou od starosty obce s nelíčenou radostí a velepotěšitelným zajištěním jak od slavné obce, tak občanské záložny, jejíž předsedou starosta zároveň jest. Potěšeno vracelo se duchovenstvo s úřadu obecního navštívivši rovněž náměstka starostova, z jehož úst dostalo se mu podobného rukojemství, tak že hez obavy bylo pustiti se bezpečně do díla. Usneseno se na tom, že průběhem leta vypracují se stanovy »jednoty«, které na podzim, až obecní rada nyní po letních bytech na venkově rozptýlené se navrátí, velkým komitétem přijaty a vládou schváleny budou, aby do první valné hromady občanské záložny bylo lze žádost za podporu podati a pravidelné sbírky po domech započítí. Takovou měrou zajištěna jest pravidelná činnost, která bezpečně zaručuje jak započítí tak dokonání díla.

Aby ale pro značný náklad s vyvedením celku spojený doba na mnohá leta se neprodlužovala, odvážil se vypravovatel dalšího kroku. Zamýšlel pro malovaná figurální okna a některé jiné předměty vyhledati jednotlivé dobrodince. S nikým se o tom nezdělil, aby neměl posměchu, kdyby se záměr nezdařil. S tlukoucím srdcem šel hned příštího jitra k první rodině, na kterou měl zaměřeno. Netajil se s tím, že přichází prositi s obavou, jelikož obět 800 zl., o kterou žádá, není nepatrná. Čím větší byl strach, s kterým vcházel, tím větší byla radost, s kterou odcházel. Obdržel první okno a to s upřímností a ochotou právě prvokřesťanskou. Považoval tu láskyplnou obětovnost za bezpečné pozhnání a známku zdaru dalšího. Šlechetný dárcе šel s ním sám k druhé rodině, kdež s podobnou přívětivostí a připovědí přijat jest, a než minula polovice oktávy sv. Cyrilla a Methoděje, mohl při večerní pobožnosti s kazatelnou lidu oznámiti, že se dobře modlili na úmysl díla, které měl v záměru, jelikož polovice oken jest již zajištěna. Radost lidu nelze popsat. Pokleknuvše vroucně jsme se pomodlili za šlechetné dárce, jakož i za to, aby Pán Bůh kostelu dalších dobrodinců vzbuditi ráčil.

Hned po večerní pobožnosti přišla do sakristie známá dobroditelka, přihlásivši se s rodinou na okno sedmé. S netajenou radostí oznámil vypravovatel dp. faráři potěšitelnou novinu, který neočekávanými zprávami potěšen také půl okna si zamluvil, k němuž vypravovatel druhou půlku přidal. Hned na to navštívila jej zbožná paní a

pilná navštěvovatelka kostela s darem dalšího půl okna. A než dokonala se oktáva sv. Cyrilla a Methoděje, bylo chrámu 11 oken darováno. Poslední dvě ač dosud nezamluvena, jsou pojištěna buď dárce dosud neodreknuvšími, anebo nově získanými. Šest oken darováno jest od šesti jednotlivých rodin, ostatních 5 po půlkách od jiných rodin a osob. Úmyslně jmen neuvádím, abych skromnost jednotlivců neurazil. Ostatně budou nákresy veškerých oken v »Methodu« rokem příštím publikovány i s příslušnými dedikacemi. Čtenáři napotom rádi přečtou si na nich jména tak obětovných donátorů.

Baptisterium karlínského chrámu leta již čeká na dokončení. Schází nejprve podlaha. Došel jsem tedy k vyráběti desk cementových s prosbou: »Darujte kostelu farnosti své podlahu do baptisteria.« Daroval ochotně. Za čtyři neděle bude hotova. Odtud došel jsem k panu mistru truhlářskému s žádostí: »Křtitelna nemá dosud víka.« »Udělám víko, jakmile obdržím nákres.« Došel jsem tedy k známému architektovi prositi za to a byl jsem vyslyšen hned. Slíbil zároveň laskavě nákres na kandelábry, jelikož roury plynové jsou při stavbě po kostele rozvedeny. Továrna strojnická podle nákresů zhotoví model, jistá slejvárna je vyleje a továrník karlínský je zmontíruje. Jsou to vesměs velké dary. Jména dárců uvedena budou později při popisu a vyobrazení předmětů v »Methodu« roku příštího.

Oktáva sv. Cyrilla a Methoděje byla tedy bohatě požehnána. Přímluva sv. apoštolů patrně pomáhala. Bohu díky! Byl to nejšťastnější týden devatenáctiletého působení mého v Karlině. Karlín se osvědčil. Vorná obětovnost příkladem září jiným městům vlasti. Dary tohoto týdne obnášejí úhrnem 12.100 zl., s připočtením posledních dvou oken 13.700 zl., což na účet Karlína odčistí dlužno od rozpočtu v předu uvedeného. Po odražení 16 000 zl. na 8 obrazů představujících životopis sv. Cyrilla a Methoděje, zbývá Karlínu nákladu dalšího na celé vyzdobení vnitřku kostela 29.400 zl. z nichž polovice již nyní jest zajištěna.

Veškerá práce rozpočtena jest na pět roků. Příštím rokem počne se s malbou prvního čtverce klenbového a oblouku vítězného s příslušnými obrazy svatých patronů mezi okny hlavní lodi, dvěma velkými obrazy ze životopisu svatých věrozvěstů a čtvero lunetami v arkádách presbyteria, celkem 10 obrazů vedle zlatení a polychromie oblouku vítězného. Každým příštím rokem vymaluje se po jednom čtverci klenbovém se vším

od svrchu až k podlaze, tak že lešení s vozem pošunuto bude vždy o jeden čtverec ku vchodu. Posledním pátým rokem ukončí se dílo skromnou polychromií bočních lodí a ukončením i vyzdobením hlavního oltáře. Malba tolika obrazů na každý z pěti let vyžadovati bude řadu malířů, tak že chrám karlínský snadno může se státi školou pro novou školu církevního malířství, jakéž dosud postrádáme. Doufejme, že se tak stane. Jednání s kruhy příslušnými jest již zahájeno.

Veškerý program tuto uvedený přednesl redaktor minulé neděle pánu a původci stavby kostela, Jeho Eminenci kardinálu Bedřichu knížeti Schwarzenbergovi, který jej v celistvosti schváliti a nižepsaného ku všem dalším krokům oprávniti ráčil.

Nastává tedy pisateli nových pět let plných radosti. Že bez starostí nebudou, kdož by pochyboval!

Na nákrěších prvních oken se již pracuje. Polovice musí býti zasazena do příští pouti karlínské, aby o jubileu Methodějském sloužila ku zvýšení slavnosti, ostatní posloupně do konce roku příštího.

Jest-liže Karlín v jednom týdnu tolik obětoval a na dále i obětovati míní, lze pevně důvěřovati, že vlast českomoravská pomůže ozdobiti nejvelebnější svatyni sv. Cyrilla a Methoda osmi obrazy ze životopisu svat. věrozvěstů. Mají-li příštího roku jubilejního dle programu dokonati se první dva z těchto obrazů, jest třeba, aby letos ještě dosti záhy kryt byl náklad, jakého vyžadovati budou.

Pro sba.

1. **Obraz Moravský.** »Příchod sv. Cyrilla a Methoděje na Moravu« vymalovati sluší přirozeně bratřím zbožné Moravy. Kdož tedy miluješ chrám Karlínský a nakloněn jsi kaplanu při něm drahně let sloužícímu s »Cyrillem« a »Methodem,« račiž připraviti si již nyní dárek svůj. Neskromný prosebník přijde si pro něj za měsíc do Brna ku slavnosti Cyrillské. Přijme vděčně, co mu kdo dá na obraz Moravský. Nápis pak pod obrazem i příštím pokolením vypravovati bude zlatou literou: »ZBOŽNÁ - MORAVA - ZBOŽNĚ - VĚNOVALA - SVÝM - SVATÝM - PATRONŮM.«

2. **Obraz Český.** »Pokřtění Bořivoje« patří nám Čechům. »Method« má četných přátel po všech diecésích českých. Kdo jsi čtenářem jeho, račiž

býti i sběratelem v celém okolí na »obraz český« v Karlínském chrámu sv. Cyrilla a Methoděje. Tisíciletý vděk vyžaduje té skromné oběti za naše pokřtění.

3. **Obraz Americký.** Bratři Čechové! Vlast stejná nás zrodila. Nyní oceán nás dělí. Ale víra Cyrillo-Methodějská pevněji železa nás pojí. Na znamení lásky, která i za mořem, i za smrtí potrvá, věnujte k tisíciletému jubileu třetí obraz chrámu Karlínskému!

4. **Obraz řádů řeholních.** Svatý řád Váš pevněji Váš víze s oběma řeholníky, které z Vašich sborů Pán Bůh nám zvolil za věrozvěsty. Přispějte k okrase jejich chrámu nejskvostnějšího také svým obrazem!

5. **Obraz bohoslovců česko-moravských.** Při prvním jubileu Cyrillo-Methodějském před 22 roky tři bohoslovci, kteří tehdy osobně ani se neznali, jeden v Olomouci, druhý v Praze, třetí v Brně učinili sbírku v seminářích, aby se zavděčili svatým věrozvěstům. Jeden z nich sedí na biskupském stolci svat. Methoda, druhý jest slavným básníkem moravským, třetí kaplanuje při chrámě sv. Cyrilla a Methoda. Tehdáž za dobu krátkou sebrali 1000 zl. Na jednom obrazu katedrály Mohučské rozměrů asi stejných, jako příští obraz chrámu Karlínského čte se nápis: »Chrám Páně stoličnému věnovali bohoslovci Mohučští.« Ve všech seminářích českých a moravských jest Váš všech skorem na tisíc. Přispěje-li každý z Váš zlatkou ročně, za dvě léta máte náklad na Svůj obraz Karlínský se zlatým nápisem: »Chrám Páně votivnímu v Karlině věnovali bohoslovci česko-moravští.« Obětovnosti a nadšení dlužno záhy přiučovati se. Čemu z mládí bohoslovec se přiučí, v stáří na to kněz nezapomene.

6. **Obraz řeholních pannen.** Od počátku křesťanství zbožné pohlaví bylo po všechny věky přední okrasou Církve ctností a štědotou. Necht obraz pannen řeholních u sv. Cyrilla a Methoděje hlásá i příštím věkům ctnost a štědotu čistých duší, jež zasnoubily se na věky ženichu nebeskému.

7. **Obraz Polský.** Polska katolická bez obrazu v předním kostele Cyrillo-Methodějském nezůstane. Jest pouze třeba k tomu prostředníka národu polskému nad jiné milého. Vdp. probošt Vyšehradský, Msgr. Václav Štulc, vy-může obraz kostelu, jež spoluzakládal.

8. **Obraz Chorvatský.** J. M. biskup Štrosmajer svou katedrálu počal a dokončil. Zná a miluje chrám Karlínský. Kdykoliv šel přes Prahu, neopominul nikdy sloužit mši svatou u oltáře sv. Cyrilla a Methoda. Se svými Chorvaty doplní jistě cyklus obrazů Cyrillo-Methodských.

Jsme bratři vespolek. Jsme rodinou svat. Cyrilla a Methoděje.

Skládejme se na dar, který vázaného jim podáme.

Method přijímá a uveřejňovati bude příspěvky na cyklus osmi obrazů, aby po věky zůstal památkou důstojnou

na tisíciletou ročníci blahoslavené smrti sv. Methoděje.

Zdař Bůh!

F. J. Lehner.

Náboženské pomníky a památníky na veřejných prostranstvích Pražských a předměstských.

Přednášel ve valné hromadě Akademie křesťanské *Frant. Ekert.* (Pokračování.)

Dále byl v Praze mor roku 1614, z čehož sněm zemský konal se v Budějovicích; potom roku 1639, v samé válce třicetileté, kdy rozšířil se z města židovského po celé Praze tak, že tu pomřelo 18.000 křesťanů a 10.000 židů a mnohé domy zcela zpusťly a úradně zapečetěny jsou.

Nad jiné hrozným byl mor, který rozšířil se na sklonku roku 1679 z Rakous a z Moravy po Čechách, a po celý následující rok 1680 v zemi české řádl, v níž pomřelo na venkově přes 100.000 lidí. V Praze samé zemřelo více než 32.000 lidí. Památkou na tuto morovou ránu jsou Boží muka, stojící podnes u silnice před Volšany. Jest to kamenný sloup s hlavicí, kteráž ozdobena jest řezbami svatého kříže a svatých patronů proti moru Rocha, Šebestiána a Rosalie. Tento památník dal r. 1680 zříditi Staroměstský měšťan a potomní primátor Jiří Jan Reissmann z Riesenberka, majetník Bezovky, na cestě ku Staroměstskému nově založenému morovému hřbitovu. Před několika roky hrozilo tomuto pomníku nebezpečí, že bude zničen, ježto prý překážel někomu, avšak komisse znalců, kteráž tam vyslána byla, ujala se rozhodně památníku tohoto, kterýž posud nad cestou od Bezovky ku Volšanskému hřbitovu stojí. Také na Vyšehradě stojí u silnice před románskou kaplí svatého Martina z té doby morový sloupek, jinak nepatrný, vloni obnovený.

V létě roku 1713 byla Praha znovu navštívena morem. Vypukl dne 23. července v Židovském městě a rozšířil se odtud tou měrou, že průběhem tří měsíců města Pražská napolo vyliďněna byla. Arcibiskup Khünburg nařídil, aby každodenně ráno a k večeru v 8 hodin se zvonilo k modlitbám za odvrácení této metly. Aby nákaza se nešířila v kostelích, zastaveny v nich nedělní a svá-

teční služby Boží a nařízeno, aby se konaly na náměstích. Tehdáž vzdělali si čeští osadníci sv. Jindřišští na Koňském trhu při soše sv. Václava na kašně dřevěnou kapli, v níž svoje pobožnosti konali před obrazem Panny Marie, kdežto osadníci Němečtí podobnou kapli opodál si zřídili, ze kteréž obraz Panny Marie Pomocné podnes v chrámu P. svat. Jindřicha se zachoval. Na tento mor připomíná dosud pěkná socha sv. Josefa na sloupu na kašně před věží Novoměstské radnice, zřízená od magistrátu Novoměstského. Také této soše hrozila před několika lety záhuba, kdy vůbec kašny na náměstích se odstraňovaly, avšak kašna se sochou byly přece zachráněny a dobře obnoveny. Malostranští osadníci scházeli se v tomto moru ku službám Božím na náměstí před kostelem sv. Mikuláše, kde býval oltář stavěn. Když mor neustával, tu usnesla se městská rada Malostranská, zříditi na náměstí sousoší nejsvětější Trojice a sv. patronů. Na den sv. Václava přistoupil po slavných pontifikálních službách Božích na náměstí k oltáři první syndik obce Malostranské a skládal tu hlasitě slavný slib, kterým rada a obec tohoto města se zavázala, k ukojení spravedlnosti Boží a na odvrácení moru sousoší zříditi. Slibu tomu zbožná obec i dostála. Již o svátku Věch svatých byl k pomníku položen základní kámen, ježž uložil místodržitel Maxmilián Krakovský hrabě z Kolovrat. Zároveň odeslala městská rada císaři Karlu VI. výkres sousoší věnujíc mu jej. Nákras k tomu učinil císařský stavitel Alliprandi, práci pak provedli z pískovce a mramoru sochař O. Quitainer a učeň jeho Jan Ferdinand Brokof. Odhalení a požehnání památníku dalo se slavně o svátku nejsvětější Trojice r. 1715. V kostele sv. Václava bylo nejprv české

kázání, jemuž byl přítomen arcibiskup Khünburg, při pontifikální mši sv. přistoupili všickni úředníci a úředníci městské rady ku stolu Páně, a potom konán průvod ku sousoší, kde arcibiskup posvátný úřad vykonal. Z přebytku peněz na sousoší sebraných založena nadace, aby farní duchovenstvo sv. Václavské každoročně v svatvečery nejsv. Trojice a všech těch svatých, jichž sochy na pomníku tom stojí, konalo průvod ku sousoší a zde litanii se modlilo, kterážto pobožnost potom dovnitř kostela samého byla přeložena. Roku 1772 navštívena byla Praha hladem. Po odvrácení jeho dala Malostranská obec toto sousoší obnoviti. Roku 1869 dal tento památník naposled velmi důkladné nákladem 1500 zl. obnoviti sbor dobrodinců. Práce opravené řídil stavitel Jan Kranner a J. Em. p. kardinál arcibiskup požehnal toto dílo dne 17. října 1869. Votivní toto sousoší jest nejbohatší a nejkrásnější památník tohoto druhu v Praze. Na vysokém podstavci vypíná se do výše 33 loktů trojstranný jehlanec se sochami nejsv. Trojice, neposkvrněné Panny Marie, sv. Václava, sv. Vojtěcha, sv. Ludmily, sv. Jana Nep., sv. Prokopa. Pomník jest vykládán rudým a černým mramorem, opatřen letočnými nápisy, má v průčelí oltární stůl a na třech stranách vodojemy, do nichž voda ze lvích tlam teče. Vše jest tu důmyslně provedeno. Trojosobnost Božskou označuje trojstranný jehlanec, trojhranná báse a tři fontány, kteréž označeny jsou nad to nápisy: »Zřídlo života«, »zřídlo spásy«, »zřídlo milosti«.

Za příkladem obce Malostranské usnesla se i městská rada Hradčanská, že zřídí na náměstí Hradčanském, kde v letech moru 1713 a 1714 pod širým nebem služby Boží konány, ku cti Boží, Panny Marie, a sv. patronů sousoší. K tomu účelu sestavil se sbor dobrodinců, nejvíce šlechticů, kteří sbírali milodary. Větší částkou přispěl kníže Adam F. Schwarzenberg. Počátkem roku 1725 bylo již 2000 zl. sebráno. Dne 29. ledna 1725 požádali šlechtici z Vrtby, z Kokořova, Kinský, z Hrádku, Goltz a Vrbna císaře Karla VI. o dovození, aby směli památník ten zříditi. Svolení císařovo došlo dne 7. dubna 1725. Sochy zhotovil mistr Jan Ferdinand Brokof, a sice byl celý pomník již r. 1726 dokončen. Nedávno bylo celé sousoší krásně nákladem dobrodinců obnovoeno a pozlaceno. Památník ten vypíná se uprostřed ladného náměstí Hradčanského. Na vysokém sloupu stojí pozlacená socha Panny Marie a dole jsou sochy sv. Vity, sv. Václava a sv. Vojtěcha, a pod nimi na podstavci sochy sv. Petra i Pavla,

Karla Borrom., Jana Nepom., Floriána i sv. Alžběty. Památníkem morové rány v letech 1713 a 1714 jest též pěkná socha sv. Jana Kř., patrona rytířů Svatomářských, stojící na náměstí Maltézském na Malé straně. Tu dal zříditi r. 1715 administrátor převorství u Matky Boží konec mostu a obnovitel konventu Johannitů František Tauffer z Rovína a zhotovil ji sochař Jan Brokof. Byla posléze r. 1864 dobře obnovoena. Vůbec sluší vytknouti, že právě po moru r. 1713 a 1714 stalo se v Praze zbožným zvykem, zřizovati na veřejných prostranstvích posvátné sochy, tak že tyto památníky většinou z této doby pocházejí.

III. Těchto pomníků víry a nábožnosti jednotlivců i celých sborů máme v Praze posud mnoho. Nejstarší a spolu nejpatrnější z nich jest bronzová socha sv. Jana Nepom. na mostě Karlově, kteráž stala se pravzorem, dle něhož po celém katolickém světě tomuto světcovi byly sochy zřizovány. Dárce jejím byl svob. pán Matěj Wunšvic, pán na Ronšperce a Bezvěrově. Roku 1682 dal od sochaře Jana Brokofa v Ronšperce zhotoviti ze dřeva sochu sv. Jana Nep., která dodnes zachovala se na hl. oltáři kostela sv. Jana Nepom. na Skalce v Praze, a dle tohoto vzoru dal uliti v Norimberku od Jeronýma Herolda jinou sochu, kterou postavil na Karlův most. Jest jistě málo posvátných soch na světě, které by požívaly takové něžné úcty jako tato socha, čehož svědky býváme každoročně o slavnosti sv. Janské. O ostatních sochách sv. Janských v Praze zmíním se jen stručně. Při chrámu sv. Vítském, vně kaple sv. Janské, nalézá se socha téhož světce, zhotovená r. 1763 nákladem sv. Vítského sakristy Václava Křečinského od Ignáce Platzera. Na úpatí schodů pod starožitným palácem Švarcenberským na Hradčanech stojí socha sv. Jana Nepom. zhotovená r. 1709 od sochaře Fr. Santiniho. Uprostřed náměstí na Pohořelci stojí mezi dvěma anděly socha sv. Jana Nep., přenesená na toto místo z náměstí Hradčanského, kde stávala. Sochy sv. Jana jsou dále na Mariánských hradbách, na ostrově Štřeleckém, u kostela křižovníků z r. 1758, před kostelem kapucinským u sv. Josefa z r. 1730, před chrámem sv. Jindřicha z r. 1709, u chrámu nejsv. Trojice bývalých Trinitářů, socha z počátku minulého století se vkusnou kaplicí z r. 1863; před chrámem sv. Uršuly socha z r. 1747, u kostela sv. Vojtěcha, u chrámu Matky Boží Sněžné, na Karlově náměstí u domu »U Šálků«, kde jest i vkusná kaplice, a na Vyšehradě ve hradbě k západní straně. Na náměstí sv. Janském, blíže

Milosrdných bratří stála socha sv. Jana Nep., kterou byl zřídil probošt bývalého sousedního kláštera Cyriaků Jan Mändl ze Steinfelsu počátkem minulého věku. Před několika roky byla socha ta při stavění dřevěné kaplice ku slavnosti sv. Janské porouchána, odstraněna, a nahrazena jinou sochou téhož světce, která do té doby stála při zrušeném

chrámu sv. Mikuláše, někdy Benediktinů na Starém městě.

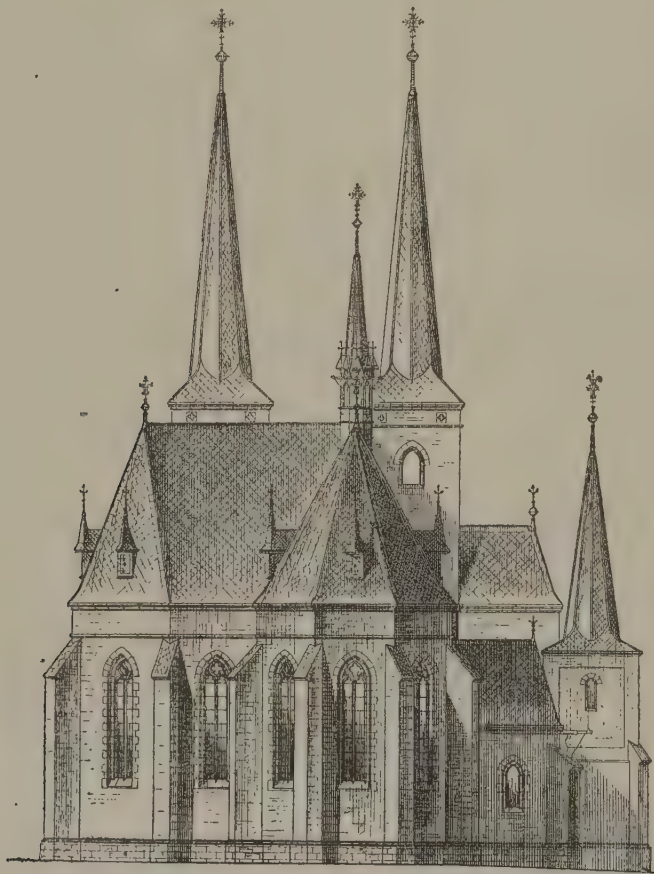
Ostatní posvátné sochy na veřejných prostranstvích Pražských jsou: Nad novými schody zámeckými krásná socha sv. Filipa Nérejského z r. 1715 od Jana Brokofa, věnovaná od Františka hrab. Voračického na Paběnicích, obnovená r. 1782. (Dokončení.)

Kostel sv. Petra na Poříčí v Praze.

(Dokončení)

Zevnějšek chrámový co do celku jakož i do slohového provedení před nynější opra-

vou mohl se nazvati velmi skromným; střecha byla nízká, prejzová, vazba nad jižní lodí

Obr. 3. — Kreslil architekt Josef Mocker.

tak nedostatečně vyvinuta, že voda dešťová v úžlabinách se shromáždující půdou odváděti se musela. Hlavní římsa pouze z cihel vykládaná a omýtkou opatřená vyčnívala značně a byla rázu copového. Dolní části podporných pilířů byly na 16 cm. tloušťky

zazděny, jsouce uvnitř pouze zemí naplněny a cihlami přikryty.

Následkem chatrnosti celé budovy rozhodla se městská rada kral. hlavního města Prahy co patron kostela v roku 1875 na obnovení chrámu tohoto; byv k tomu vyzván,

podal jsem návrh a rozpočet na obnovení kostela v obnosu 31.326 zl. 36. kr. a dostalo se oboum schválení c. k. místodržitelství.

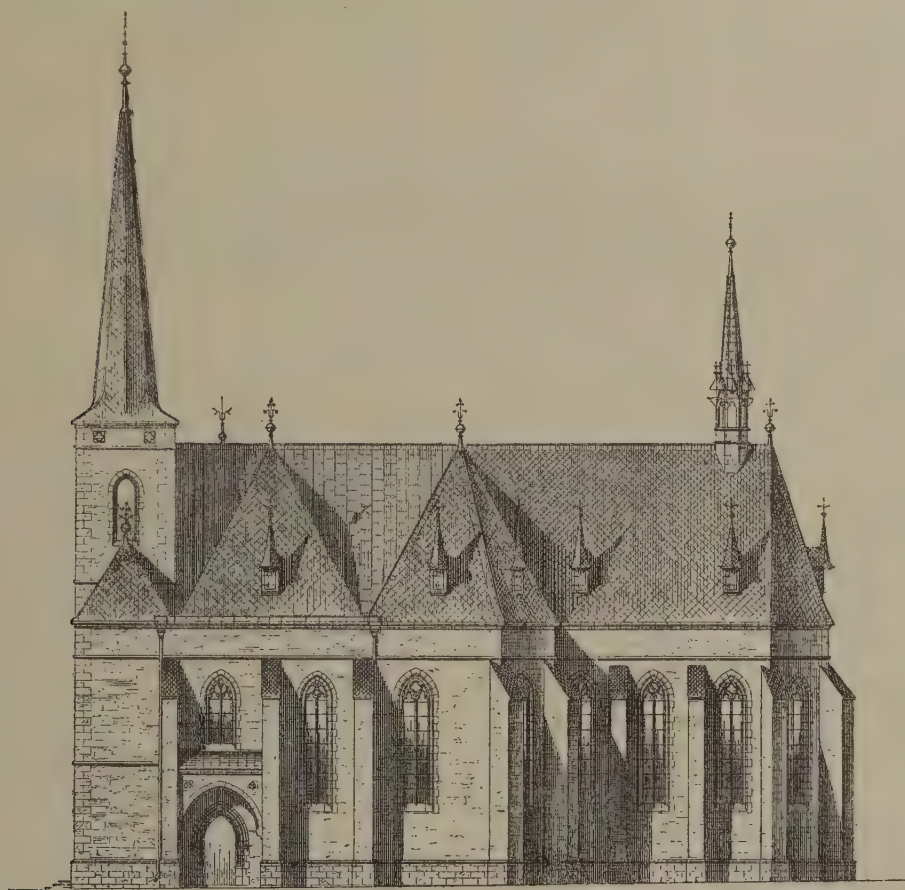
Obnovení vztahovalo se na podchycení veškerých hlavních zdí, vyměnění zvětralých schodcových kvádrů, vybourání a znovu vyzdění pěti podporných pilířů na severní a jednoho na jižní straně, odstranění hlavního portálu copového jakož i štítu na straně čelní, snesení hlavní římsy, zvýšení jižní lodi o 1 1/2 m. na stejnou výši s hlavní lodí, od-

stranění chatrné vazby a nahrazení zcela novou vazbou na kostele a severních věžích.

Při novém zařízení vzat byl u střechy ohled na přiměřené ukončení jižní lodi vedlejší a při nepoměrně velké šířce střechy byla tato dvěma valbama přerušena.

Poblíže okraje střechy umístěno jest několik vykřů a nad absidou postavena vížka. Střecha chrámová u obou věží pokryta jest břidlicí.

Nový hlavní portál proveden jest nyní

Obr. 4. — Kreslil architekt Josef Mocker.

v slohu gotickém, dosti bohatě článkovaný, v náběžku pak vodorovným nade dveřím přerušen, na němžto nachází se od sochaře Ludvíka Šimka v pískovci provedený reliéf představující »Krista odevzdávajícího klíče Petrovi.«

Provedení chrámové uvnitř však nazvati se musí ohledem na malý náklad, jaký byl po ruce, skromným.

Dle nalezených zbytků semotam na jižním pasu obloukovém, pak poblíže kůru

zdá se, že původní basilika tato bývala uvnitř bohatě ozdobena.

Pás obloukový býval hnědo-fialovým, žlutě-bělavým a světl zeleným pruhem obrouben, na patkách jakož i závěrci oblouku nacházel se vždy kříž v těch samých barvách, v plochách takto povstalých postavy stojící v modrém poli.

Zbytky tyto byly však příliš poškozeny, že nemožno bylo pomýšleti na obnovení a to tím méně, poněvadž by takovéto pro-

vedení značného nákladu bylo vyžadovalo. Mimo to sotva by se způsob provedení takového byl shodoval s úplnou změnou slohovou, jaké kostel podroben byl.

Muselo se tedy sáhnouti k jednoduššímu způsobu vyzdobení a základ k tomu vzat byl dle konstruktivního provedení zdíva.

Stěny provedeny byly na způsob vrstev zdíva cihelného a kvádrového, oblouky pasů, oken a jich ostění jako zdívo kvádrové.

Klenby byly bíle natřeny, podél žeber klenutí souměrné barvy kamenné však taženy byly obruby barevné. Podobně byly záklenky jakož i křížování žeber klenutí provedeny v barvách.

Sklo v oknech sestává z jednoduchých vzorků skel katedrálních s obrubami, v kružbách okenních však jest bohatě ozdobeno; práci sklenářskou vyvedla firma Neuhauser v Innosti a jest to první podobná práce sklenářská, jaká v Praze téhož druhu v kostele provedena se nachází.

Z dřívějších jedenácti oltářů, vesměs v slohu renaissančním, bylo k vůli nabytí místa jen deset znova ozdobeno a postaveno, taktéž i kazatelna, varhany a p. v.

Nově zřízeno bylo několik lavic chrámových, dvě zpovědnice, ovšem v slohu gotickém.

Výroční zpráva jednoty pro dostavění hlavního chrámu svatého Víta na hradě Pražském za správní rok (od 1. ledna do 31. prosince) 1883.

(Dokončení.)

Jako vysoký sněm a král. hlavní město Praha dala i četná okresní zastupitelstva království a zastupitelstva městských obcí, na která se ředitelstvo s prosbou obrátilo, aby k jednotě přistoupila neb její snahy příspěvky podporovala, účast na jevo, kterou obyvatelstvo celého království v příčině dostavění chrámu sv. Víta chová.

Ředitelství nemůže jinak než meze zprávy letošního roku překročiti a radostnou skutečnost konstatovati, že až do dnešního dne jednoty z 208 okresních zastupitelstev Čech 55 jich mezi svými členy čítá, která buď obnos 200 zl. jednou pro vždy složila aneb ročně příspěvek 10 zl. odvedla.

Zastupitelstvo okresu Mladoboleslavského postavilo se však v čelo »podpůrců jednoty« věnovavši ji velikomyslně obnos 2000 zl.

Mimo to obdržela jednoty od 11 okresních zastupitelstev příspěvky na jeden rok po 10 zl., od zastupitelstev Karlínského, Roudnického a Turnovského po 50 zl. Taktéž přistoupilo více měst za členy aneb zaslalo příspěvky na jeden rok. Opět jest to město Mladá Boleslav, které mezi městy nejvyšší příspěvek odvádí, jež zvýšilo dosavadní příspěvek z 5 zl. na 100 zl. Rovně činnou účast na velkolepém díle dali na jevo jednotliví příznivci ze všech kruhů společnosti četnými dary a odkazy.

Jako všude, kde se jedná o podporu šlechtetných a dobrých účelů, tak i jednoty pro dostavění chrámu sv. Víta v Praze k svým největším příznivcům čítá. Nejvyšší dům císařský, neb mimo roční subvenci od Jeho Veličenství našeho nejmilostivějšího císaře a nejvyšší rodiny poskytované věnovala také předešlý rok Její Veličenství císařovna Marie Anna jednotě blahosklonně obnos 1500 zl. a Její císařská Výsost korunní princezna Stefanie 300 zl.

Mimo to dostalo se jednotě značných darů od slavné české spořitelny 500 zl., od paní Johanny Morawetzové 200 zl., od Jeho Jasnosti Františka knížete z Lichtensteinu 200 zl., od spolku »Rozkoš« na Smíchově jako výnos koncertu 102 zl. 7 kr., od p. Viléma Friedricha, faráře v Chržíně 100 zl., od alumnů kníž. arcib. semináře, p. drem Františkem Kráslem 127 zl. 25 kr., od vysvěcených alumnů téhož semináře 100 zl., od pí. Marie hraběnky Chamarée 100 zl., od pí. hraběnky Františky Czerninové ve Vidni 80 zl., od Její Jasnosti Vilémíny kněžny Schwarzenbergové, panem Jiřím Hinzem 80 zl., od pánů úředníků c. k. soukromých statků v Čechách 80 zl., od pí. bar. Berlepschové od p. Eugena hraběte Černína, Jeho Jasnosti Aloisa knížete Lichtensteina, od první občanské záložny v Praze, od slečny Škampové panem Otou Pinkasem po 50 zl., a m. j.

Na odkazech připadlo jednotě: od p. Josefa Ruběše, kupce v Bubenči, dne 19. srpna 1880 zemřelého, značný obnos 7495 zl. v cenných papírech a pohledávkách jiných, z kterého obnosu však první Leopoldině Monelli doživotní užívání přísluší; po paní Marii Günnerové roz. Purmannové 500 zl., po paní Ludovici Zikischové 500 zl. v c. k. rak. důchodkových dlužních úpisech, po P. Josefu Loužeckém, kanovníku u Všech Svatých 296 zl. 27 kr., po p. Josefu Průvotovi na Smíchově a p. Václavu Bayerovi, c. k. přednostovi okresním po 100 zl., po p. Dru Th. Augustinu Svobodovi, děkanu v Počátkách, a p. Janu Láskovi, kaplanu ve Volšanech po 50 zl.

Tak naplňuje se přání od našeho milovaného vrchního pastýře v jeho pastýřském listu ze dne 16. září 1860, kterým věřící k přistupování k naší jednotě vyzýval, vyslovené: »aby volání a prosba jeho vyslyšena byla ode všech věrných synů Čech, ať

již v otčině, ať již v cizině žijí! Aby slova jeho srdci všech katolických bratří a šlechetných dobrodinců se dotkla, kteří staré město na Vltavě a jeho starý důstojný chrám jako věrní synové vlasti své a víry své milují!»

Devadesát mužů šlo za voláním svého vrchního pastýře k 1. ustavující se valné hromadě jednoty, před 25 lety dne 22. května 1859 konané, nadšeným cílem, jež před očima měli; neúprosnou přisností smrti zřídly jejich řady — jen 23 z nich dli posud mezi námi — mnozí z těch, kteří jich následovali, nás také již opustili a přece čítala jednota naše koncem předešlého roku 612 skutečných, pak 224 a 1240 přispívajících členů. Takový jest úspěch onoho provolání, jež další trvání a dokončení starobylého a ctihodného chrámu sv. Víta zabezpečilo.

Velice želeť jest, že nám není přáno spatřiti v našem středu všechny muže, jež následkem jich podpisu na prvním provolání ze dne 13. září 1857 k utvoření naší jednoty jejími zakladateli nazvati sluší. Kanovník Václav Pešina nedožil se ani první ustavující valné hromady, nezapomenutelný první předseda jednoty, František hrabě z Thun-Hohensteinů, velmistr Jakub Beer a Dr. Karel Walther ode dávna již odpočívají v Pánu. — avšak ještě nám zbývá útěcha, že uám lze jednomu z oněch šlechetných mužů, našemu velectěnému mistopředsedovi, panu dru Karlu z Helmingerů, děkovati za jeho nepetržitou působnost ve prospěch naší jednoty po celý čas jejího 25letého trvání.

Avšak i na činnosti všech, kdož uposlechli hlasu svého velepastýře, spočívalo Boží požehnání. Též i mnohý oněch zmužilých mužů, kteří před 25 lety první ustavující hromady se účastnili, dožil se aspoň opravy staré části velechrámu, ač nikoliv jeho dostavění.

Dnešního dne však nelze ani o dostavění více pochybovati, neboť dosavadní výsledek budí všeobecné účastnění v tomto vznčeném díle a zabezpečuje jeho dokončení. Boží požehnání jest totéž, že spatřuje jednota svého prvního protektora, jenž byl první řady členů tak srdečnými slovy svolal, ještě dnes s nezloumnou silou k tak vznešenému cíli působiti.

Veleradostný pocit prochvíval srdce všech členů jednoty v měsíci srpnu lonského roku, kdy veškerí věřící z celé země, všechny katolické jednoty o závod se přičinili, by svému velectěnému arcipastýři svoje přání a dary přednesli, a též jednota k dostavění velechrámu sv. Víta v Praze na svědectví o pokročilosti stavby požádala Jeho Eminenci nejdůst. p. kardinála a arcibiskupa Bedřicha knížete ze Schwarzenbergů, by první vkročení ráčil bohatě ozdobeným hlavním portálem o slavnosti svého 50letého jubilea kněžského. A slavnost ta byla taktéž příčinou, že hojných dárek jednotě bylo uštěřeno.

Především věnoval nejdůstojnější pan kardinál a kníže arcibiskup z té příčiny k dostavění velechrámu 3000 zl., dále věnovala vždy věrná metropolitní ka-

pítola u sv. Víta spolu s duchovenstvem pražské arcidiecése 10912 zl. a 400 zl. v cenných papírech k polychromování arcibiskupské kaple ve velechrámu; k témuž účelu věnoval nejdůst. pan biskup Královéhradecký dr. Josef Hais s duchovenstvem své diecése 2000 zl., nejdůst. pan biskup Litoměřický dr. Em. Schöbl a duchovenstvo jeho diecése 1000 zl., konečně král, věnné město Králové Hradec 600 zl.

Mimo to věnoval u příležitosti té pan probošt Václav Štulc 200 zl. a starobylá kolí. kapitola Vyšehradská 400 zl. a spolek sv. Václava co výnos sbírky pořádané časopisem »Čech« značnou částku 2275 zl. 96 kr. ve prospěch Jednoty sv.-Vitské.

Díky těmto spanilomyslným dárkům bylo lze jednotě vzdor čilému pokračování ve stavbě uzavřiti účty koncem r. 1883 stavem jmění 10.228 zl. 91 kr. na hotovosti a 39.150 zl. v cenných papírech, za kterýžto příznivý výsledek děkovati sluší též neunavnému přičinění pánů jednatelů, z nichžto se zvláště vyznamenali sbírkami členských příspěvkův a o slavnosti sv. Jana Nep. a sv. Václava p. t. páni jednatelé: Alois Czermak, prof. J. Dorovin, theol. dr. Fr. Krásl, Ludv. Peduzzi a Jan Voves odboru Staroměstského; Ant. Amler, JUC. Fr. Hais, Jan Neumann, Jiří Hinz, kan. Ant. Hora, P. Justin Koblasa, Jul. Kunz, Karel Látka, O. Mensi, Alfred Mörk z Mörkensteinu, Filip Podzimek, Alois Post, František Prokop, Jan Stüdl, Josef hrabě Schönborn, Bianka hraběnka z Thun-Hohensteinů, Karolína hraběnka z Thun-Hohensteinů, Ant. Tichovský a Josef Zvěřina odboru Malostranského; dále pánové Václav Brabec, Alfons Maria Baerenreither, Fr. Hauser, kan. Jan Havlí, Jakub Novák, Tom. Pacholik, Oto Pinkas, Prokop šlechtic z Ratzenbecků, dr. Theodor Richter, Viktor šlechtic Riedl a J. Šír obou Novoměstských odborů; konečně Marie hrab. z Boos-Waldeků, Vil baronka Gudenau, Ferd. princ Lobkovic a Anna hraběnka z Valdsteinů, kteří k žádnému z jmenovaných odborů nepřínaležejí.

Mimo Prahu věnovali se namahavému tom úřadu zvláště: paní hrab. Frant. z Černínů roz. princezna ze Schönburgů ve Vidni, svob. pán Vlad. Pražák, c. k. soudní adjunkt, pan Křištof Karnoll, lékárník v Ml. Boleslavi, pan Jan Plevka, arciděkan v Plzni a pan Alfred svob. pán Scharffenstein-Pfeill a m. j.

Konečně budiž zde vzpomenuo ještě oněch členů, které jednota lonského roku úmrtím ztratila; jsou to: světitel biskup dr. Karel Průcha, jehož úmrtím oželeť jest nám mimo to velkomyslně slíbené podpory na polychromování chorů ve velechrámu, Jan Valerian Jirsík, biskup budějovický, hrab. Anna Chamarée, Eliška baronka Dobřenský, Josef Hyneis, baron Kristian Kotz z Dobře, P. J. Láska, princezna Berta z Lobkoviců, Josef Pruvot, stavební ředitel, Karel Schnabel, podnikatel staveb, dr. theol. Jan Stárek a hraběnka Zdeňka Waldsteinová; z přispívajících členů hraběnka Bedřiška Daunová, Josef Daubek, prof. kan. Laužecký, Gabriela hrab. Sporková, Mauric Tietz a Marie hrab. Wallisová.

Z akademie křesťanské.

Odbor umělecký. — Zpráva za měsíc červen.

I. Vyřizené záležitosti.

Práce kovové. Kalichy: pro dp. L. Schmidta, sekretáře na Strahově a pro dp. Jana Špinu, faráře v Brušperku na Moravě. — Pozlacení kalichů: pro dp. Alfr. Vaňátko, faráře v Ratkově, pro dp. J. Mlčocha, kop. v Šildperku, pro dp. Fr. Hejtmánka, faráře v Korouhvi u Poličky a pro dp. Ant. Svobodu, faráře ve Skorotich. — Patenka k nemocným: vp. Jos. Prskavec, kaplan ve Slavkově v Čechách. — Dvě nádoby na sv. oleje: pro vdp. Frant. Miesnera, děkana ve Stříbře. — Kropenka: pro dp. Fr. Kuželu, koop. v Litenčích. — Svicny na oltář: 20 kusů pro dp. K. Rudišra, faráře v Konojedech a 2 kusy pro kapli v českém pathol. ústavu v Praze. — Konvičky mešní: pro dp. Pavla Vondráčka, koop. na svat. Kopečku u Olomouce, pro dp. Jos. Hornofa, faráře v Měcholupech a pro dp. A. Podhorského, faráře v Pořejově. — Konvička s miskou ku křtu: pro dp. Jana Vaňka v Bohdalově na Moravě. — Missaly: pro dp. Augustina Plačka, kaplana v Kroměříži, pro blah. pí Zinkovou v Roudnici a pro dp. Kolumbana Racka, kvardiana v Jindř. Hradci. — Pěkný kříž na způsob ebenového dřeva: ctih. theologové svému vice-rektorovi vdp. J. Bernátovi k jeho 25-letému kněžsk. jubileu v Litoměřicích. — Kříž k průvodům: pro vp. Aug. Plačka, kaplana v Kroměříži.

Rozličné. Křížová cesta: pro dp. K. Rudišra, faráře v Konojedech. — Pultiky pod mešní knihu: pro blahor. pí Zinkovou v Roudnici a pro vdp. P. Pittnera, b. vikáře v Libeznicích. — Kanonické tabulky: pro dp. Pavla Vondráčka, koop. na svat. Kopečku u Olomouce a pro dp. K. Rudišra, faráře v Konojedech. — Harmonické zvonky: pro dp. Jos. Urbana, faráře v Hlavně-Kostelním, pro dp. Jos. Hornofa, faráře v Měcholupech a pro vdp. Karla Watzinu, děkana v Boru.

Paramenty. Kasule: černá, pro vp. Aug. Plačka, kaplana v Kroměříži; bílá, bohatě vyšíta: pro sl. městskou radu v Kutné Hoře; bílá: pro bl. p. Jos. Flégla, starostu v Třebihošti. — Pluvialy: bílý, pro vysrod. pí baronku z Eisensteinů v Přeci; bílý a černý: pro důstojný františkánský klášter v Zásnukách; bílý: pro nejduš. p. prelata Sigm. Starého na Strahově; černý: pro vdp. Fr. Černo-houze v Dobrovici. — Velum: pro duš. frantlškánský klášter v Zásnukách. — Plášťák na ciborium: pro dp. K. Rudišra, faráře v Konojedech, pro dp. Mat. Hagerla, faráře v Kostelci na Mor. a pro ctih. školské sestry v Praze. — Štola: pro dp. Jos. Kašpara, faráře v Telecím u Poličky. — Bursy k nemocným: pro vp. Josefa Prskavce, kaplana v Slavkově v Čechách a pro dp. Ant. Podhorského,

faráře v Pořejově. — Korouhve: pro blah. pana Fr. Zdráhala, statkáře ve Zlobicích u Kroměříže a pro vysokorodou pí baronku Henneberg-Spieglovou. — Antipendia: pro bl. pí Zinkovou v Roudnici a pro blah. p. Frant. Kouble, ředitele továrny v Dol. Roketnici. — Komže pro ministranty: pro J. Jasnost princeznu Vilému Lobkowiczovu, pro dp. K. Rudišra, faráře v Konojedech a pro vdp. Frant. Miesnera, děkana ve Stříbře. — Polštáře: pro bl. pí Pirnerovou v Březnici a pro nejmenovanou dobroditelkyni.

Rozličné. Pentle zlatem vyšíte: pro bl. pí Annu Koudelovou, manželku advokátovou v Prostějově a pro blah. pí Vilému Vopiškovou na Pankraci. — Koberec na stupně oltářní: pro vp. Fr. Hůlku, kaplana v Netolicích.

Prádlo kostelní. Alba: pro neznámou dobroditelkyni a pro nejd. kapitolu na Vyšehradě. — Korporale, humerale, ručníky a purifikatory: pro dp. R. Háka, faráře v Jedonicích a dp. Karla Rudišra, faráře v Konojedech. — Rochety s širokými nitěnými krajkami: pro ctih. p. Václ. Stejskala, bohoslovce v Praze a pro vdp. J. Pekárka, děkana v Blatné. — Alba: pro blahor. p. Jos. Flégla, starostu v Třebihošti.

II. Nová objednání.

Práce kovové. Monstranci stříbrnou: vysokorod. pí baronka Sternbachová v Třebi na Moravě. — Kalich gotický: dp. Lohel Schmidt, sekretář na Strahově. — Ciborium: dp. Václav Schumann, farář v Třebušíně. — Pozlacení: kalicha, duš. farní úřad v Biskupicích; dvou kalichů, cibora a patenky k nemocným: dp. Jan Nedoma, farář v Osově Bytišce na Moravě; relikviáře: dp. Václ. Laurer, farář v Úherci. — Patenku k nemocným: vdp. Fr. Černo-hous, děkan v Dobrovici. — Nádobu na svat. vodu z mramoru: dp. L. Kaschka, farář v Tuškově.

Rozličné. Sochu sv. Jana Nep.: vdp. Jos. Kuchyňka, děkan v Rakovníku. — Dva cheruby: dp. Ludv. Moser, farář v Radostíně.

Paramenty. Celý červený ornát (kasuli, dalmatiky a pluvial): dp. Frant. Fučík, farář v Měrovicích. — Kasule: bílou, dp. Fr. Zmeškal, kaplan u svat. Michala v Olomúci; červenou a bílou: dp. Fr. Eška, farář v Plané. — Pluvial černý: dp. Jan Kadláček, farář v Moravičanech. — Korouhve: dp. Innoc. Střelec, farář ve Strání u Uher. Brodu a vys. dp. Dr. Ed. Tersch, kanovník na Hradčanech. — Nebesa: dp. Karel Geringer, farář ve Frauenthalu.

 Veškeré dřívější ročníky „Methoda“ má na skladě redakce „Methoda“ v Karlíně č. 234.

„Methoda“ vychází vždy 30. každého měsíce. Předplatné, jež činí poštovní zásylkou na celý rok 2 zl., na půl leta 1 zl., přijímá pouze na jednu z těchto dvou dob administrace v Karlíně, číslo 234. Jen frankované listy se přijímají. Rukopisy redakci zaslané nevracejí se. Dopisy, týkající se redakce, buďtež zasílány F. J. Lehnerovi franco, v Karlíně, č. 234. Reklamace zasílány buďtež do expedice: Akademie křesťanská v Praze, Řetězová ulice číslo 223.

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo 8.

V Praze, dne 30. srpna 1884.

Ročník X.

OBSAH: Zodpovídané „otázky archaeologické“: Z bývalého dekanátu Božeňského. - Filiální chrám Páně sv. Jiří v Aldašíně. - Filiální chrám Páně svat. Prokopa v Šestlicích. - Zprávy o bývalých plebáních a jejich osadách. Bývalá hradní kapie v Ronově na Čáslavsku. Modřany. — Náboženské pomníky a památníky na veřejných prostranstvích Pražských a předměstských.

Zodpovídané „otázky archaeologické.“

144.

Z bývalého dekanátu Božeňského.

Píše Jan Václav Truhlář, kaplan v Netolicích. (Dokončení.)

B u b o v i c e.

Kostel Bubovický, uprostřed hřbitova stojící, vystaven v slohu gotickém a jest třicet dva kroky dlouhý, v loďi patnácte, v presbytáři devět kroků široký. Presbyterium, žebrovitě jsouc sklenuto, osvětleno jest čtyřmi dlouhými gotickými okny, z nichž dvě za hlavním oltářem poněkud širší jsou než okno jižní a severní v podélních stěnách presbyteria. Loď sama, na výšku chrámovou trochu široká, jest stropem rákosovým pokryta. Do ní padá světlo dvěma rovněž goticky provedenými okny, jedním od severu, druhým od jihu, od západu pak oknem kulatým, nad hlavním vchodem v štítu kostelním se nacházejícím.

Do chrámu vede od západu hlavní, skrze sakristii, se strany severní k presbytáři přistavěnou, druhý vchod co vedlejší. Třetí vchod býval pod věží, která od jihu k presbytáři přiléhá, ten pak před léty za duchovního správce zdejšího B. Christlbauera uzavřen a Boží hrob sem přenesen. Tudy vcházeli osadníci východní, dokud v Březnici fary nestávalo.

Uvnitř stojí čtyry oltáře, vše řezby. Z těch hlavní zasvěcen jsa sv. Václavu, jenž mile vítá přichozího svými třemi v nadživotní velikosti provedenými sochami, sv. dědice knížete a dvou andělův, poněkud doleji mu po boku stojících. Svátý ten otec země stojí tu pod baldachýnem uměle ze dřeva řezaným, nad hlavou jeho shlíží naň i dolů Matka Boží Staroboleslavská v plné záři, on sám důvěrně k nebesům pohlížeje a levici k nim zvedaje, modlí se za svou, za ten svůj lid český, za svou osadu. Hlavu jeho kryje knížecí čapka, v pravici drží svinutou listinu, u pravé pak nohy sedí lev korunovaný, jenž v drápech drží žezlo panovnické. K světcům obráceni jsou uvedeni dva andělé, z nichž pravý drží přes pravé rámě svinutý prapor, levý pak v rukou štít s orlicí pozvedá.

V presbytáři též umístěn u vchodu pod věž křestní oltář sv. Kříže. Na oltářním stole stojí obyčejný tabernákl, nad tím vznáší se starobylý Spasitel na kříži, po obou stranách svých máje Matku a věrného Jana. Vše je v ži-

votní velikosti. Kříž i sochy, na rozkaz biskupa Ondřeje Lindauera odtud za velký oltář přenesené, byly roku 1882 přičiněním horlivého faráře zdejšího Fr. Bureše z opuštěnosti své vynešeny, obnoveny a k radosti osadníků i k zvýšení chrámové starobylosti na původní místo své dány.

Ostatní dva oltáře, jeden sv. Anny, druhý sv. Jana Nep., jsou v lodi kostelní.

Domníváme se dle kamenné mensy oltářů hlavního a oněch pobočných dvou v lodi, jakož i dle relikví uvnitř ve skřípkách uzařených, že jsou to ony tři oltáře, které r. 1626 světící biskup Pražský Šimon Brosio z Horštejna posvětil a že v témže čase ony také v nynější podobu uvedeny byly. Až po dnes nachází se v presbytáři nad vchodem ze sakristie onen památný nápis, jenž nás o tom následujícím svým obsahem obznamuje:

„**ADAUCTUS BARO DE UGEZD**
RESTAURAVIT UXORVAE NATA
EST A TALLEMBERG DOTAVIT.
SIMON BROSIÓ AB HORSTEIN
EPISCOPUS SUFFRAGANEUS
PRAGENSIS HANCCE AC TRES
ARAS CONSECRAVIT.
ILLUSTRÍSSIMUS BARO AB
UGEZD IOANNES IOSEPH AERE
PROPRIO REPARARI CVRAVIT.
S: WENCESLAI HONORI ERECTA
AUGUSTA PATRONA THERESIA
REPARARI MANDAVIT.“

U dveří ze sakristie stojí kazatelna, výjevy ze života sv. Jana Nep., jehož socha nad baldachýnem jejím se vznáší, jsouc okrášlena. Dole pod řečništěm čteme:

„Die 20. julii. Anno 1752.“

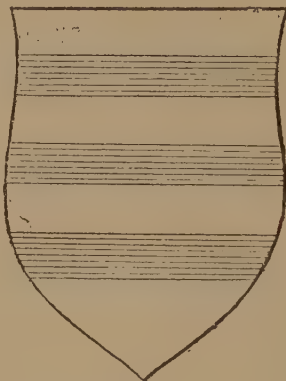
Snad v tom čase byla zřízena, spíše však obnovena.

Kostel honosí se pěti pro své stáří vzácnými náhrobníky, které přičiněním výše uvedeného horlivého faráře Fr. Bureše r. 1883 do zdi byly zasazeny.

První z nich po epistolní straně velkého oltáře jest 6' dlouhý a 3' 7" široký. Umístěn nedopatřením obráceně

dolů a patří panu Zdeňkovi ze Svojšína. Nápis jeho v starogotických písmenách kolem hran provedený jest tento:

„leta bozite m^occcc^o — lxxxvii^o umrzel
 urozeni pan zdenek zj — woiššina w pateř
 — přezed gmt na bartolomiegem.“

V prostředku jest znak trojříčí, znak to Svojšínsů.

Druhý náhrobník ze žlutavého kamene zazděn jest po straně evangelia, byl před vyzdvihnutím 5' 10" dlouhý a

2' 10" široký, zasazením však se poněkud odlomil. Patří Janu Dobřenskému z Dobřenic a zněl celý takto:

„letha paně tisícizho pietiste . . —
 Cztyřzideateho druhe^o w autery pđ S.“

Matiegem umrzel gest — urozeny a Sta .
 . . ny Rytirz pan Gau — Dobrzensky
 z Dobrzenic oc. — Gzeskeho .
 pl . . urzad ge.^o."

V prostředku jest pěkně provedený znak Dobřenských: stojící čáp pod přílbou.

Hned vedle tohoto zazděn jest náhrobník třetí, valně setřený, tak že mezi jiným čteme toto:

. . . . z unšowicz a tuto gest pocho . . .

Nejstarší náhrobník zasazen při oltáři sv. Jana Nep. Patří Janu Zmrzlíkovi ze Svojsína, jest 5' dlouhý a 2' 4" široký. Nápis proveden též kolem hran a zní:

"Anno - om - m^occcc — lxxx - iii - Dbit -
 Generosus - dnš — dnš - joan - —
 zmrzlik - d' Svoysin' die - una -"

V prostředku jest pod korunovanou přílbou znak Svojsínů a pod tím tento nápis:

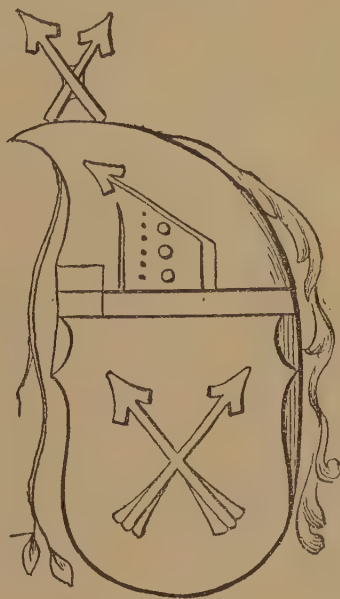
- w -
 S - Sion -

Snad jest tento pan Jan Zmrzlik ze Svojsína jedním ze tří synů Jana Zmrzlika, který se svými bratřími pod jménem »Zmrzlikones« v době husitské co znamenitý bojovník proslul a asi r. 1440 zemřel.

Poslední náhrobník u oltáře svat. Anny, 5' 9" dlouhý a 3' široký, patří Monice z Pořešína, a má kolem hran následující nápis:

"Peta tisíczy . o — pietisteho : xviii : tuto :
 — lezy : urozena : — pun : monika :
 z ponrzhšina :"

V prostředku znak pánů z Pořešína, příbuzných s pány ze Strakonice, dva šípy křížem přeložené. Pod štítem po-

kračování nápisu ve dvou řádkách nemožno více rozluštit.

Pod presbytářem nachází se dosti prostranná hrobka, z venku obyčejným pískovcem pokrytá. Hrobka tato naposled otevřena 8. září 1861 a nalezeny v ní čtyři mrtvoly v rakvích, na dřevěných trámciích spočívajících. První rakev, muži velkému příslušící, byla již skoro sesypána, druhá patřila dítěti as čtyřletému, též valně spráchnivělému, ale ještě na hlavě věneček a na tělíčku mnoho hedvábných obrázků majícímu, z nichž čtyři ještě dobře zachovány byly. Vedle dítěte v levo, když by se stálo obličejem k hlavnímu oltáři, byla mrtvola paní, na jejíchž prsou spočívala olověná tabulka s následujícím nápisem:

† † †

»VSNVLA W PÁNV LETHA 1733
 DNE 29. SEPTEMBR : VROZENA
 PANÝ MARGARETHA BIESCHI-
 NOWA Z BIESCHIN ROZENA
 WARLAICHOWA Z BVBNA PANÝ
 NA WOINICICH WIEKV SWEHO

73. GENZ CEKA RADOSTNE
Z MRTVÝCH WSTÁNY ČEHOZ GĬ
BVCH RACZ MIŁOSTIWIŁE PO-
PRZITI. AMEN.«

Mimo tuto tabulku, zde opět po-
nechanou, našel se na mrtvole této
paní ještě dřevěný křížek s mosazným
tělem Spasitelovým. Hned vedle v levo
umístěna byla rakev nějakého duchov-
ního v soukeném taláru s červeným
mučetem a zelenou štolou hedvábnou,
dobře znatelnou a křížem přeloženou.
Tělo bylo ostatně setlelé. Konečně tu
byla ještě jedna velká a spuchřelá ra-
kev s něco zbytky. Z těch bylo ještě
dobře rozeznati silné podešvy od bot,
a snad byla to taktéž mrtvola nějakého
kněze, ježto tento i výše připomenutý
hlavou k hlavnímu oltáři položení byli,
ona ostatní tři těla hlavami k hlavnímu
vchodu směřovala.

Vedle těchto památek kostela zde-
jšího zmíniti se dlužno též o starobylé
křtitelnici cínové, která, pocházejíc nej-
méně ze století šestnáctého, bohužel
všelikého nápisu postrádá. Křtitelnice
tato spočívala někdy na třech masivních
bradáčkách, nahoře hlavičky a dole no-
žičky majících. Při opravě chrámové
r. 1868 předevzaté, kdy zároveň čtyři
gotická okna — dvě užší v presbytáři
a dvě v lodi — své kružby a kamen-
ných sloupců, k vůli většímu »prý svě-
tlu«, byla zbavena, nohy ty jsou jí ode-
jmuty a plechovým podstavcem nahra-
zeny, načež vše k vůli zatření červeně
natřeno. Soška svat. Václava na víku
jest z doby novější.

Na kůru v podobě nynější z roku
1768 sklenutém stojí obyčejný positiv,
který téhož roku za sto dvacet pět zla-
tých byl koupen a sem postaven. Za
přívezení zapláceno tehdy povozům
1 zl. 30 kr.

Na klenbě presbytáře, tu kde se
žebra klenbová křížují, spatřuje se bílé
lekno v červeném poli, znak to pánů
z Talmberka, a na pěkně řezaném anti-
pendiu hlavního oltáře viděti jedno-
rožce, jehož zlatá polovice v poli čer-
ném a polovice černá v poli zlatém.
Tot znak pánů z Újezda. Tyto dva
znaky spatřiti lze také venku na hlav-
ním portálu, pod nimiž vyryty jsou le-
topočty 1626, kdy při tehdejší opravě
kostela, nákladem pana Příbika (Adauc-
ta) Jeniška z Újezda, pána na Březnici,

a manželky jeho paní Ludmily, rozené
z Talmberka, podniknuté, též portál ten
v nynější podobu uveden byl.

K presbytáři přiléhá se strany jižní
nevysoká, homolí čili kupou cihlovou
pokrytá věž kostelní. Dle výroku star-
ších a dosud žijících zdejších obyvatelů
byla krytina její zcela podobná krytině na
věži zámku Březnického dosud stávající,
pro sešlost jest ale dílem snešena, dílem
provazy, jež dva páry volů táhly, str-
žena a hyzdící novou nahrazena.

O bývalých zdejších zvonech za-
chovala se v starší pamětné knize Bu-
bovické následující zpráva:

»Anno 1676 dne 3. Augusti na Bu-
bowskié Wieży Za tehdegssihó Collatora
Dwogicztihodneho Knieze Frantisska
Banowského Zdowolení J. W. O. K. Mti.
Pana Arczybyskupa Praskeho od Pana
Probossta Kotiessowskeho dle Ržim-
skeho Pontificalu Poswieczene gsou
Zwony Bubowske Gmenama Swateych
Jak Nasleduje:

1. Zwon Wietssi. Znowu Przelytey
W letie 1674. Sw. Norbert Wáclaw,
Lydmilla Donatus.
2. Nowey. Obraz Panny Maryge a
Stého Adaucta na Sobie magiczy Gme-
nuge se Maryga Adauctus Dominicus.
3. Od Dwogicztihodneho Pana Patera
Jana Šachiho tehdegssihó Fararže Kou-
pený Jmenuje se Jmenem Stého Jana
Křtitele Aloysia a Urbana. Ostatní
Zwon na tíž Wieży Poniewadż Za po-
swiezczeniho držan byl, tehdaż ho Ne-
swietily.«

Za naší doby visí zde čtyři zvony, dva
větší proti oknům, dva menší v kupli.

Velký čítá v průměru 2' 8" šířky,
a jest s jedné strany ozdoben obra'em
Panny Marie, s druhé pak následujícím
nápisem:

»Posvěcen ku cti matky
Boží.

Přelit od A. Pernerá v Budějovicích
Roku 1850.

Za času velebného Bubovického
pana faráře Bernhardta
Christelbaura.«

Prostřední, u lidu »poledňák«
zvaný, jest 2' široký, za ozdobu má
obraz sv. Václava, zapuštěný tolar císa.
Ferdinanda I. a tento nápis:

»Posvěcen k uctění
sv. Václava a sv. Ludmily.
Přelit od A. Pernera v Budějovicích
L. P. 1850 za
času p. Ber. Christelbaura duchov.
pastýře v Bubovicích.«

Mešní zvonek čítá 1' 5 1/2" v průměru a má kolem hlavy následovný nápis v jedné řádce:

FRANCISCVS ANTONIVS FRANGR
ME FVDIT PRAGAE 1757.

Umíráček, pouze 11" široký, má též nápis kolem hlavy, a ten zní:

»FVSA ANNO 1717 HONORI DIWI
WENCESLAI MARTIRIS.«

Konečně zasluhuje povšimnutí pověst starších lidí, tvrdících, že velký zvon Březnický z Bubovic do Březnice před léty odvezen byl. Aspoň tomu leto-počet téhož zvonu: 1590, kdy byl ulit, a 1675, kdy předělán jest, jakož i jeho šířce se rovnající prázdná prostora na věži Bubovické nasvědčuje, a známky, že zde velký zvon někdy visíval, dosud nese.

Osada čítá v době naší 2.205 obyvatelů a skládá se mimo několik samot ze šesti vesnic. Tyto jsou: Bubovice, Hlubíně, Hučice, Pročevily, Volenice a Vševely.

Zmínky zasluhují Pročevily.

Dědina tato, tři čtvrti hodiny od farního místa na západ vzdálená, táhne se po kopci, na jehož nejvyšším pvrší kostelík sv. Barbory se zvedá. Vyhlička z pvrší tohoto jest utěšená. Odtud rozhlédnouti se možno daleko k východu, částečně též k jihu a severu; pouze západ lesem nedalekým jest uzavřen. Pod kostelíkem rozložena jest vesnička Pročevily se školou dvoutřídní, pod ní za lučinami a několika chaloupkami, »na dráhách« řečenými, jest farní místo Bubovice s červenou střechou bílého kostela, ještě dále k východu Březnice s nádherným chrámem a památným hradem. O něco dále zalétne oko k lesnatému kopci, ježž věncí starobylý kostelík Stražišťský, a konečně k vysoko ležícímu kostelu Chraštickému, který ale nikterak neuzavírá vyhlídku východní, ježto i za Vltavou dálnou mnohých chrámů, na výšinách se zvedajících, dohlédnouti můžeš. To vše

k východu. Kratší vyhlídku poskytuje sever, kde okolí Rožmitálské lesnatými vrchy, Prahou a Plešivcem jest vroubeno. Rovněž tak jest to i k jihu, tu krajinou Drahenickou a okolními kopci se končí zdejší okolí. Za jasné doby ale možno k jihozápadu dohlédnouti i kostelíčka Lštění, čili sv. Vojtěcha na Volyňsku a šedého Boubína, strážce to Šumavy šumné.

Nasycení krásnou vyhlídkou navštívme kostelík u nás stojící.

Původně to byla kulatá kaple s kupolí, již jezuité Březničtí zde vystavěli. V době pozdější přistavěn ochoz čili »ambity«, čímž kapli dána jest podoba chrámku. S okrouhlou kaplí, nynější to lodí, do níž světlo okny se shora vniká, souvisí malé presbyterium, jsouc samo částí ochozu. Od východu souvisí presbyterium se sakristií a úzkou, ne příliš vysokou zvonici.

V kostelíku stojí dva oltáře; z těch hlavní zasvěcen svat. Barboře, druhý v jižním ochozu sv. Máří Magdaléně. Mimo jednoduchou malou kazatelnici, nedávno zřízenou, a positívek na nízkém kůru, jakož i něco málo obrazů není zde ničehož pozoruhodného.

Na zvonku u sakristie čteme:

»LIL IAN BRIKNER 1731.«

Kolem obruby pak:

LA VDET VR IESVS ET S: BARBARA SPONSA
EIVS . HAC PARVA MOLE FVSA.

Z téhož roku pochází i zvonec pro ministranta. Nápis, objímající hořejšek, proveden v písmenách malých, dolejší ve větších. Jest pak tento:

GEGRVESET SEIST DV MARIA 1731.

LITI V ANTONIN BRIKNEROVI.

Na zvonici visí dva zvony, honosící se pěkným jasným hlasem. Z těch jest velký 1' 8" široký a mimo obraz sv. Anny má kolem hlavy následující nápis:

FVDIT ME IOSEPHVS PERNER
BVDVICY 1782.

Na menším, 1' 5" širokém, jest zvonářská známka a tento nápis po straně:

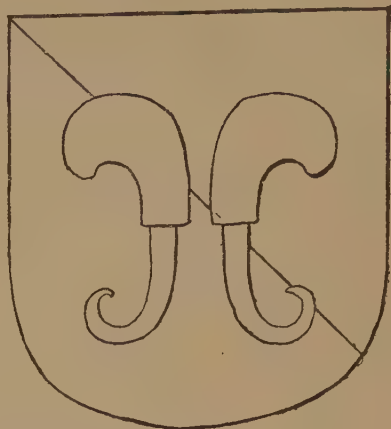
PERNER IN BVDWEIS.

Kostelík Pročevilský má mimo krásnou monstranci ciborium a kadi-
telnici, což vše ze stříbra, též dva
staré, pro své vyšívání ve zlatě a stříbře

památné mešní ornáty, z nichž na je-
dnom v zadu dole dva znaky jsou uměle
vyšity.

Pole červené, lekní bílý, hvězda zlatá.

Pravá půla pole zlatá, levá půle červená, hořejší
půle ornamentů stříbrná, doljší zlatá.

Po přenesení fary Bubovické do
Březnice zamýšleno zříditi faru v Pro-
čevilech, ale ani tehdy, ani v dobách
novějších, vzdor pokusům se strany obcí
Pročevil, Volenic a Vševil, které koste-

líček tento navštěvují a na zdejší hři-
stov se kladou, nedošlo k tomu. Za to
konají se zde služby Boží střídavě s Bu-
bovickým.

145.

Filiální chrám Páně

svatého Jiří v Aldašíně.

Píše Jos. Nechvíle, farář v Dašicích.

Aldašín (v listinách Udašín a Vol-
dašín) jest samota uprostřed lesa půl
hodiny vzdálená od Jevan, dříve vesnice,
nyní toliko hájovna a filiální chrám
Páně sv. Jiří, který v 14. stol. pod
jménem Udašín v rejstříkách papež-
ských desátek se jmenuje platící 9 gr.
ročně (Tomek Rejstříky, str. 50). R. 1360
změnil si Duchek, plebán v Udašíně, místo
s Jakubem, plebánem v Bořicích, s po-
volením Hrona a bratří jeho z Kostelce;
uváděl jej plebán z Kostelce (Emler
lib. I. Conf. pars I. 121). R. 1367 jme-
nuje se plebán Jakeš (Tomek Rej-
stříky, 50). Roku 1398. i. června pro-
nalal tehdejší nejmenovaný plebán dvůr
a jisté pozemky ku prospěchu kostela
v Aldašíně (Lib. Erect. Vol. 12, I. 16).
Dle nápisu jednoho na zvonu patřil
kostel ten v stol. 17. k faře v Konoje-
dech, nyní pak černokostelecké. Ple-

báníe ta byla zrušena bezpochyby v hu-
sitských válkách.

Chrám Páně v Aldašíně, jak nyní
stojí, zbudován jest místo starého již
na spadnutí se nalezajícího kostela
v r. 1729. Při bourání tomtoto nalezla
se v hlavním oltáři skříňka olověná
s pečemi biskupa, a v ní proužek per-
gamenový, svědčící o stáří a stavbě
kostela toho.

Nápis proužku toho byl:

A.D.M CCCCII. XXI die mensis
Aprilis consecratum est hoc altare cum
ecclesia Vb̄li (Venerabili) Patre fratre
Germano Ep̄o (Episcopo) Narratensi
Deict Apostolicae Sedis gracia in quo
quidem altari continentur reliquie in-
frascripte S. Georgii M. S. Stephani
Protho-M. Marie Magdalene Elizabethhe.
Catharine V. Barbare Virg.

Titulus vero S. Georgio M. adno'atur.

Zvony má kostel tento dva:

1. Větší s nápisem na jedné straně: »Tento Zwon udielan. Nakladem osadnich zadussi Aldassinskeho. Prziczinienim. a za sprawy Panstwy. Kosteletzkeho. Urozeneho. Pana Samuele. Troyana. z Bylan. z Rossfeldu. ode mnie. Jakuba. Zwonarze. w Miestie Mladeho Boleslawa.« U prostřed toho nápisu jest znak šlechtický, pod nápisem pak poprsí a kolem něho nápis: »Philippus. Austr. Caro'i V. Caes. F.« — Na druhé straně zvonu jest nápis: »Letha Panie 1611 zlyt gest za knieze Waczlawa. Kariona Rodicze. Boleslowskeho. w Konojedech Fararze za starssich kostelnikuw spravowany. Wondrzege Hreychyho. Waczlawa. Garolimowa. z Bohu-

myle. Iana Prokopowa z Waldessina (a pod tím zase poprsí).

2. Menší s nápisem nahoře: »Letha Panie 1718. tento zwon po ukradeni przedessleho Nakladem zgednan a slyty gest kecztí a chwale Panie a swateho Bartolomiege aposstola Panie.« A dole na obrubě: »Valentin Lissiack goss mich auf der kleinen Seiden Prag.« —

Co se týče dějin osady samé, patřila bezpochyby již ze začátku 14. století k panství Černokosteleckému, neboť r. 1358 Ješek z Kostelce přiznává se ve zvláštní listině, že Černý Kostelec i ves Aldašin s právem podacím v obojím místě od císaře Karla IV. co léno dostal (Balbin Miscell. dec. I. lib. 8. Vol. I. p. 154.). Vesnice ta zanikla ve válce třicetileté.

146.

Farní chrám Páně

svatého Prokopa v Šestlicích.

Píše Jos. Nechvíle, farář v Dašicích.

Šestlice, Čestlice, Sešlice, farní ves i hodinu záp. od Řičan vzdálená, bývalé panství Průhonice, má farní kostel sv. Prokopa opata, který již v 14. století co farní se uvádí. R. 1360 po smrti Hermana plebána v Šestlicích dosadili sem válečník Kuneš, Oldřich Jimram, Tobiáš, Diviš, a Oldřich synové Ješka Nevhlasa, Olena, Ctibor Kuneš, Ješek, Pešek a Protivka, synové Petra, Diviš, Odolen, synové Ješka z Průhonice, Oldřich a jiní bratři jeho panošové, synové Ondřeje, Ješek válečník z Řičan kněze Kuneše z Řičan za plebána; uváděl jej plebán z Řičan (Emler lib. I. Conf. pars I. 119). Tento Kuneš plebán ale zemřel r. 1370, na to jmenování patronové dosadili sem 18. listopadu kněze Oldřicha ze Břízy (Tingl lib. II. Conf. 47). Ale Oldřich, plebán vzdal se r. 1372 místa změniv jej s Jakubem, plebánem v Plané s povolením jmenovaných již patronů (tamtéž 80). R. 1389 změnili si Matěj, plebán v Poličce místo s Petrem Lauterbachem, plebánem v Šestlicích (Emler lib. III. et IV. Conf. pag. 208). R. 1396 po smrti Martina, plebána v Šestlicích, dosadil Mikuláš, panoš v Šestlicích, za plebána kněze Chvála ze Smilkova pražské diecese (Tingl lib. V. Conf. ai

1393—1399). R. 1366 učiněno narovnání ohledně desátku ze dvora Erdenlina, řečeného Štuk v Starém Městě Pražském, ke kostelu v Šestlicích, aby měšťan ten odváděl plebánovi v Šestlicích ročně 1 kopy gr., 4 korce pšenice, též po 4 kor. žita, ječmene, ovsa, 2 korce hrachu (Borový lib. I. Erect. 57). R. 1391 dal rytíř Jindřich z Dobřenic kostelu v Šestlicích 9 kop platu ročního na výroční pobožnost za duši svou a manželky Anny, a aby z toho platu plebán Česlický ještě jednoho kaplana mimo jiného již dříve stávajícího vydržoval. (Lib. Erect. 12, F. 12). R. 1397 odevzdán byl plat z jistého domku půl kopy grošů ročně tomuto kostelu. (Lib. Erect. 12, K. 1). R. 1403 dal r. září Mikuláš ze Šestlic, panoš, 6 kp. úročního platu kostelu v Šestlicích, které u jeho strýců Mikuláše a Prokopa ze Šestlic byly uloženy. (Lib. Erect. VIII, D. 5). Pleban v Šestlicích platil desátku papežského ročně 24 gr. (Tomek, Rejstříky 41). Potom zde byli kněží pod obojí: tak r. 1548: Václav, farář, pro kterého žádá konsistoř pod obojí pana Klenovského a mistra Tomáše, aby jemu dluhy od některých poddaných byly zaplacený, (Gindely, Dopisy konsist. I., 216 a 217), taktéž

dluhy pro tohotěž faráře upomíná od vладыky Zapského ze Zap (tamtéž 226).

V chrámu tomto jsou památné náhrobní kameny počtem 6, které v době ne/námě z dlažby vyzdvíženy a do zdi kostela byly zasazeny.

Prvních zobrazuje rytíře v plném rytířském odění se 4 setřelými znaky, z nichž jeden jest Mosaurů z Valdova, ale nápis je nečitelný. Druhý s podobou panenky a dvěma znaky (jedním zase rodiny Mosaurů) a kolem s nápisem: »Letha Panie 1588 v Autery po . . . umrzela urozena Panna Dorota z Waldowa dczera urozen. a Stateczneho rytirze Pana Gindrzicha Mossaura z Waldowa a . . .» Třetí (s postavou rytíře obrněného a erbem Mosaurů a nápisem:) Leta 15610 w Patek po swatem Rzehorze rano na Sobotu mezi dewatau a desatau hodinau umrzel urozeni a stateczni rytirz Pan Adam Mossauer z Waldowa, a na Dobrzegiczich a pochowan gest w kostele Czesliczkem w cztwrtek den Strzedopostni.« Čtvrtý (podobá rytíře obrněného s dvěma znaky u nohou jeho a nápisem:) »Leta Panie 1611. w cztwrtek přzed S. Martinem w 24 hodin Urozenj a Stateczni Rytirz Pan Joachim Mossauer z Waldowa prostrzedkem Smrti z toho Swieta vykrocil a we cztwrtek po S. Martinie w kostele czesliczkem pochowan tu radost z mrtwych wstanj oczekawa.« Pátý (postava ženská s modlitební knihou): »Leta Panie 1613 w Pondiely po S . . . w nocy na autery mezi wosmau a dewatau hodinau umrzela urozena Pani Markita . . . Popowiczich a pochowana gt w kostele Czesliczkem a tu Blahoslawene z mrtwych wzkrzisseny oczekawa.« Šestý (erb Mosaurů): »Leta Panie 1627 w strzedu po Nedieli Exaudi Rod ziwotem swym dokonal w Panu urozeni a stateczni Rytirz Pan Girzi Aless Mossauer z Waldowa na Dobrzegowiczich a Popowiczich ted odpociwa oczekawagicze blahoslaweného z mrtwych wstanj.« Mimo to jest w tomto kostele hrobka hrabat des Foursův, majitelů panství Průhonického, kterou kryje kámen bílý s jejich znakem a nápisem: »Sepulchrum familiae erectum A.R.S (anno Reparatae Salutis) M.D.CC. LXXIII.«

Zvonů má ten kostel tři s nápisy:

První: »Annis centum et viginti populum ad sacra vocabam. Dum unico

infelici ictu voce et officio destituebar de novo accedente manu artificis anno M.D.CC.LX. refusa sum. Dominantibus in Pruchonic ex vetustissima Principum Piccolomini de Arragonia oriundis propapia sororibus Emilia et Ludmilla.« — Na druhé straně: »Johann Christian Schunke, glockengiser meyster. Anno 1760. ecclesiae Parochialis sancti Procopii cujus turrim inhabito expensis cura et solitudine Antonii Schudrach in annum vigesimum Parochi Czesliczensis pristino obsequio integritatique restituta sum.« — Fara znovu zase byla zřízena r. 1678.

Druhý prostřední: »Johann Christian Schuncke, Prag, in der Altstadt. Anno 1760.«

Třetí nejmenší: »Gegossen von Zacharias Dietrich Anno 1731.«

V Šestlicích byla tvrz, rodné sídlo soujmenných pánů, z kterých některé výše jsem uvedl. R. 1324 jmenuje se Vojislava, manželka Slávka ze Šestlic, a Ješek, syn Slávka ze Šestlic; r. 1392 Pešek a Marčík ze Šestlic (Acta iudicialia 1392 pg. 77). Osada ta patřila ale již r. 1228 klášteru jeptišek Svatojirských. (Tomek, Děje Prahy I., 87). R. 1362 popustil měšťan pražský Bernard, syn Seidlina Píseckého, vesnici Šestlice Mikuláši Pušovi. Později nabyli té vesnice Bartoloměj Štuk následkem spolku o jmění uzavřeného s Janem řečeným Kantor, děkanem sv. Apolináře r. 1378. S ním společně vykonával právo podací při tamním kostele, stal se po smrti děkana jediným té osady majitelem, prodal asi r. 1383 ves tu Frenclovi Kamareři Welflovi, o kterém není známo, komu ji prodal (tamtéž II., 468). R. 1331 zaměnil si Vilém Vznata ze Zap s bratrem svým Vice-milem z Kvílice a jeho syny Šestlice za jejich dědictví v Kvílicích. R. 1396 uvádí se Mikeš ze Šestlic patronem zdejšího kostela, r. 1408 Mikuláš ze Šestlic se strýci svými Mikulášem a Prokopem ze Šestlic dle knih konfirmáčních. R. 1462 prodal Závíš z Valdštiny polovici tvrze dvora popl. a vesnice pusté Martinu Bořkovi z Lukavce; ostatní část toho statku držel v ten čas Vilém ze Klebova a Šestlic, který v r. 1465 soudil se Hilarem, děkanem kostela Pražského, obviňuje jej, že by bral na dědinách v Šestlicích 20 kp. gr.

platu ročního i jiné platy, které pak prodal Janovi z Řičan a Heřmanovi, synu Levovu z Řičan« — načež po vyšetření desk zemských stran toho platu

oběma bratřím z Řičan dáno bylo za právo. (A. C. III., 357). Další osudy té osady, a kdy asi byla k Průhonicům připojena, nejsou ovšem známy.

Zprávy o bývalých plebáníích a jejich osadách.

Píše Jos. Nechvíle, farář v Dašicích,

147. Bývalá hradní kaple v Ronově na Čáslavsku.

Asi $\frac{3}{4}$ hod. od Přibyslavi jest vzdálená vesnice Ronov s hradem památným, v zříceninách se nalézajícím, v kterém byla hradní kaple Nanebevzetí Bl. P. Marie od majitele hradu Čenka z Ronova založená, který i při ní stálého kaplana r. 1381. listem daným v Přibyslavi založil, aby za duši jeho otce Smila a jiných přátel z toho rodu mše sv. obětoval. K výživě toho kaplana určil ves Čachotín a dvůr popl. tamtéž, aby jemu 4 neb 5 kop gr. bylo ročně dáváno dle vůle a možnosti zakladatele. Kaplan jmenovaný byl povinen v té

kapli denně čísti mši sv., kdyby opomenul některý den to plniti, za jedno zanedbání dva gr. at se jemu strhnou pokuty. Aby ale z této nadace nebyla škoda pro farní kostel v Přibyslavi, určil ku kostelu tomuto místo offéry, která by se mohla sejíti v kapli Ronovské, rybník blíže toho města se nalézající (Lib. II. Erect. de Borový, 184). R. 1358. po smrti kněze Jana byl k té kapli dosazen od Zdenka a Čenka z Ronova kněz Jan z Vršovic (Emler lib. I. Conf. pars I., 92). Kaple ta bezpochyby zbořena byla i s hradem ve válkách husitských.

148. M o d ř a n y.

Modřany, farní ves na pravém břehu Vltavy, $\frac{3}{4}$ hodiny severovýchodně od Zbraslavi, má farní kostel Navštívení Bl. P. Marie, (popis jeho viz Method V, 19), který v 14. stol. byl spravován farním vlastním plebámem, obsazeným od kanovníků kostela Vyšehradského. Kanovník Markvard z prebendy v Pišti Modřanech a Roztyli platil r. 1367 půl druhé kopy grošů, r. 1367 45 grošů; Petr Verdunk z prebendy v Modřanech pak r. 1399 po $1\frac{1}{2}$ kopě grošů papežského desátku. (Tomek, Rejstříky 13). Mimo toho plebán v Modřanech sám platil papežského desátku od r. 1367 do r. 1405 12 gr., jen v r. 1399 po 24 gr. (tamtéž 40). R. 1356 potvrdil císař Karel IV. kanovníkům Vyšehradským vesnici Modřany s lesem, z kterého obdarování nadali kanovníci tito prebendu v Pišti s podacím v Modřanech a Roztylech (Tomek III, 731.) Ve vesnici této měl také sakrista kostela sv. Víta od dávných dob dvůr s dědinami, který byl jednotlivcům postupován právem zákupním a sice měšťanu Pražskému Andrlinovi, po jeho smrti Mikuláši od Kamena čili Slánskému za ročních 6 kop grošů a později Petrovi Dušníkoví (Tomek, Děje Prahy II, 417 a III, 56). R. 1362 byl Čeněk plebán v Modřanech dosazen do Chlístova, na místo jeho ustanovil za plebána do Modřan Markvard kanovník Vyšehradský Hrocha kněze

z Vlkonova (Emler lib. I. Conf. pars. I, 175). Tento Hroch plebán změnil si místo s Frenclínem kaplanem v Hradci r. 1363 6. července (Emler L. I. C. pars. II, 13). Po smrti Frány plebána v Modřanech byl od Markvarda kanovníka na Vyšehradě 1363 dne 23. října Ondřej Klerik z Peníkova plebámem ustanoven (tamtéž 24). R. 1366 1. října změnili si Ondřej plebán v Modřanech a Mikuláš plebán v Kovanech místo (tamtéž 76). Mikuláš plebán † 1380, na to ustanoven 7. března od Markvarda kanovníka Vyšehradského Markvard Klerik ze Soběslavi (Emler lib. III. et. IV. Conf. 122). Osada tato patřila kanovníkům na Vyšehradě do válek husitských, kde ji uchvátilo Nové Město Pražské, kterému pro vzpouru proti císaři Ferdinandovi I. ji panovník ten odjal 1547 a r. 1578 zase co zpupnou jim ji prodal (Pam. X. 456—476.) Část platu v Modřanech kanovníkům těm náležející kromě cla zapsal císař Sigmund roku 1436 Matějovi Vedetovi z Moštěnic (A. C. I. 510). R. 1425 zapisuje Lideř z Radkovic manželce své Alžbětě ze Sešlic na lidech v Modřanech 10 kop gr. (A. C. II. 59). Vesnici tu koupil po bitvě Bělohorské roku 1622 od komory královské opat Jiří Urát ku klášteru ve Zbraslavi (Pam. I, 118). Nájem cla ze dříví a jiného mýta v Modřanech patřil

k rychtě Nového Města Pražského, a byl r. 1407 a 1412 pronajat Jiřímu Siněti, aby choval dům »pána krále« (Tomek II. 358.) R. 1429 navštívena byla ta vesnice vojskem pánů Českých pod vedením Aleše ze Sternberka proti Novoměstským, u Zbraslavi svedena bitva, a Modřany popleněny (Tomek IV, 428). Při klášteře Zbraslavském ostala ves Modřany až do zrušení jeho roku 1785, načež s ostatními statky byla vzata k rukám če-

ského náboženského fondu, později 30. květ. 1825 koupil celé to panství kníže bavorský Bedřich z Oettingen-Wallersteinu, který je odevzdal manželce své Žofii Marii, rozené hraběnce z Fürstenberka, ale r. 1829 zase se v ně uvázal. Po jeho smrti dostala vdova kněžna Marie Anna z Oettingen-Wallersteinu rozená hraběnka z Trautmansdorff-Weinsberku to zboží, při kterém rodu panství to ostalo (Pam. I, 120).

Náboženské pomníky a památníky na veřejných prostranstvích Pražských a předměstských.

Přednášel ve valné hromadě Akademie křesťanské *Frant. Ekert.* (Dokončení.)

Opodál sochy sv. Filipa stojí při poprsní zdi Hradčanské vetchá již socha sv. Václava, která stávala někdy na mostě Karlově, kde byla zřízena od Václava Arnošta z Hrádku, až sem r. 1785 přenesena byla. Na bývalý kostelík Panny Marie Einsiedelské, zbořený r. 1791, z něhož vysoká podezdívka se zachovala, připomíná soška Bolestné Matky Boží Einsiedelské na vysokém sloupu u této podezdívky při poprsní zdi Hradčanské. Pod palácem Švarzenberským stojí sochu sv. Josefa věnoval r. 1714 Zikmund Ant. Herzog. Nad vozovou cestou, z Brusky ku Černé věži na Hrad vedoucí, stojí ve zdi socha sv. Barbory z minulého století, kteráž stávala někdy opodál na samém prostranství před Černou věží a zřízena byla jakožto památník toho, že na tomto místě někdy bývaly konány popravy. Před špitálem sv. Alžběty na Pohorelci stojí pěkná kamenná Boží muka. Před poutním místem Loretánským stojí sochy sv. Felixe de Cantalicio, sv. Jana Nepom., sv. Františka Seraf. a sv. Antonína z r. 1730 od sochaře Jana Biderle, částečně porouchané pruskou střelbou r. 1757. Před klášteřem Kapucínů stojí kříž, na Strahovském náměstí soška sv. Norberta na sloupu, kamenný kříž, a u samého chrámu Strahovského socha Panny Marie s blah. Heřmanem. Před chrámem křižovníků jest kromě soch uvedených ještě socha P. Marie z r. 1758, před kostelem sv. Haštala stojí kříž, před kapucinským kostelem sv. Josefa ještě socha sv. Františka Seraf., zhotovená r. 1708 od Brokofa, kteráž bývala na mostě Karlově, a socha sv. Judy Tadeaše z r. 1741. Před kostelem sv. Petra na Poříčí jest kříž, rovněž u sv. Jindřicha, kde ještě stojí socha sv. Judy Tadeaše z r. 1709, rovněž jako u kostela bývalých Trinitářů. U chrámu

Matky Boží Sněžné stojí ještě socha svat. Petra z Alkantáry. Kříže jsou též před kostely sv. Uršuly, sv. Vojtěcha, u Alžbětinek, na Vyšehradě a před starým kostelem Smíchovským. V ječné ulici stojí blíže řeholního domu Školských sester socha Panny Marie Karlovské, zhotovená r. 1720 od Matěje Jakla, která bývala četným poutnickým průvodům na Karlov se beroucím, jako ukazovatelem cesty. Na Větrově stojí na sloupu soška sv. Apolináře. Na Vyšehradě stojí asi na místě, kde býval někdy kostel sv. Klementa, založený již od Bořivoje, prvního křesťanského panovníka českého, v kaplici socha sv. Ludmily, přenesená sem před několika lety péčí Vyšehradského probošta Václava Štulce z místa pod kostelem sv. Apolináře v nynější společenské zahradě. V sadu před novým proboštvím stojí od r. 1879 památná socha sv. Václava, která téhož roku dostala z posavadního svého místa na Koňském trhu výpověď. V uměleckém ohledu nevynikajíc, má velmi zajímavé dějiny. Bylať nákladem Novoměstského magistrátu zhotovena r. 1678 od sochaře Jiřího Pendla mladšího a postavena na kašnu proti ulici Jindřišské. Za času moru r. 1713 a 1714 konány před ní v dřevěné kapli pro české osadníky sv. Jindřišské farní služby Boží. Roku 1827 byla přenesena něco výše na náměstí proti domu č. p. 826—II. Co před touto sochou r. 1848 se dalo, jest známo. Roku 1879 měla býti zničena, a tu se jí ujal nynější probošt Vyšehradský Václav Štulec, kterýž ji dal postaviti na Vyšehradě. Proti nádraží západní dráhy na Smíchově stojí ve zdi u hostince »u šumavského smrku« socha sv. Aje, panenské choti vévody Laubanského a ochrankyně v soudních rozepřích, kterou postaviti dala r. 1769 kollej Klementinských Jesuitů,

a po 100 letech r. 1869 pěkně obnoviti dal tehdejší purkmistr Smíchovský Petr Fischer.

Probravše všechny posvátné sochy, které na veřejných prostranstvích Pražských a před městských stojí, vrátíme se posléze ku staroslavnému Karlovu mostu, kterýž ozdoben jest galerií posvátných soch, druhu svého na světě jedinou. Ty dlouhé dvě řady náboženských těchto pomníků dodávají tomu velebnému mostu zvláštního rázu a kouzla, hlásají každému cizinci, že Praha jest městem katolickým, a jsou téměř všechny díla umělecká. Kromě sv. kříže a sochy sv. Jana Nep., o nichž stala se již zmínka, stojí tu ještě 28 jiných soch a sousoší, tudíž jest tu celkem 30 pomníků víry a nábožnosti katolické.

Počnouc od Staroměstského břehu, stojí na pravé straně: Skupení Panny Marie a sv. Bernarda z r. 1709 od sochaře Václava Jäckla, zřídil klášter cistercienský v Oseku. Sousoší Panny Marie, sv. Dominika a sv. Tomáše Akvinského z r. 1709 od Václava Jäckla, postavil řád dominikánský. Socha sv. Anny od Václ. Jäckla z r. 1707, zřídil hrabě Rudolf Lissau. Velkolepá skupina k oslavě sv. Ignáce Loy, od Ferdinanda Brokofa z r. 1711, zřídila Novoměstská kolej Jesuitů u sv. Ignáce. Socha sv. Jana Kř., zhotovená r. 1855 od Josefa Maxe nákladem Jana Norberta Gemericha rytíře Neuberka. Skupení soch sv. Norberta, sv. Václava a sv. Zikmunda od Josefa Maxe z r. 1853, zřízené nákladem Strahovského opata Jeronýma Zeidlera. Socha sv. Antonína Pad. z r. 1707 od Oldřicha Mayera, postavená nákladem Křištofa Wittauera. Socha sv. Judy Tadeáše, zhotovil r. 1708 Ferdinand Brokof, zřídil rytíř František Sezima Mitrovský z Nemyše. Socha sv. Augustina z r. 1708 od Jeronýma Kohla, zřízená nákladem augustiánského konventu u sv. Tomáše. Socha sv. Kajetána od Ferdinanda Brokofa z roku 1709, zřídil klášter Malostranských Theatinů. Mramorová socha sv. Filipa Benicia z r. 1715 od sochaře Mendla, zřídil kníže Liechtenstein. Socha sv. Víta z r. 1714 od Ferdinanda Brokofa, postavil Matěj Macht z Löwenmachtu, děkan Vyšehradský. Sousoší Krista Pána a sv. mučedníků i lékařů Kosmy i Damiána od Oldřicha Mayera z r. 1709, postavila lékařská fakulta v Praze. Na jižní straně mostu, počnouc od břehu Malostranského, stojí: Socha sv. Václava, zhotovená r. 1857 dle nákresu J. Führicha od Kamila Böhmia. Skupení soch sv. Jana z Mathy, sv. Felixe z Valesie a sv. Ivana z r. 1714 od Ferdinanda Brokofa nákladem hraběte Františka Thuna posta-

vené. Socha sv. Vojtěcha od obou Brokofů roku 1709, zhotovená nákladem Marka Joannelliho. Sousoší sv. Ludgardy, nejkrásnější to pomník na mostě, jež nákladem Eugenia Tittla, opata Cisterciáků Plasských, r. 1710 zhotovil dle nákresu slavného Brandla mistr Matěj Braun. Socha sv. Mikuláše Tolentinského, zhotovil r. 1708 Jeroným Kohl, zřídili Augustiáni Pražští. Skupení soch sv. Prokopa, zhotovil r. 1712 Ferdinand Brokof, zřídil hrabě Roméd Jan Thun. Socha sv. Františka Seraf. s dvěma anděly, zhotovil r. 1855 Emanuel Max, postavil hrabě Fr. Libštejnský z Kolovrat. Socha sv. Ludmily od umělce a dárce neznámého. Socha sv. Františka Borgiáše z r. 1710 od Ferdinanda Brokofa, zřídil František Kollet. Socha sv. Křištofa z r. 1857 od Emanuela Maxe, postavená péčí purkmistra Pražského Dra. Vaňky nákladem dobrodinců. Skupina soch se sv. Františkem Xav. od Ferdin. Brokofa, postavily r. 1711 obě fakulty bohoslovecká a filosofická v Praze. Socha sv. Josefa z r. 1854 od Josefa Maxe, zřídil Jos. Bergmann. Skupení soch Bolestné Panny Marie od Em. Maxe, postavilo družstvo Pražských paní roku 1859. Skupení soch sv. Barbory, sv. Markéty a sv. Alžběty, zhotovili r. 1705 oba Brokofové, zřídil rytíř Jan Václ. Obitecký z Obitče. Socha sv. Ivóna, zhotovil r. 1711 Matěj Braun, zřídila svému sv. patronu právnická fakulta v Praze.

Obec Pražská má o tyto sochy chvalitebnou péči a dává je postupně dobře obnovovati.

Posléze aspoň krátce vytknu, které posvátné sochy veřejné v Praze za naší paměti za své vzaly. Roku 1879 odstraněna z náměstí sv. Václavského socha sv. Jana Nepom. a byla by zajisté úplnou zkázu vzala, kdyby se nad ní nebylo smílovalo město Žebrák. Před nemnohými roky byla zlou vůlí odstraněna a zničena socha sv. Jana Nep. v Žižkově u Videňské silnice. Nedávno odstraněno a rozbito bylo krásné sousoší nejsv. Trojice a sv. Jana Nep. od Matěje Brauna, které r. 1834 bylo z dřívějšího místa svého u Jámy v ulici Štěpánské přeneseno ku kostelu sv. Štěpána, kde stálo na severní straně. O poškození a odnesení prvotné sochy sv. Jana Nepom. na sv. Janském náměstí učiněna již zmínka. Když stavěn most z Karlína na ostrov Rohanský za nádražní skladiště upravený, byla zničena tamnější kaplice sv. Václava, a ti, jichž se týkalo, zanedbali přinutiti dráhu ku přiměřené náhradě, ač se o tom mluvilo. Ještě před nemnohými roky stála na cestě ku Karlovu na zdi celá řada soch světců,

zřízených r. 1721 od kanonie Karlovské, kterých tam však již není více. Vloni poražena a rozbita byla ve vši tichosti krásná, ovšem již vetchá socha sv. Augustina, stojící na prostranství před branou do bývalé kanonie Karlovské, nynějšího chorobince, kteráž zhotovena byla r. 1745 od sochaře Josefa Platzera nákladem Karlovského děkana Josefa Poklopa. Není tomu dávno, co nepozorností jistého vozky poražen a rozbit byl v Karlíně starý kamenný morový sloup pocházející z r. 1680. Poslední víchřící byl letos poražen a zlomen kříž na zdi dvoru, bývalého to hřbitova zrušeného špitálního kostela sv. Lazara ve Spálené ulici, a zdá se, že kříž ten nebude více obnoven a na zeď tu dán. Kterak kromě toho o nejednu posvátnou sochu posud stojící úklady se činily, a jak odvráceny byly, uvedeno bylo již dříve. — To jsou věci smutné, a nabádají nás abychom bděli. Staré domy Pražské se sochami a obrazy posvátnými bez toho znenáhla mizí, a místo nich povstávají budovy nové, ověšené dle všemohoucí módy různými sádrovými nájemníky řeckého Olympu a římského Pantheonu. Takovou měrou stírá se pomalu bývalý katolický ráz našeho hlavního města. Bděme aspoň nad tím, aby i nadál zachováni a v dobrém stavu udržovány byly posvátné sochy na veřejných prostranstvích. A tu se domnívám, že by zejména Akademie křesťanská se svým odborem pro výtvarná umění a starožitnosti získala si velkou zásluhu, kdyby vedla stálou kontrolu nad těmito náboženskými památníky. Zkušenost nás poučila, že všude tam, kde povolání činitelé toho onoho pomníku se ujali, památník ten šťastně ušel záhubě strojené, a že jen ty posvátné sochy zahynuly, jichž nikdo si nevšímal a nedbal. Učinmež jednou pro vždy nemožným každý pokus, odstraniti nám některou posvátnou sochu stojící na veřejném prostranství.

Za starých časů, kdy tyto památníky většinou zřizovány byly, nezakládali vždy jich původcové dostatečných fondů ku dalšímu jejich udržování, nadálit se, že zajisté

i v budoucích dobách žiti bude táž víra, láska i zbožnost, která sochy ty stavěla, a která o ně dovede i pečovati. A že ani za naší doby nevyhynul mezi námi dobrý duch a víra i obětavost katolická, toho dokladem jest celá řada posvátných soch na veřejných místech Pražských, v nejnovějším čase nákladně obnovených. — Tuť třeba jen počínati, vybízeti a nadchnouti obyvatelstvo Pražské, — vždyť to obyvatelstvo, ohromnou většinou katolické, a zajisté v jádru svém zdravé, lpí na všem, co Praha naše zachovávala si z minulosti a co uvádí nám na paměť ctností předků našich. Posvátné pomníky na veřejných prostranstvích hlavního města našeho dávají mu ráz města katolického, přispívají k jeho malebnosti a rozmanitosti, jsou namnoze pomníky vážných dějů, svědčí o nábožnosti věků minulých, a jsou lidu našemu milými útulky, kde on pobožnost svou rád koná. Bděme nad nimi a ujímejme se jich, aby ani nepřízeň živlů a času, ani ruce bořitelů nám jich neničily! Aby se to nestalo, třeba míti tyto pomníky ve stálé evidenci a konati nad nimi kontrolu, a k tomu zajisté nikdo není povolanejším, nežli Akademie křesťanská. Posléze dovoluji si vysloviti přání a prosbu, aby Akademie křesťanská způsobem přiměřeným snažila se přispěti k tomu, aby jednou již ukončena byla záležitost, která po leta již vleče se, o níž svým časem mnoho se horovalo, a o které v poslední době zase ale jen jako na zapřenou se mluví — míním totiž žádoucí zbudování důstojného pomníku svat. Václava na náměstí, dle světce toho nazvaném. Zaslechli jsme, že tehdáž, kdy Pendlova socha z náměstí sv. Václavského výpověď dostala, sestavilo se komité ku zřízení nové monumentální sochy sv. Václavské, a že to komité hned zprva značnou summu peněz sebralo. Komité to nezemřelo, ono žije prý posud, ale spí. Nuže nechat Akademii křesťanská přispěje k tomu, aby tito Blaničtí rytíři se probudili. Svatý Václav, přední patron, dědic, miláček a chloubu království českého i zlaté Prahy naší, zasluhuje toho, aby zřízen mu byl pomník důstojný na tom náměstí, kteráž jeho jméno má.

 Veškeré dřívější ročníky „Methoda“ má na skladě redakce „Methoda“ v Karlíně č. 234.

„Method“ vychází vždy 30. každého měsíce. Předplatné, jež činí poštovní zásylkou na celý rok 2 zl., na půl leta 1 zl., přijímá pouze na jednu z těchto dvou dob administrace v Karlíně, číslo 234. Jen frankované listy se přijímají. Rukopisy redakci zaslané nevracejí se. Dopisy, týkající se redakce, buďtež zasílány F. J. Lehnerovi franco, v Karlíně, č. 234. Reklamace zasílány buďtež do expedice: Akademie křesťanská v Praze, Řetězová ulice číslo 223.

Nákladem vydavatelovým. — Kněhtiskárna Politiky v Praze.

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo 9.

V Praze, dne 30. září 1884.

Ročník X.

OBSAH: Zodpovídané „otázky archaeologické“: Upomínka na zrušený pannenský klášter sv. Anny v Praze. - Farní chrám Páně sv. Vavřince v Butovicích. - Filiální chrám Páně sv. Mikuláše v Jincích. - Pomníky zbožnosti křesťanské v Místku na Moravě. — Figurální okna Karlínského chrámu Páně. — Z akademie křesťanské: Odbor umělecký. Zpráva za měsíc, srpen a září. — Drobné zprávy. — Příspěvky na votivní obrazy.

Zodpovídané „otázky archaeologické.“

149.

Upomínka na zrušený pannenský klášter sv. Anny v Praze.

Napsal c. k. místodržitelský rada Moric Lüssner.

O bývalém klášteře panenském sv. Anny na Starém Městě pražském stává již málem celá literatura, a když i nyní o něm zde opět zmínku činím, stává se to jen z té příčiny, aby se na místě tom pozornost obrátila k památkám, o kterých se nám na ten čas buď zcela neb částečně zpráv nedostává. — Kostel sv. Anny a sv. Vavřince i po zrušení kláštera zachoval své gotické klenutí, a teprv když roku 1835 stal se majetkem firmy Gottl. Haase synů a co sklad na papír použit byl, klenutí se odstranilo, tak že nyní v kostele po něm zbylo pouze ukončení sbíhajících se žeber s konsoly gotickými, které ale bohužel při posledním obnovení v 17. století větším dílem přikryty byly hlavicemi sloupů novějších. Nejdůležitější památky starého klenutí však jsou dva svorníky, které při odstranění klenby přenešeny byly na dvůr před kostelem, kde až dosavádě leží pod okny obchodního krámu. Na okrouhlé ploše každého z kamenů těch jest vytesán trojhranný štít erbovní; jeden má českého lva korunovaného s ohonem dvojitém, zakončeném listy srdcovitými; v štítu druhého svorníku vidíme vypuklý trojlíst třemi stopkami spojený tak, že každá stopka na místě, kde se s listem svým spojuje, ozdobena jest zvláštním malým troj-

lístkem okulacným. Není pochybnosti, že zde máme před sebou erb pánů Řičanských z Řičan. Na každém z těch dvou kamenů lze spatřiti začátky čtyř žeber, z kterých posouditi lze profily jejich.

Na vysvětlenou významu kamenů těch sloužij následující úvaha: Kostel sv. Vavřince, který přešel i s klášteřem po zrušení řádu templářského roku 1312 na řád Johaniťů neb Maltežů a od těchto hned roku 1313 prodán byl jeptiškám řádu kazatelského neb dominikánského sv. Anny pod Petřínem, byl pod vládou jejich za času krále Jana přestavěn nepochybně ve větší velikosti a nazýval se odtud dle sv. Anny. Klášter těšil se záhy přízni velmožů a krále samého. Tak roku 1324 daroval Oldřich z Řičan jeptiškám dvůr a ves Křešice, král Jan však roku 1333 dvůr v Kosiřích a 10 hřiven zlata. Panny klášterní za takové jim proukázané dobrodiní vděčnost asi tím osvědčiti minily, že při nové stavbě kostela svorníky kostelního klenutí ozdobily erby krále českého a pánů Řičanských z Řičan. Podobá se, že páni tito s klášteřem vůbec byli v přátelské shodě, an rod zmíněný držel v sousedství kláštera v ulici Zlaté a Stříbrné dům v první polovici 14. století a

jelikož r. 1389 Hynek z Řičan prodal jeptiškám ves Oujezdec a Cachrov.

Bohužel nenacházejí se svorníky popsané na místě patřičném a byly zvláště v době poslední valně porouchány; byly sice kroky učiněny o zachování památek těch na místě příslušném, není ale známo, zdaž s výsledkem žádoucím.

O ostatních památkách kostela a kláštera podotýkám, že o pomníku zde pochovaného proslulého kronikáře Hájka z Libočan nyní žádný neví. V kostele se ještě zachoval kůr jeptišek, ovšem z dob pozdějších, kdy kostel vůbec dle slohu barokového ozdoben byl, na újmu starších památek gotických. Do tohoto času patří také malby na obmýtce sem tam viditelné, jako n. př. klečící Pan Ježíš, sv. Barbora a zvláště v předsíni Madonna s rozestřeným pláštěm,

pod kterým s obou stran skupení mnichů a jeptišek řádu dominikánského se spatřuje. K poslední větší činnosti stavební poukazuje asi nápis na dveřích kostelních:

»Anno Domini 1658.«

Chodba křížová původně s kostelem gotická na tři stranách dvora prvního, přiléhající ke kostelu, ještě dobře se poznává dle pilířů opěracích a dle zazděných oblouků lomených. V místnosti vedle krámu obchodního zachovala se pod zemí skryš jakási okrouhlá bez oken neznámého účelu. K starým památkám klášterním snad také náleží kámen nárožní na straně zdí zevnějších v ulici Liliové, představující poprsí ženské, ovšem již valně porouchané. Pobožná mysl lidu ctí památku sv. Anny v kapli při straně polední bývalého kostela zřízené.

150. Farní chrám P.

sv. Vavřince v Butovicích.

Napsal e. k. místodržitelský rada *Moric Lüssneř*.

Ves Butovice v soudním okresu smíchovském, hodinu cesty jihozápadně od Smíchova, má jedinou památnost, farní kostelík sv. Vavřince na pahorku nad obcí vystavěný. Chrám tento zdá se býti velmi starý a apsida jeho, polokruh tvořící, poukazuje na původní stavbu románskou. Přestavěním zbaven byl rázu původního, zvláště pak apsida utrpěla prolámaním oken nehezky, souhlasících s nepatrnou lodí chrámovou.

Na zdi, která v oblouk triumfální se klene a loď chrámovou od apsidy dělí, jest nad střechou vystavěna zídka lomeničná pro zvonec podle způsobu vláského, který však schází a otvor pro něj určený zůstal prázdný, jelikož zvony visí v dřevěné zvonici na hřbitově, východně od kostela vystavěné. Vnitřek kostela jest jednoduchý a bez okras; dlažba v kostele jest nižší než-li hřbitov kostel obklopující. Dva kameny hrobové však poutají pozornost návštěvovatelovu. Jsou v dlažbě vedle hlavního vchodu západního; první vpravo jest z červeného mramoru a nese na čtverhranné tabulce nápis:

»Letha panie 1619 w nedieli den pamatni poczeti panni marie mezi 5 a 6 hodinau na pul orologi vsnul w Panv vrozeneg a stateczneg ritirz pan Albrecht Pfeřkorn z Ottopachv na Ginoniczich a Bvtowiczich C. M. Kralowske krále Fridricha w komorze ez« (ostatek jest ošlapán).

Pod tabulkou touto jest deska podobná však prázdná a pod ní znak, který ale jest pokryt lavicemi kostelními a proto blíže pozorován býti nemůže. Na okraji celého kamene nacházela se průpověď biblická, z které však se pouze zachovala slova: »Wim zagiste zie vykupitel mug ži«, což ovšem stačí k poznání slov dalších ošlapaných.

Jméno řečeného rytíře zde pochovaného zachovalo se také na jednom zvonu v Živanicích v soudním okresu přeloučském od r. 1605, na kterém se čte:

»Albrecht Pfefferkorn z Ottopachu a na Ginonicich toho cziasu hejtman na Pardubicich.«

Pod tím vidíme erb jeho, totiž rozdělený štít, v jehož poli hořejším zvířecí hlava, tuším kozla, v poli pak dolejšším půl kola o třech pramenech.

Tento A. Pfefferkorn koupil Butovice r. 1609 od Zik. Knoblocha z Knobelschoven, byl pak jedním z direktorův, správcův a rad zemských stavu rytířského, též radou při komoře české v čas vzpoury, a ač zemřel již r. 1619 byl předce dne 26. dubna 1621 odsouzen a zbaven všeho jmění. Statky Jinonice a Butovice, odhadnuté za 13888 kop miš r. 1622, za 15000 kop. miš. ponechány byly nejstarší dceři Pfefferkornově Johanně, manželce Hynka Jiřího Žďárského ze Žďáru, proti zaplacení dluhů, od které

pak je téhož roku koupil Pavel Michna z Vacinova (Viz T. V. Bílek Dějiny konfiskací I. st. 432).

Druhý pomník též z červeného mramoru jest v dlažbě v levo od vchodu západního, též s deskou čtverhrannou, avšak beze všeho nápisu, který snad ošlapáváním setřen byl úplně. Pod tabulkou nachází se štít erbovní; jest rozpoltný, pravá polovice prázdná, levá pak obsahuje šachovnici; nad přílbou kotouč neb terč okrouhlý a nad tím dvě péra pštrosí. Podobných znaků užívali u nás p. Dohalští z Dohalic a Hřanové z Harasova, však nepodařilo se mně na ten čas postavit na jisto, či to asi pomník, ač je z dob ne mnoho rozdílných těch, z kterých v předu popsany náhrobník pochází.

Na zvonici, o které jsme se již zmínili, jsou zavěsény zvony dva, jeden menší, však tak vysoko, že k němu přístupu není, proč i nápis na něm přečten býti nemohl. Větší zvon průměru 88 cm. jest úhledně slit a má na jedné straně obraz sv. Vavřince a po obou stranách toho svatého nápis následující:

»S povolenim vrozene pani Ottowe ze Stogiessyc a na z Bilzanech Smluwen tento Zvon skrze vrozenego pa Bartolomiege Danwice z Lomnic na Ginoniczych a Słowutne pańa Ondrzegie Paczyckiego miestienina na Novem miestie Prazskem a vdieł ke Cti a chwale gmena Bozyho w Butowic k Swate Wawrzyncy skrze pracy a umieni Brykcyho zwonarze z Cynperku w Nowem miestie Prazskem pro poctiwost a potrzebu te obce nakladem przednie Katerziny Sauczkowe wdowy a przytõ wsech Osadnikw k temwz Kostelu przinalaziecych.

Stalo se leta 1574.«

Na druhé straně zvonu spatřují se dva znaky a sice:

a) Štít s třemi břevny šikmo k levé straně nakloněnými; v prvním pak jest jeden listek jetelový, v druhém čtyři a v třetím dva; nad štítem přílba, z níž vychází šest prutů a na každém dva listy jetelové nad sebou. Nad znakem čte se nápis:

»Fridrich Ott z Dalmanhorsstu.«

b) Štít v němž zvíře — snad liška — běžící, které se pak nad přílbici opakuje. Nad erbem nápis:

»Marie Ottowa z Stogessycz.«

Bedřich Otto z Dalmenhorstů žil již v první polovici 16. století v městech pražských a byl syn Jana Otty z Dalmenhorstů rodilého z Frislandu. Bedřich měl sestřence »Andream Glatovinum«, pak přátely dobré »magistrum Andream Philonem civem pragensem« a »magistrum Wenceslaum Crusinium, Altomythenum professorem in academia pragensi«. K žádosti Friedricha Otty, pro jeho šlechtěné zachování a nevšední jeho i přátel jeho vzdělanost a zběhlost v krásných uměních potvrdil král Ferdinand I. majestátem latinským, daným na hradě pražském dne 17. Septem. 1545. Friedrichovi Ottovi po jeho otci Janovi zděděné šlechtictví a titul z Dalmenhorstů rozšířiv je také na uvedené tři přátele jeho, Ondřeje Klatovského, Ondřeje Philona a Václava Krušinia a potvrdil zároveň starožitný erb jeho, z kteréhožto popisu se dozvídáme, že štít erbovní byl barvy modré, břevna černá a listy jetelové zlaté. (Dle laskavého sdělení p. A. Rybičky).

Starších zpráv o Butovicích lze dočísti se ve spisu Fr. J. Zoubka »Farní osady děkanství někdy Ořechovského«. (Výroční zpráva české školy smíchovské 1878, str. 23).

151. Filiální chrám P.

sv. Mikuláše v Jincích.

Napsal c. k. mistodržitel'ský rada Moric Lüssner.

V půvabném údolí jineckém, jímž se vine Litavka a táhne se železnice k Příbrami, rozprostírá se pod proslulým Plešivcem a Ostrým rozsáhlá obec Jince (okr. hořovického), v níž vyniká úhledný a věži opatřený kostel sv. Mikuláše, vystavěný hrabětem Frant. Karlem Vratislavem z Mitrovic r. 1728 dosti vkusně v slohu toho času obyčejném. Již v 14. století se uvádí co farní a platilo se z něho r. 1352 desátku

papežského 12 gr. Připisuje se v něm zvláštní cena obrazu sv. Mikuláše na oltáři hlavním, o kterém se povídá, že jej maloval slavný Paolo Veronese. Před presbyteriem tvoří deska mramorová bez nápisu vchod do krypty, kdežto jiný hrobový pomník z červeného mramoru ozdoben jest erbem p. Pešíků z Komárova (štít s obrněnou nohou lidskou, která se na přílbici opakuje vedle péra pštrosového), nápis však jest již úplně

setřen. Důležitější pomník hrobový též z červeného mramoru a opatřen čtyřmi železy k zdvihání určenými, jest v pravé lodi postranní před oltářem sv. Tří Králů a má následující částečně neúplný, však zde podle pamětní knihy farní (v závorkách) doplněný nápis:

»(Let) a panie 1566 tu strzedu (po swatem) Valentinu doko (nal gest swuj czastny) ziwot wrozeny pan pan (Hendrich) Teyrzwowsky z en zydlu a na teyrzowie tielo geho w tomto mistie pochowano a odpocziwa pan buh racz daty gemu y nam spolu radostnie z mrtwych wstaty k ziwotu wiecznemu an.«

Uprostřed desky vidíme veliký erb, jehož štít jest na 4 pole rozdělen; v prvním a posledním nachází se orel dvouhlavý o třech (!) nohou, v poli druhém a třetím pak vidíme tré listů obých v trojlist sestavených.

Nad štítem jsou dvě přílby korunované; nad pravou stojí panna korunovaná, nad levou pak vznáší se s koruny vysoký kůžel nahore jakýmsi perem ozdobený.

Hendrych Tejšovský z Einsidle byl syn Jošta z Einsidle, který v druhé polovici 15. století do Čech zavítal a r. 1460 hradu Tejšova nabyt, odkud důchod svůj měl. Hendrych dědil pak po otci Tejšov, bydlel tam od r. 1534 do 1556, načež majetek synům Albrechtovi, Jiřímu a Janovi rozdělil. Zdá se, že po tomto dělení, při čemž Tejšov připadl Albrechtovi, otec Hendrych odstěhoval se do Jince, které tenkrát náležely Mikuláši Pešíkovi z Komárova, s kterým, jak se zdá, byl spřízněn a kdetaké zemřel a pochován byl.

Ze starší stavby kostelní zachovalo se pouze gotické sanctuarium z pískovce nyní zazděné v sakristii; má podobu špičaté lomenice a železná mřížovaná dvířka.

Na věži kostelní zavěsены jsou dva větší a dva menší zvony, pak cimbál pro hodiny věžní. Jen cimbál pochází dle podoby písma na něm ze 16. století; jest na něm odlita jakási medaile a nápis český, což však jen dle jednotlivých složek pozorovati lze, an celek pro nepodařené slévání přecisti nelze. Jeden ze zvonů větší jest přelit od Jiřího Kühnera v Praze »refusa sub regimine Excell. D. D. Franc. Adami S. R. J. comitis Wratislaw de Mitrowic Ao. 1770.« druhý pochází z r. 1825 a i ostatní jsou z dob novějších.

Samostatný někdy panský statek jinecký jest nyní spojen s panstvím hořovickým. Spojení toto nastalo r. 1806, když Pavel Adam hrabě Vratislav z Mitrovic panství jinecké prodal Rudolfovi hraběti z Vrba. Zachoval se urbář panství jineckého ze začátku 17. století, v kterémž se uvádějí vši k němu s počtem usedlostí zde v závorce uvedených a sice: »Ginecz (18), Czenkov (8), Velká (9), Krzessin (13), Rpety (11), Wohrazenicz (22) Rejkowice (4) a Bierzin (7).« Ostatní v následujících dobách k témuž panství náleževší obce připadly teprv později, jako n. p. Bezdědice (s kostelem farním), které odprodány byly r. 1752 Hynkem hrabětem Vratislavem z Mitrovic od statku lochovického i s lesem Plešivcem biskupu Josefovi hraběti Vratislavovi z Mitrovic k fideikomisnímu panství jineckému.

Zámek jinecký vystavěl na místě bývalé tvrze hrabě František Vratislav z Mitrovic v druhé čtvrti předešlého století a to jistě dosti úhledně. Zachoval se krátký popis téhož sídla panského, nyní valně změněného, z dob lesku a slávy jeho, a to z pera jen vesničana (jistého Jakuba Hrkala z Jince), z kterého však jde na jevo, že tehdaž zámek byl pýchou celého okolí. Již před zámkem zdí ohraženém střikaly vodometry ze skupin bohů vodních a koní mořských, kdežto nádherné stavení bohatě bylo ozdobeno sochami nad skvělými průčelím a honosilo se uvnitř malbami na stěnách, jakož i v kapli sv. Josefa (nyní úplně zapomenuté), ve které zvláště se ctily ostatky sv. Fabiána a Sebestiána. Krásná zahrada za zámkem vkusu francouzského honosila se chladnými procházkami, skleníky, sochami atd. Pamětník ten vychvaluje dobu Vratislavů z Mitrovic a vypravuje, že tehdaž bylo požehnání boží všudy, »podaň, ať co chtěl, hledal u vrchnosti, všeho se dopídl, žádný na cizí místa neucházel, kde se rodil, tu se hodil, kde byl křtěn, tu byl ctěn« atd. Po prodeji Jinec hraběti z Vrba zámek přestal býti vrchnostenským obydlím, ale stal se skladištěm železa a sloužil pak k umístění proslulé sbírky nerostů.

Když pak r. 1852 panství hořovické a jinecké prodáno bylo kurfiřtovi Bedřichu Vilémovi hessenskému, sbírky v zámku chované byly rozptýleny a zámek málem úplně spustl, až konečně za nynějšího držitele panství Morice knížete z Hanau v posledních letech obrácen a přestavěn byl v pivovar.

152.

Pomníky zbožnosti křesťanské v Místku na Moravě.

Podává *Domínik Škaruša*, exhortator a učitel při moravsko-slezské škole lesnické v Sovinci na Moravě.

Letos o jménu Marie Panny bylo tomu 100 let, co farní chrám Páně k sv. Janu a Pavlu v Místku, mém drahém rodišti, biskupem olom., Antonínem Theodorem hrabětem Colloredem z Waldsee (1777—1811) konsekrován byl. Zajisté pro každého interressenta důležitá to událost. Neboť kdo ví,

zdaž který z nynějšího pokolení druhého centenaria se dožije! A tento moment zavedl mne k sestavení stručné monografie rodného města mého, z níž stat o pomnících křesťanské zbožnosti dávných sourodáků svých tuto uveřejňuji.

I. Kostely.

Město Místek leží v nejvýchodnější části Moravy a arcidiocese olomoucké, na pomezí mor.-slezském, u řeky Ostravice a železnice Morav.-Ostravsko-Friedlandské, která s příční dráhou česko-moravskou a haličskou spojena bude, ve velmi půvabné, na bavlinský, železářský a lesní průmysl bohaté rovině naproti městu Friedku na kopci velebně se vypínajícím. Místek čítá 429 domů, 4322 ponejvíce katol. obyvatelů jazyka českoslovanského, vícero úřadů, rozličných ústavů a spolků. Dle starého podání byl založen v 11. neb 12. století na blízkém chlumu »Štondel« zvaném, kde hrad stál pode jménem »Friedeborch, Friedburg«. Od tohoto hradu obdržela též osada, kolem něho u říčky Holešné se rozkládající, jméno Friedburg čili Friedberg, jež až do 16. století se udrželo. Po prvé vyskytuje se Místek pode jménem Friedberg v listinách r. 1267 již jakožto biskupský městys »villa forensis«; později stal se lenním městem, obdržev svůj znak od olom. biskupa Jindřicha III., Berký z Dubé a Lipého (1326—1333). Tato osada byla ale i s hradem snad ve válkách mezi členy rodu lucemburského, zvláště Václavem IV. (1378—1419) a Zikmundem (1419—1437) rozbořena. V trudných dobách těch měli totiž biskupové olom. jakožto držitelé Friedberka v sousedních knížatech těšínských silné odpůrce, kteří časté nájezdy do morav. území konali, při které příležitosti se též městyse Friedberka násilím zmocnili, jehož teprv Stanislav II. Pavlovský (1579—1598) r. 1581 k biskupskému panství hukvaldskému navždy

byl přivtělil. Při těchto nájezdech by Friedberk snad spustošen, načež za vlády knížat těšínských ve 14. neb 15. století pode jménem »Newenstetl, Nové město, Mystko« z rumu povstal, ze kteréhožto jména nynější název »Místek« se vyvinul.

Místek leží nedaleko staroslavného Radhoště, kde sv. Cyrill a Method praporek křesťanský vztýčili; odtud se také snad náboženství křesťanské do poríčí Ostravice dostalo. Zdá se, že kraj místecký z počátku co do správy duchovní do Příbora, teď místa arcikněžského, patřil. Brzo však sám obdržel faru, ačkoliv nám nelze historicky udati, kdy se to stalo, jelikož farní archiv s městem r. 1602 a archiv panství hukvaldského, jenž by o věci té nějakou zprávu podati mohl r. 1762 popelem lehl. Teprv listiny ze 16. století určitou nám dávají zprávu o farnosti místecké, k níž celé poríčí Ostravice, počínajíc od Paskova až ke hranicím uherským náleželo. Místek byl též záhy sídlem děkanským; avšak v 16. století, ve kterém se učení pikhardistické v městě tom zahnízdilo, přenešen úřad děkanský do Mor. Ostravy a později do Příbora, odkudž pak, když kacírství rázným Stanislavem II. a kardinálem Dietrichsteinem (1599—1636) vykořeněno bylo, r. 1716 navždy do Místka se vrátil.

Místek má 3 kostely, které, vezme-li se ohled na jich stáří, v tomto pořádku po sobě následují: 1. kostel sv. apoštola Jakuba Většího, 2. Věch Svatých a 3. sv. Jana a Pavla, mučovníků.

1. Kostel svatého apoštola Jakuba Většího.

V nejstarších dobách stavěny kostely, kde možná, na místech vyvýšených, na kopcích, a sice v městech co nejbliž náměstí, jak to vidíme v Brušperku, ve Friedku, v

Příboře a jinde. A tak vystaven snad již v 13. neb 14. století též v Místku na vyvýšeném místě, na někdejší břehu Ostravice, směrem východoseverním kostel, kde dosud

chrám sv. Jakuba stojí. Ve zmíněných stoletích stavěny kostely, zvláště v osadách malých, ponejvíce ze dřeva a v rozměrech tehdejšímu počtu obyvatelstva přiměřených, jak to dosud na starých dřevěných kostelích v Kopřivnici, ve Velké Hrabové na Moravě, v Těrlicku ve Slezsku a jinde vidíme. A taktéž původní kostel v Místku byl z počátku jen větší kaple dřevěná, která později byla rozšířena, když se počet obyvatelstva byl rozmnožil. Když pak Místek obdržel řádnou správu duchovní a tudíž i vlastního faráře, stal se kostel chrámem farním a sv. Mikuláši u Slovanů velmi oblíbenému zasvěcen. Ještě r. 1582 byl místecký farní kostel celý dřevěný, pouze presbyterium po 1. oblouk bylo zděno a sice ve slohu gotickém, jak tomu nasvědčují klenutí a pruty v nynějších oknech presbytáře. Věž neměl, nýbrž na hřbitově, který kolem kostela se nalézal, stála zvláštní zvonice zděná. Téhož roku měl kostel 3 oltáře: hlavní (křídlový) s obrazem sv. Mikuláše na zlaté půdě a 2 boční. V téže době měl míst. farní kostel 2 stříbrné pozlacené kalichy, měděnou monstranci a 4 kasule, z nichž jedna na zadní části kříž, druhdy drahokamy ozdobený, měla.

R. 1602 lehl, jak již podotknuto, celý téměř Místek popelem, tedy i kostel, načež r. 1622 znovu, ale již z kamene ve slohu gotickém se 4 okny vystaven a r. 1644, za faráře Šimona Sabasa (1636—1655) dohotoven a kvádrovci vydlážděn byl. Nový tento kostel obdržel titul sv. apoštola Jakuba Většího. To stalo se v době, kdy biskupskou moc rakouský vévoda a královský princ Leopold I. (Vilém 1637—1662) v rukou měl. Jelikož hodnostář ten na biskupa konsekrován nebyl, spravována diecese olom. světicími biskupy a administrátory. A takový podbiskup, jménem Kašpar Karas z Rhomštejna, konsekroval r. 1644 právě dohotovený chrám Páně, o čemž 12 křížů na zdi kostelní svědčí. Té doby měl již kostel snad malé varhany.

R. 1666 přistavěl měšťan Laník kapli B. P. Marie, v níž soukennické bratrstvo sv. růžence farářem Pavlem Nolanským (1655 až 1676) založené, své pobožnosti vykonávalo. Kaple ta má kopuli s okénky, 2 podlouhlá okna, 2 vchody do lodě chrámové a dvěře. Nahoře jest malá pavlač, s níž do kostela i do kaple patřiti lze. Na stěnách byly ještě okolo r. 1859 obrazy na obmítce malované, představující tajemství sv. růžence. Obraz Čenстоchové P. Marie na oltáři v kapli daroval farář Christian Pásek (1732 až 1749) a stříbrné koruny na něm pochá-

zejí od Anny Opavské. Mimo to jest v kapli obraz sv. rodiny a Bolestné Marie Panny. Okolo r. 1672 měl kostel jen dva oltáře v lodi a tři v kapli. Co se nádob a jiných liturgických předmětů týká, vykazuje inventář z doby té stříbrnou monstranci, 1 libru těžkou, 4 kalichy, ciborium, 1 lampu, kříž a pacifikál, — vše pozlacené; pak 11 kasulí, malé varhany a jiné drobnější věci.

Roku 1683, za faráře Davida Holuba (1683—1688) byla na hřbitově, na místě dřevěné zvonice věž z tvrdého staviva v osmihranu vybudována, jejížto vrchní část celá ze dřeva byla; r. 1695 zřízeny hodiny věžové. Téhož roku povolen farář Davidu Holubovi biskupem Karlem II., hrabětem z Lichtenštejna (1664—1710) oltář sv. Antonína Paduánského, který se ve výklenku kaple mariánské nalézal a jež měšťan Jiří Holub zjednal. Té doby řádili totiž Turci v zemích mocnářství rakouského strašně, pro kterou příčinu lidé ze strachu osady opouštěli, pokryvše movitý majetek svůj. Podobně zakopal i Jiří Holub skvosty své; když jich pak později nalézt nemohl, učinil slib, že vystaví oltář ke cti a chvále sv. Antonína, načež poklady své skutečně našel a slibu svému dostal. Odtud lze si vysvětliti, proč dosud mnozí Mistečané v peněžných záležitostech před obrazem sv. Antonína Pad. vroucně se modlívali.

Za faráře Davida Holuba zjednány též ony 2 poboční lavice v presbyterium, které pro městské hodnostáře určeny jsou. Roku 1723, za faráře Antonína Augusty (1714? až 1732) porouchal blesk věž, již farář František Josef Čejka (1759—1789) opraviti dal. Práce ukončena zvláštní slavností. Tehdejší kaplan Klement Míček přechetl shromážděnému lidu památní listiny, které do makovice uloženy byly, a když tato na své místo dána, házeny dítkám jablka a ořechy. Týž farář opatřil r. 1781 věž čtyřmi ciferníky, jichž ruky sám byl zlatil, a kostel vně opravil. A tak lze říci, že ona 24° vysoká, plechem pokrytá, a za faráře Bedřicha Kouna hromosvodem opatřená věž z dob farářování Františka Čejky pochází.

Druhdy bylo v ní 5 zvonů: sv. Václav, 15 centů; sv. Jakub, 10 centů; sv. Mikuláš, r. 1629 ulitý a 6 centů těžký; umíráček, sanktusník a zvonek s věže radního domu sem přenešený, jímž na poplach se zvonilo. Teď ale jsou kromě umíráčku, sanktusníku a zvonku na poplach jen 3 zvony. Největší má nápis:

»In honorem omnipot (entis) Dei, B (eatae) V (irginis) M (ariae) - expensis ecclesiae et

oppid (i) Mistk (o) cur (a) R (everendi) Mathae (i) Zwitawski, parochi, fusa sum in mense octobri A (nni) D (omini) 1629. (Ulit jsem ke cti Boha všemohoucího, blahoslavené Panny Marie nákladem kostela a města Místka, na zakázku ctihodného faráře Matouše Svitavského v měsíci říjnu léta Páně 1629).«

Na zvonu tom viděti dále obraz ukřižovaného Spasitele, B. P. Marie, jakéhosi biskupa, 2 jiné postavy a znak města Místka.

Prostřední (poledňák) nese následující nápis:

»In honorem Dei et B (eatae) V (irginis) M (ariae) fusa sum pro oppido Mistek a (nno) D (omini) 1629.« (Ke cti Boží a blahoslavené Panny Marie jsem pro město Místek léta Páně 1626 ulit).

Mimo nápis viděti Krista Pána na kříži, P. Marii a znak kardinála Dietrichštejna.

Na 3., nejmenším zvonu konečně čtème tyto nápisy:

»Campana haec fusa et consecrata est in honorem B (eatae) V (irginis) M (ariae), immaculate conceptae et s. Wenceslai M (artyris).« (Tento zvon jest ulit a posvěcen ke cti blahoslavené Panny Marie, bez poskvrny počaté, a sv. Václava, mučedníka.)

»Hanc campanam curavit fieri R (everendus) D (ominus) W (enceslaus) Ignacius Zezulka, Moravus Mistecensis, S. S. Theologiae Bacca (laureus), For (aneus) Parochus Z (dounecensis) Anno Dom (ini) 1688. (Zvon ten obstaral ctihodný pan Václav Ignác Zezulka z Místka na Moravě rodem, sv. bohosloví bakalář, farář ve Zdoukách, léta Páně 1688). Paul Strecksfus hat mich in Brünn gegossen 1688. (Pavel Strecksfus mne v Brně 1688 ulil).«

Farář František Čejka vynikal zvláštní horlivostí pro ozdobu chrámů svého rodiště. Vždyť oltář růžencové P. Marie v Laníkově kapli, dílo do friedeckého sochaře Šimona Glogolčika, jak ho právě vidíme, osobně zlatil. Sochu sv. Mikuláše, která na pravém oltáři v lodi byla, a teď ve výklenku vedle oltáře sv. Antonína Paduánského se nalézá, též zjednal a pozlatil, zároveň P. Marii Brněnskou ozdobiv.

Než i nástupce jeho, farář Ignác Uhlář (1789–1799) byl neméně horlivým sluhou Páně. Daltě z kostnice se sakristií spojené kosti vybrati, chrám vychrániti, aby ho vydláždil a nové stolice do něho dal. Hlavní oltář sv. Jakuba jest prací Matěje Weisz-

manne ze Friedku postaven; chodí se kolem něho na ofěru. Nad velkým obrazem zmíněného světce vznáší se Maria Panna uprostřed proroků Davida a Zachariáše. Po obou stranách obrazu sv. Jakuba stojí sochy sv. Petra a Pavla. Za téhož faráře pořízeny znovu neb ozdobeny 2 boční oltáře v lodi a sice: v levo sošky sv. rodiny a nad nimi sv. Jiří; v pravo pak sv. Mikuláš a nad ním sv. Martin od řezbáře Hyppolita Weizsmanna. Kazatelnu zhotovil Matěj a kameninou křtitelnici, na níž křest Páně se nalézá, Hyppolit Weizsmann.

R. 1791 vystavena pavlač pro zpěváky a hudebníky s 2 okny; na ní postaveny varhany nové, které František Horčíčka, bratr řehole jezuitské tehdy ve Friedberku bytem, za 200 zl. zhotovil. Téhož času vznikla též bezpochyby kaple pode jménem »síňka«, která pod pavlačí, mezi věží a kaplí Marianskou se nalézá. Jest v ní Kristus P. trním korunovaný a více jiných větších a menších soch.

Obraz sv. Františka Serafinského v 1. kůru zjednal měšťan Josef Pustka; neposkvrněného početi B. P. Marie daroval Antonín Seidler; sv. Augustina a Josefa věnovala Jana Žábenská; sv. Barbora, sv. Jan a Pavel jsou dar obyvatelů Horní ulice. P. Maria Čenstochovská konečně a sv. Jakub na bruně před P. Marií Čenstochovskou, jak prý se Průšákům zjevil, kteří v 7leté válce přitáhli Místka vydrancovat, avšak následkem zjevu toho odtáhli beze škody, jsou původu neznámého.

Od té doby až dosud byl kostel svat. Jakuba vícekrát obnoven a opraven. Tak r. 1857 nákladem 600 zl. konv. měny, jež patrona a občané složili, při které příležitosti i věž na žluto obilena a bílým plechem pokryta byla. Roku 1858 dala obec kostel uvnitř obnoviti a kvádrovci vydlážditi. Za administrátora Josefa Stoška zjednána nová kazatelna a 2 boční oltáře. Na místo sv. rodiny řezbované přišel malovaný obraz srdce P. Ježíše, nad nímž sošky sv. rodiny umístěny jsou; na místo sv. Mikuláše ale obraz srdce P. Marie, nad nímž se sošky sv. Joachima a sv. Anny nalézají; sv. Mikuláš ale dán do výklenku vedle oltáře sv. Antonína; ostatní řezby potratily se. Později přibyl obraz sv. Cyrilla a Methoda p. Ferdinandem Pěčkou malovaný na zakázku vdovy Halenkové; P. Marie vždy trvající pomocí, sv. Aloisia, Alfonsa z Liguori, různými dobrodinci zjednaný, a obnovený starý velký obraz Krista Pána před Pilátem a mešši Panny Marie se synáčkem jen v poprsí.

Za faráře Josefa Koutníka byl kostel opět vybil a oltář P. Marie Růžencové v kapli obnoven. Konečně dal i nynější farář a děkan, Bedřich Koun, celý kostel vnitř i vně z odkazu měšťana a obchodníka v hudebních nástrojích, Rafaela Piskoře, obiliti, sakristii vymalovati, bání věžovou na červeno natříti a zahradu getsemanskou ve zdi za oltářem, druhdy na hřbitově, jejíž stáří určitě nelze, obnoviti a ozdobiti.

Když dle nadace téhož dobrodince u sv. Jakuba v neděle a svátky o 8¹/₂ hodině mše sv. se sloužiti a odpoledne druhé litanie konati počaly, dal farář B. Kaun, aby se získalo místa, jeden průchod pod věží zazditi a místnost slušně upravit. Za téhož faráře zjednána krásná soška Ježíška, před níž údové dětství Ježíšova své pobožnosti konají, a P. Marie, jež v čas m'jové pobožnosti velmi krásně ozdobena bývá.

Nyní jest tedy kostel sv. Jakuba vydlážděn, vybil a důstojně opraven. Má 10 oken, 4 vchody, sakristii, 2 pavlače; hlavní oltář sv. Jakuba, boční oltáře srdce Páně a Marie Panny; 2 vedlejší oltářiky sv. Antonína Paduánského a sv. Mikuláše; oltář Růžencové P. Marie v Laníkově kapli a v »síňce« oltářik se sochou »Ecce homo!« Co se oltáře P. Marie v kapli týká, jest celý ze dřeva. Nahoře jest Bohorodička se svým synáčkem, podávajíc sv. Dominikovi růženec a v pravo klášternice. Pod nimi nalézá se zmíněný obraz P. M. Čenstochovské, farářem Christianem Páskem zjednaný a Annou Opavskou ozdobený, mezi 2 anděly. Dále pak v levo stojí socha sv. Blažeje, patrona proti bolesti v krku a sv. Valentina, patrona proti padoucnici. Pod obrazem Marie P. jest za rámcem uměle

provedená tvář Krista Pána na pléně z vosku a po obou stranách reliquiáře s ostatky sv. Eutropie, Innocencie a sv. Severa, mučenika. Mimo to jsou v kostele kazatelna jednoduchá, křtitelnice, 3 zpovědnice, soška sv. Anny a P. Marie na zdi u levého bočního oltáře připevněná, 2 skleně svícny visuté, bílá lampa na věčné světlo, několik již uvedených obrazů, stolice v lodí, ve výklenkách a na pavlačích, varhany o 7 registrech a 2 korouhve.

Uvnitř chrámu jest, jak již podotknuto, starožitná ale pěkně malovaná zahrada getsemanská se sochami Krista P., apoštolů a anděla. V kostele jest asi pro 300 lidí místa.

Patrocinium sv. Jakuba slaveno zvláštním způsobem. V předvečer vyhrávali hudebníci na věži, načež házen kozel s pozlacenými rohami s věže dolů, jehož objednaný řezník zabil, krev pak přítomní Slováci, kteří v četných zástupech z Uher do Místka na pouť přicházeli, jakožto prostředek proti rozličným nemocem do šátků brali. Ze Friedku sousedního dostavovalo se ke slavnosti sv. Jakuba zvláštní procese; za to putovávali Místecané do Friedku o sv. Anně. Teď však věci ty přestaly.

Posvícení chrámu čili »krmás« neslavilo se s patrocinium, nýbrž v oktávě sv. Vavřince. Když nový kostel sv. Jana a Pavla vystaven byl, stal se chrámem farním a sv. Jakub filialním.

Co se konečně patronátu týká, jsme toho náhledu, že patronem kostela sv. Jakubského vždy biskupové olomoučtí, jakožto vrchní pánové a majitelé místeckého manství, byli, byť i po nějaký čas těšínští knížata Místek neprávem v moci byli měli.

(Pokračování.)

Figurální okna Karlínského chrámu Páně.

V oktávě letošní pouti sv. Cyrilla a Methoděje darovali jednotliví osadníci karlínské farnímu svému chrámu Páně malovaná okna figurální (»Method« čís. 7.), splnomocnivše redaktora listu, aby dle vlastního vkusu vše zhotoviti dal. Požádal tedy zpravodaj stavitele chrámu Sv.-Vitského, architekta Josefa Mockra, za komposici a náskres. Šlechtný architekt splnil netoliko prosbu žadatelovu, zdělav náskres potřebný, nýbrž věnoval jej co dar svůj na ozdobu chrámu karlínského. Zaplať Pán Bůh!

Karlínská okna románská jsou sloupkem na dvě táhlých polí rozdělena, svrchu polo-

kulatým obloukem v jedno spojena. Dvěma příčními pruty železnými rozpadává se každá polovice na tři pole. Úzkou, ale vysokou prostoru rozvrhl architekt na podstavec, baldachin s figurou a vrchní ornamentiku.

Architektonický podstavec skládá se ze tří vrstev. Vespod stojí dedikační deska, na které na věčnou památku zaznamenána budou jména donátorů oken. Nad deskou spatřují se tři románské arkády. Svrchu pak čte se na obrysu jméno světce či svěťice na podstavci stojící.

Baldachin spočívající na románských sloupkách s hlavicemi, a polokulatě skle-

nutý vybíhá ve štít krabolkami okrášlený a končí románskou stříškou s dvěma bočními a střední věžičkou. Uprostřed baldachinu stojí pětistopová postava světce či svěťce; v pozadí rozpjat jest skvostný čaloun svrchu i dole obrubou lemovaný a vespod trásněmi opatřený. V oknech budou vyobrazení svatí patronové jednotlivých dárců, ovšem bez opakování se, vždy světec a svěťce.

Vrchní část okna vyplněna jest ornamentálně obíhající bordurou a bohatým ornamentem vnitřním. Kulatý kruh vrchní vyplněn jest ušlechtilou rosetou.

Průběhem roku veškerá dosud věnovaná okna budou hotova. První zasadí se k letošním vánocům, co štedrovecerní dárek osady Ježíškovi věnovaný.

S jara, dá-li Pán Bůh, započne se s polychromií.

Lehner.

Z akademie křesťanské.

Známý mecenáš J. O. Egbert hrabě Belcredi daroval Akademii křesťanské opětně 50 zlatých.

Odbor umělecký. — Zpráva za měsíc srpen.

I. Vyřizené záležitosti.

Práce kovové. Kalichy: pro sl. c. k. hejtmanství v Jičíně, pro dp. Anton. Malce, faráře v Bubenči; gotický: pro dp. Loh. Schmidta, sekretáře na Strahově; stříbrný, bohatě ozdobený: pro vp. A. Plačka, kaplana u P. Marie v Kroměříži. — Pozlacení kalichů: pro důst. farní úřad v Nové Pace, pro dp. Hynka Seidlische, faráře v Jezvém, pro vys. uroz. paní hraběnkou Desfours-Walderode v Hrubém Rohozci, pro důst. farní úřad v Pouchově. — Pozlacení relikviáře: pro důst. farní úřad v Čimelicích. — Nádobka na sv. oleje a stříbrná pátenka k nemocným: pro dp. Hynka Němce, koop. v Morkovicích na Moravě. — Kaditelnice: pro sl. c. k. hejtmanství v Jičíně. — Kropenka: pro sl. c. k. hejtmanství v Jičíně. — Svícny oltářní: pro sl. c. k. hejtmanství v Jičíně a pro blahor. paní Annu Niessnerovou v Praze. — Kropáček: pro vdp. Ambr. Hilleho, děkana v Haňspachu. — Kanonické tabulky: pro sl. cis. král. hejtmanství v Jičíně. — Konvičké mešní: pro vp. Fr. Drašara, kaplana v Žďáru na Moravě, pro dp. Rob. Heideho, faráře v Široké Třebčici a pro dp. Jos. Kindermanna, faráře v Schönbornu.

Rozličné. Soška P. Marie k průvodům: pro dp. P. Šrámk, faráře v Olešce u Černého Kostelce. — Pultík pod missal: pro vp. Václ. Šíleného, kaplana ve Vodňanech. — Missal: pro sl. c. k. hejtmanství v Jičíně. — Harmonické zvonky: pro vp. J. Ibla, kaplana v Radnici, pro dp. Dra. Karla Řeháka, faráře v Podolí u Prahy, pro dp. Václ. Honejska, faráře v Kojeticích, pro blahor. slečnu Marii Prokšovou v Záběhlích, pro blahor. p. Jos. Vyspálka, c. k. gymn. profesora v Rychnově, dar to pro chrám P. v Koceradech, pro dp. Schvabla, faráře ve Wittigu, pro dp. Melch. Janatu, faráře u sv. Vojtěcha v Praze, pro dp. Frant. Schlesingra, faráře v Libčevsi a pro blahor. p. Jos. Koubka v Rozkoši. — Kříže pro školy: pro dp. Rob. Heideho, faráře v Široké Třebčici, pro vp. Hynka Küstlera, kaplana v Hradisku na Moravě a pro dp. Maxa Voдрážku, faráře ve Zdicích.

Paramenty. Kasule bílá a černá: pro sl. c. k. hejtmanství v Jičíně; zelená: pro dp. Fr. Urbáška, faráře v Citově; bílá a červená: pro dp. F. Wartera, podpřevora řádu maltézského v Praze. — Pluvial skvostný: pro vys. uroz. pl. hraběnkou Chotkovou v Praze. — Pláštěček na ciborium: pro dp. Jana Hruše, faráře ve Zbejšově. — Bursa k nemocným: pro důst. farní úřad v Nové Pace a pro dp. Rob. Heideho, faráře v Široké Třebčici. —

Vela: pro důst. farní úřad ve Vážanech na Moravě, pro dp. Jana Sporera, faráře v Neukirchenu a pro dp. Jos. Novoveského, faráře v Zámrsku. — Antependium: pro blahor. p. Jakuba Krausa, rolníka v Čížkovicích. — Birety: pro dp. Rob. Heideho, faráře v Široké Třebčici; dva z hedvábné látky: pro dp. Hynka, faráře v Jezvém. — Korouhve: pro vdp. Vil. Hikische, děkana v Zákupcích a pro dp. Karla Laudu, faráře v St. Píerově u Mochova. — Prapory pro školní mládež: pro dp. Karla Beera, faráře v Dlouhé Lhotě a pro blahor. p. Fr. Prúsíka, gymn. ředitele v Roudnici. — Koberec na stupně oltářní: pro důst. farní úřad v Čimelicích.

Prádlo kostelní. Alba, cingula, korporalia, purifikatoria, ručníky, a humerale: pro sl. c. k. hejtmanství v Jičíně a pro blahor. p. Jos. Štěpánka, starostu, pro obecní kapli v Držkovicích. — Superpelice: pro dp. Edm. Langra, bibliotekáře v Děčíně a pro dp. Václ. Kosmáka, faráře v Tvarožné u Brna. — Alba s vyšivaným okrajem: pro chrám Páně v Děčíně. — 18 pall: pro dp. Gust. Herera, koop. v Rosicích.

II. Nová objednání.

Práce kovové. Kalich: blahor. pan Jos. Štěpánek, starosta pro obecní kapli v Držkovicích. — Tabulky kanonické: blahor. p. Jos. Štěpánek, starosta, pro obecní kapli v Držkovicích. — Konvičky mešní: blahor. p. Jos. Štěpánek, starosta, pro obecní kapli v Držkovicích.

Rozličné. Dvě křížové cesty i s rámcí: dp. Fr. Trnka, kooperátor v Určicích na Moravě. — Pultík pod missal: vp. Jos. Schlosser, kaplan ve Skotčicích. — Missal: blahor. p. Josef Štěpánek, starosta, pro obecní kapli v Držkovicích. — Zvonky harmonické: blah. p. Jos. Šafránek, starosta, pro obecní kapli v Držkovicích. — Kříže pro školy: dp. Šim. Bejvl, farář ve Víně.

Paramenty. Kasuli bílou: blahor. p. Jos. Štěpánek, starosta, pro obecní kapli v Držkovicích a blahor. p. Ferd. Bednář v Berouně. — Mnoho kasulí rozličných barev: pro zámořské misijnáře známá dobroditelka chudiny a kostelů, vys. uroz. paní hraběnka Lažanská v ústavu slechtic v Praze. — Velmi horlivý a šlechtyný kněz vp. Ferd. Harna, býv. kaplan Holický, který ze vši síly se vynasazuje chrám Páně v pravý stánek Boží upravit a jej jen důstojnými nejvíce skvostnými rouchy a nádobami kostelními opatřit, zaslal, stav se farářem v Chvalkovcích

mnoho paramentů k důstojné opravě dle církevního ritu. — Prapory pro školní mládež:

dp. Karel Bezstarostí, farář v Budišově a blahor. p. Hynek Melhuba, řídící školy v Střelcích na Moravě.

Zpráva za měsíc září.

I. Vyřizené záležitosti.

Práce kovové. Kalich: pro dp. Jana Perku, koop. v Telči na Moravě. — Ciborium: pro kapli v Holešovicích u Prahy. — Pozlacení kalichů: pro dp. Fr. Kuklu, faráře v Lipkové Vodě, pro dp. Al. Böhma, faráře v Čerhovicích a pro vp. Jos. Funke, kaplana v Liberci. — Pozlacení ciboria: pro dp. Mat. Christa, faráře ve Chvalčovicích na Moravě. — Patenka stříbrná: pro dp. Jos. Kollmanna, faráře v Dolním Gruntu. — Nádobky na sv. oleje: pro dp. Fr. Kuklu, faráře v Lipkové Vodě a pro důst. farní úřad v Kunčíně na Moravě.

Rozličné: Missal: pro ctih. milosrdné sestry v Praze. — Harmonické zvonky: pro vp. Václ. Nováka, kaplana v Měčíně, pro blahor. Jos. Seewalda, c. k. plukovníka v Benešově, pro dp. Hub. Zelinku, faráře v Nov. Veselí, pro dp. Fr. Schlesingra, vikar. sekretáře a faráře v Libčevsi, pro dp. Augusta Bienerta, koop. v Č. Lípě, pro ctih. milosrdné sestry v Praze, pro důst. farní úřad v Mitrovicích, pro dp. V. Polaneckého, faráře ve Víticích a pro dp. Jos. Melenu, vikáře v Žimuticích. — Kříž k pohřbům: pro dp. Jana Kramra, faráře v Mníšku. — Kříž na stěnu: pro dp. Jos. Bindra, vicerektora kn. a semináře v Praze. — Nástroj na pečení hostií: pro vdp. Fr. Šorejsa, děkana v Rožďalovicích. — Pultík: pro vp. Jos. Schlossera, kaplana v Skorotcích. — Razítka kostelní: pro dp. Frant. Kuklu, faráře v Lipkové Vodě.

Paramenty. Kasule bílá: pro vp. Václ. Nováka, kaplana v Měčíně; bílá a červená: pro dp. Jana Mikulce, faráře v Tvrdomicích; bílá: pro dp. Karla Burku, faráře v Podčaplich; sedm v rozličných barvách: vys. rod. pí. hraběnka Lážanská v Praze pro africké missie; bílá: J. Jasnost vysokorodá paní kněžna Auerspergová v Praze; bílá: pro kapli v Holešovicích u Prahy; červená: pro důst. farní úřad v Mitrovicích. — Pluvial černý: pro dp. F. Kuklu, faráře v Lipkové Vodě. — Štoly: pro dp. Ferd. Harnu, faráře v Chvalčovicích na Moravě a pro dp. Dra. K. Řeháka, faráře v Podolí u Prahy. — Bursa k nemocným: pro dp. Fr. Kuklu, faráře v Lipkové Vodě. — Pláštiky na ciborium: pro dp. Václ. Neumannu, faráře v Bohdalu, pro blah. p. Jos. Chlupáče v Záběhlicích, pro vdp. Jos. Italyho, děkana v Brtnici na Moravě, pro dp. Ant. Vaničku, faráře v Stárči na Moravě, pro dp. Dra. Jos. Doubravu, vicerektora kn. a semináře v Praze a pro kapli v Ho-

lešovicích u Prahy. — Vela: pro dp. Jana Kramra, faráře v Mníšku, pro blahor. pí. Barboru Jiravovou v Libni u Prahy a pro dp. Dra. Václ. Horáka, sekretáře řádu křížovníckého v Praze. — Korouhve: pro dp. Jos. Slavíka, faráře v Oužicích a pro blahor. sl. Annu Koppovu v Hůrkách. — Antependium: pro dp. Ant. Vaničku, faráře v Stárči. — Polštáře oltářní: pro vp. Václ. Nováka, kaplana v Měčíně a pro dp. Jos. Slavíka, faráře v Oužicích. — Komže pro kostelníky a ministranty: pro vdp. Dra. Ed. Tersche, kanovníka na Hradčanech a pro dp. Karla Burku, faráře v Podčaplich. — Záslony a okrasa na kazatelnu: pro dp. Dra. Karla Řeháka, faráře v Podolí u Prahy a pro dp. J. Klímu, faráře v Kloboukách u Brna.

Prádlo kostelní. Alba, cingula a humerale: pro dp. Václ. Nováka, kaplana v Měčíně; korporalia: pro vp. Jos. Schlossera, kaplana ve Skorotcích. — Cingula: blah. p. inženýr Bauer na Mělníku. — Dvě alby, pět rochet: pro dp. Karla Burku, faráře v Podčaplich. — Dvě alby: pro dp. J. Mikulce, faráře v Tvrdomicích. — Pally: pro vp. Ambr. Winklera, kaplana v Teplé. — 4 humeralia, 4 pally, 8 korporalií a 8 purifikatorií: pro vdp. Alf. Jelínka, rektora koleje premonstr. v Plzni. — Alba: pro důst. farní úřad v Mitrovicích.

II. Nová objednání.

Práce kovové. Pozlacení kalichů: dp. Hynek Seidlich, farář v Jezvém a vdp. Fr. Hoppe, děkan v Zezicích. — Pozlacení monstrance: vdp. Fr. Komárek, děkan v Třešti na Moravě. — Mešní konvičky: vp. August. Bienert, koop. v Č. Lípě.

Rozličné. Kropenku mramorovou: důst. farní úřad v Ohařích u Kolína. — Nástroj na pečení hostií: dp. Jan Klein, farář ve Velešíně. — Missal: vdp. Fr. Komárek, děkan v Třešti na Moravě.

Paramenty. Kasuli bílou: dp. Jos. Tobias, farář v Brodku na Moravě a vdp. Vil. Hiekiš, děkan v Zákupch. — Pluvial bílý: vdp. Vil. Hiekiš, děkan v Zákupch. — Štola bohatě zlatem vyšitou: blahor. pí. Příbyková v Praze. — Dvě fialové: vdp. Vil. Hiekiš, děkan v Zákupch. — Polštáře oltářní: dp. Aug. Bienert, koop. v Čes. Lípě. — Vyšívání: dp. Vojt. Polanecký, farář ve Vítici.

— 308 —

Drobné zprávy.

Dary basilice sv. Václava na Smíchově věnované.

Krásný vnitřek nové basiliky sv. Václava na Smíchově ozdobuje se s veškerou nádhrou a práce pokračuje velmi utěšeně. Dlužno pomýšletí též na stejnorodou výbavu nádob a rouch bohoslužebných. První předměty jsou již dohotoveny a chrámu věnovány od donátorů v církvi katolické nikdy nevyvírajících. Svatá víra naše plodí neustále duše, které dům Hospodinův a oltář Beránkův ozdobují nejzávěšnějšími poklady, jichž země poskytuje, z lásky nadpřirozené a z dobroty přímo jímající. První dary věnovány jsou novému kostelu jednak farářem smíchovským, jednak čtv-

lístkem sester, z nichž jedna tohoto téhodne již do nebe odešla svěncem liliovým k pokladům, které celé živobyti si tam ukládala rukama chudiny. Čas požehnaného života zasvětila dvojí službě. Sloužila Pánu Bohu a sloužila bližnímu, věrně dle dvojího přikázání Páně. Jelikož v posledních letech činnost její nesla se též duchem cyrilským, neopomine redaktor podati čtenářům »Cyrilla« utěšený obrázek života bohumilého. Zde o daru věnovaném basilice sv. Václava budiž pouze podotknuto, že čtvero sester z velevážené rodiny pražské zlaté šperky své obrátili v ciborium, kalich a konvičky pro nový kostel. Ostensorium a hostiárium daroval chrámu svému duchovní správce sám.

Ostensorium. Ostensorium nového kostela smíchovského spočívá na ovální noze čtverkruhové, ozdobené třemi medailony s poprsími sv. Václava a dvou svátých Vincenců, de Paula a Ferrerejského, v barevném smaltu na modrém pozadí. Sv. Václav ukazuje na titul kostela, sv. Vincenc na patrona donátorova. Uzel stonku okrášlen jest malými medailony se zelenými věnečky, zlatými křížky na červeném pozadí ze smaltu průhledného. Melchisedek stkví se velikým briliantem, vnitřní pak pouzdro, obklopené zeleným věncem ze smaltu průhledného, posázeno jest 16 velikými routami. Kolem vnitřního pouzdra rozloženo jest osm desk, na nichž směrem diagonálním jsou v polokruzích symboly čtyř evangelistů na jasně modrém smaltu; svrchu, dole a po obou stranách vždy po dvou andělích vavřínové věnce držících, v jejichž středu z průsvitného černého smaltu zlaté kříže vynikají. Za deskami vyráží věnec 72 paprsků. Stonek zakončen jest křížem, pod kterým se spatřuje větší medailon s monogramem Kristovým; zelený věnec kolem běžící a červené pozadí jsou rovněž ze smaltu průhledného. — Monstrance jest 66 cm. vysoká, noha má v průměru 33 cm. (poměr výšky k šířce 1: 2); průměr vnitřního pouzdra 13 cm., zevního 25 cm., s paprsky 33 cm. Na patce čte se dedikační nápis:

BASILICAE - SANCTI - VENCESLAI - D: D: VINCENTIUS - ŠVEHLA - PAROCHVS - ANNO - DOMINI - MDCCCLXXXIV.

Celá monstrance jest stříbrná, v ohni pozlacená a zhotovená nákladem 1000 zl.

Hostiariium Pouzdro pro hostii jest stejných rozměrů s ostensoriem. Spočívá na noze kulaté. Jest pracováno ze stříbra částečně temného, částečně leštěného; jednotlivé články jsou zlacené. Jest ozdobeno 12 granáty, V prospektu spatřuje se nízkový pelikán na zlatém, vzorkovaném pozadí, s nápisem kolem běžícím:

cím: PTE - PELICANE - JESU - DOMINE - ME - IMMVN - DVM - MVNDA - TVO - SANGVINE, Vršek stonku zakončen jest velkou ametistovou koulí se zlatým křížkem. Dárce jest týž, jak svědčí nápis. Hostiariium jest 33 cm. vysoké. Průměr 14 cm. Náklad 140 zl.

Ciborium. Kulatá noha u spodu silně vypouklá posázena jest krásnými křišťály a svrchu ozdobená 4 festony z věnců vavřínových práce tepané s 4 ametisty. Na uzlu jsou 2 medailony se zlatým křížkem a monogramem Kristovým v červeném pozadí průhledného smaltu. Košík na vrchním konci rýhovaného stonku ozdoben jest 12 ametistů. Víko má korunu čtverdílnou, zakončenou koulí ametistovou s křížem třemi perlami okrášleným. Výška ciboria je 33 cm., průměr nohy 13,5 cm., průměr víka 14,5 cm. Na noze vyryta jest dedikace:

BASILICAE - SANCTI - VENCESLAI - CAROLINA - EMMILIA - BARBARA - KOHLENIANAE - VNACVM - SORORE - FRANCISCA - BARVITII - D: D: D: ANNO - DOMINI - MDCCCLXXXIV.

Kalich. Noha ve vrchní části vypouklá má 4 festony tepané z malých růží. Stonek rýhovaný přerušen jest hladkým uzlem s dvěma medailony jako u ciboria. Košík utvořen jest z vaječnicku a listů. Výška kalichu 22,5 cm., průměr nohy 13,5 cm.

Ku kalichu patří tácek z pozlaceného kovu s dvěma kruhy vypouklými pro mešní konvičky z nejčistšího pevného skla. Nožky mají pozlacené kování stříbrné. Do skla jest vpáleno několik zlatých proužků. Konvičky jsou posázeny řadou kapek modrých (pro vodu) a červených (pro víno). Výška konviček 15 cm., průměr paty 6 cm.

Kalich i s konvičkami jsou věnovány od těchžže dárků a mají tudíž podobnou dedikaci, jaká se čtla na ciboriu. Náklad obnášel 400 zl.

Nákresy zhotovil stavitel chrámu A. V. Barvitiis.

Príspevky na votivní obrazy

v Karlínském chrámu P. k oslavě 1000letého jubilea sv. Methoda.

Votivní obraz řádů řeholních.

	zl. kr.
Dp. P. Stanisl. Škarda, farář v Mar. Lázních	10 —
Důst. konvent premonstrátský v Teplé sbírkou vdp. převora Hugona Karlíka (I. sbírka)	50 —
Vdp. P. Bruno Václav Bayerl, opat teplský	100 —
Vdp. P. Jan Rotter, opat břevnovský	100 —
Vdp. P. Frant. Huspeka, velmistr ryt. řádu křižovnického v Praze	100 —
Vdp. P. Benedikt Korčian, opat rajhradský (první ráta)	50 —
Úhrnem	410 —

Votivní obraz český.

Rodina Rážova ze Slavětina	5 —
Vp. kaplan, který nechce býti jmenován	10 —
P. J. Úzel, mistr čalounický v Praze	2 —
P. Matěj Brand, městský důchodní na Žižkově	2 —
P. Em. Malferteiner, mag. úředník v Praze	10 —
Vdp. Frant. Daneš, děkan na Peruci	10 —
Vp. Fr. Štědrý, kaplan na Peruci	1 —
Sl. Albina Švipplova na Peruci	1 —
Vdp. Jan Klein, děkan v Čiňovsi	20 —
Vdp. Jan Duben, vikář v Nezamyslicích	10 —
P. Marie Jarošová z Vidně	1 —
Vdp. Fr. Moravec, děkan v Uhřetěvsi	5 —
Vp. J. Kebrle, kaplan v Uhřetěvsi	1 —
Vdp. A. L. Dlask, děkan v Kouřimi	5 —

	zl. kr.
Sl. A. M. v Kouřimi	1 —
Vdp. Boh. Hák, děkan v Hořicích	10 —
Vdp. Jos. Binder, vicerektor seminářský v Praze	5 —
Vdp. Fr. Kořan, praefekt konviktu v Praze	4 —
Úhrnem	20 —

Votivní obraz moravský.

Vp. Jan Vychodil, kooperátor na Velehradě	5 —
Vdp. Josef Vykydal, děkan na Velehradě	5 —
Vp. Jan Kolomazník, kaplan v Drahaněch	3 —
Vdp. Robert Šuderla, sídelní kanovník v Brně	5 —
Dp. Jos. Moc, farář v Malešovicích	2 50
Dp. Pavel Juřena, farář ve Cvrčovicích	1 50
Dp. Petr Čech, farář ve Kounicích	1 —
Vp. Martin Novák, kaplan v Pravlově	1 —
Úhrnem	24 —

Votivní obraz řeholnic

Ct. kongregace chudých školských sester v Horažďovicích (první ráta)	10 —
Úhrnem	10 —

Zaplat Pán Bůh! Počátek šťastně jest zahájen. S pomocí Boží a na přímluvu sv. Methoda během roku jubilejního obrazy votivní budou pojištěny. Důvěra v Boha neklame. Sv. Method pro dílo své nových dobrodinců přivede. Lehner.

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo 10.

V Praze, dne 30. října 1884.

Ročník X.

OBSAH: Zodpovídané „otázky archaeologické“: Pomníky zbožnosti křesťanské v Místku na Moravě. 2. Kostel všech Svatých. 3. Kostel svat. Jana a Pavla, mučovníků. — Kostel sv. Bartoloměje u Rakovníka. — † Petr Maixner. — Drobné zprávy. — Z akademie křesťanské: Odbor umělecký. Zpráva za měsíc září. — Příspěvky na votivní obrazy.

Zodpovídané „otázky archaeologické.“

152.

Pomníky zbožnosti křesťanské v Místku na Moravě.

Podává Dominik Škaruda, exhortator a učitel při moravsko-slezské škole lesnické v Sovinci na Moravě

(Pokračování.)

2. Kostel všech Svatých.

Když r. 1715 v Místku mor soukeníky z Uher přivlečený tak zuřiti počal, že mu víc než 200 lidí zvláště z Horní ulice za obět padlo, kteří u rybníka »Pukla« pochoováni byli a za něž farář dle nadace 3krát do roka mši sv. sloužiti povinen byl, a že následkem toho Místek od 4. října 1715 až do 28. února 1716 uzavřen býti musil: učinil zámožný občan Rudolf Vidomus a jeho manželka Rosalie slib, že, jestli je P. Bůh na živě nechá, ke cti a chvále všech Svatých kostel vystaví. Prosba jejich byla vyslyšena a oni dostáli slibu svému, jak o tom památní deska kamenná, ve zdi na pravé straně lodi hlásá, na níž oba manželé v tehdejšímu kroji klečící s tímto nápisem vyobrazení jsou:

»Léta Páně 1716 vzácně slovutný p. Rudolf Vidomus, soused zdejší, s manželkou svou Rosinou ke cti a chvále P. Bohu a všem Božím Svatým vystaviti dali.«

R. 1716 položen rodákem místeckým a tehdejšímu děkanem příborským, Davidem Holubem, ve východním předměstí, nyní Horní čili Friedlandské ulici, na někdejší

břežku Ostravice základní kámen ku kostelu všech Svatých. Náklad na stavbu presbytáře a malého kůru, čili přední části lodi na hřbitově, který k farním pozemkům náležel, vedl Rudolf Vidomus, který roku 1720 zemřel. Na stavbu většího kůru čili 2. části lodi, počínaje od oblouku až ke hlavním dveřím, věnovala manželka Rudolfova, Rosalie, 335 zl. a 30 říšských tolarů, objednavši mimo to vše, čeho do kostela třeba. Avšak dokončení stavby nedočkala se; neboť zemřela 14. května 1729, kdežto větší kůr teprv r. 1730 dohotoven byl. Zdá se ale, že presbyterium během toho času nějakou pohromou valně utrpělo, tak že nákladem kostelního jmění opraveno býti musilo, jak tomu památní deska kamenná na klenbě v lodi tímto nápisem nasvědčuje:

»Domus Dei haec, sumptibus Domini Rudolphi Widomus posita anno 1716, ruinae vicissima, vigilantia eximii ac venerabilis Christiani Passek, decani loci et protonotarii apostolici, dignissime restaurata est ano 1740.«

(Tento dům Boží, nákladem pana Rudolfa Vidomusa r. 1716 založený, zřícenině

velmi blízký, bedlivostí výtečného a vysoce důstojného Christiana Páska, místního děkana a protonotáře apoštolského, byl r. 1740 co nejdůstojněji opraven.) Sakristii, kryptu v 1. kůru pod dlažbou a stolice jednala rodina Vidomusova, zejména Matěj Čejka a Jiří Volný; o tom svědčí nápis na předních stolicích, rodině Vidomusově věnovaných.

Kostel Všech Svatých, 14⁰ dlouhý a 6 1/2⁰ široký jest klenut a sestává, jak již podotknuto, ze 2 souvislých částí: z nižšího a vyššího kůru, v nichž asi 250—300 lidí místa má. V 1. kůru jsou 4 menší, kulatá neb polookrouhlá a ve druhém též 4, ale veliká, podlouhlá, nahoře okrouhlá okna, vně drátěnými mřížemi opatřená.

Kostel Všech Svatých není dle církevních předpisů stavěn, jelikož hlavní oltář k jihozápadu stojí. Od hlavního oltáře na levo jest klenutá, nízká sakristie, majíc 2 okna a dvěře na hřbitov a sloužíc ve svatém témdni za Boží hrob. Naproti sakristii jsou druhé dvěře, kudy se do dřevěné síňky a odtud na hřbitov jde. V zevnější zdi presbytáře jsou dvířka, jimiž do podzemní krypty se vchází. Od hlavních dveří v levo jest jako při kostele sv. Jakuba přidělena stavba, ve které schody jsou, po nichž na pavlač r. 1815 vystavenou, se jde. Střecha kostelní jest kryta šindelem. Nad malým kůrem jest dřevěná věžka se sanktusníkem a nad kůrem větším vypíná se věž větší, též ze dřeva, v níž jeden zvon, 5 centů těžký se nalézá. Hodiny s ciferníky vně i vnitř kostela dělal místecký hodinář Rund, které okolo roku 1860 opraveny byly.

Kostel má 5 dřevěných oltářů. Mezi hlavním oltářem a zdi chrámovou jest nevelká prostora, kudy na ofěru se chodí. Za oltářem tím byl původně starý obraz Všech Svatých umístěn, který však na Slezsko prodán a na jeho místo nynější vzácný obraz farářem Frant. Čejkou zjednaný byl. Představuje P. Ježíše v nebeské slávě; po obou stranách stojí nejznamenitější osoby starého zákona, po nichž B. P. Maria, sv. Josef, sv. Jan Křtitel následují. Pak viděti nejznámější světce a světice: apoštoly, mučovníky, vyznavače; papeže, biskupy, jáhny, poustevníky, zakladatele řeholních řádů a jiné více, každého s jeho zvláštním odznakem. Po obou stranách obrazu toho stojí velké dřevěné sochy sv. Cyrila a Methoda, apoštolů moravských; sochy ty jakož i svatostánek řezboval na zakázku faráře Františka Čejky olomúcký sochař Jan Kammerreith. V presbytáři jsou po obou stranách lavice, nad nimiž v levo socha sv. Václava, v pravo pak sv. Floriana ve zdi upevněna jest. V malém

kůru jsou 2 oltáře proti sobě: v pravo sv. Barbory, a v levo sv. Ambrože, patrona včelařů. Obrazy na nich jsou staré a velmi pěkně malovány. Meč, berla, kovité šperky a jiné odznaky jsou bezpochyby ze stříbra. Oltář sv. Barbory jednal farář Christian Pásek u řezbáře Antonína Weismanna ve Friedku. Kolem sv. Barbory stojí velké dřevěné sochy svatého Josefa a sv. apoštola Jakuba Větš.; mimo to jest na oltáři 8 andělů rozličné velikosti a nad nimi stojí sv. Michal s plamenným mečem. Na oltáři sv. Ambrože stojí po obou stranách sochy sv. Medarda a sv. Jana patriarchy Alexandrinského, nad nimiž 6 andělů se nalézá. Oltář ten pracoval Antonín Weismann a farář František Čejka jej z příspěvků místeckých včelařů zjednal. Ostatky sv. Ambrože objednal také František Čejka z Říma.

Ve větším kůru jest v pravo oltář neposkvrněného početí B. P. Marie a v levo sv. Jana Nepomuckého. První řezboval Šimon Glogolčík, druhý Ant. Weismann. Obraz P. Marie a nad ním sv. Tekly v poprsí, sv. Jana a nad ním sv. Františka Serafinského zjednal Frant. Čejka. Kazatelna v levo se 4 hlavními učiteli církve, nad níž Duch sv. ve způsobu holubice se vznáší a na níž 4 evangelisté se svými odznaky se nalézají, stála 100 zl. Varhany dělal J. Weninger z Olomouce; teď mají 8, a pedál 2 registry. Kazatelnu a varhany zlatil farář František Čejka. On zjednal též většinu obrazů, jichž 15 jest, mezi nimi P. Maria (černá) Brněnská, sv. Ivo, patron advokátů, Marian, Antonín Paduánský, na kazatelně slovo Boží hlásající, kdežto ďábel v podobě listonoše list posluchačům odevzdává, by jich z pozornosti vyrušil. Litovati jest, že podpisy pod obrazy při poslední obnově kostela pohozeny byly, tak že jména Svatých v zapomenutí přijdou. Dále zmiňujeme se o starém, ve dřevě řezbovaném obraze sv. Tomáše Aquinského, a o dřevorytině s řeckým nápisem. Mimo to jest v kostele stojací kropenka (žehnáček) z monolithu pískového, která sem snad od svatého Jakuba přenesena byla.

Sochy sv. Aemiliána a sv. Anny vedle oltáře P. Marie, na zdi připevněné, pocházejí od faráře Christiana Páska. Vedle oltáře sv. Jana Nep. v pravo jest socha sv. Šebestiána a veliký Kristus Pán na kříži, u kterého kdysi oltář byl. Kristu Pánu po boku stojí P. Maria a sv. Jan Evangelista. Socha sv. Šebestiána byla r. 1715 na místě nynější Horní čili Friedlandské ulice postavena, později pak do kostela přenesena a na její místo kamenná socha sv. Šebestiána

a ve výklenku sv. Rosalie zjednána, jak o tom svědčí nápis: Statua tato, ke cti a chvále sv. Šebastiána v Horní ulici od obce zdejší postavená, mor zastavila r. 1715.

Z toho, co dosud uvedeno, viděti, že farář Frant. Čejka, aby zbožnost rodáků a farníků svých rozněcoval, o ozdobu a obnovu kostela Všech Svatých velikou péči měl, sám přemnohé řezbářské práce zlatil, které vždy svůj lesk podržely. V pozdějších dobách za farářů Josefa Koutňáka a Bedř. Kouna, byly boční oltáře rozličnými dobrodřinci obnoveny, tak sv. Barbory † paní Řehovou, sv. Ambrože paní Bůžkovou. V ko-

stle Všech Svatých jsou 2 visuté svícny ze skla a 2 pohřební prapory.

Patrocinium kostela Všech Svatých slavilo se druhdy velice slavně. Ke slavnosti té přicházelo množství lidu a zpovědnice bývaly kajícíky tak obléhány, že si místní duchovenstvo cizí kněze na výpomoc zváti muselo. Teď sloužívají se v kostele tom mše sv. při pohřbech a o slavnosti Všech Svatých; na bílou sobotu pak koná se zde kaplanem fundacním slavnost vzkříšení Páně.

Posvícení slavíváno v neděli oktavy Všech Svatých. Kostel není filiálním; patronem jeho jest město, které ho také vydržovati musí.

3. Kostel sv. Jana a Pavla, mučeníků.

Když postupem času počet nejen obyvatelstva místeckého, nýbrž farníků vůbec se rozmáhal, tu farář chrám sv. Jakuba potřebám více nevyhovoval, vzdor tomu že přistavením Laníkovy kaple rozšířen byl. Proto již za faráře Antonína Augusty (1714? až 1731) pomýšleno na stavbu kostela nového, místním potřebám přiměřeného. A farář Christján Josef Antonín Pásek, ačkoliv ve válečné době žil, nastrádal k tomu cíli 8000 zl. Než nástupci jeho, Jiří Jeřábek 1749—1751) a Jan František Svoboda (1752 až 1759) neodvážili se, tak veliké a nákladné dílo podniknouti, ačkoliv tehdejší kaplan a rodák místecký, Josef Sarkander Paseka, r. 1754 velice za jeho provedení se zasažoval. Teprv František Josef Čejka aneb Čajka, jenž rodiště své celým srdcem miloval a o duchovní blaho farníků svých s nevšední horlivostí pečoval, rozhodnul se, nový chrám Páně, poměrům přiměřený, postaviti, aby zbožní navštěvovatelé služeb Božích nemuseli na hřbitově v parnu slunečním a zimě, v dešti a vichru státi, nemajíce v kostele místa. Z té příčiny počal k jistně, kterou již předchůdci jeho nastrádali, příspěvky sbírat. Největší příspěvek obnášel 40 zl. Když se mu takým způsobem sešlo 14.000 zl., chtěl stavbu započítí, k níž nákras byl učinil. Než jednalo se o vhodné místo stavební, a to podivným způsobem vykázano. V neděli 2. po devítáku, dne 21. února 1762, právě když se v kostele sv. Jakuba 40tíhodinná pobožnost konala, vypukl v Dolní ulici oheň, který 40 stodol obilím naplněných ztrávil. Na to svolána valná hromada magistrátu a obecního výboru k poradě. Tehdejší magistrát sestával ze starosty Christjána Seidlera, assesorů Antonína Vidomusa a Karla Lublinského, městského rychtáře Ondřeje Žabenského,

mistrychtáře městského Františka Žižky a syndika (soudce) Jakuba Vystála. K poradě té pozván též Martin Uhlář, hukvaldský vrchní jakožto zástupce patronátu. Magistrát a stoupenci jeho chtěli starý kostel sv. Jakuba zbořiti a na jeho místě větší postaviti, zamýšlejíce zároveň dům Janův Opavského pro faru zakoupiti. Obávali se, že, kdyby nový kostel na jiném místě se vystavil, by chrám svat. Jakuba utrpěl ujmu a obec pak o 3 kostely se starati musela. František Čejka ale hledě bystrozrakem svým do další budoucnosti opřel se úmyslu tomu rozhodně, chtěl, aby se nový kostel na spaleništi postavil. Tomu zas odporovali obyvatelé náměstí poukazující k tomu, že spaleniště není nejvhodnějším místem pro stavbu kostela jsouc mimo to od města vzdáleno. Konečně přijat návrh farářův; opposice však poslala k tehdejšímu biskupovi, Maxmiliánovi hraběti z Hamiltonu (1760—1776) pamětní spis a stížnost, odvolávajíc se v něm na některé nepravdy. Když však biskupská komise do Místka zavítala, aby pravdivost důvodů v pamětním spise prozkoumala, přesvědčila se o pravém stavu věcí shledavši, že blízký mlýn a strouha stavbě 22° dlouhé budovy vadí. Faráři a jeho straně v obecním výboru dáno za pravdu. Biskup a konsistoř přidali se k náhledu komise a faráři dovoleno, základní kámen ke kostelu položiti. Na poděkování, že překážka tak veliká odstraněna, sloužil František Čejka před vystavenou nejsvětější Svátostí oltární zpívanou mší sv. za assistance kooperátorů Tomáše Balcárka a Místečana J. Sarkandra Paseky. Mezitím konány přípravy ke stavbě, která částečně na útraty obce, částečně z příspěvků dobrodřinců a úspor se vedla. Kamení lámáno ve Štoudlu a dováženo na staveniště. Cihly páleny v obecních a panských

cihelnách na Lysůvkách; stavební dříví bráno z obecního lesa; jámy, které přístup od města ke staveništi zabraňovaly, zakopány a vyrovnány; z rybníka Pukle vedena voda zvláštním příkopem do vápenek. 21. dubna 1763 počaly se základy kopati, které 17. června téhož roku ukončeny byly. Při té příležitosti vykopáno hojnost potřebného písku. Před tím však sloužena mše sv., po níž se průvod farníků vedený farářem s assistencí na staveniště odebral. Zde vykonalo duchovenstvo přiměřenou modlitbu, posvětilo (21. dubna) základní kámen a počalo základy kopati. Po kněžstvu pokračoval v práci obecní úřad a po něm jiné vynikající osobnosti. Byl to okamžik dojemný! Lid hlasitě štkal, volaje: Díky P. Bohu, že za našeho živobytí počal se stavěti kostel, k němuž 40 let předkové naši se připravovali! Na to pilně pracováno ve stavbě, tak že do podzimku roku 1763 zdi výše 3—7° dosáhly. Stavbu vedl zednický mistr Orlíček (správně: Orel), jenž zimní dobou soukenictví provozoval. Při této příležitosti dali obyvatelé místecí zvláštní zbožnost a horlivost na jevo. Remeslníci, tovaryši, služky, vykonavše denní dílo své, pospíchali na staveniště ve svatvečery, aby přichystali zedníkům a nádeníkům potřebné stavivo pro příští den. R. 1766 panovaly dlouhé a prudké deště, které mimo kroupy a blesky stavební práci škodily; konečně 4. června 1767 byl kostel dohotoven, jak tomu svědčí letopis nad portálem:

»Domus orationis, in ea, qui sine labe, petita accepit. (Dům modlitby, v němž, kdož bez viny, dosahuje, čeho žádá (1767).

Událost ta oslavena 1. října zvláštní slavností na náměstí. Kaplan Josef Sark. Paseka přečetl veřejně památné listiny, obecním pokladníkem Karlem Žábenským sepsané, v nichž smutné příběhy Místka se týkající zaznamenány byly. Listiny ty pak s penězi, jež za císařovny Marie Terezie v oběhu byly, uloženy do makovice, která na věž upevněna byla. Na to odbývána slavnostní hostina u Christiana Seidlera. Téhož r. 1767 zhotovena za příznivého počasí Janem Schurtem z Lipníka sádrová štukatura. V presbyteriu jest práce na zdi polovypouklá, představující sv. Petra a Pavla, v lodi pak viděti papeže, kardinála a 2 biskupy stejně provedené.

R. 1768 oházen kostel maltou, ku kterémuž momentu nesou se slova chronografu nad oblouky v lodi a nad pavlačí:

»Honorate Deum in Sanctis eius, Ioanne et Paulo.«

(Čtete Boha v jeho Svatých, Janu a Pavlu 1768).

Druhý podobal se prvému:

»Honoretur Deus in tympano, choro et organo, et Sanctis Ioanne et Paulo. (Budíž Bůh ctěn na buben, ve společném zpívání a na varhany a ve Svatých, Janu a Pavlu. 1768).«

»Nový kostel«, jak dosud se nazývá, dokončen po 6tileté úsilovné práci, byv věnován sv. Janu a Pavlu, ochrancům proti kroupám a bouřce. 25. června 1769 posvětil jej František Čejka, aby se v něm služby Boží konati mohly, po kteréžto církevní slavnosti dána hostina u Antonína Vidomusa. Konečně byl se 3 oltáři 12. září 1784, ve svátek jména P. Marie, Antonínem Theodorem, hrabětem Colloredem z Waldsee (1777—1811), prvním arcibiskupem olomouckým a kardinálem, konsekrován, jak tomu 12 řezbovaných křížů ve zdi chrámové svědčí. Tím způsobem korunováno dílo, které slavným pomníkem jest nejen otcovské péče faráře Frant. Čejky, nýbrž i horlivosti náboženské předků z 18. století, dílo, které pozornost na sebe obracelo. Neboť když vratislavský biskup Filip II. Gotthard, kníže Schaffgotsch (1748—1795), roku 1774 do Friedku zavítal, odebral se do sousedního Místka, aby stavbu nového kostela si obhlédl. Totéž učinil r. 1776, doprovázen Justem Vilémem, hrabětem Pražmou, prvním generálním vikářem těšínským a farářem friedeckým.

Co se dalších dějin Nového kostela týká, dlužno na paměť uvést, že 20. června 1794 blesk do něho udeřil a zapálil; oheň však rychlým přispěním stoláře Antonína Téppra uhašen. Podobně udeřil blesk do něho r. 1826, ale nezapálil, poškodiv jen oltáře boční. R. 1841—1842 za faráře Františka Willibalda Grilla (1837—1852) byl nákladem 3191 zl. 46½ kr. obnoven. Když se 27. června 1869, za faráře Josefa Kutňáka, stoletá památka benedikce Františkem Čejkou oslaviti měla, obílen celý kostel vně i vnitř, všech 9 oltářů s kazatelnou, křtitelníci, křížovou cestou a varhanami obnoven nákladem 4905 zl. rak. měny, k nimž kardinál Bedřich, lantkrabě z Fürstenberka, 1000 zl. přispěl; ostatek složili farníci volnou subskripcí. Mimo to darovány velmi pěkné čalouny na oltáře v presbyteriu, vzácná pokrývka na kazatelnu, kostelní prádlo a jiných věcí více. Zvláštní deputace odebrala se do Kroměříže, p. kardinála poprosit, by vznešenou svou přítomností slavnosti lesku dodal, což také blahosklonně přislíbilo. Z té

příčiny konány přípravy ke slušnému uvítání arcipastýře. U kostelních dveří postavena vzácná brána slavnostní s erbem hraběcí rodiny Fürstenberské, se znakem arcibiskupským a místeckým, nad nimiž se nalézala podobizna nesmrtelného pro Místek faráře Františka Čejky. 26. června konány slavné nešpory se svatým požehnáním, 27. června sloužena pontifikální mše sv., po níž na památku udělováno sv. biřmování. Letos bude tomu 100 roků, co kostel sv. Jana a Pavla biskupem konsekrován byl. I kojíme se naději, že dp. děkan Bedřich Koun a obecní starosta Josef Hrachovec, kteří o povznesení Místka velice usilují, o důstojnou oslavu této události se postarají.

Patrocinium kostela sv. Jana a Pavla slaveno druhdy okázaleji než teď. Večer před slavností vyhrávali na věži hudebníci. Z Brušperka, Bruzovic, ze Friedku, Friedlandu, Paskova, Staré Bělé a ze Stariče přicházela procesí, tak že někdy ve fáře i 40 kněží stolovalo.

Posvěcení chrámu slavilo se a až dosud se slaví, ale jen v kostele, ve svátek jména P. Marie. Nový kostel obdržel právo farního chrámu a sv. Jakub stal se kostelem filálním. Patronem jeho jest arcibiskup olomoucký.

Kostel sv. Jana a Pavla, podle císařské silnice do Slezska a Haliče vedoucí vystavený, jest v celém okolí místeckém na Moravě nejúhlednější, jednak pro libý sloh renaissanční, jednak pro svou světlou prostornost a rozsáhlost. Jest celý klenutý, 26° 5' dlouhý a 9° 2' široký, tak že v něm asi 2000 lidí se vměstnati může. Půdorys jest kříž; vrchní jeho část tvoří presbytář, dřevěnou brankou od loďe oddělený; levé rameno představuje sakristii, nad níž pavlač se nalézá, sloužící zároveň za repositoryum pro kostelní roucha a jiné předměty; pravé rameno tvoří kaple sv. Innocence, v níž Boží hrob, původně Frant. Čejkou malovaný a 1884 Ferdinandem Pěčkou obnovený, umístěn bývá s oratoriem nahoře; dolní pak část kříže jest loď chrámová, ve které po obou stranách stolice se nalézají, a sice v pravo určené pro někdejší cechy a pohlaví mužské, v levo pak pro ženské. Stolice ty jsou z kostelního jmění zjednány, pročež i nájemné za místa do kostelních příjmů se počítají. Na prostoru lodí u hlavních dveří vznáší se kůr, o 2 sloupy se opírající, pro hudebníky a zpěváky dosti prostorný.

Kostel sv. Jana a Pavla jest směrem jihozápadním, tedy proti předpisům církevním postaven, jelikož místní poměry jiného

způsobu stavby nedovolovaly. Má 4 vchody a sice: hlavními, 2 bočními dveřmi pod kůrem a skrze sakristii; mimo to vedou dvoje dvěře, s každé strany portálu jedny, na kůr; dále má 16 velikých podlouhlých, nahoře kulatých oken, vně drátěnými mřížemi opatřených. Pod kvádrovcovou dlažbou jest krypta a na povrchu 9 oltářů. Střecha byla šindelem kryta, avšak za faráře Bedřicha Kouna byl kostel anglickou břidlicí pokryt. Věže hromosvodem opatřené a bílým plechem pokryté jsou nad lodí 2; jedna menší se sanktusníkem, 1 cent těžkým, a druhá větší, s 9 částečně slepými okny, 20° vysoká, v níž se 3 zvony nalézají. První, 20 centů 55 liber těžký, byl roku 1797 za 1300 zl. zjednán; má tyto nápisy:

»Ad maiorem Dei gloriam, B(catae) V(irginis) M(ariae) et S(anctorum) Ioannis et Pauli honorem sacrata est.« (K větší slávě Boží, blahoslavené Panny Marie a ke cti svatých Jana a Pavla jest posvěcen).

»In hoc signo vinces.« (V tomto znamení zvítězíš.)

»Campana haec pro ecclesia parochiali mistecensi fusa est anno 1797 a Wolfgango Straub Olomucii ex munificentia benefactorum privatorum, inter quos praecipuus fuit Paulus Kantorczik, offerens 100 fl.« (Tento zvon jest pro farní kostel místecký ulit r. 1797 Wolfgangem Straubem v Olomouci štědrostí soukromých dobrodinců, mezi nimiž zvlášť Pavel Kantorčík vyniknul, obětovav 100 zl.)

Mimo to vyobrazen na zvoně tom Kristus Pán na kříži, 3 svatí neznámí, pak sv. Jan Nepomucký a konečně sv. Jan a Pavel.

Druhý zvon, 5 centů těžký, nese následující nápisy:

»In honorem sc. Joanni et Pauli, patronis contra grandines propitiis, fusa adminiculo Josephi Czajka.« (Ulít na zakázku Jos. Čajky ke cti sv. Jana a Pavla, milostivých ochránců proti kroupám.) »Die Glocke hat gegossen Vallerius Obletter im Olom(uz) 1777.« (Zvon ten ulít Valerius Obletter v Olomouci 1777.)

Třetí pak čili prostřední zvon, 10 centů vážící, byl k vůli akordu harmonickému za 700 zl. objednan a 21. prosince 1798 na věž vpraven. Má tento nápis:

»Sub loci Par(ocho) et D(ecano) foraneo I. Uhlarz ac oeconomio ecclesiae V(alentini) Tapolon Olomucii a W(olfgango) Straub ad maiorem gloriam Salvatoris, crucem ba(i)ulantis, et s(anctorum) Sebastiani et Floriani ac Joannis Nepom(uceni) piis sump(t)ibus benefactorum privatorum parochiae mistecensis tam haec, quam maior ss.

Joannis et Pauli campagna, illa a(nno) 1797, praesens vero 1798 fusa est.» (Za místního faráře a děkana Ignáce Uhláře, jakož i kostelního hospodáře Valentína Tambolona byl v Olomouci Wolfgangem Straubem k větší slávě Spasitele, těžký kříž nesoucího, a svatých Šebestiana a Florianana jakož i Jana Nepomuckého zbožným nákladem soukromých dobrodinců farnosti místecké jako tento, taktéž i větší zvon svatých Jana a Pavla, onen 1797, ten však 1798 ulit.)

Vedle uvedeného nápisu viděti lze na tomž zvoně obrazy Ježíše Krista s křížem, sv. Šebestiana, ochrance proti moru, sv. Florianana, patrona proti ohni, a sv. Jana Nepomuckého, ochrance proti povodni a pomluvě.

Na větší věži jsou také hodiny se 3 ciferníky za faráře Josefa Koutňáka zjednané.

Oltáře jsou imponantní velikosti z padělaného mramoru, se sloupy korintskými, velikými, pěkně malovanými obrazy, bohatě ozdobeny a pozlaceny. Za hlavním oltářem, který se za far. Jos. Koutňáka u příležitosti 100leté památky na benedikci kostela r. 1869 privilegovaným stal, nalézá se obraz, představující žence na poli v čas bouřky, kteří sv. Jana a Pavla, v nebeské výši se vznášející, o pomoc a ochranu úpěnlivě prosí. Obraz ten koloritu temného maloval akademický malíř Jan Steiner ve Vídni za 450 zl. Kolem něho jsou 4 dřevěné sochy nadlidské velikosti a sice: sv. Ambrože, Augustína, Erasma a Valentína. Nad obrazem vznáší se na oblacích Kristus Pán s křížem

v ruce jakožto soudce na konci světa, obklopen anděly, z nichž jeden kroupy, druhý blesky třímá. Oltář ten zjednal Josef Šrámek, a Místečan Valentín Němec ho řezboval. Svatostánek se 2 anděly uprostřed presbytáře, tak že kolem něho na ofěru se jíti může, pořídil Frant. Čejka. V jisté slavnosti dávají se nad svatostánek dosti velké obrazy, místeckým malířem Michalem Englem r. 1790 malované, z nichž zvěstování P. Marie, narození P. Ježíše Krista, svat. 3 krále a očistování P. Marie farář Ignác Uhlíř, seslání Ducha sv. Jan Stařícký a sv. Jana Nepomuckého Marie Uhlářová zjednali.

Na levé straně hlavního oltáře jest menší oltář, zasvěcený P. Marii Cellenské, jehož při slavných službách Božích za kredecenci se užívá. R. 1781 byl cellenskými poutníky věnován. R. 1884 zjednána umělecká socha malovaná, Bolesné Marie P., mrtvého Synáčka na klíně držící, nákladem paní Anny Růžkové.

Naproti oltáři P. Marie jsou na schodech z černého mramoru 3 sesle pro pontifikanta a assistenty, objednané ke druhotinám, které Frant. Čejka r. 1784 slavil. Schody ty jakož i ony u hlavního oltáře P. Marie daroval v druhé polovici 19. stol. místecký krupař Libor Budík, rodák Hranický. Příležitostně zmiňujeme se o velkém paškálu voskovém, jehož jen pomocí žebříku rozžítí lze, a modrých širokých plátnech, jimiž všechny oltáře v době postní se zastírají.

(Pokračování.)

Kostel sv. Bartoloměje u Rakovníka.*)

Píše F. J. Lehner.

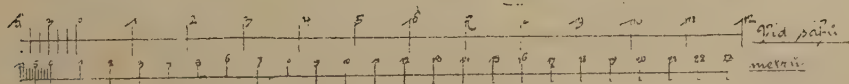
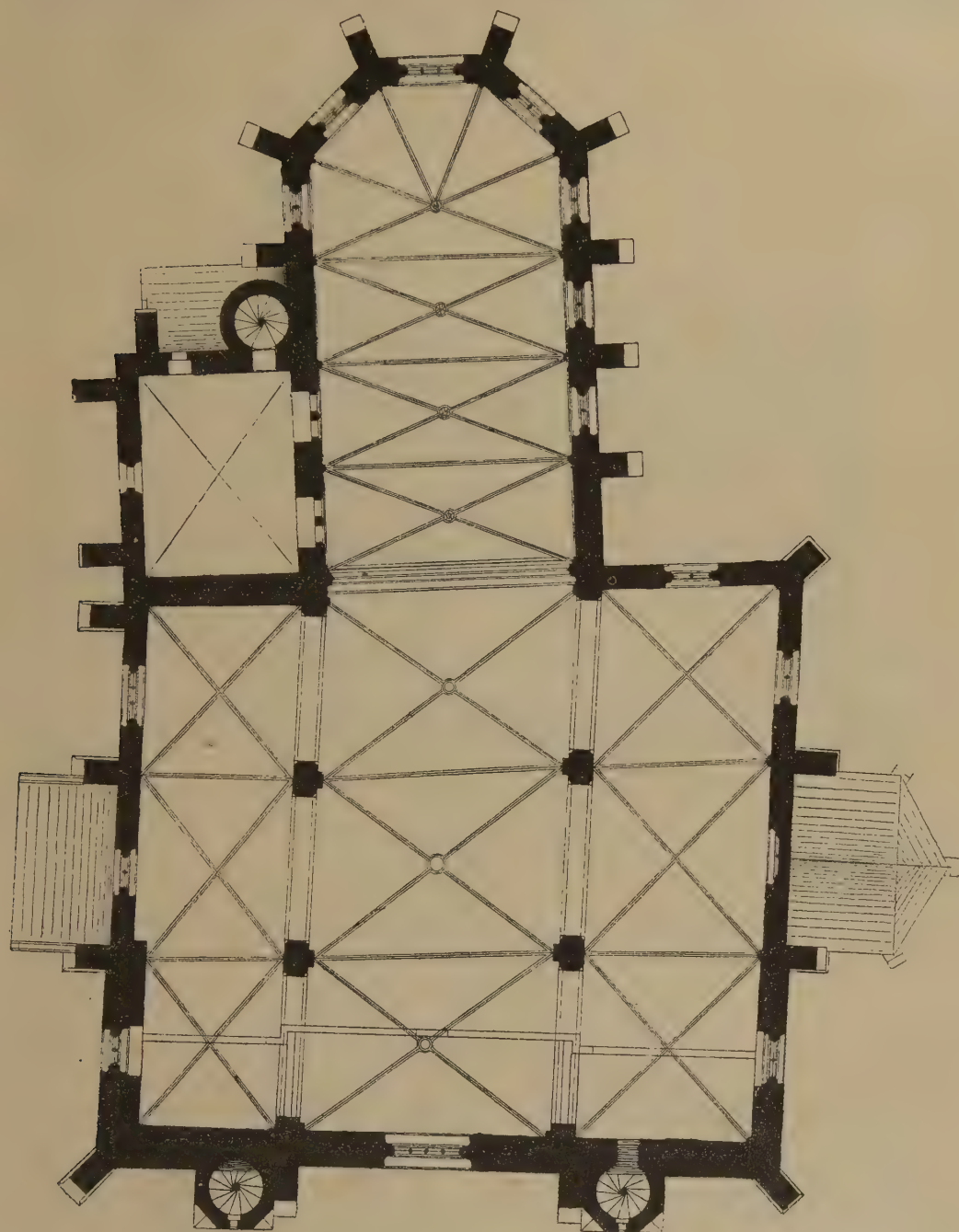
Kostel rakovnický jest třílodní s krásným presbytářem. Na severní a jižní straně

podélných stěn bočních lodí s průčelím kostela hraničících shledávají se fragmenty

*) Viz »Method« čis. VI. 61, VIII. 28, 49, 63, 77, IX. 14. Profesor Dr. Sigmund Winter seznámil čtenářstvo »Methoda« s památkami města Rakovníka, zejména s dějinami a popisem pěkného děkanského kostela sv. Bartoloměje. K úplnosti důkladné práce scházelo pouze nákresů, jimiž by popis slovy vyjádřený jasně se znázornil. Došlo k tomu nyní. Městská rada rakovnická zamýšlí totiž památný chrám posloupně obnovovati a to přesným slohem původním. Cím v době barokní kostel byl znešvařen, bude odstraněno a během několika let — jak tomu dovolí hmotné prostředky — zastkví se kostel krásou původní. Bylo třeba sděliti soustavný plán, dle něhož by opravy pokračovaly. Městská rada v záležitosti té světila úkol Akademii křesťanské. Umělecký odbor vyslal za tou příčinou do Rakovníka archi-

tektu Mockra, jemuž práci odkázal, s redaktorem toho listu. Po ohledání budovy vyhotoveny jsou stavitelem chrámu sv. - Vítského plány restaurační, dle kterých bude pokračovati se řadou let, pokud celá budova nebude obnovena. Příkladem svým městská rada rakovnická jasně ukázala, jakým způsobem má se bráti rozumná obnova chrámů. Obnovují se kostely též nerozumné a to častěji, než rozumné. Všeliká větší obnova chce býti řízena osobou jediné kompetentní — architektem umělcem. Každý rozumí svému. Stavbu a tudy i slohovou obnovu lze svěřiti pouze staviteli umělci a nikolivěk leda jakému natěračí. Odborného vzdělání jest třeba. Štafir, je-li řádným řemeslníkem, rozumí svým barvám. Učenost jeho nad natírání nejde. Ani volba barev nesmí se libovůli jeho zůstaviti. Tu určuje již odborník dle zákonů cel-

člankovaných pilířů ukazujících, že zde stál chrám zbudovaný slohem přechod-
ním. Presbytář byl přistavěn koncem 14. nebo průběhem 15. věku. Později snad

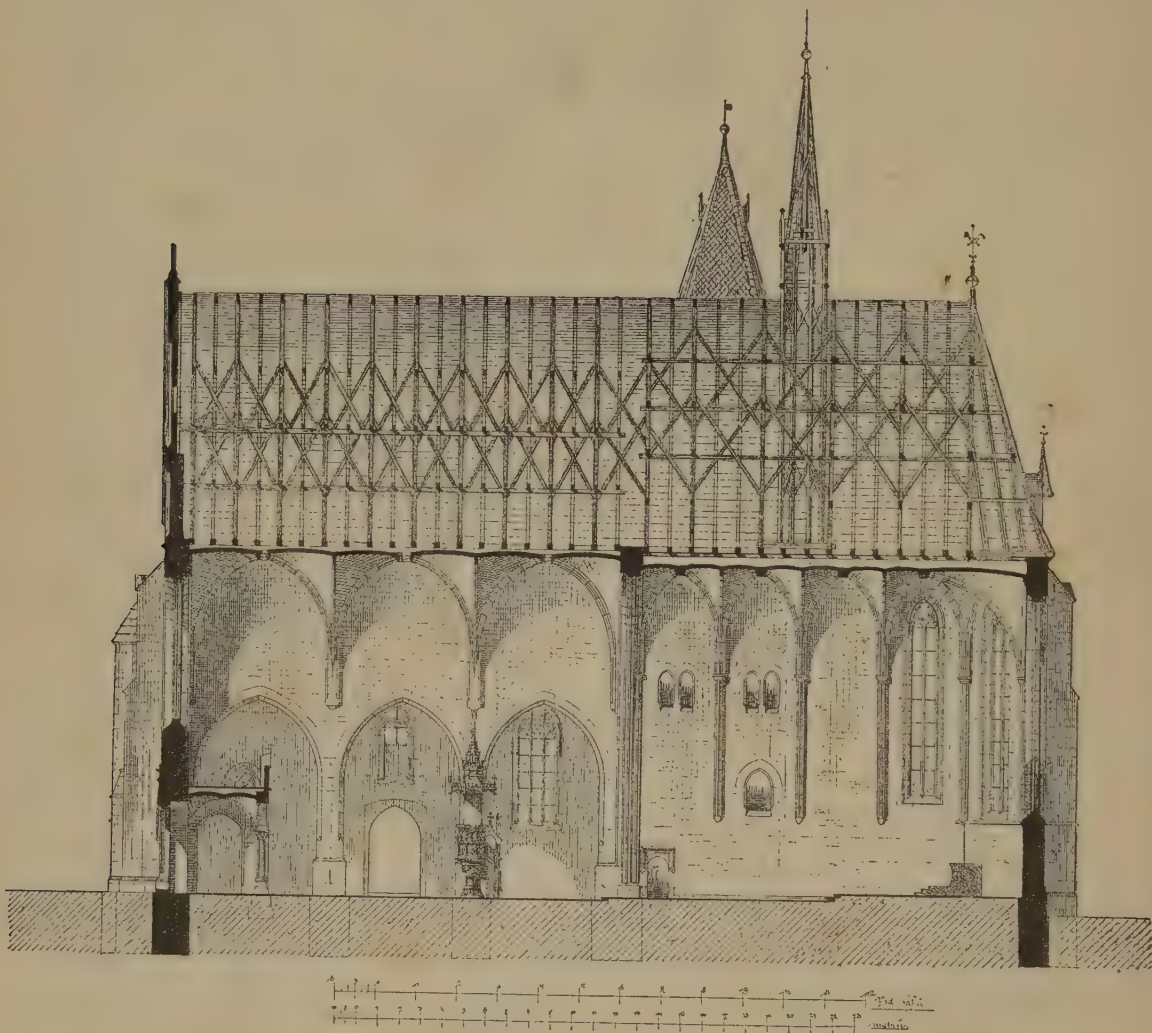

Obr. 1. — Kreslil architekt Josef Mocker.

kem stanovených. I v samé Praze máme odstrašující příklady, kterak se znešvařují krásné kostely,

svěčuje-li se obnova jejich mnohdy velmi nákladná pouhým řemeslníkům. Řemeslník zná, čemu se

se stavěla hlavní loď, při které částečně | pravidelnost způsobená růzností osy presby-
použito zdíva staré části. Nápadná jest ne- | táře a lodi kostelní. Lze ji odůvodniti dvo-

Obr. 2. — Kreslil architekt Josef Mocker.

vyučil. Svěřuje-li kdo řemeslníku i řízení umělecké, ukládá kováři zhotovení kapesních hodinek. Doba naše vyžaduje toho měrou svrchovanou, aby všeliké obnovy chrámů řízeny byly umělci — křesťanskými. Městská rada pražská světila obnovu chrámu Sv. Petrského archit. Mockrovi, a čtenářům »Methoda« bylo lze sledovati zásady slohové restaurace na nákresech v minulých číslech uvedených. Rovněž učinila městská rada rakovnická, od níž vyžádal si redaktor zapůjčení plánů pro tuto publikaci, a vzdává tuto díky za vzácnou ochotu jak slavné radě městské, tak šlechtnému panu děkanovi. — Uveřejnění děje se z trojího důvodu:

1. Na doplněnou monografii rakovnické prof. Dr. Sigm. Wintrem v »Methodu« uveřejněné;
2. na ukázkou, jakým způsobem a jakou cestou má bráti se správná obnova chrámů;
3. na povzbuzenou, za čímž i prosba se skrývá.

Ve vlastech našich zbylo všem dějinným neho-
dám na vzdory valně kostelů a památníků, zaslu-
hujících toho, aby se zachovaly a všeobecně
známy i oceňovány byly. Za tím účelem pře-
devším správných nákrešů jest třeba, jejichž zho-
tovení vyžaduje nákladu, který snadno lze pod-
niknouti osadě, patronu neb bohatému
jednotlivci, nikoli však redaktoru skromného
listu. Bude možno vynajít i takových mužů,
kteří zdarma vše vyhotoví. Jestliže pak zdařilé
a správné nákresey redaktoru se zapůjčí, jest
ochoten vlastním nákladem opatřit reprodukci
jejich. Třeba ovšem tak provedených nákrešů,
aby z nich bezprostředně dala se zhotoviti zmen-
šená fotografie ve formátě, jaký do »Methoda« se
hodí. **Odpovědi na »otázky archaeologické«**
zároveň ilustrované všeobecněji by se oceňovaly
a k následování vybízely. Budiž návrh od přátel
uvážen a ve skutek uváděn! *Redaktor.*

jím způsobem. Příčinou nepravidelnosti jest buď svah na jižní straně kostela, anebo ji zaviniła nepřizřen časů. Jest možno, že Rakovníčtí zamýšleli zbudování kostela zcela nového, započavše s presbytářem správně provedeným. Později nastal asi nedostatek peněz a proto z nouze přestalo se v pokračování důsledném, jak presbytář ukazoval, a použilo se při další stavbě nejen starých základů, nýbrž i částečně vrchního zdiva. Jisto jest, že na prostorný presbytář jest ostatní kostel příliš krátký. Tím neb oním způsobem lze vysvětliti, proč presbytář dostalo se jiné osy než lodím.

Presbytář sám o sobě jest stavba velmi ušlechtilá a řadí se dle úsudku architekta Mockra k nejkrásnějším prostorům doby Karlovy na př. kostela Slavětinského, Ústeckého, sv. Jindřišského a Panny Marie Sněžné v Praze. Presbytář jest kryt starou strmovou střechou s novou vížkou sanktusníkovou.

Přepodivná jest také věž do rohu půlnoční lodi boční ku presbyteriu přistavěná, proto že má poměrně příliš slabé základy, z čehož lze souditi, že původně za věž ani ustanovena nebyla. Na sesílenou dostalo se jí později opěráků a přece nedosáhla výšky, jaké by kostel byl vyžadoval. Má dosud nízkou střechu, která dle návrhu architekta Mockra, s kterým řada obnov se zahájila.

nad ní pak v prvním patře prostranné oratorium, kam po šneku se vchází.

K jižní straně kostela přistavěna jest v době renaissanční kaple pro Boží hrob. Původně býval zde portál, jak uvnitř dosud spatřiti lze, odpovídající protějšimu s druhé strany kostela. Nyní navrhuje se nová kaple slohová.

V průčelí stávaly původně dvě vížky, jak fragmenty u jižního pilíře patrně dokazují, které při obnově renaissanční zmizely. V novém návrhu jich tedy zase jest užito co myšlenky původní. Uprostřed jest vchod hlavní.

Půdorys (obr. 1.) vzat jest ve výši prvního patra.

Na vnitřním průseku (obr. 2.) spatřujeme, že v provedení architektonickém loď neodpovídá presbytáři, ve kterém přípory dosahují až do spodní části oken, kdežto přípory lodi teprv ve výšce oblouku nad čtverhrannými pilíři počínají. Některá okna presbytáře jsou vespod zazděna a budou zase prodloužena; v lodi pak jest každé okno jiné. Oratorium má čtvero menších oken do kostela, sakristie jedno a nízké dveře. Nejkrásnější ozdobou lodi jest stará kazatelna kamenná bohatě pracovaná s novým příklonem provedeným od architekta Mockra, s kterým řada obnov se zahájila.

(Pokračování.)

† Petr Maixner.

V době, kdy velebná svatyně Karlínská sv. Cyrilla a Methoda se chystá na důstojné vyzdobení rozsáhlým cyklem obrazů nástěnných na tisíciletou památku blahoslavené smrti sv. Methoda, rozžehnal se se světem malíř, který ozdobil stěny nad oběma bočními oltáři malbami na obmítce. Jsou nejlepším dílem zvěčnělého umělce a zároveň pomníkem jeho v kostele tak vele-pamatném. Život nejblahoslavenější Panny Marie a sv. Václava vyličil zde štětcem, každý v osmi obrazech. Jak srdečně by se byl z toho radoval šlechtitný umělec, kdyby byl mohl pokračovati v díle započatém! K životopisu sv. Václava přičiniti životopis sv. Cyrilla a Methoděje, jak by jej to bylo těšilo! Když redaktor právě se chystal svěřiti mu vděčný úkol, zastihla umělce choroba, která jej rychle do hrobu sklátila. Znal jen jednu chloubu, sloužití národu svému, jemuž byl oddán s veškerou vroucností srdce milujícího. Štětcem svým oslavo-

vati národ svůj, bylo jedinou pýchou jeho. Ta ryzí, nezištná láska vlastenecká ovládala veškerou činnost jeho. Tou vysvětluje se činnost jeho umělecká, z níž první část patřila obrazům vlasteneckým, druhá náboženským a to zejména obnově staročeských maleb nástěnných.

Petr Maixner narodil se r. 1831 v Hořicích, kde dosud žijící otec jeho byl pekařem. O vánocích pekař zaměňoval se v umělce, stavě každoročně o vánocích »Betlem« vyplňující větší část světnice. Vypravovatel měl otce, který vánoce rovným způsobem slavíval a dovede tedy oceniti, jaké dojmy zůstávají pro celý život mládí prožité u »Betlema«. V adventě konávali jsme již potřebné přípravy »umělecké« (!) malováním a doplňováním scenerie a na štědrý den po večeri se stavělo. Kdo z mládí takových radostí nezakusil, marně by se mu líčily. Mladý Petr stal se takto malířem. Pletení housek a prodávání chleba se mu znechu-

tilo. Zalízał za pec, kde nepozorován a nevyrušován oddával se svému »umění«. Otec konečně přesvědčiv se, že chlapci pekaření nesvědčí, svolil aby se stal, k čemu ho srdce táhlo, — malířem.

Jinoch 16letý s radostí spěchal do Prahy, kdež ředitel malířské akademie Ruben jej přijal do třídy elementární. Mnoho vědomostí s domova si nepřinesl, a proto musel pilností doháněti, čeho se nedostávalo.

Po tříleté vytrvalé práci vystoupil na jeviště veřejné s prvním obrazem, — s rytířem Závíšem ve vězení. Obraz se líbil a byl zakoupen od jednoty krasoumné, od níž přešel v majetek Eugena hraběte Černína. Prodání prvního obrazu bylo znamenitou pobídkou a pomocí mladému umělci. Chutě pustil se do druhého, představujícího výjev, kterak sv. Method knížete bulharského Borise obrátil na víru křesťanskou, který samým císařem Ferdinandem Dobrotivým zakoupen byl. Následovala řada dalších plodů uměleckých: Vjezd Jana Lucemburského do Prahy, — Karel IV. co dítě ve vězení, — Šárka a Ctirad, — Kunigunda se synem Václavem na Bezděz odvedená, — Útěk sedláků za třicetileté války, — Oldřich a Božena, — Vlasta, — Božetěch s křížem přes Alpy do Říma putující a j. Kolorit Maixnerův jest jasný a světlý.

K obrazům těmto druží se ilustrace k Zapově »Česko-Moravské Kronice«. Maixner vypravuje tužkou, co spisovatel slovy líčí, vždy jasně, prostě.

Látce vlastenecké obětoval první polovici svého života. Nápotom obětoval se malířství církevnímu.

Roku 1857 stal se korektorem v malířské akademii zastávav úřad ten po 10 roků, z nichž tři ve Vlaších strávil. Dostalo se mu totiž roku 1861 státního stipendia, které mu umožnilo delší pobyt v Benátkách, ve Florencii a v Římě. Po návratu do vlasti

svěřena jest mu malba stěny nad oltářem sv. Václava v Karlínském chrámu Páně.

Cyklus osmi obrazů ze života svatého Václava na obmítce jest nejznamenitějším dílem jeho. Na každém tahu lze pozorovati, s jakou láskou umělec na díle tomto pracoval. Dokončiv obraz nákladem paní Riegrové malovaný, svěril mu probošt Hradčanský, Adolf Würfel, malbu na protější stěně nad oltářem Panny Marie. V těch dobách jej redaktor na lešení často navštěvoval, sledovav činnost jeho uměleckou.

Od té doby zůstal umělec věren malířství církevnímu. Vedle tabulových obrazů zanášel se takměř výhradně obnovami staročeských maleb nástěnných, a to ve Slavětinském kostele, v chrámu sv. Barbory v Kutné Hoře, na hradě Zvíkově, na klenbě staroměstské věže mostecké, jakož i na staroměstské radnici. Svědomitějšího obnovovatele nelze si ani mysliti. Staročeské malby byly mu národními skvosty a poklady, které věrně zachovati bylo pýchou a povinností jeho.

Posledním obrazem jest právě dokončená malba na obmítce v absidě hrobky rodiny Novotných na hřbitově Klecanském, představující Nanebevstoupení Páně, na kterém v řadě apoštolů vymaloval vlastní svou podobiznu. Stojí tam na pravé straně poslední v zástupu apoštolském.

Mohl tak učiniti. Vždyť tvář jeho s vousem a bohatými dlouhými kadeřemi bezděčně pamatovala na historický typ hlavy Spasitelovy.

S vlastní svou podobiznou pozemskou pouť dokonal. Nechat svatý apoštol, jehož vypodobňuje, stane se přimluvcím jeho u trůnu Hospodinova.

Umělec byl života neúhonného a obcováním ušlechtilého.

Lehner.

— 1838 —

Drobné zprávy.

Jednota pro vyzdobení Karlínského chrámu. Minulé soboty měl redaktor v Karlíně přednášku o polychromii Karlínské svatyně sv. Cyrilla a Methoděje, která měla v zápětí výsledek praktický. Hned po přednášce zvolilo shromáždění pětičlenný komitét k vypracování a zadání stanov. Do komitétu zvoleni jsou: Dr. Edmund Kaizl, zemský poslanec a advokát, Josef Srnec, spediteur a rada městský, Dr. Vavřinec Svátek, zemský poslanec a advokát, MDr. František Werich a redaktor. Stanovy

jsou již vypracovány a ku schválení zadány. Členové zakládající odvádějí v pěti ročních lhůtách po 100 zl., podpůrci po 50 zl., členové skuteční po 25 zl., přispívající od 10 zl. ročně do křesťanské téhodně. Již nyní přihlásil se za člena zakládajícího p. Mamert Knapp, majitel knihtiskárny a knihkupec, za skutečného p. Josef Šípěk, továrník. Pan Ferd. Čulík, kupec, dal jednotě darem 100 zlatých.

Socha Brunevika na prvním pilíři ostrova Kamy zdobí již památný most Karlův. Postava

rytíře tvárnosti ušlechtilé a jímavé s přilbou a brněním drží v levici štít, pravici meč. U nohou odpočívá lev. Socha dýše mladistvou krásou a bujarou silou. Překrásnou sochu pracoval mistr Ludvík Šimek. Mostu Karlovu v Praze přibyla tím nová vzácná památka.

Matejko o Makartovi. Matejko uvítal své žáky na malířské akademii v Krakově touto řečí: »Dnešní svou řeč počínám stvořením světa. Bůh stvořil jej v šesti dnech, sedmého odpočinul. I my odpočinuli jsme o prázdninách, abychom znova do práce se dali s horlivostí a zápalem sv. víry. Bez náboženství není dobré práce. Náboženství budí v nás city krásna a povznáší ducha našeho ke tvorbě takých děl, jež i jiné povznášá. Byl jsem velice dojat, zaslechna zprávu o smrti Makartově a způsobu jeho nemoci, též nemoci, kterouž stížen byl proslulý malíř Munkacsy a mnozí jiní nám známí umělci. Mimoděk vtírá se mi otázka: V čem spočívá zárodek této choroby duševní? Beze vši pochyby jen v nedostatku víry, který u těchto lidí ze způsobu života i prací jejich vyzírá a na nich se strašně mstil!

Výtečný umělec Makart z nedostatku víry nebyl s to jiného nic vytvořit, než to, co pouze smysly a smyslnost ukojilo. Pracoval ustavičně jako v opojení a zmaření, maluje obyčejně bez plánu a bez myšlenky. Jeho nitro naplňoval chaos pojmů s nedostatkem víry, na který celá residence trpí, v níž on žil a jež v něm se zrcadlila.

Munkacsy maloval ovšem k posledu dva obrazy »Kristus před Pilátem« a »Kristus na Golgotě«. Kdož však ví, nemstila-li se na něm neuprosná Nemesis pro onen maďarský kroucený vous a maďarské boty, jež před lety namaloval Kristu na obraze. (Klu-

kovský ten kousek dovolil si Munkacsy co student na vídeňské akademii, zohaviv obraz Krista v jedné předšíně.) Také Doré neměl nadbytek víry a hle- dal ve výstředním životě zápal umělecký.

Matejko skončil svou řeč poznámkou, že všichni tři geniální liberálové ku konci života k víře, od níž vycházeti měli, se navrátili. Doré ilustroval bibli, Munkacsy maloval dva obrazy Krista a Makart uměl, nedokončiv práci, která zdobiti měla gotickou svatyni.

Kultura moderní Italie. Zraky každého přichozího do Říma bývají poutány kolosalními zříceninami lázni Dioklecianových proti nádraží, na nichž vztýčen jest kříž na znamení, že objímají teď svatyni, kterou zříditi dal papež Pius ze zachovalého sálu 100 m zděli, 24 m zšíří a 29 m výšky dle návrhu Michel Angela a odevzdal ve správu a ošetřování Kartusiánům. Vedle vystavěl též zvěčnělý mistr výtvarných umění klášter, jehož křížová chodba nesena sty štíhlých sloupů, jest do dnes obdivem architektonickým. Plná tři století žili na těchto místech synové sv. Brunona v přísné své kázni, až je konečně z klidných cel násilnický Savoyarda Viktor Emmanuel, který oloupil je o klášter, aby z něho udělal kasárny pro své žoldnéře. Zbožným mnichům nebylo lze ve zbylých místnostech dle přísného řádu žiti a proto rozhodla generální kapitola, aby klášter byl opuštěn. 15. t. m. opustili poslední členové řádu své celly, zanecha vše kostel kaplovný Andělův bratřím řádu Cisterciákův, kteří na blízkou při kostele sv. Bernarda jakýs takýs ještě útulek mají, neboť i jejich klášterní budova proměněna byla v kasárny. Z krásné chodby Michel Angelovy je teď — vojenské skladiště.

Z akademie křesťanské.

Odbor umělecký. — Zpráva za měsíc září.

I. Vyřízené záležitosti.

Práce kovové. Kalich bohatě ozdobený: pro blahor. paní Barvitiovou v Praze. — Nádobky na sv. oleje v ohni pozlacené: pro vdp. Dr. Fr. Srbeckého, děkana ve Val. Meziříčí a pro dp. Jana Prchlého, faráře v Horní Bobrovici. — Kropenka s kropáčkem: pro dp. V. Böhma, faráře v Žimě. — Konvičky mešní, bohatě montované, dle zvláštního výkresu: pro blahorodou paní Barvitiovou v Praze; jednoduché: pro dp. Karla Havránka, faráře v Slivenci a pro dp. Jana Prchlého, faráře v Horní Bobrovici.

Rozličné. Kříž na věž v ohni zlacený: pro dp. V. Kühnela, děkana ve Stebně. — Missaly: pro ctihodný klášter Srdce P. Ježíše na Smíchově, pro vdp. Ondř. Hochmutha, děkana ve Stráži, pro blahor. paní Novotnou, velkostatkářku v Praze a pro vp. Ant. Zajíčka, kaplana v Jindřichovicích. — Křížek na stěnu: pro vdp. Dom. Manžela, probošta na Strahově. — Kanonické tabulky: pro kapli v Ho-

lešovicích a pro blahor. pí. Novotnou, velkostatkářku v Praze. — Zvony na věž: pro vdp. Mat. Kubíčka, vikáře v Čestvicích a pro blahor. p. Antonína Dvořáka, mlynáře v Pekle. — Harmonické zvonky: pro dp. Mart. Pachla, faráře ve Vejpřncích, pro dp. Karla Havránka, faráře v Slivenci, pro vp. Filipa Walderta, kaplana v Duchcově, pro vdp. Ondřeje Hochmutha, děkana ve Stráži, pro blahor. pí. Novotnou, velkostatkářku v Praze, pro dp. Václava Vášu, faráře v Mláce. pro vdp. Frant. Jiráka, faráře v Chotěboři a pro blahor. p. Dr. Maška, velkostatkáře v Kuňovicích.

Paramenty. Ornáty celé (kasule, dalmatiky) černý: pro dp. Fr. Soukupa, faráře u sv. Havla v Praze a bílý: pro důst. klášter benediktinský v Praze. — Kasule: bílá: pro vysokor. pí. hraběnkou Kinskou v Praze; červená: pro vp. Al. Spálenského, kaplana u sv. Anny nad Křesilovem; černá: pro vdp. Karla Wettengla, děkana v Nebošanech; bílá: pro blahor. p. Fr. Freidla, továrníka v Č. Kamenici; bílá a červená: pro dp. Frant. Soukupa, faráře u sv. Havla v Praze; černá skvostná: pro dp. Karla Fischera, faráře v Čouši; tři

bílý: pro důst. klášter benediktinský v Praze. — Pluvialy: bílý: pro dp. Václava Neumanna, faráře v Bohdašově; černý: pro vdp. Karla Wettengla, děkana v Nebošanech; bílý a černý: pro dp. Vavř. Sinika, faráře v Boněnově; bílý: pro vp. Josefa Ziku, kaplana v Mariánském Chlumu; červený: pro důst. klášter benediktinský v Praze; černý: pro blahor. paní Marii Háčkovou na Vinohradech a černý: pro dp. Jana Mikulce, faráře v Tvrdonicích. — Pláštiky na ciborium: pro dp. M. Spálenského, faráře u sv. Anny nad Krasilovem; pro chrám Páně v Přelouči; pro vdp. Fr. Fischera, faráře v Čouši a pro dp. V. Böhma, faráře v Žimě. — Bursy k nemocným: pro dp. Dr. Fr. Böhma, ad motr. v Okrouhlém Hradišti a pro dp. Jana Prchlého, faráře v Hor. Bobrovi. — Konopeum: pro J. Milost nejdůst. pana biskupa hraběte Fr. Schönborna v Budějovicích; Vela: pro jistou dobroditelku v Praze, pro dp. Fr. Soukupa, faráře u sv. Havla v Praze a pro dp. J. Prchlého, faráře v Hor. Bobrovi. — Komže pro ministranty a kostelníky: pro dp. Karla Fischera, faráře v Čouši a pro kapli v Holešovicích. — Polštáře oltářní; pro blahor. slečnu Emilii Patzakovu v Praze a pro dp. dr. Karla Řeháka, faráře v Podole a pro dp. dr. Václava Horáka, sekretáře v Praze; bohatě vyšíváné: pro blahor. pí. Bělu Slezákovou v Praze. — Birety: pro dp. Karla Havránka, faráře v Slivenci, pro dp. dr. Václava Horáka, sekretáře řádu křižovnického v Praze, pro dp. V. Frinta, admin. v Černíkově a pro kapli v Holešovicích; 21 pro ctih. pp. bohoslovce v Litoměřicích. — Příkrovy: pro dp. Karla Havránka, faráře v Slivenci a pro dp. Jana Mikulce, faráře v Tvrdonicích. — Okrasy na kazatelnu: pro dp. dra Karla Řeháka, faráře v Podole; bohatě vyšitá: pro ctihod. uršulinky v Přestavcích na Moravě. — Oprava starých paramentů: pro dp. Ferd. Harnu, faráře v Chvalkovcích, pro vdp. V. Kühnela, děkana v Siebnu a pro dp. dra Václava Horáka, sekretáře křižovnického řádu v Praze.

Prádlo kostelní. Alba, rocheta, čtyry rochetky pro ministranty a humerale: pro dp. Karla Havránka, faráře v Slivenci. — Humerale a dvě cingula: pro dp. Václava Koukla, faráře v Mitrovicích. — Alba, rocheta, cingulum a plachty oltářní: pro kapli v Holešovicích.

II. Nová objednání.

Sousoší sv. Cyrilla a Methoděje: sl. městská rada pro náměstí v Třebíči na Moravě.

Práce kovové: Kalich bohatě ozdobený: blahor. p. architekt A. V. Barvitiuz z pozůstalosti slečny Barbory Rohlenové v Praze. — Ciborium: blahor. pan architekt Barvitiuz z pozůstalosti slečny Barbory Rohlenové v Praze. — Pozlacení nádobky na sv. olej a patenky k nemocným: dp. Fr. Čermák, farář v Třeběšicích. — Pozlacení kalichů a relikviáře: dp. Frant. Fučík, farář v Měrovicích na Moravě. — Pozlacení a postříbření dvou relikviářů, jednoho pacifikalu a schránky na svatě oleje: dp. Ferd. Harna, farář ve Chvalkovcích na Moravě. — Pacifikál stříbrný: dp. Jan Pavlíček, farář v Mokrolazci ve Slezsku. — Lampu oltářní: blahor. p. architekt A. V. Barvitiuz z pozůstalosti slečny Barbory Rohlenové v Praze. — Svicny oltářní: důst. farní úřad v Haindorfu. — Konvičky mešní: blahor. p. architekt A. V. Barvitiuz z pozůstalosti sl. Barbory Rohlenové v Praze.

Paramenty. Celý bílý ornát: vdp. Fr. Weiss, dekan u Ústí n. L. — Dalmatiky černé: dp. Ferd. Harna, farář v Chvalkovcích na Moravě. — Kasuli červenou a černou: vdp. Ondřej Hochmuth, děkan ve Stráži. — Korouhve; červené: důst. farní úřad v Makově a dp. Jan Prehýl, farář v Hor. Bobrovi; červené a fialové: dp. Karel Bauscher, farář v Žihli.

Příspěvky na votivní obrazy

v karlínském chrámu P. k oslavě 1000letého jubilea sv. Methoda.

Votivní obraz řádů řeholních.

	zl. kr.
Přenešeno . . .	4 10 —
Vdp. Anselm Rambousek, opat starobrněnský (první lhůtu) . . .	50 —
Úhrnem . . .	zl. 460 —

Votivní obraz český.

	zl. kr.
Přenešeno . . .	103 —
Dp. Šimon Bejvl, farář ve Vinohř. . .	10 —
Vdp. Josef Pekárek, arcikněz a děkan v Blatné . . .	5 —
Vdp. Frant. Rošický, probošt v Roudnici . . .	5 —
Vdp. Václav Hodík, farář u sv. Víta v Praze . . .	5 —
Dp. J. Kohlruss, zpovědník u sv. Víta v Praze . . .	3 —
Dp. V. Babický, zpovědník u sv. Víta v Praze . . .	1 —
Dp. Ant. Kebrle, vikář u sv. Víta v Praze . . .	3 —
Dp. Jos. Košátka, vikář u sv. Víta v Praze . . .	2 —
Nejmenovaný . . .	1 —

	zl. kr.
Vdp. Leopold Mazáč, vikář a děkan v Poličce . . .	5 —
Dp. Josef Opp, farář ve Slavětíně . . .	5 —
Úhrnem . . .	zl. 148 —

Votivní obraz moravský.

	zl. kr.
Přenešeno . . .	24 —
Dp. Drahotín Halda, farář v Dolním Újezdě . . .	5 —
Dp. Jan Hlobil, nadučitel v Dolním Újezdě . . .	1 —
Oféra osady Černotínské dp. farářem Konrádem Surmou zaslaná . . .	4 40
Dp. Frant. Hoch, farář v Horním Újezdě . . .	2 10
Úhrnem . . .	zl. 36 50

Obraz seminářů česko-moravských.

Ci. pp. bohoslovci pražského semináře zahájili mezi sebou pravidelné sbírky.
Zaplát Pán Bůh dosavadním i příštím dárčům.

Lehner.

„Method“ vychází vždy 30. každého měsíce. Předplatné, jež činí poštovní zásilkou na celý rok 2 zl., na půl leta 1 zl., přijímá pouze na jednu z těchto dvou dob administrace v Karlině, číslo 234. Jen frankované listy se přijímají. Rukopisy redakci zaslané nevracejí se. Dopisy, týkající se redakce, buďtež zasílány F. J. Lehnerovi franco, v Karlině, č. 234. Reklame zasílány buďtež do expedice: Akademie křesťanská v Praze, Řetězová ulice číslo 223.

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo II.

V Praze, dne 30. listopadu 1884.

Ročník X.

OBSAH: Collegium Bohemicum. — Zodpovídané «otázky archaeologické»: Pomníky zbožnosti křesťanské v Místku na Moravě: 3. Kostel svat. Jana a Pavla, mučovníků, III. Kaple, Boží muka, sochy a kříže. — Kostel sv. Bartoloměje v Rakovníku. — Literatura. — Z akademie křesťanské: Odbor umělecký. Zpráva za měsíc říjen. — Feuilleton: Raffael Santi. — Příspěvky na votivní obrazy.

Collegium Bohemicum.

LEONE . XIII . P . M . PROVIDENTISSIMO . SEDENTE
FRANCISCI . IOSEPHI . I . AVSTRIAE . IMPERATORIS
HVNGARIAE . BOHEMIAEQVE . REGIS . TVTELA
WENCESLAO . ET . IOANNE . NEPOMVCENO
PATRONIS . COELESTIBVS
FRANCISCO . SCHÖNBORNIO . ANT . BVDVICENSI
SACRIS . OPERANTE
COLLEGIVM . CLERICIS . BOHEMIS . EDVCANDIS
ROMAE . APVD . AEDEM . BEATAE . MARIAE . DE . ANIMA
PRID . NON . NOV . MDCCCLXXXIV.
SOLEMNITER . AVSPICATVM . FVIT.
FAVSTE . FELICITER.

Romae laeta dies, laetissima surge Bohemis,
Oh quantum majus splendet utrisque decus!
Sex bini en adstant patriae lectissima proles,
Queis pius Antistes duxque paterque fuit.
Stravit iter Virgo coeli Regina: fuere
Pro face quos sanctos terra Bohema colit.
Insignis salve Pastor cum pube novella:
Asseruit coelo nomina vestra Deus.

»Habemus Collegium Bohemorum in Urbe. Nyní nám všem jest spojití se, aby prospívalo a maggior gloria di Dio ed a vantagio della patria.« Těmi slovy počíná milý list, kterým praelát papežský Msignor Karel Jaenig z Říma veselou novinu oznamuje redaktoru, že stalo se skutkem, co bylo dlouholetým přáním našim. Deo gratias! Národ náš vřaděn mezi čelné národy, kteří na středisku křesťanstva mají vlastní svá collegia. Kdyby Karel IV., otec vlasti, z hrobu povstal, zaplesal by, že dědictví jeho po pŕltisíciletí zase oživilo. Dobrotivý Pán Bůh ŕehnej trojici šlechtných srdcí, kteří národu našemu tu radost připravili: Svatému Otci Lvu XIII., biskupu Františku hraběti Schönbornovi a papežskému praelátu Karlu Jaenigovi! Mramorová deska, jejíž nápis v předu uveden jest, nepřestane to hlásati, komu národ náš díkem povinován zůstane. Jen to třetí jméno na ní schází. Budiž tuto doplněno.

Collegium Bohemicum posvěceno jest v třišateou ročníci sv. Karla Boromejského od J. M. biskupa Frant. hraběte Schönborna za přítomnosti zástupce sv. Otce kardinála L. Jakobiniho, vyslanců rakouských v Římě,

hraběte Paara a Ludolfa, arcibiskupa Sembratoviče a jiných hodnostářů. Na památku slavnosti ražen jest pamětní peníz s obrazem sv. Karla Borom. na jedné a s nápisem na druhé straně: A. MDCCCLXXXIV. pridie. non. novembres Collegium Bohemis patuit in Urbe apud b. Virginem ab Anima eximie cultam a S. Carolo Boromaeo, cujus ab exitu trecentessimus annus est. — Dne následujícího přijata celá kolej od sv. Otce v soukromé audienci, vedena jsouc J. M. biskupem Františkem hr. Schönbornem. Sv. Otec velelaskavě vítal krajany naše rozhovořiv se o tom, kterak potěšen jest ze založení ústavu českého, začož v první řadě děkovati jest Prozřetelnosti Božské, pak nejdůst. p. biskupu budějovickému a Msignoru Jaenigovi. Napomínal mladé krajany naše k vytrvalé pilnosti a horlivé zbožnosti, slibiv, že, seč jest, bude podporovati kolej českou a halíř svatopetrský ze zemí českých vynakládati na ústav tento. Doufá pevně, že za nedlouho s pomocí Boží z horčičného semene vzroste Collegium Bohemicum v statný, košatý strom, v jehož osvěžujícím stínu vlast dojde blaha časného i věčného.

Žehnej Bůh!

Lehner.

Zodpovídané „otázky archaeologické.“

152.

Pomníky zbožnosti křesťanské v Místku na Moravě.

Podává *Dominik Škaruša*, exhortator a učitel při moravsko-slezské škole lesnické v Sovinci na Moravě.

(Dokončení.)

3. Kostel sv. Jana a Pavla, mučeníků.

Sakristii opatřil potřebným nábytkem farář Ignác Uhlár, a děkan Bedřich Konn dal ji r. 1883 vymalovati, zjednav k ní ještě jedny dvěře. Hodiny mosazné však pocházejí od Frant. Čejky. Obraz svat. Karla Boromejského a zvonek nad kruchtou daroval Josef Šrámek. Kromě toho jest v sakristii obraz sv. Jana Nepomuckého, P. Marie Čenstochovské, sv. Jakuba, před P. Marií klečícího a za Místek orodujícího, a poprsí faráře a děkana Frant. Čajky, stavitele »Nového kostela«.

Naproti sakristii jest kaple sv. Innocence, již děkan B. Koun vymalovati dal. Ostatky sv. Innocence objednal Frant. Čajka v Římě. Když r. 1765 došly, dal pro ně dělati zvláštní skříň ze skla, již sám pozlatil a postavil je do Láskovy kaple, která téhož času na hřbitově sv. Jakuba stála. Odtud nesený byly u veliké slávy na náměstí, kde

konšel Baier činil řeč prose, aby k veřejné účtě vystaveny byly. Zároveň usneseno, že se sv. Innocenc má, jako sv. Urban v Příboře, jakožto patron města ctíti a vzývati. Na to odneseny sv. ostatky do kostela sv. Jakuba, kde po levé straně hlavního oltáře vystaveny byly. Ale r. 1771 přenesli je do nového kostela ve slavném processí, jež zmíněný Justus Vilém, hrabě Pražma, farář friedecký vedl. A od té doby nalézá se v řečené kapli voskové tělo sv. Innocence v životní velikosti, držíc v rukou reliquiář se sv. ostatky uprostřed skleněné rakve. Nad sv. Innocencem byl obraz Spasitele s křížem, který ale do presbytáře nad sesle pověšen byl a na jeho místo přišel veliký, řezbami ozdobený, malovaný obraz, představující P. Marii Čenstochovskou mezi 2 anděly s prosbou: »Pod twoją obronę uciekamý się«. Obraz ten jest dar † panny

Jurkové a byl sem za faráře B. Kouna u veliké slávy, v průvodu bílých družiček do-praven. Oltář sv. Innocence zjednali Frant. Bednář a Frant. Jiřík za 70 zl. Vkusné antipendium darovala paní Elcerová, rozená Havlíčková, a bílou lampu visutou zjednali též dobrodinci. Pod oltářem sv. Innocence odpočívá v Pánu stavitel nového kostela, Frant. Čajka.

V pravém úhlu mezi presbyteriem a lodí, stojí veliká kamenná křtitelnice, podobná popelnici, kolem níž pekelný had s osudným jablkem rajským se vine; po obou stranách sedí Adam s řčem a Eva s umrlčí hlavou, kteří prvotní hřích zavinili, od něhož ve křtu sv. obmyti býváme. Nad křtelnicí jest pozlacená řezba, představující křest Páně sv. Janem, nad kterýmž se Duch sv. ve způsobu holubice bílé vznáší. Mimo to jsou nad křtelnicí 4 andělé, z nichž jeden drží štolu, druhý umývalo a ruč-ník, třetí lilium a čtvrtý knihu s nápisem: »Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu s., non potest ingredi in regnum coelorum.« (Nenarodí-li se kdo znovu z vody a z Ducha sv., nemůže vejít do království nebeského). Nad anděly září veliké slunce, symbol to milosti a jasnosti, jichž duše ve křtu sv. nabyvá. Křtitelnice jest Ignácem Uhlářem objednána, na níž různí dobrodinci 500 zl. složili.

Naproti křtelnici v levo jest kazatelná, kolem níž allegorické sochy víry a naděje, nad ní pak desatero Božích příkázání a Duch sv. ve způsobě holubice umístěny jsou. Výše nad kazatelnou jest alleg. socha víry, držíc v jedné ruce kříž a v druhé kalich s hostií, symbol to smrti Páně a Svátosti oltářní. Jí po obou stranách jsou andělé, z nichž jeden tróubu, druhý pak knihu s tímto nápisem drží: »In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum.« (Na počátku bylo Slovo, a Slovo bylo u Boha, a Bůh byl Slovo). Práci tu provedl na zakázku F. Čajky r. 1778 lukvaldský řezbář Fr. Tyč.

Vedle křtelnice jest oltář s obrazem sv. Františka z Assisi, který brněnský malíř Stern na útraty 3. řádu téhož světce maloval. Obraz představuje sv. Františka, ve vroucnou modlitbu před křížem pohrouženého. Nad sv. Františkem nalézá se malba sv. Antonína poustevníka. Po obou stranách oltáře stojí veliké sochy, a sice: v levo Marie Kortonské a v pravo Rosy Viterbské, práce to Místečana Valentina Němce.

Vedle kazatelný v levo jest oltář s obrazem sv. rodiny, jehož na zakázku Jo-

sefa Pustky Felix Leichert ve Vídni za 100 zl. maloval. Sochy po stranách, a sice sv. Jana Křtitele zjednal konšel Jan Černěk, sv. Ondřeje pak tehdejší kaplan a rodák místecký Ondřej Sostý r. 1777 u olo-múckého řezbáře Scherhaua. Nad obrazem sv. rodiny jest menší malba sv. Veroniky.

Několik kroků od sv. Františka jest oltář P. Marie Růžencové, již bratrstvo sv. růžence u Felixa Leicherta za 150 zl. malovati dalo. Obraz ten představuje P. Marii s dětátkem na klíně, ana sv. Dominikovi, vedle něhož psík a hořící svíce leží, sv. růženec podává. Okolo Bohorodičky jest 15 obrázečků, tajemství růžence znázorňujících. V levo stojí socha sv. Vincence Ferrarského a v pravo sv. Terezie, jež Václav Böhml v Lipníku řezboval. Nad obrazem P. Marie jest řezbované její jméno v obvyklé podobě.

Naproti P. Marii jest oltář sv. kříže, kam na zelený čtvrtek vel. Svátost oltářní se uschovává. Spasitel na kříži tom má zvláštní historii. Kdysi stál totiž na Pukli kříž, věkem velice již sešlý, jehož vítr konečně porouchal. Kristus P. odnesen pak do kostnice u všech Svatých, ale následkem podivného snu Dominika Schmieda byl opraven, na nový kříž dán a ve zvláštní kapli u všech Svatých postaven. Později dal Frant. Čajka kříž ten obnoviti a na zvláštním oltáři v novém kostele umístiti, kaple však, v níž dosud byl, r. 1786 zrušena. Po boku sv. kříže stojí P. Maria a sv. Jan Evangelista, práce to Václava Böhmla. Skutečnou korunu trnovou na hlavě Spasitelově přinesl mládenec František Kořínek, Koloredovan, z Jerusálema. Nad sv. křížem jest řezba nejsladšího jména Ježíše a pod křížem srdce Páně mezi 2 andilký.

Poslední oltář v lodí na pravo jest zasvěcen sv. Florianu, ochranci proti ohni. Na obraze spatřujeme město Místek v požáru a několik scén, jaké se při podobném neštěstí odehrávají. Skupení žen a dítek, rukama lomících, vedle zachráněných svršků utíkají se ku světcí, jenž z nebeských výšin požár vodou hasí. Nad sv. Florianem jest menší obraz sv. Ignáce z Loyoly v ornátu kněžském. Po stranách jsou sochy bílé, jako vůbec všechny, sv. Leonarda a Antonína Paduánského. Oltář ten dělal Antonín Vidomus, vnuk Rudolfa Vidomusa, který chrám všech Svatých postavil.

Naproti sv. Florianu jest oltář anděla strážce. Obraz představuje anděla, jenž pachole skrze symbol těla, světa a ďábla bezpečně za ruku vede, a pochází od opavského malíře Ignáce Günthera, který ho

nákladem Růcha Jaroše a Kašpara Radochy zhotovil. Sochy sv. Rocha a Šebestiana po stranách řezboval Frant. Tyč na Hukvaldech. Nad andělem strážným nalézá se obraz sv. Josefa, pěstouna Ježíše Krista.

Varhany na pavlači, zeleně natřené, s dlouhými píšťalami o 27 registrech dělal na zakázku Frant. Čajky r. 1776 Frant. Horčíčka, fráter řehole jezuitské, tehdá bytem ve Frýdku. Manuál má 13, positív 8 a pedál 6 registrů. Na varhanách jest souměrně 7 andělů rozestaveno, jenž různé nástroje hudební v rukou drží.

Křížovou cestu o 14 zastaveních zjednal Frant. Čajka u zmíněného Ignáce Günthera za 160 zl., kterouž také pomocí svého kooperátora Karla Šimančíka sám zlatil. Křížovou cestu v kostele světil 13. listopadu 1776 P. Cassian Vogel, kvardián řádu reformatů sv. Františka Serafinského v Opavě. Kromě křížové cesty jsou v kostele ještě obrazy sv. Hermolaa, Juliana, Porphyria, Viléma a Wonedulfa.

Kostel sv. Jana a Pavla má velkou visací lampu z postříbřeného mosazu před hlavním oltářem na věčné světlo, pak 4 veliké svícny visuté ze skleněných hranolků, které Jan Kuhejda, Antonín Seidler a Marie Uhlářová r. 1778 koupili. 4 pohodlné zpovědnice zjednal děkan B. Koun. Konečně jest v kostele 13 praporů bývalých cechů a 1 průvodní kříž.

Okolo r. 1806 měl chrám sv. Jana a Pavla 30 liber 467 lotů stříbra, které roku 1809 či 1812 státem sebráno bylo; na jeho místě dán kostelu 2 prct. dlužní úpis v obnosu 710 zl. Způsobem tím pozbyl tedy kostel monstranci, 3 kalichy, konvičky s miskou, kaditelnici s lodičkou, umývadlo ve křtitelnici a lampy, z nichž monstrance a 2 kalichy několika občany vykoupeny byly. Teď má kostel monstranci, ciborium, archu, 3 kalichy a kaditelnici s lodičkou ze stříbra, které poslední dvě věci B. Koun zjednal. Ze dvojích ostatků kříže sv., jež v postní době a ve svátky kříže sv. líbatí se dávají, opatřil jedny Frant. Čajka nákladem Jana Oechslera a jiných dobrodinců. Kostel má několik vzácných rouch mešních, nová antipendia, pořízená měšťankou Josefou Rekovou, drahocenné velum, pěkné prádlo a jiné liturgické věci. Oltáře, zejména hlavní, bývají zbožnými ženami o větších slavnostech živými květinami až mílo zdobeny, což přítomné k pobožnosti velice pobádá. O vánocích a velké noci bývá kostel, jak sotva jinde v okolí místeckém, nádherně osvětlen. K tomu cíli věnovala roku 1827 panna Jana Moricová 500 zl., které během času na 2000 zl. vzrostly. Než i občané dávají dosud dle starodávného chvalného obyčeje mnoho světla, což ku povznesení slavností a bohoslužby náramně přispívá.

II. Hřbitovy.

Katolický křesťan jest věrou svou přesvědčen, že tělo jeho jest chrámem Ducha sv., posvěceným mnohými svátostmi a svátostninami; jest přesvědčen, že chrám ten jednou zbořen bude, ale aby u větší kráse a velebě z rumu povstal. Katolický křesťan věří pevně, že umře, aby v poslední den soudný oslaven z hrobu vstal. Víra tá, učení to hlásá se mu v kostele, aby k boholibému životu pobádán byl. V kostele shromažďují se kat. křesťané, představující společnost, páskou téže víry, naděje a lásky sjednocenou. Avšak jednota tato není jen mezi živými, nýbrž i mezi zemřelými údy kat. církve; ano ona trvá i mezi živými a mrtvými. Aby jednota tato se znázornila, pochovávány křesť. mrtvoly již v nejstarších dobách na místech, modlitbou a círk. žehnáním posvěcených, čili hřbitovech které kolem chrámů se zakládaly. Kostely jsou shromáždíště živých, hřbitovy zemřelých věřících. Obě shromáždíště tvoří jednotný celek; proto byly hřbitovy s kostelem v prostředku, zdi ohrazovány, odkud

také něm. název »Friedhof, eingefriedeter Hof« tolik, co ohrazený dvůr kostelní původ svůj vzal. Hřbitovy zakládány ale kolem kostelů také z té příčiny, aby věřící po smrti tu odpočívali, kde duchovní život svůj obdrželi, kde duchovní potravou byli syceni, jakož i proto, aby křesťanská osada, do chrámu vstupující, upomenuta byla na povinnost, že se má za zemřelé modlití. Hřbitovy byly tak, jako kostely ve veliké úctě již za nejstarších časů; bylyť vyznamenávány zvláštními výsadami, immunitami. A to, co vzhledem ke hřbitovům v církvi katolické vůbec se dělo, stalo se i v Místku. Jakmile zde vystaven chrám, založeno kolem něho též pohřebiště. Zde byly mrtvoly farníků místeckých pochovávány. Zdaž také Pikhardi na farním hřbitově se pochovávali, nelze určitě udati; pochybujeme však, že se tak stalo, jelikož předpisů o věci té ve středověku přísněji šetřeno než nyní a jelikož biskup Vilém Prusinovský z Víckova (1565—1572) přísně zakázal, aby ani jeden kacíř na místě posvěceném pohřben nebyl.

Podobně nebyly ani mrtvoly † pravověrných vždy na hřbitovech pochovávány; dělo se to z ohledů zdravotních v čas moru. Tak na př. byli roku 1715 a 1716 morem zachvácení za městem na Pukli pochováni, kde kaple P. Marie Pomocné stojí. Zpráva z roku 1582 činí zmínku o farním hřbitově kolem kostela, podotýkajíc, že na něm škola byla. Jak na starých obrazech P. Marie Čenstochovské a sv. Barbory v kostele sv. Jakuba, P. Marie Čenstochovské v sakristii chrámu sv. Jana a Pavla, konečně pak v kapli P. Marie na Pukli viděti, byl hřbitov kolem sv. Jakuba zdí obehnan. Na něm nalezala se kaple P. Marie Čenstochovské, »Láskova« zvaná, jejížto malý oltář Fr. Čajka zjednal a zlatil, a v níž ostatky sv. Innocence uloženy byly. Tato kaple byla za císaře Josefa II. r. 1786 sekularisována a prodána; obraz z ní ale dostal se do Trnávky. Lze se domyslit, že hroby po starodávném obyčeji křesťanském od pozůstalých příbuzných nějakými pomníky označovány byly; litovati jen, že z nich ani jeden na naše doby se nedochoval. Vůbec nelze teď ani poznati, že místo kolem sv. Jakuba kdys pohřebiště bylo. Když se prostor ten za farářů Jos. Koutníka a B. Kouna dláždil, vykopáno mnoho ještě kostí lidských, které na hřbitov ke všem Svatým přeneseny byly. Kdy se na starém hřbitově tom pochovávají přestalo, nelze nám s jistotou udati.

Hřbitov kolem chrámu sv. Jakuba, jakoli malý, byl původnímu počtu farníků přiměřen, a tudíž i vyhovoval účelu svému. Když však obyvatelstva ve farnosti pořád přibývalo, pomýšleno na rozšíření pohřebiště, které však pro obmezenost místa při náměstí provésti se nedalo. Proto zařízen nový hřbitov kolem kostela všech Svatých, když chrám ten roku 1730 dostaven byl. I tento hřbitov byl hned zdí obehnan; na něm nalezala se kaple sv. kříže, který, jak podotknuto, do Nového kostela přenesen byl, kdežto kaple sama r. 1793 za císaře Františka II. (1792—1835) následkem předpisů josefínských za své vzala. Ani tento (obecní) hřbitov nevykazuje z doby té nějakých pomníků. Za to udržela se na něm chaloupka, původně snad pro kněze určená, jenž u všech Svatých bohoslužbu obstarávali měl.

Když r. 1771 i kolem kostela sv. Jana a Pavla hřbitov zařízen byl, počalo se na něm pochovávati, poněvadž svou blízkostí pohodlným byl. 6. června r. 1772 byl Fr. Čajkou posvěcen. Kolem něho jest 14 kaplíček cesty křížové, Jiřím Malinovským za 600 zl. objednané a 2. července 1775 Fr.

Cassianem Voglem posvěcené. Mimo kapličky jsou za kostelem ještě 2 souměrné větší kaple, z nichž jedna za schránku kostelního nábytku a druhá za umrlčí komoru pro zdánlivě mrtvé slouží. Kapličky a ony 2 budovy jsou vespolek zdi spojeny v níž troje jsou dvěře, jedny, železné před portálem r. 1785 Ignácem Uhlářem objednané; druhé malé naproti sakristii a třetí velké, dřevěné naproti hlavnímu oltáři. Hřbitov u sv. Jana a Pavla má z novější doby několik pomníků, z nichž jeden pod znakem hraběcí tímto nápis má: »Hier ruhet im Herrn Theresia, Gräfin von Pohlheim, geböhrene Freyn Trach, den 3. Oktober 1725 Geböhren, den 6. December 1797 im 72. Jahre ihres Alters gestorben. Gott lasse sie selig ruhen«. (Zde odpočívá v Pánu Terezie, hraběnka z Pohlheimu, rodem svobodná paní Trachová, 3. října 1725 narozená, 6. prosince 1797 ve 72. roce věku svého zemřelá. Bůh jí popřej blahého odpočinku!)

Dále jsou tam pomníky Jakuba Žižky z r. 1811, Magdaleny Papeové, rozené Frankové z r. 1817, Josefa Altmanna z r. 1818, Amalie Moslerové a jejího manžela Josefa z r. 1832, Františka Piskoře z roku 1833, Antonína Chlebovského a jeho manželky Barbory; Mariany Baslerové z roku 1837, Jana Knězka z r. 1838 a Kateřiny Žižkové z r. 1846.

Křížová cesta, za děkana B. Kouna obnovená, byla friedeckými poutníky marianskými, ze Slezska a Slovenska přibylými, hojně navštěvována. Když ale za arcikněze Karla Findynského kolem mariánského kostela ve Friedku nádherná cesta křížová se zřídila, přestali poutníci chrámy místecké navštěvovati a jen ti tam zabloudí, kdož sv. zповěď vykonati chtějí.

R. 1787 vydal císař II. nařízení, že se v kryptách kostelních pochovávati nesmí; podobně zapověděl zakládání hřbitovů v městech, ze které příčiny pohřby u sv. Jana a Pavla přestaly, a mrtvoly pochovávány opět u všech Svatých. Zákonu toho ale, jak z uvedených pomníků patrné, později nešetřeno. Než hřbitov u všech Svatých osvědčil se již malým býti; proto usnesl se místecký výbor obecní, že starý hřbitov příkoupem farské role sousední, z měrice obnášející rozšíří. Usnesení to sepsáno 14. srpna 1787, k němuž také starostové z Hodoňovic, Lotrínkovic, Malých Kuncíc a Sviadňova přistoupeni, načež hřbitov za náhradu 12 zl. koupem a téhož ještě roku posvěcen byl. Jest pevnou zdí okolo r. 1844 obehnan, maje vchod od silnice

Friedlandské a Pukle; v prostředku stojí veliký kamenný kříž, jehož Václav Volný z Bahna postavil dal.

Dřevěná kostnice a zároveň márovna, která za kostelem naproti Kupčově chalupě stála, byla za faráře Josefa Koutňáka zrušena a místo ní postavena v levém úhlu nového hřbitova z tvrdého staviva nová. Jelikož vzrůstajícím se počtem farníků i počet pohřbů roste, poněvadž mnoho hrobů

se zakupuje a nádherných pomníků staví, kolem nichž celé prostory mřížemi se ohražují, ubývá místa a brzo nastane potřeba, aby se hřbitov až k vysušenému rybníku »Pukla« rozšířil. Též snad není daleká doba, kdy přířazené obce si budou muset vlastní hřbitovy zříditi, aby převážení mrtvol do města přestalo. Poplatek od hrobu obyčejného odvádí se faráři jakožto nájemné a obnáší na 12 let 3 zl.

III. Kaple, Boží muka, sochy a kříže.

Kromě kostelů nalézá se v Místku a kolem něho značný počet kaplí, Božích muk, kamenných soch a křížů, které od rozličných dobrodinců ze všelijakých příčin postaveny byly. Mnohé z nich jsou prastarého původu, tak že nejstarší lidé o jejich vzniku ničehož udati nemohou. Boží muka jsou skoro všechna stejného slohu, Chceme je všechny uvést.

A. Kaple.

1. Nepoškvrněné početí B. P. Marie v nárožním domě Klementa Freiberga mezi přiborskou silnicí a Zádvořím, původu neznámého.

2. Panna Maria Pomocná na Pukli byla r. 1734 Matějem Čajkou, v jehož stodole v čas moru r. 1715 mše sv. se sloužily, z odkazu Valentína Blataně vystavena. Na obrazu jsou vypodobněny některé srdcelomné sceny z oné strastiplné doby. Kaple ta má hojně navštěvovatelů a na sv. Marka a v prosební dni chodívají k ní průvody.

3. Sv. Marek u silnice palkovské byl okolo r. 1700 Antonínem Míčkem vystaven. Kaple ta slouží prosebním průvodům za zastavení.

4. P. Maria Častochovská u císařské silnice na Lysůvkách, byla okolo r. 1870 místeckým občanem Antonínem Míčkem zřízena; není však posvěcena.

5. P. Kristus zmrskaný na »drahách,« jest vystaven okolo r. 1740 Ondřejem Rečkem ze Sviadňova. Kaple ta bývá hojně navštěvována a jsouc zároveň zastavením o křížové dni.

6. Sv. kříž u silnice sviadňovské vystavil r. 1762 Karel Míček ze Sviadňova; zastavují se u ní prosební průvody.

7. Sv. Anna u Sviadňova, vystavena r. 1762 Sviadňovanem Františkem Kašou; slouží za zastavení o prosebních dnech.

8. Sv. Barbora ve Sviadňově, postavena r. 1761 Maxmiliánem Baierem ze Sviadňova; stojí u řeky Ostravice. Když 4 srpna 1880 řeka ta tak se rozvodnila, že téměř celé

řečiště mezi Místkem a Friedkém divými vlnami svými naplnila, vše pustošíc a záhubou hrožíc, utekli se lidé u řeky bydlící na střechy, by život zachránili. Avšak jeden dřevěný domek byl podemlen a odnesen; lidé z něho přepřáli tedy ku kapli, zachytivše se její střechy. Když ale kaple nárazem klád a stromů se sesula, byli dva lidé s ní odneseni a pod rozpoutanými spoustami vod pohřbeni. Obraz pak sv. Barbory nalezen na sviadňovských polích neporušený. Brzo na to byla kaple dobrovolnými příspěvky opět postavena a r. 1883 za veliké slávy posvěcena.

9. Sv. kříž na Kollaredově, snad okolo 1. polovice 18. století Sviadňovanem Uhlářem postaven.

10. Sv. kříž u bývalého poplužního dvora biskupského na Kollaredově vystavil r. 1735 Jan Bezruč, mlynář z Kollaredova; bývá navštěvován prosebními průvody.

11. P. Marie Bolestná u kunčické cesty za dubinou jest neznámého původu.

B. Boží muka.

1. Černá »kapla« za Novou hospodou, vystavena dle staré tradice na místě, kde r. 1645 švédský generál Königsmark s 12 setninami táborem ležel. Švédi pak od města výpalné vzavše a ho vyplenivše od táhli k uherským hranicím, chtěje se s Jiřím Rakoczym spojit. Avšak na Starých Hamrech narazili na záseky, hradby a branný lid valašský. Proto obrátili se k Jablunkovu; zde ale byli cis. generálem Devayem poraženi, na čež hranice rakouské opustili.

2. »Žágonova kaple« za humny zádvorskými, majíc letopočet 1691 bývá v prosebné dni navštěvována.

3. Boží muka na konci Dolní ulice u bývalého »Černého moře,« mají sošky sv. rodiny, sv. Floriana a jiných světců.

4. Boží muka u kunčické silnice za místeckými stodolami jsou prastarého, neznámého původu.

5. Boží muka při cestě u samých Kunčic v dobrém stavu mají Krista P. na kříži a po stranách P. Marii se sv. Janem; o vzniku jejich ničeho se neví.

C. Kamenné sochy.

1. Nanebevzetí B. P. Marie na náměstí, kde dříve dřevěná socha stála, která r. 1730 strašným vichrem překocena byla. Na její místo postavili dědicové Herzsclägrovi nákladem 600 zl. nynější sochu, jak tomu nasvědčuje nápis na ní: *Honori beatae Mariae Deiparae et pietati populi a vetusta stirpe Herzsclägeriana posita fuit.* (Ke cti blahoslavené Bohorodičky a k povznesení zbožnosti lidu byla od starého rodu Herzsclägrů postavena.) K soše té konají se průvody na poděkování za úrodu zemskou.

2. R. 1715 postavili obyvatelé Horní ulice ze slibu dřevěnou sochu sv. Šebastiana, která později do kostela všech Svatých byla přenesena a na její místo postavena roku 1738 kamenná socha téhož světce, majíc ve výklenku ležící sošku sv. Rozalie. Oba svatí vyzývají se jakožto ochránci před morem a až podnes koná se k nim 20. ledna slavné procesí.

3. Sv. Jan Nepomucký v Horní ulici u mlýnské struhy postaven byl v 1. polovici 18. století místeckým občanem Matoušem Jaitnerem. U toho světce konala se druhdy po celý oktav večerní pobožnost zpěvem a hudbou.

4. Sv. Roch postaven jest 1715 obyvateli Dolní ulice, aby je P. Bůh na přimluvu toho svatého před morovou ranou zachránil. K soše té chodívají průvody v křížové dni a 16. srpna.

5. Sv. Florian postaven r. 1762 bratry Janem a Ondřejem Srámky snad následkem požáru, jemuž toho roku 40 stodol za obět padlo. Nese tento nápis: Sv. Floriane, města našeho ochránče, ostříhej nás ubohé!

6. Sv. František Serafinský postaven byl snad také okolo polovice 18. století několika dobrodinci oné části Zámostí, ve které teď stojí.

7. Sv. Antonín Paduánský ve 2. části Zámostí byl dle památní knihy farské původně Pavlem Hízem snad 1746 vystaven na poděkování, že ho P. Bůh před utonutím v Dunaji zachránil. Během času utrpěl snad škodu a tudíž postavil nynější sochu, jak památní kniha cechu soukenického vypravuje, Antonín František Místecký r. 1783. Dříve chodívalo k soše té procesí.

8. Sv. Alžběta P. Marii navštívená u obecního lesa má taktéž původ neznámý.

9. Sv. Josef na Zádvoři, původu neznámého, bývá 19. března průvodem navštěvován.

10. Kristus P. ke sloupu přivázaný na Hrbůlni, kde velmi zdravá studánka se nalézá, bývá četně navštěvován. Dříve stál u potoka Hranečnicka, kudy císařská silnice vede. Později byl na nynější místo přenesen.

11. Sv. Jan Nepomucký vedle silnice císařské za mostem přes Holešnu má tyto monogramy: »I (osef) P (iskoř). A (ňa) P (iskořová) 1813. — U všech téměř soch v městě lampami hojně osvětlených, kvítím a věnci bohatě ozdobených konány po celou oktavu dotýčných svatých zvláštní večerní pobožnosti, pozůstávající z modliteb a písní, hudbou a bubny sprovázených. Pobožnosti ty ale vymírají.

D. Kříže.

1. Kamenný kříž u kostela sv. Jakuba, zjednaný r. 1883 nákladem mydlářky Mariany Michelkové z Místka, byl 1884 slavně posvěcen.

2. Dřevěný kříž u nárožního domu (bývalé čís. 28) při svat. Jakubu postavili r. 1756 různí dobrodinci. Má tento nápis: *Missionářský kříž. Pod P. Marii: Mater dolorosa (Matka Bolestná).* Modlíci se při tomto sv. kříži dosahují 40 dní odpustků. 1756. Obnoven: 1786, 1826, 1856.

3. Kamenný kříž s Bolestnou matkou u všech Svatých zhotovil za faráře Ignáce Uhláře místecký sochař Ig. Tyč nákladem rodiny Vidrmusovy r. 1777.

4. R. 1787 postavila obec uprostřed nového hřbitova u všech Svatých dřevěný kříž, na jehož místo pak Václav Volný z Bahna, pěkný, veliký kříž kamenný s tímto nápisem postaviti dal: »Skrz tvůj svatý kříž a umučení buď laskavý na nás, o Ježíši! Ať nalézá hříšník své spasení, v kříži své potěšení uslyší.«

5. U nového kostela postaven původně též kříž dřevěný, na jehož místo ale r. 1793 nákladem některých farníků místeckých dán kamenný s tímto nápisem: »K větší chvále Boha a pro vznesené oslavení pravé víry katolické tento sv. kříž postavili někteří nábožní farníci místečtí.« Kříž ten, práce Ignáce Tyče, byl děkanem Ignácem Uhlářem posvěcen.

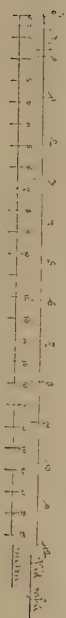
6. Pod kopečkem Zelinkovským u císařské silnice v levo stojí dřevěný kříž z r. 1836.

7. Dřevěný kříž u obecního lesa vedle cesty palkovské postavil František Žizka.

Koštel sv. Bartoloměje v Rakovníku.

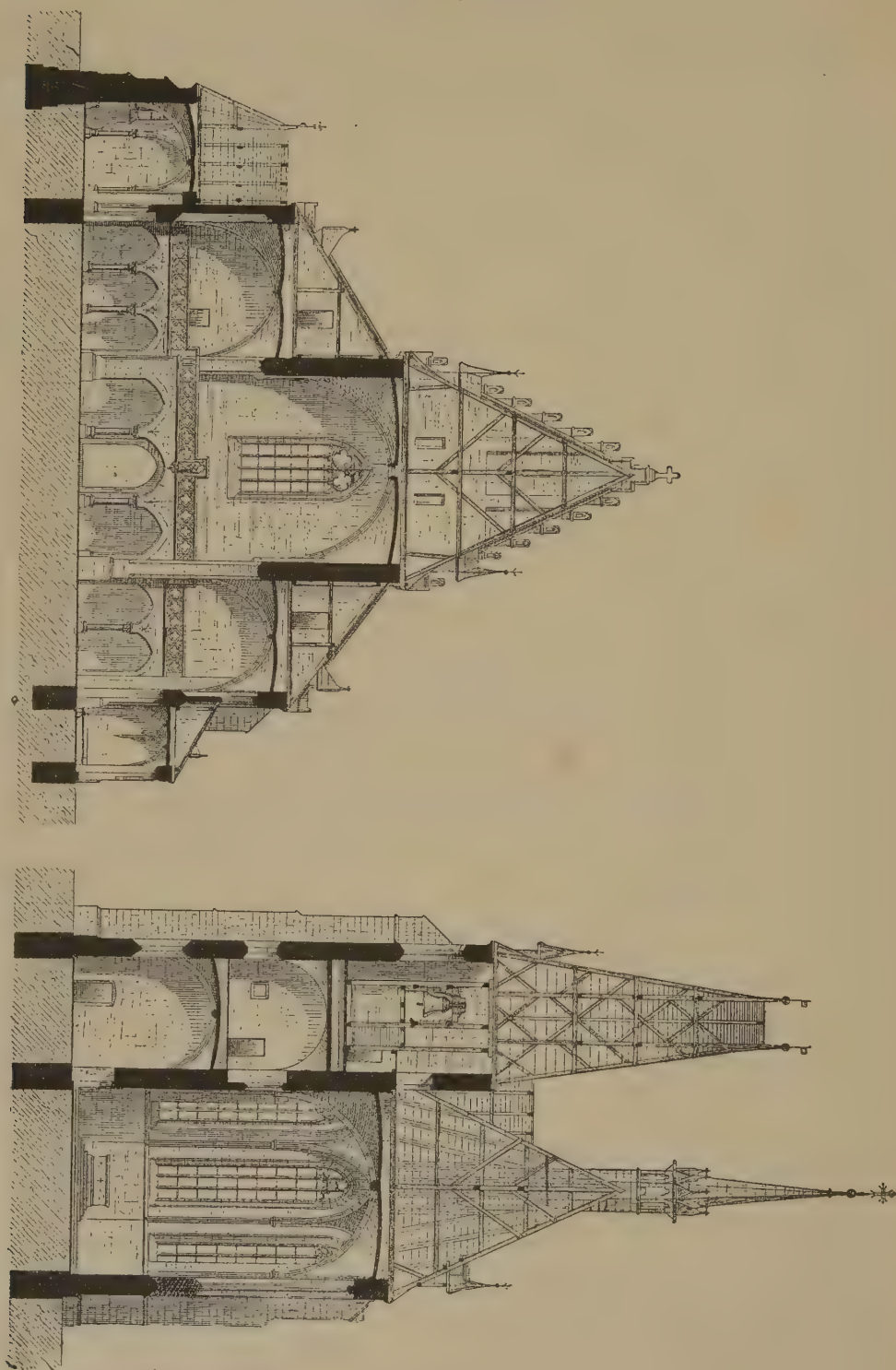
Píše *F. J. Lehner*. (Pokračování.)

Obr. 4.)

Kresil architekt Josef Mocker.

(Obr. 3.)

Průsek příční (obr. 3.) ukazuje presbyterium, kryté starou kolmou střechou a novou vížkou na ní sedící, slohu přiměřenou. Okna pěkných poměrů jsou dvěma pruty

na tři pole rozdělena a svrchu vlnitou kružbou okrášlena. Ve věži na levé straně spatřuje se v přízemku sakristie, v prvním patře oratorium, nad ním pak zvonice. Věž má býti kryta strmou střechou sedlovou nově navrženou.

Průsek opácný (obr. 4.) ukazuje hlavní loď opatřenou klenbou jiné soustavy s krovem strmým, rovněž původním, a obě lodě boční. Porovnávajíc střechu hlavní lodi se střechami lodí bočních, shledáme, že sklon jejich jest příliš nízký. Dosavadní kruchta jest renaissanční a ruší značně dojem, jakým vnitřek dojmá. Dle návrhu restaurač-

ního má býti nahrazena kruchtou novou po celé šířce kostela se rozprostírající, a spočívající na zvláštních sloupech s nízkou klenbou a pěkným zábradlím gotickým.

Renaissanční kaplička na straně jižní vystupuje z rámce původního organismu. Bude stržena a slohovou kaplí pro Boží hrob nahrazena. Původně zde býval druhý portál boční.

Na protější straně severní jest stará původní předstíň pěkně klenutá i s portálem dosud zachovalým. Dostane se jí vlastní strmé střechy.

Literatura.

Umění řezbářské v Hoře Kutné. Společná studie J. Zacha a J. Braniše. (Výroční zpráva c. k. vyš. realn. škol a realn. gymn. v Hoře Kutné 1884.)

I letošní »výroční zpráva kutnohorská« důstojně řadí se k minulým. Jest v ní vylíčen historický vývin umění řezbářského v Hoře Kutné na 17 stranách stručně a jasně s vyobrazením sochy Kristovy z r. 1511. Hned na počátku se praví: »Že tato první studie nemůže býti naprosto dokonalou, laskavý čtenář zajisté pochopí, neboť to, co z přemnohých výtvarů XV. a XVI. století v Hoře podnes se zachovalo, jsou pouhé trosky, z nichž o rozsahu a kráse starých prací zdejších můžeme s pomocí některých Kořínkových popisů uzavíratí jen dle pořekadla »ex ungue leonem.« — Všeliký přítel umění domácího zůstane vděčným za první toto »seřazení, ocenění a srovnání uměleckých výtvarů kutnohorského řezbářství.«

Arciděkanský chrám sv. Bartoloměje v Plzni. Popisuje profesor J. Strnad. (11. zpráva c. k. česk. státní vyš. real. gymn. v Plzni 1884.) 12 stran.

Kdyby ve veškerých zprávách různými ústavy každého roku vydávaných bylo všímáno si svědomitě památníkům uměleckých, za nedlouho byl by pohotově hojný materiál k obšírným dějinám umění výtvarného vlasti naší. — O účelu monografie vyslovuje se pan spisovatel, jak následuje: »Chrám sv. Bartoloměje jest nejvýše památnou starobylou stavbou v městě a patří svými rozměry k předním památkám gotického slohu v Čechách, zachovav přes všeliké nehody a hojně opravy přece prvotní svou podobu. Následujícími řádky chceme především obrátiti pozornost znalců k němu a podati k historii stavby jeho některá za-

chovaná data, pro širší pak kruhy připojujeme i popis chrámu jak zevně tak i vnitř, ponechávajíc pro omezenost místa historii správy duchovní na příští dobu.«

Zemské stezky, strážnice a brány v Čechách. Napsal J. K. Hraše. II. vydání. Cena 1 zl. 50 kr. V Novém Městě nad Metují. Nákladem spisovatelovým.

Má vlast naše pilných a obětovných pracovníků ve všech oborech vědění. Velezasloužilý spisovatel vylíčil práce předků našich, které podnikali na povznesení blahobytu a opevnění či obranu vlasti. Spis s mravenčí pilností a odbornou znalostí psaný skládá se ze dvou částí. Předmětem prvního oddělení jsou zemské stezky, druhého strážnice a brány. Vše hojně oživeno jest historickými upomínkami, jak sluší na vlastence, který píše, aby budil a živil v prsou čtenářstva lásku k vlasti milené. Dílo své zakončuje spisovatel slovy: »A jako stěhly strážnice celé vlasti v ohledu hmotném, tak stěhly i drahého jazyka otcův našich, jsouce pevnými baštami proti veškeré cizině a chráníce jazyka domácího před nákazou i možnou záhubou. A zajisté i jim též děkovati dlužno, že milý jazyk náš posud žije. Jinak stalo se s našimi rodinými bratry, polabskými Slovany. Přes daleké a široké planiny vlasti jejich, prosté všech hradeb přirozených i umělých, vál vždy volně mrazivý vítr, vál volně i cizí, vše domácí otravující duch, vál až trávil vše domácí, vše slovanské a na nivách slovanských povstala omlazená, hrdá Germanie!« Ku spisu přidán jest bohatý rejstřík jmen a důkladná mapa zemských stezek v království Českém. — Zdař Bůh! k dalším pracem na poli archaeologie vlastenecké.

Lehner.

Mosaika.

Výstava kostelních předmětů v Brně. Průmyslové Museum v Brně uspořádalo výstavu předmětů církevně-uměleckých, která právem těší se z četné návštěvy. Vystaveny jsou předměty staré a nové. Redaktor neopomine podati čtenářstvu obšírný obraz o jednotlivostech. Nyní pouze podotýká že při opětné návštěvě s architektem Mockrem s velikou radostí se přesvědčil, že z předmětů souvěkých zde vystavených jsou díla Akademie křesťanské nejlepší jak duchem tak provedením. Jest to novým důkazem, že úsilí odboru uměleckého Akademie křesťanské marné nebylo. Za těch několik let urazila hodný kus cesty. Úspěch jest mocnou pobídkou k další činnosti.

Prodloužení kostela S. Giovanni in Laterano v Římě, kterým patero lodím znamenitého chrámu na dosavadní délce přibude asi třetina dosavadní délky, rychle pokračuje, tak že dokončení lze očekávat asi za tři roky. Nová apsida, která dosahuje téměř až k nejstaršímu baptisteriu římského S. Giovanni in Fonte, jest již dokončena. V její klenbě stkví se opětně prastará, znamenitá mosaika, která zdobila zbořenou tribunu. Byla s největší pečlivostí a zcela jako dříve v staré polokupli zase upravena. Výklenek nové apsidy nelze viděti pro dvoupatrový portikus za ní stojící, jehož se užívati bude k průvodům a který prostřednictvím mohutného schodiště chrám Lateránský přímo spojuje s uvedeným baptisteriem. Nad vchodem do portiku stkví se již nápis

mramorový: Leo XIII. Pontifex Maximus. Jelikož tak značným prodloužením kostela nové zakončení jeho daleko jde za dvoupatrovou otevřenou předsiň (s druhou věží), kterou se strany vchází se do basiliky s náměstím obeliskového, bude i portikus prodloužen přidáním několika oblouků. Přestavování prvního kostela křesťanského trvá již na osmý rok. Plán zhotovil za Pia IX. zemřelý architekt hrabě Vespignani, od něhož i základy položeny jsou. Stavba nadzemní, jakož i sejmutí a přenesení znamenité mosaiky stalo se za panování Lva XIII., který vede veškerý náklad, po dokonání stavby na 14 milionů lir se páčíci. Práci řídí syn Vespignaniho, který jest rovněž architektem.

Mecenáš. V Miláně zemřel v září Aristide de Togni, muž 54letý, který žil velmi skromně a zcela odloučeně. Závěti se ukázalo, že byl milionářem. Za dědice ustanovil dům Milánský s podmínkou, aby za 20 let přičelí chrámu slohově přestavěno bylo. Velechrámu případné takto 800.000 lir, kterážto suma za dostatečnou považuje se na vykonání díla. (Přičelí chrámu Florentinského, na kterém dosud se staví, vyžaduje skoro million.) Nebude-li do dvaceti let stavba hotova, případně dědictví velké nemocnici Milánské. Dalších 300.000 lir určil testátor různým účelům dobročinným. Kež by Pán Bůh podobného dobrodince vzbuditi ráčil velechrámu Svato-Vítskému!

Lehner.

Z Akademie křesťanské.

Odbor umělecký. — Zpráva za měsíc říjen.

I. Vyřízené záležitosti.

Práce kovové. Pozlacení kalicha: pro dp. J. Koblihu, faráře ve Všemíně, pro dp. Balcara, faráře v Lužanech, pro dp. J. Hyvnáře, faráře v Slušovicích, pro vp. Václ. Votrubu, kaplana v Lomnici. — Pozlacení patenky k nemocným: pro dp. Josefa Srba, faráře v Hlavici. — Pozlacení monstrance, ciboria a kalicha: pro dp. J. Kučeru, faráře v Nikolčicích. — Patenky k nemocným: pro blah. p. A. V. Barvitia, architekta v Praze a pro dp. Bart. Martinů, faráře v Nemočicích. — Nádobky na sv. oleje: pro bl. p. A. V. Barvitia, architekta v Praze, pro dp. Bart. Martinů, faráře v Nemočicích, pro dp. Ludv. Šprysla, faráře ve Vinohradech a pro dp. J. Prehlého, faráře v Hor. Bobrovicích. — Náčiní k zaopatřování nemocných: pro dp. Karla Rudišra, faráře v Tuchlovicích. — Mešní konvičky: pro bl. p. A. V. Barvitia, architekta v Praze, pro vys. uroz. pí. hraběnku Brühlou v Pförtenu u Dráždan a pro dp. J. Šmateru, faráře v Křižanově. — Svícny oltářní: pro bl. pí. Františku Košnarovu ve Vinohradech. — Malé svícny, křížek, kropáček a nádobku pro svěcenou vodu: pro dp. Frant. Čermáka, faráře v Třebešicích. — Lampa v ohni

pozlacená: pro důst. dominikánský konvent v Ústí n. Labem.

Rozližené. Lustr: pro dp. Fr. Dichtla, faráře v Chalšíně. — Missaly: pro dp. Fr. Čermáka, faráře v Třebešicích, pro vdp. Ondřeje Hochmutha, děkana ve Stráži a pro ctih. klášter Srdce Pána Ježíše na Smíchově. — Nástroje na pečení hostií: pro dp. Karla Rudišra, faráře v Tuchlovicích, pro dp. Josefa Smělého, faráře v Ratenicích a pro ctih. uršulinky v Hostinném. — Kříže: pro dp. Ludv. Šprysla, faráře ve Vinohradech, pro vp. Ant. Brabence, kaplana v Horním Žahoři, pro J. J. vys. uroz. pí. kněžnu Lobkowiczovou v Dol. Beřkovicích. — Pultíky pod mešní knihu: pro dp. Karla Rudišra, faráře v Tuchlovicích a pro dp. Ant. Bábka, faráře v Křtině. — Harmonické zvonky: pro bl. p. Fr. Preidla, továrníka v Č. Kamenici, pro dp. Karla Rudišra, faráře v Tuchlovicích, pro slav. purkmistrovský úřad v Jaroměři, pro důstojný farní úřad v Chřtči, pro důst. dominikánský konvent v Ústí n. L., pro dp. Jul. Šmateru, faráře v Křižanově a pro dp. Ant. Bábka, faráře v Křtině.

Paramenty. Kasule, čtyři bílé: pro blah. p. Fr. Preidla, továrníka v Č. Kamenici; fialová: pro dp. Jul. Šmateru, faráře v Křižanově, pro slav. purkmistrovský úřad v Roudnici a pro dp. Dr. Karla

Řeháka, faráře v Podole u Prahy. — Dalmatiky: pro bl. p. Fr. Lerchea, rolníka v Skašicích u Kroměříže na Moravě. — Pluvial červený a černý: pro důst. p. faráře v Lučilech. — Bursy k nemocným: pro dp. Frant. Čermáka, faráře v Třebušicích a pro dp. Karla Rudišra, faráře v Tuchlovicích. — Pláštiky na ciborium: pro dp. Karla Rudišra, faráře v Tuchlovicích, pro dp. Frant. Porazila, koop. v Určicích na Moravě a pro dp. Jana Magerle, faráře ve Vesečicích. — Antependia dvě: pro vdp. Ferd. Špičku, děkana v Lomnici na Moravě. — Komže pro ministranty: pro vdp. Fr. Pre-

clíka, vikáře v Klomině. — Příkrovy: pro dp. J. Slavička, faráře v Nížboru a pro bl. p. Jos. Havlíka, statkáře v Žebráku.

Prádlo kostelní. Dvě rochety: pro vp. Jana Petra, kaplana v Hor. Zábří. — Dvě alby: pro vdp. Fr. Poláčka, děkana v Nové Vsi — Cingula: pro dp. J. Polláka, faráře v Chvatěrubech a pro dp. Jana Rosnera, faráře v Kraslicích. — Dvě alby a dvě rochety: pro vys. uroz. pí. hraběnkou Westphalen v Chlumu. — Pally: pro vdp. F. Špičku, děkana v Lomnici na Moravě.

FEUILLETON.

Raffaël Santi.

Píše F. J. Lehner.

(Parnass. — Básnictví. — Stanza d' Eliodors.)

»Disputa« a »Škola Athénská« malovány jsou na plných stěnách komnaty della segnatura. Stěny oknem přerušené věnovány jsou oslavě básnictví a právnictví.

Rodina znamenitých básníků dob starých i nových shromáždila se na Parnassu kolem Apollona s Musami. Veliké okno nebylo Raffaellovi na závalu při komposici. Prostora nad oknem poskytla mu přiměřeného místa pro vrch hory, která na obě strany okna zvolna se sklání. Na skále, ze které Hippokrene se prýští, sedí pod stromy vavřínovými Apollo ověčený. Nadšenému zpěvu naslouchají Musy kolem rozložené. K nim přidružují se velcí básníci řečtí, římstí a vlastí. Slepý Homer recituje svou Illiadu. Slovům pěvce naslouchá rapsod, aby je zachytil a zaznamenal na závitku papyrusovém. Virgil na Apolla poukazující baví se s Dantem. V popředí odpočívá Sappho, po jejíž boku stojí lyrikové Alcäus a Anacreon; Corinna z Theb rozmlouvá s Petrarkou. Na protějšku přednáší Pindar Horacovi ódu, vedle nichž jiní básníci spolu rozmlouvají.

Čtvrtá stěna věnována jest právníctví. Také zde okno určuje rozvrh, ale nikoli samotné. Parnass na podobné stěně protějši jest jedním obrazem. Zde však umělec namaloval tři obrazy zcela samostatné. V polokulatém oblouku nad oknem líčí tři hlavní ctnosti života společenského: opatrnost, sílu a mírnost. Moudrá »Opatrnost« uprostřed pohlíží do zrcadla, které genius před ní drží; druhý genius vznáší pochodeň za ní. Opatrnost má hlavu Janusovu, v předu s tahy panny, nazad — šátkem na hlavě dovedně sprostředkováno — s obličejem starého vousáče. O dub podpírá se »síla« kladouc

ruku na hlavu lví. »Mírnost« drží v rukou uzdu pohlížejíc při tom na anděla pravici k nebi ukazujícího.

V pravo a v levo po obou stranách okna znázorňuje se dvojí právo duchovní a světské historickými výjevy.

Na ušší levé straně okna odevzdává císař Justinian digesta Trebonianovi u přítomnosti Theofila a Dorothea. Císař s věncem vavřínovým, oděn pláštěm purpurovým a drže v pravici žezlo panovnické, sedí na prostém stolci antickém, odevzdává knihu zákona právníku pokorně před ním klečícímu. Pro přílišnou obmezenost místa jest pohyb císařův nucený a šest průvodců jeho příliš těsně umístěno.

Bohatěji vyvinuje se výjev na protějši širší straně. Papež Řehoř IX. s výraznou tváří Julia II. trůní ve výklenku pilastry ozdobeném. Dva kardinálové purpurem odění odhrnují plášť zlatem vyšíváný, tak že ruce papežovy volně se pohybují. Pravici žehná, levici odevzdává dekretaly klečícímu advokátu konsistornímu. V levém pozadí jsou dva kardinálové, jejichž jména Vazari uvádí. Tito, jakož i tři další osoby jsou patrně podobizny výtečné charakterisované.

Veškerou komnatu »della segnatura« vymaloval Raffaello asi za tři roky. Letopočet pod »Parnassem« 1511 udává dojista dokončení díla. »Když práci dokončil, vyslovil papež umělci velikou spokojenost svou,« praví Vazari. Všim právem. Jest to nejkrásnější komnata světa. Přesídliv se z Florencie do Říma, odvážil se velikého skoku. Když se zdařil, bral se dále zvolna ale bezpečně. Technika jeho stává se dokonalejší; hlavy mužské jsou výraznější, těla ženská mocnější, roucha bohatější, barvy mohutnější, přemalování al secco řidší. Jest to urozené a silné pokolení, s kterým se zde setkáváme. Porovnáváme-li první dílo ří-

ské k poslední jeho práci florentinské, shledáváme, že pokrok jest neobyčejný, větší, než mezi prvním a posledním obrazem římským.

Jakmile »stanza della segnatura« byla dokonána, počal Raffael bez průtahu malovat komnatu vedlejší »Stanza d' Eliodoro«, která rovněž již dříve malována byla od Pietra della Francesca. Papež kázal i zde malby na obitce otlouci, aby Raffaelovi místo se postoupilo. Zde umělec ponejprv měl pomocníka. Byl to žák jeho, dvacetiletý Giulio Romano, jemuž připadlo netoliko technické provedení, nýbrž částečně též invence. Účastenstvím žakovým do-

stalo se uměleckým tvarům cizího živlu, který nelze všudy zevrubně rozeznati. Mezi prací zemřel Julius II. a na papežský trůn dosednul Lev X.

Obrazy i v této komnatě rozprostírají se po klenbě a po stěnách.

Na klenbě líčí Raffael čtvero zjevení nebeských ve způsobě rozpnutých čalounů: Hospodin oznamuje Noemovi vysvobození od trestu, kterým hříšné človecenstvo souzeno bude; anděl Hospodinův zadržuje meč Abrahamův, kterým se chystá obětovati syna svého Isáka; Jakub spatřuje ve snách žebřík nebeský; Hospodin mluví k Mojžíšovi z keře hořícího.

(Pokračování.)

Příspěvky na votivní obrazy

v karlinském chrámu P. k oslavě 1000letého jubilea sv. Methoda.

Votivní obraz řádů řeholních.

Přeneseno	zl. kr. 460 —
Sbírka Strahovská dp. P. Loh, Schmidtem zaslaná, k níž přispěli: Vdp. P. Justin Kolblasa, podpřevor 10 zl.; d. pp.: P. Konst. Beránek, P. Lohel Schmidt, P. Cyrill Svoboda, P. Adolf Wagner po 5 zl.; dp. Damián Manžel 4 zl.; P. Norbert Horáček 3 zl.; P. Ivan Wagner a J. K. po 2 zl., úhrnem	41 —
Sbírka Rajhradská dp. P. Petrem Hlobílem zaslaná, k níž přispěli dpp.: P. Hugo, P. Method, P. Petr, P. Gunther, P. Benno, p. Ben, Grossman, p. Fr. Ganzar po 1 zl.; P. Adalbert 3 zl., úhrnem	10 —
Úhrnem	zl. 511 —

Votivní obraz český.

Přeneseno	148 —
Dp. Josef Hůlek, kněz na odpůčinku v Praze	2 —
Vdp. J. Ječmen, vikář a děkan v Budyni n. O.	10 —
Offéra Poděbradská vp. Blažejem Krunertem zaslaná	11 50
Úhrnem	zl. 171 50

Votivní obraz moravský.

Přeneseno	36 50
J. M. nejd, pan biskup František Sal. Bauer	50 —
Vys. uroz, pan Egbert hrabě Belcredi	30 —
Redakce »Hlasu«: p. Seichert, lékárník z Rožnova 8 zl., III. řád sv. Františka u OO. Minoritů v Brně 5 zl.; dp. Rich. Homolka, bisk. sekretář v Brně, dp. Jan Hejtmánek, farář v Korouhvi, dp. Václ. Kosmák, farář v Tvarožné, p. Ant. Havlíček, řezník na Cejlu po 2 zl.; sl. J. Štastna v Brně, dp. Vl. Štastný, prof. v Brně, dp. Al. Hruďička,	

Redaktor vzdává srdečné díky jak za milodary, tak za laskavé řádky, jimiž dárky, sprovázeny bývali. Na votivní »obraz řádů řeholních« má již čtvrtinu nákladu pohotov, na obrazy »Čechů« a »Moravanů« skoro desítinu; na obraz »seminářský« sbírá se již ve dvou seminářích: v pražském a brněnském.

Lehner.

»Method« vychází vždy 30. každého měsíce. Předplatné, jež činí poštovní zásilkou na celý rok 2 zl., na půl leta 1 zl., přijímá pouze na jednu z těchto dvou dob administrace v Karlíně, číslo 234. Jen frankované listy se přijímají. Rukopisy redakci zaslané nevracejí se. Dopisy, týkající se redakce, buďtež zasílány F. J. Lehnerovi franco, v Karlíně, č. 234. Reklamace zasílány buďtež do expedice: Akademie křesťanská v Praze, Retězová ulice číslo 223.

Nákladem vydavatelovým. — Knihitiskárna Politiky v Praze.

profesor v Brně, dp. Ant. Florián, farář ze Ždanic, p. prof. Bartoš v Brně, dp. Jakub Procházka, spirituál v Brně, sl. Louisa Špičková, sl. Klem. Mátlava, dp. Fr. Kolisek, vikář na domě v Brně, dp. Ant. Dudík, farář ve Vyškově, vp. Ondřej Pavlík, koop. v Jaktáři, vp. Ign. Künstler, koop. v Hrabisku, dp. Fr. Seifert, far. v Rudíkově, p. Adolf Růžička, redaktor »Hlasu«, dp. Jan Špírk, farář v Tuřanech, dp. Jan Straka, farář v Pozořicích, dp. Jan Novotný, farář v Sokolnicích, dp. Augustin Kleveta, farář v Praci, dp. Frant. Chudáček, farář v Mor. Rousínově, dp. Jul. Jiřík, farář v Slavkově, dp. J. Kašpar, farář v Telecim, rodina Neuzilova z Horákova, dp. Jan Peček, farář v St. Jičíně po 1 zl.; sbírka z Horákova: (p. Vác. Pecha, lesní 1 zl., p. Jan Prechal, hajný 30 kr., p. Fr. Barša, hajný 30 kr., p. Jan Catkowski, mistr kovářský 40 kr.); p. Ant. Lipský, tovaryš řeznický v Brně 50 kr., úhrnem	zl. kr. 46 50
P. Ant. Cyr. Stojan, kaplan v Píboře	2 —
Vp. Fr. Vyplel, koop. ve Vlkoši	1 —
Sl. Emerenciána Rottova v Brně	2 —
Pani Anna Rottová v Brně	1 —
V. třída v kníž. arcib. semináři v Kroměříži	2 10
Vp. Alois Lavička, koop. v Oujezdě	1 —
Vp. Jos. Krátký, koop. v Tešeticích	2 —
Dp. Pavel Pavelka, zám. kaplan v Lišni	2 —
Dp. Antonín Adamec, praefekt pach, semináře v Brně	2 —
Úhrnem	zl. 178 10

Obraz seminářů česko-moravských.

Ct. pp. bohoslovci Brněnského semináře zahájili sbírky.

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo 12.

V Praze, dne 30. prosince 1884.

Ročník X.

OBSAH: »Zodpovídané otázky archaeologické«, Filiální chrám P. sv. Marka v Žehušicích. Zprávy o bývalých plebáních: Kunemili. — Kostel sv. Bartoloměje v Rakovniku. — Přednáška F. J. Lehnery. — Mosaika. — Z Akademie křesťanské: Zpráva za měsíc prosinec. — Příspěvky na votivní obrazy Karlínského chrámu P. — Novoroční přání. — Seznam P. T. předplatitelů. — Pozvání ku předplacení.

Zodpovídané „otázky archaeologické.“

153. Filiální chrám P.

Svatého Marka v Žehušicích.

Píše Jos. Nechvíle, farář v Dašicích.

Žehušice vesnice bezpochyby od Žehuně založená, 2 hodiny severozápadně od Časlavi, v údolí na řece Doubravce, přifařená k Chotusicům. Má filiální chrám Páně svat. Marka evangelisty Páně, který již ve 14. století býval farním plebátem obsazený, platícím papežského desátku v r. 1367. 24 gr., ostatní léta až do r. 1405. ale jenom po 12 gr. (Tomek rejstříky 55). R. 1361 dne 19. dubna kněz Pavel z Modřan od Vítka válečníka ze Žehušic za plebána k tomu kostelu dosazen. Uváděl jej plebán Zdechovický (Emler lib. I. Conf. pars I., 150). Po smrti toho plebána Pavla dosadili sem Hynek a Ješek, panoši ze Žehušic, Hynka kněze z Noutonic (Tingl lib. II. Conf. 80). R. 1390 uváděl plebán Žehušický plebána Chotusického (Tingl lib. V. Conf. a. 1390 pg. 29). — Chrám samotný hřbitovem obklopený jest z kamene postaven na místě starého r. 1760 od Jana Josefa Art. hraběte z Thunu a Hohensteina a od zámeckého kaplana zde stále usídleného službami Božími obstarán; ostatní posvátné úkony ale zastává duchovenstvo fary Chotusické. Kostel jest jednolodový copový hledící k západu. Hlavní obraz svatého Marka evangelisty jak píše své evangelium od neznámého malíře zhotoven;

mimo to jest na tom oltáři velký kříž nemalé ceny řezbářské r. 1866 obnovený. Na klenutí kostela jest malba korunování Bl. Rodičky Boží (na štětec Kramolína svědčící) prý tak zhotovená jako u sv. Petra v Římě. Jednotlivé sloupky na zdi zhotovené mají krásné korintské hlavice. Postranní oltáře svatého Josefa, Zvěstování Panny Marie Bolestného Spasitele, poslední se sochou řezby mistrné, zvláště na těle Páně žily naběhlé jak přirozené. Sakristie po levé ruce hlavního oltáře, z ní se jde na visutou kazatelnici, na druhé straně jest panský oratoř obyčejný. — Na vratech hřbitova jest: »Renovatum 1866.« V jednom rohu hřbitova jest zvonice homolovitá z kamene vyzděná a v ní visí 4 zvony s nápisy:

1. (v gothických minuskulích): »pito † vor † (zde jest medaillon) Maria † unc † aus noth † dem Kinde † Jesu † (s nápisem tedy zkomoleným německým bez let).

2. (Maria zvaný): Goss Mich. Christoph Ullmann in Prag 1738.

3. (těže dle farní památní knihy Chotusické 10 centů): »† anno xri † (christi) M † CCCC † VIII: (na druhém řádku): hec campana † fusa † est † ad honorem † dei † omnipotentis † et marie † virginis † et generosi do-

mini † joannis † zehussensis † et scellu † barkarie † virginis † (písmo gotická minuskule).

4. Největší Marek zvaný 12 centů tíže s nápisem v gotické minuskule: hec campana fusa est ad laudem dei omnipotentis per andream dictum ptaczek amen. Anno domini MV^oVIII. (1508). Poznamenati dlužno, že první dva zvony popsané vzaty jsou z bojmannského zrušeného kostela.

Památné jsou náhrobky jednotlivé na zdi kostela počtem 8 zadržené a sice zbývalého bojmannského kostela sem přinešeny s nápisy těmito:

1. (u dvéří sakristie s postavou a erbem Purkrabí z Donína u nohou): »Tuto leží urozeny Panny . . . totiž urozena Panna Veronika a Panna Bohumilka vlastní dietky Purkrabinky z Donína bohda kviecznemu oslaweni amen.«

2. (obraz paní, u nohou erb kančí hlava a 2 zajícové): Letha Panie 1591. we strzedu den noweho leta umrzela gest urozena panni panni Barbora Doninska z Hazemburka gegižo tielo tuto pochowano ět oczekawage budaucziho k żywotu wiecznemu blahoslaweného wzkrzisseneni amen.

3. (po pravé straně u hlavních dvéří hřbitovních obraz panni s erbem růže): Leta Panie 1576 w patek den ochtabu swatych trzi Kralu Pan Buh wssemohauczi-prostrzedk^m smrti z tohoto swieta powolati raczil gest wysocze urozenau panni panni Elisksu z Landssteyna a tuto pochowana gest bohda radostne oslaweni amen.

4. (na druhé straně dveří kostela postava panny se svislými vlasami a erbem jeleních parohů a nad odevřeným hledím rytířským panna držící jelení parohy): Leta Panie 1585 umrzela gest urozena panna panna Lidmila Purkrabinka z Donína gegižo tielo tuto pochowano gest oczekawage budaucziho. k wiecznemu blahoslawenstwi wzkrzisseneni amen.

5. (Na druhé straně zdi chrámu s erbem předešlým): Leta 1571 umrzel gest wysocze urozeny Pan Pan Borziwog Purkrabi z Donína prwniho dne miesycze czerwna a tuto pochowan leží kterehožo dussi Pane Bože racz milostiw byti gi w poczet twych wywolenych przigiti a wesele z mrtwych wstani k wiecznemu oslaweni poprzati amen.

6. (postava panenky s erbem jako u čtvrtého náhrobku): Leta Panie MDLXXIII w autery przed swatym Mataussem tuto pochowana gest urozena panna Gohanka Purkrabinka z Donína Buh negmocniegssi spas gi k wiecznemu żywotu amen.

7. (erb jako předešle postava rytíře): Leta 1682 w pondieli po welikonoczi w hodinu 15. urozeny pan pan Oldrzich purkrabi z Donína bieh ziwota sweho podle starzi w tielesenstwi dokonal a tielo jeho pocztiwie w zemi pochowano ět tuto odpocziwa oczekawagicz przissti Panna nassecho Geżisse Krista k saudu Amen.

8. (na pravé straně zdi hřbitova): Leta Panie 1586 na den sw. Kiliana umrzel gest urozeny Pan Pan Adam Pukrabi z Donína na Ziehussiczich gehožo tielo tuto pochowano ět oczekawage budaucziho zmrtvych k wiecznemu blahoslawenstwi wzkrzisseneni amen.

Zprávy o bývalých plebáních a jejich osadách.

Píše Jos. Nechvíle, farář v Dašicích.

Bývalý kostel filiální Všechn Svatých v Kunemili.

V Kunemili, vesnici fary Smrdov 2¹/₂ hodiny vých. od Ledče vzdálené, postavili a nadali r. 1365 Petr Zříš a Jindřich bratři z Kunemile filiální Chrám Páně Všechn Svatých a založili zde zvláštní mešní nadaci, kterou konati měl farář Smrdovský. K tomu cíli darovali jeden lán pole ve vsi Lobšicích patřící rolníku Jeklinovi, aby z ní onen Jeklín platil plebánu Smrdovskému 2 kopy gr. Mimo to měl plebán z polí panských dostati desátek žita, pšenice, ječmene, hrachu, ovsa v mandelích a slámě, aby za ten plat a desátek týdně sloužil v tom novém Koste 3 mše

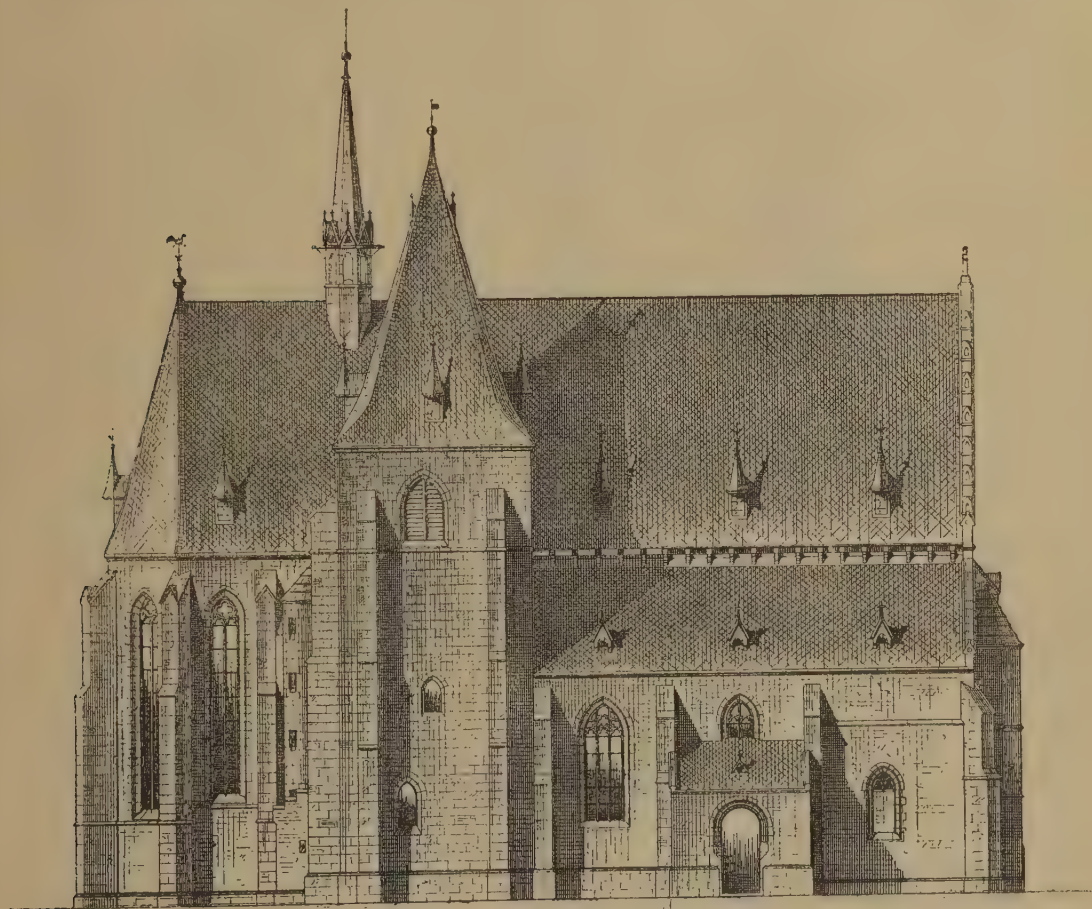
sv. Kdyby jeden týden nemohl, aby povinnosti dostál druhý týden 6 mši sv., kdyby ale i ty zanedbal, strhnou se jemu 2 gr. za každou zanedbanou mši svatou. Kdyby ale zakladatel zanedbal osévat pole a z nich desátek platit, 20 gr. povinen bude složit (Lib. I. Erect. Borový 50. et 51.) — Tvrz zde v starých dobách se nalézající byla již r. 1591 pustá. Nejstarší člen rodu pánů z Kunemil jest Otto r. 1318—1348, potom jmenovaní Petr Zříš a Jindřich bratři, — 1440 Bolek z Kunemil na sněmu Čáslavském. Rod ten vymřel na začátku 17. století.

Kostel sv. Bartoloměje v Rakovníku.

Píše *F. J. Lehner*. (Dokončení.)

Pohled na severní bok kostela ukazuje kulaté schodiště k věži přistavěné, kterým po točitých schodech vchází se na oratoř, na zvonici a do střechy. Také vchod do sakristie s malou předsíňkou nově

navrženou zde se vyskytuje. Střecha věžní oživena bude vikýři dole většími, svrchu menšími. Podobným způsobem oživeny budou též střechy nad presbytářem, nad lodí hlavní a lodmi bočními. Pod stře-

Obr. 5. — Kreslil architekt Josef Mocker.

chou hlavní lodi zachovala se dosud stará dřevěná římsa s dřevěnými konsoly, značně vyložená a profilovaná, jaká bývala též na Karlštejně a na Křivoklátě. Sanktusník bude nižší a štítky ozdobeny. Nad presbytářem ke bdělosti stále napomínati bude kohout, odpovídající kříži na průčelní straně kostela. Veškeré střechy mají pokryti se břidlicí.

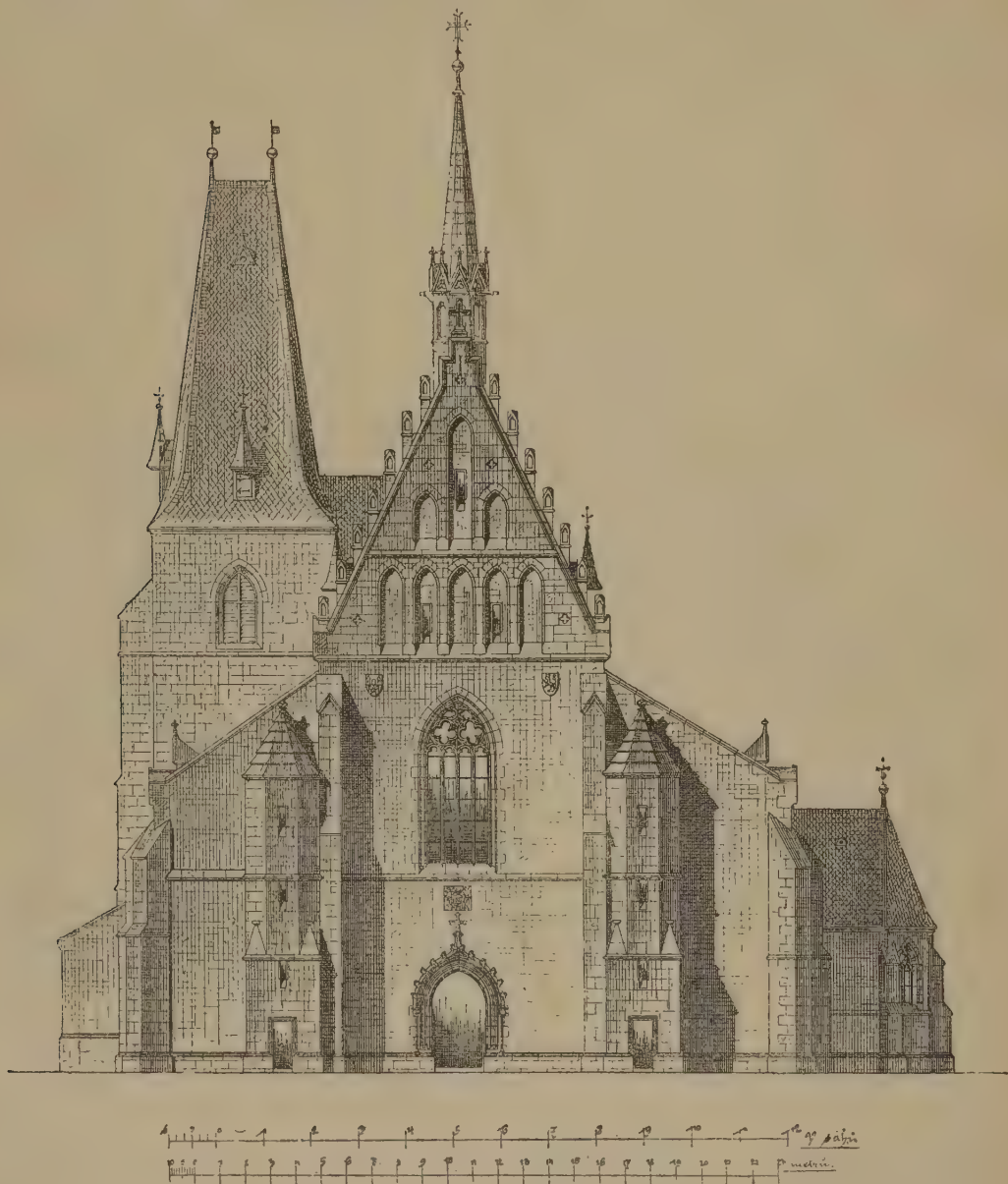
Nejznačnější proměny dostane se průčelí. Dosavadní průčelí jest copové v té neúhledné podobě, v jaké je vidáváme na všech copových kostelích.

Krásný kostel rakovnický jest tím velmi znešvářen a dostane se mu slohového, organického průčelí.

Pouze starý portál se zachoval, který zase ozdoben bude krabolemi nyní

otlučenými a růží scházející, nad kterou ve zdi zasazen jest starý znak města Rakovníka. Velké okno průčelní jest pruty a kružbou mile okrášleno. Štít dle sklonu střechy nově upravený dělí se na dvě patra

s arkádami goticky sklenutými, v nichž tři malá okna jsou upravena. Římsa má cimbuří a končí křížem kameným. Pod štítem na stěně spatřují se dva menší znaky: český a městský.

Obr. 6. — Kreslil architekt Josef Mocker.

Po obou stranách průčelí mají zbudovány býti dvojce schody úplně nové. Na myšlénku tuto uvedly architekta při ohledávání budovy kostelní jednak nepatrné stopy na zevnější stěně kostelní ukazující, že zde bývaly točité schody, jednak nyníější

dřevěná pavlač, která vnitřek kostela znešvařuje a zbytečně prostory mu ujímá. Oběma vchody z venčí přístupnými oživi se průčelí a zjedná se pohodlný vchod na kruchtu jakož i na střechy bočních lodí jinak zcela nepřístupné.

Přednáška F. J. Lehnery při výstavě církevně-umělecké v Brně.

Vznešená bohoslužba křesťanská vytvořila si prostor, jaké právě k účelu svému potřebovala — basiliku —, která jsouc milostným plodem svaté matky Církve, stala se jednak nezměnitelným vzorem chrámu katolického pro všechny příští věky, jednak zárodkem nejbohatšího a nejdokonalejšího vývinu uměleckého.

Šimě všemohoucí rukou Syna Božího zaseto do půdy čtyři tisíce let připravované, musilo ovšem přede vším v úkrytu země klíčiti. Počáteční Církev sestoupila do úkrytu temných katakomb. Zde v tajemném lůně zemském klíčilo to zázračné šimě.

Zde v labyrintu podzemního města vytesány jsou prostory, které se staly pravzory chrámů křesťanských. Hrob mučovníkův stal se oltářem, na němž konána jest oběť novozákonní. Oblouk nad hrobem se klenoucí — arkosolium malbami okrášlené — bylo zárodkem oblouku vítězného s nápotomní apsidou mosaikami zářící. Prostora před oltářem s trůnem biskupským do skály vytesaným i s protější kamennou lavicí pro ostatní duchovenstvo, mřížkou od ostatní prostory oddělená, stala se typem presbyteria. Další síň prostrannější, v níž věřící dle pohlaví přísně oddělení službám Božím obcovali, byla vzorem lodí chrámové. Místo pak pro kajícíky a katechumeny od věřících chodbou oddělené bylo obrazem příštího atria a předsíně chrámové. Jako v malinkém jádru zázračně ukryty jsou zárodky celého stromu košatého, tak zde z jádra do lůna katakomb pohrbeného září již celá příští basilika s předsíní, lodí a svatyní, jakož i s veškerým vývinem, který z jádra vypučel, vzrostl a vyrostl v době starokřesťanské, románské, gotické a renaissanční.

A v tom podzemním, nadpřirozeně ozářeném chrámu zrodilo se umění křesťanské a to především obě nejideálnější sestry nebeské — chorál a malba křesťanská.

V těch temných, lampami spoře osvětlených podzemních svatyních zněly ponejprv zpěvy, jimiž vykoupené lidstvo díky vzdávalo Bohu pravému. Při oběti osady, v níž nebylo otroků ani svobodníků, Reků ani Barbarů, nýbrž bratří, dítek jednoho Otce na nebesích, nevřeštila pronikavá píšťala tibiciora. Lidé věrou a láskou sjednocení sjednocovali též hlasy v soulad zbožných zpěvů. Nad hroby obětovaných mučovníků zněly první hymny, které se vy-

prýštily ze srdce vděkem oplývajícího. Mysl nábožensky naladěná tak ráda city své zaznívati dává zpěvem; čeho nelze vyjádřiti slovem, osvědčuje zvuky hudebními. Kterak ale také nezpívati při takových tajemstvích! Po poslední večeři, hned po ustanovení té svatosvaté oběti, dříve než Vykupitel šel v ústřety utrpení svému na horu Olivetskou, zapěli apoštolové chvalozpěv, ono velkolepé »Alleluja« na oslavu Velikonoc. Když tatáž oběť v úkrytu podzemním se opakovala, kterak nezpívati vítěznou píseň Mojžíšovu! zpěvy tří jinochů v peci ohnivě! píseň Zachariášovu! Mariánské »Magnificat«! chvalozpěv kmeta Simeona! prorocké chvály královského básníka, z jehož kmene se narodil, který světu spásu přinesl? V katakombách zrodil se věkový chorál, věčně mladý a věčně krásný a s nejideálnějším uměním též družka jeho z řady výtvarného umění — malba křesťanská.

Je-li látkou, z níž posvátný zpěv své umělé nápěvy staví, lidský hlas zbožností oduševnělý, vykouzluje malba obrazy své pouhou barvou, nejjemnější látkou hmoty pozemské. A myšlénky, které obrazotvornost štětcem jala se líčiti, byly tak vznešené, tak ideální, tak nové, že umění tehdejší nedovedlo držeti krok s výší vzletu a života duševního. A proto se zdá, jako by umění tehdejší bylo v úpadku... Ale nebyl to úpadek. Hmota nemohla stačiti duchu, tvar pokulhával za novým obsahem. Zdánlivý úpadek byl zvolným zbavováním se pout starých. Na nebi církevního života uměleckého objevily se červánky umění ryze křesťanského. Jak neodůvodněno jest tedy tvrzení d'Agincourt-a a jeho stoupenců, jako by umění malířské až do 12. a 13. věku bylo bývalo v úpadku úplného barbarství! Vždyť Mikuláš Písánský, Cimabue, Giotto, Taddeo Gaddi, Giotto, Orcagna, Fra Angelico, Perugino, Signorelli, Mantegna, Michel Angello, Rafael jsou pouze dědici staré tradice umění křesťanského, v katakombách zrozeného, jsou různými stupni žebříku, z katakomb vystupujícího. V obrazech těchto zasnoubila se myšlénka křesťanská se zděděnou formou klasičskou, ale tak, že vítězství spatřuje se již na straně myšlénky. Vznešený obsah zvítězil nad tvarem pouze vypůjčeným. Malby ovanuty jsou nádechem hluboké vroucnosti. Mluví z nich blažený klid duševní, prachem pozemskosti nezkalený. Jsou výrazem bytosti ryze křesťanské.

Dle obsahu dlužno při nich dvojit věc rozeznávati: vlastní předměta a okrasu předmět obklopující. Okrasa obsahem a tvarem volně se pohybuje. Jsou to nazvíce obrazy symbolické, n. př. holubice, jelen, delfin, kohout, kotva, palma a p. Předměty pak jsou celkem velkolepou obrazárnou, v níž k rozjímání na oči se staví pozorovateli nejdůležitější události života náboženského v člověčenstvu od stvoření světa až do skonání a do dnů věčnosti. Kněží, biskupové a svatí otcové církevní stali se výmluvnými Cicerony tohoto Musea nadpřirozeného. Čteme-li výtečné komentáře Tertuliánovy a otců církevních o těchto obrazech, poznáváme bez valného namáhání hlubokou vědu a skalopevnou ctnost prvních křesťanů, kteří pilně čítávali z mohutné knihy katakomb. Spatřují se zde první pokusy cyklů, v nichž proti obrazům novozákonním stavěly se obrazy starého zákona jakožto předobrazení a splnění věčných pravd, čímž v duši pozorovatelově usnadňuje se hlubší pochopení toho i onoho. Volívala se též jednotlivá vyobrazení starého zákona, která bezděčně na zákon nový poukazovala. Na př. Adam a Eva, Noe v arše čtverhranné, čímž Církev se znázorňovala; oběť Abrahamova poukazující i na Petra jakožto nejvyššího kněze věřících nového zákona, archa úmluvy a p. Z nového zákona setkáváme se zde již s veškerými vyobrazeními příštím věkům zůstavenými. Jest zde na př. obraz »Narození Páně«, při kterém ani vůl a osel nescházejí, svatí tři Králové, Kristus ve chrámě mezi učiteli, křest Páně, jeho zázraky a p., též obrazy Nejbl. Panny Marie, andělů, apoštolů a jiných svatých.

Tak v katakombách zrodilo se umění křesťanské. Símě do lůna země zasazené, krví mučnickou zvlažované, žhoucimi paprsky lásky křesťanské za četných zázraků zahříváné se ujalo. A když kořeny svými pod zemí pevně se zakotvilo, vyrazilo na světlo denní. Doba světa antického se dokonala. Červánky světa křesťanského na nebi jasně vzplanuly. Hned za nimi zlaté slunce vzešlo v celé velebnosti. Neviditelná ruka zaklepala na brány Kapitolu. Ozvěna hlasu, který z malé Palestíny zvěstoval »veselé poselství« spásy věčné, zahřímala ve věčné Romě. Svět zoufající se vzpřímil, naslouchaje potěšitelné novině. Marně tekly potoky krve mučnické; marně pokoušeli se Novoplatonikové a Theurgové prodloužit

život pohanstva mystickými naukami a kouzly. Uhasnul posvátný plamen na ohništi Vesty. Brány chrámů pohanských se zavřely. Z katakomb vystoupila jako fenix basilika, v níž čistá, nevinná oběť novozákonní se konala.

Zvu tedy velevážené shromáždění, aby se mnou opustilo temný příbytek svatých, kde duše úctou se chvěje, a do jasných basilik mě doprovodilo.

Jest třeba zajíti do klidnějších částí města, kam nedoráží hluk z forum a ulic obchodnických. Již z dále kyne nám v ústrety vážná budova mohutností a výškou nad veškerá okolní stavení vynikající. Zřetelně poznáváme, že budova má vysokou loď hlavní a po obou stranách nižší lodi boční. Loď střední se střechou nepřilíš strmou kryta jest deskami z pálené hlíny, střídajícími se s taškami žlábkovitými. Bohatší basiliky stkvějí se krytbou olovenou anebo měděnou. Střecha starého chrámu svatopetrského v Římě již z dálky jasně září pozlaceným bronzem, který Jupiter kapitolinský byl nucen postoupiti knížeti apoštol-skému. Lodě boční a předsíní opírají podobné střechy o budovu hlavní. Hlava pak basilika, absida, vystupuje mocně na venek plným polokruhem co nejdůležitější část budovy. Jest orientována, t. j. k východu obrácena, odkud vzešla hvězda spásy, a káže kolemjdoucímu křesťanu, aby na pouti pozemské nepřestával zraku svého obracet k ráji pozemskému, od Hospodina vštípenému v Eden k východu. Má stále mu připomínati ztrátu Edenu nebeského a povzbuzovati, aby neustával úsilovně znova vydobývatí ho. Na pravo a na levo u hlavní apsidy ukazují se na venek menší apsidy sakristie, v nichž bohoslužebná roucha a náčiní se ukládají, bibliotéky pro liturgické a jiné vzácné knihy, síně poradní pro duchovenstvo a jiných síní pro studium a meditaci jednotlivců. Vše na venek jest jednoduché, prosté a velebné, téměř bez okras architektonických, pravý to opak chrámu pohanského, který veškerou okrasu stavěl na odív zevně, vnitřek nápadně zanedbával. Pouze na průčelí vítá nás z lesklé mosaiky poučný obraz, buď loď Církev znázorňující, buď světce, jehož jménem basilika se nazývá. Římsa jest zcela jednoduchá. Pouhá řada oken, polokulaté oblouky po stěně podélně běžící, v delších nebo kratších přestávkách v liseny se skládající, oživují poněkud dlouhou plochu.

(Pokračování.)

Mosaika.

V Řecku na půdě archaeologické panuje čilý život. V chrámě Asklepiev v Epidauru a v Amfiareionu v Propu (Attika) současně se kopá a výtěžek skulptur i nápisů jest vydatný. Pokračuje se též s vykopáváním eleusinské svatyně před lety započatým. Podniky tyto zahájila společnost archaeologická v Athenách. Vláda pak ujala se práce největší a nejdůležitější, důkladného a soustavného objevení Akropole Athénské. Již před dvěma roky za eforatu Eustratiadis-ova očištěna jest část staré skály hradní na jihovýchodu od Parthenonu, při čemž nalezeno bylo nevidané množství nejkrásnějších a nejznamenitějších památek staroattických, čímž vzbuze na touhu po důkladném ohledání půdy celé akropole. Od jara dostalo se úřadu dřívejšího efora muži mladšímu, Stamatakiaovi, který od mnoha let získal si nevšedních zásluh objevením a zachováním starožitností ve veškerých končinách Řecka. Jsa ustanoven za generálního efora starožitností celého království Řeckého, řídí nyní práci na Akropoli rázně a obezřetně. Zahájil dílo zbořením středověkých a tureckých hradeb opevňovacích.

Typografický světlotisk. Posledním a nejvyšším cílem veškerých snah, které se k tomu nesou, aby fotografické vyobrazení přeměnilo se v desku pro tisk schopnou, jest zhotovení tiskových desk k účelům typografickým cestou pouze mechanickou. Cíle toho nebylo dosud dosaženo ani leptáním zinkovým nyní velmi zdokonaleným, jelikož i leptáním originál útmu trpí. Zdá se, že i tyto nedostatky budou odstraněny. Typografický světlotisk sdružuje výhody světlotisku s výhodami zinkotypie: desky umožňují velmi značné množství obtažených výtisků při nákladu poměrně mírném a užití ilustrací v sazbě samé. Poněkud temný ton světlotisku jest dosavadní slabou stránkou nového toho vynálezu. Možná takto reprodukovati kresby všeho druhu, pokud pouze černě a bíle vyvedeny jsou buď perem neb tužkou, uhlem i štětcem. Typografický světlotisk jest patentovaným společným vynálezem rytce Julia Allgeyera a knihkupce Karla Bolhoevenera v Mnichově.

Lehner.

Z Akademie křesťanské.

Odbor umělecký. — Zpráva za měsíc říjen.

I. Vyřízené záležitosti.

Práce kovové. Dva bohatě ozdobené kalichy: pro františkanský kostel a pro chrám P. sv. Havla objednané od blahor. p. architekta A. V. Barvitia na památku zemřelé zbožné sestry třetího řádu sv. Františka sl. Barbory Kláry Rohlenové v Praze. — Ciborium s emailovanými obrázky: pro kapli sv. Michala ve františkanském kostele od pana architekta A. V. Barvitia na památku zemř. zbožné sestry třetího řádu sv. Frant. sl. Barbory Kláry Rohlenové v Praze. — Nádobky na sv. oleje: pro dp. Karla Grossmanna, admstr. v Poříčanech, pro dp. Jana Pecánka, admstr. ve Vojkově a pro dp. Ferd. Rittra, faráře v Štěpánově. — Kropenka s kropáčkem: pro vp. Václ. Petřika, kaplana v Předslavicích. — Svícny oltářní: pro vysokor. paní hraběnkou Czernín-Rosenbergovou v Maršově, pro blahorodého pana Svitáka, kovolitce v Karlíně, pro dp. Ad. Glatze, faráře v Libotčicích a pro dp. Jos. Hejnu, faráře v Drahově. — Lampy oltářní: pro kapli sv. Michala v kostele františkanském od blahor. pana architekta A. V. Barvitia na památku v Pánu zesnulé zbožné sestry třetího řádu sv. Františka sl. Barbory Kláry Rohlenové v Praze. — Gotická: pro dp. Jana Koblihu, faráře ve Všemíně. — Konvička ke křtu stáckem: pro vp. Fr. Trnku, kaplana v Unčicích. — Konvičky mešní: pro vysokor. paní hraběnkou Czernín-Rosenbergovou v Maršově a pro blahor. pana A. V. Barvitia, architekta v Praze.

Rozličné. Socha P. Marie: pro blahor. paní Tocksteinovou na Vinohradech. — Dvě sošky sv. Jana Křt. pro blahor. pana Barvitia, architekta v Praze. — Harmonické zvonky: pro vysokor. paní hraběnkou Czernín-Rosenbergovou v Maršově, dva

pro dp. Růžičku, faráře v Roštině, pro sl. patronátní úřad v Jaroměři, pro vdp. Jos. Kouble, děkana v Boskově, pro vp. Hugona Schwertnera, kaplana v Krásné Lípě, pro blahor. p. Jos. Procházku, statkáře v Něčicích u Zdounek na Moravě a pro děkanský úřad v Toužimi. — Missál: pro děkanský úřad v Toužimi. — Kanonické tabulky: pro děkanský úřad v Toužimi. — Pultíky pod mešní knihu: pro vysokor. paní hraběnkou Czernín-Rosenbergovou v Maršově, pro dp. Karla Grossmanna, admstr. v Poříčanech, pro dp. Václ. Schumannu, faráře v Třebušíně, pro blahor. pana Fr. Tůmu v Praze a pro děkanský úřad v Toužimi.

Paramenty. Kasulé: fialová pro vysokor. paní hraběnkou Czernín-Rosenbergovou v Maršově; bílá: pro blahor. p. Fr. Preidla, továrníka v Č. Kamenici; červená: pro vysokor. pana hraběte Boos-Waldecka v Praze; bílá: pro důst. piaristickou kolej v Nepomuku; bílá: pro vdp. Jiřího Wuschanskiho, ředitele vendického semináře v Praze; bílá: pro vp. Hugona Schwertnera, kaplana v Krásné Lípě. — Pluvial černý: pro dp. Šim. Bejvlu, faráře ve Víně, — Pláštiky na ciborium: pro nejdůst. kapitolu Vyšehradskou; pro blahor. pí. Barvitiovou v Praze; pro důst. kn. arc. seminář v Praze, pro důst. farní úřad v Ouněticích a pro vp. Ed. Friedla, kaplana ve Vimberku. — Velum: pro dp. Václ. Schumannu, faráře v Třebušíně. — Bursy k nemocným: pro dp. Šim. Bejvlu, faráře ve Víně a pro dp. Ant. Kloboučnicka, faráře ve Zhoři. — Polštáře oltářní: pro dp. Jos. Kaštila, expositu ve Vranovicích a pro vp. Fr. Trnku, kaplana v Určicích. — Antependium: pro vysocuroz. paní hraběnkou Czernín-Rosenbergovou v Maršově. — Rukavičky s přenáškou zlatého vyšívaní: pro J. Milost, nej-

důst. pana biskupa brněnského dra. Fr. Bauera. — Příkrov: pro dp. Jana Koblihu, faráře ve Všemíně na Moravě. — Birety: pro vysocuroz. paní hraběnku Czernin-Rosenbergovu v Maršově a pro ctihp. Josefa Kopala, theologa v Litoměřicích. — Komže pro ministranty: pro vp. Jana Petra, koop. v Horním Záhoří; pro vysokor. paní hraběnku Lazanskou v Manetíně a pro dp. Fr. Zuklina, faráře v Hřensku.

Kostelní prádlo. Cingula: pro vysokor. paní hraběnku Czernin-Rosenbergovou v Maršově a pro dp. Šim. Bejvlu, faráře ve Víně. — Alby: pro ctihp. školské sestry v Praze a pro dp. Karla Böttchera, faráře v Modřanech. — 12 purifikatorií a 6 korporalií: pro dp. Václ. Oplta, faráře v Tyse. — Korporalia: pro dp. Mart. Kabáta, faráře

v Hobšovicích. — Oltářní plachty: pro ndp. děkanský úřad v Toužimi.

II. Nová objednání.

Práce kovové. Ciborium stříbrné: dp. Fr. Zineker, farář v Benedicích. — Monstranci skvostnou: dp. Fr. Zineker, farář v Benedicích. — Pozlacení kalichů: dp. Václ. Oplta, farář v Tysé, dp. F. Bodlák, farář v Kostelci, dp. F. Kuřil, admstr. v Rohozné a důst. farní úřad v Maxbergu.

Rozličné. Oltářní obrazy: sv. Barbory vp. Rob. Schimcke, kaplana ve Svitavech na Moravě. — Stěti sv. Jana: sl. zemský výbor pro chrám P. Hostivařský; sv. Anny dp. Fr. Winkler, farář v Nicově. —

Příspěvky na votivní obrazy

v karlínském chrámu P. k oslavě 1000letého jubilea sv. Methoda.

Votivní obraz řádů řeholních.

	zl. kr.
Přenešeno . . .	511 —
Vp. P. Method Nývlt, konventuál v Želivě . . .	1 —
Úhrnem . . .	512 —
Do 2000 schází 1488 zl.	

Votivní obraz český.

	zl. kr.
Přenešeno . . .	171 50
Dp. Karel Konrád, profesor v Táboře . . .	5 —
Dp. Josef Hůlka, administrátor u sv. Kamene . . .	2 —
Vdp. Karel Kerka, děkan v Libochovicích . . .	3 —
Vdp. V. Mostecký, děkan ve Vodňanech . . .	2 —
Úhrnem . . .	183 50
Do 2000 schází 1816 zl. 50 kr.	

Votivní obraz moravský.

	zl. kr.
Přenešeno . . .	178 10
Redakce »Hlasu«: Vdp. Ed. Stuchlý, děkan v Podivíně, kněz z diecése Olomoucké, vp.	

	zl. kr.
Ondřej Králík, koop. v Kralicích, vp. Fr. Kovář, koop. v Boskovicích, vp. Fr. Mikšánek, kaplan v Židlochovicích, vp. Jan Lazar, zám. kaplan v Židlochovicích, vp. Frant. Bystřický, fund. kaplan v Telči po 1 zl.; — dp. Al. Kašpárek, vojenský kaplan v Pulji 1 zl. 25 kr.; — p. Aug. Nešal, učitel v Třebčině (z výtěžku divadelního představení) 2 zl., úhrnem	10 25
Pan Jan Máchálek, hostinský v Tučapech . . .	1 —
Vdp. Dr. Č. Beránek, děkan v Újezdě . . .	3 —
Dp. Fr. Florian, farář v Tasově	1 —
Vp. Fr. Mikan, koop. v Novém Městě . . .	1 —
Úhrnem . . .	194 35
Do 2000 schází 1805 zl. 65 kr.	

Votivní obraz americký.

Dp. Josef Molitor, farář u svatého Václava v Chicagu	5 dolarů
--	----------

Novoroční přání.

Vděčnost káže, abych spanilomyslným dárcům, jakož i všem čtenářům »Methoda« k novému roku blahopřál. Za novoročním přáním skrývá se ovšem též prosba. Když jsem býval malým hošíkem, chodíval jsem s přáním ke kmotrům a strýčkům. Za každé přání padl tehdaž dvougrošák, nejméně groš. Teď, když jsem povyrostl a pozvolna prokvétatí počínám, mám po světě mnoho kmotrů a strýčků. Čtenářové obou listků mých jsou mými strýčky a s jednotami cyrilskými jsem v kmotrovství. Byl jsem na křtinách veškerých jednot. Přicházím tedy ku všem milým čtenářům — mým strýčkům — s novoročním přáním, očekáváje, že přání bez dárku na *votivní obrazy* v Karlínském chrámu Páně nebude. Dárků vydatnějších dalo by se docílit malými koledami a offěrami po osadách. Na prahu požehnaného roku Svato-Methodějského přeu tedy všem zdaru a požehnaní Božího.

F. J. Lehner.

Veškeré dřívější ročníky »Methoda« má na skladě redakce »Methoda« v Karlině č. 234.

»Method« vychází vždy 30. každého měsíce. Předplatné, jež činí poštovní zásilkou na celý rok 2 zl., na půl leta 1 zl., přijímá pouze na jednu z těchto dvou dob administrace v Karlině, číslo 234. Jen frankované listy se přijímají. Rukopisy redakci zaslané nevracejí se. Dopisy, týkající se redakce, buďtež zasílány F. J. Lehnerovi franco, v Karlině, č. 234. Reklamace zasílány buďtež do expedice: Akademie křesťanská v Praze, Retězová ulice číslo 223.

Seznam P. T. předplatitelů na X. ročník „Methoda“.

ČECHY.

Arcidiecése Pražská.

J. Em. kardinál arcibiskup kníže Schwarzenberg (1 výtisk).

Praha.	Počet výtisků	Počet výtisků	
Alumnové semináře **)	32	Schneedorfer Leo P., Dr., prof. universitní	1
Barvitijs A. V., architekt	1	Schmidt Lohel, P., sekretář na Strahově	1
Baum Ant., architekt	1	Schwarz Karel, J. M. světící biskup	1
Binder Josef, vicerektor semináře	1	Teisingrová Anna, majitelka domu v Karlíně	1
Borový Klem., Dr. kanovník	1	Tengler Jan, stříbrník	1
Cyrillo-Methodějské knihkupectví	2	Umlauf Josef, P., kaplan	1
Dědictví Sv. Václavské	1	Vacek Fr., kaplan na Smíchově	1
Doubrava Jos., Dr., vicerektor semináře	1	Vaněček Vincenc, kaplan na Smíchově	1
Drozd Frt., profesor	1	Warter F., P. podpřevor maltézský	1
Ekert Fr., kaplan	1	Zvěřina Jos., hr. intendant	1
Dr. Grégr a Valečka, knihkupectví	1		
Havlů J., kanovník a farář	1	V arcidiecési:	
Hodík V., farář u sv. Vít	1	Appel Karel, farář v Potvorově	1
Hora Ant., generální vikář	1	Auerhan Fr., děkan v Zlonicích	1
Houžvička Jos., exposita v Žižkově	1	Bejvl Š., farář ve Vlnohři	1
Hůlek J., kněz na odpočinku	1	Bernard Jan, far. Černoušku	1
Huspeka F., velmistr řádu křížov.	1	Bejček Jan, kaplan ve Třech Sekerách	1
Janata Mel., farář	1	Bláha Matěj, farář v Hradešíně	1
Jireček Jos., J. Exc., ministr m. sl.	1	Bořický Ferd., farář na Proseku	1
Kačer Jan, kaplan	1	Bucek Ant., hr. správce na Peruci	1
Kalousek Jos., Dr., c. k. prof. univ.	1	Čermák Václav, kaplan ve Slivici	1
Karlach Mik., Dr., kanovník	1	Černohouz Jan, děkan v Budči	1
Kautsch Ed., zlatník	1	Čtrnáctý Frant., farář v Rabštejně	1
Kebrle Ant., vikarista	1	Chalupecký Frt., farář v St. Kolině	1
Kočí Fr., kanovník	1	Chlupáč Jan, farář v Ohařích	1
Koblasa Justin, P., převor praem.	1	Chvalkovský Fr., kaplan v Radnicích	1
Küffer Albert, ryt. z Asmansville, děkan kapitolní	1	Daneš Fr., kanovník a děkan na Peruci	1
Labler Aurelius, P., farář	1	Dlask Ant., vikář v Kouřimí	1
Lenz Ant., Dr., kanovník	1	Dostál Alois, kooperátor v Horn. Stupně	1
Lüssner Moric, c. k. rada místodržitelství	1	Dušek Jan, kaplan v Neustadtlu	1
Micka Fr., kanovník	1	Dyškant Josef, farář ve Vyšerovicích	1
Mocker Jos., architekt	1	Ehrenberger Frt., kanovník a farář v Mýtě	1
Mrštík Jos., katecheta na Vinohradech	1	Eybl J. Ev., farář v Křečohři	1
Münzberger Bedř., architekt	1	Freer Ant., kaplan v Donawitzu	1
Nekvasil Václav, podnikatel staveb v Karlíně	1	Havlák Vil., kaplan v Arnoštovicích	1
Nykles Václav, farář	1	Honejšek Václ., farář v Kojeticích	1
Pohl Fr., P., farář	1	Hoppe Frt., farář v Boroticích	1
Razák Fr., kanovník a farář	1	Janda Fr., kanovník a vikář v Přistoupimí	1
Rektorát kongregace Redemptoristů	1	Ječmen Jan, vikář v Budyni n. Oh.	1
Residence Tov. Jež.	1	Ibl Kašpař, kaplan v Radnicích	1
Rohlenova Karola, soukromnice	1	Kačarovský Ant., kanovník v St. Boleslavi	1
Ředitelství akad. gymnasia	1	Kandler Josef, děkan v Slaném	1
Ředitelství c. k. české reálky	1	Karel Jan, kaplan v Minicích	1
Ředitelství obec. real. gymnasia	1	Kareš Fr., farář na Volšanech	1
Sequens Fr., rektor akademie malířské	1	Karlík Hugo, P., převor v Teplé	1
Smolik Rup., Dr., c. k. univ. prof.	1	Kebrle Josef, kaplan v Uhřetěvsi	1
Soukup Fr., farář	1	Kláster Františkánský v Hájku	1
Stránský Josef, farář	1	Kocmich Martin, kaplan ve Vršovicích	1
Svátková Ludmila v Karlíně	1	Konáš Filip, farář ve Vranově	1
Světlik Václ., profesor a kanovník	1	Körbl Benedikt, kaplan v Radonicích	1
J. O. Karel hrabě Schönborn	5	Kratochvíl Václav, farář ve Vraném	1
J. O. Kristína hraběnka Schönbornová, roz. hr. Brühlova	1	Krotký Matěj, farář Třebetově	1
J. O. Vojtěch hrabě Schönborn	1	Kubasta Ig., farář v Citově	1
Šimek L. F., sochař	1	Kubr Václav, kaplan v Dobřichovicích	1
Šindelář Ant., kooperátor	1	Ludvík Jakub, farář v Ouněticích	1
Švehla Vinc., farář na Smíchově	1	Malec H., farář v Ovenci	1
Štule Václav, probošt	1	Meloun Josef, farář v Okrouhlici	1
		Moc Josef, kaplan v Budyni n. O.	1

*) Seznam tento uspořádal redaktor ze své knížky předplatitelů. Při seřadování dle diecézí snadno lze pochybiti. Kdyby tedy náhodou některý z p. t. panů předplatitelů vynechán byl, račiž laskavě redaktora na poklesek upozorniti, aby chybu napravil.

**) Alumnům seminářů snižuje redaktor předplatné na polovičku.

	Počet výtisků		Počet výtisků
Moravec Fr., děkan v Uhřetěvsi	1	Sedlák Jan, farář ve Velkých Popovicích	1
Neumann Bedřich, kaplan v Schmiedebergu	1	Sládek Josef, kaplan v Svojsčicích	1
Opatrný Fr., farář v Senomatech	1	Spálenka Anselm, P., v Hájku	1
Opp Josef, farář v Slavětíně	1	Starosta K., farář v Stolmíři	1
Pazour Karel, farář v Tuchoměřicích	1	Svoboda Jan, děkan v Kolíně	1
Petráš Josef, děkan v Kostelci n. Lab.	1	Škarda Stan., P., farář v Mariánských Lázních	1
Petráš Matěj, farář ve Svárově	1	Šoulavý Karel, kaplan v Benešově	1
Pilát Pavel, vikář v Kř. Kostelci	1	Špale Ant., farář v Mírošovech	1
Pittner Štěpán, vikář v Libeznicích	1	Štědrý Fr., kaplan na Peruci	1
Pixa Frt., kaplan ve Vrbně	1	Teyzar Václav, hrab. pokladník na Peruci	1
Plevka Jan, arciděkan v Plzni	1	Vaněk Ferd., prof. v Kolíně	1
Pracner Josef, farář v Mukařově	1	Vobrátil Josef, kooperátor v Roudnici	1
Preclík Fr., farář v Klomíně	1	Vodička Fr., hr. kontrolor na Peruci	1
Prskavec Jan, kaplan v Schlaggenwaldu	1	Vodrážka Max., farář ve Zdicích	1
Přechtěl Jakub, kaplan v St. Boleslavi	1	Vojáček Fr., kaplan v Staré Boleslavi	1
Průša Ant., farář v Týnci Panenském	1	Vokoun Rud., knihkupec	1
Rajský Jan, farář ve Svojsčicích	1	Zbejval Josef, kooperátor v Zbraslavi	1
Ráž Jan, hraběcí správce v Slavětíně	1	Žáček Fr., kooperátor v Zbraslavi	1
Rošícký Frt., probošt v Roudnici	1		
Ředitelství reálného gymn. v Plzni	1		

Úhrnem 188.

84

Diecése Litoměřická.

J. M. biskup Dr. Emanuel Schöbl (1 výtisk).

Litoměřice.

Alumnové semináře	19
Schindler Fr., Dr., prof., theol.	1
	21

Diecése:

Beitler Vojtěch, farář v Markvarticích	1
Beran Václ., kaplan ve Vysoké	1
Hartmann Fr., kaplan v Dobrovici	1
Hassmann Karel, kooperátor v Johannisbergu	1
Kerka Karel, děkan v Libochovicích	1
Kondelik Fr., farář ve Mšeně	1
Němeček Josef, vikář v Loukově	1
Nevečeřal Čeněk ve Všebořicích	1

Opelt Václav, kaplan v Libochovicích	1
Pitra P. O., kněz v Libáni	1
Rydván Jos., Dr., beneficiat v Lysé	1
Salát Jan, Dr., farář v Kováni	1
Strnad Petr, farář v Čechelicích	1
Svoboda Josef, děkan v Turnově	1
Šolc Fr., far. v Brožanech	1
Šourek Jan, děkan v Chorušicích	1
Telšes Fr., farář v Skalsku	1
Tichý Kajetán, učitel v Turnově	1
Veselý Fr., farář v Řepíně	1
Zuklín Fr., farář v Hfensku	1

Úhrnem 41.

20

Diecése Královéhradecká.

J. M. biskup Dr. Josef Jan Ev. Hais (1 výtisk).

Hradec Králové.

Bohoslovci semináře	4
Ehmer Jan, gymn. katecheta	1
Fiala Gr., kanovník	1
Frodl Ant., rektor semináře	1
Frydek Ant., kanovník	1
Kerner Frt., protokolista	1
Kryštof Fr., Dr., prof. theol.	1
Musil Matěj, kanovník	1
Pospíšil J., knihkupectví	1
Ruth Vinc., bisk. ceremoniář	1
Ředitelství vyšších reálných škol	1
Suchánek Ant., vicerektor semináře	1
Šrůtek Josef, kanovník	1
Tondl Fr., katecheta	1
	19

Diecése:

Bareš Josef, farář v Loukově	1
Bezděka Viktor, P., archivář v Želivě	1
Bouchal A., farář v Chlebicích	1
Danielis Otto, zám. kaplan v Litomyšli	1
Dvořák Ant., farář v Nebovidech	1
Dvořák Št., kaplan v Luži	1
Hakl Bohumil, děkan v Hořicích	1
Hejtmánek Jan, farář v Korouhvi	1
Hraše J. K., c. k. šk. inšp. v Nov. Městě n. M.	1
Illem F. A., farář v Zbraslavicích	1
Javůrek Fr., děkan v Heralci	1
Jeřábek Fr., katecheta v Chlumci n. C.	1

Kalaš Václav, farář v Hněvčevsi	1
Kaplan Josef, farář v Čáslavi	1
Kašpar Josef, farář v Telecím	1
Klein Jan, děkan v Čiňovsi	1
Klein Josef, bisk. notář v Oboře	1
Knapp Antonín, admin. v Oumyslovicích	1
Knob Josef, farář ve Vejvanovicích	1
Kofránek Josef, kaplan v Č. Třebové	1
Kollegium profesorů praem. v Ném. Brodě	1
Král Václav, kooperátor ve Vratslavi	1
Krátký Čeněk, farář v Lovčicích	1
Krška J. F., vikář v Heřmanově Městci	1
Krunert Blažej, kaplan v Poděbradech	1
Louvar Leop., sochař v Ném. Brodě	1
Mádr Josef, kaplan v Přepychách	1
Macháček Fr., katecheta v Čáslavi	1
Mazáč Leopold, vikář v Poličce	1
Nechvíle Jan, farář v Dašicích	1
Novák Ant., vikář ve Velšiši	1
Nováček Vojtěch, vychovatel v Červ. Pečce	1
Nývlt Method, P., v Želivě	1
Pašek J., knihkupectví v Jičíně	1
Pejčoch Rudolf, kaplan v Humpolci	1
Eduard z Pelhřimovských, farář v Úpici	1
Pohl Jan, kaplan v Borohrádku	1
Příbyl Josef, katecheta v Jičíně	1
Reálné vyšší školy v Kutné Hoře	2
Řehák Jan, kaplan v Dobrušce	1
Skokan Ant., vikář v Týništi	1
Sucharda Ant., sochař v Nové Pace	1

	Počet výtisků
Svoboda Josef, farář v Čihošti	1
Šolc Karel, knihkupec v Kutné Hoře	1
Štěpek Jan, kaplan v Chlumci	1
Uhlíř Václav, farář v Jesenici	1
Vančura Ant., děkan v Ném. Brodě	1
Váško Jan, kaplan v Brandýse n. Orl.	1

	Počet výtisků
»Včela«, archaeol. spolek v Časlavi	1
»Vocel«, archaeol. spolek v Kutné Hoře	1
Vokál J., v České Třebové	1
Zelenka Josef, kaplan v Lužci	1

54

Úhrnem 73.

Diecése Budějovická.

J. M. biskup František de Paula hrabě Schönborn (1 výtisk).

Budějovice.

Benninger R., knihkupectví	1
Rodler Adolf, Msgr., spiritual semináře	1
Skočdopole Ant., Dr., prof. theol. a kanovník	1
Špelina Petr, Dr., kanovník	1
	5

Diecése:

Bakula Jan, praelát v Krumlově	1
Benák Martin, farář v Horním Záhoří	1
Bezděka Václav, farář v Dobří	1
Brejcha Jan, farář v Stříbrných Horách	1
Duben Jan, vikář v Nezamyslicích	1
Fremund Josef, farář v Chelčicích	1
Formánek Josef, arcikněz, vikář na Týnci	1
Hájek Karel, arcikněz, vikář a děkan v Domažlicích	1
Hašek Václav, kooperátor v Hluboké	1
Hejna Josef, farář v Opořanech	1
Hlinka Vojtěch, bisk. notář na Hrádku	1
Hloušek Aug., učitel v Horní Cerekvi	1
Hůlka Josef, admin. u sv. Kamene	1
Hůlka Fr., kaplan v Netolicích	1
Chochole Jan, farář v Krasilově	1
Kamarýt Heřman, kaplan na Svěrazi	1
Kamarýt Bedřich, farář v Deštné	1
Klouček Martin, farář v Blsku	1
Konrád Karel, prof. gymn. v Táboře	1
Kovář Josef, farář ve Svojsicích	1

Lekš Jan, kaplan v Netolicích	1
Macek Václav, katecheta v Soběslavi	1
Mařík Jos., farář v Strunkovicích	1
Mocker Adolf, stavitel v Hluboké	1
Mostecký Václav, vikář ve Vodňanech	1
Ondok Jan, kaplan v Bavorově	1
Pauli Hugo de, kooperátor v Kolinci	1
Pavel Rafael, P., ve Vyšším Brodě	1
Pekárek Josef, děkan v Blatné	1
Pokorný Ferd., farář v Křakau	1
Řičák E. V., děkan v Přesticích	1
Svoboda Fr., katecheta ve Vodňanech	1
Šmat Fr., spiritual v Horažďovicích	1
Stiller Er., farář v Plánici	1
J. J. Karel kníže Švarcenberk	5
Svěda Jan, vikář v Prachaticích	1
Tanzer Matěj, kaplan v Husinci	1
Toberný Ad., prof. v Soběslavi	1
Truhlář Jan, kaplan v Netolicích	1
Toušek Fr., děkan v Třeboni	1
Vačkář Josef, děkan v Soběslavi	1
Valenta Jan, kaplan v Štěkni	1
Vorel Václav, děkan v Bechyni	1
Zbonek Vendelín, farář v Štěkni	1
Zachar Fr., farář v Dobré Vodě	1
Ziegloser Matěj, farář v Strašíně	1

50

Úhrnem: 55.

Čechy úhrnem: 357.

MORAVA.

Arcidiecése Olomúcká.

J. Em. kardinál-arcibiskup Bedřich landkrabě Fürstenberg (1 výtisk).

Olomouc.

Alumnové semináře	52
Heidenreich Pius, kancléř konsistorní	1
Hölzel Ed., knihkupectví	1
Knihovna bohoslovců českoslovanských	1
Knihovna seminářská	1
Kubiček Jan, kooperátor	1
Pötting Emanuel, hrabě, probošt kapit.	1

59

Arcidiecése:

Badura Jan, kaplan v Bělotíně	1
Bilčík Karel, farář v Roketnici	1
Blažek Vilém, ředitel semináře v Kroměříži	1
Břečka Jan, farář ve Frenštátě	1
Čech Jan, farář v Hranicích	1
Dokoupil Jan, exposita v Podhoří	1
Domluvil Ed., katecheta ve Val. Meziříčí	1
Grmela Josef, kooperátor v Dol. Štěpánově	1
Halda Drah., farář v Dolním Újezdě	1
Harna Ferd., kaplan v Holici	1
Hoch Fr., farář v Horním Újezdě	1
Jeřábek Fr., c. k. okr. ingénieur v Uh. Hradišti	1

Ilkovič Ant., kaplan v Mohelně	1
Kaláb Jan, kaplan v Miloticích	1
Krayczy Bedřich, místoděkan ve Zborovicích	1
Křicner Al., duch. správce v Hochštyně	1
Kubánek Jan, kaplan v Kojetíně	1
Lžičář Josef, farář v Plumlově	1
Mrázek Florián, kaplan v Hranicích	1
Nepustil Ignát, kaplan ve Zlíně	1
Porazil Fr., kaplan v Určicích	1
Procházka Fr., kooperátor ve Val. Meziříčí	1
Ředitelství myslivecké školy v Sovinci	1
Sauer Ig. V., farář v Tlumačově	1
Snopek Fr., kooperátor v Tovačově	1
Strouhal Jan, farář v Kladkách	1
Strouhal Ig., farář v Bohuovicích	1
Surma Konrád, farář v Černotíně	1
Tesař Petr, farář v Halenkovcích	1
Utikal Josef, kooperátor v Kojetíně	1
Vepřek Jan, kaplan v Kokorách	1
Vychodil Jan, kooperátor na Velehradě	1
Vychodil Josef, kooperátor v Uhersk. Ostrohu	1
Zavřel Ignát, kooperátor v Přerově	1

34

Úhrnem: 93.

Diecése Brněnská.

J. M. biskup Dr. František Sal. Bauer (1 výtisk).

B r n o .		Počet výtisků	Počet výtisků	
Alumnové semináře		36	Eichler Karel, farář ve Vev. Bytšce	1
Brandl Václav, zemský archivář		1	Fáborský Jan, farář v Pohořelci	1
Hodr Jakub, Dr., prefekt semináře chlapec.		1	Florián Ferd., farář v Tasově	1
Knihovna alumnů		1	Chudáček Fr., kaplan v Novém Rousínově	1
Knihovna chlapeckého semináře		1	Kadláček Jan, farář v Moravičanech	1
Kutter Fr., kaplan		1	Kaplan Kristian, farář v Mikulovicích	1
Mathon Placid, P.		1	Klíma Josef, farář v Kloboukách	1
Museum průmyslové		1	Komárek Fr., děkan v Třešti	1
Pospíšil Jan, Dr. a prof. bohosl.		1	Korčian Benedikt, P., opat v Rajhradě	1
Procházka Matěj, kanovník		1	Koula Jan, farář v Jemnicích	1
Rambousek Anselm, P., opat		1	Kubiček Ant., kooperátor ve Slavkově	1
Štastný Vladimír, katech. gymn.		1	Kunstmüller Jan, farář ve Vedrovicích	1
Šuderla Robert, kanovník		1	Mrázek Jan, kaplan v Lulči	1
Winiker C., knihkupectví		2	Michálek Fr., kooperátor v Měřině	1
Winkler Karel, kněhkupec		2	Načaradský Josef, farář v Ostrově	1
Zeibert Fr., Dr., kanovník		1	Navrátil Sarkandr, P., v Rajhradu	1
		51	Nešpor Jan, farář v Červ. Lhotě	1
Diecése:			Oharek Václav, farář v Doln. Dubňanech	1
Adamec Ant., kooperátor v Zábřovicích		1	Pátek Bernard, farář v Ochozí	1
Bárta V., ředitel kůru v Hodoníně		1	Pavelka Pavel, zám. kaplan v Lišni	1
Bezstarosti Karel, farář v Budišově		1	Soukup Jan, farář v Doubravici	1
Belcredi Egbert, J. Exc. hrabě, v Lišni		1	Vlk Josef, kooperátor v Třešti	1
Berger Ign., kons. rada a prof.		1	Vlček Arnošt, farář v Obiřtově	1
Bezděk Václav, farář v Jamách		1	Wagner Adolf, kaplan v Jihlavě	1
Drašar Fr., kooperátor v Křižanově		1	Wolf Al., děkan ve Sloupě	1
Dvořák Gerlach, kaplan v Jihlavě		1	Wolf M., farář ve Valči	1
			Žák Karel, kooperátor v Lišni	1
			Úhrnem: 87. — Morava úhrnem: 180.	35

SLEZSKO.

Findinský Karel, arcikněz ve Frýdku 1 | Pospíšil Gerard, kaplan v Orlově 1

Jiné země.

Cipín A., kněz v Ahnapée v Americe	1	Jireček Hermenegild, ryt., c. k. rada v ministerstvu vyučování ve Vídni	1
Graus Jan, předseda spolku pro církevní umění v Stýrském Hradci	1	Hiersche Pavel, člen c. k. vyššího kněžského ústavu vzdělavacního ve Vídni	1
Konrád Eberhard, kooperátor v Wofsegu (Horní Rakousy)	1	Molitor Josef, farář v Chicago (v Americe)	1
J. O. Anna svobodná paní Gudenusová, roz. hr. Schönbornova	1	Wolf Fr., kooperátor v Sandlu (Horní Rakousy)	1
Levý Fr., c. k. úředník při telegrafu v Krakově	1	Závodní. Josef, vojenský kaplan v Mostaru	1
			10

Roku právě dokončeného předplatitelů:

		ubylo	přibýlo	celkem
V Čechách	v arcidiecési Pražské	5	22	188
	v diecési Litoměřické	—	3	41
	» Královéhradecké	1	6	73
	» Budějovické	1	8	55
Na Moravě	v arcidiecési Olomúcké	3	1	93
	v diecési Brněnské	2	2	87
Ve Slezsku	—	—	—	2
V jiných zemích	—	—	—	10
		12	43	549
	Z nichž čítá se s polovičním předplatným			142
	Úhrnem celých předplatitelů			478

S pomocí Boží přibývá zvolna sice, ale stále předplatitelů a tudy přátel umění církevního, kteří dojísta rozšíří »Methoda« mezi známými svými. Doufáme pevně, že pozeznání nastávajícího jubilejního roku Svato-Methodějského rozleje se i na »Methoda.«

Lehner.

POZVÁNÍ KU PŘEDPLACENÍ.

XI. ročník „Methoda“

vycházeti bude jako dosud každého měsíce. Předplatné (2 zl. celoročně) přijímá redakce »Methoda« v Karlíně čís. 234.

